

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۱)

يادونه :

د لراوبر وبيبياني اداره د افغانستان د سياسي چارو کارپوه او څېړونکي بناغلي قريب الرحمن سعيد څخه د زړه له کومي مننه کوي چې د جلاوطني په سختو شرايطو کي يې بياهم په پرله پسې ډول دخپل هيواد د ښه راتلونکي د پاره د خپل ولس پوهاوي او هغه ته د خدمت ملا تړلي ده .

د لراوبر وبيبيانه وياړي چې د بناغلي سعيدپه لاس په خوږه او روانه پښتو ژبه ژباړل سوي تاريخي ناولونه خپل لراوبر افغان ولس ته وړاندي کوي .

له بناغلي سعيد صاحب څخه د زړه له کومي مننه کوو چې د خپلي نوي ژباړي (عثماني امپراطوري او د هغي پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول») د خپراوي وياړ يې لراوبر ته ورکړ .

لراوبر وبيبيانه د ژبي د بدياني په برخه کي د ژباړي پلوی ده او پر ټولو هغو ليکوالو چې په بهرنيو ژبو پوهيري رخ کوي چې د خپلي ژبي د بدياني لپاره له بهرنيو ژبو مهيم او ارزښتناک اثار پښتو ژبي ته راوژباړي .

په درناوي

دلراوبر وبيبياني اداره

دمخلوقاتو دپالونکي ذات په نامه :

عثماني امپراطوري او د هغي پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول» ۱

لمر خپله وروستی ساه اخسته او د پريوتواخري پړاو ته رسيدلي و، د ماښام توري لوخري په راپورته کيدووي او سوکه سوکه يې هرشي په خپلو وزرونو کي را نغاړه. دخانقاگانو او عبادتخايو څخه پورته کيدونکي تور دود، د فضا په لوړو کي په خپلو فکرونو کي ورک ، دهجر د توري شپي په څير خپريده . په همدې وخت کي يو زور سري په يوې توري تنومندي کچري باندي سپور د بروصي د ښار څخه را ووت ، هغه د بروصي د ښار څخه لږ څه اخوا د يوه سراي تر مخ تيريده او د ښار څخه لږ څه واټن لري دپرتو غرنيو سيمو په لور روان و.

يوه ماښام دغه زور سپين ريزي، د بروصي دښار تر څنگ د پورت سراي او د غرونود لږيو په منځني برخه کي روان و چې دمخالف لوري څخه يې يو پوخ عمري سري په خپل آس سپور په گړندی توگه راروان و ، هغه دغه زور سري ته په را ورسيدو سره تم شو . زاړه چې کله د مخالف لوري په وگړي سترگي ولږيدې نو دخپلي توري کچري واگي يې را ښکودي او ودرید . د مخالف لوري را غلي کس د دغه زاړه ريزه ور په لور وکتل او ورته يې وويل :

« دروند برهان الدين صيب ! ته هره ورځ زما ددې سراي تر مخه تيريد ، او نه هره ورځ غواړم چې ا تاسره څه ووايم ، خو چپ پاته کيرم . »

د مخالف لوري راتلونکي همدومره پوهيده چې په نوري کچري سپور دغه سپينري ته برهان الدين ووايي، هغه سمدستي ددي خبري غوڅي کړي او ورته يې وويل :

«ساروانه ! ستا د سراي کارونه څه ډول پر مخ ځي ؟ ايا ته غواړي د خپل سراي په اړه زما څخه څه گيله او شکوه وکړي؟»

د برهان الدين ددي خبري په ځواب کي ، هغه راغلي سپور چې ساروان نومیده ، په خبرو پيل وکړ .

« درونده برهان الدينه ! زما د سراي کارونه ډير ښه روان دي ، الحمد لله د سراي په برخه کي زه د ډيري ښي برخي او ښه بخت خاوند يم . ډيره ښه گټه لرم ، زه له تا څخه د خپل سراي په هکله کومه پوښتنه کول نه غواړم. بلکه زه چې له تا څخه کومه پوښتنه کول غواړم ، هغه دا چې، ته هره ورځ د بروصي له ښاره را وځي او زما د سراي تر مخ په تيريدو سره دغه غرنی سيمي ته ورځي ، نو ايا ستا هلته تگ کوم علت لري ؟ کوم راز په کي پټ دي ؟

د سراي د خاوند «ساروان» ددغي پوښتنې په اوريدو سره زاړه برهان الدين يو ځل بيا هغه ته په ژوره توگه وکتل بيا يې د خپلي کچري په غاړه لاس و واهه او ويي ويل :

ساروانه ! هره ورځ ستا دسراي د مخه په تيريدو او د غرونو دغو لمنو ته زما ورتگ د علت پرته نه دي ، زه به تاته ددي تفصيل ووايم . نو واوره ساروانه ! زما يو دوست و چې ماته له ورور نه هم ډير نژدي او خوږ و. دهغه نوم

خيرالدين و. هغه د اسلام ددين ډير ستر عالم و او په نيکۍ او خير کې يو بې سارې انسان و. دغه اوسني سلطان مراد چې کله د روميليا ولايت ونيوه او هغه يې د خپل سلطنت په پولو کې را ننويست ، نو زما دغه دوست ، خيرالدين ، د روميليا دغه نوي سوبه شوي ولايت ته د اسلام ددين د تبليغ له پاره ولاړ . زه تاته دا هم بايد روښانه کړم چې د روميليا ولايت د يونان د تهريس او مقدونيه د رايوځاي کيدو څخه جوړ شوي دي . خيرالدين دخپلو څو نورو مسلمانو مبلغيانو سره يو ځاي د تبليغ کار پيل کړي و ، خو يوځاي څو مياشتي کيدې چې هغه د تبليغ ددغه سترکار د ترسره کولو له پاره هلته ولاړ خو يو شمير نامعلومو نصراني صليبيانو په هغه او دهغه په ملگرو يرغل وکړ او ټول يې له منځه يوړل . دهغه وخته راهيسي چې د خيرالدين د شهادت خبر د هغه کورنۍ ته را رسيدلې، نو ښځې يې سوگند کړي او ويلي يې دي چې: « تر څومې چې د خپل مير ه د قاتليو څخه بدله نه وي اخستي او دخپل خاوند قاتلين مې له منځه نه وي وړي تر هغې به هيڅ په پښو نه کړم»

ساروانه ! زما د شهيد شوي دغه دوست ، خيرالدين ، درې زامن وو ، دهغو څخه تر ټولو ستر يې د خپل پلار د بدل د اخستلو په خاطر د وژونکو پسې ووت. هغه لمړۍ د سلطان مراد په لښکر کې عسکر شو او بيا يې د روميليا د ولايت په لور مخه کړه ، په دغه وخت کې د سلطان مراد د لښکر يو سالار چې شاهين نومېده د روميليا څخه په تيريدو سره يې غوښتل په نورو ولايتونو هم حمله وکړي . ددې يرغل علت داو چې د بوسنيا ، بلغاريا او يو شمير نورو صليبي ولسونو د مسلمانانو پر خلاف يو اتحاد جوړ کړي و او د مسلمانانو په سيمو يې يرغل وړ وړي و. هغوي غوښتل چې په ترکانو باندې حمله وکړي او دهغوي څخه سوبه شوي ولايتونه بيرته ونيسي . د صليبيانو په دغه لښکر کې د البانيي ، گري ، مکيار او پولينډ جنگيالي هم شامل شوي و. ددغې متحده لښکر د مقابلې له پاره سلطان مراد خپل سالار ، لاله شاهين ، تر قوماندې لاندې يو لښکر وړ وليږه . لاله شاهين په ډيره هوبنيارۍ سره دصليبيانو ددې لښکر مقابله وکړه . لاله شاهين په دې پوهيده چې ددې د لښکر په مقابل کې د نصرانيانو د لښکر شميره څو څو ځله ډيره ده. په دې اساس ، کله چې ددواړو لښکرو تر منځ جنگ په عروج کې و ، نو لاله شاهين په ناڅاپي توگه خپلې لښکرې شاته کړې او وروسته ولاړ . نصرانيانو فکر وکړ چې د ترکانو لښکر ته يې ماته ورکړې نو په دې خاطر يې هڅه کوله چې نور هم را مخته شي او فکر يې کاوه چې په دې تر تيب به وتوانيري دترکانو څخه ټولي ولکه شوي سيمي بيرته تر خپلې ولکې لاندې راوړي . هغوي ددې سوبې په خاطر يو ستر جشن جوړ کړ ، ښه ډير شراب يې و څښل او دشرابو په همدې بدمستي کې د سوبې د خوشحاليو په اوج کې شول ، او دا داسې وخت و چې لاله شاهين ورته د ډيره پخوا څخه منتظر و . لاله شاهين د نصرانيانو له دې بدمستۍ څخه ډيره زياته گټه پورته کړه . هغه وخت چې هغوي په نشي کې مست او ډوب وو، نو هغه پرې ناڅاپه ورپريوت . کله چې نصرانيانو د ترکانو د عسکرۍ ډول او بيم باجي وپرونکي اواز واوريد نو اوسان يې ورخطا شول ، خو دا داسې وخت و چې تر څو چې هغوي د ځانونو د سنبالولو له پاره ځان خوځاوه ، نو لاله شاهين د هغې عام وژنه پيل کړې وه . هغه په دې جنگ کې داروپايانو متحد ځواک ته ډيره شرمناکه ماته ورکړې وه . د خيرالدين مشر زوي هم په دې جنگ کې ورگډ و. هغه ددې جنگ د پای ته رسيدو وروسته په روميليا کې دخپل پلار د وژونکو په پلټنې پسې ولاړ . خو دهغه برخه هم ډير بده وه ، ځکه د هغه د پلار وژونکو هغه هم په خپل جال کې را گير کړ او شهيد يې کړ . خو بيا هم معلوم نه شول چې وژونکي يې څوک دي ؟

برهان الدين د خبرو په جريان کې لږ څه ځنډ شو، دهغه پرمخ باندې د ټولي نړۍ انديښني او وړانې ويجاړې را خپرې شوې . ترڅه وخته پورې يې خپل ځان کلک کړ، او بيا يې د خپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ويلي و:

«ساروانه ! لکه څنگه مې چې درته وويل چې دخيرالدين د شهادت وروسته دهغې ښځې سوگند ياد کړ چې تر هغې چې دخپل مير ه د وژونکو څخه يې بدل نه وي اخستي نو هغه به پښې پښوته را نه وړي ، نو دخپلې مور د همدې سوگند د پوره کولو په خاطر ، او دخپل مشر ورور د وژل کيدو وروسته د خيرالدين بل ځوي د خپل پلار او ورور د وژونکو د پيدا کيدو او د هغوي د له منځه وړلو په خاطر ووت ، هغه هم د روميليا دولايت په لور مخه کړه، خو تر اوسه پورې د هغه په هکله څه معلومات نه شته ، چې هغه به د خپل پلار او ورور د وژونکو په پيدا کولو او دهغوي څخه د بدلې په اخستلو باندې بريالي شوي وي او که نه . خو د هغې مور دخپل دغه ځوي د بيرته راستنيدو له پاره سترگي په لاره ده . ساروانه ! ، زما دوست درې ځامن درلودل ، يو وژل شوي ، بل د وژونکو د پيدا کيدو پسې د روميليا ولايت ته ورغلي ، او دريم يې همدلته دي . ددغه دريم ځوي نوم يې علي دي . ته په دې خبر يې چې زما يو ځوي و چې نوم يې علي و او ما ور ته ډيره ښه عسکري روزنه ورکړې وه ، هغه په لښکر کې شامل شو تر څو د قوم او ولس خدمت وکړي ، او بيا هغه دعلي څخه علي پاشا و گرځي او د ترکيې په افق باندې و ځليږي . خو زما بدمستۍ ته گوره چې کله چې زما ځوي خپل عسکري روزنه پای ته ورسوله او سلطان مراد دهغه په هکله په لښکر کې داخليدو احکام ورکړل ، هغه د آسپه

را پریوت او وفات شو . څرنګه چې زما بڼځه لا تر مخه وفات شوي وه ، نو د ځوي د وفات نه وروسته زما په نړۍ کې هیڅ څوک پاته نه شو . نو دخپلې دغه بې څوکه والي نه د په څنګ کېدو په خاطر مې د خپل دغه دوست خیرالدین د زوی په لور توجه وکړه . دخوښۍ ځای داو چې ددې هلک نوم هم علي دي . دعلي کورنۍ د یوه کوچنۍ رمې خاوند ده ، ددې رمې پالنه د غرمې تر وخته پورې پخپله علي کوی ، بیا دعلي مور او خور ددې رمې د پالنې له پاره د غرو لمنې ته ځي او علي د عسکري روزنې له پاره دمدرسي په لور ور ځي .

زه تاته دا هم باید ووايم چې ما په خپل څرخ علي ته د بروصي په مدرسه کې ددیني او عسکري زده کړو له پاره داخله اخستي ده . نژدې یوه اونۍ کیږي چې هغه خپلې عسکري او دیني روزنې سر ته رسولي او زه په دې وپارم چې په دې مدرسه کې علي نه یواځې خپلې روزنې سر ته رسولي بلکه په ټولو کې اول نمره هم راغلي دي . نن هغه وخت چې ما سلطان مراد ته د علي د دې لاسته راوړنو په هکله وویل نو سلطان د خپلې ځانګړې مهربانې څخه کار واخست او یواځې دا نه چې علي یې په خپل لښکر کې سالار و ټاکه بلکه په عسکري روزنې کې دهغه په لمړي درجه را خلاصیدو یې هغه ته د «پاشا» نوم هم ورکړ . اوس هغه یواځې علي نه دي بلکه د نن وروسته هغه علي پاشا دي او دهغې دپاشا کیدو نوم هم د سلطان مراد لخوا ورکړل شوي او سلطان خپل لښکر ته دا حکم هم کړي چې څرنګه چې علي همدا اوس اوس سالار ټاکل شوي نو په دې خاطر ورته ددې وروسته علي پاشا ووايست . زه همدا اوس د غرود لمنو په لور رهي يم او هلته د علي د مور او خور سره وينم او په هغوي دا زیرې کوم چې علي نه یواځې دا چې په لښکر د سالار په توګه و ټاکل شو بلکه د سلطان له اړخه ورته د پاشا لقب هم ورکړل شو تر څنګ یې هغه ته ویل شوي چې نن ما بنام د سلطان په دربار کې حاضر شي . شونې ده چې هغه دسلطان له اړخه د پاشا د لقب په اخستو سره په کوم از مینت کې واچول شي . خو زما په فکر که هغه په کوم از مینت کې هم ور واچول شي نو هغه به ترې بریمند را ووځي ، په دې خاطر اوس نو د علي پاشا له پاره د راتلونکي پرمختګ او پر مختللو لاري پراختیا کيږي . درونده دوسته ! زه ستا د سراي تر مخه هره ورځ د غرونو د لمنو په لور تیریرم او هلته د علي ، دهغه د مور او خور سره وينم . علي ما خپل زوی ، دهغه مور ما خپله خور او دهغه مور ما خپله لور ګڼلې . نن زه ډیر خوښ يم چې د علي د روزنې کوم کار چې ما پیل کړي و هغه په ډیره بڼه توګه پای ته ورسید . په دې ډیر خوښ يم چې نه یواځې دا چې علي ته د پاشا لقب ورکړل شو بلکه دسلطان مراد په لښکر کې د یوه تکړه سالار په څیر په دنده هم و ګمارل شو . اوس زه ځم چې د علي ددغه بریاوو په هکله علي ، دهغې مور او خور هم خبر کړم او زما په خیال چې ته به د خپل سراي په لور ورځي .

دبرهان الدین دي خبرو ساروان تر ډیر اغیز لاندې راوست . تر یوه وخته پورې خو چپ چاپ پاته شو بیا یې د برهان الدین په لور وکتل او په ډیره عاجزی سره یې وویل :

«دروند برهان الدینه ! که ته یې بده و نه ګڼي او ماته اجازه راکړي چې زه هم ستا سره ملتیا وکړم نو ایا زه ستا سره هلته تللای شم ؟ زه غواړم چې ددغه میرني بڼځې سره ، چې زوی یې علي پاشا او د سلطان په لښکر کې سالار ټاکل شوي ، او سوګند یې یاد کړي چې «تر هغې چې د خپل میره د وژونکو څخه بدله وانخلي پښې به پښو ته را نه وړي»، یوځل ووينم. درونده برهان الدینه ! دداسې میرني بڼځې سره کتل هم یوستر ویاړ دي او اوس خو هغه ستا خور ده ، نو سر له ننه هغه زما خور هم ده . ایا زه له تاسره یوځای ددې سترې ویاړلې بڼځې سره د کتلو ویاړ تر لاسه کولی شم ؟ د ساروان د خبرو په اوریدو سره د برهان الدین پر مخ باندې د خوښې نښې را ښکاره شوې ، او په خوږه ژبه یې وویل . « ساروانه ! بې له ویرې ته زما سره تللای شي ، را ځه ددغه مخته غرو لمنې لورې ته ځو . فکر کوم چې علي پاشا به لا تر اوسه پورې هلته نه وي رارسیدلي ، د خپلې روزنې د تر سره کیدو نه وروسته اوس هم هغه هره ورځ خپل بڼوونځي ته ځي او خپل عسکري تمرینات کوي ، خو زما زړه وایي چې زمونږ تر ورتلو پورې به هغه هم هلته راشي، ځکه چې د ما بنام د رارسیدو تر مخه درې واړه مور ، لور او زوی خپله رمه دکور په لور راوړي ، کور یې د بروصي د ښار په شمالي څنډه کې پروت دي . را ځه چې وخت له لاسه ورنکړو او د غرونو د لمنو په لور وخوږیږو .»

ددې خبرې سره سم برهان الدین خپلې کچر ته او ساروان خپل آس ته لښته ورکړه او د غرونو د لمنې په لور و خوږیدل .

کله چې د واړه د غره لمنې ته ورسیدل نو وپې کتل چې له یوه اړخه یو آس سپور په ځعاسته را روان دي ، دبرهان الدین مخې ته د رارسیدو سره سم هغه و درید د خپله اسه را ښکته شو ، احترام یې په ځای کړ ، برهان الدین دهغه په کتلو سره خندوني شو او ساروان ته یې وکتل او ورته یې وویل : «دا هغه علي دي چې په هکله یې ما له تاسره خبرې کړي وې .»

ددې خبرې وروسته برهان الدين د علي او ساروان تر منځ پيژندنه وکړه او بيا يې دعلي په لور په کتلو سره وويل :
 «علي زويه ! نن مې تاته يو ډير ښه او خوشحالونکي خبر راوړي دي ، خو دا خبر به زه تاته ستا د مور او خور په
 موجوديت کې اوروم ، را ځه چې هلته د غره په لمن کې ستا دمور او خور خوا ته ولاړ شو ، بيا به زه دا زيرې تاته
 واورم ، دا يو زيرې نه دي بلکه ډير زيری دي چې ستاسې د ټولو له پاره خوشحالونکي دي . را ځه ، زما سره راځه .
 »

ددې خبرې په اوریدو سره علي په خپل آس سپور شو او چپ چاپ دهغو سره یوځای روان شو . په دې وخت کې
 ساروان په ډیره ژوره توگه په علي کې خپلې سترگې ورننويستی وې . هغه کتل چې علي د لور قد خاوند او نوې زلمي
 دي ، دهغه زيره لا تراوسه پورې پوره نه وه راوتلې ، بریت يې هم لا تر اوسه تور شوي نه و . ساروان دا هم وکتل چې
 علی د خپل وجود له اړخه د فکرونو په سمندر کې یو توپان دي ، هغه د خپل جسماني جوړښت له اړخه هم د عظمت یو
 ستره نمونه وه . دزغم ، صبر ، استقامت ، جرت ، میراني او همت نښې نښانې په کې ځلیدلې . دهغه د خبرو ، دهغه د
 اواز او څیرې څخه هم دا اندازه کیده چې هغه په خپل دغه کم عمر کې د وختونو دگرځو او یخنیو ، تنگیو او پراخو ،
 ناهیلو او هیلو ، ترخو او خوړو څخه په پوره صبر سره راوتلي او د خپل کړچار پاکوالي یې سر ته رسولي . ساروان
 به کله کله علي ته په ډیر شوق او ذوق سره کتل ، ان تردې چې دوي ټول یو ځای د غرو لمنې ته ورسیدل ، هلته د یوې
 سترې غونډۍ د پاسه یوه ښځه د یوې لس یا دولس کلنې نجلۍ سره یوځای ولاړه وه . هلته په ور رسیدو سره لمړی
 برهان الدين دخپلې کچرې څخه را ښکته شو ، همدا راز علي هم د خپل آس څخه لاندې را توپ کړ ، دې دواړو ته په
 کتو سره ساروان هم د خپل آس څخه لاندې راغی ، برهان الدين د ساروان په لور وکتل او ورته یې وويل : «ساروانه
 ! دغه مخامخ چې کومه ښځه ولاړه ده دا د علي مور ده چې قیرات نومېږي ، اوکومه نجلۍ چې ته ويني هغه د علي
 خور ده او سريان نومېږي . ددې وروسته برهان الدين هغوي ته ساروان ور وپيژاند ، اوس نو برهان الدين غوښتل چې
 خپلې اصلي خبرې ته راشي چې په همدې وخت کې درې سپاره د غرو په لمنه کې را ښکاره شول ، کله چې را نژدې
 شول نو ټولو کتل چې په دوي کې یوه نجلۍ هم ده او دا پاته دواړه سپاره په وسله ښبال دي ، د رانژدې کیدو سره سم
 دواړه ځوانان د خپلو آسونو څخه را ښکته شول خو هغه نجلۍ په خپل آس سپره پاتې شوه . علي دهغوي دواړو د لیدلو
 سره سم دهغوي په لور په چټکۍ سره ورغی او دهغوي سره یې بیا بیا غاړه ورکوله او تود روغې یې ور سره وکړ .
 دغه دواړه ځوانانو په داسې حال کې چې د احترام او درنښت په خاطر یې خپل سرونه ښکته نیولي و د برهان الدين سره
 هم تود روغې وکړ او بیا یې د ساروان سره لاس ورکړ .

علي او برهان الدين دهغوي دواړو و سره داسې روغې وکړ لکه چې د هغوی دواړو سر یې د پخوا څخه پيژندگلوی
 درلوده ، په دې وخت کې نه یوځای د علي بلکه د هغه د مور قیرات او خور سريان او برهان الدين سترگې هم په دغه
 نجلۍ چې لا تراوسه په خپل آس سپره وه و نښتې . ټولو وکتل چې د هغې په مخ په طلسمي غارونو کې د خوښیو د
 غږیدونکو نغمو او د سهار د ځوانۍ دښایست د جادو زړه وړونکې راښکود پروت دي . دهغې په سترگو کې لکه د گل
 په غیر کې منتظره د سهار لاله ، د وصل گلابي شونډو..... او... د افسانوي ارایش او ښایست په څیر و .
 ټولو دغه نجلۍ ته په ډیر غور او جذبې سره وکتل ، ټول یې د ښایست تر اغیز لاندې راغلي و . خو دغه نجلۍ پټه خوله
 ددوي تر مخه په خپل آس سپره ناسته وه . په دې وخت کې برهان الدين دغه نجلۍ ته ورغړ کړ او ورته یې وويل :
 «ای لوري ! زه نه پوهیږم چې ته څوک یې ؟ او نوم دې څه دي ؟ که چیرې ددغو راتلونکو سره ستا کوم اړیکې یا
 کومه خپلوی وي ، نو لوري ! راښکته شه ، ولي د پردیو په څیر په آس باندې سپره ناسته یې ؟»

د برهان الدين دشفقت نه په ډکو خبرو سره ... هغه نجلۍ وخوزیده ، له آسه را ښکته شوه ، او کراره کراره د برهان الدين
 په لور ورغله ، کله چې ور نژدې شوه نو برهان الدين ته یې مخ وړاوه او ورته یې وويل :

«درونده مشره ! زه هم نه پوهیږم چې ته څوک یې ، اوته ددغه خلکو سره چې دلته ولاړ دي څه ډول اړیکې لري ، خو
 ستا خبرو ماته حوصله او جرأت راکړ ، تاچې ماته کله د لور په نامه غږ وکړ نو دغه غږ د ټولو هغه اندیښنو په اړه چې
 تر اوسه پورې زما په ذهن کې را ټوکیدلي وې تر یوه ځایه پورې کمښت راووست او زه به اوس په دې هکله لږ څه ډاډ
 منه يم چې ووايم ، چې زه به په دې سیمه کې د بدبختۍ او ذلت په مرگ نه مرم .»

ټولو واریدل چې ددې نجلۍ اواز داسې و لکه چې په دغه دشتو او غرونو کې د بابل جادو ، سحر... او دسهار د هیلو
 عناصر خپاره شوي وي ، دهغې په اواز کې دومره خوړلني او دومره خوند و لکه د بحر د څپو په طلاطم کې چې دکوم
 خوړ غږي غزل څپي اوریدل کيږي او یا لکه په بي خوبه شپو کې چې د ستورو د نغمو په ځواب کې د زمکې طلايې او
 نقرئې گنگړي په یوه وار اواز راپورته کړی .

دغه تازه پیغله شوي نجلۍ ، دبنایست او جمال نمونه چي کله چپ شوه نو برهان الدين ورته وويل چي :
« گوره لوري! زه خو ستا له نامه سره آشنا نه يم ، خو تا ته دا وایم چي دلته په شک او شبه کي پري نه وځي . که ته په دي زمکو او سیمه کي پردۍ يي ، نو داپه خپل زره کي وليکه چي ته هسي په ناکاره روحونو ، وحشتونو او وهمونو کي نه يي را بنکيل شوي ، بلکه د انسانانو تر منځ يي . دوي به ستا درنښت کوي او ستا سره به د انسانانو په څير سلوک کوي . زما لوري : زه په دي هم نه پوهیږم چي ته د کومه ځايه راغلي يي ، کوم ځاي پيژني ، د کومو قافلو سره اړيکي لري ، د کومو کاروانونو سره ستا رابطه شته ، خو ددي ټولو سره سره بيا هم زه تاته ضمانت درکوم چي ته دلته خپل ځان د اوبو د راپيدا شوو پوکنيو او يا د هوا د لمحاتو په ټال کي مه گڼه ، دلته به ستا عزت ، وقار ، او درنښت کيږي . او دايکه چي لوني د پريښتو د زرونو څخه هم ډيري د زره ډاډ او د خوبو نو دحقيقتونو سره نژدې والي لري . او س ته مونږ ته دخپل ځان په هکله ووايه چي ته څه ويل غواړي ؟ ستا په زره کي څه ډول انديښني ، او څه ډول فکرونه اوږي را اوړي ؟ اي لوري ! ته څوک يي ؟ او دغه دواړه ځوانانو چي زما پيژندگلوي دي، ته ددوي سره ددغو سيمو لوري ته د څه دتر لاسه کولو له پاره راغلي يي؟

د برهان الدين ددي خبرو په اوریدو سره د نجلۍ په مخ کي د ځوانۍ زغم نور هم ډيريده ، هغه د پخوا څخه نوره هم په ډيره ډاډمنه توگه په خبرو پيل وکړ او ويي ويل چي لمړۍ تاسي وواياست چي تاسي څوک ياستي؟ دهغي وروسته به زه به خپلو خبرو پيل وکړم »

پخوا له دي چي برهان الدين د خپل ځان په هکله په څه ويلو پيل وکړي دهغو دوو کسو وسله والو څخه چي دغه نجلۍ يي تر دي ځايه راوړي وه يوه په خبرو پيل وکړ او ويي ويل :

«واوره ريونا ! دا برهان الدين صيب دي چي د ترکانو د اوسني سلطان ، سلطان مراد د زوي بايزيد استاد او مربي دي ، بايزيد وليعهد دهغه همدومره درنښت او عزت کوي لکه څومره چي دخپل پلار ، د ترکانودسلطنت د سلطان عزت کوي »

کله چي دي ځوان خپلي خبري بندي کړي نو هغه نجلۍ چي دلته د ريونا په نامه ياده شوي وه برهان الدين ته مخ وړاو ه او ورته يي وويلي ، «درند برهان الدين صيب ! تر هغي چي ما پوري اړه لري نو زه بايد تاته دا روښانه کړم چي زما نوم ريونا دي ، زه د يونان د رومياليا د ولايت د تهريس د سيمي اوسيدونکي يم ، دا چي زه څوک يم ، ددوي سره ولي تر دي ځايه راغلي يم نو دا به دهمدي دواړو څخه کوم يو په تفصيل سره تاسي ته ووايي . زه به چپه خوله اوسم ، گورم به او اورم به ، چي دوي زما به اړوند څه وايي . »

د ريونا ددي خبرو وروسته برهان الدين د هغو دواړو ځوانانو په لور په پوښتونکو سترگو وکتل ، بيا يي دپوښتونکي په توگه هغو دواړو ته په خبرو کي وويل . « ووايي چي دغه نجلۍ مو له کومه ځايه راوستي ؟ دا څوک ده اودي سيمي ته مو دهغي د راورو څخه موخي څه دي ؟ ددي نجلۍ شکل و صورت ، کالي، د هغي مخ او جسماني جوړښت په ډاگه کوي چي هغه يوه نصراني مذهبه ده . »

برهان الدين تر دي ځايه په خبرو کي و چي دهغو دواړو ځوانانو څخه يوه يي په خبرو پيل وکړ .
« دروند برهان الدين صيب ! ته پوهيږي چي زه او زما دی ملگري د لښکر په هغي برخي کي دندې تر سره کولي چي د علي ورور هم په کي و . د جنگ نه د فارغيدو وروسته د علي ورور د خپل پلار او ورور د وژونکو د لټي له پاره ووت ، مونږ دواړه هم ورسره و . د تهريس په سيمه کي مونږه او د علي د مشر ورور د همغو قاتلينو سره مخ شو ، دهغوي سره دغه نجلۍ ، چي اوس ستاسي تر مخ ولاړه ده او ريونا نوميري ، هم ملگري وه . کله چي مونږ د هغو وژونکو سره ټکر وکړ نو څرنگه چي د هغوي شميره له مونږ ډيره وه نو دهغوي څخه مو يو څو له منځه يوړل او پاته يي و تښتيدل . خو دغه نجلۍ زمونږ لاسوته راغله . د وژونکو سره د ټکر په وخت کي د علي مشر ورور سخت زخمي شو ، هغه ته دخپل ځان د پاته کيدو په هکله هيڅ هيله نه وه ، نو مونږ ته يي دا مشوره راکړه چي مونږ دغه نجلۍ دهغي مور او ورور ته ور ورسوو ، او هغوي ددي څخه و پوښتي چي قاتلين څوک او څومره کسان دي ، هغه فکر کاوه چي دا نجلۍ به قاتلين پيژني. نو دعلي د مشر ورور د وينا په اساس مو دغه نجلۍ له ځانه سره تر دي ځايه راوسته ، خو مونږ په ډير خفگان سره دا خبره کوو چي د علي مشر ورور د زخمونو له لاسه و مړ او مونږ هملته په تهريس کي خاورو ته وسپاره . »

ددي خبري په اوریدو سره د علي مور ، قيرات ، په زمکه را پريوته او په خپلو پښو يي لاس را ښکوده او واويلا يي پيل کړه . د علي کوچنی خور سريان ورمنده کړه اوخپله مور يي په غير کي و نيوله ، علي هم ورمنده کړه خپله مور يي په غير کي را واخسته او د هغي د ارامولو هڅه يي کوله ، خو قيرات په خپلو ورنونو باندي لاسونه وهل او دغم نه په ډک

اواز سره يې ويل چې : «اي زما زويه ! زما زويه !... هغه خو زما د زړه د زخمونو ملهم ، زما د زړه د وړانو ويجاړو د ابادۍ له پاره تللي و ، زه څه پوهيدم چې هغه به د خپل مشر ورور په څير دمرگ په پراخه سمندر کې غوتي خوري ، زه څه پوهيدم چې زما د رڼا هغه مينار به هم په تيارو توپانو او د سهرې په پراخه خړوبه کې ورکيري .» ددې خبرو تر څنگ به قيرات خپل دواړه لاسونه د پخوا څخه نور هم په کلکه په خپلو دواړو ورنونو وهل او شور او فرياد به يې کاوه. دخپلې مور دغه حالت علي ته د کتلو او زغم نه و نو سمدستي يې خپله مور ددواړو لاسو څخه ونيوله بيا يې هغه دخپلې سينې سره را يو ځای کړه او په زړه ډکي اواز يې په ژړا ژړا کې ورته وويل:

«اي زما مورجانې ! مه ژاړه ، تر اوسه خو ستا زوي علي ژوندي دي ، زه له تاسره ژمنه کوم چې ستا د زخمونو مرهم به زه لټوم ، زه به کوڅه په کوڅه ، کلي په کلي گرزيرم او تاته دا ډاډ درکوم چې زه به لکه په سمندر کې د راپورته شوو توپانونو، د خت د لامبو وهونکو سيورو ، او د اوربلونکي لاري د سيلاب په څير په خپلو دښمنانو باندې را پريوزم او د هغوي سرونه به پري او ستا تر مخ به يې کيردم. موري ! که هغه وژونکي او قاتلان د زندان د اوسپنو د سيخانو تر شا هم پاته شي ، په يخو خوبونو او گرمو سرابونو کې ورک هم شي ... نو بيا به هم ، اي زما موري !زه به د مرگ د گديدونکي څپي ... د پيرکيدونکي ، کړکيدونکي بربينا د لمحو ... د ورو سترگو په څير پر هغوي ورپريوځم او په هر صورت به دهغوي په وژلو دخپلې بدلې اخستو خوب ريبنتيا کړم .»

غملرلي قيرات دخپل غم په فرياد او اه و زارۍ کې ډوبه وه ، سريان ته يې غاړه ورکړې وه او په کوکو کوکو يې ژړل . خو علي خپلې مور او خور دواړو ته تسلي او ډاډ ورکاوه ، په دې وخت کې هغه دوه کسه وسله والو ځوانانو څخه يوه يې دهغي نجلۍ په لور مخ وړاوه او ورته يې وويل :

ريونا ! دغه زړه بنځه چې وينې دهغي نوم قيرات دي ، او دا د هغي، مجدالدين، مور ده چې ستا د خپلوانو سره د تکر په وخت کې ووژل شو. هغه نجلۍ چې د قيرات سره غاړه تر غاړه ده هغه د قيرات لور او د مجدالدين خور ده او هغه ځوان چې قيرات او دغه ځواني نجلۍ ته ډاډ ورکوي هغه د مجدالدين کوچني ورور دي ، مونږ دواړه اوس تا دغي درې واورو ته سپارو اوس نو دغه درې واره چې له تاسره څنگه معامله کول غواړي همغسي به وکړي. خو تاته په کار دی چې هغوي ته د مجدالدين د قاتلينو په اړه معلومات ورکړي ، زمونږ له آنده په همدې کې تاته خير دي.

قيرات ، سريان او علي درې واورو دا خبرې اوريدي ، تردې وخته پورې قيرات تر ډيره ځايه خپل ځان سنبال کړي و او را پورته شوه او په ورو ورو يې ريونا ته ځان ور نژدې کړ. ريونا چې کله هغه د خپل ځان په لوري را نژدې کيدونکي وکتله نو په ټول وجود يې لړزه و لگيده ، شونډې يې په رپيدو شوې . د قيرات شاته سريان او علي هم را روان و ، هغي ته په را نژدې کيدو سره قيرات غوښتل څه ووايي خو دهغي څخه د مخه ريونا په ژرغوني او لړزيدونکي اواز وويل : « زما د وژلو تر مخه زما يوه خبره واورئ ، دهغي وروسته چې بيا تاسي څه ډول غواړئ همغسي مي ووژنئ، خو زه تاسي ته ډاډ درکوم چې هغه څه چې زه وایم هغه رښتيا دی ، زه به هيڅکله هم ستاسي ددرې واورو تر مخه درواغ و نه وایم . زه ډيره خواشيني يم چې په هغي تکر کې مجدالدين ووژل شو . مجدالدين ما ډير ښه پيژانده ، دا چې څه ډول مي پيژانده دهغي په هکله به زه تاسي ته تفصيلي خبره وکړم ، دهغي وروسته تاسي پورې اړونده ده چې زما په خبرو باورکوي او که نه . که ما ووژنئ او يا نه ، دا به ستاسي واک او اختيار وي خو هغه څه چې زه يې وایم تاسي يې په غور سره واورئ.»

قيرات، علي او سريان ريونا ته په رانژدې کيدو سره تم شول ، دهغوي په تم کيدو ريونا کې څه حوصله را پيدا شوه او يوځل بيا يې په خبرو پيل وکړ او وپي ويل :

«تاسي پوهيرئ چې څوکاله مخته مسلمانانو د يونان د تهريس ولايت سوبه کړ . زه دهمدې ولايت دتهريس اوسيدونکي يم ، د قاتلانو د لټون له پاره به ډير وخت مجدالدين زمونږ دکلي لوري ته را ته . هغه شکمن و چې قاتلان زمونږ دکلي سره اړيکي لري . يا دا چې وژونکي زمونږ کلي ته تگ را تگ لري ، زه په خپله نه پوهيرم چې قاتلين او وژونکي څوک دي ؟ او دا چې هغوي دمجدالدين سره څه دښمني لري ؟ نو اي درني ښځي ! په همدې وخت کې ستا د زوي ، مجدالدين ، ليدنه کتنه د زمونږ دکلي د يوې نجلۍ سره وشوه ، هغه نجلۍ پخپله نصراني وه او د يوې کونډې ښځې لور ده ، ستا زوي ، مجدالدين ، د همدغي نجلۍ سره ليدنه کتنه پيل کړه ، اخر دا ليدني کتنې په نژدې اړيکو باندې تبديلي شوې ، دغه نجلۍ هم مجدالدين سره مينه پيدا کړه او دهغي په خاطر يې نصرانيت پرېښود او مسلمان شوه او دهغي مور هم په اسلام باندې مؤمنه شوه . د واده کولو وروسته به ډير وخت مجدالدين هملته زمونږ کلي کې اوسيده . اوبيا به د همغه ځايه څخه د خپلو دښمنانو د لټون پسې بيرون ووت . دغه نجلۍ چې اوس ددې ښځه وه هم دهغه سره د هغه دښمنانو په لټون کې بسپنه کوله .

دا څه چې زه تاسې ته وایم د څوکالو پخوانۍ پېښه ده ، په دې وخت کې ددې ښځې د گډې څخه ستا د زوی دوه کسه زامن پیدا شول ، بیا څو ورځې مخته زه د خپله کوره اولکي څخه ووتم او نژدې یوه بل کلي ته چې زما د کاکا کور په کې دې ولاړم ، زما کاکا درې زامن لري ، دهغوي له ډلې څخه د تر ټولو کشر سره زما کوژدن شوي ده ، او شونې وه چې په ډیرو نژدې ورځو کې ورسره زما واده هم وشي . زه د خپل کاکا په کور کې څو ورځې تم شوم ، بیا هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و دخپلو دوه نورو مشرانو ورونو سره یو ځای غوښتل له ماسره زما د خپله کوره پورې راشي ، هغه وخت چې زه دهغوي سره د خپل کور په لورې را روانه وم نو ستا زوی مجد الدین او دهغې سره دغه دواړه ځوانانو پر مونږ حمله وکړه ، او په دې ترتیب وسلوال ټکر منځته راغي ، ددې ټکر او په پایلو کې هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و له منځه ولاړ او ستا زوی هم ووژل شو ، خو زما د کاکا دوه زامنو ځانونه څنگ کړل او و تښتیدل ، زما کاکا هم په دغه ټکر کې له منځه ولاړ دهغې وروسته ستا د زوی په وینا دغه دواړو وسله والو کسانو زه و نیولم اولته یې را ورسولم. په حقیقت کې دوی شکمن دي چې شونې ده چې زه قاتلین و پیژنم ، خو زه واحد او لاشریک خدای حاضر او ناظر گنم چې زه پخپله قاتلین نه پیژنم او نه ماته دا معلومات شته چې د مجدالدین ورور او پلار چا وژلی و . خو که چیرې مجدالدین ته شک وایې چې دهغه دپلار او مشر ورور په وژلو کې زما د کاکا او یا د هغې د زامنو لاس دي نو بیا زه تاسې سره دا ژمنه کوم چې که چیرې زه ستاسې له خوا د وژلو څخه خوندي پاته شوم اوبیرته خپل کلی ته په تللو باندې بریالی شوم ، نو زه به حتما د قاتلانو پلټنه وکړم ، دهغوي ځای ځیگي به معلوم کړم او بیا به تاسې ته ووايم چې قاتل څوک دي ؟ چیرې اوسیري او ولي یې ستا میره او دوه زامن وژلي دي ؟ تر دې ځایه د خبرو وروسته ، ریونا تم شوه ، ساه یې واخسته ، تر لږڅه ځنډه یې په ډیره ژوره توگه د قیرات په لور کتل او بیا یې په خبرو پیل وکړ .

«درني مشري ! که چیرې ته زما په خبرو باندې باور کوي نو بیا له تاڅخه غواړم چې ما ته بښنه وکړي ، زه به تاسې ته په دې اړه د څه معلوماتو د تر لاسه کولو په خاطر خپلې هڅې پیل کړم . او تاته ډاډ درکوم چې زه به خامخا د قاتلانو د ځای ځیگي د معلومولو له پاره هاند و کړم او که چیرې تاسې دا سې فکر کوئ چې زه مجرمه یم او ستا د زوی په وژلو کې شریکه یم ، نو بیا ته خپل زوی ته حکم وکړه چې خپله توره د ټيکي را وکارې او زما څټ ته یې را خلاصه کړی .» ددې خبرې سره سم ریونا د زنگونو په سر پر زمکه کښیناسته او خپل څټ یې را ټیټ کړ .

په دغه وخت کې نه یواځې قیرات او دهغې لور سریان بلکه ټول ولاړ خلک حیران دریان ولاړ و او د ریونا په لور یې کتل . قیرات مخته راغله او په خپلو دواړو لاسونو یې ریونا له شا څخه ونیوله ، پورته یې کړه ، او بیا یې د ډیرې مینې ، او محبت نه په ډک اواز ورته وویل :

«گوره لوري ! ستا د وجود رگ رگ ددې گواهي ورکوي چې ته درواغ نه وایې ، ته ریښتیا وایې ، ته بې گناه یې. خو گوره لوري ! ته دلته زمونږ په سیمه کې زمونږ تر مخه د ځانتوالي ، زوال ، بیلتون او هجر ښکار شوي نه یې ، ته خپل ځان ته د یوې بې وطنې او بې کوره نجلۍ خیال مه کوه . واوره لوري ! که چیرې ته وعده وکړې چې ته به زما د زامنو او میره د قاتلانو ښې نښانې را پیدا کوي نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا دغه کړ چار ته سلام وکړم ، گوره لوري ! که چیرې ته زمونږ له پاره دا زحمت وگالي او زمونږ سره په دې هکله بسپنه وکړې نو دا به ستا پر مونږ هغه احسان وی چې مونږ به یې په خپل ژوند کې هم بدله پوره نه کړای شو . واوره لوري ! تر هغې چې ستا زړه غواړي له مونږه سره اوسیدې شي دلته به ستا پالنه د یوې ډیرې ستړې او دروندې میلنې لور په څیر و شي. دهغې وروسته به په پوره خونديتوب سره تاسا تر کوره پورې د ورسولو انتظام زه وکړم .»

دقیرات ددې خبرو په اوریدو سره ریونا بلکل بدله غوندې شوه ، لږ څه مخته د هغې حال د ونو د زیرو پانو په څیر و خو اوس یې په مخ او څیرې باندې د خوښۍ ښې نښانې را څرگندې شوې وې . نو هغه سمدستي مخته ورغله د قیرات سره غاړې غړۍ شوه او په خپل ژرغوني غږ سره یې هغه ته په وینا کولو پیل وکړ .

«ته یوه ډیره مهربانه او درنده مور یې ، زه ستا دغه شفقت او مهربانۍ ته سلام کوم . که چیرې ته ما د یوې لور په څیر دخپله ځانه سره ساتي نو زه به دا کار د خپل ځان له پاره یوه نیک بختي و گنم اوکله چې تاسې ما په پوره خونديتوب سره خپل کور ته ورسوئ نو دا به ستاسې پر ما باندې ډیر زیات احسان وي چې دهغې بدله به زه په خپل ژوند کې پوره نه کړای شم . اوس زه ډاډه یم ، ستا دخبرو د اوریدو څخه ماته دا ډاډینه را پیدا شوه چې زه دغه سیمې ته د مرگ له پاره نه ، بلکه د ژوندۍ اوسیدو له پاره راغلي یم .

د ریونا په دې خبرو سره تر هغې ځایه چې د قیرات اوسریان په څیرو کې خوښې را ښکاره شوې وه نو هلته د علي ، برهان الدین ، ساروان خولي هم له خدا نه را تولیدې ، په دې وخت کې برهان الدین څو قدمه را مخته شو د قیرات تر

مخه ودرید او ورته یې وویل :

« قیرات ! زما درني خوري ! د ریونا نومي دغه نجلۍ سره خو ستا معامله جوړه شوه ، خواوس چې زه د کوم زیرې کولو له پاره تاسې ته راغلي وم نو غواړم هغه تاسې ته ووايم. خو دهر څه د مخه ، درني خوري ! زه ستا د زوي په اړه ، چې اوس کوم معلومات ډاگیزه شو، د زړه له کومي خواشيني وړاندې کوم . هغه ډیر پوه او بیدار هلک و ، خو هغه زیرې چې زه تاسې ته در کول غواړم هغه دادې چې تر سلطان مراد پورې دا خبر ور رسیدلې چې ستا زوي علي د جنگ او حرب ، او همدا راز په دیني درسونو کې په مدرسه کې تر ټولو په لمړۍ درجه بریالی شوي ، کله چې د سلطان مراد تر مخه ستا د زوي ، علي ، یادونه وشوه نو په هغه وخت کې یواځې زه نه ، بلکه ولي عهد بايزید ، د هغه زوي ، د بروسې ټول رئیسان ، علماء او سالاران هم ناست وو ، دهغوي ټولو په شتون کې سلطان مراد یوه قاصد ته حکم وکړ چې نن ما بنام علي د هغه دربار ته راولي ، بیا زما درني خوري ! په دې وخت کې ما په خبرو پیل وکړ او سلطان ته مې وویل چې علي به زه پخپله د خپله ځانه سره یو ځای دلته را ولم . زه تا ته دا زیرې هم درکوم چې علي ته د کوم مهم کار د ورسپارلو دمخه سلطان هغه ته د «پاشا» لقب ورکړې دې ، همدا راز سلطان په بروسه کې او هم په خپل لښکر کې دا حکم کړې چې علي به ددې وروسته یواځې علي نه وی بلکه هغه ته به «علي پاشا» ویل کیږي . زه به تا ته دا هم ډاگیزه کړم چې کله چې نن علي د سلطان مراد دربار کې دهغه تر مخ وړاندې شی نو سلطان به هغه ته یوه درنده دنده سپاري تر څو د هغې کړچار ، مهارت ، حربې پوهه ، جرعت ، د توری وهلو او جنگی وړتیاو اندازه ځان ته معلومه کړي . که چیرې علي په دې دنده کې بریالی شو نو ستا د زوي ارزښت او شان به د سلطان مراد په آند کې د خپل زوي بايزید نه وروسته دویم کس ته ورسیدی .

د خبرو تر دې ځایه پورې برهان الدین لږ څه ځنډنې شو او بیا یې دوباره خپله وینا پیل کړه او ویی ویل :
زما خوري ، قیرات ! زه غواړم چې ته دخپلې لور سریان او د دغې بلې لور ریونا سره یوځای خپله رمه حویلی ته یوسي ، زه به علي پاشا له ځانه سره محل ته یوسم ، تر څو یې هلته د سلطان مراد تر مخ وړاندې کړم ، زه په دې هم و پوهیږم چې سلطان مراد به علي پاشا ته کومه درنه دنده و سپاري .
د علي پاشا مور قیرات د برهان الدین ددې وړاندیز سره همغږې شوه ، په دې وخت کې دهغو دوو ځوانانوڅخه ، چې ریونا یې تر دې ځایه راوړې وه ، یوه وویل چې :
برهان الدین صیب ! او زموږ په اړه څه فکر کوي؟
برهان الدین د دې خبرې په اوریدو سره هغوي ته وویل:

« تاسې دواړه اوس خپلو کورو ته ولاړ شئ او ارام وکړئ ، ستاسې څخه ډیره مننه چې دغه نجلۍ ریونا مو په خوندي توگه تر دې ځایه را ورسوله ، اوس دهغې په هکله پریکړه زموږ کار دې ، تاسې دواړه رخصت یاست ، تللای شئ .»
ددې خبرې په اوریدو سره هغه دواړه په خپلو آسونو سپاره شول او دهغې ځایه څخه وکوچیدل .
دهغوي د تللو وروسته برهان الدین د سراي دخاوند ساروان په لور وکتل او ورته یې وویل :
« ساروانه ! ته هم دخپل سراي په لور ولاړ شه ، تاسره خوبه لیدني کتنې کیږي راکیږی .» ددې خبرې په اوریدو سره ساروان هم په خپل آس سپور شو او ولاړ .

ددې درې واړو د تللو وروسته قیرات ریونا ته وکتل او دمورني شفقت نه په پک اواز یې ورته وویل :
«ریونا لوري ! ته هم په خپل آس سپره شه ، زه او سریان به خپله رمه سره را ټوله کړو او بیا به له دې ځایه کوچ وکړو

ریونا ورته سمدستي په ځواب کې وویل چې :

« اي زما مينه ناکي موري ! دا ته څه ډول خبرې کوي ، که چيرې ته رمه را ټولوي او زه په آس سپره اوسم نو زما څخه به ډيره بدبخته نجلۍ بله نه وي ، زه په خپله د رمې په راټولو کې له تاسره لاس کوم، ته دلته ودريره، زه به دخپلې خور سریان سره يو ځای د رمې حيوانات را ټول کړم ، بيا به ټول يو ځای له دې ځایه وکوچيرو .
په دې وخت کې علي پاشا په خبرو کې راټوپ کړ او ویي ویل : له تاسې درې واړو څخه یو هم و نه خوځیږئ ، زه به رمه را ټوله کړم او تاسې ته به یې در وسپارم . تاسې درې واړه بیا هغه سنبال کړئ او تر کوره یې ورسوئ .»
بیا نو علي پاشا په منډه منډه ولاړ ، د رمې ټول ځناور یې سره را ټول کړل او قیرات ، ریونا اوسریان ته یې ورحواله کړل ، هغوي هم خپله رمه د بروسې د بنار په لور روانه کړه . ریونا په یوه لاس کې دخپل آس قیضه نیولې وه او بل لاس یې پورته پورته کاوه او رمه یې پرې کنترولوله . تر څنګ یې برهان الدین په خپله کچر او علي پاشا په خپل آس سپور شو او دوی هم د بروسې دبنار په لوري روان شول .

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۲)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پوري ناول (۲)

دعثماني امپراطورۍ او صليبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش

په دې تاريخي ناول کې ډيري داسې پيښې مخته راځي چې زمونږ دهيواد د اوسني کرکيچن حال سره سره خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توگه ديو شمير وگړو د نومونو سره يو شانته والي ولري . خو ټول کرچار مثبت دي او د ليکوال خپل آند څرگندوي . اوس تاسي ددې تاريخي ناول دويمه برخه لولي:

علي د برهان الدين سره يو ځاي د بروصي شاهي ماني ته ور ننوت ، په دغه وخت کې د محل په خونه کې سلطان مراد ، دهغه زوي بايزيد ، د بايزيد زوي ارطغرل ، سليمان ، عيسي ، موسي ، محمد او دڅو نورو غټو وړو سالارانو په گډون د ښار څو اميرين او عدليي د امورو مشران هم ناست وو . کله چې برهان الدين او علي خوني ته ورننوتل نو سلطان مراد دخپله ځايه را پورته شو او هغوي ته يې ښه راغلاست ووايه ، شوني ده چې دغه ښه راغلاست به د برهان الدين د تشويق له پاره و، په دې وخت کې برهان الدين دعلي په غور کې څه وويل ، نو علي ور مخته شو او دسلطان سره يې په لاس روغبر وکړ . ددې وروسته يې د نورو ناستو خلکو سره دروغبر کولو وروسته چې کله هغه د ولي عهد بايزيد لوري ته را ورسيد نو د روغبر وروسته بايزيد هغه د خپل ځان تر څنگ کيڼاوه ، او هغه ته يې په غورونو کې څه وويل :

په دې وخت کې سلطان مراد ډير خوبښ ښکارېده ، خپل زوي بايزيد ته يې مخ کړ او ورڅخه يې وپوښتل : زما قدرمنه زويه ! ايا ته دعلي سره دپه وا څخه پيژندگلوۍ لري ؟»

بايزيد په ډير ادب سره خپل پلار ته مخ را وراو او ورته يې وويل :

« عاليقدره سلطانه! ما د علي سره څو ځلي د حرب و ضرب په مکتب کې ليدنه کتنه کړې وه ، زه لا دپه وا څخه د هغه د جنگي او حربي فن اوپوهې څخه پوره پوره خبر يم »

وروسته له دې خبرې بايزيد علي د خپل ځان تر څنگ په يوه خالي ځاي کې کيڼاوه، تر لږه وخته پوري د ماني په دې خونه کې چپه چپتيا شوه ، يو ناڅاپه د سلطان اواز را پورته شو او علي ته يې په وينا کې وويل : «دخبرالدين زويه ! تر هر څه دمخه زه تاته په دې خاطر چې تا دحرب و ضرب په مکتب کې ديني او عسکري روزنه په ډيره ښه او اعلي درجه تر سره کړې د زړه له خلاصه مبارکي وایم ، ددې تر مخه زما د زوي استاد ، دروند برهان الدين ، به ماته کله کله ستا د وړتياو په هکله معلومات راکاوه ، همدا اراز هغه ستا دکورنۍ د حالاتو څخه هم وخت په وخت خبرولم ، او زه ستاسي د ټول حال احوال نه پوره خبريم ، زما زوي بايزيد هم په دې پوه دي چې څه ډول ستا پلار او بيا دهغي پسي ستا ورور د دښمنانو په لاسو وژل شوي دي ، او اوس اوس خبر شوي يم چې ستا بل ورور هم د نوم ورکو دښمنانو په لټه کې دي .»

په دې وخت کې برهان الدين سمدستي وويل « درونده سلطانه ! علي ته لږ څه د مخه دا بد خبر راغي چې د هغه بل ورور

مجدالدين هم دهمدي نوم ورکو دښمنانو په لاس وژل شوي دي . اوس علي د خپلې کونډې مور اوخور يواځنی هيله ده . درونده سلطانه ! ده هم اراده کړې چې په هر حال به د خپل پلار او دواړو ورونو دښمنانو په لټې پسي وځي او هغوي ته به دخپلو کړو سزا ورکوي . درونده سلطانه ! ددې مور سوگند کړې چې تر هغي به پني پښو ته رانه وړي تر څو يې چې د خپل ميره قاتلانو ته سزا نه وي ورکړې . په دې خاطر قدرمنه ! ديځنۍ په دې موسم کې د هغي پښې د يخ له لاسه پرکې شکيري . دې خپلې مور ته زاري کوي چې هغه دې پني په پښو کړي خو هغه په خپل سوگند کلکه ولاړه ده . ديځنۍ په دغسي موسم کې علي او دهغي خور سريان دخپلې مور د پښو د چاودنو او ټپونو د ډکولو له پاره د وازکي په ويلې کولو او دهغي په ټپونو کې د هغي د وړ اچولو په واسطه علاج کوي ، قدرمنه سلطانه ! زه هيله من يم چې علي به د خپلو دښمنانو څخه د بدلي په اخستلو کې بريالي شي . »
د برهان الدين په دې خبرو د ماني په دې ستره خونه کې د لږ څه وخت له پاره يوځل بيا چپه چپتيا خپره شوه. بيا هر يوه په ډيره

دردناکه ژبه دعلي سره د هغه د ورور د بښه‌دات په خاطر د زړه خواله وکړه ، په همدې وخت کې يو ځل بيا د سلطان اواز په خونه کې راغبرگ شو .

د خيرالدين زويه ! ته اوس يوازي علي نه يې بلکه علي پاشا يې . شونې ده چې محترم برهان الدين به تاته په دې هکله خبر درکړي وي ، ما تاته د پاشا لقب درکړې ، او نه يواځې د ښار خلک په دې خبره خبر شوي بلکه مونږ په لښکر کې هم دا خبره ډاگيزه کړې ده . دنن څخه وروسته به تاته علي نه بلکه د علي پاشا په نامه غږ کيږي . نو علي پاشا ! واوره : زه تاته يو کار درسپارم ، زه هيله من يم چې هغه کار به ستا د جنګي وړتياو سبب وگرځي او هم به ستا له پاره د تجربې اساس ثابت شي . همدا راز دهمدې عسکري دندې په ترسره کولو کې به ته د خپل پلار او دواړو ورونو د قاتلانو په پيداکولو کې هم بريالي شي .

د خيرالدين زويه ! د بلغاريي حکمران سيسمان دخپلو دوو شهزادگانو ، سائرن او ايکسلا ، سره يو ځای زمونږ په نوو سوبه شوو سيمو کې د شپښو یرغلونو يوه لړۍ پيل کړې ، دوي کله په مقدونيه کې وینه تويونکي عمليات تر سره کوي او کله د تهريس په سيمه کې . دهغوي ددغي یرغلونو په پايلو کې زمونږ لښکريانو ته زيان رسيدلي دي . زه به ستا په مشرۍ تاته يو لښکر درکړم ، تاته د يوې اونۍ وخت هم درکوم په دې وخت کې خپل ځان تيار کړه ، په دې لړ کې به زما زوي بايزيد تاته پوره لارښوونه وکړي . ددې وروسته به ته د خپل لښکر سره يو ځای هغې لورې ته کوچ کوي ، اود بلغاريي د حکمران سره به ټکر ته ورځي زه هيله لرم چې ته به هغې ته ماتې ورکړې ، داسې ماتې چې په راتلونکې کې هغه بيا زمونږ په سيمو باندې د شپښو یرغلونو جوگه نه شي .

د خيرالدين زويه ! زه پوهيرم چې ته د هغو سيمو سره آشنا نه يې ، خو زه به ستا سره خپل څوکسه نائين او دهغوي تر څنګ د لارې لارښود هم و استوم . دوي به په هغو سيمو کې ستا لارښوونه کوي ، او په دې کارو کې به ستا ملاتړي وي . واوره ! که چيرې ته په دې عسکري دنده کې بریمند شوي نو زما د زوي بايزيد وروسته به ته دويم کس يې چې زما په وړاندې به د عزت او وقار خاوند اوسې . ايا ته ددې کار له پاره تيار يې ؟

علي پاشا د ځواب نه مخته د سلطان په لور په ژوره توگه او غور سره وکتل ، اوبيا يې سلطان مراد ته وويل :
محترم سلطان ! که چيرې د سيسمان حکمران د اوسپنې يا کاني څخه نه وي جوړ شوي نو زه به دهغه دغه سرکښي ، دهغه دغه ړوند غضب ، او دهغه ټوله بهادري ، اونارينتوب دهغه په سفالت ، زحمت او د هغې په حماقت باندې بدل کړم . دهغه ټوله تخريب کاري ، دهغه ټوله وړان ويجاړ غوښتنه ، ظلم او تيري به په تورو تيارو کې ډوب کړم . درونده سلطانه ! زه تاته ډاډ درکوم چې زه به د بلغاريه د حکمران سيسمان ، هره هنگامه اودهغه له پاره د مرګ په تحفه بدله کړم .

د علي پاشا ددې ځواب په اوريدو سره يواځې سلطان مراد نه ، بلکه هلته دناستو ټولو خلکو په ځيرو باندې د خوښۍ نښې را ښکاره شوي ، په دې خاطر سلطان مراد يو ځل بيا علي ته مخ را وراوه اوورته يې وويل :
«علي پاشا ! رښتيا چې ستا ځواب زما زړه خوشحاله کړ . زه ستا ددې جرأت ، وړتيا او اعلي فکر ډيره ستاينه کوم . ډاډه يم چې ته به دهغه ځوانانو په ځير را مخته شي لکه څنګه چې درياب آشنا څاڅکي په بحر باندې بدليري . زه هيله لرم چې ته به د بلغاريه د حکمران په لښکرو لکه د توپاني سيليو په ځير يرغل وروړي او خپله بریا او لوړتيا به پرې ترلاسه کړي .
د سلطان مراد د چوپتيا وروست علي پاشا سلطان ته د ډاډ ورکولو په خاطر وويل :
درونده سلطانه ! زه به هيڅکله هم تانه هيلې نه کړم ، هغه هيلې چې تازما له وجود سره تړلي ، زه به هڅه وکړم چې ستا دهغې هيلو په مطابق و څيرم .

سلطان په ډيرې مينې سره وويل چې :

دخيرالدين زويه ! ستا د راتلو تر مخه مي چې تاته دکوم لښکر د حواله کولو هوډ کړې نو دهغې په هکله مي د بايزيد سره هم خبرې کړي دي ، اوس ته د بايزيد سره ولاړ ښه ، هغه به تاته دهمدې لښکر په هکله نور معلومات هم درکړي هغه به تانه دلښکر سره او لښکر به له تاسره معرفي کړي .

د سلطان مراد دې خبرو ته د ځواب ورکولو په ځای علي پاشا دخپله ځايه پورته شو ځکه چې په همدې وخت کې د سلطان مراد زوي او ولي عهد بايزيد هم دخپله ځايه پورته شوي و . خو د خوني څخه د وتلو تر مخه سلطان مراد علي پاشا او بايزيد ته په ولاړه ولاړه وويل چې :

علي پاشا ! زه پوهيرم چې ته په عمر کې زما د لمسو په ځای يې ، ته د بايزيد د زامنو هر يو ارطغرل ، سليمان ، عيسي ، موسي او محمد په څير يې . په دې ټولو کې محمد تر ټولو کشر دي او ته را ته دهغې همزولي ښکاري . د عمر په دې وخت کې چې کوم عسکري دنده تاته درسپارل کيږي که چيرې ته په هغې کې بريالي شي نو په سلطنت کې به ستا هماغه ځای وي دکوم په هکله چې ته تر اوسه پورې فکر هم نه شي کولي .

علي پاشا سلطان ته ددې خبرو ځواب په خوله ورنکړ خو خپل سر يې د هغه تر مخه ښکته کړ او دهغې وروسته هغه د بايزيد

سره يو ځاي د خوني څخه ووت .

*****۳

قيرات او سريان دواړه مور اولور د ريونا په گډون دخپلي رمي سره يوځاي د حويلي په لور روان و ، او حويلي ته ورننوتل ، ريونا وکتل چې د حويلي د اوسيدو برخه دومره پراخه نه ده ليکن ددې حويلي انگړ ډير پراخه دې . حويلي ته په ورننوتلو سره سم قيرات او سريان دواړو مور او لور خپلي وزي چې دشلويا پنځه ويشتو څخه ډيري نه وي د انگړ په يوه برخه کې غوښتل و تري ، په دې وخت کې ريونا يوه اړخ ته ولاړه وه ، تر يوه وخته پورې هغې هغوي ته کتل اوبيا په تيزۍ سره مخته ولاړه او د رمي د ځناورو په تړلو باندې يې پيل وکړ. قيرات ورته وويل :

« ريونا ! زما لوري ! پريږده ، ته خو دلته زمونږه سره يوه ډيره درنه ميلمنه يې او زمونږ سره نه بنايي چې مونږ د يوه ميلمه څخه دغه ډول کار واخلو . »

ريونا په ډير پراخه زړه او دخپلو په توگه يې وويل :

« محترمي قيرات ! تاماته خپله لور ويلي دي ، نو په دې خاطر ته زما مور يې ، نو ايا دا به ماته د شرم خبره نه وي چې زما مور دې د رمي ځناور تري او زه دې د هغې سيل کوم . »

قيرات د ريونا ددې خبرې څه ځواب ورنه کړ . پټه خوله پاته شوه ، ريونا خندل او د رمي د ځناور و په تړلو يې پيل وکړ . کله چې ټولي وزې و تړل شوې نو بيا قيرات وويل :

« زه غواړم چې تا هلته په ميلستون کې کينوم ، بيا به زه او سريان دواړه د وزو څخه يې را واخلو ، بيا به ماښامي تيار کړو ، واوره لوري ! زه غواړم له تا څخه ډير څه و پوښتم، زما لوري ! څه چې تا په ميلستون کې کينوم ، بيا به نو زه او سريان د وزو څخه د شيدو د اخيستو له پاره راستني شو او د ډوډۍ انتظام به هم وکړو . »

قيرات غوښتل ريونا ميلستون ته يوسي ، خو ريونا په خپل ځاي باندې ولاړه پاته شوه . تر يوه وخته پورې مسکې وه ، او بيا يې قيرات ته وويل :

« واوره مورې ! ته دا بده مه گڼه ، اوس خو تاماته خپله لور ويلي دي ، په دې اساس زه د سريان په څير تاته دمور غږ کولي شم ، که زه د لور په څير په ميلستون کې کينم او ته کار وکړي دا به زما له پاره د زغم وړ نه وي ، نو په دې خاطر د يوې لور په څير له تانه غواړم چې ته ولاړه بڼه او ماښامي تيار کړه ، زه او زما خور سريان به دواړه د وزو څخه شيدو را واخلو . دهغي وروسته چې ته څه غواړي زما څخه و پوښتي بيا هغه و پوښته ، زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا د هرې خبرې ، د هر سوال ځواب غلې درنه کړم . »

په دې وخت کې سريان هم په منډه د ريونا څنگ ته راغله ، په مينه يې دهغي لاس و نيو او پورته شول ، قيرات تر يوه وخته پورې مسکې او خندنۍ وه ، دا سي په ډاگه کيده چې هغې د ريونا مشوره منلې ده . په دې خاطر هغه د په لنځاي په لور ولاړه ، سريان ددې حال په کتلو سره منډه کړه او د شيدو لوبښي يې راوړل او د ريونا سره يو ځاي يې د وزو په لوشولو پيل وکړ . د وزو د شيدو اخستلو وروسته ريونا او سريان دواړه د په لنځاي په لور ولاړي او د قيرات سره يې يو ځاي د ډوډۍ د په لې کار تر سره کړ .

د ډوډۍ د تيارولو وروسته درې واړه د په لنځاي څخه بهر را ووتې ، ولاړي او په تشاب کې يې خپل لاسونه او مخونه پريمنځل ، په همدې وخت کې د بروسې د جوماتونو څخه د ماښام د لمانځه اذانونه هم پيل شول . د اذان د اوريدو سره سم قيرات او سريان دواړه ولاړي او اودسونه يې وکړل او بيا يې د ريونا تر مخه په ميلستون کې لمونځونه اداءکړل . تر هغې چې سريان او قيرات لمونځونه ادا کول ريونا هغوي ته په ډير ذوق سره بلکه په حيرانونکي توگه کتل. د لمانځه د اداء کولو وروسته قيرات او سريان دواړه د ريونا تر څنگ کيناستي او دعلي پاشا د راتلو په خاطر يې په خپلو منځو کې خبرې پيل کړې .

د لږ ځنډ وروسته علي پاشاهم حويلي ته را ننوت ، خپل آس يې د رمي د ځناورو تر څنگ و تړه . کله چې هغه د انگړ څخه داوسيدو د ځاي په لور را ته ، مور يې ورته ور غږ کړ او هغه يې د ميلستون په لور را وباله . علي پاشا ميلستون ته ور ننوت ، او دخپلې مور تر څنگ کيناست ، مور يې ورته وکتل او ويې ويل :

« زويه علي پاشا ! ما په ډيره بي صبرۍ سره ستا انتظار کاوه ، حويلي ته د راننوتلو سره سم مونږ د وزو څخه يې اخستي او دغو دواړو يو ځاي د ماښام ډوډۍ تياره کړې ده . ټولو په ډيره بي قرارۍ سره ستا انتظار کاوه . حقيقت دادي چې ما غوښتل د ريونا څخه ډير څه وپوښتم . خو ما غوښتل چې هر څه ستا تر مخه وپوښتم . په دې خاطر مو په ډيره بيره ستا انتظار کاوه چې تر راشي او بيا دريونا سره خبرې وکړو .

قيرات تر همدې ځايه خبرې وکړې چې علي پاشا يې په خبرو کې را ننوت او ويې ويل :

« مورجاني ! تا خو ريونا دلته د راتلو سره سم په کار لږولي ده ، دا خو په دې کور کې يو درنه ميلمنه ده . دا چې بيرته ولاړه

شي ، هلته به خپل پلار ، مور او نورو دوستانو ته څه وايي ؟ ورته به وايي چې کوم مسلمانان چې هلته په بروسه کې اوسېږي هغوي ددې څخه کار اخست . »

په واکه دې چې قيرات د علي پاشا ددې خبرې ځواب ورکړي ، نو ريونا په داسې حال کې چې لږزیده ، شرمیده او ژبه يې نښته په خبرو پيل وکړ . هغه علي پاشا ته مخ وراوه او ورته يې وويل :

محترم علي پاشا ! زه ستا د فکر سره موافقه نه يم . تا ته به معلومه وي چې هغو دوو ځوانانو چې زه تر دې ځايه راوستم او دبروصې دښار بيرون يې تاسو ته وسپارلم او بيا هلته دغرو په لمنو کې ستا مور زما سره خبرې پيل کړې نو ستا مور ماته د لور په نامه غږ وکړ ، نو دلته حويلې ته د راتگ نه وروسته کله چې ستا مور د وزو څخه د پيود اخستلو له پاره ولاړه ، نو ما به دا څه ډول زغملې واي چې هغه ښځه چې ماته يې لور ويلې هغه دې د وزو څخه شیده را لوشي او زه دې ورته سيلانې ولاړه اوسم . په دې خاطر ما د وزو څخه شیده په خپله خوښه را لوشلې دي . زه دې کار ته هيچا نه يم مجبوره کړې ، داسې وگڼه چې په دې کار کولو زه ډيره زياته خوشحالي احساسوم . او دا چې ما په ميلستون کې کومه ډوډۍ تياره کړې هغه هم ما د خپلې يوې دندې په توگه تياره کړې . ته ډاډه اوسه چې زه به د بېرته تللو په وخت کې هيچاته گيله او شکايت و نه کړم چې تاسې زما څخه کار اخستي دي.»

د ريونا ددې خبرو سره د علي پاشا په مخ دځوښې نښې را ښکاره شوي ، ددې وروسته يې د خپلې مور په لور وکتل او وپي ويل :
« اې زما مورجانې ! ته چې څه غواړې د ريونا څخه و پوښتي نو هغه وپوښته ، زه به يې هم واورم ، ته دهغې څخه څه پوښتل غواړي ؟ »

قيرات په ډيره غور سره د ريونا په لور وکتل او بيا يې وويل :

« ريونا جانې لوري ! تر هغې ورځې چې زما ځوي مجدالدين دکوره څخه وتلې تر نن پورې نژدې شپږ کاله کيږي ، هغه د خپل پلار او ورور د قاتلانو د لتون او هغوي ته د سزا ورکولو له پاره وتلې و . د کومې ورځې څخه چې هغه له دې ځايه رخصت اخستي و په هغه وخت کې علي پاشا نا بالغه و ، علي د هغه په نه موجوديت کې بلوغ ته رسيدلې . لورجانې ! هغه وخت چې هغه له دې ځايه رخصت شوې نو له ما څخه غلطې شوي وه ، ما هغه ته ويلې و چې تر هغې چې ته دخپل پلار او او ورور وژونکي پيدا نه کړي او هغوي ته سزا ورنکړي بېرته به نه راگرزيږي . افسوس زما په بدقسمتۍ باندې ، ما خپل دا زوي هم له لاسه ورکړ . گوره لوري ! تا ويل چې مجدالدين په روميلاکې د کومې نجلۍ سره واده کړي ، نو که ماته د هغه نجلۍ او دهغې د زامنو نومونه ووايي چې زما د زوي څخه ترې پيدا شوي دي . »

ريونا په ډيره نرمه او ټيټه ژبه وويل :

« اې زما مورجانې ! دکومې نجلۍ سره چې ستا زوي مجدالدين واده کړي و ، هغه ډيره زياته ښايسته ، ډيره د نیک خوی او ښه اخلاقو خاونده ، دډيرې درندې او شريفې کورنۍ پورې اړه لري . دهغې نوم «نريوس» دي . مجدالدين د نريوس سره نژدې پنځه کاله په واکه کړي . ددې واده په پايلو کې د هغوي دوه زامن پيدا شول . دمشر نوم يې «کندان» دي چې اوس څلور کلن شوي دي . دکوچنۍ نوم يې «خيسار» دي او فکر کوم چې هغه به اوس د دوو کالو وي . »

په حقيقت کې نريوس زمونږ د کلی د يوې گڼدۍ لور ده ، ستا زوي مجدالدين ته شک پيدا شوي و چې دهغه د ورور او پلار وژونکي او قاتلان زمونږ د کلی اوسيدونکي دي ، په دې خاطر به هغه ډير وخت زمونږ دکلي په لور تگ را تگ کاوه ، دهمدې تگ را تگ په وخت کې هغه د نريوس او دهغې د مور سره ليدنه وشوه ، د نريوس د مور نوم «پرييسا» دي ، ډيره د نیکو اخلاقو خاونده ښځه ده . ددغو ليدنو کتنو پايلې دا شوي چې مجدالدين د نريوس د مور ډير خوښ شو . او په دې ترتيب يې ورسره د نريوس د واده پروگرام جوړ کړ .

دسلطان مراد تر څنگ د جنگيدو وروسته ، کله چې ستا زوي مجدالدين فارغ شو نو بيا هغه د خپلې ښځې سره يو ځای هملته زمونږ په کلي اوسيده ، او ډير وخت به د قاتلانو په لتون پسې ووت ، هغه ته دا شک هم و چې زما کورنۍ هم د قاتلانو په ډله کې شامله ده . زه نه غواړم چې دلته خپل پاکوالي بيان کړم چې زما کورنۍ په دې قتل کې شامله ده او که نه . او ما له تاسره وعده کړې ده چې زه به بېرته د سنتيدو سره سم په دې هکله تحقيق کوم . که چيرې زما کورنۍ هم ستا د زوي او ميره په وژلو کې گډون درلود نو زه به دهغې په هکله هم تاسې ته ووايم . بيا هم زه دا خبره منم چې ستا د زوي مجدالدين قاتلين زما د کاکا زامن دي . زه به دهغوي نومونه هم تاسې ته درکړم . او هڅه به وکړم چې کله چې علي پاشا دهغوي د لتون پسې وځي نو دهغوي د ځاي ځيگې په هکله به هم ورته پوره پوره معلومات ورکړم . که چيرې په دې لړ کې علي پاشا ته زما د نورې مرستې اړتيا وي نو هغه به هم ترې و نه سپوم . زه ستاسو د اخلاقو او کړچار څخه ډيره اغيزمنه شوي يم . زه په دې ډيره هم خفه يم چې ستا د ميره د ښهات وروسته تا هوډ کړې چې ته به تر هغې پني پښوته را نه وړې تر څو چې د هغې قاتلينو سزا نه وي ليدلې او په دې لاره کې دا دې ستا دوه زامن هم په ښهات ورسيدل .

تر دي ځايه ريونا خبرې وکړې او نوره چپ پاته شوه ، څه فکر يې وکړ ، اوبيا يې خپلې خبرې پيل کړې .
 « اي مورجاني ! تا دخپل زوي مجدالدين د بنځې نريوس او دهغي د زامنو په هکله و پوښتل . نو ما چې دهغوي په اړه څومره پوهه درلوده تاسې ته مې وويله ، اوس به زه تاته د خپل ځان په اړوند هم خبره وکړم . تاسې ټول پوهيږئ چې زما نوم ريونا دي . زه د خپل مور او پلار يواځنې لور يم . په کوم کلي کې چې مونږ اوسېږو زما پلار دهغې کلي سردار دي ، زما دپلار نوم رستاک دي ، او د مور نوم مې کيټهنا دي ، دواړه ژوندی دي او له ماسره ډيره زياته مينه کوي ، کله چې هغوي ته ډاگيزه شي چې زه چا ټينټولې يم ، نو په هغوي به ژوند کول ستونزمن شي ، په دې وخت کې ، اي مورجاني ! ، له تانه غواړم چې که چيرې ته ماته اجازه راکړې چې بيرته ولاړه شم نو هيله ده چې ما ژر تر ژره له چا سره يوځای و ليرې تر څو زما د مور او پلار په غم کې کمښت راشي . خو يو څه بايد ووايم چې ما له دې ځايه د کوم پردي سره مه استوه ، ما دخپل زوي علي پاشا سره يو ځای وليږه . زه ستا په زوي باندې باور کولې شم ، ځکه چې ما ستاسې اخلاق او کرچار له نژدې وکوت ، او تر څنگ به يې زه د علي پاشا سره د هغه د پلار او دواړو ورونو د قاتلينو په لټون کې بسپنه وکړم . زه هيله لرم چې علي پاشا به په خپل دغه مقصد کې بريالي شي .»

د قيرات د ځواب دمخه علي پاشا په خبرو پيل وکړ . هغه ريونا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
 «ريونا واوره ! ستا وړانديز په پله عملي بڼه نيسي ، زه همدا اوس د سلطان مراد درباره راغلي يم . هغه ماته يو عسکري دنده راسپارلې ده ، خبره داده چې د بلغار په حکمران سيسمان د خپلو دواړو شهزادگانو هريو سائرن او ايکسلا سره يو ځای د مسلمانانو په سيمو شپني يرغل کوي . هغوي کله په روميليا باندې او کله هم په مقدونيه باندې را اوري ، سلطان زما د قوماندې لاندې يو لښکر تيار کړي او ماته يې حکم کړي چې زه په يوه اونۍ کې دننه دننه ددې ځايه څخه د بلغاريي د حکمران سيسمان د سرکوبۍ او خپلو په خاطر ولاړ شم . زما سره به څه لارښوونکي او مشران هم وي ، هغوي به له ماسره ددې فوځي دندې په تر سره کولو کې بسپنه کوي . زه نژدې يوه اونۍ وروسته له دې ځايه د خپل لښکر سره يو ځای هغه لورې ته روانيم . ته به هم زما سره په دې سفر کې ملگري اوسي . زه به تا تر ستاسې تر کوره پورې و رسوم او دهغي وروسته به د خپلې دندې د اجرا په خاطر و خوزيرم .

دعلي پاشا په دې ځواب باندې ريونا خورا خوشحاله او ډاډمنه شوه . هغې غوښتل چې علي پاشا ته څه ووايي خو په همدې وخت کې قيرات په خبرو پيل وکړ .

علي پاشا زويه ! ددې نه دا په ډاگه شوه چې سلطان ته په خپل لښکر کې دتل له پاره شامل کړي يې . خو گوره زما زويه ! زه ډيره زياته خوشحاله يم چې سلطان مراد ته د خپل لښکر سالار ټاکلې يې او تر څنگ يې درته د پاشا لقب هم درکړي دي . مورجاني ! ستا خبره سهې ده ، ما ته سلطان د پاشا لقب هم راکړي او تر څنگ يې زه د خپل لښکر سالار هم ټاکلې يم ، هغه ماته دا هم ډاگيزه کړې چې کومه دنده چې ماته را سپارل کيږي که چيرې زه د هغې دندې په اجرا کې بريالي شوم نو دهغه په وړاندې باندې زما حيثيت د ولي عهدبايزيد نه وروسته تر ټولو ستر وي .

قيرات د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره مسکې شوه ، هغه ددغې خبر په اوريدو سره ډيره زياته خوښمنه وه . بيا هغه را پورته شوه او د ريونا په لور يې وکتل او وېي ويل :

« ريونا لورجاني ! ته همدلته کينه ، زه او سريان به ډوډۍ را ورو ، او بيا به يې ټول په گډه وخورو .» ريونا سمدستي له خپله ځايه پورته شوه د قيرات په اوږو يې لاس کيښود ، او بيرته يې په خپل ځای کنيوله ، اوبيا يې په ډيره مينه قيرات ته وويل : اي مورجاني ! ته په خپل ځای کينه ، اوس ستا يوه نه دوه لوني دي ، زه اوسريان څو او دواړه به ميلستون ته ډوډۍ راوړو ، بيا به يې ټول په گډه وخورو . « د ريونا ددې خبرې په اوريدو سره قيرات ډيره خوشحاله شوه ، بيا ريونا اوسريان دواړه را ووتلې ، په ډيره بيړه يې کار پيل کړ ، دخوراک حېناک لوبښي يې ميلستون ته راوړل او بيا څلور واړه کيڼاستل او يو ځای يې ماښامي وخور .

پرلپسې لري....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۳)

سره يو شانته والي ولري . خو ټول کړ چار مثبت دي او د ليکوال خپل آند څرگندوي . اوس تاسي ددې تاريخي ناول دريمه برخه لولي:

(۳) ****۴

علي پاشا به اوس هره ورځ د فوځ مرکز ته ورته . هلته به يې ډير وخت د بايزيد سره او د خپل هغه لښکر په پيژندگلوۍ کې تير او ه چې مور يې په بستر باندې پرته ده او د درد او تکليف څخه يې شکايت کاوه ، د سختې يخنۍ او توفاني هواو د لږيدو په اساس دهغې لوڅ کتل چې ريونا او سريان دواړه په لمځي د پرتې قبرات په سر ولاړې دي ، د ريونا په لاسو کې د وازگي ډک لوبښي و ، په داسې حال کې د اور سکروټي را خيستي وي دهغې څخه واخست ، دواړه لوبښي يې پر ځمکه کيښودل ، اوبيا يې د ريونا او سريان په لور وکتل او ويې خوښو تيار کړيده ، اوس مونږ درې واورو ستا انتظار کاوه ،» په دې خبره ريونا اوسريان دواړه تر څنگ پروت لمځي باندې کيناستي . د خپلې مور په دغه حال باندې دعلي د سترگو څخه اوبښکي را روانې شوې ، د ريونا تر څنگ ناستي سريان هم دخپلې مور او ورور په په سترگو کې دغه اوبښکو زما زړه سوري کړ ، زويه ! په دغه ناوړه حالاتو کې الله ماته يواځې ته ستره پانگه گرځولي يې . زويه ! که تر هغې چې دهغوي د قاتلينو څخه بدله وانه خستل شي ، نو زما په مخ کې د درد نښې او په سترگو کې د اوبښکو گوهر به په نظر درځي . سره دا و عده کوم چې زه به تا هسې بي اسرې پرېښدم ، درني مورجانې ! زه به د خپلو دښمنانو د لټون پسې وځم ، دهغوي په سترگو کې قاتلين ، دا دمنافقت وارئين که په غارونو او سوړو کې ور ننوځي او يا په دښتو اوسهرا و کې خپاره شي بيا به هم زه رڼا په لاس دهغوي کړي . دخپل زوي په خبرو او هوډ سره قبرات ډيره خوشحاله شوه ، هغې خپل تکليف ، خفگان او اذيب ټول له ياده وويستل ، بيا يې په دې دخپلې مور دخبرو په اوريدو سره علي پاشا لږ څه ځان سنبال کړ . او بيا يې د خدا نه په ډکه خوله خپلې مور قبرات ته وويل : « مور ! ډاډمنه او بي انديښني اوسې ، زما په نه موجوديت کې نه يواځې برهان الدين بلکه په پله سلطان او دهغه زوي بايزيد له اړخه به هم ستاسو او دهغې د پوښتنو ځوابونه مې ورکول . هغې له ماڅخه پوښتل چې ايا زمونږ د کور مالي لاسته راوړنه يواځې همدا شل پنځه ويشت وز زخمونه را پيدا شو چې له ما څخه يې د ريونا سره خبرې کول هير کړل . په همدې وخت کې ته هم را ننوتې . ددې خبرو کولو وروسته ځان تيار کړه ، چې ته هم د هغه سره يوځاي هغه لوري ته وخوزيږي . خو گوره لوري ! ما تاته تر اوسه پورې دا نه دي ويلي او يواځې په دې خبره باندې ريونا سمدستي ځواب ورکړ او نيوکه يې پرې وکړه : « اي زما مورجانې ! تا زه په خپل کور کې د يوې درني ميلمني هيڅکله هم له ياده و نه باس . زه به تل په دې غه کور کې دغه څو شپې په خپلې سينې کې يادې ساتم . ددې خبرو وروسته قبرات همت و پورته شول ، د ډوډۍ لوبښي يې کيښوول ، په ميلمستون کې يې ډوډۍ وخوړه ، او د ډوډۍ نه وروسته څلور واورو يو ځاي د ريونا او علي موجود باندې خپلې وړانگې غوړولي وې اوکله چې ډويديو ته ور نژدې شو نو رڼا يې هم سوکه سوکه په کميدو شوه . د شپې تورو تيارو د علي پاشا تر شا دهغه معاونين ، دهغه واره سالاران ، او نور لارښوونکي را روان وو ، او د ټولو شا ته هغه ځواکمن لښکر را ته چې د کلي تا ته ښکاري ، نوم يې «ټولک» دي ، او دا زما پلرني کلي دي . د ريونا په دې خبره علي پاشا د خپل آس واگي را ښکودې او بيا يې دښخولو حکم وکړه ، او ته له ماسره زما تر کوره پورې ولاړ ښه ،» د ريونا اواز د ډيرې مينې او جذبي څخه ډک و . خو علي پاشا دري يې د ځوانۍ په دهليز کې قدم ايښودې دي ، د نسوانيت نښې د هغې په مخ باندې راښکاريدې ، د ځنډ په دغه گړيو کې ريونا هم د صبح کې پورې نه ځي ؟ علي پاشا محسوس کړه چې د ريونا اواز ډير متين ، او په خپل ځان د باور څخه ډک دي . ريونا تر لږ څه ځنډه پورې چې چې مونږ به تا هيڅکله هم د ضرورت بندې نه کړو . ځکه چې مونږه د هوس او حرص بندگان نه يو ، او نه خلک ته ازار رسونکي يونا بيا مومي ، زه پوهيږم چې ته زما ددې غوښتنې په هکله په تذبذب کې پريوتې ، خو زه تا ته يقين درکوم چې که چيرې زما د کلي کوم کې ريونا ! ته به زما څه ساتنه وکړي ، ته په خپله د ځوانۍ خوب او د گلاب د شاخ په څير نازکه يې . زه غواړم ته تنها خپلې خويلۍ ته ولاړ هغوي ستا ساتنه وکړه او بيا يې ته بيرته په خوندي توگه تر دې ځايه را ورسولي ، گوره ريونا ! زه د خپل لښکر سره مخته ځم ، او کوم سامان چې زما مور تا ته زما د ورنننار او دهغې دکوچنيانو له پاره درکړي هغه له ځانه سره يوسه ، هغه سامان او نقدو روپيو کڅوړه به کلي په لور حتما را گرځم . ريونا د علي پاشا د خبرو په منځ کې را و غورځيده او دهغې خبرې يې ورغوځي کړې ، او په لږزیدلي اواز غوښتونکي او دخپل ځان له پاره مخلص مني نو بيا به ته حتما له ما سره زما تر حويلۍ پورې زما د پاکوالي او بي گناهي د ثبوت په خاطر زما دا غوښتنه به او زما دا ارزو به ټکر نه کړي . ريونا چپ شوه ، او علي پاشا تر يوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو او سوچ يې کاو ميوه يې چې تخم و نه لري ، زه ستا په وفا ، خلوص اونيت کې هيڅ شک نه لرم ، اوس نو که ته په خپله خبره اصرار کوي نو زه له تاسو ته يې وويل : « زما دوستانو ! خپل لښکر ته دلته د پراو کولو حکم وکړئ ، د ريونا په نامه دغه نجلۍ چې د بروصي د ښاره له ما سره به دهغوي سره هم يو ځل وينم ، په دې دوران کې د لښکر له پاره د غذا د تيارولو حکم هم ورکړئ ، له هغې وروسته به مونږ دوباره کور ډيره خوشحالي سره په خپل آس سپره د علي پاشا د آس تر څنگ څنگ روانه وه ، خپل کلي ته ننوته او بيا د يوې ډيرې سترې حويلۍ تر پاشا د ريونا ددې خبرې ځواب ورنکړ ، هغه هم د آسه ښکته شو او د دروازي تر شا و دريد . کله چې په يوه وار ټک ټک سره دروازه

کې نه ځایده ، مخته راغله او په ډیره بې صبری سره یې ریونا په غیر کې و نیوله ، بیا یې دهغې مخ ، تنډې ، سترګې او ان تر شونډو پورې «کیتنه» ده. زړې کیتنه په پلټونکو سترګو سره دعلي پاشا په لور وکتل ، بیا یې مخ د حویلی دانگر لوري ته کړ او په لور اواز یې غږ نه پوهیده ، هغه هم را مخته شو او ریونا یې په غیر کې و نیوله او ډیره مینه یې ورسره وکړه ، دهغه څخه د را جدا کیدو وروسته ریونا څوک دي ؟ د کومه ځایه راغلي ؟ زه ولې ددې سره دلته راغلي يم ؟ زه به ستاسې ددې ټولو بوبنتنو ځواب دلبر څه ارام او کیناستو وروسته همستا ده ، او ته له مونږه څخه ددا ډول اجازې اخستلو اړتیا نه لري . ریونا په خندا سره دعلي پاشا سره یو ځای حویلی ته ور ننوته ، د علي پاشا د مور ، خور او په پله د علي پاشا د بڼه سلوک او بڼیګنې اوبیا دهغه ځایه دبیرته د را تللو په اړه تفصیلي خبرې وکړې . رسته وروسته رستاګ د خپله ځایه پورته شو او دخپلې لور ریونا او بڼځې کیتنه په لور په کتلو سره یې وویل : راځی چې د علي پاشا څنګ ته ددې غوښتنې په اساس ریونا او مور یې دواړه له ځایه را پورته شوي ، بیا درې واره دهغې خونې څخه را وواتل او د میلستون په لور حال کې چې ریونا د علي پاشا په دغه درنښت باندي په ډیر ویاړ سره کله علي پاشا او کله هم خپل پلار او مور ته کتل . درې واره مخته نه لرم . ریونا زما یوازني لور ده ، دا زما لور هم ده او زوی مې هم دي . ریونا ماته او زما بڼځې ته زمونږ له ځانه هم درنه او گرانه دي په دې وخت کې زه تاته زوی ووايم ، نو تاته خو به کوم اعتراض نه وي ؟ په ځواب کې علي پاشا په پوره ممنونیت سره رستاګ ته ور ما سره ریونا ، رستاګ ، او کیتنه درې واره خوشحاله شول ، لږه شیبه وروسته رستاګ د لږ څه ساه اخستلو سره سم بیا په خبرو پیل وکړ . زما کشر ورور دي ، او دهغې د ټولو کشر زوی سره د ریونا کوژده شوې وه ، خو کیدای شي چې هغه د کومې غلې انګیرني په واسطه پاکوالي د بیانولو څخه زه معذور يم ، که چیرې هغوي ستا د پلار او ورونو په وژلو کې شریک وي نو یاد ساته چې زه به د هغوي پر څو کور کې د اوو ورځو د تیرولو وروسته زما لور د خپل ځان ، ابرو ، عزت او عصمت سره خوندي بیرته زما کورته را ورسیده ، نو زما زما زویو ! که څه هم زه او زما بڼځه په دې خبر شوي وو چې زما لور په داسې حال کې چې زما ورپرونو له ځانه سره دلته کلي ته بیر مونږ ته دا خبر هم را ورسید چې ریونا چا له ځانه سره و تښتوله ، خو دا زمونږه قسمت بڼه وه چې دلته په کلي کې هیچا ته په دې هکله ورځې په مونږ تیریدې نو دهغې ویل خو شوني نه دي ، زه او بڼځه به مې تل په دې غم کې ډوب ناست و ، شپه او ورځ په دغه سور او چمن داستان دي ، زما د کفن دټوټه ټوټه کیدو او خپریدو څخه خوندي کړي دي . د ریونا په را تلو سره زه او زما بڼځې ته چې څومره زما زویو ! تا زمونږ د بدقسمتی زنجیرونه غوڅ کړل ، زمونږ د زړه په کتاب کې دي د څیرو بڼایسته ټکي ولیکل . علي پاشا زما زویو د ابرو او عصمت سره یوځای دکوره تللي وه ، نو په هماغه توګه تا هغه بیرته را ورسوله ، تا په دې هکله پر مونږ ډیر احسان وکړ او د ریونا په لور کتل ، کله چې د رستاګ خبرې خلاصې شوي نو بیا علي پاشا هغه ته وکتل او ویي ویل : دروند رستاګ صیب ! هغه څه چې دروند رستاګ صیب ! ته خو زما داسې ستاینه کوي لکه ما چې تا ته د کوم غره نه په ټوپ وهلو سره ستا د ژوند پانګه تا ته بیرته راستنې چې در یونا سره مونږ د داسې سلوک په کولو سره مونږ خپله یوه ستر دیني فریضه تر سره کړې ده ، په دې هکله مو کوم احسان په تاسو فرائضو په ترسره کولو کې شامل و ، بلکه زما دغه کار زما د مور د خوښۍ سبب هم و ، په دې خاطر ریونا شاید زما د مور ، زما د خا او علي پاشا ته یې وویل: علي پاشا ! ته د کومې غلې انګیرني او یا کوم فریب ښکار کیره مه . ما خپل پلار او خپلې مورته ستاسې کوم کړي او بیا بیرته تر دې ځایه د سفر داستان ، ما پرته د کوم زیادت او کمښت دوی ته ویلي دي . په هر صورت هغه څه چې زما پلار وو سهي او سلامتته را ورسوي ، او بیا کور هم دومره لري چې واټن یې دسلونو کیلومترو پورې رسیږي ، هغه څه چې زما پلار ستا په اړه ریونا وویل چې ته د خپل لښکر سره دې لوري ته راغلي یې او ستا سلطان ، سلطان مراد، ته د بلغاریه دحکمران سیسمان او دهغې د زما ددې دندې د تر سره کولو دمخه ، زه تا ته د خپل زوی په توګه ، دا وصیت کوم چې د سیسمان پر خلاف پر ډیر احتیاط ، ډیرې هوښیار تر اوسه پورې دکوم لښکر قومندانې کړې ده ، هغې لوري ته د تللو څخه یواځې یوه اونۍ تر مخه سلطان مراد تاته دپاشا لقب درکړي ، ته د زړه له کومې مبارکي وایم . دا یو داسې اعزاز دي چې هر څوک یې خاوند کیدي نه شي . ریونا ما ته دا هم ویلي چې تا خپل لښکر ته کړم . د رستاګ په دې وړاندیز علي پاشا ټکان وخور او ویي ویل : « نه ! دورد رستاګ صیب ! زه دلته له تاسې سره ټوله شپه نه شم تیر دا خبر ورکول غواړم چې زه دداسې یوې دندې د ترسره کولو همت او جرأت لرم .» د ریونا مور کیتنه تر اوسه پورې چپه خوله ناسته صورت زمونږ سره یو ځای خوري .» د کیتنه په دې وړاندیز علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ریونا پرې را مخته شوه ، او ویي ویل : ستا مجبوریت وي ځکه چې ته د خپل لښکر سره کوچ کونکې یې ، خو دماښام ډوډۍ به دې په هر صورت زمونږ سره یو ځای وي . گوړم غواړم . په هر حال زه له تاسې سره وعده کوم چې د ماښام ډوډۍ به همدلته له تاسې سره خورم او بیا به خپل لښکر ته ورځم ، علي پاشا خورم نو بیا دهغې وروسته زه سمدستي خپل لښکر ته ورځم ځکه چې زه باید د لښکر د کوچ کولو تیاري هم په پله وکړم . نو زه غواړم دکولو اړتیا هم نشته چې ووايي د نریوس تر کوره پورې زما لارښوونه کولی شي او که نه . زه په خپله تا د نریوس تر کوره پورې رس پاره څه سامان را استولي دي چې هغه هم له ځانه سره راوړم . بیا به د نریوس کره یو ځای ولاړ شو . ددې خبرې سره سم ریونا د میلستون څنګه مې چې درته په وا ویلي و چې د علي پاشا مور د خپلې نگور ، دعلي پاشا د مشر ورور مجدالدین د کونډې له پاره څه سامان را اس را ښکاره نه شي . د ریونا د خبرو په اوریدو سره علي پاشا په ژوره وخنډل او ریونا ته یې مخ کړ او ویي ویل : گوره ریونا ! زه ستا ددلته راشو . ددې سره یو ځای علي پاشا دخپله ځایه پورته شو او د ریونا سره یو ځای دحویلی څخه ووت .

دقريب الرحمن سعيد ژباړه :

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۴)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پوري ناول .
زمونږ دهيواد گوډ يټمور څوک دي ؟

په دې تاريخي ناول کې ديري داسې پيښې مخته راځي چې زمونږ دهيواد د اوسني کرکيچن حال سره سره خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شمير کسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توگه ديو شمير وگړو د نومونو سره يو شاتته والي ولري . خو ټول کرچار مثبت دي او د ليکوال خپل اند څرگندوي .
اوس تاسې ددې تاريخي ناول څلورمه برخه لولئ:

(۴)

پرلپسي ****۶

اوس نو لمر نور پريوتې و . ټوله فضا د تيارو تورو لوخرو را نغاړلې وه ، علي پاشا د ريونا په لار بڼوونه ديوه کور تر مخه و دريد ، ريونا دهغي دروازه و ټکوله ، د لږڅنډ وروسته دروازه پرانستل شوه . يوه ځوانه بڼځه د دروازي ترڅنگ ودریده ، د ريونا په کتلو سره يي پر مخ خوشحالي راڅرنگنده شوه ، خو کله يي چې سترگي په علي پاشا و نښتي نو لږ څه شا کړې شوه ، خو بيا يي هم علي پاشا له نظره و غورزاوه . دا بڼځه تر اوسه پوري د خپلې ځوانۍ په جوش کې وه ، را مخته شوه او ريونا يي په غير کې و نيوله او دهغي تندې پي ښکل کړ او ورته يي وويل :

ريونا! مونږ خو اوريدلي و چې ته دخپل کاکا کور ته تللي يي ، ته بيرته کله را ستنه شوي يي ؟

ريونا ورته په ځواب کې وويل : اول خو مونږ پريږده چې دننه را شو دهغي وروسته به بيا تاته به تفصيل سره خبره وکړم . په دې خبره هغه بڼځه يوې لوري ته و دریده ، کله چې ريونا دعلي پاشا سره يو ځای انگر ته ور ننوت ، نو هغه بڼځي دخپل انگر دروازه بنده کړه ، د حويلې انگر پوره پراخه وه ، چې دوه رڼاوې په کې رڼې وې . دغو رڼاوو انگر روښانه کړې و . دانگر نه په تيريدو سره دوي يوې خونې ته ور ننوتل ، هلته دوه کوچنيان او يوه زړه بڼځه ناست وو ، خونې ته د ور ننوتو څخه د مخه هغه بڼځه چې دروازه يي پرانستې وه د ريونا په غوږ کې د هغي څخه و پوښتل چې :

له تاسره دغه ځوان هلک څوک دي ؟ گوره که ته يي بده و نه گني او په کوم فريب ، انديښني او دوکي کې و نه لويږي نو زه دا ويلي شم چې ددې ځوان شکل او څيره زما د مرحوم ميره مجدالدين سره ورته ده . گوره ريونا خوري ، ماته ژر ووايه چې دا ځوان څوک دي ؟

د نريوس په دغي بي صبرانه پوښتنو باندي ريونا تر يوه وخته پوري مسکۍ وه بيا يي په لوړ اواز وويلي ، چې اواز يي هلته په خونه کې ناستو کسانو ، دنريوس مور او دهغي دوه کوچنيانو ، هم واوریده . هغي وويلي :

نريوس خوري ! ستا گمان سهي دي دغه ځوان چې له ماسره دلته راغلي دي دهغي شکل او څيره په رښتيا هم ستا د خاوند مجدالدين سره يو شان ده ، دا په دې خاطر چې نوموړي د مجدالدين کوچني ورور ، علي پاشا ، دي .

ريونا ددې څخه اخوا نور څه و نه شو ويلي ، ځکه چې دهغي ددې خبرې سره سم نريوس منده کړه او دعلي پاشا سره يي روغ بر وکړ او دهغي تندې يي ښکل کړ . دهغي وروسته هيڅوک نه پوهيږي چې څه وشول چې دهغي زړه ډک شو او دعلي پاشا په ولي يي سر کښنود او دکوچنيانو په څير يي سلگۍ وهلي او په زار و قطار سره يي ژړل .

څنگه چې د ريونا خبرې هلته په خونې کې ناستو کسانو هريو پر بيسا ، کندام او خيسار هم اوريدلي وې ، نو په دې اساس ، کله چې نريوس علي پاشا په خپله غير کې ونيواوپه سلگيو وهلو ي پيل وکړ نو دهغي مور پر بيسا او دهغي کوچنيانو کندام او خيسار هم په ژړا پيل وکړ . ريونا هم ددې حال په کتلو سره د اغيز لاندي راغله ، هغه مخته راغله او علي پاشا او نريوس يي يو له بله سره بيل کړل ، هغي وکتل چې لکه څنگه چې نريوس په ډکه خوله ژاري په همدې توگه دعلي پاشا د سترگو څخه هم د اوبښکو سيلاب روان دي .

نريوس او علي پاشا دواړه ورنډار او ليور تر ډيره وخته پوري د يو بل مخته ولاړ و او سترگي يي وچولي ، بيا نريوس په ډيره مينه او محبت دعلي پاشا لاس و نيو او دهغي خونې په لور يي يور چيري چې يي مور او کوچنيان ناست و ، هلته يي

دخپلي مور پر بيبسا تر مخ و دراوه ، خپل ځان يې سنبال کړ او مور ته يې وويل :

اي مور جانې ! دا ځوان ووينه ، دا هغه علي پاشا دې چې زما ميره به يې زمونږ تر مخ تل ډيره ستاينه کوله . دهغي په دې خبره زړه پر بيبسا پورته شوه لمړۍ يې د علي پاشا په سر لاس راښکود دهغه تندې يې ښکل کړ او دخپله ځانه سره يې کيناهه .

خو علي پاشا هلته کينه ناست ، لمړۍ هغه د کندام په لور ورغې چې مشر وراره يې و . هغه ته يې غاړه ورکړه او ښه مينه يې ورسره وکړه . او وروسته يې خيسار سره هم همدا ډول مينه وکړه . بيا يې دواړه په غيږه کې کنيول ، او د زړې پر بيبسا تر څنگ کيناست ، نړيوس او ريونا دهغوي تر مخ کيناستل . بيا پر بيبسا په خبرو پيل وکړ ، هغي علي پاشا ته وويل :

« علي پاشا ! ستا ورور مجدالدين يو ډير عجيب او ځانگړې انسان و ، په هغو حالاتو کې چې هغه زما د لور سره ليدنه وکړه هغه اوږده قصه ده . کيدای شي ريونا تاسې ته دا خبره کړي وي او که نه يې ويلې نو زما لور نړيوس به تاته په تفصيل سره ووايي . هغه به تل زمونږ سره بسپنه کوله ، په دې ترتيب زمونږ دهغه سره ليدنه کتنه کيدله ، په همدې جريان کې نړيوس او مجدالدين يو بل سره خوښ کړل ، او ددوي تر منځ واده وشو . په جنگو کې دبرخي اخیستو وروسته به هغه همدلته ډير ته را ته . ځکه چې هغه به ډير وخت د خپل پلار او ورور د وژونکو پسې گرځيده ، بيا ډيره بده پيښه منځته راغله ، هغو وژونکو د مجدالدين کار هم پای ته ورساوه ، زما د لور په ځولۍ کې کونډتون و او دهغي دکوچنيانو د سر سيوري له منځه ولاړ او هغه دواړه هم يتيمان شول .

د زړې پر بيبسا خبرو علي پاشا ويلې کړ . هغه به بيا بيا د کندام او خيسار دواړو په سر لاس راښکود او ښکلول به يې ، بيا يې پر بيبسا ته وکتل او ويې ويل :

محترمي مشري ! داسې خبرې مه کوه ، کندام او خيسار يتيمان شوي نه دي ، زه د هغوي کاکا دهغوي د خدمت له پاره ژوندي او سلامت يم . زما مور ، زما خور ستاسې له پاره څه شيان را استولي هغه به ريونا تاسې ته تسليم کړي . ددې خبرې سره سم ريونا هغه کڅوړه پرانسته چې له ځانه سره يې راوړې وه . هغي هغه ټول کالي را وسپړل ، خپاره يې کړل او هغوي ته يې ور وښوول ، بيا علي پاشا د خپل جيب نه د نغډو پيسو خلطه را وويسته ، دخپله ځايه را پورته شو ، کندام او خيسار دواړه يې په لمخې کنيول ، د نغډو پيسو کڅوړه يې د نړيوس په غيږ کې کينوده او بيا يې هغي ته وويل :

نړيوس خوري ! دا د نغډو پيسو خلطه له ځانه سره و ساته ، زه پو هيرم چې زما دورور او ستا دميره مجدالدين د مړينې وروسته ستا سو د خوراک څښاک له پاره کومه ذريعه نه شته ، دا نغډې پيسې ما له کوره تاسې ته راوړي ، دا زما مور ستاسې له پاره راکړي . زه هيله لرم چې په راتلونکې وخت کې به زه د خپلې خور نړيوس او دخپل ورور د دواړو زمانو په ښه ډول خدمت وکړای شم .

علي پاشا د لږ څه ځنډ وروسته بيرته چپ پاته شو ، او بيا وروسته يې يو ځل بيا اواز واوريدل شو .

نړيوس خوري ! ايا زه له تا دا پوښتلې شم چې په دې کلي کې ستاسې د خوراک څښاک بله کومه ذريعه هم شته ؟

دهغه ددې خبرې په ځواب کې دنړيوس مور پر بيبسا وويل :

علي پاشا زويه ! په دې کلي کې زه او زما لور بلکل بې اسرې نه يو که څه هم ډير وخت و شو چې زما ميره مړ شوي خو دلته په کلي کې زمونږ يو ټوټه زمکه شته چې هغه مونږ د نړيوس د پلار يو پيژندگلوې ته په کښت ورکړې ، نيمايي فصل هغه اخلي او نيمايي مونږ ته راکوي ، دهغي څخه دومره څه تر لاسه کيږي چې د لږ څه کمښت زيادښت سره زمونږ دکال گذاره پرې کيږي . ددې نه اخوا زه په دې هکله د شرم احساس نه کوم چې ووايم چې د ريونا پلار او دهغي مور ډير وخت زمونږ سره لاس کړي او اوس يې هم کوی .

کله چې پر بيبسا چپ شوه ، نو علي پاشا په خبرو پيل وکړ .

« زما درني او محترمي خوري، نړيوس ! دهغي وخته چې د ريونا له ځولي زما مور او خور خبر شوي دي چې زما ورور مجدالدين دلته له تاسره واده کړي او له تا څخه يې دوه کوچنيان هم پيدا شوي دي نو د همغي وخته را هيښي هغه ستا او ستا د کوچنيانو د کتلو له پاره بې قراره دي . ايا دا شونې ده چې کله ته د دواړو کوچنيانو سره يو ځاي بروصي ته ولاړه شي او هملته زما د مور او خور سره و اوسي .

د علي پاشا په دې پوښتنې باندې نړيوس د لږ څه ځنډ له پاره په فکر کې ډوبه شوه او بيا يې علي پاشا ته وويل :

زما دورنده وروره علي پاشا ! زما هلته په تللو او هملته په اوسيدو باندې هيڅ ډول اعتراض نه شته . ځکه چې زما کوچنيان همستاسې دي ، خو زما د مور حالت ووينه ، دا اوس زړه ده ، دسترگو ديد يې کم دي ، ډير واټن سفر نه شي کولي ، خو بيا هم زما درونده وروره ! زه ژمنه کوم چې چې يوه نه يوه ورځ به زه خپله مور د ريونا په کور کې پرېږدم او د بروصي ښار ته به ستاسې د خلکو د ليدلو له پاره درشم خو هلته به زما دتللو يو شرط وي .

څنگه شرط خور جاني ! علي پاشا تکان وخور او د نريوس په لور يې وکتل ، په ځواب کې نريوس په ډير متانت سره وويل :
زما درونده علي پاشا جانه ! شرط دادې چې کله چې زه بروصي ته ستاسې د خلکو د کتلو له پاره درځم نو تاسې به زما
دواړه زمان له مانه نه ستوئ .

په دې خبره علي پاشا په تيزو سترگو سره د نريوس په لور وکتل او ورته يې وويل .
مونږ به کنډام او خيسار ولي هلته له ځانه سره ايساروو ؟ دا دواړه خو ستا امانت دي ، دهغوي د پالنې او روزنې مسؤليت زه
له همدا اوسه په خپل سر اخلم . دوي به له هم تاسره اوسيري ، تر څو چې ځوانان شي او بيا همستا خدمت وکړي . ما خو په
دې خاطر دا خبره کړې وه چې ما غوښتل چې ستا په فکر کې را ونه گرځي چې د بروصي دبنار ، چې ستا ميره د هغه
ځاي اوسيدونکې و ، له تاسره کوم پيوند نه لري .

نريوس خوري ! مونږ هلته ډير ستر باغ لرو ، او دهغې څخه مونږ ته هر کال ډير څه تر لاسه کيږي . مونږ د ښې ډيري
زمکې خاوندان هم يو او دهغې څخه دومره عايد مونږ ته لاس ته راځي چې د ټول کال د خرڅولو سره سره يې بيا هم نه شو
تمامولاي او دخيره ترې کوو . ما هلته يوه وره هم ساتلي ده ، هغه مو د تجارت له پاره نه بلکه هغه وخت چې زما خور
سريان پيدا شوې وه نو دهغې د شيدو له پاره زما مور دوه وزې اخيستي وې هغه وزې مونږ بيا و نه پلورلي ، دهغوي
څخه الله پاک نور بچيان پيدا کړل او دومره برکت يې په کې واچوو چې دهغوي کال په کال ډير ښت اوس دادې دهغوي
شميره پنځه ويشتو ته رسولي ده ، زه هر سهار دا کوچنۍ رمه دڅرلو له پاره د بروصي دغرو لمنې ته ورم ، زما مور او
خور ددې وزو سره ډيره زياته مينه او محبت کوي ، ځکه چې هغه ټولې زمونږ په کور کې پيدا شوې دي . مونږ و پاللي او
را لويې مو کړې ، بيا داسې وخت راغې چې ما به هر سهار دا رمه دغرو لمنې ته ورله او د ماسپښين په وخت کې به زما
مور او خور دواړه دهغې د ساتنې له پاره هلته راتلې او زه به د حرب و ضرب د تعليم له پاره مکتب ته تللم . دلته د راتلو
څخه يوه اونۍ تر مخه ما خپل مکتب پاي ته ورسوو او په ډيره ښه درجه بريالي شوم . په همدې خاطر سلطان مراد را ته د
پاشا لقب راکړ او زه يې د علي نه علي پاشا کړم . اوس نو سلطان مراد راته يو لښکر راکړ او د بلغار په حکمران سيسمان
د ځپلو له پاره يې را و استولم ، هغه هره شپه د مسلمانانو په سيمو کې د خپلو دوو زامنو ، ايکسلا او سائرن سره يوځاي
شپيني پر غلونه کوي ، او د بې گناه انسانانو ويني تويوي ، دکوم لښکر سره چې زه دلته راغلي يم هغه همدلته ستاسې د کلي
څخه لږ لري پړاو کړې دي . او زه د لږ ځنډ وروسته ستاسې څخه رخصت اخلم او دخپل لښکر په لور ځم ځکه مونږ د شپې
له خوا خپل منزل ته رسيدل غواړو .

د علي پاشا په دې خبرو باندې نريوس تر يوه وخته پورې ډيره غمجنه او په فکر کې ډوبه کيښته ، اوبيا يې علي پاشا ته مخ
کړ او ورته يې وويل :

«علي پاشا ، زما ډير دروند وروره ! ايا دا شونې نه ده چې ته لږ تر لږه دا شپه زمونږ ه سره تيره کړې اوبيا سهار وختي
خپل لښکر ته ور وخوږيږي .

د نريوس ددې مراوې غوښتنې په مقابل کې علي پاشا په ډيره معذرت کونکې ژبه وويل چې :
«درني خوري ، نريوس ! ستا وينا سهې ده ، خو دې کلي ته د راتلو تر مخه ما خپلو ورو سالارانو ته دا ويلي دي چې
هغوي دي د لښکر د خوراک څښاک انتظام وکړي اوکله چې شپه په ښه شي نو دخپل منزل په لور به خوږيږو . په دې خاطر
خوري ! زه دلته تم کيږي نه شم . لښکر ته ورځم ، د لږ وخت وروسته به لښکر د خوراک څښاک وروسته څه ارام هم کړي
وي ، بيا نو زه د خپل لښکر سره يو ځاي د خپل منزل په لور روانيږم . درني خوري نريوس ! سلطان مراد ماته د پاشا لقب
راکړې دې او ددې کار په سپارلو کې يې پر ما ډير زيات باور او اعتماد کړې دي . زه به ددې دندې په تر سره کولو کې
دخپل ټول توان په اندازه هڅه کوم . تر څو زه دا ثابته کړم چې د پاشا کوم لقب چې سلطان ماته راکړې زه دهغې په معيار
باندې پوره پوره دکيوټو وړ يم . کوم کار چې سلطان ماته راسپارلي زه دهغې د ترسره کولو اهليت او وړتيا په ځان کې وينم
. بس ددې ځايه به زما دکوچ په وخت کې له تاسو څخه هيله دا وي ، چې زما څخه وروسته ، زما خوري ! ، ته او دغه
دواړه کوچنيان او ستا مور زما له پاره لاس په دعا پورته کړئ .

او گوره نريوس خوري ! که چيرې ته د ځينو مجبوريتونو له مخې له ماسره ژر د بروصي ښار ته نه شي تللای نو کله چې
هم ماته وخت په لاس راشي نو زه به خپله مور او خور دواړه دلته راوړم ځکه چې هغوي دواړه له تا او ستا د کوچنيانو
سره د کتلو له پاره ډيري زياتې ناقاره دي .

علي پاشا ، زما وروره ! که چيرې ته مور او خور دواړه دلته راوړي نو داسې و گڼه چې تا پر ما ډير زيات احسان وکړ
داسې احسان چې زه به يې په ټول ژوند کې له ياده و نه باسم . زما وروره ! که چيرې دواړه دلته را تلای شي نو زه به
داسې وگڼم چې د نړۍ ټولې خوشحالی ، ټول راحتونه ، زما په برخه شوي دي . نريوس دا جملې په ډيره زياته خوښۍ سره

د خولي را ويستلي .

بيا نو په وا تر دي چي علي پاشا د نريوس د خبرو په خواب كي څه ووايي نريوس يوځل بيا په خبرو پيل وكړ . علي پاشا ! زما درونده وروره ! كه چيري ته د لته زمونږ سره دشپي نه شي تم كيدي ، نو لږ ځنډ وكړه زه به تاته ماښامي تيار كړم . ډوډۍ وخوره بيا ولاړ بڼه . ريونا به هم همدلته ډوډۍ وخوري . زه به تاته د لاري له پاره هم څه تيار كړم . خو گوره وروره ! تر اوسه زما په ذهن كي يو ه پوښتنه اورې را اوري ، چي ستا له اړخه به د خواب وروسته ډاډمنه شم او په خپل كار پسې به ولاړه شم .

علي پاشا د نريوس په دي خبره باندي تر لږ څه وخته پوري هغي ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل چي : خوري ! ووايه ته څه پوښتنه كول غواړي ؟

نريوس لمړۍ ريونا ته او بيا يې علي پاشا ته وکتل او بيا يې په ناست اواز باندي وپوښتل:

« تاسي دواړه يو بل د څه وخته او څه ډول پيژني ؟

دنريوس ددي پوښتنې سره سم د ريونا په څيري كي د خوښۍ گونځې را ښكاره شوي بيا يې په ډيره پټه توگه نريوس ته په وينا كي وويل :

نريوس خوري ! كه چيري ته چاته و نه وايي نو زه به درته ووايم چي علي پاشا ما څه ډول پيژني ، زه دهغي سره څنگه مخامخ شوم ، دا يو راز دي ، ژمنه به كوي چي دا راز به همداسي راز پاته كيږي .

په خواب كي نريوس هم په هماغسي ناست اواز او په راز لرونكي توگه وويل چي:

«ته ووايه زه تاته ډاډ دركوم چي دا راز به همداسي راز پاته شي .»

دنريوس د ډاډ وروسته ريونا په ډيره پټه توگه ، ددي ځايه دخپل ځان د پورته كولو ، دبروي ښار ته د ور رسولو ، او هلته په بروصه كي دعلي پاشا په كور كي يوه اونۍ دپاته كيدو او بيا د علي پاشا سره يو ځاي دخپل كلي په لور ټوله پيښه په تفصيل سره وويله .

د ريونا په دي خبرو سره نريوس ډيره په فكر كي ډوبه شو او بيا يې وويل :

ريونا ! ستا ددي خبرو څخه داسي را په ډاگه كيږي چي زما خاوند مجد الدين ستا د كاكا په زامنو باندي دخپل پلار او ورور په وژلو كي د لاس د درلودلو په اړه شكمن و . خو هغه هيڅكله هم دا خبره زما تر مخه نه ده ياده كړي ، اوبيا په كومه ورځ چي نښته وشوه او دهغي په پايولو كي هغه ومړ . نو ماته دا څرگنده نه شوه چي دا نښته ستا د كاكا او دهغي د زامنو سره وه ، دهغي پيژوندونكو او ملگرو چي دهغه لاش يې زمونږ تر كوره را وړستي و ، هم دا نه و ويلې چي هغوي ته نيولي يې او له ځانه سره بروصي ته وړي يې . بلي ! مونږ ته دا خبر ضرور را رسيدلي و چي ستا كاكا او هغه ځوان چي ستا كوژده ورسره شوي وه چا وژلي دي . بيا هم په دي كلي كي د چا غور ته هم دا خبره نه وه رسيدلي چي ته چا پورته كړي يې او د بروصي تر ښاره پوري يې رسولي يې . دكلي خلك همدومره پوهيدل چي ته دخپل كاكا كور ته تللي يې . بڼه شو چي ددي راز څخه پرده پورته شوه ، او هيچا ته دا و نه رسیده چي ته تر بروصي پوري رسيدلي يې .

تر دي ځايه د خبرو وروسته نريوس چپ شوه . په خواب كي يې ريونا په خبرو پيل وكړ .

نريوس خورجاني ! هغه وخت چي ستا د خاوند او زما د كاكا او دهغي د زامنو تر منځ نښته وشوه نو هغه وخت ستا د ميره مجدالدين سره دوه كسه نور ملگري هم و . او دا هماغه ځوانان و چي زه يې له دي ځايه تر بروصي پوري و رسولم . كله چي دا نښته پای ته ورسیده ، نو ستا د خاوند څو نور ملگري هم د پيښي ځاي ته را ورسيدل . خو تر دي وخته پوي زما د كاكا دوه زامن په تيښتي بريالي شوي و . بيا ستا د ميره مجدالدين څو ملگرو دهغه لاش ستاسي دكور لوري ته راوست . خو تر هغه وخته پوري چي مجدالدين ژوندي و نو هغه خپلو ملگرو ته ويلې و چي دهغه لاش ستاسي تر كوره پوري را ورسوي ، دهغه هغه دواړه ملگري چي په نښته كي ورسره يو ځاي و همغوي زه د مجدالدين په حكم تر بروصي پوري ورسولم .

علي پاشا دغه ټولي خبري په ډيره غمجنه توگه اوريدي . بيا هغه د خپله ځايه را پورته شو او ويې ويل : «نريوس خوري ! ايا داسي شوني نه ده چي ته همدا اوس ما دخپل ورور تر قبره پوري يوسي ؟ دهغي وروسته به زه د ريونا په كور كي د ماښامي د خورلو وروسته د خپل لښكر په لوري ولاړ شم او بيا به د هغه ځايه كوچ وكړم .

نريوس سمدستي له خپله ځايه پورته شوه او دخپلي مور پريښا په لور په كتلو سره يې په لور اواز وويل :

موري ! زه علي پاشا تر هديرې پوري ورم . ډيره ژر بيرته را گرځم .

دهغي د خبري په اوريدو سره كندام اوخيښار هم له خپلو ځايو څخه را پورته شول او دنريوس سره يو ځاي يې هديرې ته د تللو ضد كاوه ، نريوس هغه دواړه هم له ځانه سره روان كړل ، بيا نو علي پاشا د نريوس دمور څخه رخصت واخيست او د

ريونا ، کندانم ، خيسار او نريوس سره يو ځاي د حويلي څخه ووت .

د هديرې په لور د تللو په وخت کې نريوس يو ناڅاپه علي پاشا ته مخ را واړوه او ورته يې وويل :

علي پاشا ! کله چې د لمړي ځل له پاره ستا ورور مجدالدين زمونږ کلي ته راغي نو هغه وخت زه او زما مور دواړو په کبنت کې کار کاوه ، مجدالدين په يوه آس سپور و ، داسې معلومېده چې يو شمير خلکو هغه ته دا ويلي و چې ستا دپلار او مشر ورور وژنکي قاتلان د همدې کلي اوسيدونکي دي . په دې خاطر هغه زمونږ د کلي شاوخوا ته چکر واهه ، هغه وخت چې ما او زما مور په پټي کې کار کاوه ، نو هغه زمونږ څنگ ته راغي او زمونږ څخه يې اوبه و غوښتې او ويې څکلي ، دهغې وروسته يې د کوم نژدې سراي په هکله و پوښتل ، ما ورته د سراي لاره و ښوده او چپ چاپ ولاړ .

بل ځل بيا هغه زمونږ د کلي په لور راغي ، کيداې شي چې هغه د قاتلانو په لټه کې گرځيده ، په دې وخت کې ما د په ښو جوارو يوه گيډۍ په سر ايښودې روانه وم . په دې ورځ زما مور دلته په پټي کې دکار کولو له پاره له ما سره نه وه راغلي ، زه يواځې وم . په لاره کې مې د مجدالدين سره ليدنه وشوه ، زما په ليدلو سره هغه سمدستي خپل آس و دراوه ، هغه گيډۍ چې ما په سر ايښودې وه هغه يې له ما څخه واخسته او په خپل آس يې کيښوده ، او بيا يې زه د خپل کور تر څنگ پرېښووم دا د هغه زما او زما د مور سره دويمه ليدنه وه . دهغې عادات او کرچار زما د مور ډير زيات خوښ شول .

بيا به هغه دلته زمونږ تر کوره کله کله ته راته . په دغه تگ راتگ کې يواځې مانه بلکه هغه هم زه خوښه کړم . کله چې زما مور د دې خوښي څخه خبره شوه نو هغې زمونږ ددواړو تر منځ واده وکړ . په دې ترتيب مونږ دواړه ، ستا ورور مجدالدين او زه ، يو ډبل په ژوند کې سره ورگډ شو . بيا دې الله د هغو کور وران کړی چا چې مجدالدين له ماڅخه بيل کړی زما زړه گواهي ورکوي چې هغوي به هيڅکله هم زمونږ د بدلي څخه خوندي پاته نه شي .

نريوس غلي شوه . علي پاشا د هغې د خبرو په وخت کې بلکل چپ چاپ لکه د بُت په څير په لار روان و . بيا د زړه اواز د شپې په دغه تياره کې واوريدل شو چې ويل يې :

نريوس خورجاني ! مونږ مسلمانان په جنگ کې لکه د غره په څير کلک او په محبت کې لکه د ورېښمو په څير نرم يو . زه تاته ډاډ درکوم چې زه ستا ورور علي پاشا به د خپلو قاتلانو پسي گرځم . دا قاتلان چې هر څومره زورور هم وي زه به د هغوي څخه د خپل پلار او ورونو بدله خامخا اخلم او دهغوي په وينو به زمکه لمده وم .

ددې خبرې په ويلو سره علي پاشا چپ شو ځکه چې هغوي اوس هديرې ته ور ننوتې وو . بيا نريوس د شپې په تياره کې د يوه قبر تر څنگ و دريده ، او په هغه لورې په اشارې کولو سره يې علي پاشا ته وويل چې :

« دا ستا د ورور مجدالدين قبر دی . »

تر لږ څه وخته پورې علي پاشا د قبر تر څنگ و دريد ، نريوس ، ريونا ، او دواړه کوچنيان هم هلته ولاړ و د ټولو د سترگو څخه د اوبنکو سيلاب را روان و . بيا علي پاشا د قبر تر څنگ کيناست ، تر يوه وخته پورې يې د قبر په خاورو لاس را ښکوده ، او ژړل يې ، بيا يې د فاتحي د سورت په لوستلو سره دعاو کړه او په ډيره قهرجنه توگه را پورته شو ، داسمان په لور يې وکتل ، او ويې ويل :

اي لايزال ربه ! اي لازوال ربه ! ته جميل او اجمل يې ، ته مکمل او اکمل يې ، زه مسلمان يم ، يواځې ستا بندگان او ستا عبادت کونکي يم ، د اړتيا و په وخت کې يواځې همستا څخه بسپنه اومدد غواړم ، اي زما الله ! ته د کن فيکون ، او د لوح و قلم مالک يې ، همدا ته وارث يې ، نو اي الله ! ما ته توفيق را کړه چې زه د مرگ د تيزو سيليو په څير د خپلو دښمنانو پسي ولاړ شم دهغوي د ژوند دروازي ور و ټکوم . اي زما الله ! ما ته حوصله او عزم را کړه تر څو زه د خپلو دښمنانو دروازی ا وديوالونه دديمک چينچي خورلي لرگيو اوبامو په څير کړم . اي الله ! زما سره کومک وکړه چې زه د هغوي د زرونو په لوحو باندې د مرگ حروف و ليکم ، او په هغوي باندې د قهر لاتي اود هغوي له پاره اغزی لرونکي غروندي و گرځم . تر دې ځايه علي پاشا خبرې وکړې او د لږ څه وقفې وروسته هغه چپ شو ، بيا وروسته يې يوځل بيا په قبرستان کې اواز پورته شو او په لور اوازي يې وويل :

اي زما ربه ! زما مالکه ، ته کريم او رحيم يې ، ټول صفت او صمديت همدا لره دي ، تا د عربو په صحرا کې د انسانيت محسن ، دصفا اومروا د نوراني واديو کې سعې کونکو ، د احد په ډيرو مبارکو غرونو کې د کفارو سره د ټکر کونکو او د بدر په مقدس ميدان کې ستا د وحدانيت په خاطر دځان ځارونکو په طفيل ، ما ته د خپل دښمن په مقابل کې بریا او کامراني را په برخه کړه .

ددا د غوښتلو وروسته علي پاشا غلي شو ، بيا يې نريوس ته بيا بيا وکتل اوريونا ته يې وويل چې « راځه چې څو » .

هغه دواړه چپ چاپ ، دهغوي سره يو ځاي روان و ، په لاره کې يې نريوس ته مخ وراوه ، او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! زه به همدا نن شپه د خپل لښکر سره يو ځاي ددې ځايه کوچ کوم . ته بيا په دې هکله انديښنه و نه کړې ،

زه به دغه قاتلين هيڅکله هم خوندي پري نه ږدم . ولو که هغوي د زمکي په تل کي هم پټ شوی وي . په دې لړ کي زه د ريونا ، د ريونا د پلار او مور هم ممنون يم ، ځکه چې هغوي هم د قاتلانو په لتون کي له ماسره د بسپني کولو ژمنه کړي ، گراني خوري ! که چيري کله هم زما په راتگ کي دلته څه ځنډون راشي ، يا زه په جنگ کي و نېنلم ، او يا د قاتلانو په لتون کي دلته را نه شم . اوتاته د پيسو اړتيا وي نو پرته له ځنډه د ريونا د پلار څخه يي و غواړه . دخپلو اړتيا و په مطابق دهغوي څخه رقم واخله ، څومره رقم چې تاسي تري واخست هغه به زه ورته بيرته اداء کړم . په دې لړ کي تاسي ته د انديښني کولو اړتيا نه شته .

د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره نريوس ډيره خوشحاله شوه . بيا يي دهمدې خوشحالي په حال کي علي پاشا ته وکتل او ورته يي وويل :

« علي پاشا! داسي وخت ته به نوبت و نه رسيري ، گرانه وروره ! د پيسو هغه کڅوره چې تا ماته راکړي په هغي کي دومره زياتي پيسي دي چې هغه تر ډيره وخته پوري زمونږ له پاره بسنه کوي . زما وروره ! او س خوتا کوچنيان او کوچنيانو ته د خپل کاکا په څير و کتلي ، او س به دوي ډير وخت ستا په اړه زما څخه پوښتنه کوي ، په دې خاطر زما التماس دي چې کله هم ته وخت پيدا کوي نو دلته ضرور رابنه .

گراني خوري ! دا څنگه خبري کوي ؟ که ته و نه وايي هم ، نو دا زما فرض دي چې دلته راشم . علي پاشا په ډير فراخه زړه دا خبري کړي وي . بيا په تلو تلو کي هغوي کلي ته ور ننوتي و ، علي پاشا نريوس او دواړه کوچنيان تر کوره پوري يوړل ، او بيا د ريونا سره يو ځاي د هغوي کور ته روان شو .

د ريونا په کور کي د ورننوتلو سره سم ، علي پاشا ريونا ته مخ را وړاوه او ورته يي وويل :

« ريونا ! زه په ميلستون کي کينم ، ته به زما سره يوه مهرباني وکړي چې ماته به ډيره ژر ډوډي تياره کړ ، ترڅو چې زه د خپل لښکر په لور ولاړ شم او د تللو له پاره ځان تيار کړم .

په ځواب کي د ريونا په مخ باندي د خوښي ليکي رابنکاره شوي ، بيا هغه د حويلي بلې برخي ته ولاړه .

د لږ څه ځنډ وورسته ريونا را ستنه شوه ، دهغي سره د هغي پلار رستاک اومور کيتهنا هم ملگري و . ټولو يو ځاي په ميلستون کي د ډوډي خوړلو لوبني کينبول ، څلورواړو يو ځاي ډوډي و خوره ، دهغي نه وروسته يي د علي پاشا د وينا په اساس د هغه آس د اخور څخه را پرانيست ،

دشپي په تياره کي رستاک ، کيتهنا او ريونا علي پاشا ته الوداع ووايه ، بيا علي پاشا په خپل آس باندي سپور شو او په ډيره بيره يي آس د لښکر په لور و ځغلاوه .

لښکر ته درسيډو سره سم هغه لږ څه ارام وکړ . لښکريانو ته يي هم د ارام کولو وخت او فرصت ورکړ . بيا يي د خپل لښکر سره يو ځاي د منزل په لور حرکت وکړ .

پرلپسي لري

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پوري ناول .

زمونږ دهيواد گود يتمور څوک دي ؟

اوس تاسي ددې تاريخي ناول پنځمه برخه لولي:

(۵)

پرلپسي ****۷...

علي پاشا لا تراوسه پوري د خپل لښکر سره يو ځاي د بلقان غرنيو سيمو ته رسيدونکي و چې ډير يو بد خبر ورته ورسيد . او هغه داچي سلطان مراد په يوگوسلاويه کي د بوسنيا يي سيمي د سوبه کولو او هلته د امن و امان د را وستلو په خاطر شل زره د ترکانو عسکري لښکر ټاکلي و ، نو هغه وخت چې دغه لښکر هلته ځاي په ځاي شو نو هلته د بلغاريه له اړخه د پاڅون يا بغاوت کومه هيله نه تر سترگو کيده ، په دې خاطر سلطان مراد ډاډ من و چې شل زره لښکر به په هغو سيمو کي امن امان ټينگ کړاي شي .

خو په همدې وخت کې د بلغاريي حکمران سيسمان بغاوت او سرکشي وکړه او په ځاي ځاي يې د مسلمانانو د ويني تويولو لړۍ پيل کړه . د بلغاريي حکمران سيسمان د بلغاريي نه اخوا بوسنيا ، البانيه ، دلاچيه ، هنگري او پولينډ څخه هم صليبي رضا کار د خپله ځانه سره يو ځاي کړل او ډير ستر لښکر يې تيار کړي و . هغه به د مسلمانانو په هر ځاي او هرې سيمي د شپي يرغلونه کول او دمسلمانانو ويني به يې تويولي . هغه سيمي چې مسلمانانو سوبه کړي وې هلته د مسلمانانو لښکر ځاي په ځاي شوي و . نود سيسمان د حکم لاندې د صليبيانو يو ستر متحد لښکر په بوسنيا کې په دغو پرتو ترک توکمو لښکرو باندې يرغل وروست .

دا يرغل د شپي له اړخه شوي و او دا ډيره وژونکي حمله وه ، د ترک توکمو لښکر هيڅکله هم دداسي يو بريډ هيله نه شوه کولای . دصليبيانو په دغه ناڅاپي يرغل کې د ترکانو د لښکر نژدې څلورمه برخه له منځه ولاړل ، ژوندي پاته شوي عسکر د بوسنيا څخه په تينسته و تينتيدل خو هغوي په لاره کې بيرته د علي پاشا سره يو ځاي شول .

کله چې علي پاشا ته د هغوي د راتلو خبر ورسيد او دا خبر هم ورته تر لاسه شو چې د بلغاريي حکمران سيسمان د ډيرو زياتو هيوادو څخه يو ستر صليبي لښکر تيار کړي دي او دهمغې لښکر په بسپنه هغه په بوسنيا کې په پرتو ترک توکمو لښکرو باندې شپينۍ وینه تويونکي يرغل کړي چې په دې يرغل کې نژدې پنځه زره مسلمانان شهيدان شول دهغې وروسته د هغه وینه تويونکي اود قهره او غضب نه ډک خوزبنت نور هم گرندی شوي .

هغه ترک لښکر چې د بوسنيا څخه ماتې خوړلي وه اود علي پاشا د لښکر خواته راغلي و دهغوي شميره نژدې پنځلس زره کسانو ته رسیده . هغوي هم د علي پاشا په لښکر کې د صليبيانو څخه د انتقام او بدلې اخستولو په خاطر رايو ځاي شول . علي پاشا د بلقان څخه د دريني ددرې له لارې واوځېت ، او په شومېلا نومي پراخه ډگر کې يې خپل لښکر ته د پراو کولو حکم وکړ . اوس نود علي پاشا تر مخه د ترانو په نوم د بلغاريه يو ستر ښار پروت و چې د ۱۱۸۶ څخه تر ۱۳۹۴ پورې د بلغاريه پايخت هم و .

علي پاشا په دې خاطر کې د شومېلا په ډگر کې خپل لښکر ته پراو ورکړ چې د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړه زمانو سائرن او ايکسلا کې د صليبيانو يوه ډير ستر لښکر دعلي پاشا د مخنيوي له پاره هلته ډيره کړي و . هغوي د شومېلا په پراخو ميدانو کې پراو کړي و او کله چې علی پاشا دغه ميدانو ته ور ننوت ، نو سائرن او ايکسلا دواړو په خپل لښکر کې د جنگ ډول و ډباوه ،

علي پاشا هم سمدستي دهغوي په مقابل کې جنگ ته تيار شو . د جنگ د حکم د ورکولو سره سم هغه خپل لښکر ته د پراو امر کړي و . صليبيانو د علي پاشا د ماتې په خاطر خپل لښکر په دوو برخو ووېشه ، يوه برخه يې د سائرن په مشرۍ او بله برخه يې د ايکسلا په مشرۍ کې ورکړه . علي پاشا هم د خپل لښکر صفونه سهي کړل ، او د صليبيانو د مقابلې له پاره يې خپل فوځونه په دوو برخو ووېشل ، يوه برخه يې د خپل ځانه سره او بله برخه يې د خپل معاون تر مشرۍ لاندې ورکړه او هغه ته يې د جنگ ټوله لاره چاره و ښووله . د يرغل پيلامه تر هر څه دمخه د بلغاريي د حکمران سيسمان زمانو سائرن او ايکسلا وکړه ، دا ځکه چې هغوي د څو مياشتو را هيسي د مسلمانانو د وينو په تويولو باندې مصروف و او بيا يې په څو لنډو تيرو شو و ورځو کې په بوسنيا کې دمسلمانانو په لښکر يرغل کړي و او دهغوي پر خلاف يې پوره برې تر لاسه کړي و . او نژدې پنځه زره ترک توکمه مسلمانان يې د شپي په تيارو کې له منځه وړي و . دهغو د همدغو کاميابيو په واسطه د سائرن او ايکسلا دواړو حوصلي هم زياتې کلکې او لوړې شوي وې . اوکوم لښکر چې د هغوي تر امر لاندې يې جنگ کاوه هغوي هم د همدې حوصلو د لوړوالي په خاطر هر ډول ځانې ته تياروول .

خو دبله اړخه علي پاشا هم دښمن ته د نه زغميدونکي زخم ورکولو له پاره ځان تيار کړي و . که څه هم په واه دې هغه ته د جنگ کولو تجربه هم نه وه ورپه برخه شوې ، خو هغه څه چې هغه د بروصي د ضرب و حرب په مکتب کې تر لاسه کړي و هغه د هغې له پاره تر ټولو لويه تجربه وه او بيا د پاشا د لقب د اخستو نه وروسته هغه يوه اونۍ دخپل لښکر سره يو ځاي د جنگي امورو په بحث او مباحثه کې مصروف و او خبرې يې پرې کولې او هغوي ته يې خپل نظر او خپله تجربه وړاندې کوله ، هغه هم د هغه له پاره يو تجربه حسابیده ، ددې نه اخو د بوسنيا څخه را تينتيدلي هغو پنځه لس زرو عسکرو ، چې د شپي له اړخه پرې ناڅاپي يرغل شوي و ، هغوي هم د سائرن او ايکسلانه د بدلې اخستلو سوگند پورته کړي و او تر يوه ځايه يې دجنگ تجربه هم درلوده ، ورسره مل و .

د جنگ په پيل کې د بلغاريه شهزادگانو هر يو سائرن او ايکسلا د جنگ د ډول د ډبولو په اساس خپل متحده لښکر د زمکې د حشراتو اويا د باران په شان در او وریدلو چينجيو په څير را مخته کړ ، او بيا دواړه ورونو د خپل متحده لښکر سره يو ځاي د علي پاشا په لښکر باندې توپاني يرغل راوست .

علي پاشا هم په ځواب کې دخپل ځان په ښوولو کې ځنډ و نه کړ ، هغه پوهیده چې ددوېد لښکر د شميرې په مقابل کې دښمن

د لښکر شمیره ډیره زیاته ده، او په ځای ځای کې یې د شپږنیو یرغلونو او وینوتویولو په واسطه حوصلې هم ډیرې پورته دي ، په دې خاطر هغه د سمدستي ځوابي یرغل په واسطه ، لکه د خپرو شر په جگړه کې د باطل حال خرابونکي اجل د لارښود په څیر ، سیلابي حمله وکړه ، د علي پاشا تر مشرۍ لاندې د مرگ په سترگو کې سترگې ننویستونکي ترکانو هم د ځانگړو او بې مثله مجاهدینو په څیر په دښمن باندې په پوره مستۍ سره یرغل وروست .

د اروپا ددواړو شهزادگانو دا فکر کاوه چې دوی به د ترانو د ښار په پراخه میدانو کې د مسلمانانو سالار علي پاشا ته په بدترینه ماته ورکولو باندې بریمنده را ووځي ، خو اوس برعکس د هغوي دکمیختۍ او بربادۍ پیلامه شوي وه . په دې خاطر چې په همهغه لمړنۍ حمله کې علي پاشا دخپل نایب سره یوځای د هغوي د لښکر لمړنۍ کرښې ماتې کړې او په ډیره چټکۍ سره دهغوي حالت د خرابیدو په لور روان شو او علي پاشا هر له لمحې ددښمن مخته لیکي یو په بل پسې له منځه وړلې . دهغې وروسته هغوي د دښمن وروستی کرښې هم یو په بل پسې په ډیره تیزی سره له منځه یوري .

هغه وخت چې د جنگ پیلامه وشوه نو سائرنکن او ورور یې ایکسلا دواړه به دویمه درجه لیکو کې ولاړ و . خو کله چې علي پاشا د لمړیو صفونو بیخ وویست نو په دې لیکو کې دایکسلا او سائرنکن نایبین له منځه ولاړل ، خو کله چې علي پاشا د دویمې درجې د لیکو صفا کول پیل کړل نو سائرنکن او ایکسلا د ویرې او خوف په حال کې د خپل لښکر منځنیو لیکو ته په شا شول . دللمړیو لیکو څخه منځنیو لیکو ته د هغوي تښتې د هغوي په فوځ کې هم بدگمانی را پیدا کړه ، او هغوي هم اوس د علي پاشا او د هغه د لښکر سره د ټکر څخه په ویره کې راغلي و ، علي پاشا هم دهمدې فرصت څخه گټه پورته کړه او ددښمن د شمیر دکمښت له پاره یې پر هغوي ډیرې تیزې حملې پیل کړې .

اوس نو هره گړۍ د سائرنکن او ایکسلا له پاره حالات د زغم نه وتل ، ددې حالت په کتلو سره سائرنکن او ایکسلا دواړو مشوره وکړه او دې پایلو ته ورسیدل ، چې که چیرې دوی د شومیلا په پراخه میدانونو کې د مسلمانانو پر خلاف جنگ ته دوام ورکړی نو مسلمانان به دهغوي لښکر ټول له یوه مخې له منځه یوسي ، دهمدې پایلو په اساس دواړو ورونو ماتې و منله ، و تښتیدل او د ترانو په ښار کې یې د ځانونو د محصورولو اراده وکړه .

ددې پریکړې سره سم دواړو ورونو پاته لښکر د جنگ څخه ستون کړ او دترانو د ښار په لورې یې دتښتې حکم ورکړ . خو د هغوي تښتې هم دهغوي له پاره دافتونو او مصیبتونو نه ډکه وه . ځکه چې علي پاشا د شاهین په څیر د هغوي پسې روان و او د شا له خوانه یې د تښتې به حالت کې پر هغوي حملې کولې او دهغوي تښتیدلې عسکر یې لکه د توتانو دپانو په څیر په زمکه را پرېستول .

هغه وخت چې سائرنکن او ایکسلا دواړه و تښتیدل او د ترانو په ښار کې ور ننوتل نو دهغوي پسې تلونکي علي پاشا هم د خپل لښکر سره هغه ښار ته ور ننوت . سائرنکن او ایکسلا دواړو دا غلطې کړې وه چې په ښار کې یې دننه دخپل ځان پسې کوم ساتونکي او ملاتړي لښکر نه و پریښي ، هغوي ته دخپلې سوبې اوبرې دومره ډاډ و چې هغوي خپل ټول لښکر د شومیلا په میدانو کې صف ارا کړي و . په دې خاطر هغوي ته د ښار دننه تازه دم لښکر په لاس ور نغې ، نو په دې اساس علي پاشا دښار دننه کې د هغوي پر خلاف داسې وینه تویونکي جنگ وکړ چې دهغې په پایلو کې سائرنکن او ایکسلا دواړه د یو څو ساتونکو سره د ښار د شا له لورې و تښتیدل .

علي پاشا د دې سوبې په خاطر الله ته په سجده شو او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې دا دعا ولوستله:

ای زما الله ! د مشیت په دغه پیمانې کې ، دمکان نه تر لامکان پورې اعلي حاکمیت یواځې او یواځې ستا دی . ای زما الله ! همداتو ته د ځواک او عظمت ، او لویې مالک او څښتن یې ، همداتو ددې کائناتواکمن او مطلق العنان یې ، ای الله ! یواځې ستا ذات د عزت او وقار خاوند دی .

زما مالکه ! همداتو ته ځینې په بل کړل شوې اور کې ورا چوپې او چاته بیا د طور په غره کې سکون او امان ور پربرخه کوي . څوک پر صلیب باندې او بیا بل ته د حرا په غار کې پیغام نازلوي ، ای زما الله ! یوازې ته ددې وړ یې چې د کلي او حرم په مسجدو کې ، په کلیساگانو او صومعو کې ، په هیکلونو او معبدونو کې یوازې ستا عبادت وشي . او یوازې له تا څخه بسپنه اوکومک و غوښتل شي ، زما الله ! زه علي پاشا د ژوندانه په دې طلسم کې د یوې نالوستې پانې په څیر نوم ورکې وم . زما الله ! د شومیلا په میدانو کې اوبیا د ترانو په ښار کې تا ماته د ا بخت په برخه کړ ، ای زما الله ، دا ټول ستا له اړخه رحمت او اعجاز دي . نو ایې الله ! زه ستا شکر کونکي او ممنون یم چې تا ماته داسې ستره سوبه او فتحه را په برخه کړه .»

له دې وروسته علي پاشا را پورته شو ، د هر څه لمړۍ یې خپل لښکر ته د ترانو په ښار کې د پړاو کولو حکم وکړ اوبیا یې دښار د نظم ونسق په جوړولو پیل وکړ .

لا تراوسه علي پاشا د ترانو په ښار کې و چې د سلطان مراد جاسوس ، چې دهمدې له پاره یې دلته کار کاوه او هره گړۍ او هره لمحې یې د دښمن په کړو وړو سترگې خښې کړې وې ، علي پاشا ته خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران سیسمان په خپله

د یو لوی لښکر سره د ترانو د بنار په لور را روان دي ، په داسې حال کې چې خپل داوړه زامن یې د نائیکوپولس د بنار په لور استولې دي تر څو هغوي د هغه ځایه تازه دم لښکر د مسلمانانو پر خلاف را ټول کړي او په دې توګه مسلمانان د خپلو د لاسه تللو سیمو څخه بیرته په ویستلو مجبور کړي .

ددې خبر د اوریدو سره سم علي پاشا د ترانو د بنار څخه د خپل لښکر سره یو ځای کوچ وکړ . د خپل ځان تر مخه یې د جاسوسانو یو جال خپور کړ تر څو یې هغوي د بلغاریه د حکمران سیسمن د نقل و حرکت څخه خبر وساتي ، علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځای د ترانو د بنار څخه نژدې پنځه میله لرې تللي و چې د سلطان مراد جاسوسانو هغه ته بیا خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران دخپل لښکر سره یو ځای د توپان په څیر مخته را روان دي او اوس نژدې پنځه میله واټن ته را رسیدلي دي . هغو جاسوسانو علي پاشا ته دا هم وویل چې سیسمن به د خپل راتلو سره سم په پاشا باندې یرغل کوي تر څو علي پاشا ته دخپلو لیکو د جوړولو مهلت هم تر لاسه نه شي . او ددې پلان نه په ګټې اخستو سره علي پاشا او لښکر ته یې پوره پوره زیان ورسیري . دغو جاسوسانو دا خبر هم راوړې و چې سیسمن دخپل لښکر صفونه لا د په وا څخه جوړ کړي او په سفر یې پیل کړي . د سلطان مراد د جاسوسانو دا خبر د پاشا له پاره ډیر ګټور ثابت شو . کله چې هغه ته د سیسمن د دې وړاندې راتګ په هکله معلومات وشو نو هغه هم د خپل لښکر لیکي سره را جوړې کړې ، د مخته تللو رفتار یې کم کړ تر څو د لیکو تر تیب خراب نه شي .

علي پاشا به دخپل لښکر سره یو ځای دوه میله مخته تللي و چې مخکې ورته د سیسمن لښکر د توپان د تورور تیارو په څیر تر سترګو شو . ددینمن د لښکر د کتلو سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، دهغوي صفونه یې منظم کړل ، تر څو د بلغاریې د پاشاه د لښکر یرغل تم کړي او بیا په خپله کار رواني وکړي .

د بله اړخه د بلغاریه پادشاه سیسمن د راتګ سره سم د علي پاشا په لښکر د هوا د ملخانو په څیر را پریوت ، خو څرنگه چې علي پاشا ددې ترخه دشومیل په میدانوکې دسیسمن دواړو زمانو ته نه هیږدونکې ماته ورکړې وه او د هغوي څخه یې د بلغاریه بنار ترانو هم نیولې و . نو په دې خاطر سیسمن د علي پاشا پر خلاف د په وا څخه ډیر په غصه او قهر ډګر ته راوتلي و . په دې خاطر یې د راتللو سره سم په علي پاشا باندې حمله وکړه . په حقیقت کې دهغه ددې کار څخه مقصد دا و چې که په ناڅاپي توګه په علي پاشا باندې حمله وکړل شي اودهغه په مقابل کې خپل برې ډاډمن کړي نو په دې توګه به د خپلو زمانو د ماتې بدله واخستله شي .

خو دا د بلغاریه د حکمران سیسمن ځان غولونه وه ، ځکه چې د هغه د حملې د تم کولو له پاره علي پاشا له مخه تیارو . علي پاشا په ډیر جرأت او پوره تجربې او جنګي مهارت سره تر هر څه د مخه د سیسمن د لښکر حمله تم کړه او په دې تر تیب یې خپله دفاع ټینګه کړه ، او دهغې وروسته علي پاشا هم په خپل اصلي رنگ سره ډګر ته راغې .

هغه تر هر څه د مخه د برق په څیر د زوال ورکونې او پنا کونکې ذات نوم واخست او دهغه (د تکبیر) غږ ئې پورته کړ . کله چې دهغه د تکبیر غږ په فضا کې زمزمې پیل کړې نو د هغه لښکر هم د تکبیر په اوازونو باندې ټوله دښته را ونغاړله او ددې غږ وروسته علي پاشا لکه د سمندر د ویرونکو توپانو په څیر په خپل دینمن باندې یرغل وروست .

ددواړو لښکرو د ټکر څخه دا سي احساسیده لکه کوم اتشفشان یا اور غورځوونکي غرونه چې دډیر جوش څخه دچاودیدو په حال کې وي . مرګ هرې لوري ته په نڅا و ، د ژوند په قفس کې د مرګ سیوري چاودېدلې و . په تیارو او نوم ورکو وادیو کې ویني بیونکو افسانو سر را پورته کړې و . د خپلویو پیوندونه یو له بله سره شلیدلې و ، او د جمود او سکوت دوره په یوې بحراني نوي دورې باندې بدله شوې وه .

دبلغاریه پادشاه سیسمن هم د علي پاشا په مقابل کې د ډیرو دریدو توان را نه وست ځکه علي پاشا په ډیره تیزی سره د سیسمن او دهغه د لښکر حالت د خزان وهلي ونې د راتویدونکو پانو په څیر کړې و . د سیسمن بدقسمتي وه چې هغه هم د علي پاشا په لاسو دخندونکې ماتې سره مخ شو او تښتید . علي پاشا د نه تم کیدونکو توپانو په څیر دهغوي پسي تر شاو لار او دهغې په لښکر یې د پرلپسي حملو په پایلو کې دهغوي شمیره را و غورځوله .

په هغه وخت کې چې د علي پاشا دا تعاقب په پوره زور و شور سره مخته روان و او د بلغاریه پادشاه سیسمن د خپل لښکر سره په منډو و ، نو یو ناڅاپه د سلطان مراد جاسوسان د کومي لوري څخه را څرګند شول ، او علي پاشا ته یې ددریدو اشاره وکړه . د اشارې سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، کله چې سیسمن وکتل چې دینمن یې تعاقب پریښي دي نو د ارامۍ ساه یې واخیسته ، او د مخکې په څیر یې په منډه منډه خپلو پناه ځایو ته ځان ورساوه .

د بله اړخه کله چې هغه جاسوسان علي پاشا ته نژدې راغې نو علي پاشا تري سمدستي وپوښتل . دوستانو ! تاسې چې زه ودرولم او سیسمن مو را څخه خلاص کړ نو ایا ستاسې په دې کار کې زما له پاره څه سلامتي او غوره والي شته ؟ دهغې په دې خبره د راغلو مخبرانو څخه یوه یې وویل :

پاشا! مونږ ته پرته له کوم مقصده نه يې درولي ، په حقيقت کې د بلغاريه د پادشاه دواړه زامن سائرن او ايسکلا چې له تا څخه يې هلته د شومېلا په ميدانو کې ماته خورلي وه هم ستاسو تر شا پر تاسو پسې را روان دي . دا دواړه وروڼه په دې بريالي شوي چې د نائيکو پولس په ښار کې د خپل ځان له پاره ډير ستر لښکر را ټول کړي ، او دهغوي کړنلاره او وړانديز همدا دې چې کله چې د هغوي پلار سيسمان له تاسره ټکر شي نو دوي به د شا له خوا په تاسې يرغل راوړي تر څو ستاسې ماتې او خپل برې ډاډمن کړي .

خو دا د سائرن او ايسکلا دواړو وروڼو او دهغوي تر څنگ د هغوي د پلار سيسمان هم بدقسمتي وه چې دهغوي دا پلان د برياليتوب نه تر مخه، د هغوي د پلار په لاسو له منځه ولاړ او دهغوي درارسيډو تر مخه يې پلار د علي پاشا په لاسو د ډيرې خرابې ماتې سره مخ شو او د جنگ دميدان څخه و تښتيد. دهغوي د ماتې دخبر وروسته ، څرنگه چې دهغې زامن سائرن او ايسکلا دلته ډير نژدې رارسيدلي ونو هغوي ستاسو تر شا و لگيدل ، هغوي پلان لري چې د شپې له اړخه پر تاسې باندې يرغل راوړي ، او په دې تر تيب و توانيږي د خپل پلار د ماتې بدله واخستلای شي .

د خپلو دغه مخابراتو د اطلاع په اساس دعلي پاشا په مخ باندې دخوښې نښې را وځليدې ، بيا يې په توصيفي توگه هغه مخابراتو ته وکتل او ورته يې وويل :

زما دوستانو ، زما وروڼو ! زه ستاسې ډير زيات ممنون يم چې تاسې ما ته په ډير ښه وخت کې اطلاع راکړه ، زه پوهيږم چې د اروپا دا دښمن په مکارۍ کې د گيډرې ، په خباثت کې د مار ، په گندگۍ کې د خنزير ، په حماقت کې د خره په څير ، په بې زړه توب کې د خرگوش او په نحوست کې د کارغه په څير . زه به دهغوي هيڅ تدبير برياليتوب ته پرې نږدم . لکه څنگه مې چې د بلغاريه پادشاه سيسمان ته ماتې ورکړې همداسې به دهغې زامنو هريو سائرن او ايسکلا دواړو ته د شومېلا په ميدانو کې د هغوي په ټنډو باندې د بدترينې ماتې داغ کيږدم .

ددې خبرې دکولو وروسته علي پادشاه د لږڅه ځنډ وروسته بيا دخپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او وپې ويل :

زما وروڼو ! ايا تاسې دا ويلي شئ چې دسيسمان د زامنو سائرن او ايسکلا لښکر به له دې ځايه څومره واټن لري وي ؟ د هغې په دې خبره مخبرانو په خپلو منځو کې صلاح و مشوره وکړه او بيا د هغوي څخه يوه وويل :

پاشا ! که چيرې مونږ غلطې نه وي کړي نو دهغو لښکر به ددې ځاي څخه د پنځه يا اوو ميلو په شاوخوا واټن کې را روان وي .

دهغوي ددې خبرې په اساس د علي پاشا په څيرې باندې خدا را پيدا شوه . په ډير ستاينونکي انداز يې دمخبرونو په لور وکتل او وپې ويل :

« که چيرې داسې وي نو بيا تاسې ډاډمن اوسئ چې زما خدای ، زما الله که وغواړي نو زه به دسائرن او ايسکلا حال هم د په زنجير کې د را نښتو بنديانو ، د ذلت او پستۍ د کفن په څير وگرځوم او د هغوي ژوند به انشاء الله د ستونزو او مصائبو څخه ډک کړم .

ددې وروسته د علي پاشا سترگې دهغې ښې لورې ته په يوې غونډۍ باندې و نښتې، بيا يې خپل لښکر ته دهغې غرنۍ اړخ په لور دکوچ کولو حکم ورکړ او د سترگو په رپ کې يې د غرنيو لړۍ تر شا سنگر و نيو .

له بله اړخه سائرن او ايسکلا دواړو دخپلو لښکرو سره يو ځاي په ډيره گړندۍ توگه دعلي پاشا تعاقب کاوه او هغه ځاي ته را ورسيدل چې علي پاشا او دهغې جاسوسانو يې په هکله دتعاقب خبر ورکړې و . نو علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاي د سنگرونو څخه را ووت او بې له ځنډه د سائرن او ايسکلا دواړو وروڼو پر لښکرو باندې د سور توپان په څير را پرېوتل . دا يرغل دومره ناڅاپي ، دومره ځواکمن و چې ايسکلا اوسائرن دواړو هغه و نه شو زغملای ، په هماغه لمړۍ حملې کې علي پاشا هغوي د انحطاط او زوال سره مخ کړل. ايسکلا او سائرن دواړو تر ډيره وخته پورې د علي پاشا مقابله و نه شوه کولې ، هغوي د ډير بدې ماتې سره مخامخ شول او بيرته د نائيکو پولس د ښار په لور و تښتيدل.

اوس نو علي پاشا يو توپاني شکل اختيار کړې و. دا هم نور ځنډيدونکې نه و . ايسکلا او سائرن دواړو ته د ماتې ورکولو ورسته هغه د سيلۍ په څير دهغوي په تعاقب پسې ولاړ .

ايسکلام او سائرن دواړو وروڼو لومړۍ غوښتل چې دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته د خپل ښار نائيکو پولس لورې ته مخ کړي ځکه هلته هغوي ډير ښه زيرمه کړې لښکر ساتلې و . خو دا د هغوي دواړو بدقسمتي وه چې علي پاشا دهغوي تعاقب پرې نښود . کله چې هغوي فکر وکړ چې علي پاشا د هغوي پسې را روان دي او که چيرې هغوي د نائيکو پولس ښار ته دور ننوتلو کوشش وکړي نو علي پاشا به هم د خپل لښکر سره يو ځاي ددوي دواړو پسې د نائيکو پولس ښار ته ور ننوځي ، او لکه څنگه چې هغه د ترانو په ښار کې ددوي دواړو حالت ډير خراب کړې و نو د نائيکو پولس په ښار کې به يې هم حالت د هغې څخه بد تر کړي او دغه لښکر چې له دوي سره ددې په شميره کې به هم کمښت راشي .

دهمدي فکر په اساس ايکسلا او سائرکن دواړه نائيکو پولس ته ور ننه نه وتل ، بلکه د بناره بيرون يې خپل لوري بدل کړ او بيا يې هغې لوري ته په تينته پيل و کړ چې پلار يې سيسمان دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته تينتيدلې و . علي پاشا تر يو ځايه ددواړو ورونو پسې ولاړ او دهغوي د لښکر شميره يې نوره هم را کمه کړه . بيا د خپل لښکر سره يو ځاي د نائيکو پولس د بنار په لوري راوگرځيد ، په دې وخت کې د نائيکو پولس په بنار کې کوم داسې ځواک او لښکر نه و چې دبناره دفاع وکړي په دې اساس دا بنار پرته له کومې ستونزې دمسلمانانو په لاسو سوبه شو . علي پاشا هملته په بنار کې پراو وکړ . دبنار خلک به ډلې ډلې علي پاشا ته راتلل او دخپل اطاعت څرگندونه به يې کوله . علي پاشا هم ټولو بناريانو ته عمومي بښنه اعلان کړه او په دې اړه يې حکم او فرمان خپور کړ .

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانوسازشونه (۶)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد گوډ یتور څوک دي ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول شپږمه برخه لولئ:

(۶)

۸****۸

د بروصي په بنار کې سلطان مراد دخپل زوي بايزيد نه علاوه د بايزيد ځوان زامن دخپلو يو شمير نورو سالارانو ، امرانو او د عدليي د محکمي د مسؤلينو څخه علاوه د بنار د علماؤ سره يو ځاي ناست و او په کومه ډيره مهمه موضوع يې خبرې اترې کولې . په دې وخت کې د سلطان مراد ساتونکي راغي او سلطان ته يې وويل :
«دروند سلطان! مونږ څه مخبران را غلي دي هغوي غواړي ستا په خدمت کې حاضر شي . که چېرې تاسې اجازه راکړئ نو زه به هغوي له ځانه سره راپوم ؟
دخپل ساتونکي د اطلاع سره سم سلطان مراد او دهغې زوي بايزيد دواړو ټکان وخور ، په دې وخت کې بايزيد غوښتل چې څه ووايي خو سلطان مراد د هغه خبره غوڅه کړه او وپي ويل :
هغه مخبران چې له ماسره کتل غواړي هغوي سمدستي را حاضر کړئ ، کيداي شي چې هغوي کوم داسې عاجل خبر راورې وي چې دسمدستي عمل کولو غوښتونکي وي .
ساتونکي بيرون راووت ، د لږڅه ځنډ وروسته بيرته راستون شو . دهغه سره يو څو مخبران هم و ، هغوي مخته راغلل او سلطان مراد ته يې تعظيم او احترام وکړ . بيا دهغوي څخه يوه يې سلطان ته وويل :
«درونده سلطانه ! مونږ تا ته دوه ډير مهم خبرونه راورې دي ، يوه ته زيرې ويلې شي او بل لږڅه د اندېښنې وړ دي . محترم سلطان ! زه لمړۍ بڼه خبر درکوم اود هغې وروسته به د اندېښنې وړ .
درونده سلطانه! لمړۍ زيرې داد ي چې علي پاشا په خپله دنده کې پوره بريالي دي . ددې ځايه د تللو وروسته هغه د بلقان د غرونو په لوري مخه کړه ، ددربند ددرې څخه تير شو او بلقان ته ورسيد . هغه وخت چې هغه د هغه ځاي د غرنود لړۍ څخه تير او د شومېلا ميدانو ته ورسيد نو د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړو زامنو ايکسلا او سائرکن دهغه لاره و نيوله ، دهغوي سره يو ډير ستر لښکر هم و . خو علي پاشا د شومېلا په ميدان کې د سيسمان دواړو زامنو ته ډير بده ماتې ورکړه او مخته ولاړ او د ترانوا بنار يې هم سوبه کړ .
د خپلو زامنو د ماتې د بدلې د اخستو له پاره د بلغاريه پادشاه سيسمان ديوه ډير سترلښکر سره يو ځاي د علي پاشا مقابلي ته راغي ، ددواړو فوځونو تر منځ ډير سخت جنگ و نښت . په دې جنگ هم علي پاشا سيسمان ته ډير خراب او خنده ونکې ماتې ورکړه او هغه په تينته ووت ، بيا دهغه دواړو زامنو ايکسلا او سائرکن يو ډير ستر لښکر تيار کړ هغوي غوښتل په علي پاشا باندې د شا لخوا غلچکي يرغل وکړي او هغه ته نه تلافې کيدونکي زيان ور ورسوي .
درونده سلطانه ! مونږ په وخت علي پاشا ته ددې تعاقب اطلاع ورکړه ، نو علي پاشا د سيسمان تعاقب پرې بنود او سنگر يې و نيو اوکله چې دهغوي مورچو ته د سيسمان د زامنو لښکر راورسيد نو د علي پاشا لښکر د مورچو څخه بيرون راووت او

پر هغوي يې يو توپاني حمله وکړه ، دواړه ته يې ډيره سخته ماتې ورکړه او او هغوي دواړو نايکو پولس دبنار په لور تېښته وکړه ، علي پاشا دهغوي پسې وروسته ولاړ ، کله چې هغوي وکتل چې علي پاشا د هغوي پسې را روان دي او که چيرې هغوي نايکو پولس بنار ته و رننوخې نو علي پاشا به يې حالت د ترانو د بنار د حال په څير او يا د هغې څخه هم بدتر کړي ، په دې خاطر هغوي بنار ته د ننوتلو پر ځاي په هماغه لاره و تېښتيدل چې پلار يې پرې تېښتيدلې و . علي پاشا د فاتح په څير بنار ته ور ننوت . او په دې تر تيب د بلغاريي هغه برخه چې د شمالي برخو څخه يې د ډينيوب درياب تيريزي ، د علي پاشا په لاسو زمونږ د سلطنت برخه وگرځيده .

د راغليو مخبرانو په دې خبرو باندې نه يواځې سلطان مراد بلکه د هغه زوي بايزيد او هلته ناست ټول خلک د خوښي نه په کاليو کې نه ځايدل ، د هغوي ټولو په څيرو کې د خوښيو او ډاډ نښې را ښکاره شوي وې ، سلطان تر ډيره وخته پورې ددې خبر څخه خوند اخيست او په خپل ځاي يې ډډه وهلي وه او خوله يې له خدا نه راټوليدې . په همدې وخت کې يې مخبرانو او هلته ټولو ناستو خلکو ته وينا وکړه او په ډير نرم اواز سره يې وويل :

« کله چې ما علي پاشا ته دغه دنده ورسپارله او ددې څخه مې هغه لورې ته استوو نو هماغه وخت زما په زړه کې دا تيريدې چې نوموړې به د حرب و فن يو ډير ستر ښهسوار ثابتيزي ، په هماغه وخت کې زما په زړه کې دا تيريدل چې هغه به دښمن په مقابل کې د تيارو شپو د اوو سمندرونو د توپان ، دصبر او استقامت د غره ، د تيرې او ظلم پر خلاف سيلی ، او د مرگ او اور يو پرانستي درياب ثابتيزي . » تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږڅه ځنډ وکړ او بيا يې وويل :

« د خيرالدين زويه ! تا څومره په ميرانه او همت سره د بلغاريه حکمران ته ماتې ورکړه اودخپل شجاعت او بهادری په واسطه دې ذلت او سپکاوي دهغې د غاړې طوق و گرځاوه . دخيرالدين زويه ! زه ستا په څير خان څارونکي ، او د نور او وياړ دقافلي د سالار عظمت ته سلام کوم .

گرانه زويه ! ته څومره په ښه او گړندۍ توگه په دښمن باندې ، په تيارو سمندرونو کې د تيزالوتونکي توپان په څير نازل شوي يې او دهغوي حالت دي په خپل مخکې ټوټي ټوټي بلکه د تيرو وختو دتاريخ په کندو کې ور وغورزاوه . زما زړه غواړي چې ته زما ددښمنانو په مقابل کې د اور غورزونکي لارې ، او خپلو ته دميرانو د رواني روښنايي ... په څير ثابت شي . دخيرالدين زويه ! زما دعا درته داده چې چې په راتلونکو ورځو کې هم ددښمنانو په مقابل کې د ترکانو د پلرني وقار د فطرت د زانگو په څير محارب ثابت شي . زه يو ځل بيا ستا په دې سوبه تاته مبارکي وایم او ستا جنگي پوهې ته سلام کوم . سلطان په خپلو خبر وکې لږځنډ وکړ او بيا يې دخپل زوي بايزيد په لور په کتلو سره وويل :

بايزيده زويه ! ددغه مهم پسې د استولو نه وروسته به تا ډير وخت زما تر مخه دهغه ستاينه او صفت کاوه ، خو هغه وخت ما ستا دغه ډل صفت او تعريف ته کوم اهميت نه ورکاوه ، ځکه چې ما غوښتل چې د علي پاشا کړچار او مهارت په خپله ووينم . زما زويه ! نن علي پاشا دا ثابتې کړه چې هغه صفت چې تا دهغه زما تر مخه کاوه هغه هسي نه و . دسلطان مراد ددې خبرو په ځواب کې بايزيد په خدا سره وويل :

محترم سلطان ! زه د ډيره وخته راهيسې علي پاشا پيژنم ، دهغه پلار دهغه مشر ورور هم زما د پيژندگلويانو څخه وو . خو دا په خپله کورنۍ کې يواځني وگړي دي . د هغه وخته راهيسې چې هغه په مکتب کې تر روزني لاندې و ما ته دا ډاکيزه شوې وه چې دا به يو ځانگړې حيثيت تر لاسه کوي ، په دې خاطر په مکتب کې د تعليم په وخت کې هم د هغه سره چا د تيغ وهلو او حرب و ضرب په فنونو کې مقابله نه شواي کولې ، کله چې تا هغه ته د پاشا لقب ورکړ نو تا ته به ياد وي چې ما ته هغه وخت هم ويلي و چې تا يو ډير مناسب او وړ انسان ته دا لقب ورکړ . اي زما پلاره ! تا وکتل چې نن علي پاشا د خپل دغه منصب حق په ښه توگه ادا کړ .

بايزيد ددې خبرو د ويلو نه ورسته چپ شو . په ځواب کې سلطان مراد هم تر ډيره پورې چپه خوله و او څه فکر يې کاوه ، خو تر څنگ مسکي مسکي کيده . کيدای شي چې هغه د علي پاشا په دغه کړنو باندې ډير زيات خوښ شوي وي . دا ځل هغه يو ځل بيا مخبرانو ته مخ کړ او ورته يې وويل :

دوستانو ! کوم چې ډير ښه خبر و هغه خو تاسې ووايه ، يقينا چې د علي پاشا نه همداسې هيله کيدله . اوس راته هغه خبر هم ووايست چې ستاسې په گمان زمونږ له پاره داندښني وړ دي .

د سلطان په دې خبره هغه دويم مخبر په خبرو پيل وکړ اوويي ويل :

هغه بل خبر چې لږ څه د اندښني وړ دي هغه دادي چې د علي پاشا په لاسو دبلغاريه د حکمران سيسمان او د هغې د زمانو د ماتې خبر ټوله اروپا زمونږ به خلاف را پارولي ده . او تر ټولو زيات اغيز يې د سرويه په پادشاه لزار شاه کړي دي او هغه يې د بدلي داخيستلو له پاره د اور په څير لمبه کړي دي . زمونږ پر خلاف د جنگ د پيلامي له پاره د سرويه پادشاه لزار شاه د اروپا مختلو سيمو ته هيئتونه استولي دي ، په دې سيمو کې بوسنيا ، بلغاريه ، البانيه ، دلاچيه ، هنگري ، پولينډ ، اسگپتار ،

پولي او مگهيار خلک شامل دي ، دغه ټولو قومونو د قاصدانو په ذريعه د سرويه پادشاه لازار شاه ته د مسلمانانو په خلاف د صليبي جنگ د ملاتړ تر غيب ورکړي . او تر څنگ يې د خپلو قاصدانو په واسطه هغه ته خبر ور ليرلي دي چې هغه دي د مسلمانانو پر خلاف خپل لښکر د شينزا درياب په غاړه سترو ميدانونو ته و استوي ، زما په فکر د سرويه پادشاه لازار شاه غواړي زمونږ پر خلاف همدغه ځايونه د جنگ او جگړې ډگر و گرځوي .

درونده سلطانه ! د اروپا مختلفو اقوامو او قبایلو ته چې د سرويه پادشاه لازار شاه کوم خطوط استولي دي د هغو پايلې ډيرې مثبتې دي ، او د اروپا ټولو هيوادونو او قبایلو خپل خپل لښکر ، د خپلو ښو روزل شوو سالارانو په مشرۍ د شينزا درياب غاړې کې پر تو ميدانو ته را ليرلي . لکه څنگه چې همدا اوس په هغه ميدانو کې د اروپايانو لښکرې را ټوليزې نوکه چيرې دغه راټوليدل همداسې او په همدې تناسب دوام وکړي نو زه تا ته ډاډ درکوم چې په څو اوښو کې به د شينزا په ميدانو کې د صليبيانو د ټول کرل شوي لښکر شميره څو لکو کسانو ته ورسيرې .

درونده سلطانه ! ددغه حالت په کتلو سره مونږ ستا تر مخه وړانديز کوو چې پخوا له دې چې دښمن د خپل ټول توان او قهر سره د شينزا د درياب څخه را تير شي او هغو سيمو ته چې مونږ تازه تازه سوبه کړې را ننوځي نو مونږ بايد دهغوي لاره بنده کړو او هغوي ته دا ثابته کړو چې په هغو سيمو چې ترکانو ولکه کړې دهغوي نيول خو لا پريږده چې په هغو سيمو کې به صليبي سرتيري هم په هيڅ صورت د تباهي او بربادۍ د خپرولو له پاره پرې نه رډي .

درونده سلطانه ! د بله اړخه علي پاشا ته هم ددې ټولو حالاتو په هکله خبر ورکړل شوي دي . مونږ دهغه سره د ليدلو وروسته ستا حضور ته را استول شوي يو . هغه تر اوسه پورې د خپل لښکر سره د نائيکو پولس په ښار کې ډيره اچولي ده . او ستا له اړخه د حکم منتظر دي .

تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته مخبر چپ پاته شو . نو سلطان مراد خپل زوي بايزيد خپل ځان ته نژدې راوغوښت ، بايزيد پورته شو او دسلطان په خوا کې کيناست . تر يوه وخته پورې پلار او زوي دواړو په ډير راز سره خبرې کولې ، شايد چې هغوي په اروپا کې د راټولو شوو صليبيانو د لښکر په اړه په خپلو منځو کې سلا مشوره کوله ، بيا هغوي کومي بايلي ته ورسيدل ، په دې خاطر چې بايزيد بيرته خپل ناست ځاي ته راغی او کيناست . د سلطان مراد په مخ باندې دخوښۍ نښې را څرگندې وې ، بيا يې را غلي مخبرانو ته مخ را وراوه او ورته يې وويل :

دوستانو ! تاسې نن شپه همدلته په بروسه کې تم شئ ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ وکړئ او نيغ به علي پاشا ته ځانونه ور سوئ ، هغه ته ووايست چې د نائيکوپولس له ښاره خپل فوځونه را وکارې او د روميل د ولايت په کوم خوندي او مناسب ځاي کې خپل لښکر ته پراو ورکړی ، او هملته زما او د بايزيد د لښکر انتظار وکړي .

علي پاشا ته هم ووايست ، چې الله دي په تا برکتونه نازل کړي ، ستاد بهادري او جرأت پولي دي نورې هم و غځوي ، په هغه ذات مي سوگند چې په خپل توان يې اسمان درولي ، او تر ټولو ځواکمن او پوه ذات دي ، د قومونو په تاريخ کې داسې حالات او واقعات ډير ځله ځي راځي ، د قومونو څخه دا ډول حادثې او واقعات د اميدونو نه ډکو ساحلونو کې د رڼا غوښتنه کوي .

علي پاشا ته ووايست چې مونږ خو د ورينمو ، وړيو او يا موم په څير نرم نه يو چې دښمن چې څنگه و غواړي زمونږ جوړښت او زمونږ زينت او ښايست را خراب کړي . مونږ به د جنگ په ډگرونو کې که خداي مو و غواړي نو د اروپا په دغه متحده ځواک باندې دزمانې د غم وريځې راو غورو . که چيرې زما خداي ته منظور وي نو دا ځان ځارونکي سرتيري صليبيان چې کله د ترکانو د ځان ځارني اواز واورې ، اوکله چې هغوي زمونږ وسايل او جنگي سامانونه وويني ، کله چې هغوي په خپلو وينو کې لت پت شي او د ترکانو ځواک ته وويني ... نو زما هر فوځي به د صليبيانو د لښکر بند بند وړ مات او دهغي درياب په څير به وگرځي چې په خپل مخ کې هر خنډ د کچه ويالو په څير پاش پاش کوي .

سلطان تردې ځايه پورې خبرې وکړې او بيا ودرید او مخبرانو ته يې وويل:

اوس تاسې ولاړ شئ.... ځئ ارام وکړئ ، سبا د سهار د لمانځه وروسته دعلي پاشا په لور وخوزيږئ . اوکوم پيغام مي چې درکړي تر هغه يې ورسوئ .

ددې خبرې سره سم هغو مخبرانو سلطان ته تعظيم وکړ او دهغي د خوني څخه ووتل ، دهغوي د تللو وروسته سلطان دخپل زوي بايزيد په لور وکتل او ورته يې وويل :

بايزيد ، زما زويه ! د همدا اوسه دخپل لښکر دکوچ کولو تياري پيل کړه ، مونږ به په درې څلور وړ څو کې د بروصي څخه د يوه باعزمه لښکر سره يوځاي د شينزا د درياب د غاړې ميدانو ته ځانونه رسوو . مونږ به د خپل منزل په لور د روميل د ولايت څخه تيريرو او دهغه ځايه به علي پاشا هم دخپله ځانه سره يو ځاي کوو ،

زما زويه ! ددې سره سم زه ننني غونډه پاي ته رسوم . ته ولاړ شه او دخپل لښکر د تيارولو کار پيل کړه .

بيا نو سلطان مراد خپله غونډه ختم كړه ، او هر څوك دخپلو خپلو كارونو پسي دكوتي څخه ووتل .

*****۹

نريوس په خپل كور كې د لمر د پريوتو څخه لږ تر مخه هلته په پخلنځي كې د غذا په تيارولو بوخته وه چې په همدې وخت كې ريونا لكه د يوې د سكونه ډكې اوسې په څير په منډو او توپونو راغله او كور ته را ننوتله.

هغه نيغه د پخلنځي لورې ته ور غله. نريوس هم هغه د پخلنځي څخه كتلې وه ، نريوس د پخلنځي څخه راوتله او د انگرې په لور ور غله ، په منډه راتلونكې ريونا د هغې تر مخه ودریده . د ريونا په كتلوسره د نريوس مور پربيسا او دواړه كوچنيان كندام او خيسار هم دباندې راووتل . په دې وخت كې ريونا په ډيره خوشحالي سره نريوس او دهغې مور پر بيسا ته وکتل او ورته يې وويل :

ما تاسې ته يو ډير ښه زيږي راوړي دي . زه يواځې د همدې خبرې له پاره دلته راغلي يم او ددې خبرې د اوریدو وروسته تاسې ته دا ډاډ دركوم چې ستاسې د خوشحاليو پای به نه وي .

د ريونا ددې خبرې په اوریدو سره نريوس او دهغې د مور پربيسا دواړو په استفهاميه توگه يو بل ته وکتل او بيا نريوس ريونا ته وويل : ريونا خوري ! د كوم خبر د ويلو له پاره چې ته دلته راغلي يې هغه زمونږ سره اړه لري يا ستا د ذات سره ؟ په دې وخت كې ريونا د لږ څه فكر كولو وروسته ، په داسې حال كې چې دحيا د جذبې نښې يې په څيره كې را ښكاره شوي وې ، په نرم اواز سره وويل : ډيرې درنې خورې نريوس ! دكوم خبر له پاره چې زه دلته راغلي يم دهغه ډيره برخه ستاسې خلكو پورې اړه لري . خو بيا هم دا خبر زما پر ذات باندې هم خپل اغيز لري . ځكه دا خبر ستا د ورور علي پاشا په اړه دې .

د علي پاشا د نوم د اوریدو سره سم نريوس ، دهغې مور پربيسا او دواړه كوچنيان ، كندام اوخيسار ، ټول متوجه شول . بيا نو په ډيره بې صبرۍ سره نريوس د ريونا څخه وپوښتل : ريونا خوري ! تا زما د ورور علي پاشا په هكله څه خبر راوړي دي ؟

ريونا يو ځل بيا دحيا نه په ډكه ژبه وويل :

« خبر دادې چې علي پاشا اوس بلکل پوخ پاشا و گرځيد . هغه ته ددې ځايه د تللو وروسته ډيرې زياتې برياوې ور په برخه شوي دي . هغه لمړۍ د بلغار په د پادشاه سيسمان دواړو زمانو ايكسلا او سائركن چې د يوه ستر اوقوي لښكر سره د شومبلا ميدانو ته د علي پاشا مقابلي ته راغلي و ، سخته ماتې وركړې ، چې هغوي ددې ماتې وروسته د ترانوا ښار ته و تښتيدل او هلته هم علي پاشا په هغوي پسي ولاړ او د ترانوا ښار يې هم ترې لاندي كړ . ددې وروسته ريونا د علي پاشا په لاسو د بلغار په د پادشاه سيسمان په خلاف بریا او يو ځل بيا دهغه دواړو زمانو ته ماته وركول او د نائيكوپولس د ښار نيولو په هكله پوره تفصيل وركړ .

د ريونا په دې خبره نريوس او پربيسا دواړو دخوښۍ نه په خندا پيل وكړ . كندام اوخيسار دواړو هم د خپل كاكا په برياو باندې خوښي ښووله ، په دې وخت كې ريونا يو ځل بيا وويل :

نريوس خوري ! ددې خبر بل اړخ هم شته ، دعلي پاشا دغه برياو ، داسې و گڼه ، چې په ټوله اروپا كې اور بل كړې دي . نو د دې ماتو دبدلو د اخستلو له پاره د سرويه پادشاه لازار شاه غږ پورته كړي ، هغه د اروپا ټولو ځواكونو ته د مسلمانانو پر خلاف د راټوليدو غږ كړې دي . ددې بلنې په ځواب كې اوس د ټولې اروپا لښكري د شينزا درياب په ميدانو كې سره ټوليري . دمسلمانانو پادشاه سلطان مراد ته هم دا خبر ور رسيدلې دي . سلطان مراد علي پاشا ته حكم كړې دي چې هغه دې دخپل لښكر سره يو ځای د نائيكوپولس د ښار څخه را ووځي او دروميليا په صوبه كې دې پراو وكړي . ويل كيږي چې سلطان مراد هم د خپل لښكر سره يوځای د بروصي څخه راوتلي او د همدې سيمو په لور را روان دي . تر څو د اروپا متحده لښكر ، چې د مسلمانانو د له منځه وړلو له پاره راټول شوي ، سره ټكر و كړي او هغوي له منځه يوسي .

دريونا په دغه خبرو باندې نريوس او دهغې مور پربيسا تر لږ ځنډه پورې چپ خوله پاته شوې دهغې وروسته نريوس ريونا ته وکتل او ورته يې وويل :

ريونا خورجاني ! دا خبرونه چې تا وويل او په ځانگړي توگه هغه چې زما د ورور علي پاشا په اړه و هغه خو ماته د ډيري زياتې خوښۍ باعث شول ، اول دا چې دا خبرونه دعلي پاشاد سوبي او بری په اړه وو او بل داچې زه مسلماننه يم او دا سوبه ، د اروپا ب په زمكه دمسلمانانو سوبه ده نو د يوې مسلماني په څير په دې برياو زما زړه ډير زيات خوشحاله دي ، خو ريونا ! زما خو د علي پاشا سره يوه خپلولي شته نو زه به د هغوي په برياو باندې خوشحاليږم . عام مسلمانان هم د يو مسلمان په څير د علي پاشا په دغو برياو باندې ډير زيات خوشحاله شوي او ډاډ به يې تر لاسه كړي وي . خو زما خورجاني ! زه نه پو هيرم چې ته په داسې حال كې چې يوه نصرانی يې ، خو زما څخه زياته د علي پاشا په بريو باندې ته خوشحاله يې ؟ ريونا

خورجاني! ايا زه ستا ددي خوشحالو کوم علت پوښتلي شم؟

د نريوس ددي پوښتني د خواب له پاره ريونا تر لږ څه ځنډه پورې په فکر کې شوه، او دهغې وروسته يو ځل بيا دهغې په څيري باندې د خوښيو نښې را ښکاره شوي او په لور او ازي وييل:

زما خورجاني! تا چې کومه پوښتنه وکړه نود هغې خواب خو ډير سخت دې خو گوره نريوس خوري! هغه وخت چې ته نصراني وي، او اسلام دې لا نه و منلې، او نه دې د مجدالدين سره واده کړې و نو هغه وخت هم زه په ښه توگه پوهيدم چې ستا سره زما ناسته پاسته وه او ما اوتا دواړو به کله چې د مسلمانانو د برياو خبرونه اوريدل نو د غم او غصي، انديښني او افسوس او پريشاننېا څخه به مو گلمي خورلې، خو نن معامله بله ده،، ته مسلمانې يې، د علي پاشا خور يې په دې خاطر ستا خوشحالي په ځاي ده. اوس چې ته له ما څخه پوښتې چې ته په دې خوشحالي باندې ولې وياړې نو نريوس! واوړه: ما د علي پاشا په کور کې څو ورځې تيري کړي او دلته را ستنه شوي يم، دهغه مور، دهغه مور او په خپله علي پاشا چې له ماسره کوم سلوک کړې دې، د هغسي سلوک، دهغسي ميلمستيا، د هغسي درنښت اميد ما دخپلو نژدې خپلوانو څخه هم نه شوکولي، هلته د اوسيدو په وخت کې زما درنې خوري! يوازي زما ځان نه بلکه زما عصمت، زما ابرو، او زما د حيثيت ساتنه هم په ډيره ښه توگه شوې ده. نريوس خوري! دښځې سره د هغې د عصمت او د هغې ابرو د يوه نه پيدا کيدونکي جوهر په څير دې او هغه خلک چې د خپلې ابرو، عصمت او عفت ساتنه وکړي نو زه پوهيرم چې هغه ددي وړ ده چې د ټولې نړۍ نه زيات دهغې عزت، د ټولو خلکو نه ډير د هغه درنښت او احترام وکړل شي. نريوس خورجاني! زما حالت هم څه همدا ډول دې، علي پاشا، دهغه مور او دهغه مور چې په کوم درنښت سره زما ميلمستيا کړې او تر څنگ يې زما د ځان، ابرو او عصمت ساتنه کړې نو زه به دهغوي ددي کړچار بدله هيڅ وخت پوره نه کړاي شم.

نريوس! ته پوهيرې چې کومو وسلوالو ځوانانو چې زه له دې ځايه په زور بوتلې وم، هغوي زه په دې خاطر بولي وم چې زه او يا زما کورنۍ د مجدالدين او دهغه د ورور او پلار په وژلو کې لاس لرو. ددي اړيکو د پوهيدو سره يو ځاي علي پاشا، د هغه مور او دهغه مور درې واړو، يا ددوي څخه يوه هم او يا درې واړو زما پر خلاف انتقامي عمل کولي شو. خو هغوي يوه هم داسې و نه کړل. برعکس يې زما سره دا سي سلوک وکړ چې مثال او نمونه يې نه شي موندل کيدای. د علي پاشا مور قيرات له ماسره داسې لاره خپله کړه لکه د مشري او کشرې سکه خویندو تر منځ چې موجوده وي. د علي پاشا مور سرپان زما سره داسې دوستي جوړه کړه لکه د مشري او کشرې سکه خویندو تر منځ چې موجوده وي، او پخپله علي پاشا، زه به دهغه په هکله څه ووايم. که چيرې زه د هغه صفت وکړم نو الفاظ به ورته پيدا نه کړاي شم. په بروصه کې د اوسيدو په وخت کې علي پاشا له ما سره داسې سلوک وکړ لکه زه چې د ډير ستر عزت خاونده او يو باوقاره اعلي شخصيت اوسم.

گوره نريوس! دهغه حالاتو په کتلو سره چې زه د علي پاشا په برياو، سوبو، او کاميابيو باندې و نه وياړم نو بل به څوک پرې ووياري؟ نريوس خوري! هغوي درې واړه ماته د ډير عزت او وقار خاوندان دي.

د ريونا ددي خبرو په اوريدو سره نريوس د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوبه شوه اوبيا يې ريونا له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې له ځانه سره کش کړه او ورته يې وييل «را ځه چې هلته کينو، زه به هلته د پخلي کار هم وکړم او خبرې به هم سره کوو.»

ريونا چپ چاپ د هغې سره يو ځاي روانه شوه، نريوس او ريونا دواړه هلته په پخلنځاي کې کيناستي، خو پريسا خپل دواړه لمسي له لاسو و نيول او په انگړ کې په خپاره لمځي باندې کينول. پخلنځاي ته د راتلو سره سم لږ څه چپه چپتيا وه، او وروسته يو ځل بيا نريوس ريونا ته په خبرو خبرو کې وييل:

ريونا جاني! که بده درباندي ونه لږي نو يوه پوښتنه کولي شم؟

په خواب کې ريونا لږ څه په تيز و سترگو نريوس ته وکتل او بيا يې په ډيره ژولي ژبه نريوس ته وييل: نريوس خوري!

وايه ته څه پوښتنه کول غواړي؟ زه به ستا هيڅ خبره په بده وا نخلم.

دريونا ددي خبرو څخه نريوس تر يوه ځايه ډاډمنه شوه او په ډيره درنه توگه يې هملته ورڅخه وپوښتل چې: «ريونا! دا چې ته زما د ورور علي پاشا په برياو باندې دومره د خوشحالي او وياړ خبره کوي نو ايا زه ستا د رد عمل اندازه دا ډول کولي شم چې ته د علي پاشا سره مينه کوي او هغه خوښوي؟

د نريوس ددي خبرې په اوريدو سره ريونا په زوره زوره وخنډل اوبيا يې د ډيري خوشحالي نه وييل:

نه نريوس خوري! داسې کومه خبره نه شته، زه د علي پاشا سره مينه نه کوم او نه هغه د ځان له پاره غواړم. خو بيا هم زه په زړه کې دهغه سره خواخوږي لرم. داسې خواخوږي چې زه يې په الفاظو کې نه شم بيانولي. ځکه چې علي پاشا چې کوم ډول سلوک او رويه له ما سره کړې د همغې په اساس زما په زړه کې دهغې له پاره ځانگړې ځاي پيدا شوي دي. بلي زما په زړه کې يو کمښت، او يوه خلا ضرور را پيدا شوې ده، ډير وخت فکر کوم چې کاشکې زه هم ستا او دعلي پاشا په څير

مسلمانان شوي واي ، اسلام مي منلي واي ، گوره نريوس ! ما هلته په بروصه كي د اوسيدو په وخت كي نه يواځي د علي پاشا مور او دهغي خور په عبادت كولو ليدلي ، بلكه نور خلك مي هم كنلي چې په عبادت كي به مصروف وو. ماته د هغوي عبادت دا طريقه ډيره خوښه شوه . او هملته په بروصي كي د شتون په وخت كي مي دا فكر كاوه چې كاشكي زه هم دهغوي سره يو ځاي په عبادت كي شريكه واي اودهغوي په څير مي د كائيناتو مالك ته د بندگي سر تپتولي .
ريونا تر لږ ځنډه چپه خوله پاته شوه ، په دي وخت كي نريوس هم هغي ته په ډيره عجيبه توگه كتل ، د لږ ځنډ وروسته ريونا يو ځل بيا په خبرو پيل وكړ او ويي ويل :

نريوس ! ډير وخت زه دا فكر كوم چې ما خو د زړه نه اسلام منلي دي ، زما ظاهري حيثيت يواځي داسي دي چې زه بايد د اسلام په دايره كي ور ننوځم . خو زه ويريږم چې كله چې زما مور او پلار ته زما د مذهب د بدلون په اړه معلومات وشي نو هغوي به ډيره زياته صدمه ومومي ، او بيا خو ته پوهيري چې زمونږ د كلي زيات خلك نصراني مذهبه دي . او زما پلار ددي كلي سردار دي ، نو زما د مذهب د بدلون په واسطه به د كلي خلك څه فكر كوي ؟ او زه په دي فكر كي يم چې دعلي پاشا پلار او دواړه وروونه په همدې خاطر ووژل شول چې هغوي مسلمانان وول ، په دي خاطر چې د علي پاشا پلار دي سيمي ته د داسلام د تبليغ له پاره راغلي و. نصراني راهبان او پادريان نه غواړي چې په دي سيمو كي اسلام په دومره تيزي سره خپور شي ، هغوي د اسلام د پيروانو ډير سخت دښمنان دي دا هغه حالات دي چې زما داسلام د اعلانيدو تر مخ ځنډ دي . ريونا چې چپ شوه نو نريوس د لږ څه وخته پوري مسكي وه او بيا يي په ډير شفقت او ميني سره هغي ته وكتل او ورته يي وويل :

زه تا ته دعا كوم چې ستا تر مخ دا ځنډونه په ډيره اساني سره له منځه ولاړ شي . اوس خو را ځه دلته زما خواته كينه ، زما خوشحالي او زما غوښتنه ده چې ته به نن شپه زمونږ سره ډوډي خوري . ريونا د نريوس ددغه د ميني نه ډك وړانديز سره توافق وكړ او بيا دواړو هملته په پخلنځاي كي د ډوډي په تيارولو مصروفي شوي
پرلپسي لري

د قريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانوسازشونه (۷)

مكمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پوري ناول .
زمونږ دهيواد گود يتمور څوك دي ؟

اوس تاسي ددي تاريخي ناول اوومه برخه لولي:

پرلپسي ***** ۱۰

د سلطان مراد د حكم تر ورسيدو سمدستي وروسته علي پاشا د خپل لښكر سره يو ځاي د نائيكو پولس د ښار څخه ووت. هغه د سلطان د همدې حكم په اساس د روميل د ولايت په لور مخه كړه او خپل لښكر ته يي د ريونا او نريوس دكلي سره نژدې ډير او كولو حكم وكړ.

كله چې د علي پاشا لښكر د روميل د ولايت په دغه برخه كي خيمي وهلي نو علي پاشا په خپل آس باندي سپور د خپل لښكر په ليكو كي دننه چكر كواوه ، د لږ وخت وروسته د هغه د سترگو لاندي د خيمو يو لوي كلي آباد شو . علي پاشا د خپل لښكر له پاره دمانبام د ډوډي دتيارولو حكم وكړ ، ځكه په دي وخت كي لمر ډوبيدو ته ډير نژدې شوي و . كله چې علي پاشا د لښكر تر منځه دگرزيدو او څارني وروسته بيرته خپل آس د خپلي خيمي په لور را و گرځاوه نو خيمي ته د رارسيدو سره سم ډير حيران پاته شو. هغه وكتل چې دهغه د خيمي نه باهر نريوس ، كندام خيسار اود ريونا نه علاوه د ريونا پلار رستاك هم ولاړ دي ، علي پاشا ته دهغوي په كتلو ډيره زياته خوښي احساس شو . سمدستي دخپله اسه را بنكه شو ، د آس واگي يي پريښودې او دميلمنو په لور يي وړ منډه كړه . په دي وخت كي د لښكر يو عسكر را منډه كړه او دعلي پاشا آس يي و نيوه او يوه لوري ته يي يوړه . علي پاشا تر ټولو د مخه د رستاك سره روغېر وكړ او بيا پر زمكه كينااست او دواړه وريرونه يي په وړنو باندي كينول . او دهغوي سره يي د زړه له كومي مينه وكړه . بيا پورته شو او د نريوس په لور په كتلو سره يي وويل « نريوس خوري ! ته څنگه يي ؟

نريوس په ځواب كي ورته په ډير شوق او مينه و كتل او بيا يي علي پاشا ته وويل :

علي پاشا زما وروره ! زه خو ستا داسي خور يم چې ستا په كتلو خوشحاليږم . زما وروره ! ته پوهيري چې په دي دنيا كي

یواځي ته زما ورور يې چې ستا په کتلو مي سترگي یخيزي . مونږ ته معلومه شوې وه چې ته د خپل لښکر سره یو ځای دلته تم کيږی نو په دې خاطر مونږ ټول له تاسره د کتلو له پاره دلته راغلو .

هغه وخت چې د نریوس او علي پاشا تر منځ دا خبرې کيږي نو ریونا هغوي ته د شک په سترگو کتل ، په همدې وخت کې علي پاشا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل . ریونا ! زه افسوس کوم چې له تا مي لا تر اوسه پوښتنه نه ده کړې ، وایه ته څنگه یې ؟ که څه هم ماستاسي سره ډیر لږ وخت تیر کړې و خو په هغوڅو ساعتو کې چې کوم سلوک ستا مور او پلار له ما سره وکړ هغه به مي هیڅکله هم له یاده و نه وځي .

ریونا تر لږ وخته پورې په ډیر شوق او مینه علي پاشا ته کتل بیا یې په ډیرې نرمې لهجې سره وویل
« علي پاشا ! که چیرې ته زما د مور او پلار د سلوک نه اغیزمن شوي یې نو واوره ، زما مور هم تا د خپل زوي په څیر گڼي ، کله چې مونږ له تاسره د کتلو له پاره را تللو نو هغې څو ځله په تاکید سره وویل چې د هغې سلام تاته ورسوو . او دهغې له اړخه ستا د خیریت پوښتنه وکړو .

د ریونا په دې خبرو باندې د علي پاشا په څیرې کې خندا را وځلیده ، بیا یې د ریونا په لور په کتلو سره وویلي :
ستا مور ډیره محترمه او درنه ښځه ده . داسې مهربانه او مینه ناکي ښځې چې دهغوي کړچار په ژوند کې دهیریدو نه دي .
ماته که وخت پیدا شو نو زه به دهغې خدمت ته یو ځل حاضریرم .
په دې وخت کې ریونا دهغه په خبرو کې را توپ کړ او ویې ویل:

« وخت خو در ته په لاس درغلي دي علي پاشا ! تا زمونږ دکلي تر څنگ پراو کړي دي . ته چې کله او کوم وخت وغواړي په ډیره اسانۍ سره په آس نه بلکه په پښو هم هلته را تلای شئ او زما دمور سره کتلي شئ .
د ریونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا د لږڅه ځنډ او فکر وروسته وویل:

« ریونا ! ستا خبره سهي ده ، خو دلته د پراو څخه زما اخوا دخوا تلل مناسب نه دی . سلطان مراد او دهغه زوي بايزيد دواړه د یوه ستر لښکر سره د بروصي د ښاره را روان شوي دي ، شاید چې تاسو ته به داپه ډاگه شوي وي چې د اروپائیانو متحده لښکر د شنیزه د دریاب په هغه غاړه په میدانو کې راټوليزي او دمسلمانانو سره د ټکر نه وروسته غواړي چې مسلمانان د فاسفورس د بحیرې نه اخوا ورتیل وي . نو د اروپا ددې ځواک سره د ټکر له پاره سلطان په ډیره بیره دغه لوري ته را روان دي . سلطان او دهغه زوي بايزيد، ډیر ژر دلته رارسیدونکي دي، په دې خاطر ماته هر وخت دهغوي د استقبال او ښه راغلاست له پاره تیار دریدل په کار دي . خو که چیرې په دې ورځو کې زه ستاسي کلي ته ستاسي سره د کتلو له پاره درنه شم نو ته هم او نریوس خوري ته هم زما څخه گيله او شکوده مه کوئ.

بیا یوناڅاپه علي پاشا ټکان وخور او د ریونا د پلار رستاک ي لوري متوجه شو او ویې ویل : زه هیڅ متوجه شوي نه يم ما تاسي ټول د خيمي نه دباندې درولي یاست . راځی زما سره ، چې خيمي ته ولاړ شو او هملته خبرې اترې وکړو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلي خيمي په لور روان شو او پاته خلک هم د هغه پسې وروسته خيمي ته ور ننوتل او په خپلو خپلو ځایو باندې کیناستل . دلږڅه چپټیا وروسته رستاک علي پاشا ته وویلي چې :

علي پاشا ! تر اوسه یواځي ریونا له تا سره خبرې کولي ، په حقیقت کې د هغې دمور غوښتنه وه چې ته باید هلته ولاړ شي ، هملته د شپې پاته شئ ، علي پاشا ! ته پوهیږي چې زمونږ کوم نارینه بچي نه شته نو په دې خاطر ستا د کتلو وروسته د ریونا مور ، داسې و گڼه ، چې تا د خپل زوي په څیر غواړي ، گوره علي پاشا زويه ! کله چې وخت در ته پیدا شو نو خامخا هلته راشي !

دا خو یوه خبره شوه . اوس غواړم ددې بلې خبرې لوري ته هم راشم او هغه ستا د پلار او دواړو ورونو د وژنکو پورې اړه لري . علي پاشا زما زويه ! ما خپلو څو کسو ته د معاملي د څیړني له پاره حکم کړې دي ، هغوي دا دوه شپې او ورځې په خپلو کارونو کې مصروف دي . او ډیر ژر به ماته ووايي چې ستا د پلار او دواړو ورونو په وژلو کې څوک لاس لري . زه دا کار ځکه دومره ژر او په دومره اهتمام سره کوم چې په دې وژلو کې یې زما لور ریونا هم رابښکودي ده . اوپه همدې خاطر هغه دوه وسله والو ځوانانو هغه له دې ځایه وړي وه . خوستا د مور ، ستا د خور ډیره ستره مهرباني اوبښگڼه وه چې تاسي خلکو زما د لور سره د خپل اولاد په څیر سلوک کړي دي او دا داسې سلوک دي چې تر اوسه زما لور ریونا له یاده نه دي ویستلي .

علي پاشا ! که ستا دپلار او ستا د ورونو په قتل کې زما وریرونه هم شریک وول نو دا ځای یاد ساته چې زه به دهغوي په هکله هم تاته ټولي نښي نښاني ووايم ، زه به د معاملي به تفصیل ځان پوه کړم او بیا به تا ته ووايم چې د چا لاسونه په دې پېښه کې ککړ دي او تا ته دهغوي سره څه ډول معامله کول په کار دي ؟ په دې لړکي کې چې تاته زما دکومک اړتیا پیدا شي نو زه به دریغ و نه کړم . علي پاشا ! دا یواځي زما نه بلکه د ریونا د مور غوښتنه او هیله هم ده .

رستا ک ددي خبرو څخه وروسته لږ څه و دريد او بيا يې د څه فکر کولو وروسته وويل چې :

علي پاشا ! زه پو هيرم چې ستا په مصروفياتو او بوختياو کې ډير نبت راغلي دي او دا چې سلطان مراد څه وخت هم دلته را رسيدوونکي دي او دهغه په خاطر ته بايد دلته په لښکر کې موجود واوسي ، زما زويه ! بيا هم ستا څخه غواړم چې کله هم تا ته فرصت او موقع په لاس درشي نو زمونږ ځاي ته يو ځل ضرور راشه ، که چيرې تاته دلته داوسيدو په وخت کې موقع په لاس درنه شي نو د کوم جنگ پيلامه چې همدا اوس کيدونکي ده نو د هغې دپاي ته رسيدو سره سم ته يو ځل زمونږ کور ته ضرور راشه . زما بنځه ستا په ليدو باندې ډيره خوشحاليږي .

کله چې رستاک چپ شو نو علي پاشا د لږڅه فکر وروسته ورته و کتل او ورته يې وويل :

درونده مشره ! لمړی خو به زه دلته د تم کيدو په وخت کې هڅه وکړم چې وخت پيدا کړم او ستاسې کور ته راشم . او که اوس و نه توانيدم نو ژمنه کوم چې ددې جنگ دپاي ته رسيدو سره سم ستاسې خلکو خدمت ته حاضر شم .

ددې خيرو وروسته علي پاشا پورته شو ، هغه د خيمي څخه لږ څه مخته تللي و چې په همدې وخت کې يو وسله وال ځوان دهغه خيمي ته ور ننوت ، هغه دعلي پاشا د آس زين په يو کونج کې کيښود او هغه خورجين چې د آس سره نښتي وه هغه يې علي پاشا ته ورکړه . شايد چې علي پاشا به د هغې څرمنې خورجين له پاره بيرون را وتلي و . هغه راغلي وسله وال ځوان بيرته ولاړ . علي پاشا خورجين را واخسته او بيرته خپل ځاي ته راغي او کيناست . بيا علي پاشا د هغې څرمنېزي خورجين خوله پرانسته لمړی يې دهغې څخه د نقدو پيسو يو کڅوړه را وويسته او په خپل مخکې ناستي نريوس په غير کې يې کيښوده او ورته يې وويل :

زما خوري ! په هغو جنگونو کې چې ما برخه اخيستي وه په هغوي کې څه د غنيمت مالونه زما لاسته راغلي دي دا د هغه غنيمت د مالونو څخه زما برخه ده . زما خوري ! په دې کې دومره نقدي شته چې ته يې په استعمالو سره خپل ژوند په پوره ډاډ او سکون سره تيرولي شي .

نريوس هغه کڅوړه پرانسته وېې کتله او بيرته يې دهغې خوله وربنده کړه او علي پاشا ته يې و کتل او ورته يې وويل :

علي پاشا ! سهې ده چې ته زما ورور يې ، تل وروڼه د خوښو کومک کوی ، خو گوره وروره دا نقدي ډيره زياته ده . ددې څخه يوه برخه ماته پرېږده او پاته دوه برخې خپلې مور او خور ته ورکړه .

د نريوس په دې خبره علي پاشا و خندل او ورته يې وويل : نريوس خوري ! دا نقدي يواځې تالره ده ، د مور او خور برخه مې هلته جدا اېښودې ده . دهغوي په هکله ته فکر مه کوه .

علي پاشا يو ځل بيا په خورجين کې لاس ور ننويست ، او غوښتل يې څه ترې را وکارې چې رستاک ورته مخ کړ او ورته يې وويل ؟

علي پاشا ! په نژدې وخت کې مونږ د ريونا واده تياروو . زويه ! دهغې له پاره ما او زما بنځي د خپل کلي يو ځوان خوبن کړي دي . تر اوسه پورې مونږ په دې هکله چاته څه نه دي ويلي ، ځکه دا خبره يواځې زما ، زما دبنځي او ريونا پورې را نغښتي ده . او نريوس هم همدا اوس د لمړی ځل له پاره ترې خبريږي . زويه ! هغه ډير بڼه هلک دي ، که څه تر اوسه پورې ريونا دهغه د خوبنيدو او نه خوبنيدو په هکله څه خبره نه ده کړې خو ريونا هغه کتلي دي او هغه هم ريونا بڼه پيژني ، ستاسره ددې خبرې د يادولو څخه زما مقصد دادي چې زويه ، ته به د ريونا په واده کې ضرور گډون کوي .

د رستاک په دې خبره د علي پاشا رنگ والوت ، دهغه دغه حالت ته نه يواځې نريوس کتل بلکه ريونا هم متوجه وه . خو هغه ډير ژر خپل ځان کنترول کړ او په داسې حال کې چې يو لاس يې لا د مخه په خورجين کې و او په خورجين کې د کوم شي لټون کاوه نو رستاک ته يې په وينا کې وويل :

داخبره تا ماته په ډير بڼه وخت کې وکړه . زه به د ريونا په واده باندې ډير زيات خوشحاله شم ، څرنگه چې تا ماته دا ډير بڼه خبر واوراوه نو زه به هم په دې وخت کې ، که ته يې بده نه گڼي ريونا ته يو تحفه ورکړم .

رستاک په ډير محبت سره علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :

په دې هکله خو تا ته زما څخه د اجازې اخستو اړتيا نه شته . ځکه ريونا پخپله ستا د مخلصينو څخه ده . په دې وخت کې علي پاشا د خورجين څخه يوه طلاي گوته را وويسته ، چې په کې جواهرات کارول شوي و ، علي پاشا هغه گوته ريونا ته ور وړاندې کړه . او په ډير مرژواندي او لږزيدلي اواز يې ورته وويل :

ريونا ! څرنگه چې ستا پلار ما ته ستا د واده زيرې را کړ نو زه د دې خوشحالی په وخت کې تا ته دا گوته نذر کوم . دا قبوله کړه ، انکا ر مه کوه او که نه زما زړه به مات شي .

دعلي پاشا دې خبرو په نريوس هم ډير زيات اغيز وکړ ، ريونا هم ورته په ډير عجيبه توگه کتل ، بيا ريونا خپل سر تيت کړ او يو دم يې د علي پاشا څخه هغه گوته را واخسته او په خپله گوته يې کړه .

په دې وخت کې ريوټا غوښتل د خپلو جذباتو او احساساتو رد عمل ښکاره کړي چې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او دهغي په لور يې په کتلو سره وويل :

تاسې همدلته کينئ ، زه به تاسو ته د ډوډۍ انتظام وکړم . بيا به ټول سره يو ځاي همدلته ډوډۍ وخورو .

ددې خبرې سره سم علي پاشا په ډيره چټکي سره د خيمي څخه را ووت .

د لږ ځنډ وروسته علي پاشا بيرته را ستون شو . دهغه وروسته يو څو ځوانان و چې د ډوډۍ لوبښي ورسره و ، هغوي د ډوډۍ

لوبښي به خيمه کې کيښودل او بيا دوي ټولو يوځاي هغه ډوډۍ وخوره . ددې وروسته رستاک ، نريوس ، ريوټا ، کندام او

خيصار ټول دعلي پاشا د لښکر ځاي څخه را ووتل او دخپل کلي په لور روان شول .

*****۱۱

شپه په تيريدو شوه او علي پاشا د سهار لمونځ ادا کړ او د سهارني د خوړلو وروسته يو ځل بيا دخپلو لښکريانو د احوال

معلومولو له پاره د هغوي تر منځ گرځيده چې د لمر خاته د لوري څخه دري کسه آس سپاره په چټکي سره دهغه لوري ته را

روان دي . علي پاشا دهغوي دکتلو سره سم و دريد . هغوي هم علي پاشا ته راغله او دخپلو آسونو څخه را ښکته شو علي

پاشا غوښتل دهغوي څخه لږ څه و پوښتي چې ددې درې واړو څخه يوکس وويل :

پاشا! سلطان مراد او ولي عهد بايزيد دواړه دخپلو لښکرو سره يو ځاي ستاسي تم ځاي ته را رسيدونکي دي ، سلطان حکم

کړي چې د هغه د رارسيدو تر مخه تاسي خپل ځانونه تيار کړئ او دکوچ کولو له پاره تيار اوسئ ، سلطان دلته نه پاته کيږي

، هغوي تاسي له ځانه سره اخلي اود شينزا ددرياب غاړې ته درومي او ددښمن تر مخه صفونه جوړوي . سلطان د زړه نه

غواړي چې وخت يې ضايع نه شي او سمدستي ددښمن پر خلاف يوه قوي ضربه وارده کړي تر څو د هغوي ټول باد ووځي .

پاشا ! سلطان مراد او بايزيد له دې ځايه لږ تر لږه پنځه ميله لرې دي نو به دې خاطر د هغوي د راتلو څخه د مخه تاسي د

خپل کوچ کولو له پاره ځانونه تيار کړئ .

د راغليو آس سپرو په دې خبره د علي پاشا په مخ باندې د خوشحالي نښې را ښکاره شوې او هغوي درې واړو ته يې وويل :

زما دوستانو !د سهار ناشته مو کړي او که نه دهغي له پاره درته څه تيار کړو ؟

د هغوي څخه يوه وويل : پاشا ! تاسي ته د زحمت کولو اړتيا نه شته ، د سلطان ټول لښکر د سهار ناشته کړي ده ، او بيا يې

د سلطان د وخت د ضايع کولو پرته د شينزاد د درياب په لوري مخ کړي ده .

ددې خبرې سره سم علي پاشا سمدستي په پوره ځواک سره اواز وکړ او دلښکر د خيمو د را ټولولو او پراو ختمولو حکم يې

وکړ . د علي پاشا ددې حکم سره سم يو توپان جوړ شو ، دلښکر هر چا خپلي خيمي را ويستلي او هر شي په باروړونکو

ځناورو باندې باريدل . او د پراو هر څه را ټوليدل . دسترگو په رپ کې د پراو هر څه را ټول شوي و او په کوم ځاي کې چې

هلته پراو شوې و د سلطان مراد او بايزيد لښکر تر را رسيدو پوري هملته تم شول .

د لږڅه ځنډه وروسته د شرق له لوري گرد و غبار او دورې تر سترگو شوې . علي پاشا پوه شو چې سلطان مراد او بايزد

خپلو لښکرو سره يو ځاي را نژدې شوي دي نو په دې خاطر د هغوي د ښه راغلاست له پاره يې ځان تيار کړ . د سترگو په

کتلو سره د هغه گرد او دورو څخه د سلطان مراد را ښکاره شو ، پاشا د سلطان په کتلو ډير خوشحاله شو . د سلطان لښکر د

رارسيدو سره سم په هماغه ځاي کې چې د علي پاشا لښکر پراوکړي و هملته تم شو . پاشا ورنښه کړه چې د سلطان مراد د

آس واگي و نيسي ، که څه هم سلطان مراد زور شوي و خو د ډير همت او ډيري ځوانمردۍ څرگندونه يې وکړه ، هغه د آسه

را ښکته شو د علي پاشا د لاسو څخه يې دآس واگي بيرته واخيستي او په غاړه يې ور سره روغبر وکړ او ورته يې وويلي .

علي پاشا ! ته زما د آس د واگو د نيولو له پاره نه يې پيدا شوي . تا دومره ستر کارونه تر سره کړي چې زويه! زه پرې په

ځاي وياړ او فخر احساسوم .

دسلطان مراد نه وروسته بايزيد علي پاشا د خپل ځان سره په غيږ کې و نيو . اود هغي وروسته علي پاشا بيا بيا د نورو

سالارانو سره روغبر وکړ . لا تر اوسه پوري دسلطان مراد لښکر وروسته پاته و . د ټولو سره د روغبر وروسته کله چې علي

پاشا د سلطان مراد او بايزيد مخته راغي نو تر لږه وخته پوري سلطان مراد علي پاشا ته په ډيره مينه وکتل او په مخ يې

دخندا لکيري را پيدا شوي . بيا سلطان مراد علي پاشا ته وويل:

علي پاشا ! دبروصي نه ستاسي سيمي ته د را روانيدو په وخت کې چې کومه هيله ما ستاسي پوري تړلي نو سوگند په خدای

چې لا شريک او قادر دي چې ته زما د هيلو څخه ډير پورته او ارفع وختلي . تا په دښمن باندې څومره ښه د غيرفاني جذبو

او تل پاتي هيلو په څير حمله وکړه او دخپلو آسونو د پښو سمونو ، د غشو د توغولو ، د تکبير د اوازو ، او د تورو په هر

ضرب باندې مو د دښمن څيره ژيره او دهغوي سترگي مو لمدې کړي .

علي پاشا ! دا چې ته زما زوي يې ، او د بايزيد د زمانو څخه هم تر ټولو کم عمره يې ، خو زه به تا ته د زوي په نوم خطاب

کوم . نو اي زما زويه ! واوره ! ستا د سوبي ، اوبريا خبرونه ما ته را رسيدلي و ، زما زويه ! ستا په کار او کړچار زه همدومره خوشحاله او ډاډ من يم دا سي ډاډ من لکه څنگه چې دخپل کار څخه ډاډمن اوسم .
نو اي د خيرالدين زويه ! واوره : اوس يو ځل بيا دغه د الله د مخلوق دښمنان غواړي خپل ظلم او تيري ته دوام ورکړي ، معراج يو انسان په خپل مخ کې د يو سوالگر ، د کوم بينوا او بي اسرې په څير را ټيټوي ، خو مونږ لاشريکه خداي خپل معبود او خپل مددگار گڼو او د همغې تر مخه خپل سر ټيټوو . که چيرې د جنگ په دغو ميدانونو کې مونږ ته يو ځل بيا د اروپا ځواکونو چلېنچ را کړي ، نو د فطرت سترگې به ووينې چې مونږ به د هغوي سره په دې جنگ هم د الله د کتاب آيات او دالله د وياړلو په څير را څرگنديږو ، او په دې معرکه کې به هم مونږ د انسانيت څيرې ته روښنايي ور وښو . او هلته به خپل نوي څراغونه روښانه کړو .

زما دوسته ! د هغو نوم ورکو واديو کاني به هم ووينې چې د زرو د نظام شوقينو دښمنانانو باندې مونږ څه ډول د مشيت د راز او ابن ادم دکمال په څير نازلېږو . دښمن به په خپله ووينې چې مونږ به د هغوي د خوبونو لړۍ د توپانونو ترمنځ په ډوبولو کې لږ څه ځنډ هم و نه کړو . مونږ به د شنيزه د غاړو په ميدانونو کې هم دښمن سترگې د وينو د اوبنکو څخه ډکوو . څارونکي سترگې به ووينې چې د رښتيا وژونکي او د خپل برخليک او اخرت نه نه ويريډونکي به مونږ د مجوسيانو د اور په څير ومروړو . د بابل د بت په څير به دوي ټوتي ټوتي کړو او کله چې زمونږ ټکر را منځته شي نو و به ويني چې د جنگ ډگر کې مونږ د هغوي له پاره د اور په شعلو کې د انقلاب د بحر په څير را وخوتېږو .
تر دې ځايه پورې سلطان مراد لږ ځنډو کړ او وروسته يې د بايزيد په لور وکتل او ويې ويل :
بايزيده ! ته علي پاشا ته څه ويل غواړي ؟

د بايزيد پر مخ باندې مسکا راغله ، او ويې ويل : درونده پلاره ! هغه څه چې ما ويل غوښتل هغه ټول تا وويل : دعلي پاشا د بي مثاله کړچار ستاينه تا په پوره اخلاص سره وکړه . زه ، سوگند يادوم چې داسې ستاينه زه نه شم کولي ، خوبيا هم بايزيد د علي پاشا په لور وکتل او ويې ويل :

علي پاشا! دکومي ورځې څخه چې ته د بروصي څخه راغلي يې او کوم کړچار چې له تا نه يې هيله کيده . دهغه په اړوند زه په څه شک او شبه کې نه يم . ما هر وخت د سلطان تر مخه ستا ستاينه او تعريف کړي دي . کله چې ستا د کاميابيو او برياوو خبرونه هلته بروصي ته راوړسيدل نو محترم سلطان ته دا ډاډ پيدا شو چې هغه ستاينه او تعريف چې ما ستا کاوه هغه په ځاي او پر حقيقت باندې ولاړ و . زما دوسته ! اوس ته دعثماني سلطنت يو نېغ تير ، نه ټيټيدونکي او نه کړيدونکي توره ، او په دښمن باندې د مرگونو ضرب ورکونکي يو غښتلي يې ، او عثماني سلطنت به تل پر تا وياړي .
د بايزيد د خبرو سره لږ څه چپه چپتيا را پيدا شوه . دهغې وروسته سلطان مراد يوځل بيا علي پاشا ته مخ را وړاو او ورته يې وويل :

علي پاشا ستا د لښکر د حالت په کتلو سره زه دا ويلې شم چې ته همدا اوس په همدې وخت کې دکوچ کولو له پاره تيار يې . هغه سپاره چې ماتاته را استولي و لکه چې تا د هغوي د خبر سره سم خپل فوځ کوچ ته تيار کړي دي . په هر حال تاسې زمونږ سره همدا اوس حرکت کولو ته تيار ياستئ .

علي پاشا د سلطان مراد په لور په کتلو سره وويل :

درونده سلطان ! زه خو همدا ستاسې منتظر وم ، زما لښکر له تاسې سره يو ځاي کوچ کولو ته تيار دي .

دهغې په دې خبره باندې سلطان مراد د خپل آس واگي په لاس کې و نيولي او ويې ويل : که چيرې داسې وي نو بيا په خپل آس باندې سپور شه ، او کوچ وکړه .

د سلطان دخبرې سره سم علي پاشا د آس په لور ور منډه کړه او په خپل اس سپور شو ، په دې وخت کې سلطان مراد او بايزيد هم په خپلو آسونو سپاره شول . او د متحده لښکر سره د ټکر له پاره يې د شينزا د درياب لوري ته حرکت وکړ .
پرلپسې لري
دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۸)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد گود یتور څوک دي؟

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانوسازشونه (۸)

اوس تاسي ددې تاريخي ناول اتمه برخه لولي:

(۸)

پرلپسي ***** ۱۲

ريونا لکه د يوې ويريدلې هوسۍ په څير د نريوس دکور دهليز ته ور توپ کړ او ور ننوتله . نريوس دکور او انگر په پاکوالي کې مصروفه وه . د ريونا ددې بيړني حالت او په منډه په ورتلو سره نريوس خپله جارو په لاس کې ونيوله ، او دهغي په لور يې وکتل . دخپله ځايه را پورته شوه . خو ريونا د را تگ سره سم وويل چې :

نريوس خوري ! ستا کوچنيان او مور چيري دي ؟

نريوس سمدستي وويل : هغوي درې واړه زمونږ ددغه گاونډي کور ته ور غلي ، ولي ! خيريت خو دي ؟ ايا کوم بڼه يا خراب خبر خوبه دي نه وي راوري ؟

ريونا د يوې لحظې له پاره فکر وکړ او بيا يې د نريوس په لور وکتل او په ژولي ژبه يې وويل :

نريوس ، خوري ! ايا تاته معلومات شته چې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاي د شينزا د درياب د غارو په لور حرکت کړي ، ايا د تللو په وخت کې يې له تاسره کتلي و ؟

نريوس ددې خبر په اوريدو سره لږ څه غمجنه شوه ، هغې خو په خولې څه و نه ويل ، خو په نفې سره يې سر و خوځاوه ، په دې وخت کې ريونا ورته وويل :

ما خو فکر کاوه چې علي پاشا به له تاسره کتلي وي او بيا به تللي وي . او زه د علي پاشا څخه دهمدې شکايت کولو په خاطر راغلي وم چې که چيري هغه ستاسي د کتلو له پاره راغلي وي نو بيا خو به هغه زمونږ ځاي ته هم بايد راغلي واي او بيا تللي واي ، خو ستا څخه په اوريدو سره چې علي پاشا دلته نه دي راغلي نو اوس زما د زړه څخه داشکوه او شکايت هم ووت . هغه خبرونه چې زما پلار ته رارسيدلي و دهغوي په مطابق نو همدا نن سهار سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاي دلته را رسيدلي و . دلته د رارسيدو سره سم سلطان خپل څو سواره علي پاشا ته را استولي و او علي پاشا ته سلطان دخپلو راتلو څخه د مخه دکوچ کولو له پاره دخپل ځان دتيارولو حکم کړي و .

ويل کيږي چې د سلطان مراد د راتلو د مخه علي پاشا د خپل لښکر خيمي را ويستلي وي او دکوچ له پاره يې تيارې کړي و . اوڅنگه چې سلطان مراد او د سلطان مراد زوي بايزيد هغه ځاي ته را ورسيدل چې علي پاشا په کې پراو کړي و نو سلطان مراد د خپل زوي بايزيد او علي پاشا سره يو ځاي د اروپا دمتحده لښکر دمقابلي له پاره د شينزا په لور کوچ وکړ .

تردې خبرو وروسته ريونا دلبرڅه وخت له پاره ځنډ وکړ او بيا يې نريوس ته مخ کړ او ويې ويل :

نريوس خورجاني ! ته خو دکور په کار کې نښتي يې . زه اوس ځم ، ما غوښتل د همدې موضوع په هکله خبرې وکړم .

نريوس په ډيره ترخه توگه د ريونا په لور وکتل ، هغه يې له لاسه و نيوله ، او ورته يې وويل :

ريونا خوري! د پرديو په څير خبره مه كوه . ما دكور ټول كار ختم كړي دي . را څه چې دواړه خویندې سره كينو او خبرې وكړو ، زه هسې هم په كور كې ځانته يم . ستا سره په كيناستو به زما زړه لږ څه را ټول شي .

ريونا د نړيوس خبره و منله ، بيا دواړه مخامخ خونې ته ولاي ، او هلته په يوه لمځي باندي كيناستلي اوپه خپلو منځو كې يې خبرې پيل كړي .

***** ۱۳

د شينزا د درياب غاړې ته په رسيدو سره سلطان مراد خپل لښکر ته د خيمه کيدو حکم وکړ . اوس حالات داسي و چې د شينزا د درياب جنوبی غاړه کې د سلطان مراد لښکر پراو کړي و په داسې حال کې چې د شينزا د درياب په شمالي غاړو کې د اروپا متحده لښکر تر ډيره ځايه پورې خپور وړ پروت و . دهغوي د لښکر شميره دومره زياته وه چې د درياب په غاړه چې تر کومه د سترگو نظر کار کولي شو دهغوي د لښکر خيمي تر سترگو کيدې . اروپايي ځواکونو څو لکه کسان د سلطان مراد د لښکرو سره د مقابلې له پاره راټول کړي و .

دا حال يواځې يوه ورځ پاته شو . ، بيا سلطان لږ څه پورته ولاړ او هلته يې خپلو انجنيرانو ته د لرگيو د پل د جوړولو حکم وکړ تر څو د شينزا درياب څخه د فوځونو د تيريډولو له پاره مناسبه لاره پيدا کړي ، څنگه چې د شينزا د درياب په غاړه د لرگي پل جوړ کړل شو سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاي ددغه پل څخه تير شو او ددښمن مخامخ يې پراو وکړ ، د اروپا په متحده ځواک کې چې څومره سالاران و ، هغوي د سلطان مراد ، دهغه د زوي او علي پاشا په جرأت او بهادري باندي هک حيران شول .

مشهور تاريخپوه (لين پول) ليکي چې را روانه شپه سلطان دالله په دربار کې د خپلې سوبي او دخپل شهادت له پاره هيله او دعا وکړه ، هغه ټوله شپه وپيښ و او په عبادکې مصروف او دخپل الله نه يې د بسپني او اعانت غوښتنه کوله . لين پول دا هم ليکي چې هغه د يوه مؤمن په څير د مشرکينو سره په جنگ کې د خپل شهادت هيله من و . لين پول مخته ليکي چې دا دسلطان مراد د دعاوو اغيز و چې سهار يې اثرات دمعجزې په توگه را څرگند شول . په سهار کې ډير سخت تويان او باد وباران په را پيدا شو چې مخ يې ډير د ترک لښکرو په لور و . د ترکانو تر څنگ بڼه باران وشو . په دې تر تيب دهغوي سره د اوبو ډيره بڼه پراخه دڅيره پيدا شوه او شاوخوا ته يې چې کومې شگې وې هغه هم اوس د شگو په ځاي په د ختو په څير گرځيدلي وې .

بل سهار سلطان مراد خپلو لښکرو ته د صف جوړولو حکم وکړ . کله چې سلطان مراد د جنگ له پاره دخپلو لښکرو صفونه جوړول نو سلطان خپلو ټولو سالارانو ته په يوه ځاي کې د راټوليدو حکم وکړ ، کله چې ټول سالاران را ټول شو نو سلطان مراد هغوي ته مخ واراوه او ورته يې په وينا کې وويل :

زما دوستاتو! واورئ! د انسان کوچنيوالي يوه دردناکه بيداري ، ځواني يې يو طلاي خوب او زړښت يې دوني د زيرې پاني په څير دي . او زه اوس په دې وخت کې دهمدې زيرې پاني ځاي ته رسيدلي يم . يعني په هر ه لمحې کې او د ژوند په هر مور کې ، هيڅ انسان خپل ځان په مکمله توگه متوازن نه شي ساتلي . دا ژوند يو مکتب دي او د ټول ژوند له پاره د فطرت يوه معمه ده . خو بيا هم انسان د خپل پوره والي ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو له پاره ټول ژوند په هڅه او هاند کې تيروي . نو د حالاتو د سختی او تريخوالي تر مخه هره لمحې انسان خپل اصلیت بايد له ياده و نه کاري او د ژوند د قفس څخه هر وخت د مرگ منتظر و اوسي .

زما ملگرو! په دې کائناتو کې هر شي د زوال او فنا پابند دي . يواځې غير فاني الله او زمونږ رب ذات دي . هيڅ شي دهغه د ذات پرته لازواله نه دي . نو لکه څنگه چې سمندر نه ويده کيزي . دهغې بيدارې دخوب نه بي برخي والي دي په همدې توگه ددې کشمکش په زمانه کې مرگ هم د لمر په څير بيداره او هر وخت متوجه اوسي . دا جنگ چې مونږ به يې پيلامه تر

لږ څه ځنډ وروسته کوو . نوکه زه په دې جنگ کې شهيد شوم ، ووژل شوم نو زما وروسته به تاسې لکه د تيرو په څير جمود نه گرځئ او نه به د څرونکو په څير په تفکر او چورتونو کې ډوبيرئ . لکه څنگه چې له ماسره دکار کولو په وخت کې صحرا صحرا د غرمبيدونکي اور ، د درياب د تندو موجونو په څير په خپلو دشمنانو باندې ور لوييرئ او په همدې تر تيب د لمر د اچونکو وړانگو به څير زما د زوي بايزيد سره لاس ورکړئ ، زما وروسته به همدا ستاسې سلطان اوسي . زه تاسې ته ډاډ درکوم چې د تاريخ په رفتار کې به دا ستاسې سره د منصفانو روايت او د نقيبانو په څير اخلاص نه ډک سلوک و کړي او ستاسې تر منځ به د اخوت او ورورگلوۍ د نور په څير .. ستاسې خيال وساتي .

زما کار کونکو وارئ ! ددين اصل عقل ، د عقل اصل علم او د علم اصل صبر دي . که چيرې تاسې ددبمن په مقابله کې د صبر نه کار واخلي ، د جرأت او استقامت مظاهره وکړئ نو ياد ساتئ چې تاسې به نه يواځې ستور و باندې خپل ډال خپور کړئ بلکه انساني زړونه به هم تسخير کړئ .

زما دوستانو ! اسلام ټول وخت د سيم او زرو له پاره نه بلکه د انسان د عزت او کرامت لار مونږ ته را خولي ده . که چيرې تاسې ددې ترخو لمحو څخه ازاد شوي او د را نغښتي فکر زنجيرونه مات کړئ او جسماني قيد له ياده و کارئ اوخپل کر چار ، خپل ماحول پاک کړئ نو ياد ساتئ ، چې زما خداي به تاسې ته برياوې او خوشحالي درکړي . هغه څه چې زه يې تاسې ويل غواړم د هغې لنډيز دادې چې که زه په دې جنگ کې و مرم ، نو زما وروسته به زما زوي بايزيد ستاسې سلطان اوسي . بس همدا يوه مرکزي نقطه وه چې ما تاسې د هغې له پاره راټول کړي واست ، تاسې ټول اوس دخپلو خپلو دلگيو په لور ولاړ شئ . يوازي بايزيد او علي پاشا له ماسره پريږدئ . واورئ ! لښکر په درې برخو ويشل کيږي . يوه برخه يې زما سره ، بله برخه يې د بايزيد او دريمه برخه به يې د علي پاشا سره اوسي . اوس ټول ولاړ شئ او دجنگ دپيلامي انتظار وکړئ . ددې سره سم د بايزيد او علي پاشا پرته نور ټول سالاران د لښکر په لور ولاړ ل .

په دې وخت کې سلطان مراد خپل زوي بايزيد او علي پاشا ته وويل چې :

زما زامنو ! د جنگ د پيلامي د مخه دخپل رب ، د خپل خداي دحضوره د ملاتړ ، او استعانت دعاوې وکړئ.

ددې خبرې سره سم سلطان مراد د خپل آس مخه د قبلي لوري ته واړوله اوپه خپل آس سپور شو . بايزيد او علي پاشا هم دخپل پلار په څير خپل اسونه د قبلي په لور کړل او پرې کيناستل . بيا يې د سلطان په لور وکتل او په دعائيه توگه يې لاسونه پورته کړل . سلطان په لور اواز پيل وکړ چې :

اي الله ! د لمر گرمي څپي ستا په حکم باندې د سمندر د پراخيو څخه را وځي او خپله رڼا شيندي ، اي الله ! ستا په حکم باندې دستورو څرخيدل د انساني تقديرله پاره بنسټ گرځي ، او د ژوندانه د يوې قطري څخه قومونه اوولسونه منځته راوړي ، همدا ستا په اجازه پر اسمان باندې وريځي راخپريږي او يو په بل سي ځغلي او شپه په خپلې پوره تيارو سره نزول کوي .

اي خدايه ! همدا ته ژوند د جمال او حرارت سره نوازش کوي ، همدا ته د هر گل په پانه باندې خوشبو ، په پانه پانه باندې دتقدير کرښې باسي ، همدا په اجازه شفق د اسمان د نيلگونې سره غاړه غړۍ کيږي . د منو په ونو کې ميوه راپيدا کيږي او لمر د شعاعو څخه وريځي رنگيږي .

اي الله ! زه ستا عاجز بنده يم . تا واحد او لاشريک گڼم ، او تل له تا څخه بسپنه اوکومک غواړم . اوس هم زه ددبمن ډيرو زياتو لښکرو تر مخه ولاړ تا ته لاس په دعا يم او يوازي له تا څخه بسپنه او کومک غواړم .

سلطان مراد دعا غوښتله او ورپسې وروسته بايزيد او علي پاشا دواړو امين وايه . دلږ څه ځنډ وروسته سلطان مراد بيا خپل خداي ته زارې او عذر شروع کړ او ويې ويل چې :

اي الله ! دوي مکارۍ ته ذهانت ، بکواس ته علم ، کمزري ته نرم زړې ، بزدي ته بې نيازي ويونکي اوس د بدنصيو

سيورو په څير پر مونږ باندې يرغل کونکي دي . اي زما الله ! د وخت د سيلاب له پاره که ته وغواړي نو تيره ورته آينه کړي . تيارو ته لمر را وکارې ، د لارې غبار کهکشان و گرځوي ، يخي څپي د طور په شعله باندې تبديلي کړي . اي زما الله ! ته چې کله وغواړي زري زري ته د صحرا پراخوالي ، شبنم ته ساگر ، اغزو ته گلستان جوړکوي ، اي زما الله . زمونږ تر مخه د تمدن دغه ړندي لوڅري ، د گناهونو ځالي، په وينه تويونکو هيکلو کې را نغښتي دښمن ، غواړي پر مونږ باندې يرغل راوړي اومونږ خپل غلامان و گرځوي ، ايي زما الله ! زه ستا عاجز بنده يم ، ماته همت را ، زما کومک وکړه چې زه دښمن لاسونه د وينو نه ډک کړم اودهغوي په زړونوکي د ويرې او رعب تيارې خوري کړم ، اي زما الله ! ددغي دښمن په مقابل کې مونږ ته بري را . اي زما الله مونږ په خپل حفظ کې و ساته او بريند مو و گرځوه .

تر دې ځايه سلطان مراد خپله دعا پاي ته ورسوله ، ددې وروسته دري واړو حرکت وکړ . سلطان منځني برخي کې د وريد ، په داسي حال کې چې بايزيد او علي پاشا خپلو خپلولښکريانو ته ورغلل .

هلته د اروپا په متحد لښکر کې هم تر ډيره وخت پوري د جنگ ډول وهل کيده بيا دهغوي ټول لښکر مخته راغي ، په دې وخت کې دسرويه پادشاه لازار يواځي نه ، بلکه د اروپا د نورو هيوادنو تکړه جنرالان او حکمرانان هم دخپلو لښکرو سره يو ځاي و . ټولو په زوره زوره عجيب و غريبې نارې وهلي ، او خپلو عسکرو ته يې ډاډ ورکاوه . ددې لښکر و تر شا د اروپا بې شميره بڼايسته او زينت کړل شوي نجوني را رواني وې چې د صليبي جنگيالو له پاره يې ډاډ او اطمينان ورکاوه . ويل کيږي چې په هغونجونو کې دسرويه پادشاه لازار لور ډسپنا هم شامله وه . دهغي په اړه دا هم ويل کيږي چې هغه داروپا د ډيرو بڼايستو نجونو څخه يوه وه او د اروپا هر حکمران غوښتل چې دهغي سره واده وکړي .

په همدې وخت کې د اروپا متحده لښکر مخته راغي او د سلطان مراد په لښکر يې د طاغوتي ابليس ، او زهرجنو مارانو په څير يرغل وکړ .

سلطان مراد هم سمدستي خپل عکس العمل وښود . هغوي هم په پوره ميرانه او د يوه سخت هجوم سره سم په دښمن باندې ور پريوتل .

ددغو اروپايي صليبيانو جنگيالو له پاره د سلطان مراد ، بايزيد او علي پاشا دغه ځوابي حمله داسي وه لکه د چا تر مخه چې کومه بنده صحيفه ، کوم نه ليدلي خوب ، کوم زورداره توپان او کوم نوي انقلاب په څير مخته راشي .

ددواړو لښکرو دداسي ټکرېدو سره دجنگ ډگر داسي صورت ځانته نيولي و لکه اتش فشان چې و چوي ، دبرزخ د عالم دجسمونو ارواح چې پورته عالم ته رخصت شي ، هره ساه اذيت ، هره لمحہ حشر پيدا کونکي وي . د تيارو طنابونو کړيو د صليب شکل نيولي و او ژوند يې د اور د سيلاب په څير له منځه وړ .

داروپا دې صليبيانو ته پوره ډاډ بلکه پوره يقين و چې هغوي به د سلطان مراد او دهغه لښکرو ته ډير بده ماتې ورکوي . ځکه چې هغوي د کافي لښکر خاوندان و . بيا هغوي د جنگ نه تر مخه د خپلو لښکريانو حوصلي هم را پورته کړي وې ، دهغوي تر شا د اروپا ډير بې بڼايسته او ځواني نجوني رواني وې . هغوي هم دصليبيانو د ځواکونو د ډاډ سبب وې . صليبي جنگيالي هغه وخت ډير حيران شول چې د خپل ټول توان او ټول لښکر سره يې بيا هم مخته تگ نه شوکولي ، دا په دې خاطر چې دمخې له لوري سلطان مراد ، بايزيد او علي پاشا پرې د توپاني سيليو په څير يرغل کړي و . دهغوي دتيزي او تندي حمله په واسطه داروپايي صليبيانو حالت سوکه سوکه د مر کيدونکي اور په څير گرځيدلي و او مسلمانانو په ډيره تيزي سره د صليبيانو قتل عام پيل کړي و .

په دې جنگ کې سلطان ، دهغه زوي بايزيد دواړه هغه کارونه تر سره کړل چې نمونه يې په تاريخ کې نه ليدل کيږي . دښمن په هرې برخي کې به چې کمزوري را پيدا کيده نودوي به د اور د سکروتو او برق په څير هلته ورسيدل او دښمن صفونه به يې يو په بل پسې له منځه وړل او يا به يې شاتگ ته مجبورول . په دې جنگ کې بايزيد د تيغ وهلو او توري وهل هغه کارنامي وکړي چې د همدې کارنامو په اساس بايزيد ته د (يلدرم يعني صاعقه (برق)) لقب ورکړل شو . او د جنگ

وروسته هغه یوازې بايزيد نه بلکه بايزيد يلدرم وگرزید .

که څه هم په دې جنگ کې سلطان مراد سخت ټپي شوي و خو هغوي د سرويه پادشان لارشا هم ژوندي و نيوه . کله چې د اروپا متحده صليبانو ته خبر ورکړل شو چې دهغوي د جنگ اعلي سالار د سرويه پادشاه لزار شاه ژوندي نيول شوي نو دهغوي حوصلې ماتې شوې نو پدې اساس يې چيرې چې توانيدل و تبتيدل. اروپايي متحده ځواک د شينزا د درياب په غاړه د سلطان له خوا سخته ماتې وخوړه ، ماتې خوړلې لښکر به خپلې بنايسته نجونې مخته کولې او تبتيدل به .

څرنګه چې سلطان مراد په جنگ کې ډير خراب زخمي شوي و نو په دې خاطر علي پاشا او بايزيد ددښمن تعاقب و نه شو کړای . ددې څخه ددښمن ځواکونو ته دا ګټه ورسیده چې هغوي په ارام زړه فرار وکړي . بايزيد يلدرم او علي پاشا دسلطان مراد د سنبالولو دنده په غاړه اخیستې وه . هغوي وکتل چې د سلطان مراد په وجود باندې زيات شمير زخمونه دي او دسلطان د وجود څخه د وينو سيلاب را روان دي . ددې وينو په واسطه به سلطان باندې کله کله بې خوشي را تله، سلطان يې هملته د جنگ په ميدان کې په شريو اچولې و او د بايزيد او علي پاشا څخه علاوه نور سالاران يې هم مخته ولاړ وو . په لښکر کې شامل طبيب د سلطان د زخمونو مرهم پټي کوله او هڅه يې کوله چې دسلطان د وينې بهير و دروي ، په دې وخت کې چې کله سلطان لږ څه په هوش کې راغې نو خپل زوي بايزيد يلدرم ته يې وکتل او ورته يې وويل چې :

ګرانه وروره ! د سرويه پادشاه لزار شا زما مخ ته راره .

د سلطان مراد ددې غوښتنې په اساس بايزيد يلدرم خپل شاته ولاړ خپل څو ساتونکي يې و استول او حکم يې ورته کړ تر څو لزارشا د سلطان تر مخه را حاضر کړي . د لږ ځنډ وروسته يې هغه د سلطان مخې ته راوست . سلطان مراد تر لږ څه وخت پورې د هغه سر او پښو ته کتل او ډير عجيبه غونډې مسکايې په ځيرې باندې تله را تله ، او بيا يې لزارشا ته مخ کړ او ورته يې وويل :

لزار شا ! تايو ځل بيا د خپلو اروپايي اتحاديونو په غوښتنه د ددې سيمې د امن د خرابولو هڅه وکړه او تايي دادي انجام هم وکوت . لزارشا ! تاد ولاړ وخت په جلال کې ديوي داوره ډکې سرې لاروي او دسلگيو اوژرا د توپان په ځير په مونږ باندې ، په دغه ميدانو کې حمله راوړه ، اودا هيله دي درلوده چې مونږ ته به د جنگ په ډګر کې ماتې راکړې خو تا وکتل چې زما لښکر ستا تر مخه په تاسي او ستا په لښکر و د توپاني سيلې په ځير غبرګ شو .

لزارشا ! ددې له پاره چې جنگ ستا په لور و څرخي تا د اروپانه د تر ټولو بنايستوو نجونو يو لښکر له ځانه سره راوړې و خو ستاسي د جادوګرۍ دا لوبه هم بريالۍ نه شوه او ستا په کار را نه غله .

لزار شاه ! تر جنگ دمخه ستا لښکرو د اروپايي نجونو سره يو ځای چې کومې ميلي کولې او کومې ترانې يې ويلې نو تا وکتل چې هغه ټوله خوشحالي ستاسو د سترگو په اوبو او سوزيدو باندې بدله شوه . لزارشا ! ستا څخه دمخه هم ستا په ځير څو ابليسانو په مونږ خاورينو باندې دمنترونو جال را خپور کړې خو مونږ د هر دا ډول ابليس تر مخه د آدم د وفا ، ټينګ يقين او د زړونو دمر هم په ځير ، دځواکمون حوصلو سره مقابله کړې او داسې هر دښمن مو دخپل تيغ په وينو باندې رنگ کړې او له منځه مو وړې دي .

لزارشا ! ددې ټول جنگ وجه او علت همدا ته يې ، ستا په وجه دغه بې شماره لښکري په دې جنگ کې له منځه ولاړې ، ستا په خاطر د انسانيت څيره په دغه ميدانو کې سره شوه ، ته يو داسې مجرم يې چې د پښولو ورنه يې . په دې خاطر زه ستا د وژلو حکم ورکوم .

دخپلو وژلو د حکم د اوريدو سره سم د سرويه پادشاه لزارشا و لږزيد ، د ډيرې يخنۍ سره سره بيا هم دهغې په وجود باندې د گرمۍ خولې را ماتې شوې . او بيا په عجيب شکل سره سلطان مراد خپل زوي بايزيد يلدرم ته وکتل ، دغه ډول کتل بايزيد ته دحکم په ځير و . د هغه په دې کتلو بايزيد خپل شاته ولاړو ساتونکو ته يو څه وويل او هغوي يې پوه کړل . هغوي لزارشا د

لاسه و نیو یوې لوري ته یوړ او دهغه مری یې و رپرې کړه .

هغه وخت چې د سرویه دپاشا لزارشاه ژوند پای ته ورسید نو سلطان خپل حالت هم ډیر زیات خرابیدونکي و . تر لږ وخته پوې یې په خپلې ساه قابو درلوده ، بیا یې په خپل مخ کې ولاړ خپل زوی بایزید یلدرم ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زما زویه بایدې ! د تیرو شوو کلونو بار پر ما باندې پروت و ، خو د راتلونکو کلونو بار به ، ای زما درونده بچیه ! ستا په اوږو پروت وي . زویه ! ته هم گواه اوسه چې په تیرو وختونو کې کله هم دښمن د خپل زور او غرور په اساس پر مونږ باندې یرغل کړي ، نو زویه! داسې دښمن مونږ د موسمي گرد و غبار په څیر له منځه وړو . بایزیده ! زما څخه وروسته په راتلونکو کلونو کې که کوم دښمن ستا پر خلاف را پورته شي نو ای زما زویه ! دداسې هر دښمن په وړاندې د تقدیر د عذاب او یو تند او تیز توپان په څیر را پورته شه . زویه ! که د فصل ساتنه و نه شي نو ځناور ، مرغان او نور حیوانات هغه له منځه وړي او خرابوي یې ، نو ایې بچیه ! رعایا د فصل په څیر دي ، او پادشاه ددې فصل ساتونکې دې اودهغې د مالک په څیر دي که د خپل فصل ساتنه و نه کړي نو په راتلونکو ورځو کې به هغوي دخپل خوراک و څښاک سامانونه له کومه کوي ؟ زه تاته نصیحت او وصیت کوم ، زما نه وروسته د یوه عادل اونیک زره حکمران په څیر حکومت وکړه تر څو د تاریخ پانې او راتلونکي نسلونه ستا نوم په نیکه او ښه توگه یاد کړي .

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان لږ څه ځنډ وکړ او په زوره زوره یې ساه واخسته هغه تر یو څو لمحو پورې خپل د لاسه تللي ځواک بیرته درست کړ اود علي پاشا لوري ته یې مخ کړ او په ډیر کمزوري اواز سره یې ورته وویل :

علي پاشا! زه اوس د مرگ مخ ته ولاړ یم ، زه په خپل فکر کې الفاظ نه شم راتولولي چې ستا دمنونیت له پاره یې استعمال کړم او ستا د ځان ځارني تعريف وکړم . زما زویه ! په داسې حال کې چې زه اوس ددې نړۍ څخه تلونکي یم زما په زړه کې دا خواهش راځي چې کاش چې ستا په څیر سر بښندویه ، ستا په څیر جنگجو هغه وخت ماته تر لاسه شوي وي چې زه ځوان وم ، خو علي پاشا واوره ! زه د خپلې مړینې تر مخه ستا د حیثیت ټاکل غواړم . زه تاته د بایزید د زامنو په څیر خیال کوم ، زما زویه ! زما نه وروسته د بایزید ملاتړې اوسه او یوازي د له همدې سره وفاداره اوسه . لکه څنګه چې یو زوی دخپل پلار سره اوسي . زه پوهیږم چې تا په خپل ژوند کې ډیر ی ستونزې او کړاونه کتلي دي ، خو زه ډاډ درکوم چې بایزید یلدرم به زما څخه زیات تا د خپلو بچیانو په څیر دوست گڼي .

د سلطان مردا ددې خبرو څخه علي پاشا ډیر اغیزمن شو دهغه په سترگو کې اوبښکې را غلې وې ، هغه د سلطان تر څنګ کیناست ، د سلطان لاس یې په دواړو لاسو و نیو ، او اوږده شیبه یې خوله پرې ایښې وه او ښکلاوه یې، په دې وخت کې د علي پاشا د سترگو اوبښکې د سلطان په لاسو پریوې . بیا علي پاشا په لږزیدلي اواز وویل :

درونده سلطانه ! وخت به وویني چې زه د بایزید یوازي زوی نه بلکه د هغه یو ډیر ادني خادم به هم و اوسم . درونده سلطانه ! د هر چا پر خلاف چې ماته دا حکم وکړي نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به په خپل ځان د پرواه کولو پرته دهغه په دښمن باندې ور لویږم او تر خپو لاندې به یې مروړم .

علي پاشا ددې څخه نور څه زیات و نه شو ویلي . ځکه چې د سلطان مراد ځنډ نور را ځوړند شوي و، لاسونه یې بی ساه و . اوسلطان مراد ختم شوي و . هغه د سلطان مراد لاس همغسې په خپلو لاسو کې وساته او د کوچنیانو په څیر یې ورته په سلگیو پیل وکړ . بایزید په خپل ځای ولاړ و ، شونډې یې ریډې د سترگو یې د اوبښکو سیلاب را روان و ، ددوي د ژړا تر څنګ شاوخوا ولاړو سالارانو او ساتونکو ټولو په کوکو کوکو وژړل .

تر لږ وخته پورې همداسې حال و . بیا بایزید د علي پاشا څنګ ته راغي هغه یې ددواړو اوږو څخه و نیو او پورته یې کړ . او بیا یې په خپله غیر کې و نیو . علي پاشا د سلطان بایزید په اوږو سر کینښود او دکوچنیانو په څیر یې په کوکو و ژړل . بایزید دهغه په ملا لاس را بښکو او ورته یې وویل:

علي پاشا ، زما زويه ! ماته معلومه ده چي تا په خپل لږ عمر کي ډيري صدمي ، ډير ي ستونزي کتلي ، ماته دا هم معلومه ده چي د سلطان د مړيني دا پيښه هم تا ته د زغم وړ نه ده . ځکه څوک چي مرگ ويني نو دهغي پخواني زخمونه بيرته را تازه کيري او د نه زغم داډيت سبب گرځي . خو زما زويه ! حوصله کوه ، خپل ځان سينال کړه ، تر څو د لښکر د کوچ کولو بندوبست وکړو .

دبايزيد په تسلي سره علي پاشا سمدستي خپل ځان سنبال کړ خپلي اوښکي يي وچي کړي او بيا يي په ډيره بي وسي سره په خپل مخ کي پروت د سلطان لاش ته کتل . په دې وخت کي سلطان بايزيد يو ځل بيا د علي پاشا په اوږو باندي لاس کيښود او ورته يي وويل :

علي پاشا زويه ! د سلطان لاش به په يوه عسکر ي گاډي کي ږدو ، زه غواړم له دې ځايه بروصي ته کوچ وکړو او هملته په بروصه کي د سلطان مړي خاورو ته وسپارو .

دسلطان بايزيد په خبرو باندي علي پاشا يو ټکان وخوړ او د سلطان په لور يي مخ کړ او ورته يي وويل چي : درونده سلطانه ! ستا وينا په ځاي ده . که چيري مونږ د خپل ټول لښکر سره يو ځاي له دې ځايه کوچ وکړو اودبښمن ته خبر ور ورسيري چي سلطان له دې دينا څخه تللي دي ، نو ايا دهغوي حوصلي ، او ولولي به بيرته را ژوندي نه شي ؟ او هغوي به د شينزا ددرياب څخه په راتيريډو سره يو ځل بيا زمونږ په سيمو باندي دخپلو شيطاني لوبو اغاز و نه کړي؟

د علي پاشا ددغي استفهاميه وينا په اساس سلطان بايزيد يلدرم متوجه شو . د لږ څه وخت له پاره يي علي پاشا ته په توصيفي توگه وکتل اوبيا داسي معلوميدل چي هغه کومه پريکړه کړي ده نو علي پاشا ته يي وويل :

زويه !کومه انديښنه چي تا و ښودله هغه په ريښتني توگه په راتولونکو ورځو کي زمونږ له پاره خطرناکه کيداي شي . اوس زما په فکر کي دهغي حالاتو دکنترولو له پاره يو وړانديز شته که چيري ته په هغي راضي يي نو زه ډاډ من يم چي بيا به دبښمن دومره په اساني سره زمونږ پر خلاف دسر د راپورته کولو جرأت و نه کړاي شي .

علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم په لوري په ډيري ميني سره وکتل او ويي ويل : درونده سلطانه! هغه وړانديز چي اوس ستا په ذهن کي دي هغه تاسو وواياست ، زما د رضامندي فکر مه کوئ ، هر تجويز چي ته وړاندي کړي نو هغه به زما له پاره د حکم معني ولري .

د علي پاشا ددې خبرو سره بايزيد يلدرم خوشحاله شو او ويي ويل :

زما وړانديز دادي چي هغه لښکر چي د پخوا څخه ستا په قوماندې کي دي ته دهغي لښکر سره يو ځاي د روميل په ولايت په يوه ځاي کي چيري چي ستا خوبښه وي پراو وکړه ، بلکه زه خو دا غواړم چي د روميل په ولايت کي مونږ ته د اوسيدو يو عسکر ي تلپاتي مرکز په کار دي ، تر څو مونږ دهغه ځايه د اروپا څخه هررا پورته شوي خطر له منځه يوسو . خو اوس زما تجويز دادي چي ته د خپل لښکر سره يو ځاي د روميل په ولايت کي پاته شه ، هغه لښکر چي د بروصي څخه راغلي زه هغوي دخپل ځانه سره اخلم او دخپل پلار مړي بروصي ته وړم او هملته يي د تدفين مراسم تر سره کوم . که چيري ته ددې له پاره رضامند يي نو په دې پوه شه چي زمونږ له پاره کومه ستونزه نه راپيښيري . او که ته چيري خپلي خور ، مور ته کوم پيغام استول غواړي نو هغه هم مونږ ته ووايه . ددې ترڅنگ زه تاته دا هم ويل غواړم چي کله هم ته د اروپا څخه د راپورته شوي کوم ځواک څخه ويره احساس کړي نو سمدستي يي مونږ ته اطلاع راکړه . هسي هم زه غواړم د خپلو جاسوسي شبکي يو جال په دي سيمه کي و غوروم او بيا ددې ځايه کوچ وکړم . دغه شبکه به ماته د يوې يوې پيښي په هکله معلومات راکوي او تر څنگ به له تاسره هم په تماس کي اوسي او د حالاتو د بدلون څخه به مونږ په پوره توگه خبروي ، ددې ځايه دکوچ کولو څخه د مخه زه به ددې جاسوسي شبکو پيژندکلو ي له تاسره وکړم . خو ما له تا څخه غوښتل که چيري ته دخپلي مور او خور له پاره کوم پيغام ليړل غواړي نو ماته يي ووايه زه به ستا دخور او مور سره ووينم .

د سلطان بایزید یلدرم ددی وړاندیز په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر اوکړ او بیا یې سلطان ته وویل:

درونده سلطانه! د هغوي له پاره زما پیغام همدا دی چې هغوي ته زما دخیریت په هکله خبر ورکړی او هغوي ته ډاډه ورکړی چې زه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو پسي گرځم او هیله لرم چې ډیر ژر به یې پیدا کړم. درونده سلطانه! زه غواړم دهغوي د مصارفو له پاره څه نقدې رقم ور ولیږم.

دعلي پاشا ددی خبرې سره سم سلطان د هغه په خوله باندې لاس کینود او ورته یې وویل:

علي پاشا! اوس داسې خبرې مه کوه. زه په خپله دهغوي د اخراجاتو مسؤل یم کله چې ته زما د زوي په څیر له ماسره یې نو ستا خور زما د لور او ستا مور زما دخور په څیر دي، ته دهغوي د مصارفو په هکله بلکل فکر مه کوه، یوازې دهغوي اخراجات نه بلکه اوس خو دهغوي ساتنه هم د بایزیدیلدرم په غاړه ده. مگر ستا دپلار او ورونو د قاتلانو څخه د بدل اخستلو په اړه باید ووايم چې ته به دا کار د خپل لښکر په ملاتړ همدلته د رومیل په ولایت کې دخپل تم کیدو په وخت کې په ډیره بڼه طریقې سره تر سره کړې.

علي پاشا په ډیرې خوشحالي سره وویل:

دورند سلطان! که چیرې تا ماته دلته دخپل لښکر سره یو ځای د پاته کیدو نه وای ویلی نو ما به په خپله تاته ویلي چې په دې سیمو کې ددښمن په خوزښتونو باندې د څارني او نظر کولو له پاره ما ته په دې سیمه کې د قیام او تم کیدو اجازه راکړه. خو اوس چې تا ماته دلته د رومیل په ولایت کې د تم کیدو حکم کړې دا زما په هکله یوه ډیره غوره او بڼه پریکړه ده. اوزه به په راتلونکې وختو کې تا ناهیلې نه کړم.

ددی پریکړې وروسته دسلطان مراد لاش یې په یوې جنګي ګاډۍ کې کینود، او سلطان بایزید یلدرم خپل جاسوسان دعلي پاشا سره ور وپېژندل، او بیا د کساو د میدانو څخه دواړو سلطان بایزید یلدرم او علي پاشا د خپلو لښکرو سره یو ځای کوچ وکړ. د لرګي د همغې پل په واسطه چې دوی د شینزا دریا په څخه تیر شوي و د همغې پل په واسطه بیرته را تیر شول. دښمن ته د ماتې ورکولو وروسته، دهغوي د پراو څخه سلطان بایزید یلدرم ته د ډیر زیات مال اودولت تر څنګ وسلې او جنګي مهمات او خوراک څښاک هم په لاس ورغلي و چې د شمیرلو اندازه یې نه کیده. هغوي دا ټول شیان را ټول کړل او بیا علي پاشا او بایزید یلدریم دواړه د لښکرو سره یو ځای د رومیل ولایت ته را ننوتل. دلته علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځای په هماغه ځای کې قیام وکړ دکومه ځایه یې چې د سلطان مراد او بایزید یلدرم د لښکرو سره یو ځای د متحده لښکرو په مقابل کې د جنګ له پاره کوچ کړې و. او بایزیدیلدرم د خپل پاته لښکر سره یو ځای د بروصي په لور حرکت وکړ.

ویل کیري چې سلطان مراد د ترکانو د نورو مسلمانو حکمرانانو څخه ډیر په خپل مذهبي اعتقاداتو کې کلک و. هغه ډیر بهادر، ننگیالي، زړه وړ او د عظمت خاوند و. هغه دخپلو هڅو او کوششونو د شانداره پایلو په اساس ډیر زیات د نیک او بڼه بخت انسان و.

هغه خپل اسیایي هیواد ته، دتورې وهلو، جرأت، بهادری، زړه وړتیا او ازدواجي اړیکو په قیمت ډیره پراختیا ورکړه. دهمدې صفاتو په درلودلو سره یې د اروپا په څو سیمو باندې یرغل وکړ هغه یې سوبه کړې، په هغه وخت کې د بالقان د غرونو لړۍ د شرق او غرب تر منځ په دوه څرګندو کرښو ویشل شوې وه. او ددی غرنیو سیمو د شمال او جنوب په لوري خپارو واره صلیبي نشانونه و، په داسې حال کې چې په پاته دوو برخو یې په غرب کې پرته زمکه چې په پخوا وختو کې یې ورته بوسنیا ویل کیده، چې په دې سیمه کې د سرویه او بوسنیا دوه حکومتونه و او شرقي خطې ته بوسنیا او بلغاریه ویل کیدل، دغه دواړو خطې د تریس او مقدونیې په نامه یادیدې، او بیا یې ددغې دواړو خطو یو ځای والي ته د رومیلیا سیمه ویله. ددغو څلورو خطو څخه سلطان مراد د جنوبي شرقي برخه یعنی تریس و نیوله، بیا یې د مقدوني په لور مخ کړ او د مقدونیې یوه برخه یې و نیوله او د عثمانی سلطنت برخه یې وگرځوله، ددی نه اخوا سلطان مراد د خپل حکومت پولي هغه

اوردي غرنې لړۍ ته ورسولې چې روميلىا د البانيه څخه جدا کوي .

سلطان نوره هم دخپلې بهادري څرگندونه وکړه ، هغه د اروپا په پاته نژدي زمکو هم خپل لښکر ور وخيژاوه ، د بالقانه تير شو اود نيش په سيمو يې هم غلبه پيدا کړه .دا سيمه د ستر قسطنطين دپيدايښت وطن دي ، چې د برنطيني دحکومت يو ډير ستر سنگر او پښه قلا وه . سلطان مراد دا ښار د پنځه پنځوس ورځو د محاصرې څخه وروسته تر خپلې ولکې لاندې راوست .

ددې وروسته سلطان مراد د اروپا په دننه کې خپل تگ ته دوام ورکړ ، دسرويه د ازاد حکمران د حکومت په زړه يې يرغل وکړ او هغه ترې امان وغوښت ، هغه ورته يو زر پونډه نقريې او يوزر پونډه کلني خراج ورکول و منل . دهغې وروسته سلطان د بلغاريې په لور مخه کړه ، د بلغاريې حکمران پخوا له دې چې د خپل حکومت د سقوط او دمسلمانانو په لاسو د هغې د فتحې منظر وويني په ډيره عاجزۍ سره د رحم غوښته وکړه ، دهغوي غوښتنه هم ومنل شوه . د هغه ځاي حکمران خپله لور سلطان ته د خراج په ځاي غوره وگڼله ، د هغه لور سلطان په خپل حرم کې ور داخله کړه . په دې ترتيب دغه ټولې سيمي سلطان دخپل جرأت ، بهادري او زړه وړتيا په اساس فتحه کړې . اوس نو کومې سيمي چې سلطان دخپلو ازدواجي اړيکو په غزولو سره د خپل اغيز لاندې راوړې وې . هغه په دې ترتيب سره دي ، چې دهمدې اړيکو په واسطه سلطان اسيايي ولکه شوې سيمي په سوله ايزه توگه تر خپل اغيز لاندې راوړې . همدا راز سلطان مراد دخپل زوي بايزيد واده هم د کرمان د امير د لور سره وکړ . کرمان د هغو سيمو څخه يوه وه چې د سلجوقي د سلطنت د پای ته د رسيدونه وروسته را پيدا شوې وه .

ددغې واده په پايلو کې ناوې د خپل پلار د رياست يوه ستره برخه ، نوي ترک ځوان بايزيد ته د جهيز په توگه راوړه ، او په دې ترتيب د کرمان سيمه په خپله د عثماني سلطنت برخه وگرزيده . ددې واده مراسم په ډيره شانداره توگه د بروصي په ښار کې تر سره شوې و .

په دې ترتيب د سلجوقيانو لس واړه واړه رياستونو ټول د سلطان مراد په سلطنت کې را شامل شوې و . په دې واده کې ناوې د بايزيد له پاره دخپله ځانه سره د عربي نسل يو ډير ښه آس ، يوه يوناني پيغله دکنيزې په توگه او د سکندريې حيرانونکي ورينمي کپرا د تحفو په توگه راوړيوو . خو هغه جواهرات او نقري چې ناوې له ځانه سره راوړې وې هغه سلطان مراد بيرته د واده په ميلمنو وويشلي ، ددې تر څنگ دغه ناوې سلطان مراد ته د کرمان د سترو سترو قلاگانو کنجيانې هم را وړې وې ، نو ددې ازدواجي اړيکو په واسطه د سلجوقيانو هغه کوچني کوچني رياستونه هم د سلطان مراد په سلطنت کې را ونغښتل شول .

د کساو په ميدانو کې چې سلطان مراد د اروپا متحده ځواک ته بدترينه ماتې ورکړه نو دهغې په واسطه عثماني امپراطوري په نور سيمو باندې هم خپله ولکه زياته کړه او د قسطنطيني پادشاه يو بي هيواده پادشاه گرځيد . ددې نه علاوه سلطان مراد د بلغاريې پراخه سيمه فتح کړه او سرويه ، بوسنيا ، اومقدونيه يې هم په خپل سلطنت کې را شامل کړل .

سلطان مراد چې دخپلو رعاياو سره څومره مراعات کولې شو هغه يې کاوه خو تر څنگ يې همدا سي سخته نيونه هم کوله . هغه به لري خبرې کولې اوخپلې ارادې به يې تل پټې ساتلې ، کله يې چې دحکومت وخت يوډيرش کالو ته ورسيد نو دهغه عمر اته شپيته کاله و . او همغه و چې د کساو په جنگ کې په کار راغې .

په هر صورت د سلطان مراد زوي د ستر عظمت خاوند بايزيد يلدرم دخپل پلار لاش بروصي ته راوړ ، او په شاهانه احترام اودرنښت سره يې دبروصي د ښار په غربي څنډه کې خاورو ته وسپاره . دهغه د مقبرې تر څنگ اوس هم دهغه عسکري لباس او خولۍ موجوده ده ، په داسې حال کې چې دا ډول خولۍ اوس په ترکي کې رواج نه لري .

د مقبرې لاندې درې نيزې ايښودل شوې چې دهغوي د سرونو سره د درې آسونو لکۍ تړل شوې ، همدا د عثماني ترکي د بيرغ ښه وه .

دکساو په میدانونو کې په کوم ځای کې چې سلطان مراد زخمې شوي و، ویل کېږي چې هلته اوس هم درې تیرې ایښودل شوي دي .

په هر حال بایزید خپل پلار په بروصه کې خاورو ته و سپاره ، او بیا یې دسلطان په څیر دخپل سلطنت د نظام د جوړښت له پاره کار پیل کړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۹)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد گوډ یتمور څوک دي ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۹)

اوس تاسې ددې تاریخي ناول نهمه برخه لولئ:

(۹)

***** ۱۴

درومیل په ولایت کې د علي شاه دخپل لښکر سره یو ځای د پراو کولو نژدې یوه میاشت تیره شوي وه . په دې وخت کې دهغه د لاس لاندې مخبرانو او جاسوسانو په اروپایي هیوادونو کې یو جال خپور کړې و او هغوی علي پاشا د ټولو بدلیدونکو حالاتو څخه خبراوه ، او علي پاشا دا ټولو خبرونه تر سلطان بایزید پورې ورسول . تر اوسه چې په اروپاکي کوم بدلونونه راتلل هغه دا و چې : د سرویه دپادشاه لزار شا د وژل کیدو وروسته د هغه زوی سټیفن او لور یې ډسپنا هڅې پیل کړې وې ، دواړو د اروپا د مختلفو هیوادنو په سفر وتلي و او هغوی یې د مسلمانانو پر خلاف راالمسول ، په دې تر تیب سټیفن او ډسپنا په ډیره چټکتیا سره د مسلمانانو پر خلاف یو ستر لښکر را ټول کړې و تر څو د کساو په میدانو کې د خپل پلار د وژلو او خپلې ماتې بدل واخلي . علي پاشا ته دا خبرونه ټول رارسیدل . او بیا همدې دا ټول خبرونه تر سلطان بایزید پورې ورسول . یوه ورځ علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او د خپل لښکر د پراو په داخل کې یې څارونکي چکروا هه چې یو ناڅاپه په شرقي برخه کې ودرید . ځکه د شرقي برخې څخه څو اسپ سواره دهغه په لور په ډیره گړندی توگه را روان وو . ددې سپرو په لیدلو سره سمدستي علي پاشا د خپل لښکر یوه برخه «تیارسي» کړه . دا هغه ډله وه چې د لښکر د ساتنې دنده ور په غاړه وه . خو د علي پاشا اندیښنه ډیره ژر په خوشحالی باندې بدله شوه ، ځکه چې دغه راتلونکي پنځه ویشت سپاره و او کله چې هغوی را نژدې شول نو علي پاشا هغوی د خپل لباس څخه و پیژندل چې هغوی ترکان مسلمانان دي ،

د رانژدې کیدو سره سم سپاره و دریدل نو علي پاشا حیران پاته شو ځکه دهغې سپرو په مخکې دهغې مور قیرات او خور سریان را روانې وې ، علي پاشا دخپلې مور اوخور په کتلو سره ډیر زیات خوشحاله شو او منده یې کړه خپلې مور ته ور

غارپوت او بيايي خور په غير كې و نيوله . قيرات او سر يان هم د علي پاشا په كتلو د خوشحالي نه په كاليو كې نه خايپدې ، او دهغه په كتلو سره سم د خپلو آسونو څخه را بنكته شوې . علي پاشا خپلې مور او خور ته په ډيره حيرانتيا سره كتل او بيا يې ورته وويل :

مورجانې ! خيريت خو دې ؟ ته او سر يان دلته زما پراو ته د څه په خاطر راغلي ياست ؟ ايا تاسې ته هلته كوم تكليف او يا مشكل پيدا شوي دي ؟

د علي پاشا ددې اندېښنې په مقابل كې قيرات او سر يان دواړه په خندا شوې او علي پاشا ته يې دهغه د پوښنې په ځواب كې وويل :

علي پاشا زويه ! مونږ ته به څه تكليف او مشكل را مخته وي ؟ سلطان بايزيدلدم په مونږ دواړو مور اولور دومره پام كوي لكه څنگه چې يو پلار د خپلې لور او يو ورور د خپلې سكه خور . هغه زمونږ د احوال د معلومولو له پاره هره ورځ برهان الدين را استوي ، يوه ورځ ما په خبرو خبرو كې برهان الدين ته وويل چې علي پاشا مي ډير يادشوي دي او زړه مي غواړي چې يو ځل يې ووينم . برهان الدين زما د غوښتنې څخه سلطان بايزيد يلدم خبر كړي و ، نوسلطان سمدستي دغه د ساتونكو ډله تياره كړه او مونږ دواړه يې ستا لورې ته را وليږلو . دا ټول انتظام د سلطان بايزيد له اړخه شوي و . زويه ! سلطان بايزيد تاته سلام كاوه او برهان الدين هم ته ډير ډير يادولي ، هغه ستا د كار څخه ډير زيات خوشحاله دي . زويه ! په جنگونو كې چې كومه ميرانه تا بنوولي ده نو د هغې ټولې څخه زه او ستا خور خبريدو ، زويه ! زه ډاډ منه يم چې ته به دخپل پلار او دوو ورونو بدل واخستلي شي .

درني مورجانې ! ته اندېښنه مه كوه ، قاتل چې هر چيرې ولاړ شي خو زما د انتقام څخه به خوندي پاته نه شي. دريونا پلار رستاك له ماسره ژمنه كړې ده چې هغه به د قاتلانو په اړه ماته معلوما ت راکوي ، هغه دا وعده هم كړي ده چې كه چيرې زما د پلار او ورونو قاتلان دهغه خپل وريرونه هم وي ، بيا به هم ماته دهغوي د اوسيدو ځايونه را په گوته كوي. زه هيله لرم چې رستاك به خپله ژمنه پوره كړي ، او كله چې داسې وشول نو مورجانې ! ته به واورې چې ما به قاتلان خپل انجام ته رسولي وي .

د علي پاشا په دې خبرو باندي قيرات او سر يان دواړه ډيري خوشحاله شوې ، قيرات غوښتل څه ووايي خو علي پاشا دهغې خبره غوڅه كړه او ويې ويل : مورجانې ! راځه چې خيمي ته ولاړ شو دلته په ولاړه ټولې خبرې خوند نه كوي ، بيا يې خپل نائب سالارته حكم وكړ چې د راغليو ساتونكو د ډلې له پاره دخوراك څښاك غم وكړي او په خپله د خپلې مور اوخور سره د خيمي په لور روان شو.

درې واړه يو بل ته مخ په مخ كيناستل . بيا قيرات علي پاشا ته مخ كړ او غوښتل يې ورته څه ووايي چې يو وسله وال ځوان خيمي ته را ننوت ، دهغه په لاسو كې د پيټلو يو پنتوس و او په هغې كې يې څه د څښلو له پاره راوړي و ، هغه يې د علي پاشا تر مخه كينود ، علي پاشا ته يې تعظيم وكړ او بيرته ووت . علي پاشا خپلې مور اوخور ته وكتل او ورته يې وويل :

مورجانې ! او زما گراني كوچنې خورې ! اول دا شربت و څكې او بيا به نورې خبرې كوو.

دعلي پاشا د وينا په مطابق قيرات اوسريان دواړو گيلاسونه را پورته كړل ، اوشربت يې و څښه ، اوبيا يې گيلاسونه يوې خواته كينودل او قيرات په خبرو پيل وكړ .

علي پاشا زويه ! هغه سپرو چې زه او سر يان يې دلته راوړو ، هغوي ويل چې تاسې د روميل په ولايت كې پراو كړې دي نوزويه ! ستا دورور بنځه نريوس او ريونا هم دلته د روميل په ولايت كې چيرې اوسې . هغوي به ددې ځايه څومره لري وي ؟ ايا ته كله هم ورسره گوري او كه نه ؟

د قيرات ددې پوښتنې په مقابل کې د علي پاشا په مخ باندې خوښي را ښکاره شوه ، او بيايي خپلې مور ته وويلې:

مورجانې ! نريوس او ريونا دغه نژدې کلي کې اوسيري ، له ما سره ډير نژدې دي ، زه ډيروخت هلته ورځم او دهغوي سره وينم. دلته زما د پراو تر يوې مياشتې زيات وخت وشو، په دې وخت کې ماڅو ځله دنريوس او ريونا سره کتلي دي . بلکه د ريونا پلار ، په خپله ريونا ، دريونا مور کيتهنا او نريوس هم څو ځله دلته زما خيمي ته راغلي دي او له ماسره پاته شوي دي . مورجانې ! نن شپه به ته او سريان دواړه همدلته زما په خيمه کې پاته کيرئ ، سبا سهار به زه تاسې له دې ځايه دهغوي سره دکتلو له پاره بوځم .

دعلي پاشا په دې خبره باندې قيرات د نفي سر و خوځاوه ، اوويي ويل :

نه علي پاشا ! زه ستا دا خبره نه منم . زه همدا اوس او په همدې وخت کې د نريوس سره کتل غواړم ، تا وويل چې هغوي همدلته نژدې دي . ته همدا اوس پورته شه او ما او سريان هلته د نريوس کور ته بوزه . مونږ به شپه هملته د نريوس سره يو ځاي کوو. بلکه زه خو وایم چې تر هغې چې زه اوسريان دلته له تاسره پاته کيرو نو زمونږ دا ټول وخت به د نريوس په کور کې وي ، زه غواړم چې دخپل زوي د ښځې او دهغې د کوچنيانو سره څو ورځې پاته شم . په دې وخت کې به ته هملته د نريوس کره زما د کتلو له پاره راځي. زويه ! زه تر يوې اونۍ پورې دلته پاته کيرم. يوه اونۍ وروسته به زه او سريان دهمدې ساتونکو د ډلې سره بيرته بروصي ته ستنيرو.

په دې وخت کې علي پاشا په سوالیه سترگو خپلې خور سريان ته وکتل ، شايد چې هغه غوښتل سريان ته څه ووايي خو سريان پرې را مخته شوه او ورته يي وويلې :

وروره ! څه چې مور وويل همغه سهي دي ، زه پخپله د خپلې ورنډار نريوس او دهغې د بچيانو هر يو کندان اوخيسار کتلو ته بې قراره يم . نووروره ! که ته ستوماننیا نه احساسوي نو ما او مورمي سمدستي هغه لوري ته ورسوه . دمور خبره سهي ده ، مونږ دلته يوازي يوه اونۍ تم کيرو . اوس به مونږ او تاسو هملته د نريوس په کور کې له يوه بل سره وينو . او يوه اونۍ وروسته مونږ بيرته بروصي ته ستنيرو .

دخپلې مور اوخور د خبرو وروسته علي پاشا دخپله ځايه را پورته شو بيا يي وويل : تاسې مور اولور لږه شيبه دلته کينئ ، زه به دوه اسونه تيار کړم ، يو خپل او بل يو دمه خورلې آس . ستاسې اسونه زما عسکرو هلته اخورته وړي دي ، هلته يي هغوي ته گياه او دانه اچولې تر څو دمه شي . دغه دوه اسونه چې زه يي اوس راوړم يو باندې به زه او په بل باندې به تاسې دواړه مور اولور سپاره شئ ، بيا به د نريوس دکور په لور ولاړشو. تاسې به هملته پاته شئ او زه به بيرته را ستون شم . ځکه چې د نريوس په کور کې د زياتو ځناورو د دريدو ځاي نه شته . دهغوي سره يو اس و هغه يي هم و پلوره . اوس چې هغوي چيري ځي را ځي نو د ريونا پلار رستاک ورته سپرلی تياروي ، هغه ډير نیک او رحم زري انسان دي اود پخوا څخه د نريوس او دهغې دمور پر بيسا ډير پام ساتي . ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمي څخه را ووت .

لږه شيبه وروسته علي پاشا را ستون شو ،دوه اسونه يي د واگو څخه نيولي و. بيا يي دغه دواړه اسونو دخيمي نه بيرون و درول .اوخپلې مور او خور ته يي ورغږ کړ ، قيرات اوسريان هم دخيمي څخه را ووتلي ، په دغه وخت کې دسريان سره يوه ستره توکړۍ هم وه ، علي پاشا مخته ورغې او توکړۍ ترې را واخسته او ديوه اس د زين سره يي وترله ، بيا يي په يوه آس باندې خپله مور اوخور سپاره کړل او په بله باندې په خپله کينااست ، او د نريوس او ريونا دکلي په لور سره يو ځاي روان شول .علي پاشا خپل نائب سالار د دې ټول پروگرام نه خبر کړ.

کله چې علي پاشا د قيرات اوسريان سره يو ځاي د نريوس کورته ور ننوت ، نو هلته ريونا هم موجوده وه . څرنگه چې په دې وخت کې لمر د پريوتو په لور را پرزېدونکې و،نو په دې خاطر کوچنيانو د حويلې په انگر کې د نريوس او ريونا سره

يو ځاي په خپرو شوو لمخيو باندې ناست و اولوبي يې کولې . په دې وخت کې علي پاشا ددوو اسونو واگې په خپل لاس کې نيولې حويلې ته ور ننوت . ددې په کتلو سره نه يواځې نريوس ډيره زياته خوشحاله شوه بلکه ريونا هم د خوشحالي نه ډکه وه . ريونا سمدستي د خپله ځايه را پورته شوه او دعلي پاشا د استقبال له پاره مخته راغله . خو هغه هغه وخت ډيره حيرانه شوه چې دعلي پاشا پسې وروسته يې د هغه مور قيرات او خور سريان د راتلو په حال کې وکتل .

دقيرات اوسريان په کتلو سره سم د ريونا په نازکو شونډو باندې ژوره خندا را څرگنده شوه، مخ يې د خوشحالي څخه وغورځيد. ددې نوې حال نه داسې معلومېده لکه دهغې ورانه دنياگي چې د خوشحاليو د سمندر څخه ډکه شوي وي ، ريونا په يوه تيزه منډه ورمنده کړه او دقيرات نه يې غير چاپير کړه

قيرات هم په خندا سره هغه په خپله غيږه کې و نيوله ، هغې د ريونا مخ او سترگې بڼکل کړې ، دهغې پر سر يې د مينې او محبت لاس رابڼکود . ريونا د قيرات وروسته سريان ته ورغله او دهغې سره يې په غيږ روغېر وکړ او ان تر دې چې سريان ته بڼکته شوه او درنښت يې ورته وکړ .

بيا ريونا قيرات او سريان له ځانه سره يو ځاي مخکې يوړل ، ، تر دېوخته پورې علي پاشا خپل آسونه هلته په انگر کې تړلې و او دوي ته بيرته را ستون شوي و . هغه لږ مخته ولاړ ، ريونا و دريده ، بيا نريوس په لور يې وکتل او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! ددوي سره ووينه ، دا د علي پاشا مور او دغه بله يې خور ده . ددې وروسته ريونا د قيرات او سريان لورې ته وکتل او ورته يې وويل . دغه مخامخ نريوس ده . دا کوچنيان کندان اوخيسار دي . او دغه مشره بڼځه د نريوس مور پر بيسا ده .

قيرات او سريان په کتلو سره ، څرگنده نه ده چې دکومو جذبو تر اغيز لاندې نريوس په ډکو سترگو او ډک زړه سره ، تر لږ ځنډه پورې په داسې حال کې چې شونډې يې رپيدې ، منډه کړه مخته ورغله او د قيرات سره په غير شوه ، ددې وروسته هغه د باروتو په څير و چاوديده ، د قيرات په اوږه يې سر کيښود او په کوکو کوکو يې وژړل .

دنريوس ددې حال په کتلو سره قيرات هم د ژړا بند مات کړ ، د ميره مړينه او ددوه زامنو شهادت ورته مخته و دريد . کله چې هغه د نريوس سره په غير وه او ژړل يې نو دهغوي د سترگو څخه لکه د اوبو بند چې مات شي داسې اوبڼکي را سر شوي وي .

دا حال د هر چا له پاره د انديښني او ژړا وړ او د زغم نه وتلي و . ريونا اوسريان هم دواړو د پخلنځي په ديوال تکیه کړې وه او په زوره زوره يې ژړا کوله ، علي پاشا سر بڼکته کړې و او يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه له سترگو اوبڼکي را بهيدې او په زمکه کې جذبېدې . پر بيسا هم په لمخې باندې ناسته ژریدله او بيا را پورته شوه . کندان اوخيسار هم ددغه حالت نه اغيزمن شوي و او دواړو ژړل .

آخر قيرات نريوس د ژړا په حال کې له خپله ځانه جدا کړه ، دقيرات څخه د جدا کيدو وروسته نريوس په ډير شفقت او محبت سره سريان په غير کې و نيوله روغېر يې ورسره وکړ ، د رږه له اخلاصه يې بڼکل کړه . په همدې وخت کې قيرات مخته ولاړه او د نريوس د مور پر بيسا سره يې غاړه ورکړه . ريونا هم خپل ځان سنبال کړ او منډه يې کړه د يوې خونې نه يې دوه لمخې را وويستل . او د پخوانيو لمخيو سره يې يو ځاي خپاره کړل . علي پاشا تر اوسه هم په خپل ځاي ولاړ و ، ريونا دهغه سره نژدې وه او په مړژواندې لهجي سره يې وويل چې :

علي پاشا! ته دلته ولي ولاړ يې ؟ را ځه کينه . ستا دداسې خفه ولاړتيا او انديښني او خفگان څخه به په نورو څه تيريري ؟

علي پاشا هم خپل ځان سنبال کړ ، خپلې د غم اوبڼکي يې په خپل لستوني وچي کړې ، بيا هغه هم په همغه لمخې کينااست چې دهغه مور او خور پرې ناست وو .

لږڅه وروسته بيا چپه چپتيا شوه . خو بيا قيرات نريوس مخ وړاوه او ورته يې وويل .:

نريوس لوري ! ستا د ليدولو ارمانجنه وم ، زما زوي علي پاشا اويا زما زوي مجدالدين به تاسو ته زما دکورنۍ ټول حالات ويلې وي . په دې سيمې کې تر هر څه لمړۍ زما خاوند شهيد شو . او دهغي وروسته زما دوه ځوان زامن يو په بل پسې په دغه سور تنور کې له منځه ولاړل . اوس زما اخري زوي علي پاشا دې لوري ته راغلي دي . زه هر وخت د خپل خداي په وړاندې دده د برياوو موفقيت له پاره لاس په دعا يم . په دې خاطر چې دا زما د کور د انگر اخري گل دي .

تر دې خبرې وروسته قيرات يو ځل بيا ودرېده ، د خپله ځايه پورته شوه ، بيا بيا يې کندانم اوخيستار د لاسونو ونيول او په خپله غبره کې يې کينول . تر ډيره يې دهغوي دواړو سره مينه کوله ، بسکل کول يې ، په زړه پورې يې نيول او بيا يې هغه ستر ماشوم کندانم ته وويل :

کندانم زويه ! ته پوهيری چې زه څوک يم ؟

د قيرات ددې پوښتنې په اساس دکندام په څيره کې نري غوندي مسکار را پيدا شوه ، هغه په دې وخت کې په سوالیه توگه خپلې مور نريوس ته وکتل بيا يې د قيرات مخ ته وکتل او ورته يې وويل :

ته زما د پلار مور اوزما نيا يې .

د کندانم په دې ځواب باندې قيرات دومره خوشحاله شوه چې هغي بېچارگی يو ځل بيا په سلگيو کې کندانم اوخيستار دواړه په خپله غبره کې را تاو کړل ، بيا نو دا يو غمناکه او د اذيت نه ډکه صحنه وه . هغي وويل :

زما زامنو ! کندانم اوخيستار ه ! تاسي زما د نسب د شجرې گلان ياست ، زما زامنو ! الله دې تاسي ته دومره اوږود عمر درکړي چې خلک ستاسې په دغه اوږود عمر باندې رشک وکړي . الله دې تاسې دومره نیک و گرځوي چې خلک ستاسې د نيکی ستاينه وکړي .

تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته قيرات چپ شوه ، داسې معلومېده چې کوم څه ورته راياد شوي وي . بيا دعلي پاشا په لور وکتل او ويې پوښتل :

علي پاشا ! هغه ټوکړی چې ما او سريان له ځانه سره راوړي وه هغه دې چيرې پرې ايښي ده ؟ علي پاشا سمدستي را پورته شو او ويې ويل : مورې ! هغه د آس له زينه سره ما تړلې ده ، همدا اوس به يې راپرانزم او را به يې وړم .

د هغه په دې خبره ريونا سمدستي له خپله ځايه پورته شوه او علي پاشا ته يې وکتل او ورته يې وويل :

علي پاشا ! ته کينه ، زه به د آس له زينه هغه ټوکړی راپرانيزم او را به يې وړم . ريونا را پورته شوه او په منډه هغي لوري ته ولاړه چې آسونه په کې تړل شوي ، د زين څخه يې هغه تړلی ټوکړی را پرانسته او را وړه يې او د قيرات تر مخه يې نژدې کيښوده . په دې وخت کې قيرات تر ډيره د هغي تر مخ ناستي نريوس په لور وکتل او بيا يې هغه ټوکړی را واخسته او دنريوس په غبره کې يې کيښوده .

نريوس ! زما لوري ، دا ټوکړی پرانيزه ، په دې کې مونږ ستاسې له پاره او ستا د اولادونو له پاره څه کالي او لباس راوړي . زما د لور ريونا له پاره هم په کې لباس شته ، دا څو ورځې زمونږ کور ته راغله او هلته له مونږه سره و اوسيده ، او اوس زه دا احساسوم چې دهغي دلته د راتلو څخه زمونږ دکور يو غږې د علي پاشا په څير زمونږ دکور د انگر څخه غير حاضر دي او دی لوري ته راغلي ، نريوس لوري ! سامان ټول را وباسه ، په هغه کې څه نقدي هم شته ، او کالي هم ، زه به درته

ووايم چي په هغي کي ستا او ستا دکوچنيانو کالي کوم دي او ستا دمور او ريونا کوم دي ؟

دهغي په دي خبره نريوس توکري په لمخي باندي چپه کړه بيا قيرات او سريان دواړو يو خاي ټول کالي سره جدا کړل ، سريان را پورته شوه او دريونا کالي يي دهغي په غير کي ور کيښول ، ريونا تر يوې لمحي پوري هغه کالي بنکته پورته کول او ورته يي کتل، دهغي پر مخ باندي د خوشحالي او مسکا ليکي راپيدا شوي وي . شايد چي هغي ته دا کالي ډير خوبس و . بيا يي د قيرات په لور وکتل او ورته يي وويل :

اي موري ! تا ولي دومره تکليف او زحمت ويستلي ؟ څرنگه چي ما په بروصه کي تاته مور ويلي او دمور غږ مي درته کاوه ، نو په دي خاطر اوس هم درته د مور په نامه غږ کوم . دا خو ډير ښه رخت دي ، او زما تر ټولو ډير زيات خوبس . اوبيا تاسو پوهيږئ چي که تاسي ماته هيڅ هم را نه کړئ بيا به هم زه د ټولي نړۍ څخه زيات ستاسي قدر او عزت کوم .

د ريونا دي خبرو قيرات او سريان دواړه ډير زيات خوشحاله کړل . بيا هغوي دواړو يو خاي د نريوس ، پربيسا ، کندام و خيسار کالي بيل بيل کړل او او نقدي رقم يي د همد توکري څخه را بيل کړي او هغه يي نريوس ته په غير کي کيښود . په دي وخت کي د نريوس مور پربيسا قيرات ته مخ را وړو او ورته يي وويل :

قيرات خوري ! تا خو ډير زيات مصرف کړي ، ددي نه مخته علي پاشا هم مونږ ته ډير څه را کړي ، گوره خوري

قيرات د پربيسا خبري غوڅي کړي او ورته يي وويل : د نريوس موري ، نريوس يوازي ستا لور نه ده ، اوس هغه زما لور ده . دهغي پر ما او زما پر هغي باندي ډير حقوق دي . دا څه چي ما ورته راري دي ، زما خوري ، دا خو هيڅ نه دي . که خداي و غواړي او دا کله هم بروصي ته زما خواته راشي نو کتونکي به وويني چي زه د خپلي لور څومره خدمت کوم .

اوس نو لمر لويدلي و ، نريوس کالي را ټول کړل او پورته شوه ، ريونا ته يي مخ وړاوه او ورته يي وويل : واوره خوري ! خپل کالي دي اوس همدلته په خونه کي کيږده . گوره دا دي لمر پريوتي دي ، را څه چي ډوډۍ تياره ده .

ريونا ورته وويل چي هغه کالي چي زما دي هغه به زما سره وي ، نريوس خوري ! ته خپل کالي او نقدي کڅوره هلته دننه کيږده او راځه ، بيا چي زه څه ويل غواړم نو تاته به يي ووايم .

نريوس سمدستي د کاليو او نقدي کڅوري سره يو خاي مخامخ خوني ته ولاړه او د لږ ځنډ وروسته بيرته را ستنه شوه . کله چي هغه لمخي ته را نژدي شوه ودریده ، نو ريونا ور ته وويل :

نريوس خوري ! نن به ډوډۍ دلته نه پخيري ، ټول به زما سره زمونږ کور ته ځئ ، څومره ورځي چي زما مور قيرات او زما خور سريان دلته تم کيږي ، نو د هغوي تم کيدا خاي ، او نوره ميلستيا به يي هملته وي ، نريوس خوري ! څومره ورځي چي دوي پاته کيږي ، نو ته او ستا مور او بچيان به هم هملته له مونږه سره پاته کيږئ . زما په دي خبره که کوم يو څه نيوکه لري نو ويي وایاست . اوکه نه زه همدا اوس کور ته ځم او خپله مور او پلار هم همدلته را وړم . بيا به هغوي په خپله تاسي له ځانه سره هلته يوسي .

ريونا ددي خبرو وروسته چپ شوه ، ځکه چي په همدې ساعت کي د ريونا مور کيښا او پلار رستاک حويلی ته را ننوتل . دهغوي په کتلو سره نريوس ، علي پاشا اور يونا ټول و دريدل . نو قيرات هم غوښتل چي پورته شي خو ريونا هغه له لاسه و نيوله او بيرته يي کينوله ، بيا ريونا قيرات ته وويل :

اي مورجاني ! ستا پورته کيدو ته اړتيا نه شته . ستا شخصيت ماته دومره محترم دي چي ستا له پاره نه ښايږي چي د نور و له پاره پورته شي . دغه دواړه يو زما پلار رستاک او بله زما مور کيښا دي . بيا خپل پلار او مور ته و کتل او ورته يي د علي پاشا مور او خور دواړه ور وپيژندل . اوبيا يي خپل مور و پلار ته دخبرو به جريان کي وويل :

اي زما موري ! اي زما پلاره ! ستاسو د راتلو نه مخته ما دي خلکو ته وويل چې هر څومره ورځې چې د علي پاشا مور اوخور دلته تم کيږي نو دهغوي تم کيدا ځاي او خوراک څښاک به هملته زمونږ په کور کې وي او تر څنگ به يې نريوس ، دهغي مور او دواړه کوچنيان هم هملته قيام کوي .

په دې وخت کې رستاګ هم څه ويل غوښتل خو دهغه تر مخه کيښنا په خبرو پيل وکړ او ويي ويل:

زما د رنو اوخورو ميلمنو ! هغه څه چې زما لور ويلي همغه سهي دي . دا يواځې زما د لور غوښتنه نه ده بلکه داسې و گڼئ چې دا زما او زما د خاوند رستاګ غوښتنه هم ده چې تاسې ټول زمونږ هلته قيام وکړئ ، زه پوهيږم چې زه او زما خاوند رستاګ په بڼه وخت کې دلته را رسيدلي يو . مونږ دواړه د خپلو باغونو دکتلو له پاره را وتلي و او بيا ددې ځايه تيريږو نو فکر مو وکړ چې ريونا به هم له دې ځايه له ځانه سره واخلو ، نو ستاسې هلته زمونږ سره اوسيدل يوازې زما د لور ريونا غوښتنه او هيله نه ده بلکه زمونږ د ټولو هيله ده. يواځې ته او ستا لور نه ، بلکه تر څو پورې چې تاسې دلته ياست نو نريوس ، دهغي مور او دواړه کوچنيان به هم له مونږه سره اوسي ، ددې نه علاوه که د علي پاشا زوي سره وخت وي نو هغه دي هم هملته له مونږه سره اوسي .

د کيښنا دې وړانديز علي پاشا ډير خوشحاله کړ . بيا نو هغه د کيښنا په لور وکتل او روته يې وويل :

درنې مشري ! زه ستا ددې وړانديز ډير زيات ممنون يم . په هر صورت زما مور او زما خور ، زما ورنډاره ددواړو کوچنيانو سره يو ځاي ستا سي په کور کې اوسيدې شي . نه پوهيږي چې زما لښکر دلته ډير نژدې پراو کړي دي . او زه د يوه سالار په څير بايد هلته په لښکر کې موجود و اوسم . په هر صورت زه به د ورځې يو يا دوه ځلي ددې خلکو د کتلو له پاره دلته را ځم .

ددې پريکړې وروسته ټول دخپلو ځايو څخه پورته شول ، ټولو ژر ژر ځانونه تيار کړل ، نريوس دخپل کور ټولي خونې و تړلې ، او ټول د کوره ووتل . بهرنۍ دروازه يې هم کلکه کړه . او د ريونا د حويلۍ په لور وخوځيدل. علي پاشا خپل دواړه آسونه هم له قيضي و نيول او له ځانه سره يې يوړل .

کيښنا او رستاګ دواړو ميره او بنځي ټول له ځانه سره کړل او کله چې حويلۍ ته ور ننوتل ، نو د ننوتلو سره سم ښايسته او خوشحاله ريونا د علي پاشا څخه ددواړو آسونو واگي دتر لاسه کولو هڅه وکړه ، خو علي پاشا ورته وويل :

ريونا ! ته يې ماته پريږده ، زه به دا دواړه آسونه په خپله و تړم .

ريونا دعلي پاشا خبره و نه منله بلکه ددواړو آسونو واگي يې دخپل ځان په لور رابښکوددې ، او علي پاشا ته يې وويل :

نه علي پاشا ! دا شونې نه ده . دا زما حويلۍ ده ، دلته دا ډول کار کولو زما کار دي ، دا ځکه چې زه د خپل مور اوپلار يواځې لور نه ، بلکه دهغوي زوي هم يم . په دې خاطر به زه ستا دواړه آسونه تر اخوره پورې وړم. دهغوي تړل ، دهغوي دانه او وابڼه ، هغوي ته اوبه ورکول ، دا ټول نور زما کار دي .

په دې وخت کې علي پاشا په ډير غور سره ريونا ته وکتل ، اوبيا يې ريونا ته وويل : ريونا ! ستا دا سلوک ددې خبرې څرگندونه کوي چې ته په خپل کور کې ما پردې گڼی ، او همداسې غواړي چې پردې و اوسم .

ريونا په خدا شوه ، او بيا په خندوني اواز سره وويل :

علي پاشا! نه ، خبره داسې نه ده . ستا حيثيت خو زمونږ به کور کې د ډير ستر او دروند ميلمه په څير دي ، د کوم پردې سره

يوه ځوانه نجلۍ په دې توگه خبرې نه شي کولې . او نه يې د آسونو واگې ترې اخلي او په اخوره يې ورته ترې ، بلکه په دې کې خو ستا عزت او ستا درنښت دې ، په دې خاطر ته اوس ددواړو آسونو واگې پرېږده او ضد مه کوه ، زه به ستا خبره و نه منم ، آسونه به زه په خپله په اخور تړم .

د ريونا دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو ، ويې خنډل ، او د دواړو آسونو واگې يې هغې ته ورپرېښودې . ريونا د ډيرې زياتې خوشحالي سره هغه دواړه آسونه اخور ته يوړل ، هلته يې دهغوي څخه زينونه پرانستل ، د آسونو دخولو څخه يې قيضي ايسته کړې او دهغوي د داني او وښو بندوبست يې وکړ .

ټول خلک هلته ميلمستون ته ولاړل او کيناستل . په دې وخت کې نا ځاپه د کيټهنا سترگې د قيرات په لوڅو پښو باندې ولويدې ، ويې کتل چې پښې يې په ځاي ځاي باندې زخمي او په ځينو ځايو کې چاودې هم دي . د قيرات د پښو د کتلو وروسته کيټهنا سترگې په ډيره مشفقانه توگه د قيرات په څيرې باندې پرېوتې اوبيا يې قيرات ته وويل :

قيرات خوري ! تر څو پورې به ته په خپل دې سوگند باندې ولاړه يې چې « تر څو چې قاتلانو ته سزا نه يې ورکړل شوي او دهغوي څخه دې بدله نه وي اخستي ، نو پښې به نه په پښو کوي » . که چيرې بده يې و نه گڼي او ماته اجازه راکړې نو زه به يوه ډيره ښه جوړه پښې درته هديه کړم .

دهغې په دې خبرو باندې قيرات په ډير ناخوالي اواز سره وويل :

کيټهنا خوري ! لمرۍ زما لور سريان ، زما زوي علي پاشا او بيا زما لور ريونا هم پر ما باندې څو څو ځلي فشار راوړې تر څو زه خپل سوگند مات کړم او پښې پښو ته واچوم . ځکه چې په يخنۍ کې زما د پښو حالات ډير خرابيږي ، خو واوره زما خورجاني ! زه به په خپل سوگند باندې تر هغې پورې ولاړه يم « تر څو چې قاتلان خپل انجام ته نه وي رسيدلي » .

د قيرات ددې ځواب په اورېدو سره کيټهنا چپ پاته شوه ، په دې وخت کې ريونا دخپله ځايه را پورته شوه ، سريان يې له لاسه و نيوله او له ځانه سره يې را پورته کړه . بيا ريونا دخپلې مور کيټهنا په لور وکتل او ورته يې وويل :

اې مورجاني ! تاسې ټول دلته کينۍ خبرې کوئ ، زه او سريان څو چې ډوډۍ تياره کړو .

په دې وخت کې نريوس هم دخپله ځايه پورته شوه او ريونا ته يې وويل ، ريونا جاني ! زه هم له تاسې سره يوځاي پخلنځاي ته ځم تر څو له تاسې سره کومک وکړم .

په ځواب کې ريونا سمدستي نريوس له لاسه و نيوله او بيرته يې په خپل ځاي کينوله ، او ورته يې وويل :

نه ، نريوس خوري ! نن به ته دلته ارام کوي ، دا ټول کار به نن زه او زما خور سريان کوو .

نريوس غوښتل د ريونا د خبرې ځواب ووايي چې دهغې نه مخته علي پاشا په خبرو پيل وکړ .

ريونا ماته ډوډۍ مه تياروه ، زه بيرته لښکر ته ځم او هملته يې خورم .

دعلي پاشا په دې خبره ريونا په تيزو سترگو هغه ته وکتل او په احتجاجي لهجې سره يې وويل :

علي پاشا ! دا شوني نه ده . ته په هيڅ صورت د ډوډۍ د خوړلو پرته له دې ځايه تللي نه شي . ته په ارام سره دخپلې مور تر څنگ کينه ، دهغې سره خبرې وکړه ، دهغې خدمت وکړه ، زه او زما خور سريان دواړه به په لږه شيبه کې ډوډۍ تياره کړو ، ډوډۍ وخوره بيا چې چيرته ځي هلته ولاړ شه .

علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ريوڼا سمدستي سريان له لاسه ونيوله او د پخلنځي په لور يې بوتله . ريوڼا او سريان په ډيره بيره ډوډۍ تياره كړه ، ميلستون كې ټولو يو ځاي هغه وخوړه ، اوبيا علي پاشا د خپل لښكر په لور و خوځيد .

په دې توگه قيرات او سريان دواړو مور او لور نژدې يوه اونۍ دريوڼا په كور كې قيام وكړ ، تر هغې چې دوي هلته تم وو ، تر هغې وخته پورې نريوس ، كندام ، خيسار او پر بيسا هم هملته له دوي سره يو ځاي و . علي پاشا به د ورځې يو ځل يا دوه ځلي هلته راته او دټولو سره به يې كتل . په دې ترتيب د ريوڼا په كور كې دڅو ورځو د اوسيدو وروسته قيرات اوسريان دواړه مور اولور دهماغه ساتونكو سره چې دوي يې له بروصې دلته راوستي و بيرته د روميلىا د ولايت څخه بروصې ته له كوچ وكړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۰)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد گود یتمور څوک دي ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۰)

اوس تاسي ددې تاريخي ناول لسمه برخه لولئ:

(۱۰)

د سرويه پادشاه لازار شاه د سلطان مراد په لاسو وژل شوي و ، دهغه دوژل كيدو وروسته د هغه زوي ستيفن د سرويه پادشاه شوي و . د سرويه په تخت و تاج باندي د كيناستو نه وروسته ستيفن سوگند كړي و چې هغه به په هر صورت د مسلمانانو څخه د خپل پلار د وژل كيدو بدله اخلي . نو د سروبي په تخت باندي د كيناستو سره سم په هغه دجنگ ليوننتوب راغي . او په ډيره چټكتيا سره يې په خپل فوځ كې زيادښت راوست .

هغومره لښكر چې لازار شاه د سلطان مراد او بايزيد د مقابلي له پاره راوستي و نو ستيفن دهغې دوه هومره لښكر تيار كړ.ددې نه اخوا هغه د خپلو نصار او (صليبيانو) ورونو څخه هم كومك و غوښت او دهغوي څخه يې هم صليبي ځوانان د مسلمانانو څخه د بدلي د اخستلو له پاره له ځانه سره تيار كړل . ستيفن د يو ډير ستر لښكر د تيارولو او را غونډولو وروسته دمسلمانانو سره دټكر كولو هوډ وكړ . او په دې خاطر هغه د خپل مركزي ښاره ووت او د سرحدونو په لور روان شو .

ستيفن چې كله دمسلمانانو سيمو ته را نژدې شو نو خپل لښكر يې په دري برخو ووېشه ، يوه برخه يې له ځانه سره و ساتله ، او پاته دوه برخي يې د خپلو تكره سالارانو دقوماندي لاندي وركړي . هغه لښكر چې په خپله د ستيفن سره و هغوي د وديدن په سيمه كې پراو وكړ .

(دويدين ښار دبلغاريي په شمال غرب كې دډينيوب د درياب په غاړه د يوگو سلاويه د پولو سره نژدې پروت دي . اوس دا ښار د يو ستر تجارتي مركز تر څنگ يو صنعتي ښار هم دي . په پخوانيو وختو كې دلته يو ښار د «بونوتيله» په نوم هم اباد و ، او په څوالمه پيرۍ كې دا ښار د يوه ازاد هيواد پايتخت هم و، د « ۱۳۹۶ - د ۱۸۰۷» پورې دا ښار د ترکانو تر ولكي

لاندې و.)

د لښکر بلې برخې ته چې د سټیفن یوه تکره سالار یې قوماندانې په غاړه درلوده ، داسکب په سیمه کې پراو کولو حکم وشو .

(د اسکب اوسني نوم اسکویچ دي ، دا ښار د بلغارد څخه دوه سوه میله واټن لري او د «درزار» ددریاب په غاړه پروت دي . اوس یو تجارتي او صنعتي مرکز دي . دلته نن سبا یو کلب ، یوپوهنتون ، او یو نندارتون هم شته . د ۱۹۴۱ ز کال د اپریل په میاشت کې پرې جرمنیانو واکمني کړې ده .)

د لښکر دریمه برخې ته سټیفن په غرنۍ لړۍ کې د پټیدو او د غلچکي برید حکم کړې و، که څه هم سټیفن خپل لښکر په درې برخو ویشلي خو هغه په ډاگیزه توگه دا ښوول چې دهغې لښکر یواځې همدا دوه برخې دي . چې یوې یې په ویدین کې او بله یې په اسکب کې ځای نیولې و. د هغه لښکر په دغه دوو ځایو کې ساتل دحکمت نه خالي نه و . په دې ترتیب سټیفن غوښتل چې کله چې مسلمانان دهغې مقابلې ته راودانگي نو هغوی به هم زمونږ ددوه لښکر و دمقابلې له پاره خپل لښکر په دوو برخو ویشي . په دې ترتیب به دهغوي ځواک کمزوري شي اوبیا چې کله مسلمانان زمونږ ددواړو برخو لښکر سره ټکر وکړی نو هغه برخه چې د غرونو په لړۍ کې پټه پرته ده هغوي به د شا له خوا په دوي ناڅاپي يرغل وکړي . سټیفن په خپلې سوبه باندې ډاډمن و ، دا ځل د سټیفن خور ډسپنا هم په عسکري کالیو کې دخپل ورور اوخپل لښکر تر څنګ ولاړه وه . په پخوانیو جنگونو کې هغې یواځې دښځینه لښکر لارښوونه کوله ، او دهغوي دښځینه و کار دا و چې دخپل لښکر تر منځ وا وسي او خپل لښکر د مسلمانانو پر خلاف را و پاروي ، خو دا ځل ډسپنا په عملي توگه په جنگ کې ور ننوتې وه .

دسرویه دپادشاه سټیفن دا ستره غلطي وه چې د مسلمانانو لښکر به په دوو برخو په ویشلو سره کمزوري کړي . او دا چې د مسلمانانو دوه برخې لښکر چې کله ددوي د لښکر سره په ټکر کې شی نود دوي دریمه برخه به پرې دشا له اړخه يرغل راورې او په دې ترتیب به مسلمانانو ته ماتې ورکړي او خپله سوبه به ډاډمنه کړي . دا په داسې حال کې و چې د مسلمانانو جاسوسي شبکو دهرې لمحي اوهرې لحظې خبر علي پاشا ته را رساوه . او علي پاشا هم دا ټول خبرونه پرته له ځنډه سلطان بايزيد يلدزم ته ور ليږل . په دې ترتیب د مسلمانانو جاسوسي شبکو د سټیفن د لښکر ددرې واړو برخو خبر ، دهغوي دپټنځایو په هکله او هم د هغوي دخوزښتونو اوپلانونو په هکله ، د گړندیو لیرونکو په واسطه علي پاشا اوبیا علي پاشا سلطان بايزيد يلدزم ته ور رسول .

ددې خبرونو د ورسیدو سره سم سلطان درنگ و نه کړ . یو ستر لښکر یې د بروصې د ښاره څخه له ځانه سره را واخست ، او د رومیلیا په لور را روان شول او دلته ورته په رومیلیا کې علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځای منتظر ناست و .

***** ۱۷

یوه ورځ ماښام نا وخته سلطان بايزيد يلدزم هغه ځای ته ورسید چېرې چې علي پاشا دخپل لښکر سره پراو کړې و. علي پاشا دخپلو سالارانو سره یو ځای دهغوي دښه راغلاست په خاطر دهغوي مخې ته ورغلل . سلطان له آسه را ښکته شو او د علي پاشا او نورو سالارانو سره یې په غیر روغبر وکړ او تر څنګ یې خپلو لښکر و ته هملته د پراو کولو حکم وکړ . بیا سلطان د علي پاشا اودهغه د سالارانو او هم دهغو سالارانو سره چې د بروصې له ښاره ورسره یو ځای راغلي و دخپلې خیمې په لور روان شو . او پاته لښکر په خپلو خیمو جوړولو کې بوخت شول .

ټول په خیمه کې کیناستل ، تر لږ څه وخته پورې سلطان بايزيد يلدزم ، علي پاشا او دهغې سالارانو ته کتل اوبیا یې ورته وویل:

علي پاشا زویه ! هغه خبرونه چې تا دخپلو جاسوسي شبکو له لارې ماته را رسولي دي ، دهغوي په مطابق استیفن درې لښکره تیار کړې دي، یو په ویدین کې بل په اسکب کې او دریم یې په غرنۍ سلسله کې پټ کړې دي . په دې توگه استیفن غواړي ځان ته گټه پیدا کړي . خو مونږ هوډ کړې چې دهغې گټه به په زیان بدلوو . زما په ذهن کې د استیفن ددې درې واړو

لبنکرو دمقابلې له پاره یو پلان شته . که چیرې په هغې باندې عمل وکړو نو زما په آند به مونږ ډیر ژر استیښن ته ماتې ورکړو ، او بیرته به یې تښتې ته مجبور کړو . او یا به یې په جنگ کې ژوندي و نیسو او د خپلو شرایطو په مطابق به پرې سوله و منو .

سلطان بایزید یلدرم تر دې ځایه دخبرو کولو وروسته لږ څه تم شو او بیا یې علي پاشا ته وکتل او په پوره ځانگړتیا سره یې هغه ته وویل :

علي پاشا ! زه غواړم نن شپه له تاسې سره یو ځای همدلته قیام وکړم . تر څو زمونږ لبنکر دلته لږ څه آرام وکړي ، سبا سهر به له دې ځایه کوچ کوو . زمونږ وړاندې تگ به په ډیره ارامه توگه وي . تر ماښامه به سفر ته دوام ورکړو . د ماښام سره سم به لبنکر په کوم بڼه ځای کې پراو وکړی ، ماښام ډوډۍ به وخورې او کله چې ماښام تیاره شي ، شپه پښخه شي نوته به دخپل لبنکر سره یو ځای د اسکب په لور مخه وکړي ، تاته په دې سیمو کې د پاته کیدو په اساس ډیره تجربه تر لاسه شوې ، په دې خاطر به تر اسکب پورې رسيدل تاته کوم ستونزمن کار نه وي .

د سلطان بایزید یلدرم دوینا په ځواب کې علي پاشا وویل :

درونده سلطانه ! ته غم مه کوه . دا ټوله سیمه ما له پخوا څخه کتلي ده . هغه وخت چې ما د ترانوا ښار ونيوه نو زه د ویدین او اسکب تر څنگ تیر شوي وم . ددې څنگ به د شپې په تیاره کې زما هغه مخبران هم زما لارښوونه کوي چې په اسکب کې یې د دښمن دلبنکر پراو کتلي ، اوس تاسې ماته نور څه حکم لرئ؟

دعلي پاشا په خبرو باندې د سلطان بایزید یلدرم په مخ باندې د خوشحالی نښې را و ځلیدې ، او بیا یې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ورته یې وویل :

علي پاشا د شپې په تیاره کې ته د اسکب په لور روان شه . هلته چې ددښمن کوم لبنکر پروت دې پر هغې باندې د شپې له خوا حمله وکړه ، دا بایدداسې توپاني حمله وی چې دښمن ترې د خلاصون لاره و نه مومي ، ترڅو ددښمن دا برخه زمونږ له پاره د خطر سبب ونه گرځي ، زه به هم ستا د کوچ سره سم د ویدین په لور ولاړ شم . هلته استیښن په خپله دخپل لبنکر مشرې کوي ، زه به د استیښن سره په خپله ټکر کوم . علي پاشا زویه ! ستا کار به داوي چې په اسکب کې چې ددښمن څومره لبنکر دې هغوي له منځه یوسي او بیا د ویدین په لور راشي او په کوم ځای کې پټ سنگرونه و نیسي ، کله چې زه د ستیښن سره ټکر کوم نو ښکاره ده چې دهغه ، هغه پټ لبنکر چې هلته په غره کې یې ځای په ځای کړې دې د شا له اړخه پر ما یرغل کوي ، نوکله چې هغوي د خپلو سنگرونو څخه را ووځي نو تاسې پرې یرغل یوسي ، تردې وخته پورې زه ډاډه یم چې زه به د استیښن لبنکرو ته ماتې ورکړم او بریمند به ترې را ووځم ، زه هیله لرم چې زمونږ تر شا ددښمن لبنکر به تاسې سنبال کړئ . په دې ترتیب د سرویه پادشاه ستیښن به دخپل پلار لازار شاه په څیر زمونږ تر مخه بې وسه شي . مونږ به هڅه وکړو چې ستیښن ژوندي و نیسو او پوښتنه ترې وکړو چې هغه ولې بیا د جنگ کولو هوډ کړې و .

سلطان بایزید یلدرم چې کله چپ شو نو علي پاشا ورته وویل :

درونده سلطانه ! کوم پلان چې تا وړاندې کړې هغه ډیر زیات د پیاده کولو وړدي ، بس همدا اخري خبره و گڼه .

سلطان بایزید یلدرم یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ او ویی وویل:

نو که چیرې معامله همداسې وی نو پورته شی ، د لبنکر ډیر او معاينه وکړئ ، او د لبنکر دخورا څښاک تیاری وکړئ .

ددې خبرې سره سم سلطان بایزید یلدرم دخپله ځایه را پورته شو ، نور سالاران هم راپورته شول ټول د خیمې څخه بیرون را ووتل ، د لبنکر دخوراک څښاک تیاری یې و نیوه ، راتلونکې شپه ټول لبنکر په هماغه ځای کې سبا کړه . او سبا یې

دهغه ځايه کوچ وکړ . علي پاشا دخپل لښکر سره يو ځای د اسکب په لور روان شو په داسې حال کې چې سلطان بايزيد يلدرم د سرويه دپادشاه استيفين سره د ټکر له پاره د ويدين په لور وخوځيد.

۱۸ ****

د بروصي دښار په لور د قيرات او سريان د تللو نه څو ورځې وروسته بيا هم نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان هملته د ريونا په کور کې تم شول . يو نا ځاپه دوه آس سپاره نا پيژندل شوي کسان د خپلو آسونو سره يو ځای د ريونا انگر ته را ننوتل . به دې وخت کې ريونا ، نريوس ، دهغوي مور ، دواړه کوچنيان ، رستاک او کيتهنا د حويلی په انگر کې ناست ول او په خپلو منځو کې يې خبرې کولې ، ريونا او دهغې پلار رستاک د نوو راغليو کسانو په کتلو هک پک شول ، سمدستي د خپلو ځايو څخه پورته شول ، بيا ريونا د نريوس په لور وکتل او په ځانگړې اشاره يې هغه پوه کړه ، اونريوس هم اشاره باندې پوه شوې وه . پرييسا هم په دغه اشاره باندې پوه شوې وه ، هغوي ټول پورته شول . ريونا نريوس او پرييسا ددواړو کوچنيانو سره يو ځای يوې خونې ته يوړل . خو د ريونا پلار رستاک و کيتهنا هملته په انگر کې دريدلې پاته شول . راغلي دواړه سپاره مخته ولاړل ، بيا دهغوي څخه يوه د آس واگې پريينولي او د رستاک په لور ورغې او هغه ته يې مخ کړ او ورته يې وويل :

اي کاکا ! زه او ورور مې دواړه د يوې مهمې خبرې له پاره تا ته راغلي يو . دې سړي همدومره خبره وکړه چې رستاک يې خبره غوڅه کړه او ورته يې وويل . تاسې ته له ماسره دخبرو کولو د اجازې اړتيا نه شته . تاسو زما د خداي بښلي ورور زامن ياست ، او زما له پاره هم د زمانو ځای لرئ ، را ځئ هلته په ميلستون کې کينئ . نو هره خبره چې وي هملته به يې په ډاډه زړه سره وکړ و .

درستاک ددې خبرې په اوريدو سره دواړه سپاره ډير خوشحاله شول ، دواړو خپل آسونه په اخور باندې و تړل ، او ميلستون ته راغلل او کيناستل . کيتهنا او رستاک دواړه ميره او ښځه هم د هغوي تر څنگ په ميلستون کې کيناستل . دهغوي ددې خبرې په اوريدلو سره ريونا ډيره انديينمنه وه ، کله چې هغوي ټول دننه کيناستل نور ريونا د خپلې خونې څخه را ووتله او دمیلستون د دروازې په ووت کې يې غوږ و نيوه تر څو واورې چې دوي څه وايي ؟ دغه راغلي دواړه سواره د رستاک ورپرونه وول . چې د علي پاشا د وژل شوي ورور مجدالدين سره ټکر شوې و او بيا يې ددغې ټکر وروسته د خپلو ځانو د خوندي کولو په خاطر تيبته کړې وه .

په ميلستون کې تر لږه وخته پورې چپه چپتيا وه ، بيا رستاک ته د خپلو دواړو ورپرونو څخه يوه وويل :

اي کاکا! زه او ورور مې په څو مهمو مسايلو باندې له تاسره خبرې کوو . هغه خبره چې تر هر څه لمړی مونږ له تاسره پرې غږيرو هغه داده چې هغه ښځه چې نريوس نوميرې دا دخپلې مور او کوچنيانو سره ولې ستاسې کور ته ډيره ځې راځي؟ ته پوهيرې چې هغه په دوو علتونو زمونږ له پاره د نفرت او کرکې وړ ده ؟

لمړی دا چې هغې نصرانيت پريښود ، دې او مور يې دواړو اسلام و مانه . اوبيا يې د يوه مسلمان سره واده هم وکړ . اودهغې دواړه کوچنيان دهمغه مسلمان ميره څخه دي . نو د نصرانيت په پريښولو سره ددې ښځې سره اړيکې ټينگول ښه کار نه دي . داسې خلک په نصرانيت کې د نفرت اوکرکې وړ دي . نو مونږ تاته دا ويل غواړو چې ته هغه پس له دې دلته په کور کې مه پريرده . او دا هم شونې ده چې مونږ د هغې څخه او دهغې ددواړو زمانو څخه دخپلو ترخو يادونو بدله واخلو .

بل د نفرت او کرکې وړ علت دادې چې هغې چې د کوم مسلمان سره واده کړې و د هغه نوم مجدالدين و او هغه زمونږ د بدترينو دښمنانو څخه و . تا ته به څرگنده وی چې همدغه شخص دخپلو څو تنو ملگرو سره پر مونږ حمله وکړه . او دهغې حملې په پايلو کې نه يواځې زمونږ پلار ووژل شو بلکه زمونږ کوچني ورور هم له منځه ولاړ . هغه يوازې زمونږ ورور نه و بلکه د ريونا راتلونکې ميره هم و . په دې خاطر د دغې نريوس نومي ښځې ميره مجدالدين لکه څنگه چې مونږ ته دکرکې او نفرت وړ دي همداسې بايد تاسې هم ترې کرکه او نفرت وکړئ ، بلکه زه تاته په څرگندو ټکو وایم چې څرنگه چې دهغې

دميره په لاسو زما پلار او کوچني ورور وژل شوي دي نو په دې خاطر يوه ورځ نه يوه ورځ به مونږ ددې بڼې او دهغي ددواړو کوچنيانو څه بدل اخلو او دهغوي ژوند ته به خاتمه ورکوو.

اي کاکا! دا خو لمړۍ خبره وه چې مونږ غوښتل له تاسره پرې خبرې وکړو خو اوس غواړم هغه بله خبره هم تاته تر مخ کيږد.

پخوا له دې چې ددې ځوانانو څخه کوم يو خپله خبره پيل کړي رستاک په خبرو پيل وکړ او ورته يې وويل :

د بلې خبرې د بيانولو تر مخه ، زما بچيانو ! دخپل لمړني اعتراض ځواب له مانه واورئ ! اوبيا د بلې خبرې پيل وکړئ . تر هر څه لمړۍ زه تاسې ته داويل غواړم چې هيڅکله هم ته اوستا ورور د نړيوس ، دهغي د مور او دواړو کوچنيانو پر خلاف کوم اقدام و نه کړئ . او نه د هغوي د وژلو هڅه وکړئ ، زما لور ريونا او زما بڼه کينهنه ځکه هغوي دلته ډير را بولي تر څو مونږ هغوي بيرته د نصرانيت په لور را واړو . زه به تاسې ته دا په ډاگه کړم چې زموږ هڅي هيڅکله هم خوشي نه ځي . تاسې ته معلومه ده چې د نړيوس ميره مجدالدين چې مسلمان و وژل شوي دي . دهغي نه وروسته ما او زما لور ډيره هڅه وکړه چې نوموړې بيرته خپل نصرانيت ته راوړو ، نو زه تاسې ته زيرې درکوم چې نړيوس او دهغي مور پر بيسا اسلام پريښي او بيرته نصرانيت ته را اوښتي دي . په دې خاطر زه تاسې ته داويم چې اوس هغوي دنفرت او کرکي وړ نه دي او نه واجب القتل دي په دې خاطر نه دهغوي پر خلاف لاس پورته کړئ او نه هغوي ووژنئ. اوس هغوي دمسلمانانو پر ځاي نصراني شوي دي .

درستاک ددې خبرې په اوريدو سره ددواړو ورونو په څيرو کې خوښي راو ځليده ، په دې وخت کې هغه بل وويل :

که چيرې هغي نړيوس او مور يې دواړو اسلام پريښي وي او نصرانيت ته را اوښتي وي نو دا خو رښتيا هم ډير بڼه خبر دي . زه او ورور مې له تاسره ژمنه کوو چې له ننه وروسته به مونږ نه نړيوس ته په بده سترگه وگورو او نه به پرې لاس پورته کړو او نه به يې د وژلو هڅه وکړو . کله چې هغي او مور يې بيرته نصرانيت منلي نو دهغي پايلې دا را وځي چې دواړه کوچنيان به هم د نصرانيت په فضا کې را لوي شي ، اي کاکا! دا خبره ختمه و گڼه . اوس دا بله خبره ستا مخته ږدو .

ته پوهيږي چې ريونا زموږ دکشر ورور غوښتنه او پلان و . اوس چې هغه دمجدالدين سره د ټکر په وخت کې له منځه ولاړ نو ريونا به بل چيرې نه ځي ، دهغي اصل ځاي زموږ کور دي او هملته به ورځي ، اي کاکا! ته زموږ دواړو څخه چې هر يوه ته دې خوښه وي د ريونا واده وکړه ، مونږ دا خبره دريونا خوښي ته هم پريږدو ، خو زموږ نه پرته مونږ ريونا بل چاته نه پريږدو .

دخپل وراره ددې خبر و په اوريدلو سره درستاک په څيره باندې د خفگان ښي را ښکاره شوي خودحالاتو د نزاکت سره يې خپل ځان سنبال کړ او تر ډيره ځنډه چپ پاته شو اوبيا يې د لږ څه فکر نه وروسته وويل :

زما زامنو ! هغه څه چې تاسې وويل هغه په خپل ځاي سهي دي . خو تاسې داخبره ډيره وروسته کوئ ، په دې خاطر چې ستاسې د کوچني ورور د وژل کيدو وروسته ما د ريونا کوژدن دکلي د يوه ځوان سره کړي ده ، هغه هم ډير حيثت خاوند ، نصراني او نیک انسان دي ، اوريونا د زړه نه خوښوي .

دهغه په دې خبره د رستاک د وريرونو څخه يوه يې وويل : ايا ريونا هم هغه خوښوي؟

رستاک لږ څه فکر وکړ او بيا يې وويل :

زما زامنو ! ريونا هغه ځوان ليدلې دي خو تر اوسه يې ورسره خبرې اترې نه دي کړي ، دهغي خوښيږي هم نه ، خو ما او دهغي مور دا خپلوي کړي ، نو په دې خاطر داسې و گڼئ چې په دې کې د ريونا رضامندي هم شامله ده . که چيرې دغه

خبره چې تاسې يې اوس کوئ پخوا مو کړې وای نومونږ به دغې ځوان سره د ریونا رشته نه تړله ، بلکه ستاسې د دواړو څخه به مې یوه ته په خوشحالی سره واده کړې وای، تاسې په دې مسئله کې کوم اعتراض مه راپورته کوئ.

د رستاګ ددې ځواب په هکله دواړه وروڼه تر یوه وخته پورې په خپل منځي سلا او مشورې کې بوخت شول او دهغې وروسته یوه یې وویل :

ای کاکا جانه ! بې شکه چې تا به ددې کلي د کوم ځوان سره د ریونا د کوژدې خبره کړی وي خو مونږ به دا واده پرې نه ږدو . مونږ ته هغه ځوان هم معلوم دي د کوم سره چې ته د ریونا واده کول غواړې . لږ ساعت وروسته مونږ دواړه وروڼه له دې ځایه درومو ، او تاته یوه اونۍ مهلت درکوو . په دې موده کې ته ښه فکر وکړه ، خو تا ته به غوره او بهتره داوي چې د ریونا د کوژدنې خبره په همدې ځای پاي ته ورسوي ، او په پوره خوشحالی سره ریونا زمونږ سره لیرلو ته تیار شي.

په دې وخت کې رستاګ د ډیر عقل او پوهې څخه کار واخست ، ځکه په همدې ځای کې یې دهغوي دخبرې څخه انکار و نه کړ . بلکه په ډیره عاجزی او ډیره نرمې لهجې سره یې هغوي وویل :

زما زمانو ! تاسې زما د ورور اولاد یاست ، ماته دخپل ځان نه وروسته تاسو ډیر محترم او درانه یاست هغه څه چې تاسې وویل زه به دهغې په هکله د ریونا او دهغې دمور ، ستاسې دکاني ، سره په دې هکله خبرې وکړم . زه هیله لرم چې مونږ درې واړه به یوځای کومي ښې پایلې ته ورسیرو . اوبیا هم زه هیله من یم چې پایلې به یې ستاسې په حق کې وي . خو زما زمانو ! پخوا له دې چې ریونا ستاسې څخه د کوم یوه سره واده کړم ستاسې له اړخه هم ډاډ غواړم.

دواړو دخپل کاکا خبرې په ډیر غور سره واوریدې او دهغې د خبرو څخه ډیر زیات خوښمن شول ، تر څنګ یې دهغې د خبرو څخه هیلې هم را وتوکیدې . ځکه چې دهغوي کاکا د هغوي څخه د یوه سره د ریونا په واده کولو باندي راضي شوي معلومیده ، نو دوي هم د خپل کاکا په لور باندي په ډیره عاجزی سره کتل ، رستاګ هم دهغوي ددې ردعمل څخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، دخبرو اترو مخ یې بلې خواته یوړ او ورته یې وویل:

هغه باور او ډاډ چې زه یې له تاسې دواړو څخه غواړم هغه دادې چې تاسې هم خبر یاست او زه هم خبر یم چې تاسې د مجدالدین سره تکر کړې ، او دهغې تکر په پایلو کې زما د ورور په ګډون ستاسې کشر ورور هم وژل شوي ، زه یواځې دا پوښتل غواړم چې تاسې ولې د مجدالدین سره تکر وکړ ؟ گورئ زمانو ! ما ته په دې خبره پوهیدل ډیر زیات اړین دي چې کله چې ریونا ستاسې څخه د یوه سره واده شي نو زه غواړم چې زما لور هلته ډاډمنه ژوند وکړي . زه په دې خاطر هم ددې حالاتو څخه ځان خبرول غواړم چې دهغو راتلونکو ګواښونکو حالاتو مخنیوي وکولای شم او دخپلې لور راتلونکي خوندي کړای شم . که چیرې تاسې له چا سره دښمني لرئ ، که چیرې ستاسې د مجدالدین سره کومه دښمني وه ، نو زه باید پر هغې وپوهیږم . تر څو زه دخپلې لور او ستاسې د دواړو د خونديتوب په هکله وسایل برابر او لارې چارې ولټوم . زما زمانو ! ما خو داخبره غلږه نه ده کړې .

د رستاګ په دې پوښتنو باندي دواړو وروڼو یو ځل بیا رستاګ ته په ډیره حیرانونکي توګه وکتل . خو څرنگه چې هغوي ته د ریونا د په لاس ورتلو امید و نو په دې خاطر هغوي خپل ټول راز خپل کاکا ته په ویلو تیار شول . دهغوي څخه یوه یې وویل :

ای کاکا جانه ! دا چې مونږ ولې د مجدالدین سره تکر وکړ ، دا په خپله یوه اوږد داستان دي .

رستاګ سمدستي ورته وویل :

زه غواړم همدا اوږد داستان واورم ، تر څو په هغه حالاتو او شرایطو چې مونږ ته مخته راځي ، ځان پوه کړم . زمانو ! ددې هر څه پوهیدو څخه زما موخه داده چې زه ستاسې ددواړو سره سره د خپلې لور ریونا د ساتنې له پاره هم دخونديتوب سامان

تیار کړم . په دې خاطر هر هغه څه چې وشول هغه ماته په تفصیل سره وواياست . په دې وخت کې به زه تاسې ته دا هم ووايم چې له مانه د کومې خبرې د پټیدو هڅه مه کوئ ، که چیرې تاسې کومه خبره را نه پټه کړه اوماته وروسته دهغې په هکله معلومات تر لاسه شو نو دا یاد ساتئ چې زه به هیڅکله هم له تاسې سره د ریونا دتللو اجازه درنه کړم .

د رستاک په دې گواښ باندې دواړو ورونو وخنډل اوبیا یې یوه وویل :

ای کاکاجانه ! هغه څه چې زموږ سره راز دي هغه به ټول ستا تر مخه کیږدو . اوس چې ته دي ته تیار یې چې ریونا زموږ سره د لیرلو ملاتړ یې نو بیا زموږ په فکر زموږ اوستا تر منځ راز باید پاته نه شي . ای کاکا چانه ! موږ یواځې د مجدالدین ژوند ته دپای ټکي نه دي ایښودې ، دهغه نه د مخه مو دمجدالدین مشر ورور او دهغه پلار هم له تیغه تیرکړي دي .

دهغوي په دې څرگندونو باندې د پردې تر شا ولارې ریونا ټکان وخور ، د رستاک بڼه او په خپله رستاک هم هک پک شول . خو ټولو ډیر ژر ځانونه سنبال کړل ، او یوځل بیا رستاک په خبرو پیل وکړ .

زه غواړم په دې و پوهیږم چې تاسې اخر ولي مجدالدین ، دهغه ورور او دهغه پلار ووژل ؟

د رستاک ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه بل ورور په خبرو پیل وکړ او ویې ویل : ای کاکا جانه ! دا یواږود داستان دي ، په دې کې هیڅ شک نه شته چې هغه درې واړه مونږه وژلي دي خو په دې وژلو کې زموږ سره نور هم ډیر خلک گډ دي ، او هغوي هم دا وژل په خپله خوښه نه دي کړي ، بلکه موږ ټولو ته حکم شوي و چې داسې باید وشي ، نو موږ هم همغسې وکړل .

دهغوي په دې څرگندونو باندې رستاک لږڅه ټکان وخور خو دهغوي څخه یې د نور زیات معلومات دتر لاسه کولو په خاطر ځان سنبال کړ او ویې ویل : زما د ډاډ او تسلی په خاطر ایا تاسې دا ویلي شئ چې تاسې دا کار د چا په حکم تر سره کړ ؟

د رستاک ددې پوښتنې له پاره دواړو ورونو خپلو کې مشوره وکړه اوبیا یې یوه وویل :

واروه کاکا جانه ! دلته د یوناني پادریانو او راهبانو یوه ډیره ستره ډله ده ، هغوي نه یواځې د عیسائیت تبلیغ دنده په غاړه لري بلکه دهغې د پر مختگ له پاره یې زیات شمیر تنظیمونه جوړ کړي دي . د پادریانو اوراهبانو ددې ډلې دوه مرکزونه دي . یو یې د گرمی د موسم ځای دي او بل یې د یخنی د موسم ځای . د گرمی د موسم ځای یې په «ایکرو پولس» کې دي .

(ایکروپولس یو پورته او لوړ ځای ته ویل کیږي . د یونان د یوه ښار د ټولو نه پورته ځای ته «ایکروپولس» ویل کیږي ، په دې اساس د ایټهنز په شاوخوا کې هم یو ایکروپولس شته ، دا ایکروپولس نژدې پنځه سوه فټه لوړ په یوې غرنۍ سیمه کې پروت دي ، دې ځای ته یواځې یوه لاره د ورتللو شته ، اوبله نه لري . په دې غره باندې د ښار ستر سترې ماڼۍ ابادې شوي دي ، هلته یو ډیر مشهوره پخواني ماڼۍ «پارتهین» ده چې یو وخت دمعبد په توگه کارول کیده ، د پارتهین قوم دا پخواني معبد د پادریانو او راهبانو دگرمی دموسم ناست ځای و .)

د هغوي ژمني ناستځای د پلوپ په سیمه کې و . پلوپ د یونان جنوبي برخه ده چې د څلورو اړخو نو څخه په سمندر کې را گیر ده . د وچې یوه نرۍ پټی هغه د نورې لوی وچې سره نښلوي هغې ته دگرنگونو پټی ویل کیږي . که چیرې د سهیل له اړخه څوک دغه جزیره نما ته ورځي نو د ترپلې څخه به تیریري . دا د راهبانو او پادریانو ژمني ناستځای دي .

اوس نو د کومو پادریانو او راهبانو د ډلې په اړه زه خبرې کوم ، نو لکه څنگه چې مخته مې تاته وویل چې دهغوي تر مخ تر ټولو ستره دنده د عیسائیت تبلیغ او پر مختگ دي . د همدې موخو په خاطر دغه پادریانو وسله وال تنظیمونه جوړ کړي دي ، او په مختلفو سیمو کې یې هغوي خپاره کړي دي ، د دغو ډلو د چلولو په خاطر هغوي د قسطنطنیه د پارشاه مینوئیل نه علاوه د هنگري دپادشاه سچسمنډ او د بلغاریه د شهزادگانو سائرنکن او ایکسلا څخه هم مالي او اخلاقي کومک اخلي . ددې

تنظيم تر ټولو ستر او ټکره ملاتري د بلغار په شهزادگان سائرن کن او ایکسلا دي .

دلته زمونږ د رومیل په ولایت کې ددې تنظیم تر ټولو لوی رکن «یونیسس» دی ، دا هماغه یونیسس دی چې زمونږ دکلي سردار هم دی او ته یې ډیر بڼه پېژني هم . دپادریانو او راهبانو دې تنظیم خپلو ټولو کارکوونکو او وسله والو ته حکم کړي دي چې هغه سیمې چې مسلمانانو سوبه کړي دي او یایې سوبه کوي ، هلته د مسلمانانو د تبلیغ کارونه مه پریږدی تر څو دهغوي د تبلیغاتو له لارې عیسایان د اسلام په لور ولاړ نه شي ، مونږ دواړه وروڼه هم ددهمدې تنظیم ارکان یو . زمونږ هغه ورور چې ، د ریونا کوژده شوي و او ووژل شو هغه هم د همدې تنظیم رکن و . بلکه داسې و انگیره چې ستا ورور او زمونږ پلار هم ددهمدې تنظیم رکن و ، نو مونږ په دې سیمه کې ټوله کار روایي د خپل کلي د سردار یونیسس په حکم کوله ، او ددهمدې یونیسس په حکم مونږ د مجدالدین نه اخوا د هغه مشر ورور او پلار هم وژلي دي . دهغه پلار تر ټولو دمخه زمونږ په لاسو ووژل شو ځکه چې هغه په دې سیمو کې د اسلام تبلیغ کاوه . هغه یو ډیر زهرجن او اغیزمن تبلیغي و . د هغې د وژلو له پاره مونږ ته د پلور د جزیرې څخه د پادریانو او راهبانو له اړخه خاص پیغام راغلي و . چې په هغې کې یې ویلي و چې دغه مبلغ چې نوم یې خیرالدین دی سمدستي له منځه یوسی . ځکه چې د هغه په لاسو ډیرو خلکو د اسلام منلو ته غاړه ایښودې وه . زه باید دا هم ووايم چې د خیرالدین مبلغ په لاسو په زرگونو وگړو یواځې د رومیلیا په ولایت کې نصرانیت پری ایښي او اسلام یې منلي و . کله چې دا خبرې د پلور جزیرې کې د راهبانو او پادریانو غونډې ته ورسیدې نو هغوي ډیر په غضب شول ، نو د خیرالدین د وژلو حکم یې را ولیږه ، اومونږ ته د حکم د رسیدو سره سم ، مونږ هغه پلي کړ او خیرالدین مو له منځه یووړ .

خبره یوازې تر خیرالدین پورې نه وه را ټوله . په دې سیمو کې په سلگونو مسلمان مبلغین ، چې دلته د تبلیغ له پاره راغلي و ، نژدې ټول مو له منځه وړي دی . په دې ورځو کې یو څو لا تر اوسه پورې شته چې لا تر اوسه زمونږ لاس نه دي ورسیدلي ، ددې علت دادې چې دهغوي سره څه ساتونکي هم گرځي او په ډیره منظمه توگه خپل کارونه سر ته رسوي ، خو زمونږ سترگې پر هغوي باندي نښتي دي او یوه ورځ نه یوه ورځ به مونږ دهغوي کار هم ور ختم کړو .

دخیرالدین مبلغ د وژلو وروسته د هغه مشر زوی د هغه د بدلي د اخستلو له پاره راغي ، مونږ هغه هم له منځه یووړ . دهغه وروسته دهغه ورور مجدالدین ددې زمکو په لور مخه کړه . او هغه هم مونږ له منځه یووړ . اوس ویل کیږي چې د مجدالدین یو کشر ورور چې ، علي پاشا ، نومیږي ، هغه سلطان مراد په خپل لښکر کې اخستي دي ، همدا سړي په راتلونکو ورځو کې زمونږ له پاره گواښ گرزیدای شي ، په دې خاطر مونږ هوډ کړي دي چې هر وخت چې مونږ ته وخت تر لاسه شي نو دعلي پاشا څټ به هم ورپري کړو تر څو دهغه له اړخه مونږ ته چې کوم گواښ متوجه دي هغه د تل له پاره له منځه ولاړ شي .

ددې خبرې سره سم دغو دواړو ورونو یو بل ته اشاره وکړه ، پورته شول ، یو یې درستاک په لور وکتل او ورته یې وویل :

کاکاجانه ! اوس به مونږ دواړه ولاړ شو ، یوه اونۍ وروسته به بیرته را ستنیږو ، خو ستا ، زمونږ دکاني او ریونا درې واړو ځواب باید «هو» وي . خو که چیرې تاسې نه وکړه نو په یاد ولری چې حالات به دومره خراب شی چې بیا به یې هیڅوک نه شي کنترولولای .

ددې خبرې سره دواړه د میلستون څخه ووتل نو ددروازې د پردې په گوډ کې ولاړې ریونا د هغوي څخه مخته منډه کړه او خونې ته ننوته . دهغې د کاکا دواړه زمان د اخور په لور ورغلل ، خپل آسونه یې راپرانستل او د انگر څخه ووتل .

کله چې هغو دواړه ولاړل نو رستاک او کیتنه دواړه هم د میلستون څخه را پورته شوي او د حویلی داخلي برخې ته د ورتلو نیت یې وکړ خو په همدې وخت کې نریوس ، پریبسا ، ریونا درې واړه دهغوي لوري ته ورغلل . ددوي په ورتگ سره هغوي بیرته په خپلو ځایو کیناستل ، هغوي ددواړو کوچنیانو سره یو ځای هم هملته کیناستل . بیا نو رستاک د نریوس په لور وکتل اور ورته یې وویل :

نریوس لوري! دغه زما دواړه ورپرونه چې دلته راغلي و هغوي يواځي ستا د ميره ، مجدالدين ، قاتلين نه بلکه د هغه دپلار او ورور قاتلين هم دي . لورجاني ! دوي که څه هم زما د ورور زامن او زما ورپرونه دي خو په حقيقت کې زه ريښتيا هيڅکله هم نه پټوم ، همدوي ستا د ميره وژونکي هم دي .

ددې وروسته روستا ک د پلوپ په جزيره کې د راهبانو او پادريانو به هکله چې څه اوريدلي و او هغه تفصيلات چې ورپرونو يې ورته ورکړي و ټول نريوس ، ريونا ، پربيسا ته ټکي په ټکي وويل په دې وخت کې ريونا خپل پلار ته مخ کړ او ورته يې وويل :

اي پلارجانه ! اول خو دا ووايه چې دهغوي د هغې غوښتنې به هکله ته څه وايي چې هغوي ما له تا څخه غواړي ؟ زه ددې دواړو څخه د يوه سره هم واده کولو ته تياره نه يم . او نه يې د خپل ژوند د ملگرې په توگه غوره کولي شم . دوي دواړه قاتلين دي او دقاتلينو په حيث زه ترې کرکه او نفرت کوم . اوس خود هغوي دکشر ورور څخه هم زما ، چې زما کوژدن ورسره شوي وه ، نفرت او کرکه را پيدا شوه . هغه هم له دوي سره په دې قتل او غارت کې شامل و . او ستا ورور ، زما کاکا، چې ووژل شو هم په دغه ټولو جرائمو کې له دوي سره يو ځای و .

پلار جانه ! دا چې دوي ولاړل او تا ته يې د يوې اونۍ مهلت درکړي ، او دا يې وويل چې يوه اونۍ وروسته دوي بيرته را ستنيږي او ريونا به له ځانه سره وړي ، نو په دې لړکي به ستا کړنلاره او کړچار څه ډول وي ؟

رستا ک وکتل چې په دې وخت کې د ريونا حالت څومره د اندېښنې وړ دي . هغه د غم او اندېښنې نه ژيره تښتيدلې وه . دهغې په سترگو کې ويره وه ، رستا ک هغه ته يوځل وکتل او بيا يې نري شانتنه و خندل او ورته يې وويل :

ريونا جاني ! ته په دې اړه فکر او اندېښنه مه کوه ، زه به په دې هکله تر هر څه دمخه ستا د اوسني کوژده شوي ، يوتاش ، سره خبرې وکړم . زه به د يوتاش په گډون ددې کلي د ځوانانو يوه ډله تياره کړم تر څو ددې بدمعاشانو په مقابل کې زمونږ نه دفاع وکړي . لورجاني ! ما د هغوي تر مخه ځکه انکساري او عاجزي کوله، چې ما غوښتل چې ځانته دا معلومه کړم چې د مجدالدين ، دهغه د پلار او مشر ورور وژونکي څوک دي . زما دغې نرمې روپي او زما دهمدې همدرده وينا په اساس هغوي هم نرم شول . ما هغوي ته وويل چې زه به يوه اونۍ وروسته دوي ته ووايم چې د ريونا په اړه زما ځواب څه ډول دي . په دې توگه هغوي په دې لړ کې هم ډاډمن شول . او دهمدې ډاډ په اساس هغوي ماته ټول داستان واوراوه . او دا يې را ته ډاگيزه کړه چې هغوي مجدالدين ، دهغه پلار او ورور ولي وژلي دي . اوس به داټولي خبرې علي پاشا ته هغه وخت کوم چې هغه د اوسني جنگ څخه فارغ شي او زما کورته بيرته راستون شي . زما په اند چې هغه ته به پدې هکله ډيره بڼه رڼا تر لاسه شي او د ټولو قاتلينو په پيدا کولو کې به بريالي شي. ددې خلکو مشر زما د کشر ورور دکلي سردار ، يونيسيس دي . هغه په دې سيمه کې د راهبانو او پادريانو د تنظيم تر ټولو مهم رکن دي او د همغې په حکم مجدالدين ، دهغه پلار او ورور په قتل رسيدلي دي ، لور جاني ! که دا دواړه ورونه تر يوې اونۍ پورې ستا د وړلو په خاطر بيرته راستنيږي نو زه به ورته انکار کوم . دهغوي سره به په پوره قوت سره مقابله وکړم او دخپل کلي هغه ځوانان چې ما د خپل کور د ساتنې له پاره تيار کړي دي ، نو هغوي به زمونږ په خاطر د هغوي مقابله وکړي . ته په دې اړه ډاډ منه اوسه ، ته هيڅ ډول اندېښنه مه کوه . زه پوهيرم چې ته دهغوي دواړو څخه نفرت او کرکه کوي . لور جاني ! ستا واده به ستا د رضا پرته هيچرته هم و نه کړم .

رستا ک تر دې ځايه نور چپ شوخو وروسته يې بيا د نريوس په لور وکتل او ورته يې وويل :

نريوس لوري ! د ريونا معامله خو ختمه شوه ، خو اوس به زما لوري ! زه ستا په لور توجه کوم. په حقيقت کې زما دا دواړه ورپرونه ستا او ستا د کوچنيانو د قتل پسې و . خو لوري ! ما دا نه شو زغملای ، هغوي ته تر ټولو ډير زيات قهر په دې و چې تا نصرانيت پرې ايښي او اسلام دې منلي ، بله د قهر خبره ورته داده چې تا د يو مسلمان مجدالدين سره واده کړې ، او ما ته يې هم په گواښلي توگه وويل ، چې نريوس د خپلې مور او کوچنيانو سره يو ځای دلته زمونږ کور ته ولي راځي . ما هغوي ته وويل چې زه نريوس دلته راغواړم او تر غيب ورکوم چې اسلام پرېزدي او بيرته نصرانيت ومني . ما هغوي دواړو ته دا وويل چې نريوس او مور يې اوس اسلام پرې ايښي او بيرته عيسائيت شوي دي .

لورجاني! زما په دې درواغو هغوي دواړه ډير خوشحاله شول. خو تر څو پوري چې دوي د لوندانو اوبدمعاشانو په څير
گرځي راگرځي نو لور جاني! زما دا دروغ به تاته گټور ثابت شي، که چيري له تا څخه هم څوک و پوښتي نو تر هغه وخته
پوري چې علي پاشا له دوي څخه بدل نه وي اخستي، ته همدا وايه چې زه اوس مسلمان نه يم بلکه عيسائي يم. نو په دې
ترتيب به ددې ظالمانو د لاسو څخه په امن يي.

د رستاک په دې خبرو باندې نريوس او دهغي مور د رستاک نه مننه وکړه او هغه ته يي ډاډ ورکړ چې هغه به خپل ځان
نصراني بښي.

څرنگه چې اوس لمر په پريو و نو په دې خاطر کيتهنا، نريوس، د نريوس مور پريسا د ميلستون څخه راپورته شوي او
د دوي د پخلنځي په لور ولاړي.

پرلپسي لري

د قريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۱)

مکمل غير سياسي: يوتاريخي په زړه پوري ناول.

زمونږ دهيواد گود یتمور څوک دي؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۱)

اوس تاسي ددې تاريخي ناول يولسمه برخه لولي:

(۱۱)

پرلپسي ***** ۱۹

د شپي تياري د تورو غارونو څخه را وتلي وي او هر څه او هر شي يي په خپله غير کي نيولي د خوب او ويدوکيدو په لور يي ښکلاوه

علي پاشا د خپل لښکر سره يوځای د شپي په تيارو کي د يوه نا خلاصيدونکي الوت او خطرناکه څپو په څير د خپلو جاسو سانو په لار ښ

دې لښکر ته په ورنژدې کيدو سره جاساسو نو علي پاشا ته د تم کيدو اشاره وکړه او هغه ځايونه يي ورته وښوول چيري چې د دښمن لښکر
تيار کړي وي.

ددې نه وروسته يو انقلاب جوړ شو. علي پاشا په توپاني توگه خپل لښکر ته د وړاندې تللو حکم وکړ بيا يي د شپي ټول زنجيرونو مات

دا په داسي حال کي چې د اسکب د ښار په شاوخوا کي پرتو ځواکونو د هيڅ لوري دداسي کوم خطر او گواښ احساس هم نه کاوه چې پر

دبمن باندې شپېنې وینه تویونکې حمله وکړه نو دې حملې ددبمن د عسکرو حوصلي توتي توتي کړې . د لښکر ددې ناڅاپي حملې له هغوي بېرته منظم کړي . او دعلي پاشا په فوځونو باندې را پریوځي .

خو اوس هغوي ته ډیر ناوخته شوي و، په دې وخت کې علي پاشا د خپلې ناڅاپي حملې په عروج کې و، بريالي شوي و . هغه په خپل د استیښن د لښکر دې برخې ډیره هڅه کوله چې په یوه ډول نه یوه ډول د شپې یرغل کونکي بېرته دفع کړي خو په ډیره نابېره توگه د نا ټولې لارې بندې کړې وې .

دلته یې د نیمايي زیات د دبمن لښکر له منځه یووړ ، علي پاشا تر لرې لرې پورې خپل لښکر خپور کړې و تر څو ددبمن عسکر ترې ماتې دغه خبر د استیښن د لښکر دریمې برخې ته و نه رسېږي .

کله چې د اسکب په څنډو کې لمر را وخوت نو علي پاشا د دبمن د عسکرو د مرو نظاره وکړه، د هغوي مړې یې هملته په میدان کې خپلې د سرویه دپادشا استیښن خپل لښکر ته پراو ورکړې ، بیا یې دهغه پلان له مخې چې دده او سلطان بایزید تر منځ پرې کار شوي و پادشا ددې سنگر په وخت کې علي پاشا ته دهغه جاسوسانو خبر ورکړې و چې سلطان بایزید او دسرویه پادشاه استیښن لښکر یې یو بل ته مخامخ کړي .

۲۰*****

نریوس دخپلې مور بریسا او دواړو کوچنیانو سره یو ځای څو ورځې هلته د ریونا به کور کې د ډیره کیدو وروسته اوس خپل کور ته تښتې یې په لاسو کې نیولې وې ، هغوي له خپله ځانه سره د هغه کلي اوسیدونکي یوتاش ، چې د ریونا کوژده ورسره شوي وه ،هم را وړې هغه یې راوست او دخپلو دوره نورو اسونو تر څنګ یې و دراوه. په دې وخت کې په انگر کې بلکل چپه چیتیا وه ، هیچا د خبرو کولو د بیا ددوي دواړو بدمعاشانو ورونو څخه یې یوه رستاګ ته وکتل او ورته یې وویل چې :

ای کاکا جانه! زه او ورور مې یوه اونۍ مخته دلته راغلي و او مونږ تا ته ویلي و چې مونږ به یوه اونۍ وروسته بېرته را ستښیرو اوته به کاکاجانه! ستا دهغې ورځې په خبرو باندې مونږ ډیر خوشحاله شوي و او مونږ هیله من شوي و چې ته به ریونا زمونږ دواړو څخه یوه خو ددې ځایه زمونږ د تللو وروسته تا برعکس بله لوبه پیل کړه ، رستاګ کاکا! په یاد ساته چې په دې کلي کې زمونږ څه کسان شته ،ته ځان دفاع وکړې . کاکا جانه ! دا ډیر ذلیل او مجرمانه عمل دې چې تا کړې دې .

ددې خبرو وروسته هغه اوباش تر یوې لمحې پورې چپ شو اوبیا یې وویل : ای کاکا جانه! مونږ ستا د لور کوژده شوي یوتاش هم له ځانه بیا یې د یوتاش په لور وکتل ، د رستاګ د ورپرونو څخه یوه یې ترې و پوښتل : گوره یوتاشه ! زما کاکا رستاګ وایې چې هغه خپله لور له ځانه سره په زور بوتلل و غواړو ایا ته ددې همت لرې چې زمونږ په لاره کې خنډ شي ؟

دهغوي ددې پوښتنې په مقابل کې یوتاش په ډیره بیره د نفې ځواب ورکړ . ددې مطلب داو چې هغه نه غواړي ددې دواړو په مخ کې خنډ مونږ دواړو ورونو چې ته د خپل کور څخه د کوم مقصد په خاطر را وستي وې هغه مقصد پوره شو ته اوس تللي شي.

ددې سره سم یوتاش په ډیر ډاډمه توگه د دې دواړو ورونو لورې ته وکتل او د هغوي شکر یه یې وکړه اوبیا په یوه تیزه منډه د حویلی د دیوتاش دتللو وروسته دهغو دواړو څخه یې یوه یو ځل بیا رستاګ ته مخ کړ او ورته یې وویل :

کاکاجانه ! اوس نو ته مونږ ته زموږ د پوښتنې ځواب را کړه ، مونږ تا ته پخوا ويلي و چې مونږ به يوه اونۍ وروسته را ځو ، خو زموږ خلاف داسې کومه غلطې وکړه او يادې داسې هڅه وکړه نو لکه څنگه مو چې مجدالدين او د هغې مشر ورور اوپلار له منځه يوړل په دې او دهغې دمور اوزمونږ دکاني کيښنا عکس العمل څه ډول دي ؟

ددې ټول خبرو په جريان کې څومره چې ريوڼا اندېښمنه وه نو د رستاک په مخ باندې هم د قهر و غضب سکروټي اوښتي را اوښتي ، بيا زه پوهيږم چې تاسې اوباش او غير مسؤل ځوانان ياست . که چيرې داسې نه وايي نه هيڅکله به مو هم د عامو خلکو وژل نه کول . په دې اوورۍ ! دفاع دهر انسان خپل حق دي او دا دفاعي ډله ما د يونا په مشورې سره جوړه کړې وه .

اوورۍ زما د ورور دواړو زامنو ! زه نه له تاسې ويريږم او نه په دې اړه کومه اندېښنه لرم . که چيرې تاسې په دې پوهيږئ چې زه به ستاسې ددواړو څخه کوم يو دخپل ژوند ملگرې کړي . په خپله زما او زما د ښځې کيښنا فکر هم د ريوڼا څخه مختلف نه دي . زموږ لاس ډول دي . خو که چيرې په دې هکله تاسې دواړو څخه کوم يو هم د زور څخه کار واخست . نو دا به ياد ساتئ چې يوه نه يوه ورځ به تاسې

د خپل کاکا رستاک ددې گواښ نه وروسته دواړو ورونو په خپلو مينځوکې مشوره وکړه اوبيا يې يوه درې واړه آسونو د حويلۍ نه بيرو حيرانونکي حالت کې وه . هغه ډيره زياته هڅه کوله خپل ځان د هغوي له لاسو خلاص کړي ، ليکن توان يې نه درلود . هغه اوباش هغه

رستاک کاکا ! که په دې لړ کې دې زموږ پر خلاف د کوم قدم داخستلو هڅه وکړه اوبيا دې د کلي ځوانان زموږ پسې وروسته را وليږل علاوه به ستا جايداد او شتمني هم زموږ خپله شي .

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو يوه بل ته وکتل ، او آسونو ته يې لغته ورکړه او ريوڼا يې هم له ځانه سره لري و ځغوله .

***** ۲۱

د رستاک دواړو وريرونو به لا ريوڼا دکلي څخه لږه لري وړې وه چې تر مخې يې په تور رنگي آس سپور يو کس راغي ، دوي ته نژدې همدلته و دريږئ ... په همدې ځای ستاسې هڅې او کوشش پاي ته ورسيد . ريوڼا د آسه رابښکته کړئ ، او دخپل انجام انتظار وکړئ .

دې دواړو ورونو وکتل چې هغه سپور چې ددوي په لاره کې ولاړ و هغه په تور رنگ آس باندې سپور و . هغه يوه ډيره نوې ذره په ځان لمرۍ خو دواړو ورونو دغه نوې لار نيونکې په لور په ډير غور سره و کتل ، بيا يې يوه وويل :

اي اجنبي ! مونږ نه پوهيږو چې ته څوک يې او ولي دې زموږ لاره نيولې ده . شايد چې ته مونږ دواړه ورورنه و نه پيژني ، په دې ځای ليدلې سفر باندې به روان شي . مونږ هغه خلک يو چې پر خپلو دښمنانو ، پر خپلو مخالفينو باندې د ور پريوتو په چل ښه پوهيږو . که

مخه نيونکې سړې تر ډيره په ډير غور سره دوي دواړو ته و کتل او بيا د برق په څير و گرځيد او په غور نده اواز سره يې وويل :

د انسانيت قاتلينو ! ما چې ستاسې لاره نيولې هغه مي د يوه مقصد له پاره نيولې ، ما هسې په کوڅو کې گرځيدونکي انسان مه گڼئ ، زه رستاک لور ريوڼا په زوره يوسئ اودهغې د ابرو او عزت په تويولو باندې به بريالي شئ . هيڅکله هم نه ، اوورۍ ! ريوڼا يو امانت دي رب په ذات مي سوگند چې زه به تاسې تيبښتي ته پرې نه ږدم . په دې خاطر چې تاسې هغه شيطانان ياست چې په ټولنه کې مو فتنه را پ

په لار کې د ولاړ انسان دغو گواښونو دا دواړه ورورنه ډير زيات نارامه کړل ، بيا يې يوه په ډيره سخته لهجه و غږمبيد او ويلي و :

ای لار کی ولار اجنبیه! شاید چې ته زموږ د حقیقت څخه خبر نه یی، مونږ سره ټکر کونکي هیڅکله هم د بریا فکر نه شي کولې، ک

پخوا له دې چې مونږ دواړه وروڼه ستا پر خلاف څه وکړو نو د مخ نه دې دا نقاب پورته کړه تر څو مونږ و پوهیږو چې ته څوک یی. رستاکی یی او نه یوتاش. ووايه څوک یی؟ تر څو ستا د مړینې دمخه مونږ ه پوه شو چې زموږ سره ټکر کونکي، زموږ په لار کې د

دهغوي ددې خبرې سره سم په تور آس سپور خپل نقاب لرې کړ، هغه علي پاشا و. ددې سره سم یې خپله توره په هوا کې خوزوله او د

وارورئ ابلېسانو! په لایزال خدای مې سوگند، چې زه به ستاسې دغه تږې شونډې وچې ژبې او وږي ستونې د تل له پاره و تړم.

علي پاشا د لږخنډ وروسته یو ځل بیا په تندې او تیزې لهجې وویل:

ای بی نومه او بی ننگه انسانانو! وارورئ! په خپلو زرونو باندې ولیکئ او په همدې ځای چې تاسې ولار یاست نو علي پاشا به تاسې د

علي پاشا چپ شو، هلته ریونا چې لږ مخته د یوه ژیر کا عذ په څیر گرځیدلې وه د علي پاشا په کتلو سره یې یو دم څیره و غږیده. په د پاشا ته وویل:

علي پاشا! مونږ ستا په اړه ډیر څه اوریدلې دي، ته په دې پوهیږې چې ددې تر مخه مونږ ستاپلار، اودوه وروڼه وژلي دي، ستا دواړو

علي پاشا! له ځانه سره یې و لیکه چې: ته به هیڅکله هم زموږ څخه د خپل پلار او ورونو د بدلې په اخستو کې بریالی نه شی مونږ ستا هدف دې. واوره علي پاشا! اوس نو په دې زمکو باندې زموږ د دواړو ورونو په لاسو د وژلو له پاره تیار اوسه.

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو یو بل ته په ډیر معنی داره توگه و کتل او توري یې په هوا کې وخوزولې او په علي پاشا باندې را منډه

تر لږه وخته پورې علي پاشا دهغوي کلکه مقابله وکړه، هغوي دواړه به کله د مخ څخه اوکله کله به د چپ او بڼې اړخ څخه یرغل راوړ کولو وس یې پیدا نه کړ. هغوي په همدې فکر کې و چې د علي پاشا مقابلې حمله به په دوي باندې تباه کونکي ثابته شی.

دلږ ساعت پورې علي پاشا د هغوي مقابله او دځانه دفاع وکړه او یو ناڅاپه یې خپل تور رنگی اس ته لغته ورکړه او د بڼې لوري یې په

ددې سره سم یو انقلاب راغي، علي پاشا هم په یوه ټوب د خپل آسه را بنکته شو، ددې حال په کتلو سره هغه بل ورور هم له آسه را بندې ددې بریا په پایلو کې نه یواځې علي پاشا بلکه لري په آس سپره ولاره ریونا هم خوشحاله شوه.

هغه پاته اوباش او بدمعاش ځانته اندیښمن او خفه ولار پاته شو. دهغه مخ تک زیر گرځیدلې و، په دې وخت کې علي پاشا په داسې حال

درستاکی وراره واوره! ستا د ورور کار مې پای ته ورساوه، پخوا تاسې زما په مقابل کې دوه واست، هغه وخت ما هم په پوره میړانه تیار اوسه، لکه څنگه مې چې ستا د ورور مړی پري کړه په همدې ځای به پرتا هم زما توره را خلاصه شی او پر زمکه به دې پریکړې

د علي پاشا دې خبرو د ریونا د کاکا زوي و لږزاهه، د هغه پر مخ او وجود باندې د ویرې او وحشت خولې را ماتې وې، د علي پاشا د شوي اوبیا مخته ورغي او ډیره سخته حمله یې پري وکړه.

د علي پاشا په حملو کې تازه والي، زور او قوت و چې درستاکی دې وراره په مشکله سره کنترولولولای شو. خو هغه دعلي پاشا په مقابلې څنډ باندې سپره شوه او دوه ټوټې یې کړ. او په دې تر تیب علي پاشا خپل دواړه دښمنان پر خپل مخکې مړه وکتل.

پرزمکه باندې د کیناستو سره سم علي پاشا خپله توره د یوه په کالیو باندې پاکه کړه او بیرته یې په تیکې کې کینسوده. په دې وخت کې

پوره توان سره يې علي پاشا په غير کې و نيوه .

دا حال يوڅو ثانيې همداسې و خو داسې معلومه شوه چې ريونا ته د خپلې غلطې احساس شوې وي ، سمدستي يې ځان جدا کړ ، تر يوه

علي پاشا ! ستا ډيره مننه . د مصيبت او غم په دې وخت کې ته په يقين سره زما د ازادۍ ، فکري سکون او بدبختي په نیک بختۍ باندې

ريونا لږ ځنډ وکړ او بيا يې علي پاشا ته وويل : علي پاشا ! دلته زمونږ دريدل او په دې ډول خبرې کول بڼه نه ښکاري ، له ماسره کورنۍ
په دې وخت کې دلته را ورسيری او زما سره کومک وکړي ؟ له ماسره ولاړ شه ، زما په ذهن کې ډير زياتې پوښتنې دي چې زه غواړم

د ريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر وکړ ، تر لږ وخته پورې يې سر ښکته و او بيا يې ريونا ته وويل :

ريونا ستا کلي هغه دې ددې ځايه اوچت ښکاريږي ، ډير نژدې دې ستا دکلي خلک په خپلو زمکو کې ښکاري چې خپل خپل کارونه کو
ناڅاپه دې رامنډه کړه او زه دې په غير کې و نيولم ، دا لحظه او دا ساعت همدلته هير کړه . ځکه چې ستا کوژدن شوي ده . ته د يو چا
نو دهغوې په خوشحاليو او ډاډ کې به ډير زيات زياتوالي راشي . ولاړه شه او هغوې ته ووايه چې تاسې خلکو سره دښمنې کونکو ته له
خپل لښکر ته ورځم . ځکه چې له ماسره وخت نه شته ، ما ډير لږ وخت ستا د خلاصون په خاطر پيدا کړي و او دلته راغلم .ته ولاړه شه

د علي پاشا په دې خبرو ريونا ډيره خفه ، انديښمنه او وړانه ويجاړه شوه . تر لږ ساعته پر خپل ځاي ولاړه وه بيا سوکه سوکه په بندو ق
حال وکوت نو سوکه سوکه يې په څيرې باندې مسکا را پيدا شوه . خو ژر بيرته متوجه شوه . علي پاشا ته نژدې را غله خپل دواړه لاسو

علي پاشا ! د خداي له پاره هغه څه چې مې وويل همغسې وکړه . انکار مه کوه ، زما سره تر کوره پورې ولاړ شه . زه له تاسره وعده
له ماسره زما تر کوره پورې له ماسره ولاړ شه . هلته ستا له ماسره تگ زما د ژوند او مرگ سوال دي ، زه هيله لرم چې ته به ما نا هيله

د ريونا دې خبرو علي پاشا ويلي کړي و . د لږڅه وخت له پاره يې ريونا ته وکتل . ريونا دهغه سترگو ته و نه شوکتلاي نوسمدستي يې

ريونا ! که ته ضد کوي نو زه له تا سره تللو ته تيار يم . ورځه اوپه خپل آس سپره شه .

د علي پاشا دې خبرې د ريونا په څيرې باندې د دنيا ټولې نڅاوې را يوځاي کړې ، او بيا يې په يوه منډه به خپل آس ور خيز کړ او پرې

دلږځنډ ووسته علی پاشا د ريونا سره ی ځای د هغې کورته ورننوت ، کله چې هغه دحويلي انگر ته راغي او دخپله آسه ښکته شو نو ه
حالات د تعجب او حيرانتيا وړ و . خو بيا هم هغې د ټولو تر مخه منډه کړه او دخپلې مور سره غاړي وتله ، بيا د نريوس سره او د هغې

ريونا ! دا زما خوش قمستي ده چې ستاد ساتني او ستا خونديتوب له پاره علي پاشا دلته را ورسيد . لورجاني ! دا د علي پاشا پر مونږ با
خپلوانو په لاسو ته د رسوايې او د بې ابرو کيدو څخه خوندي کړې. ټولو وکتل چې علي پاشا لا تر اوسه په انگر کې د خپلو اسوونو وو

علي پاشا ! دا په تا څه وشول ؟ ته خو د پرديو په څير د انگر په منځ کې ولاړ يې ؟ دهغې په دې خبره علي پاشا په دروند اوازا وويل :

علي پاشا همدومره وويل ،خودهغې د وينا سره سم ټول دهغې لورې ته راغلل ، ترټولو دمخه رستاک دعلي پاشا څخه غيره چاپيره کړ

علي پاشا زړويه ! ته زمونږ د ويني سره د شپې دتيارو د عزت اوووقارد نور په څير مخته راغلی يې . زما زړويه! زما د حويلې په دغه
ويرې او تريخوالي نه ډکې وي ، زه ستا ممنون يم چې تا دخپلې بهادري په اساس مونږ ته ددې انديښنې نه نجات را کړ .

زويه ! ريونا سهي خبره کوي ، دا کور همستا دي او ته ددې کور له پاره پردې نه يې . ته ولي د پرديو په څير په انگر کې ولاړ يې ؟ ز

درستاک ددې خبرو وروسته ریونا په ناست اواز باندې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ! ما تا ته ډیر عذر او زاری کړې وې چې ته د لږ وخت له پاره زمونږ کور ته له ماسره ولاړ شه . ځکه دلته زه له تا څخه څو

علي پاشا یو ځل بیا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل : ریونا اووره ! هغه څه چې ته له ماڅخه پوښتل غواړي نو ستا د هغې ټولو پوښتنو

دعلي پاشا په دې غوڅو خبرو باندې ریونا ډیره غمگینه شوه . خپل پلار ته یې شا کړه او یو ځل بیا یې خپل لاسونه سره جوړه کړه او پر نریوس ، پربیسا ، کندام او خیصار ټول ورسره یو ځای ولاړل . خو ریونا ټول آسونه د واگو څخه و نیول او تر اخوره پورې یې یوړل .

زما محسنه ، علي پاشا ! تر ټولو لمړی دا را ته ووايه چې ته خو د خپل لښکر سره ددې ځایه ډیر لږې پړاو کې پروت یې ، نو ته څنگه زمانو چې زه یې په زور له ځانه سره وړلم نو علي پاشا دهغوي دواړو مری وروغڅي کړي دي .

دريونا د خبرو په ځواب کې رستاک په خدا سره وویل :

ریونا لوري ! که تا مونږ ته داخبره نه وای کړې هم ، مونږ په دې پوه شوی و ، په دې خاطر چې د علي پاشا له تاسره دا ډول راتلل او

د رستاک د چپ کیدو سمدستي وروسته علي پاشا د ریونا په لور وکتل او ویي ويل :

ریونا ! تا چې کومه پوښتنه له مانه کړې دهغې ځواب به زما خور نریوس تا ته ووايي.

د علي پاشا ددې خبرې په ځواب کې ریونا په پوښتنه کونکي توگه نریوس ته وکتل ، خو نریوس دهغې په مطلب پوه شوي وه ، بیا نو نر

ریونا خورجانې ! ما علي پاشا ستا دکومک او ساتني له پاره را غوښتي و . او هغه داسي چې کله چې یوه اونۍ مخته ستا دکاکا زمان دلته پاشا زمونږ د خوندي ساتني دنده هم ورسپارلې ده او ورته یې حکم کړې دي چې کله هم کوم یو ددې سیمو څخه تیر یږي نو زمونږ د خ بیگاه شپه دلته راغي . هغه هملته زمونږ په ځای کې پاته شو ما تاسو ته دهغه د راتلو په هکله خبر در نه کړ ، ما غوښتل تاسې په حیرانه څنگ ته شو.

پرلپسې لري ...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۲)

مکمل غير سياسي : بيو تاريخي په زړه پوري ناول .

زمونږ دهيواد گود یتمور څوک دي ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول دولسمه برخه لولئ:

(۱۲)

پرلپسې.....

زه پوهیدم چې هغه دواړه بدمعاشان به تا په زور له دې ځایه بیا یې . علي پاشا غوښتل چې هغه ستاسې حویلی ته را ننوځي او دهغې دو خو ما نه غوښتل چې هغوي دواړه ستاسو په انگر کې ووژل شي . ځکه چې بیا به دهغوي ملگري او دهغوي د تنظیم نور خلک تاسې پر علي پاشا هم زما خبره و منله نو کله چې هغوي ته له ځانه سره په زوره وویستی نو علي پاشا دهغوي لاره و نیوله ، مخته چې څه راغل د نریوس ددې خبرو او څرگندونو په اساس ریونا تر یوه ځایه ډیره حیرانه وه او په ډیره مینه ناکه توگه یې علي پاشا ته وکتل ، په دې و

پر ما ناوخته کيږي ، په هغو حالاتو کې چې زه دلته راغلي وم او دکوم هدف له پاره راغلي وم هغه مې تر لاسه کړ ، اوکوم حالات چې زما موجودیت ډير زيات اړين دي . که څه هم زه د سلطان د اجازې سره سم دلته راغلي يم . خودهغې سره سره بيا هم بايد سمدستي هلته دعلي پاشا په دې خبرو باندې ريوڼا ډيره غمگينه وه . هغه سمدستي د خپل ځايه پورته شوه او دمنت کولو په څير يې علي پاشا په لور و غوږي پاشا ! زه له تا څخه غواړم چې لږ څه دلته کيني ، زه همدا اوس بيرته راځم . ددې سره سم ريوڼا منډه کړه او بيرون ووتله . د ريوڼا په بيرته را ستنيډو کې لږ څه ځنډ وشو . په دې وخت کې علي پاشا بيا بيا د ميلستون ددروازې په لور کتل . اخر ريوڼا راستنه علي پاشا ! ستا د آس د خورجين لاندي ما ستا له پاره څه ميوه اچولې ، دا به ستا په کار راشي ، اوس نو نور زه تا ته نه وایم چې ته کوچې علي پاشا سمدستي له خپل ځايه پورته شو . د ميلستون څخه ووت ، دهغې وروسته وروسته ټول خلک د ميلستون څخه ووتل بيا ريوڼا خدای پاماني وکړه او بيا يې ټولو څخه په يوه اواز خدای پاماني واخيسته او د حويلې څخه ووت ، رستاک ، کيټهنا ، ريوڼا ، نريوس هم د حويلې تر دروازي پورې ولاړل او هلته و دريدل . دهغوي د سترگو تر مخه علي پاشا په يوه ټوپک د علي پاشا د تلو سره سم ريوڼا زړه او فکر په يوې ويرانې باندې تبديل شو . او په داسې حال کې چې د علي پاشا آس د هغوي د سترگو خو سمدستي يې دا احساس وکړ چې دهغې شاته د نريوس څخه علاوه دهغې پلار ، مور هم ولاړ و ، سمدستي يې مخ بل لورې ته وارا نريوس د ريوڼا ددې حالاتو په کتلو سره دهغې مور اوپلار ته اشاره وکړه . دهغې په اشارې سره هغوي دواړه شاته ولاړل او بيرته دکو کوکو کوکو يې وژړل . خو نريوس هغه دلاسه کړه او بيرته يې ميلستون ته راوسته او خپل مخته يې کينوله . تر لږ وخت پورې هغوي دواړه چپ پاته شو ، په دې وخت کې ريوڼا خپل ځان کنترول کړ او بيا نريوس ورته وويل : ريوڼا ! زه په تا نه پوهيرم ، له يوه اړخه ماته په اعلانيه او څرگنده توگه وايي چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه غواړې چې هغه د نريوس د خبرو په ځواب کې ريوڼا په ډيره ژریدونکې توگه هغې ته وکتل او ورته يې وويل : نريوس خورې ! نن چې کله علي پاشا زه دخپل کاکا د زمانو د لاسو څخه خوندي کړم ، هغوي يې ووژل ، دهغې وروسته يې کله چې د تری بيل کړ . گوره نريوس خورې ! ددغه غيری خوند اولدت زه د محبت او مينې د اهميت ، د ځوانې او د ځوانې د عصمتونو د درنښاندې .

زما خورجاني ! زه ستا په وړاندې اقرار کوم چې ددې محبت اسرارو او عجائبو زما نرم او نازک بدن معطر کړې دي . اوس ما ته علي نريوس ! زه اوس پوهيرم چې د محبت پرته کائنات هسې يوه تياره ده ، دغم ناکه سکوت په څير دي او دمرگ او ژوند دا لوبه د يو پرلپس هغه وخت چې زما پلار زما کوژده زما د کاکا د تر ټولو کشر زوی سره وکړه ، په هغه وخت کې هم زما دهغې سره کومه دلچسپي نه و يوتاش سره منسوب کړم . زما په زړه کې دهغه له پاره هم نه مينه وه او نه نفرت . بس ما د پخوا په څير دا منسوبيت هم په پټه خوله و نريوس ! هغه وخت چې ما تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره مينه نه لرم او يوازې دهغه سره همدردي لرم ، خو په دې پوه شه چې په زړه کې خپریده ، خو ماته بيا هم احساس نه کیده ، خو اوس دعلي پاشا سره د غاړې غوټې کيدو وروسته ما ته دا احساس راپيدا شوي که چيرې زه د علي پاشا څخه بيله کړل شم نو زه به پوه شم چې زما ژوندون هسې بيکاره او عبث دي . تردې ځايه د خبرو وروسته ريوڼا چپ شوه نو نريوس ورته وويل : ريوڼا ! کله چې تيره شپه علي پاشا ستا د خوندي ساتلو په خاطر زمونږ کور ته راغې نو ما ورته ستاسره دخپلو خبرو پيلامه وکړه . ما ډيرخفه او غمگين شو . دهغې ددې خفگان څخه ما دا احساس وکړ چې هغه په زړه کې يواځې او يواځې همتا غواړی . له تاسره مينه کو وکړ او ته يې د خپل زړه څخه ويستلي يې .

د نريوس ددې خبرو په اساس ريوڼا ټکان وخوړ . دهغې پر مخ باندې دغم نښې راښکاره شوې خو ژر يې ځان سنبال کړ او ويې ويل : نريوس خورې ! ما د خپل پلار او مور تر مخه نه غوښتل تاته ووايم ، هغه دا چې کله چې علي پاشا ټلونکې و نو ته خبره يې چې هغه مې مينې اظهار کړې دي . هغه خط ما د لارې د توبنې په کڅوره کې ايښې دي . زما په فکر به يا په لاره کې او يا خپل لښکر ته د رسيدو د ريوڼا ددې خبرو څخه نريوس ډاډ منه شوه ، د لږ څه چپي چپتيا وروسته ، نريوس فکر وکړ او ويې ويل : ريوڼا خورې ! که چيرې ته راضي يې نو کيداي شي زه په دې لږ کې ستا د پلار او مور سره هم خبره پښه کړم . اوس خو دا خبره د يق د دهغوي سره خبره وکړم ، خورې ! زه نه غواړم چې په دې هکله کوم ابهام را پيدا شي . زه غواړم چې ته او علي پاشا په ښکاره توگه د ريوڼا د نريوس ددې وړانديز سره موافقه وکړه ، نريوس د ميلستون څخه ووتله او د حويلې ددنيې برخې په لور ولاړه ، د لږځنډ وروسته تاسې دواړه ماته د خپل مور اوپلار په څير درنښت لرئ ، زه غواړم د ريوڼا په سلسله کې له تاسې سره خبره وکړم . هغه وخت چې په د پايلي دادې چې ريوڼا علي پاشا خوبوي او غواړي هغه د خپل ژوند ملگرې وگرځوي . دريوڼا دهمدې غوښتنې په اساس ماتاسې ته دلته ژوند ملگرې و گرځوی ؟

د نريوس ددې څرگندونو په اساس رستاک او کيټهنا يو بل ته وکتل او مسکې شول بيا په سترگو سترگو کې ميره او ښځې يو بل ته اشاره نريوس لورجاني ! په دې هکله د علي پاشا د رضا کولو اړتيا نه شته . زه پوهيرم چې دا دواړه هغه وخت خپل ژوندپه بڼه توگه تر سره ددې خبرو په پايلو کې ، زه او زما ميره يو کار کولي شو چې کله هم علي پاشا دلته راشي نو مونږ به هغه ته د ريوڼا سره د کتلو او ليدلو

پیژني دهغي وروسته به يو بل د ژوند ملگري و گڼي نو زما په فکر چي دوي دواړه به په دي ترتيب ډير ښه ژوند تر سره کړي .
 دکيتهنا د دي خبرو څخه نريوس خوشحاله شوه ، بيا هغه د خپله ځايه پورته شوه ويي ويل : زه اوس ځم ، خو په هرصورت زه به علي شي ، زه اوس ځم ، چي کوچنيان او مور به مي زما په ډيره بي قراري سره انتظار کوي .
 نه نريوس خوري ! داسي نه ده ، نن شپه به ته همدلته پاته کيږي زه له تاسره يو ځاي ځم . ستا مور ، دواړه کوچنيان به له ځانه سره هم رستاک او کيتهنا هم ددي وړانديز سره توافق درلود . بيا نريوس او ريونا دواړه لاس په لاس په خدا اومسکا سره دحويلي څخه ووتلي .

۲۰ ****

علي پاشا په خپل آس سپور په ډيره گړندی توگه د خپل لښکر په لور روان و خو هغه دخپل لښکر سره يوځاي د سلطان بايزيد دلښکر څو مشرانو هغه ته ډير تود ښه راغلاست ووايه . کله چي هغه د خيمي لوري ته راغي نو يو عسکر ور منډه کړه ، دعلي پاشا څخه يي د هغه علي پاشا تر لږ وخته پوري د خپلو سالارانو سره د خيمي څخه بيرون په خبرو بوخت و او بيا خپلي خيمي ته را ننوت .
 د آس د زين سره ترلي سامان ورته يو عسکر راوست او دخيمي په يوه کونج کي يي کيښود ، علي پاشا دهغي سامان په لور ورغي ، هغه کي يو کاغذ و ، دا توته کاغذ دهغه په نوم د ريونا ليک و ، په ډيره ډيره يي د کاغذ ځنډي پرانستي پورته شو او په خيمي کي لگيدلي شم «زه نه پوهيږم چي تا ته دخط پيلامه څه ډول وکړم . ځکه ددي تر مخه مي کوم نارينه ته داسي ليک نه وليکلي ، او نه مي پخوا تر دي له تاسره په همغه لمرني کتنه کي زما زړه او زما ذهن کي يوه جذبې وه ، خو دخپلي نا پوهي په اساس ما هغي جذبې ته د همدردی نوم شوي وه ، او نه د پوتاش په نوم دهغه ځوان سره د چاسره چي زما اړيکي اوس له منځه تللي دي . ستا د ليدو څخه چي کومه جذبې زما ستا سره مينه او ستا سره محبت ما ته دا احساس را پيدا کړي چي د محبت پرته ژوند بي ثمره ونه ده . هغه يوه ميوه ده ، محبت نه پرته ، علي پاشا ! زما محترمه ! زما حبيبيه ، ته زما له پاره يوه ډيره مهربانه پريښته يي ، ستا محبت ماته ډير لطيف روحاني سکون را بښلي ، علي پاشا ! زما مهربانه پريښتي ! ته هغه لمري ځوان يي چي ما دخپل ځان ، دخپل ذات ، او دخپل جسم له پاره محبوب گڼلي يي ، ته له پاشا ! ددي نه پخوا چي په کومو ځايو کي زما کوژدن شوي ، هغه يوه يي هم زما په خوښه نه وي ، او نه زما په رضا شوي وي ، په هغه غواړم . او اوس خو ستا نه پرته زه بل څوک د ژوند ملگري جوړولو په هکله فکر هم نه شم کولي . علي پاشا ! ريونا يوځي ستا له پار تر دي ځايه د ريونا ليک پاي ته ورسيد . علي پاشا بيرته خط دپخوا په څير قط کړ او په خپلو کاليو کي يي پټ کيښود . د ليک د لوستلو و لمانځه د اداء کولو له پاره د خپلي خيمي څخه بيرون را ووت .

۲۱ ****

د سرويه پادشاه استيفن او دهغي خور ډسپنا دري ورځي پرلپسي د سلطان د لښکر په مقابل کي پراو اچولي و او دواړه خواوي بلکل خا ته د بيرته ستښو خبر ور ورسيد ، نو بيا سلطان بايزيد سرويه د پادشاه استيفن او دهغي د خور ډسپنا پر خلاف د جنگ اراده وکړه .
 بيا د سهار د لمانځه وروسته ، کله چي سلطان بايزيد لښکر د سهار د ناشتي نه فارغ شول ، سلطان د خپل لښکر صفونه منظم کړل او د سلطان بايزيد په حکم باندي دهغه لښکر کي د جنگ ډول وهل کيده ، او دهغي په ځواب کي د سرويه پادشاه استيفن او دهغي د خور ډسپنا بيا د سلطان بايزيد په لښکر کي څه بدلون را مخته شو او دجنگ د ډول پر ځاي د تکبيرونو اوازونه پورته شول ، د تکبير اوازونو په لښکر داسي منظم کړ لکه څنگه چي د مرگ په نا خلاصيدونکي واديوکي او اتلولي دميدانو په چپه چپتيا کي د بارودي هواو څخه يو توپان را د بله اړخه استيفن او ډسپنا چي د سلطان د عسکرو خوزښت وکوت نو هغوي هم خپل فوځونه متحرک کړل او را مخته يي کړل . خو د لوري را پريوتي و ، ددواړو خواو د عسکرو دا ډول ټکر څخه مرگ په هوا ک گڼيده ، تراو تازه څيري په وينوکي لت پت شوي ، ساه تر لږه ځنډه دويدن ميدانونه د سخت جنگ او جگړي شاهدان و ، د سرويه پادشاه استيفن او دهغي خور ډسپنا په خپل ځايو کي ډاډمن ناست لخوا حمله وکړي ، دبله اړخه سلطان هم ډاډمن و او لا تراوسه يي د استيفن او دهغي دخور ډسپنا پر خلاف په پوره توانايي سره جنگ کله چي د جنگ تنور په توديدو شو نو د سرويه د پادشاه هغه لښکر چي په سنگر کي پټ ناست و را څرگند شول ، نو دهغي لښکر مشر دعلي پاشا لښکر ددي ساعت له پاره په ډيره بي قراري سره انتظار کاوه ، نو په دي خاطر يي په خپلي لمرني حمله کي د استيفن دا لښکر د استيفن دا لښکر د علي پاشا تر مخ و نه شو دريداي ، علي پاشا هم د هغوي صفونه له منځه يوړل . ددي حالت په کتلو سره دي لښکر خودا دهغوي حماقت و ، ځکه چي علي پاشا مخته دهغوي پسي وروسته ولاړ ، دهغوي لښکر يي تارو مار کړ دهغوي شميره يي را کم استيفن د عسکرو مخکني صفوف يي بي نظمه کړل . علي پاشا هم د استيفن په لښکر باندي د شا له لوري حمله وکړه او د تکبير د اواز په د تکبير اوازونه سلطان بايزيد ته هم ورسيدل ، شايد سلطان ته هم دهمدي اشاري اړتيا وه په دي خاطر سلطان د مخي له لوري په پوره استيفن او دهغي خور ته هم خبر رسيدلي و چي پر هغوي باندي د شا له اړخه د سلطان يو ټکره او اتل جنرال علي پاشا حمله کړي ده ، عام شروع شوي و .

څرنکه چي د سرويه دپادشاه لښکر د مخامخ لوري او دشا له لوري د حملو سره مخ شوي و نو په دي اساس دسرويه پادشاه استيفن دخ په دي خاطر د جنگ د ميدان نه بايد پښي سپکي کړي اوکه په دي کي بريالي نه شول نوبيا به دسلطان تر مخه خپله وسله کيږدي او بښنا

ددې پریکړې وروسته استیښن او ډسپنا خپله ماتې و منوده او د جنگ دمیدان نه یې د تیبنتي اراده وکړه. هغوي دمخې او شا له اړخه تیبنتي وسلې د ایښولو حکم وکړ ، او سلطان ته یې خپل قاصد را ولیره او دخپلې ماتې په منلو سره یې د سلطان څخه معافي او بښنه و غوښته د سټیفن دحکم سره سم هغه پاته عسکرو خپله وسله پر زمکه کښوده ، د سټیفن هغه قاصد چې د هغه پیغام یې دلته سلطان ته راوړې و سټیفن د رایرل شوي قاصد په خوله دا پیغام ور واستاوه چې د استیښن لښکر دې په یوه ځای کې خپله ټوله وسله را ټوله کړي او بیا دې علي پاشا هم د سلطان د حکم د اوریدو سره سم د شا له خوا خپل یرغل و دراوه . ددې تر څنګ استیښن او دهغي خور ډسپنا هم خپلو عسکرو کښوده او د جنګي بندیانو په څیر د هغي څخه لري فاصله کې قطار ودریدل .

تر دې وخته پورې علي پاشا هم د سلطان د لښکر سره را یوځای شوي و. سلطان د هر څه ترمخه په همدې ځای کې خپلو عسکرو ته د ور ننوتل اوبیا یې د سرویه دپادشاه استیښن او دهغي دخور ډسپنا د راحاضریډو حکم وکړ .

د لړڅه ځنډ وروسته د سرویه پادشاه استیښن او دهغي ځوانه ، ښایسته او نوي پیغله شوي خور هم د سلطان بایزید خیمې ته را ننوتل . هغه وخت چې استیښن او دهغي خور ډسپنا خیمې ته ورننوتل نو دهغي څیرې پریوتې وې ، په سترګو کې یې تر لري لري پورې وړاندې اندیښنه بې ځایه وه چې گنې سلطان به ددواړو ورور اوخور د وژلو حکم وکړي .

د استیښن سره د روغبر نه وروسته سلطان او علي پاشا دواړه بیرته په خپلو خپلو ځایو کې کیناستل ، خو استیښن او دهغي خور دمجرمانو تاسې دواړه ورور اوخور د مجرمانو په څیر مه دریرئ ، په هغه خالي ځایونو کې کښئ ، مونږ له تاسې دواړو سره د جنګي مجرمینو پد کله چې هغه ورور اوخور دواړه کیناستل نوسلطان بایزید استیښن ته مخ را وړاوه او ورته یې وویل :

هغه خبره چې زه تاسې ته کول غواړم دهغي تر مخه زه تاسې ته دا په ډاګه کوم چې تاسې دواړو ورور اوخور ته به هیڅ ډول سزا نه دپلار پر خلاف د جنګ پیلامه کړې وه خو تاته به یاد وې چې هغه ته مو نه هیریدونکې ماتې ورکړه . په هغه جنګونو کې ته هم شریک استیښن ! ته پوهیرې چې کله چې ما او زما پلار ستا پلار اود هغي دوستانو ته ډیره بده ماته ورکړه ،نو بیا مونږ بیرته بروصی ته ولاړو توانایې په دې جنګ ستاسې په درد وخوړه هغه ستاسې تر مخه ده .

تا هم ستا دپلار په څیر د ویدین په میدانو کې ډیره بده ماتې وخوړه ، ستا د لښکر ډیر عسکر ووژل شول ، اوپاته بې وسلې شول او د سلطان ددې خبرو سره د استیښن او دهغي خور څټونه ښکته و . د څه ویلو جرأت یې هم نه درلود، خو یوځل استیښن زړه لوي کړ او سر درونده سلطانه ! مونږ دا منو چې مونږه ډیره ستره غلطي کړې ده . په مخکنی جنګ کې چې زما پلار ووژل شوي نو زما احساسات د استیښن ددې خبرو په ځواب کې سلطان وویل :

استیښن ! تا ته به یاد وې چې په هغه جنګ کې زما پلار او دمسلمانانو سلطان ، سلطان مراد ، هم ووژل شو. ما خو ستاسې پرخلاف هیڅ خلک به ډیر زیات له منځه تللي وئ بلکه ستاسې د سلطنت په دغه پراخه سیمه به هم زمونږ ولکه وې خو ما داسې و نه کړل . دا ځل د سلطان د خبرو ځواب استیښن په ځای دهغي ځوانې او ښایسته خور ورکړ . هغي د سلطان په لور وکتل او ورته یې وویل:

درونده سلطان !دا ستا مهرباني او د زړه پراخوالي دې چې په مخکنی جنګ کې د سوبې نه وروسته زمونږ سلطنت ته داخل نه شوی ، شو کولای ، او په راتلونکې کې به هم ستا پر خلاف جنګ و نه کړو ، مونږ به ستا دوستان او ستا ملګري واوسو ، اوکه چیرې څوک ستا تر دې ځایه د خبرو وروسته ډسپنا لړڅه پښه نیولې شوه . د هغي په څیرې باندي د شرم اوحیا اثار را ښکاره شول ،هغي دخپل ورور اودرونده سلطانه! مونږ دواړو ورور اوخور چې بله کومه پریکړه کړیده ، نو څرنگه چې هغه زما د ذات سره اړه لری نو په دې خاطر زما ډسپنا دې خبرو نه یواځې سلطان بایزید یلدرم په اندیښنه کې کړ بلکه علي پاشا ته هم اندیښنه پیدا شوه په دې خاطر دواړو په پوښتنه کول ، خپلې خور ډسپنا ته یې وکتل اوبیا یې وویل:

دووونده سلطانه ! که ته ماته او زما خور دواړو ته بښنه وکړي نو د هغي ورسته که ستاسې له اړخه پر ما کوم شرط ایښول کیري نو زما کې برخه وانه خلو ، که چیرې د اروپا کوم قوت ستا بر خلاف سر را پورته کاوه اویا یې ستا پر خلاف د جنګ پیلامه وکړه نو زما له تاسې بل کوم شرط چې مونږ دواړه ورور اوخور غواړو تاسو ت وایو هغه یواځې زما نه بلکه د ډسپنا خپله غوښتنه هم ده. او هغه دا چې هغه تل ستاسې له پاره د احترام ، عزت او درنښت سبب وګرځي. که چیرې کوم شیطاني قوت پر ما باندي د غلبي پیدا کیدو هڅه کوي او یا چې زه ستا د فرمان لاندي د اوسیدو ژمنه کوم نو تر څنګ به یې زه ددغي خپلوی ، چې زما د خور په واسطه منځته راغلي هم ډیر احترا دورونده سلطانه !دغه دواړه شرایط چې مونږ ستا تر مخ کښول، ددې نه علاوه یو بل شرط هم شته چې تاسې ته یې وړاندي کوم. دا دواړه لکه څنګه چې تاته معلومه ده چې ستا د دروند والد سلطان مراد په لاسو زما پلار ډیره بده ماتې خورلې وه. او په هغه جنګ کې زما پلار ډسپنا تر دې پورې منځته ولاړه چې که په دې جنګ کې مونږ د سلطان بایزید په مقابل کې بریالیتوب تر لاسه نه کړ او د پخوا په څیر یوایو اوس چې زمونږ د دعا په مطابق مونږ ته برې په برخه نه شو نو په دې خاطر ډسپنا اوس ستا د ښځې په څیر ستا سره د اوسیدو له پاره وشوه و درونده سلطانه ! ته چې کله هم وغواړي زما او زما د خور ډسپنا څټونه پري کولای شي.

دغه دواړه شرایط چې زما او زما دخور تر منځ د جنګ دپیلامې نه تر مخه پري خبرې شوي وې ، نو درونده سلطانه ! هغه مو ستا تر طلاو څو کانونه دې درونده سلطانه ! دهغو کانونو څخه د لاسته راغلي زرو څخه مونږ ته پوره گټه تر لاسه کیري . نو که چیرې ته زما

مجبور واوسم.

د استيفن دخبرو وروسته سلطان بايزيد په ډيره معني لرونكي توگه علي پاشا ته وكتل او ورسره يې پټه مشوره وكړه . دمشوري په دور استيفنه ! زه تيار يم ستا خور ډسپنا د خپلي بنځي په څير قبوله كړم . په دې كې شك نه شته چې ډسپنا د اروپا په ډيرو زياتو بنايسته و سلطان بايزيد په دې خبره ډسپنا ټكان وخوړ او د سلطان په لور يې مخ را واړاوه ، تر څنگ يې ورور استيفن هم د سلطان په لور په پ استيفنه ! ستا خور ډسپنا د بنځي د منلو په څير زما شرط دادې چې تر هر څه لمړۍ هغه عيسايت پرېږدي او اسلام و مني . كه چيري ه دسلطان دې خبرې د ډسپنا په مخ باندې د خوشحالي او مسكا نيني را و ځلولي . د هغې په سترگو كې ډيري زياتي خوشحاليو نڅا كوله ، دوردنه سلطان ! لكه څنگه مې چې پخوا وويل د جنگ دپيلامي تر مخه مونږ په يسوع مسيح باندې سوگند كړي و او دهغې نه مو په دې د استيفن په ځواب باندې سلطان ډير ډاډ من او خوشحاله شو ، او بيا يې وويل :

ستاسې لمړۍ شرط ماو منوده چې ته به پس له دې زما تابع ، مطيع او فرمانبرداره اوسې او دخپلي خور د خپلوۍ په اساس به ته زما تر او زه به هغه د خپلي بنځي په څير و منم ، خو گرانه ! ستا دريم شرط زما له پاره دمنلو وړ نه دې . اوس چې ته خپله خور زما په حرم كړې و هغه ماته د منلو وړ نه دې .

دسلطان بايزيد ددې سخاوت په واسطه د ډسپنا د زړه غوټۍ و غوړيدې او دخوشحاليونه په كاليو كې نه ځايده ، استيفن هم تر يو وخته يو درونده سلطان ! ، كه چيري ته ماته دورور په سترگو كورې ، نو زه به د ورور په څير د هغې كانونو يوه برخه ستا په قدمونو كې نظر د استيفن په ډير اصرار او فشار سره سلطان دهغه دريم شرط هم و منوده او تر څنگ يې ناست علي پاشا ته وكتل او ورته يې وويل علي پاشا زويه ! زه همدا اوس د لښكر قاضي را بولم تر څو هغه ډسپنا په اسلام كې داخله كړي ، دهغې وروسته به زه ډسپنا د خپلي بنځ به همدلته په روميليا كې د خپل لښكر سره يو ځاي تم كيرې . او د همدې ځايه به د اروپايي ځواكونو څارنه كوي . په دې وخت كې ته د دهغو پاتو معامله هم وړ خلاصه كړې او په خپلو كاروو كې به بريالي را ووزي ، گوره زويه ! زما په دې خبرو خو كومه نيوکه ، اعتر علي پاشا ورته وويل : محترم سلطان ! زه په دې لړ كې هيڅ ډول خبره نه لرم و ، ته پوهيرې چې ستا هره خبره د علي پاشا له پاره دحكا د علي پاشا په دې ځواب باندې سلطان ډير زيات خوشحاله شو ، بيا دسلطان دحکم په اساس د لښكر قاضي را وبلل شو ، او هغه د استيفن د ډسپنا او خپل لښكر سره يو ځاي د جنگ ددې ميدانونو څخه د بروصي د بنار په لور روان شو . علي پاشا هم د سلطان سره يو ځاي د خيمه كيدو حكم وكړ .

پرلپسې لري

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانوسازشونه (۱۳)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد گود یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول ديارلسمه برخه لولئ:

(۱۳)

پرلپسې ***** ۲۲

لمر خپلي دتودخي او رڼا وړانگې نورې راټولې كړې وې ، او ډوب شوې و . د شپې تياري په خپل قوت سره دلمر دډوبيدو علي پاشا د ريونا دكاكا د زمانوپه كلي كې يوه دروازه ټك ټك كړه ، دهماغه لمړۍ ټك ټك سره د لږ ځنډ وروسته دروازه پر ، د خپل اس څټ يې دوه درې ځلي په مينه وواهه او بيا يې ددروازې پرانستونكې ته وكتل او په ډيره نرمه لهجه يې ورته وو

که زه غلط نه اوسم نو ستا نوم به يونيسيس وي!

دوازه پرانستونکي حيران شو او په ډيره عجيبه توگه يې علي پاشا ته وکتل او ورڅخه يې وپوښتل .

اول خودا ووايه چې ته څوک يې ؟ او زما د حويلی دروازه دې ولې ټک ټک کړې ده ؟ ستا خبره سهې ده چې زما نوم يونيس د يونيسيس په خبرو د علي پاشا په څيره کې نرې غوندي خوښي راښکاره شوه ، يو ځل بيا يې دخپل آس څټ و تپاوه او پيغام تاسې ته ورسوم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د يونيسيس وجود لږ څه راوغوريد ، او په خندا يې وويل : که چيرې هغو دواړو ورورنو ته ماته نن شپه زما سره د يوه دروند ميلمه په څير همدلته تيره کړه .

علي پاشا په خپلو ښکاري سترگو يو ځل بيا يونيسيس ته وکتل او خپل آس يې هملته د دروازي نه بيرون پريښود او هملته يې و تا و ايم هغه به درته ووايم او دهغي وروسته بيرته ژر ستنيرم .

دعلي پاشا حويلی ته دنوتلو سره سم يونيسيس د حويلی دروازه لکه د پخوا په څير و تړله ، اوبيا يې له ځانه سره علي پاشا خپل ماته سکون تر لاسه شي .

د يونيسيس ددې خبرو په اساس د علي پاشا په څيرې باندې درنه غوندي جذبه او په سترگو کې يې د تورې تيارې امواج راغلې يونيسيس ! زه غواړم تاته ووايم چې د رستاک دواړه ورپرونه ما له منځه وړي دي ، همغوي ماته ويلې چې ته هغه څوک يې يې ؟

د علي پاشا په دې خبرو باندې يونيسيس حيران شو او ټکان يې وخور او بيا يې په ډيره بده توگه وويل :

زه به ستا د ټولو خبرو ځواب درکړم خو لمړی دا ووايه چې ته څوک يې ؟

علي پاشا په ډيره بې پروايي سره يونيسيس ته وکتل او ورته يې وويل :

يونيسيس ! زما نوم علي پاشا دې . زه ستا په لاس د وژل شوي مجدالدين کشر ورور يم . او دخپلو قاتلينو څخه د بدلې اخستو له پاي

دعلي پاشا په دې خبرو ، يونيسيس د علي پاشا په لور وکتل او په يوه ډيره وپرونکي خدا سره او په ډيره سپکه توگه يې علي پاشا

که چيرې ستا نوم رښتيا هم علي پاشا وي او ته دمجدالدين کوچني ورور يې نو ته خو بيا ډير احمق او بې عقل يې ، ته دومره ناپوهه د يو څو لمحو ميلمه دي ، ته څومره احمق ، څومره ناپوهه ، څومره بې وقوفه يې چې په دغه فضا کې دخپلې فنا تختی دې ليد

واوره علي پاشا ! زما د لاسو په يو پړک ، زما په يوه اواز ، او زما پر يوه غږ سره به داسې ځوانان توره وهونکي دي ميلمستون اخستلو له پاره راغلي يې نو بيا له ځانه سره وليکه چې ته به په دې ميلمستون کې د څو ځان سوزونکي لمحو او افسوسونو يو

کله چې يونيسيس ددې خبرو دکولو وروسته چپ شونو علي پاشا هم د ميلمستون چټ ته په کتلو سره همغسې يوه زوروره خ

يونيسيس ! هغه څه چې تا وويل هغه خوبه ستا د نظر او آند په مطابق سهې وي ، خو هغه څه چې زه يې ويل غواړم هغه د دې هير کړې .

تر دې ځايه تر خبرو وروسته علي پاشا لږ څه چپ غوندي شو او بيا يې په پوره توجه ، قهر او غضب سره يونيسيس ته وويل

يونيسيس ! زما خبره لا تراوسه پورې نه ده ختمه شوې ، زه غواړم تا ته دا هم ووايم چې ، هغه سپکاوي چې د مشيت سبب گر

نو یونیسیس! دهغه د ژوند په بیکرانه مسافتو کې د درد او تکلیف نه اخوا نور څه نه پریږدم .

د علي پاشا ددې خبرو په واسطه یونیسیس نور هم په غضب شو او د علي پاشا ددې خبرو ځواب یې په همغه لهجه ورکړ او ورت

علي پاشا ! هغه څه چې تا وویل ، هغه ستا فریب ، ستا غولنه ده ، شاید تا په داسې چاپیریال کې پالنه موندلې وې ، چیرې چې داسې شپه وگرځي چې په قسمت کې یې سهار نه وې لیکلې . دهغې دغه تیرې شوې څوگرې به اوس ستا د ژوند اخري

علي پاشا په خپل ځای باندې ډاډمن ناست و او یونیسیس ته دکتلو پرته یې د مخکې نه په زیات قوت او غضب ناکه اواز سره و و

یونیسیس! ځنډ ولې کوي ؟ کله چې ته زما ژوند ختمول غواړې او د مجدالدین په څیر باندې ما هم دخپلې لارې څخه لرې کول غ

دعلي پاشا په دې خبرو باندې یونیسیس نور هم په غضب شوو نو په دې خاطر یې په لور اواز یو څو نومونه اخستل او هغو پ

ددې غږ وروسته یونیسیس څو لمحې انتظار وکړ او دهغې وروسته د هغه په حالت کې بدلون راغی ، دهغه په سترگو کې غضب :

یونیسیس! په خپل ځای کینه ، زه به تا پرې نږدم چې دمیلستون څخه بیرون قدم کیږدې ، تا ماته پخوا ویلي و چې ستا یو اواز ، وهونکو انتظار وکړه چې ستا په حکم به ما هغسې کوي لکه څنگه چې تا وویل :

دعلي پاشا د دې خبرو په ځواب کې یونیسیس ډیر عصبي شو او په خپل ځای ولاړ و او په ډیر نفرت او کرکې سره یې علي پاشا ت

علي پاشا ! که چیرې ما ستا دوه ستر ورونه او پلار وژلي شول نو تا هم په خپله وینه کې لمبولې شم . ته څه فکر کوي چې

د یونیسیس په دغه خبرې باندې علي پاشا د توپان په څیر دخپله ځایه پورته شو او یونیسیس ته یې په سخت اواز سره وویل :

که چیرې ته په کوم هوډ ، عزم ، غلطي انگیرني ، دهوکې یا فریب کې ککړ شوی یې نو لږ دخپلې میلستون څخه بیرون

دهغه په دې خبره باندې یونیسیس نور هم په غصه شو ، هغه د میلستون ددروازې په لور ولاړ ، په دې وخت کې علي پاشا و ر

د علي پاشا ددغې قوي ضربې وروسته یونیسیس یو ځل بیا را پورته شو او تر یوه وخته پورې یې علي پاشا ته د یوه لیوني سپي

علي پاشا ! تا دلته په دې کمره کې پر ما لاس پورته کړ نو پوه شه چې ستا د مرگ په پروانې باندې زما مهر ولگید . په دې پښ

سره تباه کړي ، کله چې همداسې خلک پر تا باندې را دننه شي نو بیا به په دې کمره کې ستا حالات په شگو د لیک په څیر وگر

علي پاشا سمدستي د یونیسیس ددغه گواښ په ځواب کې څه و نه ویل : خو په یوه ناڅاپه توگه یې خپله توره د تیکې څخه را و و

دخپلې تورې په اشارې سره یې یونیسیس ته وویلي :

یونیسیس ! زه د ډیره وخته را هیسې ستا بک بک اورم ، ستا اوتې بوتې اورم ، لږ څه دخپل میلستون څخه بیرون را و وځه ، چ

دعلي پاشا ددې خبرې سره که له یوې خوا د یونیسیس په مخ باندې مرگ نڅاپیل کړي وه خو دبله اړخه هغه لږ څه د ډاډ سا

یې وویل :

یونیسیس ! دخپل کور په انگر کې ودریږه او بیا اواز وکړه ، څوک چې را بولي را ویې بوله ، زه تا ته اجازه درکوم څوک

د علي پاشا د وینا سره سم یونیسیس هملته دخپلې حویلی په منځ کې ودرید او بیایې په زوره زوره چغې ووهلي ،

کله چې هغه خپل زور وواهه نو علي پاشا يې په ورو ورو په خټ لاس را بنکود او ورته يې وويل:

يونيسييس ! اوس نو چپ شه، ماتاته د خپلو ملگرو او ملاتړو د رابللو فرصت درکړ، او تا هغوي ته غږ وکړ، اوس زه هم انتظار

د شپې په تياره کي يونيسييس په خپل ځاي ډاډمن و هغه هيله من و چې هغه خلک چې هغه د خپل ملاتړ له پاره را غوښتي دي نه وه، دواړه چپ چاپ ولاړ و نو کله چې د يونيسييس د اواز کومه پايله تر مخه را نغله، نو علي پاشا ورته وويل:

يونيسييس ! تا وکتل چې ستاد اواز کوم اغيز مخ ته رانغې، هيڅ دښمن بل دښمن ته دومره مهلت نه شي ورکولي و، تر دومره پوره ډاډ سره به خپل د اوسيدو ځاي ته ستون شوي هم واي. ماتاته د اواز کولو مهلت هم درکړ. ماتاته د خپلو ملگرو د رابللو له پاره به ډيره ذليله مړينه ووژنم.

په ځواب کي يونيسييس په ډيره بي وسي سره د علي پاشا په لور وکتل او ورته يې وويل: گوره زما بدترينه دښمنه ! داسهې نه د

علي پاشا د غاښ چيچني په څير ورته ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

نه!... هغه څه چې زه درڅخه پوښتم لمړۍ دهغي ځوابونه راکړه. دهغي وروسته به بيا ستاد وژلو تر مخه ستا پوښتنې واورم او راکړي وه، هغه ستا په هکله څه نورې خبرې هم ماته کړي دي، د هماغه اطلاعاتو په اساس به زه ستا ځواب تلم، که چيري درو

د علي پاشا په دي خبره د يونيسييس وجود نور هم لکه د باد په څير په رپيدو شو. تر لږه ځنډه چپ خوله و. په دي وخت کي علي ډوب اواز وويل چې:

زما نا ځايي دښمنه واوره ! که چيري رښتيا هم مجدالدين ستا ورور وي نو هغه، دهغه پلار او ورور درې واړه پنځه کسانو وژلي دي

ديونيسييس د ځواب په اوريد سره د علي پاشا په مخ کي د خوشحالي نښې را څرگندې شوې، ددې وروسته يې ترې دويمه پوښتنه

تاسو دا خلک د چا په اشاره او امر وژلي دي؟

يونيسييس په لږ زيډلي اواز او نښتې ژبه باندې وويل چې:

په يونان کي د پادريانو او راهبانو يوه ډله ده، دا ډيره وینه خوړونکي او څيرونکي ډله ده. هغوي د مسلمانانو پر خلاف يو محاربه ته راشي نو د همدې پادريانو د ويناو په اساس د هغوي څومره ډلي چې خپرې دي دهغوي کار و رتماموي، د همدې پادريانو په په حکم باندې ستا پلار او دوه وروڼه به قتل رسولي دي، دا په دي خاطر چې ستا پلار دې سيمو ته د مبلغ په څير را غلي و او د

د پادريانو ددې ډلي او ددې انجمن د لارښوونې له پاره دوه کسه ستر پادريان دي، هغوي ته لاپ پادريان هم وايي. دهغوي دوه يوه ډيره پخوانۍ گرجه ده چې په همغې کي دوي خپلي غونډې تر سره کوي. او دځنۍ به موسم کي دوي د «پلوپ» په جزيره پادريانو ددې انجمن او غونډو عملي، مالي او اخلاقي مرسته کوي

تر دي ځايه د يونيسييس خبرې خلاصې شوې، علي پاشا هم د فکرونو په امواجو کي ډوب و، او دلږ څه ځنډ وروسته علي پاشا

يونيسييس ! تا وويل چې د دي پادريانو اجنټان ديونان په هره ځنډه کي خواره واره پراته دي، نو ددوي دا نمانديگان په کومو کي دي توثيق کي تالږ څه غلطې هم وکړه نو بيا به ستا په مقدر کي د ذلت او رسوايي څخه نور څه نه وي.

د علي پاشا په دي خبره باندې يونيسييس تر لږ څه وخته پورې چپ پاته شو ځکه چې علي پاشا د خپلې تورې تيره سر د شا له اړه

علي پاشا ! په کوم کلي کي چې ته همدا اوس ولاړ يي، نو داسي يي وگڼه چې دا د پادريانو تر ټولو ستر مرکز دي، ددې کلي نژدې

هلته د ستر پادري کرسپاس او کوچني پادري ارديس څخه احکامات تر لاسه کوي. او بيا زه دهمدي احکاماتو په رڼاکي د ه د يونيسيس د ځواب په ميندولو سره علي پاشا نور هم ډير زيات خوشحاله شو، داسي بريښيده چې هغه ددي ځواب څخه پوره ايا ستادکور د غرو څخه بل کوم کس هم په دي ډله کي شامل دي؟

دهغي دپوښتنې په ځواب کي يونيسيس وويل: هو.....زما کشر ان دوه ورونه دي چې دهغوي څخه يي يو دلته دي.

علي پاشا دخپلي توري سر لږ نور هم دهغه په څټ کي ور زور کړ او په تحکمانه شکل يي ورته وويل:

په کومه خونه کي چې همدا اوس ستا ورور شتون لري د همغي لوري ته ولاړ شه.

د علي پاشا په دي حکم باندي يونيسيس لږ څه ووږيد، لمړی خوشحاله وه چې په دي ترتيب هغه ته دخپل ورور دژوند خوندي شاشا روان و.

دلږڅه وخت ورورسته يونيسيس يوي خونې ته ور ننوت، خود خونې دروازي ته د رارسيدو سره سم هغه هک پک شو، څو رنگ تک ژير شوې و، يو ځل يي مخ را وپراوه او دعلي پاشا په لور يي په حيرانونکي ډول وکتل، هغه غوښتل څه ووايي، خو

يونيسيس! اعتراض به نه کوي، زه پوهيرم چې څومره کسان چې په دي کمږه کي پراته دي ټول ستادکورني غري دي، او څو اخستي، اوس نو د شپي په دي تياره کي نه څوک ددي کلي څخه بيرون تللي شي او نه د بهر څخه ورسره څوک څه کومک او مر خو خپل ورور ته دي ووايه چې که هغه په لاره کي د څه کولو شرارت وکړ او يايي کومه غلظه لوبه کول زړه وغوښتل نو ز ترې دخوندي وتلو اجازه ور نکړم. دا هم بايد تا ته څرگنده کړم چې زما عسکر نه يواځي کلي په محاصره کي اخستي دي بلک يي ور واستوه، زما وسله وال ځوانان به دهغوي سره يو ځاي وي.

علي پاشا يونيسيس پريښود چې ورشي او خپل ورور وپوهوي، يونيسيس هم تر ډيره ځنډه خپل ورور ته پتي خبري وکړي، ه بيرون را ووتل.

د دهغوي دتللو وروسته علي پاشا يو ځل بيا يونيسيس ته مخ کړ او ورته يي وويل: يونيسيس زه پوهيرم چې دوي ټول ستادکورني دي، دوي به نه يواځي تا بلکه ستا ټوله کورنی به په وينو کي لت پت کړي.

يونيسيس چپ چاپ مخته ولاړ او په هغه خالي ځاي کي کيناست چې علي پاشا ورته په گوته کړي و. علي پاشا دخپلو وسله وال ځوانانو لاسونه د شا له خوا تړل شوي و. هغوي يي راوستل او دعلي پاشا تر مخه يي ودرول. او ورته يي وويل چې:

علي پاشا! دغه هغه دوه کسه ځوانان دي چې تا را بللي و.

علي پاشا لمړی دخپلو وسله والو ځوانانو شکريه وکړه او بيبي يونيسيس ته وکتل او ورته يي وويل:

يونيسيس! ايا دا هماغه دواړه ځوانان دي چې تا ددوي سره يو ځاي مجدالدين او دهغي ورور اوپلار درې واړه وژلي و.

يونيسيس خو په خوله څه و نه ويل خو بيبي دغم او درد نه په ډکه توگه خپل سر و خوځاوه، ددوي ددي خبرو څخه دهغو دواړو

اوس نو د يونيسيس نه اخواد علي پاشا سترگي په دغو دواړو ځوانانو و لږيدې، تر لږه وخته پوري يي ددوي دواړو دسر نه تر

ايا تاسو دواړو د يونيسيس او دتولک نومي کلي رستاک دواړو ورورونو سره يو ځاي مجدالدين او دهغي مشر ورور او پلار

دعلي پاشا ددي پوښتنې سره سم دواړو ځوانانو خپل سروڼه ښکته وغورځول ، هغوي خو په خوله څه نه ويلې خو دهغوي په دې ماتاسو ته د چپ کيدو له پاره نه دې ويلې ، ما ستاسو څخه پوښتنه کړې ، دپوښتنې ځواب راکړئ ، که چيرې زما د پوښتنې ځواب پرې کړي ، ستاسې ښه په دې کې دي چې هر هغه څه چې زه يې پوښتنه کوم دهغې سهې سهې ځواب راکړئ ،

علي پاشا ددې خبرو وروسته لږ څه ځنډن شو ، څه فکر يې وکړ ، يو نظر يې په خپل مخکې ولاړو ځوانانو باندې وکړ او بيا واورئ اي قاتلانو ! زه تر ډيره وخته پورې ستاسې چپتيا نه شم زغملای ، ما چې در څخه څه پوښتلي دهغې ځواب سمدستي

که چيرې يونيسيس ددې خبرې اقرار کړي وي چې هغه زمونږ سره يو ځای مجدالدين ، دهغه مشر ورور او پلار تول وژلي دي دهغوي دواړو په دې اقرار باندې د علي پاشا قهر او غضب نور هم زيات شو. او تر خپلې مخې ولاړ ځوانانو ته يې وويل :

اي دتيارو شيطانانو واورئ ! اي زما د پلار او دوو ورونو قاتلانو ! ما ستاسو پر خلاف د انتقامي عملياتو لار خپله کړې ده . که خلاف حرکت وکړم.

هغوي دعلي پاشا ددې خبرو ځواب ور نه شو کړاي ، تر لږ وخته پورې علي پاشا هغوي ته کتل بيا يې په خپل څنگ کې ولاړو دسرونو د پريکولو په وخت کې هغوي ډيرې زياتې چغې او نارې ووهلي دهغوي ددغه حالت به کتلو سره ديونيسيس او دهغه دکو

د هغوي دواړو د وژلو وروسته علي پاشا ديونيسيس تر څنگ راغي دهغه سره خپله لوڅه توره په لاس کې وه. يونيسيس ډاډه يونيسيس ! زه نه غواړم تا د شپې په تياره کې ووژنم ، زه په دې خونه کې له تاسره نژدې کينم او شپه به سبا کړم ، سهار به زه وحشي او د ړندې جذبي خاوندان دي اود پادريانو او راهبانو د انجمن ايچنتان او سرتيري دي. اوس ته هم همدلته کينه شپه تير

ددې خبرو څخه وروسته علي پاشا بيرته شاته شو او تر راتلونکې سهاره پورې يې دخپلو ملگرو سره يو ځای ددې شپې د ***** ۲۳

په دغه ورځ کله چې د مابنام د تيارې د خپریدوسره سم ښايسته او ښکلې ريونا په منډو منډو د نړيوس په کور ور ننووته. نو تر ته ور ننوتې وه نور نړيوس سمدستي خپل لاس د ډوډۍ څخه واخيست ، د نړيوس دا حال د ريونا له پاره د زغم وړ نه و . هغ نړيوس خورې ! اول ته ژر ژر ډوډۍ وخوره ، د هغې وروسته به زه تاته يو ډير ښه خبر واوروم .

د ريونا ددې خبرې سره نړيوس ډاډمنه شوه ، هغې ژر ژر خپله ډوډۍ وخوره ، ددې تر څنگ دهغې کوچنيانو او مور هم خپل هم را ننوتل ، دهغوي په دې بې وخته راتگ باندې نړيوس لږ څه حيرانه غوندې شوه . هغه داسې وگڼله چې کومه ستره غميز

ريونا ! کله چې ته زمونږ حويلۍ ته را ننوتې نو په هغه وخت کې ستا د څيرې حالات څه نور و خو کله چې تا وکتل چې زه برينې چې دا کومه معمولي پيښه نه ده .

تر دې وخته پورې رستاک او کيټهنا هم په خونه کې کينا ستل ، نو بيا په کمري کې ريونا نړيوس ته وويل :

نړيوس خورې ! څرنگه چې تاسو څلور واړو ډوډۍ خوړله ، نو په دې خاطر د ډوډۍ په وخت کې ما نه غوښتل تاسو په کوم فک ريونا تردې ځايه خبره وکړه چې نړيوس د غم ، انديښني او فکر تر منځ دهغې خبره غوڅه کړه او ورته يې وويل :

ريونا! ته ماته زما دورور علي پاشا په هکله څه ويل غواړي؟ خداي دي نه کړي ايا هغه په کوم مصيبت کي نښتي دي؟ يا کوم دهغي په دي خبره باندې ريونا يو ځل بيا خبره بيل کړه .

نريوس! ته مه اندېښمنه کيږه، که څه هم زما مور او پلار د علي پاشا په هکله اندېښمن دي خو زه هيله منده يم چې د کوم کار نريوس خوري! زه خبره شوې يم چې علي پاشا د روميل په ولايت کي د خپل لښکر سره يو ځاي زمونږ د کلي تر څنگ خيمه ولاړ، او علي پاشا تيره شپه يو ځل بيا زمونږ د کلي تر څنگ پراو کړي دي. کله چې ماته او زما مور او پلار ته په دي هکله خبر او اندېښمن کړل.

نريوس خوري! د علي پاشا په هکله زما اندېښنه يوه قدرتي خبره ده. زه تر اوسه په دي نه پوهيږم چې د علي پاشا سره زما ليک هم استولي و خوماته د علي پاشا لخوا دهغه خط په هکله کوم ځواب را نغي. زه په دي هکله کومه شکوده او کله هم نه ک بلي! ما غوښتل تاته ووايم، چې کله چې مونږ درې واړه د علي پاشا خيمي ته ورغلو نو هلته د علي پاشا نيمايي لښکر و او دهمدي ن مونږ درې واړه هملته تم کړي خومونږ موافقه و نه کړه نو بيا هغوي مونږ ته په تفصيل سره خبره وکړه.

نريوس! ددي نه مخته ماته هم معلومه نه وه او تاته به هم په دي اړه کوم معلومات نه و خو زما پلار د علي پاشا د دواړو و رسيدلي و چې په يونان کي د راهبانو او پادريانو يو انجمن کار کوي، دا انجمن چې دي سيمو ته هر مسلمان مبلغ د راتلو څخه شول او زه يې ترې را ازاده کړم، هم د همدې راهبانو او پادريانو د انجمن سر تيري و.

ماته ددي ټولو خبرو په هکله هغه وخت معلومات پيدا شو چې علي پاشا زما د خلاصون له پاره زما دکاکا د زامنو لاره ونيو قاتانو په لټون پسې و. خو قدرت په خپله داسې فرصت برابر کړ چې زما دکاکا د زامنو په لاسو زما دتښتولو په وخت کي، د مشري په غاړه لري، يعنې ددي کلي ټول وگړي ديوي مجرمي مافيا په څير د همدې انجمن د راهبانو او پادريانو سره اړيکي

نريوس خوري! مونږ ته د اندېښني خبره داده چې علي پاشا په خپله د خپل نيمايي لښکر سره دهمدي کلي په لور ورغلي دي، خورجاني! دا هغه خبره وه چې ما غوښتل له تاسره يې شريکه کړم او همدې خبرې زه اندېښمنه کړي يم.

دريونا په دي خبرو باندې نريوس هم د غم په فکر کي ډوبه شوه. موري يې هم د اندېښنو به بحر کي و غورځيده او کوچنيانو با ريونا! که تاسې درې واړه هلته د علي پاشا خيمي پورې تللي وي، نو هلته خو مو داپوښتنه کولي شوه چې علي پاشا به کله بيرته د خپل ريونا سمدستي ځواب ورکړ .

مونږ د علي پاشا د سالارانو څخه دا وپوښتل، خو هغوي ته د علي پاشا د بيرته را ستنيډو په اړه هيڅ معلومات نه و. زما پلار، مور او په دي خاطر مونږ درې واړه ستا لوري ته راغلو .

نريوس د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ. او بيا يې وويل:

زه به ډوډۍ تيار کړم، لمړۍ ډوډۍ وخورئ بيا به کومه پريکړه وکړو. خو زه فکر کوم چې هغه به د شپې د شپې خپله موخه نه دهغه سره په تفصيل سره خبره وکړو. اوس تاسو درې واړه کيښئ چې زه درته غذا تياره کړم .

دهغي ددي خبرې په ځواب کي کيتهنا سمدستي وويلي:

نريوس لوري! تاته دڅه کولو اړتيا نه شته لکه څنگه چې ريونا وويل، کله چې مور د علي پاشا خيمي ته ولاړو نو د علي پاشا سا

د کیتھنا ددې خبرو په واسطه نریوس تر یوه ځایه ډاډه شوه او بیا یې وویل:

که چیرې تاسې رښتیا هم ډوډۍ خوړلې وې او بیا راغلي یاست نو زما غوښتنه داده چې نن شپه به تاسې درې واړه دلته زما سره کیتھنا، ریونا او رستاګ د نریوس په دې وړاندیز باندې په خپلو کې مشوره وکړه او بیا ریونا نریوس ته وویل:

نریوس ! مونږ درې واړه ستا دا وړاندیز منو ، نن شپه همدلته له تاسره پاته کیږو، بیا به سهار وختي د علي پاشا د څیمي په لور نریوس سمدستي له خپله ځایه پورته شوه او دهغو بسترو تر څنګ چې دخپلې مور او کوچنیانو له پاره یې خپرې کړې وې په بل پرلپسې لري.....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۴)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول څوارلسمه برخه لولئ:
پرلپسې ****۲۴

تیره برخه له دی ځایه ولولئ

هلته علي پاشا د یونیسس سره یو ځای ټوله شپه سهار کړه ،دهغه وسله وال ځوانان د یونیسس د حویلی تر څنګ ټول کلي ، دننه او بهر ،په خپله محاصره کې اخستی و کله چې لمر د شرق له لورې را وخوت ، نو دعلي پاشا په حکم یې دکلي ټول خلک د کلي په شرقي برخه کې را ټول کړل ، هغوی یې په ډلو ډلو وویشل ، ځوانان یې ترې را وویستل او هغوی یې په یوه ځای کې را ټول کړل او ښځې ، کوچنیان ، زاړه او معذور خلک یې ترې بیل کړل . بیا یې یونیسس د کلي د ځوانانو تر مخ و دراوه ، د کلي ټول ځوانان یې بې وسه کړي و د هغوی تر شا هم دعلي پاشا وسله وال ځوانان ولاړ و، د کلي د ښځو ، کوچنیانو ، زرو او معذورینو سره یې هیڅ غرض و نه کړ . هغه د خپلو عملیاتو د پیلامې تر مخه یونیسس ته مخ کړ او ورته یې وویل :

یونیسس! تا ددې خبرې اقرار کړې چې تا د رستاګ دواړو ورپرونو سره یو ځای ، او دهغه دوه نورو ځوانانو سره یو ځای چې تیره شپه یې ما کار ور خلاص کړ ، زما پلار او دواړه وروڼه وژلي دي . په دې ترتیب تاسې پنځه واړه زما دپلار او دواړو وروڼو قاتلین یاست . او اوس ما دخپل پلار او وروڼو د قاتلینو څخه د څلور و معامله فیصله کړې ده ، یواځې ته پنځم پاته یې ، ستا کار به هم ډیر ژر تمام شي .

تا ما ته داهم ډاګیزه کړې ده چې تاسې ټول د پادریانو او راهبانو د هغه انجمن غړی یاست چې دمسلمانانو په عامه وژنه کې لاس لري ، او دهغوی موخي دادې چې په دې سیمو کې به نه کوم مسلمان مبلغ را ننوځي او نه به ورته د اسلام د خپریدو فرصت ورکړل شي. تا ماته دا هم ډاګیزه کړې ده چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادریانو د انجمن غړي او سرتیري دي .

تردې ځایه علی پاشا چپ شو او بیا یې په لږ څه اوچت اواز سره وویل:

يونيسيس ! زه تا ته داخبري په اوچت اواز ځكه كول غواړم چې د كلي ټولو ځوانانو ته ستا په موجوديت كې دا ډاگيزه شي چې دوي ټول مجرمين دي او يونيسيس ددوي په جرمونو باندي شاهد اوگواه دي. نو زه به هيڅكله هم دا مجرمين و نه بښم ،يونيسيس ! تر اوسه پورې خو ماته يواځې دا څرگند و چې تاسې يواځې زما پلار او دوه وروڼه وژلي دي ، خو ددې نه علاوه معلوم نه ده چې تاسې خلكو به تر اوسه پورې څومره مسلمانان مبلغيځن دتيغه تير كړي وي ، نو په دې خاطر يونيسيس!ستا او ستا د دې ملگرو ژوندي پريښول د انسانيت له پاره سپكاوي دي .

تردې ځايه د خبرو كولو وروسته علي پاشا چپ شو بيا يې په نا ځاپې توگه خپله درنه ځلېدونكې توره د نيام او تيكي څخه را وويسته ،څوقدمه مخته ورغې او يونيسيس ته يې وويل:

يونيسيس ! هغه څه چې زه يې كونكي يم هغه هيڅكله هم ستاسې سره تيري نه دي ، هغه څه چې ستاسې د ځوانانو سره تر سره كېدونكي دي هغه هم دهغوي سره تيري نه دي . تاسې د كيني نه ډك انسانان ياست او ستاسې په سترگو كې د كيني او تعصب پرته نور څه نشته . يونيسيس ! تا د څلورونور ځوانانو سره يو ځاي زما پلار او دوه وروڼه وژلي دي ، نو په دې خاطر ستا وژل پر ما فرض شوي دي .

ددې خبرې سره سم علي پاشا خپله توره را پورته كړه او په يوه گذار يې د يونيسيس سر له تنې پرې كړ ، فضا د چغو اوسورو نه ډكه شوه او ديونيسيس بدن په وينو كې لت پت پريوت . علي پاشا د يونيسيس د وژلو وروسته لكه د پخوا په څير خپله توره دهغه په كالپو پاكه كړه او بيا يې خپل يو سالار راوغوښت او هغه ته يې څه حكومونه وكړل ، دهغې سره سم هغه سالار په خدا شو ، شاته ولاړ او هغه وسله وال چې ددې كلي د ځوانانو تر شا ولاړ و هغوي ته يې څه اشاره وكړه ، دعلي پاشا حكم يې ورته واوراوه ،دهغې سره سم هغوي ټول مخته راغلل ، او د يوي اشارې سره سم يې دهغه كلي ټول ځوانان له يوه سره د تيغه تير كړل .

كله چې دا عمليات پاې ته ورسيدل نو بيا علي پاشا ټولو هغو ښځو ، كوچنيانو ، زرو او معذور ته چې هلته يې په ډيره بې وسې سره دغه ننداره كته په وينا كې وويل :

دكلي زرو ، كوچنيانو ، ښځو او معذورو ټول واورئ چې زما دين په ښځو ، زرو و كوچنيانو او معذور باندي د لاس د پورته كولو اجازه نه راكوي ، ستاسو سردار يونيسيس ما ته ويلي و چې ددې كلي ټول خلك د راهبانو او پادريانو د انجمن غړيتوب لري او د مسلمانانو په وژلو وياړي ، هم ستا سو د كلي خلكو زما پلار او دوه وروڼه وژلي و نو اي د كلي خلكو واورئ چې زما نوم علي پاشا دي او زه د سلطان بايزيد يلدرم د فوځ سالار يم ، ما د يونيسيس تر څنگ ددې كلي ټول ځوانان هم ووژل ،ځكه چې دوي ټول مجرمين و او د پادريانو او راهبانو د انجمن غړي او سرتيري و ، زه پر تاسو باندي لاس نه پورته كوم .تاسې ټولو ښځو ، كوچنيانو ، زرو او معذورو ته بښنه كوم، تاسې ټول خپلو خپلو كورنو ته ولاړ شئ ، خو يوه خبره ياد لرئ چې د نن نه وروسته كه په دې كلي كې كوم مجرم انسان ته پنا وركړل شوه و او يا د نن نه وروسته زما جاسوسانو او مخبرانو ماته اطلاع راکړه چې ددې كلي د كوم وگړي اړيكي د راهبانو او پادريانو د انجمن سره دي نو ستاسې څخه به داسې انتقام واخلم چې ستاسو په فكر كې به هم نه را گرځي .اوس تاسو ټول خپل كلي ته تللي شئ.

د علي پاشا په دې حكم باندي هغوي ټول خوشحاله شول ، بيا يې په منډو منډو باندي خپل ځانونه كلي ته ورسول ، علي پاشا هغه وژل شوي خلك ټول د هوايي مرغانو خوراك ته پريښودل او بيا بيرته خپلي خيمي ته راستون شو .

***** ۲۵

لمر څو نيزې را پورته شوې و ، او وړانگويي دگرمي اغيز شينده ، گرمي هرې خواته خپره و ، علي پاشا دخپل نيمايي لښکر سره بيرته د خپلي خيمي په لور را روان و. د رارسيدو تر مخه يوه عسکر ورمنده كړه او دهغه د اس واگي يې په خپلو لاسو كې ونيولې او ورته يې وويل :

پاشا ستا په خيمه كې څو كسه ميلمانه ناست دي . په هغوي كې ستا مور او ستا كشره خور هم شته ، زه به ستا آس تر اخور پورې يوسم او ته خپلي خيمي ته ورځه .

دخپلي مور او خور د خبر په اوريدو سره علي پاشا دومره خوشحاله شو چې د آسه يې را توب كړ او د آس د زين سره تړلي دوه خورجينه يې را پرانستل ، په خپله اوږه يې واچول ، آس يې د خپل عسکر په لاسو كې وركړ او په خپله يې په يو څو گامونو سره ځان خيمي ته ورساوه.

كله چې خيمي ته ورننوت نو ويې كتل چې هلته په خيمه كې د هغه دمور قيرات او دسريان خور نه علاوه نريوس ، ريونا ، رستاك او كيتهنا هم ناست دي . كله چې علي پاشا خيمي ته ورننوت نو ټول د خپلوځايو څخه پورته شول ، علي پاشا ورمنده كړه او د يوه كوچني په څير د خپلي مور په غاړه كې وركړ .

قيرات تر يوه وخته پورې هغه ښكلاوه او مينه يې ورسره كوله ، علي پاشا د خپلي مور څخه وروسته خپلي مور ته ورغې

دهغه په سر يې لاس راښکود ، بيا چې کله دهغه مور او خور کيناستل نو علي پاشا هم په يوه خالي ځاي کې کيناست ، ددې سره سم د علي پاشا مور غوښتل هغه ته څه ووايي چې ريونا خبرې پيل کړي ،

علي پاشا ! تا مونږ ته دويلو پرته زما د کاکا په کلي حمله وکړه ، په هغې کلي کې ټول مجرمين اوسيري . او هغوي ټول د راهبانو او پادريانو د انجمن غړي او سرتيري او دمسلمانانو پر خلاف ورته دندې ورکول شوي دي . ته دداسې يوه ستر کار له پاره د شپې په تياره کې يوازې تللي وي ، کيداي شو چې هلته هغوي تاته کوم زيان در رسولي واي .
د ريونا په دې معقولو خبرو باندې علي پاشا دهغه شکريه وکړه او بيا يې ورته وويل :

گوره ريونا ! زه خو ځانته نه وم ، زما سره زما د لښکر يوه برخه هم وه . زما دواړو ورونو او پلار پنځه کسه قاتلان وو ، دهغوي له ډلې څخه دوه هغوي و چې ته يې تښتولي ، هغوي دواړه ستا دکاکا زامن و . ما هغوي ستا په موجوديت کې له تيغه تير کړل . دريم يې ستا د کاکا دکلي سردار يونيسيس و او دوه کسه نور ځوانان و چې د همدې کلي اوسيدونکي و ما دهغوي درې واړو کار هم ور خلاص کړ .

که جيري ما يواځې همدا کار کولی نو زه به د شپې د شپې بيرته خپلې خيمې ته را ستون شوي وي ، خو ما ته اطلاع راکړل شوي وه چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادريانو دانجمن غړي او سرتيري دي او په دې سيموکې د مسلمانانو پر خلاف کار کوي ، نو ما د لمر د راختلو پورې انتظار وکړ دکلي ټول کوچنيان ، زاړه ، ښځې او معذورين مي پريښوول او پاته مي ټول ځوانان له تيغه تير کړل . په دې ترتيب مي هغه کلي د مسلمانانو له پاره د خطر نه وويست . زه نن ډير زيات خوشحاله يم چې زه نن د خپل پلار او ورونو د قاتلينو څخه په بدل اخستلو باندې بريالي شوي يم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د قيرات او سريان په مخونوکې د خوشحالي ليکي را پيدا شوي چې هغوي خپله خوشحالي په الفاظو کې نه شو بيانولي ، قيرات يو ځل بيا دخپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په خپله غير کې و نيو او ډيره مينه يې ورسره وکړه . ددې سره سم سريان هم د خپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په تندې باندې موچي کړ . بيا نو قيرات علي پاشا ته وويلي :

علي پاشا زويه ! تا هغه کار ترسره کړ چې د ډيري مودې را هيسي يې ما انتظار کاوه ، زويه ! تا زما د کورنۍ عزت او وقار پورته کړ .

قيرات لا دا خبره کوله چې علي پاشا د خپلې اورې څخه خورجين را ښکته کړه په هغې کې يې لاس ور ننويست او د پڼو يوه ډيره قيمتي جوړه يې ترې را وويستله ، اودخپلې مور په لور يې ور وړاندې کړه او ورته يې وويل :

اي مورجاني ! ما ستا له پاره دوه جوړه پڼي اخستي وي ، چې يوه يې همدا ده ، مادا بوتان تاته د نکوپولس په ښار کې را نيولي و . اي مورجاني ! دا بوتان ما په خپل خورجين کې له ځانه سره گرځول ، او غوښتل مي چې کله دخپلو دښمنانو څخه بدل واخلم نو په خپلو لاسو به يې خپلې مور ته په پڼو کوم . اوس ته خپلې پڼي را وړندي کړه تر څو ستا زوي علي تا ته په خپلو لاسو دا پڼي په پڼو کړي . اي زما مورې ! ما دخپل کوچنيتوب او ځوانۍ ډيره برخه ته پڼي ابلې ليدلې يې ، درنې مورې ! دا چې هغه وخت ما څنگه دا ز غمل په الفاظو کې يې نه شم بيانولي . خو د هغه خداي ډير زيات شکر دي چې هغه ماته ددې کار د ترسره کولو توفيق را وبانښه .

ددې سره سم علي پاشا هغه پڼي ور مخکې کړي ، قيرات هم خپلې پڼي خپل ځوي ته ور وړاندې کړي او علي پاشا خپلې مور ته پڼي ور په پڼو کړي ، بيا هغه دخپله ځايه پورته شو او په لوڅه زمکه يې خپل خداي ته سجده وکړه . تر لږ څه وخته پورې هغه په سجده پروت و ، ژرل يې ، قيرات هم دهغه سره په ژرا پيل وکړ سريان هم دژریدو پرته پاته نه شوه . ټول د غم په موجونو کې را گير شوي و . بيا چې کله علي پاشا پورته شو او په خپل ځاي کيناست ټولو وکتل چې د علي پاشا په سترگو کې اوبښکي وي او هغه يو نا ځايه په خدا بدلې شوي ، نو قيرات علي پاشا ته وويل :

گرانه زويه علي پاشا ، ستا په سترگو کې اوبښکي دی ! ته ژاړې ! د قيرات په اواز کې يودرد ، يوه آه ، اويوډول اذيب او تکليف و .

علي پاشا نرۍ شاتنه خدا و کړه او ويې ويل : اي مورجاني ! دا خو دشکر او ممنونيت اوبښکي دي ، زه د خپل خداي ډير زيات ممنون يم چې هغه زما مور ته زما له لاسه خوشحالي ور وېښلي .

دعلي پاشا ددې خبرو په واسطه تر لږ ه وخته پورې ټولو وخنډل ، دهغې وروسته دعلي پاشا مور قيرات په يوې نوې او زړه پورې موضوع باندې خبرې پيل کړي او ويې ويل :

علي پاشا زويه ! دلته د راتللو سره سم چې کومي خوشحالي ماته تر لاسه شوي ده نو زه هغه په الفاظو کې نه شم بيانولي . قيرات تر دې ځايه خبره وکړه چې علي پاشا په کې ورتوب کړ او ويې ويل :

اي مور جاني تاسې څنگه دلته راغلي ياست ؟ ايا کومه مهمه خبره وه چې دهغې له پاره تاسې د بروصي نه تر دې ځايه د

راتلو زحمت کاللي دي .

د علي پاشا په دې پوښتنه د قيرات په مخ کې د خوشحالی ليکي را تازه شوي ، او بيا يې په خبرو پيل وکړ .
علي پاشا، زويه ! زه دلته د مقصد پرته نه يم راغلي ، زويه ! دا خو دلته زما د راتللو وروسته ما ته معلومه شوه چې تا د خپل پلار او ورورنو د قاتلانو څخه بدل اخيستي دي . خو زوي جانه ! زه هسي د يوي بلي خبرې له پاره راغلی يم . ما دخپله ځانه سره يوه نجلۍ هم راوړي ده او غواړم دهغي سره ستا کوژده تر سره کړم . زويه ! ما دا نجلۍ تاته ستا د ژوند د ملگري په څير غوره کړې ده . او زما په دې خوښه کې د سلطان بايزيد يلدرم خوښې هم گډه ده . هغه وايي چې په هر صورت کې ته بايد ددې نجلۍ سره کوژده وکړي . او تر يوه وخته پورې تاسو دواړه يو ځای يو د بل خوې بوي باندي و پوهيرئ ، او بيا سره واده وکړئ ، ددې نجلۍ مور او پلار هم په دې رشته باندي خوښ او تيار دي او هغوي په خپله خوښه دا نجلۍ له مونږه سره را ليرلي ده . زويه ! هغه نجلۍ ما هلته ستا د خيمي تر څنگ دبلې خيمي په يوه کوچ کې کينولي ده . د لږ ځنډ وروسته به زه تا ته هغه نجلۍ در وښيم . او دهغي وروسته به په همدې خيمه کې د کوژدې مراسم تر سره شي .

علي پاشا د خپلې مور په دې خبره لږ څه انديښمن غوندي شو ، بيا يې خپلې مور ته و کتل او ورته يې وويل :
اي مور جانې ! ددې تر مخه خو به مو له ماسره مشوره کړې وای ، او زما څخه به مو د خوښې او ناخوښې په اړه پوښتلي وای ،

علي پاشا غوښتل نور څه هم ووايي ، خو مور يې خبره ور غوڅه کړه .

علي پاشا زويه ! هغه نجلۍ به خامخا ستا دخوښې ثابته شي ، زويه زه ستا خيمي ته د شپې په اخری برخه کې را ننوتي يم ، او ستا سالار زه او سريان دواړه همدلته ستا په خيمه کې پريښودو ، او زمونږ يې ډير زيات عزت او درنښت وکړ . ما هغه سالار ته د شپې وويل چې سهار وختي زما لور نريوس ماته را ورسوئ . نو کله چې هغه سري د نريوس پسې ولاړ نو دهغي سره يو ځای ريونا ، دهغي پلار رستاک او مور يې کيتهنا چې هملته د نريوس په کور کې يې شپه سبا کړې وه ، هم يو ځای را غل . دخيمي تر څنگ چې کومه نجلۍ ناسته ده نو هغه يواځې نريوس کتلي ده ، بل چاته مي دهغي دکتلو اجازه نه ده ورکړې هغه وخت چې نريوس ، ريونا ، رستاک او کيتهنا دي خيمي ته را ننوتل نو په هماغه وخت کې ما او سريان نريوس د خيمي هغه برخې ته يوړله ، هملته مو هغه نجلۍ نريوس ته وښووله ، زويه ! دا چې هغه نجلۍ څه ډول ده دهغي په هکله به نريوس تاته ووايي . تر هر څه لمړۍ د نريوس خبره واوره او بيا چې څه وايي هغه ووايه . ددې نجلۍ د تعريف له پاره نريوس لا د پخوا څخه ښه او غوره الفاظ لټوي ، زما په فکر چې تر اوسه به يې دهغي د تعريف له پاره ښه او درانه الفاظ پيدا کړي هم وي . نو اوس خو هغه څه چې نريوس وايي هغه په ښه غور سره واوره . او بيا دی خپل عکس العمل و ښايه . کله چې د علي پاشا مور چپ شوه نو تر ډيره ځنډه په خيمه کې سکون او چپتيا حاکمه وه . د دې وروسته نريوس علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل :

زما گران او دروند وروره علي پاشا ! هغه نجلۍ چې ماته ښوول شوېده او اوس ستا کوژدن ورسره کيدونکې ده او بيا ستا واده ورسره کيدونکې دي هغه ډيره حسينه ، ښايسته او د ښه شکل او صورت خاونده ده . دهغي جسم د بلورو په څير تراشل شوي ، دهغي نازک ښايسته لاسونه ، دهغي نرۍ او ښايسته گوتي ، د مرمرو په څير بازوگان ، نرۍ ملا ، د ورښمو په څير ويښتان ، د صراحي په څير نرۍ غاړه ، دهغي ښايست په يوه توپان بدل کړي
ريونا تر اوسه پورې چپه خوله ، حيرانه ، او په انديښنو او غمونو کې ډوبه ناسته وه . د نريوس په دې خبرو باندي يې ډير حيرانونکي غوندي عکس العمل ښوده ، د هيچا سره يې سترگي نه مخ کولي ، سر يې تپت کړي و ، د غمونو په څپو کې ډوبه او چاپيريال پرې هره لمحې تريخیده ، ځکه نريوس خو دهغي ټول خوبونه له منځه وړي و . هغي خو په ډيرو هيلو او

اميدونو سره د علي پاشا سره د خپلې ميني اظهار کړې و ، ددې تر مخه دهغي مور او پلار ددو ځوانانو سره د هغه کوژده کړې وه ، په داسې حال کې چې دهغي ځوانانو سره نه دهغي مينه وه او نه رغبت ، يواځې دهغي مور او پلار و چې هغه يې دهغوي سره تړلي وه او دې هم هغه رشته په پوره چپه چپتيا سره منلې وه . خو د علي پاشا سره معامله بل منگه وه . علي پاشا دهغي دخوبونو ځوان و ، لکه څنگه چې هغه په خپل کور کې دهغي عزت کړي و ، دهغي عفت يې خوندي ساتلي و نو هلته هغه په دې باندي يو بل تر ټولو زيات احسان وکړ . هغه وخت چې د هغي دکاکا زامنو هغه تښتوله ، نو علي پاشا نه يواځې هغه د هغوي د پنجې نه خلاصه کړه بلکه د هغي ابرو او عزت يې هم خوندي وساته . دهمدې کړچار په وسيله د ريونا په زړه کې د علي پاشا له پاره د محبت او منيې انگار را تازه شو خو هغي ورته د شرم نه د همدردۍ پوخ ور واغوست . او اوس خو ريونا د ژوند هغه مور ته رسيدلې وه چې د هغي څخه د بيرته ستښيدو زغم ورسره نه و . ځکه چې علي پاشا اوس دهغي منزل او دهغي دغوښتني اخري ځای و .

دلته په خيمه کې چې کله دهغي په شتون کې د علي پاشا سره د بلي کومې نجلۍ د کوژدې خبرې کيدې نو دې ټولو خبرو

دهغي په زړه ، او ذهن باندي د نشتر په څير زخمونه جوړول. خوبيا هم هغه چپه خوله ناسته وه ، زغم يې کاوه ، ځکه چې که هغه ويل نو هغي ډير څه ويلاي شول ، خو دخپل مور او پلار په موجوديت کي هغه مجبوره وه او دعلي پاشا مور ته يې هم هيڅ و نه شو ويلاي .

کله چې نريوس خپل تعريفونه اوصفتونه خلاص کړل اوچپ شوه نو دعلي پاشا مور په خبرو پيل وکړ.

نريوس لوري ! پورته شه او هغه نجلۍ د خيمي د هغي برخي څخه دلته راوړه ،

د قيرات د خبري سره نريوس د خپله ځايه سمدستي پورته شوه ، په دې وخت کي قيرات ريونا ته وکتل او په ډير محبت او مينه يې ورته يې وويل :

ريونا جانې لوري ! ته هم دنريوس سره ولاړه شه ، دواړه خویندې يو ځاي هغه نجلۍ د خيمي د هغي برخي څخه دلته راوړئ ،

ريونا همغسي تيب سر په خپل ځاي ناسته وه ، پورته نه شوه ، خو بيا يې هم په يوه تيب او مرژواندي اواز سره قيرات ته وويل :

اي زما مشري موري ! زما په فکر يواځي نريوس خور ددې کار له پاره پوره ده . هغه نجلۍ خو څه شله گوډه نه ده چې

مونږ يې په دوو کسانو باندي را پورته کړو او دلته يې را ورو. نريوس خور هغه نجلۍ په يواځي ځان دلته را وستلي شي .

د ريونا په دې سوزيدونکو خبرو باندي ، قيرات ، سريان ، نريوس ، رستاک اوکيتهنا ټول په يوه وار په زوره زوره وخنډل .

خو دا خدا تر هغي چې علي پاشا باندي ډيره بده و لگيده دهغي نه زياته په ريونا باندي بده ولگيده ، که څه هم د قيرات ،

سريان او نريوس خدا د ريونا له پاره د زغم وړ نه وه ، خو دداسي خوشحالي نه ډکه خدا د ريونا د مور او پلار څخه بلکل د

توقع او اميد پر خلاف وه. خو بيا هم قيرات يو ځل بيا وويل :

ريونا لورجانې ! زه هيله لرم چې ته به زما خبره و مني او د نريوس سره به هغه بلې خونې ته ولاړه شي ، زما لوري ! دا

زما غوښتنه ده چې تاسي دواړه خویندې هغه نجلۍ تردي ځايه په پوره عزت او درنښت سره راوړئ.

د قيرات په دې اصرار سره ريونا د خپله ځايه پورته شوه ، او بيا و دريده او په ډيره قهرجنه لهجه يې نريوس ته مخ کړ او

ورته يې وويل : درځه ، مخته شه !

نريوس په خدا شوه او د خيمي هغي بلې برخي ته ور روانه شوه. ريونا هم ورپسي ورپسي پښه نيولي روانه وه . د خيمي بلې

برخي نيمايي ته چې ور رسيدل نو نريوس و دريده ، ريونا په ډيره بي قراري سره د خيمي دهغي بلې برخي جايزه اخيسته ،

هغي وکتل چې د خيمي هغه بله برخه بلکل خالي پرته ده . نو په دې وخت کي يې په ډيري انديښني ، او غم او فکر سره

نريوس ته وکتل او ورڅخه يې وپوښتل :

نريوس ! هغه نجلۍ چيري دې دکومي د راوړو په خاطر يې چې زه له تاسره د خيمي دې برخي ته را ليرلي يم. ايا هغه نجلۍ

دومره درنه شوه چې تا په يواځي ځان هلته نه شوه را وستلاي؟ نريوس ! زما له تاڅخه داسي هيله اواميد نه و ځکه چې ته

پوهيدي چې زه د علي پاشا سره د ليونتوب تر پولو مينه کوم. دهغه په محبت ، مينه او غوښتلو کي زه تر هغه ځايه رسيدلي يم

چې دهغي څخه ما ته بيرته ستنيدل شوني نه دي . خو ددې سره سره بيا هم ته د علي پاشا د مور سره يو ځاي شوي او

غواړي د علي پاشا سره بله نجلۍ کوژده کړي ، زه به اوس تا ته څه ووايم . ته پوهيري چې تا ماته تل دخپلي کوچني خور په

څير خيال کړي دي ، خو زه به اوس ستا ددې رويي اوسلوک په اړه همدومره ووايم چې تا دخپلي کوچني خور سره ظلم او

تيري وکړ . ماتاته داهم ويلي و چې ما علي پاشا ته د محبت نه ډک پيغام هم استولي دي او کيدي شي هغه خط علي پاشا

لوستي هم وي ځکه دهغي ليک وروسته ما دا احساس کړي و چې لکه څنگه چې زه علي پاشا غواړم په همغه اندازه هغه هم

زما سره مينه کوي ، تا وکتل چې کله چې دهغي مور غوښتل د هغي کوژده زما څخه پرته د بل چا سره وکړي . نريوس ! تا

وکتل چې نه يوازي دا چې دهغي پر مخ باندي د ناخوښي ليکي را بنکاره شوي بلکه هغه په څرگنده اوډاگيزه توگه خپلي مور

ته وويل چې اي مورجانې ! په دې هکله خو به دې زما څخه مشوره اخستي وي .

نريوس ! دهغه وخته چې تا ماته خور ويلي دي نو ديوي خور په څير خو به دې د علي پاشا مور اوخور ته دا ډاگيزه کړي

وي چې ريونا د علي پاشا ده او دهغي په سترگو به ژوند کوي . ځکه ريونا دهغي له پاره پيدا شوي ده . گوره نريوس ! که

ماته علي پاشا تر لاسه نه شو نو ريونا به ژوندي پاته نه شي.

دريونا ددې خبرو وروسته نريوس لږ څه چپ شوه او فکر يې وکړ . او په ژوره توگه يې ريونا ته وکتل اوورته يې وويل:

ريونا ! داسي وگڼه چې حالات زما د کنترول وټلي دي ، تا ته به ياد وي چې يو ځل ما په خپل کور کي له تا څخه وپوښتل

چې ايا ته علي پاشا سره مينه کوي او هغه دې خوښ دي ؟ نو تا په پوره بي پروايي سره يو زوروره خدا وکړه او په ډيره

ناخوښه توگه دې وويل چې ته دعلي پاشا سره محبت نه کوي ، نه ته هغه غواړي او نه يې خوښوي . تا دا هم وويل چې ته د

علي پاشا سره يو ډول همدردی لري . نو په دې خاطر ته دهغه سره د خپلولى اظهار کوي. اودا همدردی هم په دې خاطر ده چې علي پاشا ، دهغه مور او خور ته هلته دهغوي په کور کې د يوې درنې ميلمنې په څير ساتلي وې او ستايې ډير زيات درنښت کړې دي . کله چې تا زما تر مخه دا خبرې ډاگيزه کړې نو ما ستا همدا خبرې دعلي پاشا مور ته ورسولي ، زما په فکر چې ستا دهمغو خبرو په اساس دا پريکړه شوې ده .

د نريوس ددې خبرو په ځواب کې ريونا تر يوې لحظې پورې چپ پاته شوه . بيا يې نريوس ته په ډير قهر او غضب وکتل او ورته يې وويل چې :

نريوس ! په دې کې شک نه شته چې هغه وخت ما ستا تر مخه داسې خبرې کړې او خپل احساسات مي ډاگيزه کړي ، ما دا ويلي و چې زه دعلي پاشا سره نه محبت کوم او نه هغه غواړم . خو داسې وگڼه چې دهغې الفاظو په ويلو سره ما هم خپل ځان ته دوکه ورکړې وه او هم خپلې مينې ته . په هغه وخت کې زه د محبت د احساس او جذبو څخه بلکل بې خبره وم . نريوس ! ما هغه وخت هم تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره يو ډول همدردی لرم خو په حقيقت کې همدا همدردی يو محبت او غوښتنه وه چې ما په هغه وخت کې نه شوه درک کولای ، ماتاته پخوا هم ويلي چې زه د محبت او مينې د جذبو څخه بلکل بې خبره وم. دا په دې خاطر چې ددې تر مخه زما دداسې کوم وگړې سره واسطه نه وه پيدا شوې چې ما ورسره مينه او محبت کړې وې . لمړۍ مي د کاکا زوي سره کوژدن وشوه او ما په پټه خوله و منله ، هغه نه زما خوښه وه او نه مي هغه کله هم دخپل ځان له پاره غوښتي و .

دهغه د مړينې وروسته زما مور او پلار زما کوژدن دکلي د يوه ځوان يوتاش سره وکړه ، په داسې حال کې چې ما يوتاش يو ځل کتلي و ، نه ورسره زما کومه مينه وه او نه زما کومه غوښتنه ، په دې اساس زه د پخوا څخه ددې احساس او جذبې څخه خالي وم .

خوړې ! کوم احساس چې دعلي پاشا له پاره زما په زړه کې د همغه لمړۍ ورځې څخه را پيدا شوې و نو دا زما دوکه او فريب و چې هغې ته ما دهمدردۍ نوم ورکړ . او زما خوړې ! په حقيقت کې همغه د علي پاشا سره زما د محبت او مينې پيلامه وه . افسوس چې ما خپل احساس او محبت و نه شو پيژندلای ، او نن وخت يې زه په داسې دوه لاريو کې درولي يم چې مرگ يې را ته را نژدې او ژوند يې را څخه لري کړې دي .

ريونا د لږ څه وخت له پاره و دريده او بيا يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل :

نريوس ! اوس ته ووايه چې تا زما دغه جذبات او احساسات څه ډول او څنگه د علي پاشا مور ته ور ورسول؟

نريوس د ځواب له پاره ريونا ته په کتلوشوه او بيا يې ورته وويل :

ريونا خوړجاني ! ما تاته پخوا ويلي چې علي پاشا د خپل لښکر مخبران ټاکلي چې کله کله زما دکور په شاوخوا کې واوسيري زما او زما د کوچنيانو پوښتنه وکړي ، تر څو په دې سيمو کې کوم دښمن پر مونږ باندې حمله ونه کړي . دا مخبران په پرلپسې توگه زما او زما د مور سره رابطه کوي ، او که کله هم دکوم شي اړتيا پيښيري نو زه د همدوي له لاري علي پاشا ته پيغام ليرم .

ريونا خوړې ! دهمدغو مخبرانو څخه يې يو د بروصي دښار په لوري ته ، هغه ماته راغي ، او دعلي پاشا د وينا په اساس يې له ما وپوښتل چې د بروصي دښار ته د تللو له پاره خو څه نه لري ، که د علي پاشا د مور له پاره کوم پيغام وي نو وي وايه ، زه به يې ور رسوم . څرنگه چې په هغو ورځو کې تا ماته په ډاگه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه هغه د خپل ځان له پاره خوښوي نو په دې خاطر ما ستا دزړه خبره د علي پاشا مور ته ور سوله ، او نن دهمغه خبرو پايلې دي چې د علي پاشا کوژدن د بلې نجلۍ سره کيږي . دا نجلۍ د علي پاشا مور د خپله ځانه سره د بروصي دښاره را وړې ده . ما هم هغه نجلۍ کتلي ده ، هغه ډيره ښايسته ، ښه شکله ، او را ښکودونکي سترگي لري ، هغه دومره ښايسته ده چې که چيرې د شپې په تياره کې هغه و ساتي نو بيا به هم دهغه څيره د شمعي يا مثال په څير خپل چاپيريال روښانه کړي .

د نريوس ددې خبرو په اوريدو سره ريونا يو ځل بيا په احتجاجي توگه نريوس ته وکتل او ورته يې وويلي :

واوره نريوس ! پس له دې به زه تاته هيڅکله هم خور و نه وایم. يواځې په نامه به دې را بولم ، ځکه چې تا پر ما ډير زيات ظلم او ستم کړې دي ، نريوس که چيرې تا زما پخواني احساسات د علي پاشا مور ته رسولي شول نو زما وروستي جذبات به دې هم ورته رسولي وای ، که چيرې ما پخوا تاته ويلي و چې زه دعلي پاشا سره مينه نه لرم . خو وروسته مي درته وويلي چې زه د علي پاشا سره د زړه له کومې مينه لرم او د ځان له پاره يې غواړم . دهغه د ملگرتوب غوښتونکي يم او دهغه نه پرته ژوند نه شم کولي ، تا ته په کار و چې لکه څنگه چې دې زما مخته خبرې هغوي ته ور رسولي داسې زما وروستي خبرې هم هغوي ته ور رسوي . زه ډاډ منه يم چې که چيرې تا همداسې کړې وای نو نن به زه ددې غميزې سره نه مخ کيدم. زه نن دعلي پاشا له پاره د يوې پردۍ نجلۍ حيثيت لرم ، او هغه ځای چې زه په کې بايد نن ولاړه وای هلته نن يوه بله

نجلی دریدلي ده . د علي پاشا دهغه ملگرتوب حق چي له ماسره و هغه نن بل چاته ورکول شوي دي . خو زه به دا حق هيڅکله هم و نه منم . زه خو هغه نجلی ته څه نه شم ويلي ، خو زه به دعلي پاشا سره په دې هکله ضرور خبرې وکړم . ځکه چي کله چي علي پاشا زمونږ له ځايه رخصت اخيست ، او د سلطان بايزيد سره د جنگ ډگر ته روان و او ماورته د لاري توبنه تياره کړي وه نو په هغې کي ما د خپلي ميني اومحبت يو ليک هم ايښي و او په هغې کي مي علي پاشا ته دخپلو احساساتو اظهار هم کړي و . زه هيله منده يم چي علي پاشا به زما د هغې محبت او ميني خيال و ساتي او زما د غوښتنې درنښت به وکړي ، او کومه نجلی چي دعلي پاشا مور هغه ته غوره کړي ده هغه به پريردي او زما ملگرتوب اوزما محبت او ميني ته به ترجيح ورکړي .

تردې ځايه دخبرو کولو وروسته ريونا يو ځل بيا ودریده ، دهغې سترگو د اوبنکو نه ډکې وې او بيا د اوبنکو څو څاڅکي د هغې په لمن باندې لاندي ولويدل . دهغې ددې حالت په کتلو سره نريوس نښتې معلومیده ، غوښتل يې څه ووايي خو ريونا يو ځل بيا شروع وکړه .

ما خو ته ټول عمر خپله خور گڼلي وې خو تا دخور په بڼه زما سره ډير ظلم او تيري وکړ که چيري تاد علي پاشا په اړه زما دغه جذبات او احساسات دهغه مور ته نه شوي رسولي ، نو کوم وخت چي د علي پاشا مور دلته راغله او د بلې کومي نجلی سره يې د علي پاشا د کوژدني خبره کړي وه نو په هغه وخت کي هم تا دا ويلي شول چي د علي پاشا له پاره د ريونا نه بله مناسبه نجلی نه شي پيدا کيدې . نو که اوس تا دعلي پاشا د مور تر مخ زما د جذباتو او احساساتو د ښکاره کولو هڅه کړي وې نو شوني وه چي د علي پاشا مور چي کومه نجلی د بروصي څخه له ځانه سره راوړي ده هغه به يې له ياده ويستلي وې اودعلي پاشا سره به يې زما کوژده کړي وې ، ځکه چي زه پوهيرم چي دعلي پاشا مور زما په هکله ډيره مهربانه ، او همدرده ښځه ده . که چيري تا د علي پاشا مور ته داټول هر څه ويلي وای نو زه به ډاډ سر ويلي شم چي دوي به زما په حق کي پريکړه کړي وای .

د ريونا په دې خبرو نريوس تر يوه حده پوري تروه شوي وه . تر لږ څه وخته پوري يې سر تيب کړي و او څه فکر يې کاوه ، بيا يې د ريونا په لور وکتل او ورته يې وويل :

ريونا جاني ! که ته غواړي نو زما په ذهن کي يو وړانديز شته دي . په دې ترتيب سره به ته دخپل منزل په لاسته راوړوکي بريالی کيري . ريونا خوري ! هغه نجلی چي دعلي پاشا مور د بروصي له ښاره له ځانه سره يو ځاي راوستي ، پريرده چي د هغې کوژده د علي پاشا سره تر سره شي . زه به په دې لږ کي دعلي پاشا د مور سره خبرې وکړم . او همدا نن به ستا کوژدن هم دعلي پاشا سره تر سره کړو ، ځکه چي علي پاشا تا او د بروصي څخه راغلي نجلی دواړه په يوه وخت کي د ښځو په څير ساتلي شي . په دې ترتيب که د بروصي څخه راغلي نجلی ته دا څرگنده شي چي هغه دعلي پاشا په ملگرتوب کي راتلونکي ده ، په دې خاطر چي هغه نجلی هغه خوبوي نو هغې ته به هم خپل منزل تر لاسه شي او ته چي دليونتوب تر پولو پوري علي پاشا سره مينه لري او دخپل ځان له پاره يې غواړي تا ته به هم خپل منزل او مقصد تر لاسه شي . ووايه چي په دې لږ کي ستا آند څه دي ؟

د نريوس په دې خبرو باندې د ريونا په مخ کي د قهر او غضب نښي را ښکاره شوي ، بيا يې په ډيره ناخوښي سره وويل :
نه نريوس ! دا هيڅکله هم نه شي کيدای ، ما دعلي پاشا سره مينه کړي ده ، هغه مي د ځان له پاره غوښتي دي ، زه به هيڅکله هم دا خوښ نه کړم چي زما دا غوښتنه ، زما دامينه سره وويشل شي ، هو ! که چيري د علي پاشا ملگرتوب ما ته تر لاسه شي نو زه به دهغه د ټولي ميني ، محبت او غوښتنې حقداره اوسم . اوکه نه په ياد ولره که چيري زما علي پاشا ماته تر لاسه نه شو نو ما لکه څنگه مي چي مخته تاته وويل چي ريونا به د علي پاشا پرته ژوندی پاته نه شي .

نريوس ! ما تاته پخوا هم ډاگيزه کړي ده چي ما د هماغه لمړی ورځي څخه د علي پاشا سره مينه پيل کړي ده خو څرنگه چي زه د محبت او ميني د جذبي څخه نا خبره وم نو ما دغي محبت او ميني ته د همدردی نوم ورکړ . بس داسي يې و گڼه چي دا زما بي عقلي او نا پوهي وه . او زما همدا بي عقلي ماته نن ستر مصيبت او غم و گرزيد . او که نه په هماغه لمړي ځل چي تا له ما څخه د علي پاشا د محبت په هکله پوښتنه وکړه نو که چيري زه ريښتا احمقه او نا پوهه نه وایي نو په هماغه وخت به مي ځوا ب درکړي و چي علي پاشا زما منزل ، زما محبت او زما غوښتنه ده . په هر صورت نريوس ! لا تراوسه هم څه له لاسه نه دي تللي ، اوس هم که چيري ته دعلي پاشا د مور سره په دې هکله خبرې وکړي نو زه ډاډه يم چي هغه به زما په حق کي پريکړه وکړي . زه به په خپله په دې اړه د علي پاشا سره خبره وکړم . زه پوهيرم چي دعلي پاشا جذبات به زما په حق کي وي . تا ونه کتل چي علي پاشا په څرگنده توگه خپلي مور ته وويل چي د واده په هکله به يې ورسره مشوره کړي وې . اوس هم وخت مه ضايع کوه . ووايه چي هغه نجلی چيري ده ؟ راځه چي هغه له ځانه سره يو ځاي د علي پاشا مور ته يوسو . هلته به ټول په ډيره بي قراري سره زمونږ انتظار کوی ،

دریونا د پوښتنې په هکله نریوس تر لږ څه وخته پورې په فکر کې ډوبه شوه. بیا یې په تیب او راز لرونکې اواز سره وویل : ریونا خورې ! ته خو ژارې ، ستا په سترگو کې اوبښکې دي ، ته خپل ځان سنبال کړه ، زه به هغه نجلۍ په خپله دعلي پاشا او دنورو تر مخ له ځانه سره یوسم .

ریونا سمدستي خپلې اوبښکې وچې کړې او وپي ویل : څه ، وایه هغه نجلۍ چیرې ده چې زه یې هم درسره یو ځای هلته دعلي پاشا مخې ته بوزم .

د ریونا ددې خبرې سره نریوس یو نا ځاپه په زوره و خندل ، لمړۍ یې خپله خوله ور وړاندې کړه او دریونا مخ یې ښکل کړ اوبیا یې په دې بل مخ باندې لاس کینود او ورته یې وویلې : ریونا جاني خورې ! هغه نجلۍ چې زه یې دعلي پاشا تر مخه دهغې د کوژدنې په خاطر ور حاضروم هغه په خپله همدا ته یې !

د نریوس په دې خبره ریونا یو تکان وخوړ ، ډیره حیرانه او متعجبه شوه، نریوس ته یې مخ کړ او ورته یې وویلې :

دا ته څه وایې ، دعلي پاشا مور زه له تاسره ددې له پاره را ولیرلم تر څو دخیمې دهغې برخې څخه چې د بروصې څخه راغلي نجلۍ په کې ناسته ده د علي پاشا د کوژده شوې په څیر دعلي پاشا مخ ته بوزم . خواوس دلته د راتلو وروسته ته ماته دا خبره کوي چې ته ما د علي پاشا دکوژده شوې په څیر دخیمې ددې برخې څخه د علي پاشا د مور تر مخه وړې ، ووايه دا مو کومه معامله روانه کړې ؟ تا خو زه په یوه اندیښنه کې او یو پلټنه کې ور غورځولي يم .

په ځواب کې نریوس یو ځل بیا یوه زور وره خندا وکړه او بیا یې ریونا ته وویل :

ریونا جاني خورې ! ما له تاسره څنگه بې وفايي کولې شوه ؟ ما څنگه پر تا ظلم، تیرې او جبر کولې شول ؟ هغه وخت چې تا ماته وویل چې ته د علي پاشا سره مینه نه کوي او یا دهغه په هکله د ملگرتوب فکر نه لري نو په هماغه وخت کې ماستا د څیرې څخه دا اندازه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مینه او محبت کوي او هغه د ځان له پاره غواړې او بیا چې کله تا د علي پاشا په هکله په ښکاره توگه د خپل محبت او مینې څرگندونه ماته وکړه و نو ما د هماغه مخبرانو به واسطه چې علي پاشا زما له پاره دلته ټاکلي ود علي پاشا مور ته دا پیغام ولیره چې ریونا د علي پاشا سره مینه کوي ، او همدا راز علي پاشا هم ریونا د خپل ځان له پاره غواړې ، ما په دې هکله دعلي پاشا سره هم خبرې کړې دي. هغه هم تا دځان له پاره غواړي ، له تاسره مینه کوي .

ریونا ! تا ته به یاد وي چې یو ځل چې مونږ دعلي پاشا په پراو کې دهغه خیمې ته ورغلو نو هلته ستا پلار علي پاشا ته یوه خبره کړې وه چې مونږ به ډیر ژر د ریونا واده کوو . او علي پاشا ته یې ويلي و چې دریونا په واده کې به خامخا گډون کوي . ته پوهیږې چې ستا د واده کولو په اوریدو سره علي پاشا ډیر زیات غمگین ، اندیښمن او افسرده شو . ما به ډیر غور سره دهغه څیره کتله او کیدای شي تا هم هغه کتلي وي .

ریونا ورته وویل:

نریوس خورې ! ستا اندازه درسته ده ، ما هم په هماغه ورځ د علي پاشا څیره په غور سره کتلي وه . او ما ته په هماغه ورځ دا احساس را پیدا شوې و چې د علي پاشا سره هغه احساس ته چې ما دهمدردي نوم ورکړې و هغه په خپل ذات کې همدردی نه وه بلکه مینه او ارزو وه.

ریونا دومره خبره وکړه چې نریوس یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :

د علي پاشا مور او خور چې زما پیغام واورید نو سمدستي دلته راغلي ، مونږ غوښتل تا په یوتجسس کې واچوو . او تا ته ووايو چې هغوي له ځانه سره یوه نجلۍ هم راوړې ده . په حقیقت کې دعلي پاشا مور غوښتل چې دا ډاگیزه کړي چې ته د علي پاشا سره څومره مینه کوي ، دخیمې په هغې برخې کې چې کله دا څرگندیده چې علي پاشا د بلي کومې نجلۍ سره واده کول غواړي او تا خپل سر تیب اچولي نو دعلي پاشا مور تا ته کتل او ستا دغه کار ور ته ډیر خوند ورکاوه . کله چې دعلي پاشا مور مونږ ټول خیمې ته ور وبللو ، نو دخیمې په دې بله څنډه کې دعلي پاشا مور له ماسره په دغه ټوله مسئله باندې تفصیلي خبرې وکړې او ستا د محبت د معلومولو له پاره دا ټوله لوبه ولوبول شوه. او تا ته به یاد وي چې دخیمې په هغه سر کې د علي پاشا مور سریان ته د خپله ځانه سره په خبرو بوخته کړې ، سریان ستا تر مخه ناسته وه او داسې ناسته وه چې ستا شا ستا د مور او پلار په لور وه. نو ددې فرصت نه په گټې اخستوسره د علي پاشا مور ستا مور او پلار ددې ټول پلان څخه خبر کړل . نو دغه لوبه چې له تاسره و لوبول شوه. په دې کې یواځې دعلي پاشا مور نه بلکه دهغه مور سریان هم شامله وه ، ستا مور او پلار هم په کې ورگډو او زه په کې هم . خو یوازې هغه څوک چې ددې معاملي څخه بې خبره دي هغه ته او علي پاشا دواړه یاست . اوس ووايه ته څه ويل غواړي ؟

د نریوس په دې انکشاف سره د ریونا حال په سلگیو کې ډوب شو ، تر لږ څه وخته پورې یې د نریوس په دې انکشاف باندې عکس العمل و نه شو ښودای ، خو بیا هم هغه دسپورمۍ په څیر روڼه و گرځیده او په مخ او څیره کې یې ډیر خوشحاله بدلون

راغي. هغه لږ څه په فکر کې شو ه او بيا يې په يوه منډه نريوس نه غير چاپيره کړه دهغي مخ ، تندې او وجود يې بسکلاوه ، او د ډيرې مينې وروسته يې ځان جدا کړ او نريوس ته يې وويل :

زما ډيرې درنې خورې نريوس جاني ! تا خو په دې خبرو زما ټول غم او هم ، ټولې اندېښنې او ټول ... په يوه وار له منځه يوړل . تا خو په ريښتوني توگه د يوې خور حق ادا کړې دې ، نريوس ! کله چې تا زه دخيمي دې لورې ته راوستلم نو ما په خپل زړه کې دا فکر کاوه چې کاشکې زه د اوبو پوکنۍ وې او پر زمکه باندي د لويډلو سره سم چاوديدلې وې ، ما دا ارزو کوله چې کاشکې دا زمکه و چوي او زه په کې ژوندۍ ور ننوځم . نريوس خورجاني ! ته پوهيرې چې دځان له پاره دعلي پاشا غوښتلو زما دمحبت او مينې ټولې پولې له منځه وړي دي ، اوس خو علي پاشا زما منزل او نښه ده . د هغه پرته زه د ژوندۍ پاته کيدو هيله او اميدهم نه شم کولوې ، تا خو د خپل سلوک په واسطه زما ځولۍ د خوشحالپونه ډکه کړه او زما په لمن کې دې د مينې گلاب وا چول .

تردې ځايه دخبرو وروسته ريونا د يوې لمحي له پاره چپ شوه ، لږ څه فکر يې وکړ او بيا يې په خبرو پيل وکړ .

نريوس خورجاني ! اوس چې تا زه د ټول حقيقت څخه خبره کړم ، اوس را ته ووايه چې زه څه وکړم ؟ ايا ته ما له لاسه نيسي او د ټولو تر مخ مې دروي ،

دريونا په دې خبره نريوس يوه نرۍ غوندي خندا وکړه او بيا يې وويل:

ريونا خورجاني ! ستا خبره سهي ده . اوس به زه تا د علي پاشا د کوژدې شوې په څير له لاسه نيسم او د خيمي هغي بلې برخې ته به دې بوزم . په دې باندي به ټول خوشحاله شي خو يوازي علي پاشا به حيران دريان وي ، ريونا جاني ! کل چې علي پاشا په دې خبر شي چې دکومي نجلۍ سره چې دهغه کوژدن کيږي هغه د ريونا پرته بل څوک نه ده ، نو ياد ساته چې د علي پاشا د خوشحالپو به انتها نه وي .

د نريوس په دې خبرو باندي ريونا ډيره زياته خوشحاله شوه ، کله چې نريوس خپلې خبرې خلاصې کړې نو ريونا ورته وکتل او ويې ويل :

که چيرې خبره همداسې وي نو درځه د هغه بلې برخې په لور ولاړ شو !

په دې وخت کې نريوس ريونا ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل: ته خو دې اول دا خپل ځان ووينه ، ستا د سترگو څخه را بيدونکې اوبنکې ستا پر گلابي مخ باندي لارې کړې دي . هغه مخامخ د لاس پرېمنځلو ځاي دې ولاړه شه ، او خپل مخ لاس پرېمنځه ، په اينه کې دې خپل ځان په غور سره ووينه ، خپله څيره ، خپل کالي او لباس دې سهي کړه دهغي وروسته به زه تا د خيمي هغه بلې برخې ته له ځانه سره يو سم .

ريونا د نريوس په خبره سمدلاسه پاڅيده او د ځان پرېمنځلو ځاي ته ورغله ، لمړۍ يې مخ لاس پرېمنځل بيا د آيني تر مخ و دريده خپل ويښتان يې سهي کړل ، خپل کالي يې وکتل او بيا نريوس ته را نژدې شو ه دهغه لاس يې ونيو او ورته يې وويل :

را څه خورې ، چې نور ورځو .

نريوس دهغي په دې خبره تر ډيره پورې مسکۍ وه اودهغي لورې ته يې کتل ، بيا يې د ريونا تر ملا لاس چاپيره کړ او د ناوې په څير يې د لاسه و نيوله او دخيمي هغي بلې لورې ته يې پوره چيرې چې رستاک ، کيتهنا ، قيرات ، سريان او علي پاشا ټولو په ډيره بې قرارۍ سره دوي ته منتظر ناست و .

کله چې نريوس به داسې حال کې چې لاس يې د ريونا د ملا څخه را تاو کړې و د خيمي هغه برخې ته ورننوتل چيرې چې ټول ناست و نو په دې ډول ددوي د راننوتلو سره چې تر کومه ځايه قيرات ، سريان ، کيتهنا او رستاک دخوشحالۍ نه په کاليو کې نه ځايدل ، هلته علي پاشا سخت اندېښمن ، حيران او تجسس کې و . نريوس غوښتل ريونا په هغه ځاي باندي بيرته کينوي د کومه ځايه چې هغه را پاڅيدلې وه خو دعلي پاشا مور قيرات پرې نه بشود ه او نريوس ته يې وويل :

نريوس لورې ! ريونا دلته نه هلته د علي پاشا تر څنگ چې کوم ځاي مونږ ورته خالي کړې او جوړ کړې هلته کينه ، د قيرات په دې خبره ريونا ټکان وخوړ او خپل مور او پلار ته يې په احتجاجي توگه ور وکتل. په دې وخت کې د ريونا مور کيتهنا وويل :

ريونا جاني لورې ! اوس خو به ته کوم اعتراض نه لري ته هملته دعلي پاشا تر څنگ کينه ، ځکه چې اوس خو دعلي پاشا پر تا او ستا پر علي پاشا باندي ډير حقونه دي . تاسې دواړه يوه بل ته منسوبيرئ ، زما لورې ! د همدې شيبې وروسته ته دعلي پاشا امانت يې . او علي پاشا ستا ژوند ، ستا ځان ، ستا ابرو او ستا د عصمت خاوند او ساتندوي دی .

دخپلې موو د دې خبرو په اوريدو سره ريونا دخوشحالۍ په ټالوکې زنگيده خو بيا يې هم نه غوښتل د خپلې خوشحالۍ نښې په خپل مخ باندي را څرگندي کړې . بس هغه چپ خوله ، تيبټ سر د علي پاشا تر څنگ اوږه په اوږه کيناسته ، په دې وخت کې

دعلي پاشا سر هم بنسکته و او په فکرونو کې ډوب ناست و. خو دهغه دا ډول کيناستل د ريونا له پاره د زغم وړ نه و. ځکه هغې غوښتل هغه خندان او خوشحاله وويني، دهغه تر څنگ د کيناستو وروسته به ريونا کله کله هغه ته په غلنيو سترگو کتل، او دهمغې په لور به يې سترگې وړ بنسکته کړې وې.

کله چې دا ټول مراسم سر ته ورسيدل، نو قيرات او سريان دواړه د ريونا تر څنگ کيناستل، په دې وخت کې قيرات ريونا ته وويل:

ريونا جانې! هغه څه چې تر اوسه پورې وشول هغه داسې وگڼه چې ستا د محبت او مينې يو ازمينت شانته و. لورجانې! ما دبروصي څخه دخپل ځانه سره کومه نجلۍ نه وه راوړې، ماته مې نريوس لور دخپلو مخبرانو په خوله ځواب راليرلې و چې ته دعلي پاشا سره او علي پاشا له تاسره مينه کوي، سوگند په خداي چې کله د بروصي په ښار کې ماته دا خبر راورسيد نو زما د خوشحاليو پاې نه و. هغه وخت چې ته د لمړي ځل له پاره د بروصي ښار ته راغلي وې او يوه اونۍ دې له مونږه سره تيره کړه نو په همغه وخت کې ما ته د علي پاشا له پاره خوبه کړې وې، خو ما نه غوښتل خپله خوبه پر تاسې باندې و منم. ما غوښتل چې هر وخت ستا له اړخه ددې غوښتنه وشي نو زه به تا دعلي پاشا سره منسوب کړم. نن زه ډيره زياته خوشحاله يم چې ته دعلي پاشا او علي پاشا ستا شو.

قيرات تر دې ځايه ريونا ته خبرې وکړې او بيا يې علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل:

علي پاشا زويه! ما کله کولې شول ستا واده او کوژدن ستا د خوبني پرته تر سره کړم. او دا چې تاسې مې تر يوه وخته پورې په تجسس کې واچولۍ نو په دې پلان کې ستا خور نريوس له مونږه سره برابره شريکه ده. خو زما بچيانو! زما خبره په غور سره واورئ:

په دې کې شک نه شته چې زما خاوند او زما دوه زامن ددښمن په لاسو وژل شوي او دهغې څخه وروسته تر ننه پورې ماته خوشحالي نه وه تر لاسه شوې، خو نن زه ددو خوشحاليو سره مخ شوي يم، تر هر څه لمړۍ خوشحالي ماته داده چې زما زوي علي پاشا د خپل پلار او ورونو قاتلان له منځه يوړل، دا دا سي يو ستر گار دې چې زه به يې په ټول ژوند کې له ياده و نه کارم. زه په واورينو سيمو او د گرمۍ نه په را خوتيدونکو لمرونو کې لوڅي پښې گرزيدلم، دا پر ما دعلي پاشا احسان دې چې هغه قاتلان له منځه يوړل او زما پښو ته يې پښې واچولې.

بله ستره خوشحالي چې ماته تر لاسه شوه هغه دا ده چې ما ته د نريوس نه وروسته دريونا په څير لور په نصيب شوه. لمړۍ زه يواځې د يوې لور مور وم او اوس ددرې لوڼو مور يم. او دا زما له پاره دډيرې خوبنۍ ځاي دې.

علي پاشا! ستا ددې کوژدنې مراسم د سلطان بايزيد يلدرم په حکم او غوښتنه تر سره کيږي کله چې زه دبروصي څخه دې لورې ته راتللم نو د راتگ تر مخه مې محترم برهان الدين ورور دخپل پلان څخه خبر کړ، هغه دا پلان ټول سلطان بايزيد ته ووايه، نو سلطان بايزيد يلدرم زما د کتلو له پاره په خپله زما حويلۍ ته را غي او ويې ويل چې د علي پاشا ددې کوژدنې د مراسمو په خاطر د سلطان بايزيد له اړخه تا ته مبارکي ووايم، هغه زما په لاس تاته د ددې کوژدنې په خاطر يوه گوته هم را ليرلې ده، ډيره ارزښتناکه گوته. دا گوته د سلطان عثمان د شاهي زيوراتو څخه يوه ده. چې د کلونو کلونو راهيسې په عثماني کورنۍ کې ساتل کيږي. سلطان بايزيد همداسې يوه گوته د ريونا له پاره هم را ليرلې ده. سلطان حکم کړې دې چې هغه

گوته چې علي پاشا ته په گوته کيږي هغه د ريونا مور اوپلار ته ورکړئ او هغه چې ريونا ته په گوته کيږي هغه علي پاشا ته ورکړئ. علي پاشا دې ريونا ته په خپله دا گوته په گوته کړې، ددې څخه اخوا سلطان د ريونا له پاره څه نور قيمتي زيورات را ليرلې دي. تر څنگ يې ماته دخداي پامانۍ په وخت کې دا هم وويل چې څرنگه چې علي پاشا د سلطان د زوي په څير دې نو سلطان ريونا ته هم خپل لور وويله، او دا يې وويل چې د کوژدنې په دې مراسمو کې زه ريونا ته د خپلې لور په څير د زړه له کومې مبارکي ووايم.

په دې وخت کې قيرات په يوه ځانگړي انداز سره خپلې لور سريان ته وکتل. سريان دهغې په اشاره سمدستي پورته شوه او دخپل سامان څخه يې يوه څرمني خلځله را وويسته، دخلطې خوله يې پرانسته اوخپلې مور ته يې ور حواله کړه. قيرات په هغه خلځله کې سترگې وړ بنسکته کړې، بيا يې ترې دوه ډيرې قيمتي گوتې را وويستي، دا گوتې د سرو زرو څخه جوړې شوې وې چې ډير زيات جواهرات په کې کارول شوي و. دهغې څخه يې يوه گوته علي پاشا ته ورکړه او ورته يې وويل: علي پاشا! ته به دا گوته زما لور ريونا ته په گوته کړې، هغې هغه بله گوته د ريونا مور کيښته ته ورکړه او ورته يې وويل:

کيښته خورې! ته داگوته په خپل لاس ريونا ته ورکړه تر څو هغه يې د کوژدنې دمراسمو په وخت کې علي پاشا ته په گوته کړي،

کيښته تر يوه وخته پورې هغه گوته په لاس کې اړوله او هغې ته يې په حيرانتيا سره کتل، ډيره زياته خوشحاله وه

او بيا پورته شوه او هغه گوته يي ريونا ته ورکړه ، په دې وخت کې قيرات وويل :

علي پاشا زويه ! او ريونا لورجانې ! اوس چې ددې ټولو تر مخه ستاسو دواړو د کوژدنې مراسم تر سره کيږي نو تاسې هم زمونږ د ټولو په موجوديت کې دا گوټي يو بل ته په گوته کړئ ، علي پاشا ! ريونا نجلۍ ده ، هغه به شرميرې نو ته دا کار لمړۍ پيل کړه . ته ريونا ته گوته په لاس کړه نو بيا به ريونا تاته گوته په لاس کړي ، علي پاشا دخپلې مور خبره و منله او خپل لاس يې ور مخته کړ او د ريونا لاس يې په خپل لاس کې را ونيو خو هغه و کتل چې د ريونا لاس لرزيږي او رپيږي ، خو بيا هم علي پاشا ريونا ته گوته په گوته کړه .

د علي پاشا نه وروسته ريونا په داسې حال کې چې لرزیده د غلې په څير يې خپل لاس ور اوږود کړ د علي پاشا لاس يې په خپل لاس کې و نيو او دکوژدنې گوته يې ور ته په گوته کړه . کله چې دواړو يو بل ته گوټي په لاسو کړي نو قيرات ددعا له پاره خپل لاسونه اسمان ته پورته کړل ، تر لږه ځنډه پورې هغې په ډيره عاجزۍ او انکسارۍ سره دعاوې کولې او دهغې وروسته يې علي پاشا او ريونا دواړو ته مخ کړ او ورته يې وويل :

علي پاشا او ريونا ، زما بچيانو ! ما نه غوښتل ستاسې کوژدن وکړم ما غوښتل چې ستاسې واده وکړم ، خو دا زما د ورور برهان الدين او په خپله د سلطان بايزيد پلدم غوښتنه وه چې د علي پاشا واده به د بروصې په ښار کې کيږي نو په دې خاطر تاسې دواړه تر هر څه لمړۍ د کوژدنې د مراسمو سره مخ شؤئ. ستاسې دواړو د واده له پاره به زما لور ريونا د بروصې ښار ته وړل کيږي ، د ريونا پلار رستاګ او مور کيټهنا به هم له مونږه سره هملته ځي ، اوبيا به هلته د ټولو تر مخه په پوره شان او شوکت سره ستاسې واده تر سره کوو . ريونا لورې ! د علي پاشا واده زما د ژوند تر ټولو ستره خوشحالي او د ټولو ستره غوښتنه ده . د واده ټول انتظامات به زه د خپلې لور نريوس په غاړه کې واچوم . او زه غواړم چې ددې واده وروسته نريوس د خپلو دواړو کوچنيانو اومور سره يو ځای هملته په بروصه کې زمونږ سره تم شي .

قيرات د لږو خبرو وروسته يو ځل بيا ريونا ته مخ کړ او ورته يې وويل :

ريونا جانې لورې ! اوس خو ته هم دعلي پاشا په څير زما خزانه او زما دولت يې ،داسې لکه څنگه چې نريوس لور جانه ده اوس نو ته او نريوس دواړه زما د هغه حويلۍ ، چې په بروصه کې ده ، څښتنان ياست . تاسې دواړه کله او څه وخت چې وغواړئ د بروصې ښار ته را تللاې شئ ، ريونا لورجانې ! تر هغې چې د نريوس جانې پورې اړه لري نو دهغې او دهغې د دواړو کوچنيان په اړه خداي ته دعاده چې هغوي تل خوښ او خوشحال وساتي. څرنگه چې سلطان بايزيد پلدم زمونږ د ټولو حالاتو څخه پوره خبر دې نو کله چې زه دې لورې ته راتللم نو هغه د بروصې د ښار په چاپيريال کې دنريوس له پاره يوه ستره ټوټه زمکه ځانگړې کړه ، په دې اساس به دهغې ټوټې زمکې مالکه نريوس او دهغې کوچنيان وي ، په دې ټوټه کې څو باغونه دي او ډيره زياته ښه زراعتي زمکه ده . دهغې لاسته راوړنه او حاصلات به تر يوه کاله پورې پيل شي . زما لورجانې ! هغه ټوټه زمکه او باغونه چې همدا اوس زما په ملکيت کې دي نو دهغې خاوندان ته او علي پاشا ياست . زه دعا کوم چې تاسې د تل له پاره خوشحاله او خوښ و اوسئ.

قيرات تر لږ ځنډه وروسته رستاګ او کيټهنا ته و کتل او ورته يې وويل :

زما درنې خورې ، او زما دروند وروره ! هغه څه چې ما علي پاشا او ريونا ته ويل غوښتل هغه مي ورته وويل ، اوس نو ستاسې د دواړو څخه که دوي ته څه ويل غواړئ نو ورته يې ويلې شئ.

دقيرات ددې خبرې په ځواب کې د ريونا پلار رستاګ په خبرو پيل وکړ او ريونا ته يې وويل:

ريونا ! اوس چې ته په رسمي توګه علي پاشا ته منسوب شوي ، نو زما لورې ، ته اوس دعلي پاشا امانت يې ، لورجانې ! هر هغه څه چې علي پاشا در څخه وغواړي هغه کوه ، او دکوم کار څخه دې چې منه کوي د هغې څخه ځان ساته ، زما لورې ! په همدې کې ستا خوشحالي او په همدې کې ستا خبر دې .

اوس چې ته دعلي پاشا شوي نو زه تاته اجازه درکوم چې ته په خپل کور کې ، د نريوس په کور کې ، په دې لښکر ځای کې ، هر چيرې چې ته وغواړي او هر وخت وغواړي د علي پاشا سره ليدل کتل کولې شي . دا په دې خاطر چې ته دعلي پاشا امانت يې ، اوکله چې زمونږ خور قيرات بيرته ستيري نو مونږ به تا د بروصې ښار ته له ځان سره يوسو او هلته به دې د علي پاشا سره واده ترسره کړو .

ددې خبرو وروسته رستاګ چپ شو ، په خيمه کې هم چپه چپتيا شوه، ددې وروسته قيرات دغه چپتيا ماته کړه او وی ويل : سريان ! هغه دواړو توکړۍ چې کالي په کې پراته دي ، راواخله ،

دهغې په دې خبره سريان ولاړه او دواړه توکړۍ يې را واخستې او دخپلې مور په غير کې يې کيښودې ، قيرات ددواړو خولي پرانستې او بيا يې په پلټونکو سترگو په کې و کتل، دهغې څخه ټي يوه د ريونا په غير کې کيښوده او ورته يې وويل :

ريونا په دې توکړۍ کې ستا او ستا د مور و پلار کالي هم دي . دا ما تاسې ته د بروصې د ښار نه د همدې کوژدنې په

خوشحالی کي راوري دي . خو دا خبره ياد ساتی چي هر هغه څه چي ما دلته د ځانه سره راوري ددي ټولو انتظام په خپله سلطان بايزيد کړي دي ، ځکه چي سلطان بايزيد ، علي پاشا خپل زوي گنلي دي د بروصي د بناره د راتللو په وخت کي هغه ماته په څرگندو ټکو دا وويل چي : کله چي د علي پاشا واده وي نو د واده ټول مصارف به د سلطان په غاړه وي . لورجاني ! تر هغي چي زه د علي پاشا دمور په حيث د بنه نصيب خاونده يم نو لورجاني زه غواړم چي د علي پاشا له لوري ستا قسمت هم خوشحالی قدمونه ښکل کړي . زه دعا کوم چي ته به دعلي پاشا سره د ډيرښه او بريالي ژوند خاونده شي .

قيرات تر دي ځايه دخبرو وروسته و دريده ، دمه يي وکړه او بيا يي تر څنگ ايښي هغه بله ټوکړی را پرانسته او هغه يي د نريوس په غير کي کيښوده ، او ورته يي وويل چي : په دي کي ستا ، ستا د مور او زما ددواړو بچيانو کالي دي . تاسي ته هم دا کالي سلطان بايزيد تياري کړي دي ، لورجاني تادي هم خداي د ريونا سره يو ځاي ښاده او اباده لري ، لوري ! نن ورځ زما د خوشحالو ډيره ستره ورځ ده . ځکه له يوه اړخه علي پاشا زما د خاوند او دواړو زمانو قاتلينو ته سزا ورکړي ، تر څنگ يي زما پښي ابلې پښي را پتي کړي او پني يي را په پښو کړي او تر څنگ يي تر ټولو لويه خوشحالي داده چي ما ته يي د يونه په څير يوه لور را کړه . خداي دي يي تل د علي پاشا سره دخوښي نه ډک ژوند په برخه کړي .

قيرات د لږ څه تم کيدو نه وروسته يو ځل بيا نريوس ته مخ کړ او ورته يي وويل :

نريوس ! ته او ريونا ما ته يو ډول ياست . اوس زه ډاډمنه يم چي زه يواځي د سريان مور نه بلکه ستاسي ددواړو مور هم يم او زما يوه لور نه بلکه دري لوني دي . واورئ زما لونو! زما سره چي هر څه د علي پاشا له پاره دي هغه ستاسو د ټولو امانت دي . او بيا د سلطان بايزيد نه ممنونه يو چي هغه مونږ ته نوره زمکه او باغونه هم را وبيښل . خو هغه څه چي بايزيد مونږ ته را کړي نو نريوس لوري ! هغه ستا او ستا د کوچنيانو دي .

کله چي د يونانيانو او اروپايانو د خطر اوگواښ مخه و نيول شي ، او دعلي پاشا د لښکر پړ او له دي ځايه پورته شي ، نو لوري زه به تاسي ټول د بروصي بنار ته راوبولم ، هلته به دسلطان بايزيد په شتون کي د علي پاشا او ريونا واده تر سره شي ، د واده وروسته ک چيري د ريونا پلار رستاک اومور کيتهنا بيرته خپل کلي ته راستنيدل غواړی نو کوم ممانعت به ورته نه وي ځکه د ريونا پلار د خپل کلي سردار دي ، او دلته هغه د پراخي زمکي او باغونو مالک دي ، خو نريوس لوري ! تر هغي چي تا پوري اړه لري نو زه غواړم چي کله ته د ريونا د واده په خاطر هلته راشي نو بيا بيرته دي کلي ته مه را ستنيږه ، هملته واوسه ، او هغه جايداد چي سلطان تاته درکړي د خپلو بچيانو او مور سره دي د هغو ساتنه وکړه . که چيري ته همداسي وکړي نو زما لوري د ا به ماته د ډير ډاډ او خوشحالی سبب وگرځي .

دقيرات د چپتيا نه وروسته نريوس په خبرو پيل وکړ او ويي ويل :

اي مورجاني ! زه ستا د هيڅ پريکړي خلاف ورزی نه کوم . که چيري ته غواړي چي د ريونا او علي پاشا د واده نه وروسته زه دي کلي ته بيرته را ستنه نه شم ، نو مور جاني ! زه به همداسي وکړم . اوس چي تا ماته د بروصي په بنار کي د زمکي او باغونو د ورکړي ژمنه کړي ده ، نوکه چيري زه ټول عمر ستا خدمت وکړم بيا به هم ستا احسان ادا نه کړاي شم . دا زما خوش قسمتي وه چي ماته ستا د زوي په څير خاوند او ستا په څير درنه مور تر لاسه شوي .

نريوس همدومره خبره وکړه او چپ شوه ، نو د ريونا پلار رستاک په خبرو پيل وکړ .

قيرات خوري ! هغه پريکړه چي تا د نريوس په هکله کوي زه د هغي سره اختلاف لرم ، کله چي د ريونا د واده نه وروسته زه او زما ښځه کيتهنا بيرته را ستنيږو نو نريوس ، دهغي مور او دواړه زمان هم له ځانه سره بيرته راوړو .

درستاک په دي خبره باندي قيرات حيرانه شو او په عجيبه توگه يي هغه ته و کتل . ريونا هم ټکان وخوړ او په ډيره سواليه توگه يي خپل پلار ته وکتل ، دهغوي په دي حيرانتياو باندي رستاک و خندل او بيا يي وويل: زما خوري ! دا چي تا ما ته په

حيرانتيا سره وکتل دا ستا حق دي ، او ريونا هم حق لری ما ته په سواليه سترگو سره وويني ، خو تر اوسه پوري ما خپله خبره نه ده خلاصه کړي ، زما خوري او زما لوري ! هغه څه چي زه يي وایم په غور سره يي واورئ . کله چي ريونا دعلي

پاشا سره واده وکړي اودهغي د ښځي په څير هلته په بروصه کي واوسي ، نو ښکاره ده چي ستا همدا يو زوي دي او هغه څه چي د علي پاشا دي هغه ټول د ريونا هم دي . نريوس به په هغه جايداد او ملکيتونو کي هيڅ ډول برخه نه لري .

د رستاک په دي خبرو باندي ريونا نوره هم برکه شوه او په ډيرو تيزو سترگو يي پلار ته وکتل ، درستاک ښځه هم دخپل ميره په خبرو باندي نا خوښه معلوميده ، خو رستاک خندل او ويي ويل :

کيتهنا او ريونا ما ته په داسي برگو سترگو مه ويني ، ما تاسو ته مخته هم وويل چي ما د خپلي خبري تر خلاصيدو پوري پريږدئ ، هو ! ما وويل چي په بروصه کي چي څومره جايداد تاسي لري ، نو په هغي کي نريوس ته کومه برخه او کوم حق

نه شته . دهغي مالکين به علي پاشا او د هغي ښځه ريونا وي . خو قيرات خوري ! ته پوهيري چي ما ايکي يوه لور درلوده او هغه ريونا وه ، زما نور اولاد نه شته ، نه زوي نه لور ! نو په دي خاطر به نريوس ددي کلي څخه نه وځي ، زه چي څومره

جايداد لرم زه به هغه د نريوس ددوارو زامنو په نامه كرم ، دوي به زما نه وروسته دهمدې كلي سرداران وې، قيرات خوري ! داسې كول اوس ماته اړين دي ، ځكه چې كه ريونا ددې ځايه ولاړه شي نوبيا خو به زه او كيتنهنا په دې كلي كي ځانته پاته شو او دا به مونږ ته دزغم وړ نه وي .

دريونا د واده وروسته به نريوس ، دواړه كوچنيان او د نريوس مور پربيسا ټول دخپلي حويلي څخه زمونږ لوري ته راشي او زه به هم خپله ټوله دارايي اوملكيت ددې كوچنيانو په نوم منتقل كړم . ددې څخه به دوه گټي تر لاسه شي ، لمړي دا چې د ريونا د تگ وروسته به زما د حويلي بڼايست په خپل ځاي پا ته شي او بله ستره گټه به يې داوي چې ماته به تيار روزل شوي دوه لمسيان په لاس راشي چې دوي به زما د جايداد مالكين او زما د هر شي حقداره وي . ددوي په شتون كي به زما په حويلي كي داسي رڼا را پيدا شي لكه څنگه چې په تاكونو كي د پسرلي په راتلو سر خوشحالي راځي ، رستاك تر دې ځايه خبره وكړه او بيا يې قيرات ته وكتل او دوباره يې خپله خبره پيل كړه .

دغه وړانديز چې ما وكړ نو فكر كوم چې ته به ورسره اختلاف و نه كړي ؟

پخوا له دې چې قيرات د رستاك دخبرو ځواب وركړي نو ريونا په خبرو پيل وكړ ، هغه دعلي پاشا د خوا څخه را پورته شو او منډه يې كړه د خپل پلار رستاك ته يې غاړه وركړه ، او بيا يې دخوشحاليواوخوښيو په اواز كي وويل چې :

اي زما پلار جانه ! ته ډير زيات ستر انسان يې . كله چې تا خپلي خبرې پيل كړې او ودي ويل چې د بروصي دبنار د ټول جايداد مالكين به ريونا او علي پاشا و ي ، او په هغې كي به نريوس ته هيڅ برخه اوحق نه وركول كيږي نو اي پلارجانه ! ستا هغه خبرو ماته ډيري زياتي گيلي ، شكوي او دردونه راپيدا كړي و ، خو زه تاته سلام كوم ، او ستا دغه فياضی ته په درنښت قابله يم ، چې تا د خپل كلي ټول جايداد زما د خور نريوس د زامنو په نوم كړ . اي پلار جانه ! زه چې ستا د دې پريكړي څومره شكريه اداكړم هغه به بيا هم لږه وي .

كله چې ريونا چپ شوه نو علي پاشا د لمړي ځل له پاره ريونا ته وكتل او ورته يې وويل :

ريونا ! تا خو د خپل پلار شكريه ادا كړه نو په دې خاطر زه ستا ممنون يم ، دا كار بايد ما كړي وايي .

بيا علي پاشا خپل خسر رستاك ته مخ كړ او ورته يې وويل:

تاچې زما دخور نريوس او دهغې د زامنو په نوم دخپل ټول جايداد د انتقالولو اعلان وكړ ، نو د هغې له پاره ريونا ته په كار نه و چې ستا شكريه يې ادا كړي واي ، دا شكريه بايد ما ، زما مور او زما خور نريوس ادا كړي وي ، ريونا ته خو ددې پريكړي زيان وړ سيږي . ځكه چې هغه د خپلي برخي څخه بي برخي كيږي . په هر صورت زه د خپلي مور اوخپلي خور نريوس په نمايندگي باندي دا و ايم چې دا وړانديز چې تا كړي دا د هر چا د وسي كار نه دي ، هيڅوك به هم خپله ټوله شتمني دبل په نامه منتقل نه كړي . درونده رستاكه ! مونږ به ستا دا بڼيگنه تر خپله عمره پوري هيره نه كړو . تا د ريونا په څير زما خور نريوس ، دهغې زامو او مور ته ډير زيات درنښت وركړي نو په دې خاطر به زه ، زما مور او زما خور نريوس ستا دا احسان د تل له پاره په ياد ساتو .

د علي پاشا په دې خبرو باندي درستاك په مخكي د خوشحاليو ليكي را پيدا شوي . او بيا يې وويل :

علي پاشا! اوس خو د ريونا كوژدن له تا سره تر سره شوه . خو په مسيح باندي سوگند چې ما ته له دې مخته هم خپل زوي گنلي وي ، كه څه هم ما دخپل كلي يوه ځوان سره د ريونا خبره كړې وه خو ډير وخت به مي په زړه كي دا راتلل چې كاشكي دريونا خبره مي د علي پاشا سره پښخه كړې وي . ما به زيات وخت دا خبره په خپل فكر كي را گرځوله چې كاشكي ريونا ستا دښخي په څير له تاسره تللي وي ، ما دا خبره د كيتنهنا سره هم څو ځلي ياده كړې وه . خو ما نه غوښتل ددې كار پيلامه زه په خپله وكړم ما غوښتل چې ددې رشتي غوښتنه ستا ياستا د مور له اړخه تر سره شي . اوس چې ستا مور د بايزيد يلدرم له اړخه ددې معاملي د كولو له پاره دلته راغلي ده نو علي پاشا جانه ! نن زما دخوشحاليو انتها نه شته ، ما ته پخوا هم خپل زوي گنلي او اوس خو دريونا په حواله زما د وجود يوه برخه او زما مټ وگرزيدي ، واوره علي پاشا! ما ريونا دخپل حق څخه نه ده بي برخي كړي ، زه په دې پوهيږم چې هغه څه چې له تا سره دي هغه د ريونا له پاره بسنه كوي او هغه څه چې زما سره دي هغه د نريوس او دهغې د زامنو له پاره بسيا دي .

ريونا بېرته پورته شوه او دعلي پاشا تر څنگ كيناستله ، او بيا يې پّه ډير ټيټ اواز سره علي پاشا ته وويل:

تا څنگه زما پلار ته وويل چې تا ريونا دخپله حقه بي برخي كړې ده ؟ علي پاشازه هيڅ هم نه غواړم ، دا چې ته ماته تر لاسه شوي لكه دټولي نړۍ خزانې او خوشحاليگاني مي چې تر لاسه كړي وي .

د ريونا په دې خبرو باندي علي پاشا مسكي شو هغه غوښتل د ريونا ځواب وركړي خو رستاك قيرات ته په خبرو پيل وكړ .

اوس چې د كوژدنې ټول مراسم پاي ته ورسيدل نو زه غواړم چې ټول د حويلي په لور ولاړ شو ، تاسي چې هر څومره

ورځي اوسيدل غواړي نو هملته واوسئ زه به علي پاشا ته هم ووايم چې هغه هم حويلي ته راشي ، هغه دې خپل سالار ته

ووايي چي دهغه مور د هغه كوژدن د سلطان په حكم د ريونا سره كړي ده نو په دې خاطر به هغه د خپلي مور سره يوځاي د ريونا په كور كې وي .

د رستاك په دې وړانديز علي پاشا لږ څه فكر وكړ خو تر څنگ ناستي ريونا هغه و سكونده او ورته يې په پټه وويل چي ، انكار و نه كړي.

د ريونا په دې خبره علي پاشا و خندل او و يې ويل :

درونده رستاكه ! زه انكار نه كوم ، خو هغه كلي چي ما بيگاه شپه محاصره كړي و هغه اوس هم زما د هلكانو په محاصره كې دي، تاسي لږ څه كيني زه يو دوه كسه مخبران د پولو پ د جزيري په لور استوم ، تر څو د هغه ځاي پادري كرسپاس ته زما په لاسو دخپلي تباهي خبر وركړي ، ، او بيا زه غواړم چي دا معلومه كړم چي دپادريانو د انجمن عكس العمل به زما د تيري شپي د عملياتو په هكله څه ډول وي، زما دا دواړه جاسوسان به دهغه كلي د وژلو شوو خلكو د خپلوانو په څير هلته پولوپ ته ورځي او د ستر پادري تر مخه به حاضريري او د كلي ټول حال به ورته ا وروي ، ددې وروسته چي دهغوي كوم عكس العمل وي نو دوي به د هغي په هكله ما ته راپور راکړي او بيا به زه دهغوي د راپور په رڼا كې تصميم نيسم ، او ددې پادريانو او راهبانو د انجمن ، دا د انسانيت د قاتلينو ، په خلاف پلان جوړو او هغوي ته به د سزا وركولو په خاطر هلته ورځم .

ددې خبرې سره سم علي پاشا د خپله ځايه پورته ش او و يې ويل :

تاسي لږ كيني زه لږه شيبه وروسته بيرته راستنيرم.

بيا علي پاشا په ډيره بيره بيرون را ووت ، دهغه د راوتلوو سره پاته ناسته خلكوو د كوژدي په رسم و رواج باندي خبر ي اترې وكړي .

علي پاشا دې ژر بيرته خپلي خيمي ته راستون شو ، بيا ټول د خيمي څخه بيرون ووتل ، په آسونو سپاره شول او د ريونا د كلي په لور روان شول .

پرلپسي لري.....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پوري ناول .

زمونږ دهيواد گود یتمور څوک دی ؟

تبره (۱۴) برخه له دی ځايه ولولئ

اوس تاسي ددې تاريخي ناول پنځلسمه برخه لولئ:

پرلپسي ***** ۲۶

شپه خپلي اخري پړاو ته رسيدلي وه او د سهار وړمي تازه تازه را ليږيدلي چي دوه كسه په خپلو آسونو سپاره دخپل منزل په لور روان و . دوي په ډيره چټكي سره د يونان د جزيري د پولوپ د سمبي په منځني برخي كې داسي يوه ځاي ته ورسيدل ، چي تر مخه يې يوه ستره او شانداره ابادي راغله ، ددې ابادي په كتلو سره سپرو يو بل ته د دريدو اشاره وكړه . دواړو سپرو و دخپلو آسونو واړي كش كړي او ودريدل .

دا دواړه سپاره هر يو مظفرالدين او قادرخان وو . دا د علي پاشا مخبران و او دوي هماغه دواړه و چي علي پاشا د يوناني راهبانو او پادريانو د انجمن په اړه د معلوماتو د راټولولو له پاره استولي و . كله چي دوي دواړه و دريدل نو قادرخان مظفرالدين خان ته مخ كړ او ورته يې وويلي :

مظفرالدين خانه ! مونږ اوس د دښمن په زمكه كې يو . ته اوس مظفرالدين نه يې او زه قادر خان نه يم . داسي و گڼه چي دي زمكو ته په راتلو سره زمونږ نومونه هم تبديل شول ، پس له دې زما نوم مارس دي او ستا نوم اريوس ، نو كله چي

مونږ دواړه يو دبله سره خبرې کوو او يا د نورو خلکو سره مخ کېږو نو يو بل ته به په همدې نصراني نومونو نوم اخلو. په دې سيمه کې خپل اصلي نوم بلکل له ياده و کاره .

دقادرخان په دې خبره مظفرالدين مسکې شو . بيا يې د خپل آس غاړه و ټپوله او قادرخان ته يې وويل :
قادرخانه ! هيڅ فکر مه کوه ، زه او ته چې دکوم د کولو له پاره راغلي يو نو که خداي و غوښتل د همدې نوو نومونو سره به هغه تر سره کړو او بيا به به دهمدې نومونو سر يو ځاي خپل امير علي پاشا ته ستانه شو . زه فکر کوم چې مونږ لږ څه نور گړندی ولاړ شو او دپادريانو او راهبانو د انجمن دسترو مشرانو سره د ليدو کتو له پاره لاره پيدا کړو .
قادرخان هم د مظفرالدين ددې خبرو سره اتفاق وکړ . بيا دواړو يو ځاي خپل آسونه په ځغاسته کړل او مخته دکلي لوري ته يې ورتاو کړل.

کلي ته دننووتلوسره سم قادرخان دکلي په کوڅه کې د تيريدو په وخت کې د يوه سړي څخه په ډيره عاجزۍ او انکسارۍ سره و پوښتل :

اي دوسته ! مونږ د پولوپ په حزيړه کې نا بلده يو ، مونږ غواړو ستر پادري کرسپاس او يا دهغې نائيب ارديس سره ووينو ، مونږ دواړه د روميل د ولايت څخه راغلي يو او د کرسپاس يا ارديس له پاره مو ډير مهم پيغام راوړي دي .
د دې خبرو په جريان کې قادرخان په خپله غاړه کې را زورند صليب برابر کړ . په دې وخت کې هغه کس چې قادرخان ور څخه پوښتلي و لمړۍ دې دواړو ته په ډير ژوره توگه وکتل ، او بيا يې په ډيره نرمه ژبه دوي ته وويل : که چيرې تاسې دواړه په دې حزيړه کې نابنده ياست نو زه به ستاسې لارښوونه وکړم . او که تاسو د روميل څخه راغلي ياست نو داسې معلوميرې چې تاسې به دپادريانو له پاره ډير مهم پيغام راوستي وي . په دغه کوڅه کې چې تاسې همدا اوس له ماسره ولاړ ياست په همدې کې مخته ولاړ شئ ، او دکلي هغه بل اړخ ته ووځئ ، مخ ته به درته يو ستره مانۍ راشي ، دا مانۍ په پخوا زمانو کې ډير ستر عبادت ځاي و ، همدې عبادتځاي لوري ته ورشئ هملته به تاسې ته دواړه پادريان په لاس درشي . د پادريانو او راهبانو ټولې ستري غونډې په همدې ځاي کې جوړيرې . فکر کوم چې همدومره لار ښوونه به تاسو ته کافي وي . ددې وروسته هغه سړي مخته ولاړ او قادرخان او مظفرالدين خپل آسونه هغه لوري ته د ژر رسيدو په خاطر و ځغلول .

دکلي د منځ څخه دتيريدو وروسته دوي دواړه دکلي جنوبي برخې ته ووتل ، هلته يې يوه ستره مانۍ تر سترگو شوه ، هغوي دې مانۍ ته ورغلل او د مانۍ په ستره دروازه کې يې آسونه و درول . هلته د دروازي سره نژدې دوه کسه ساتونکي ولاړ و ، دوي دواړه دخپلو آسونو څخه را ښکته شول نو بيا قادرخان دغه دواړو ساتونکو ته وويل :
زما دوستانو ! مونږ د روميل د ولايت څخه راغلي يو . په دغه حزيړه کې نا بلده يو . مونږ غواړو سمدستي د ستر پادري کرسپاس او يا دهغه د نائيب ارديس سره ووينو ، مونږ هغوي ته يو ډير مهم پيغام راوړي دي . داسې و گڼئ چې مونږ هغوي ته يوډير خراب خبر او خپل فرياد راوړي دي ، زه فکر کوم چې تاسې دواړه به زمونږه لار ښوونه وکړئ .
دقادرخان د خبرو وروسته ددواړو ساتونکو څخه يې يوه وويل :

دغه بني لاسته چې کوم عمارت په سترگو کې کيږي دا د آسونو د تړلو ځاي دي ، ولاړ شئ خپل آسونه هلته و تړئ ، هلته ستاسې د آسونو له پاره د وښو او گياه انتظام شته ، بيا بيا بېرته دلته راشئ زه به تاسې ستر پادري کرسپاس ته ورسوم ، نائيب پادري ارديس هم هملته دي ، دواړه په کومه مهمه موضوع باندې په خپلو منځو کې خبرې کوي . دا ستاسې له پاره ډيره ښه وخت دي تاسې کولای شئ ددواړو سره په يوه وخت کې ووينئ .

دساتونکي په دې خبرو باندې دواړه مظفرالدين او قادر خان ډير خوشحاله شول. لمړې د هغه ورنښوول شوي عمارت په لور ولاړل او هلته يې خپل آسونه وتړل، او واښه او گيا يې ورته واچوله ، خو خپلې بستري يې چې د زينوونو سره تړلي وې هماغسې تړلي پريښودې . مگر هغه ضروري سامان او خورجينه يې تړي را واخستل او په خپلو اوږو يې بار کړل او بيا بېرته د عمارت مرکزي دروازي ته را ستانه شول. يو ساتونکي هملته ولاړ پاته شو او يو له دوي سره د عمارت دننه ولاړ .
عمارته ته د ورننوتلو وروسته هغه ساتونکي د يوې خونې مخته ودرېد ، هلته ددې تر مخه يو بل ساتونکي هم ولاړ و ، هغه ساتونکي چې دوي يې له ځانه سره وړي و دهغه دروازي تر مخ ولاړ ساتونکي سره د لږې شيبې له پاره په راز کې خبرې اترې وکړې ، بيا د قادرخان او مظفرالدين لوري ته راغي او هغوي دواړو ته يې وويل : دغه مخامخ ځوان چې دلته ولاړ دي هغه د ټولو د ستر پادري د ساتونکو څخه يو دي . هغه به ستاسې له پاره د ستر پادري کرسپاس او يا د هغه د نائيب ارديس سره د کتلو زمينه برابره کړي .

ددې خبرې سره سم هغه بېرته مرکزي دروازي ته ولاړ او هغه د خونې مخ ته ولاړ ساتونکي دوي ته مخ کړ او ورته يې وويل :

تاسي دواړه لږ ځنډ وکړئ ، زه دننه کوټي ته ورځم او ستر پادري به ستاسي د راتللو څخه خبر کړم. و به گورم چې هغه څه وايي ، ددې خبرې سره يې سم دروازه پرانسته او دننه ولاړ.

لږه شيبه وروسته هغه ساتونکي بيرته بيرون را ووت او دواړو مظفرالدين او قادر خان ته يې وويل : ما دواړو پادريانو ته ستاسي د راتلو په هکله خبر ورکړي دي هغوي سخت ټکان و خوږ ، تاسو سمدستي دننه ورشي هغوي غواړي له تاسي سره سمدستي وويني .

ددې خبرې سره سم هغه د خوني دروازه پرانسته او دوي دواړه مظفرالدين او قادرخان دننه ورنوټل :
د خوني په منځني برخه کې د منځني عمر دوه کسان ناست و ، مظفرالدين او قادرخان ور مخته شول او دهغوي يې ډير زيات تعظيم او احترام وکړ . بيا د هغوي څخه يوه يې دوي ته په لاس د کيناستو اشاره وکړه او ويې ويل :
دوستانو! تاسو ته ښه راغلاست و ايم ، زما نوم کرسپاس او زما تر مخه ناست اريدس دي تاسي دواړه به زمونږ دحقيقت څخه خبر ياست ، ما ته وويل شول چې تاسو د روميل دوليت څخه راغلي ياست . او څه فرياد لرئ ، وواياست ، ستاسي فرياد څه دي ؟

د ستر پادري د پوښتنې په اساس قادرخان لږ څه فکر وکړ ، خپل ستوني يې پاک کړ او بيا يې دواړو پادريانو ته وويل :
زه او زما ملگري وياړو چې مونږ ته نن د نصرانيت د عالم ددوو ستر و شخصيتونو سره د ليدني شرف حاصل شوي دي ، مقدسه پلاره ، کرسپاس ! مونږ دواړه د روميل دوليت څخه راغلي يو . پرتاسو دي نه بده ولږيزي او نه پرې خفه شي چې زه ستاسي څخه وپوښتم چې تاسي د روميل په ولايت کې داسې څوک پيژني چې نوم يې يونيسيس دي ؟ دقادرخان په دي خبره ستر پادري ټکان وخور او تر ډيره يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او بيا يې وويل :

درومیل په ولايت کې هغه زمونږ تر ټولو ښه او گړندي غړي دي ، کوم کلي کې چې هغه اوسي هغه ټول کلي زمونږ د انجمن غړي دي او هغوي د انجمن له پاره ډير ستر ستر او قيمتي کارونه تر سره کړي دي . دا خويونيسيس و چې هلته د روميل په ولايت کې يې هيڅ مسلمان مبلغ پري نه ښود چې د اسلام تبليغ وکړي . وواياست تاسو د يونيسيس په اړه څه ويل غوښتل ؟ دهغه پر خلاف د څه خبرې نه مخته او ياد هغه پر خلاف د کوم شکايت کولو تر څنگ دا فکر وکړئ چې يونيسيس مونږ ته ډير عزتمند انسان دي که چيرې دهغه څخه کومه کوچنی غلطي او يا تيروتنه هم وشي ، نو ياد ساتی چې هغه به د بښني وړ وي . اوس وواياست تاسي څه ويل غواړئ؟

د ستر پادري په خبرو باندې د قادرخان سر تيت شوي و ، مظفرالدين هم دهغه په لور په کتلوسره خپل سر تيت کړ ، ددواړو په مخونو باندې د ډيري زياتې اندېښنې اوخفگان اثار را څرگند شوي و . دهغوي ددې حالت په کتلو سره ستر پادري کرسپاس او دهغه نائب اريدوس هم ډير اندېښمن شول . بيا قادرخان مخته وکتل او ستر پادري کرسپاس ته يې وويل :

مقدسه پلاره ! مونږ د يونيسيس پر خلاف نه کوم شکايت راوړي او نه کومه گيله ، مونږ تاسو ته يو ډير افسوسناک خبر راوړي او هغه دا چې يونيسيس اوس په دي نړۍ کې نه شته .

قادرخان تر دي ځايه خبره وکړه نو چپ کيدو ته اړ شو ځکه چې ستر پادري کرسپاس په خپل ځاي کې پورته شو او بيرته را پريوت . بيا يې قادرخان ته وکتل او ورنه يې وپوښتل : زما درنو راغلو ميلمنو ! زه نه پوهيرم چې ستاسي نومونه څه دي خو دومره درته و ايم چې وواياست هر څه چې وايي په زغرده يې ووايي؟
دهغه دخبرې په ځواب کې قادرخان يو ځل بيا پيل وکړ .

«د مسلمانانو يو سالار چې علي پاشا نوميرې ، دخپل لښکر سره يو ځاي يې د روميل په ولايت کې پراو کړي دي ، ددې تر مخه دعلي پاشا پلار او دهغه دوه مشران ورونه د يونيسيس او دهغه د ملگرو په لاسو له منځه تللي و ، ځکه چې دعلي پاشا پلار داسلام مبلغ و او د اسلام دتبليغ له پاره هلته د روميل ولايت ته را ننوتې و . علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر يو ستر سالار دي او هماغه ورسره په جنگونو کې برخه اخلي او اوس يې هملته د روميل په ولايت کې لښکر ډيره کړي دي . دهمدې پراو په دوران کې هغه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو په لټه کې و ، هغه ددې کار له پاره مخبران هم خواره کړي و ، اوس دا معلومه نه ده چې دي مخبرانو له کومه دا خبرونه تر لاسه کړي و چې علي پاشا ته يې ورسوي چې دهغه د پلار او ورونو په قتل کې يونيسيس او ددې کلي ټول خلک برخمن دي ، د هغه مخبرانو هغه ته دا اطلاع هم ورکړې وه چې د يونيسيس ټول کلي د يونان د پادريانو او راهبانو دانجمن غړيتوب لري ، او ددې پادريانو د گرمي د اوسيدو تم ځاي د پولوپ سيمه ده .

مقدسه پلاره ! علي پاشا ددې خبرونو د تر لاسه کولو وروسته په دغه کلي باندې يرغل وکړ د شپې په تياره کې يې خپل لښکر ددې کلي چار چاپير خپور کړ او دکلي څخه يې د ځوانانو د تيبنتي ټولي لاري بندې کړې ، بيا علي پاشا په خپله د

یونیسس حویلی ته ور ننوت لمړی یې د یونیسس سره خبرې وکړې او بیا یې دخپل پلار او ورونو قاتلان هملته د یونیسس په حویلی کې سره راټول کړل ، او هملته یې ووژل . سهار یې یونیسس ته حکم وکړ چې د کلي ټول خلک د کلي مخي ته راټول کړي.

د علي پاشا په حکم یونیسس د کلي ټول خلک د کلي مخ ته راټول کړل د یلدرم دې جرنیل د کلي ځوانان دښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور و څخه جدا کړل او بیا یې د یونیسس په گډون د کلي ټول ځوانان یو په بل پسې له تیغه تیر کړل. خو زاره ، ښځې ، کوچنیان او معذور یې و بښل ، او هغوی ته یې بیرته په هماغه کلي کې د اوسیدو اجازه ورکړه . مقدسه پلاره ! مونږ دواړه د ټولک د کلي اوسیدونکی یو ، زمونږ د کلي مشر او سردار رستاګ دې مونږ د رستاګ په حکم دلته راغلی یو او دا خبر مو تاسو ته راوړې دې . رستاګ د یونیسس دکلي د ځوانانو په هلاکت باندې ډیر زیات خواشینی او غمگین دی ، خو د هغه هیڅ په وسه پوره نه دی . ځکه چې د رومیل په ولایت کې د مسلمانانو یو ډیر ستر لښکر د علي پاشا تر قوماندې لاندې پروت دی . په دې ولایت کې چې هر نصراني د سر د راپورته کولو هڅه کوي نو مسلمانان یې سمدستي وژني ، مقدسه پلاره ! دا هغه بد خبرو چې مونږ دواړه تر دې ځایه تاسو ته راوړ .

د قادرخان په دې څرگندونو باندې دواړو پادریانو ، ستر پادري کرسپاس او نائب یې اردیوس ، په خپلو منځو کې یو بل ته وکتل او سرونه یې تیت کړل . د هغوی په مخونو باندې د غم او درد نښې او لیکي راخپري شوي وي ، تر ډیره هغوی دواړه په همداسې حال کې کیناستي و، بیا کرسپاس قادرخان ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زه ستاسې د دواړو ډیر زیات ممنون او شکر کونکي یم چې تاسو دواړو دومره زحمت وگاله او دا خبر مو تر مونږ پورې را ورساوه . زه د ټولک د کلي د سردار رستاګ هم ډیر زیات ممنون یم چې هغه تاسې دواړه ددې خبر د رسولو له پاره دلته را استولي یاست . گوری ! تاسې به تر سهاره پورې دلته میلمانه یاست ، سبا دلته د ټولو پادریانو اوراهبانو غونډه کیدونکې ده ، چې په هغه کې به ډیرې مهمې پریکړې وشي ، دا غونډه مونږ ستاسو د راتلو تر مخه رابللي وه . ځکه چې ددې څخه مخته هم په دې سیمو کې ډیرې مهمې پېښې تر سره شوي دي ، او یوه د هغوی څخه د سرویه د پادشاه ماتې او دسلطان بایزید سره دهغه سوله ده.

تاسې دواړه پوهیږئ چې استیفن د بایزید او علي پاشا په مقابله کې ماته وخوړه و ددې ماتې به پایلو کې هغه نه یواځې هغه سیمه چې هلته د زرو کانونه دي دسلطان یزید په واک کې ورکړه ، بلکه تر ټولو ستر حماقت یې دا وکړ چې خپله ډیره ښایسته خور ، ډسپنا ، یې هم دسلطان په حرم کې ور ننویسته .

شاید تاسې دواړه په دې پوه نه شئ چې ډسپنا هغه نجلی ده چې به ښایست او حسن کې په ټوله اروپا کې مثال نه لري ، د اروپا هر حکمران دهغې سره د واده کولو ارزو او تمنا درلوده ، خو استیفن ډیر بد وکړل ، هغه ته په کار وو چې لمړی خو یې د جنگ پیلامه نه وی کړې او که بیا یې خامخا جنګ ته زړه کیدای نو داروپایي حکمرانانو څخه به یې مرسته او ملاتړ تر لاسه کړې وای ، بیا به د یوه ستر او قوي ځواک سره یو ځای مقابلي ته ور وتلای وې نو زه دا ویلای شم چې په هغه صورت کې به یې سلطان ته ډیره بده ماتې ورکړې وه . او که چیرې دې ته ماتې ور په برخه کیده نو خراج یې باید منلي وي او خپله ډیره ښکلي او ښایسته خور به یې سلطان بایزید ته نه ورکوله . بس د همدې موضوع له پاره مو سبا غونډه رابللي ده . تاسې دواړه هم تر سبا همدلته اوسئ ، کومي پریکړې چې وشي نو بیا رستاګ هم د هغې څخه خبر کړئ ، زما ورونو راغلو میلمنو! زه هیله من یم چې مونږ به ډیر ژر په دې و توانیږو چې مسلمانان ددې سیمو څخه چې اوس پرې مسلط شوي بیرته وکارو .

کرسپاس ددې خبرو څخه وروسته لږ څه توقف وکړ او بیا یې خپل لاسونه و پړکول ، دهغه د لاس داواز سره سم هغه ساتونکي چې بهر په دروازه کې ولاړ و راننوت ، کرسپاس ورته وویل :

دا دواړه زمونږ ډیر د قدر وړ میلمانه دي په دې عمارت کې ددوي د خوراک څښاک او دښپې د پاته کیدو ډیر ښه انتظام وکړئ، سبا چې دراهبانو او پادریانو دانجمن کومه غونډه کيږي ، دوي به هم په هغې کې گډون کوي ، دوي مونږ ته ډیر مهم خبرونه را وړي دي . څرنگه چې دوي د ډیر لږې سفر څخه دلته را غلي دي نو دوي به ستومانه شوي وي، نو دوي له ځانه سره یوسه ، او د خوراک څښاک ښه انتظام یې وکړه اوکله چې سبا د انجمن غونډه کيږي نومونږ به دوي خبر کړو اوله ځانه سره به یې راري .

خپل ساتونکي ته د خبرو وروسته ستر پادري کرسپاس قادرخان او مظفرالدین ته مخ کړ او ورته یې وویل :
زما دوستانو! زما د ساتونکي سره ولاړشئ دوي به ستاسې دتم کیدو انتظا وکړي ، سبا به بیا یو ډبل سره وویږو .
ددې خبرې سره سم قادرخان او مظفرالدین دواړه دخپلوځایو څخه پورته شول او د هغه ساتونکي سره یوځای دخوني څخه ووتل .

بل سهار کله چې قادر خان او مظفر الدين په خپلو منځو کې خبرې کولې چې د پادري هغه ساتونکي راغي چې ددوي ميليمستيا يې کړې وه ، دوي ته را نژدې شو ، ددوي ډير زيات احترام او درنښت يې وکړ او بيا يې دواړو ته وويل . زما دوستانو ! له ماسره راځئ ، ستر پادري کرسپاس تاسې بللې ياست ، همدا اوس ستر پادري کرسپاس او کوچني ارديس هملته په همغه کمره کې ستاسې انتظار کوي چې پرون مو وروسره کتلي و ،

د ساتونکي په دې خبره قادر خان او مظفر الدين خان لږ څه ټکان غوندي وخوړ او د راغلي ساتونکي څخه يې وپوښتل : دوسته ! تا وويل چې ستر پادري کرسپاس او نائب يې ارديس په همغه خونه کې دي چې پرون مو وروسره ليدلې و په داسې حال کې چې ستر پادري مونږ ته وويلې و چې د راهبانو او پادريانو ستره غونډه کيدونکې ده اومونږ به په دغه غونډه کې را بولي ، او هلته به د تيرو شوو حالاتو په رڼا کې د راتلونکو حالاتو په هکله هم تصاميم نيول کيږي . د قادر خان په دې خبره باندي هغه ساتونکي هغه ته د لږڅه وخت له پاره په غور سره وکتل او بيا يې ورته وويل : درونده ميلمه ! ستا خبره سهې ده . لمړۍ خو ستر پادري کرسپاس غوښتل تاسې د پادريانو او راهبانو دانجمن په غونډه کې ور و غواړي خو بيا پوه نه شوم چې څه وشول چې هغه دا کار و نه کړ اوس خودا غونډه خلاصه شوې ده او د غونډې پريکړې هم منځته راغلي دي زما په فکر چې ستر پادري غواړي تاسې د هغو پريکړو څخه خبر کړي ، نو په دې خاطر تاسې دواړه له ماسره راځئ .

دساتونکي په دې څرگندونو باندي قادر خان او مظفر الدين يو بل ته په غور سره وکتل او بيا يې په سترگو سترگو کې کومه پريکړه وکړه ، دهغې وروسته دواړه دخپلو ځايو څخه پورته شول او په چپه خوله دهغه ساتونکي سره يوځای روان شول . دې ساتونکي دوي دواړه همغه کمرې ته يوړل چې يوه ورځ دمخه يې دستر پادري او دهغه د نائب سره په کې ليدنه شوې وه . کله چې دوي هغه کمرې ته ور ننوتل نو دواړو پادريانو يې ښه دروند ښه راغلاست وکړ . او په خپل مخ کې يې ورته د کيناستو وويل : کله چې قادر خان او مظفر الدين په خپلو خپلو ځايو باندي کيناستل ،نوستر پادري کرسپاس ورته مخ کړ او ورته يې وويل:

زما دوستانو ! تاسې يې بده و نه گڼئ ، پرون چې ما له تاسو سره خبرې کړې وې په هغه کې مو پريکړه کړې وه چې نن چې د پادريانو او راهبانو دانجمن کومه غونډه کيدونکې وه په هغې غونډې کې به تاسو ته هم دگډون ويل کيږي ، اوکومې پريکړې چې کيږي نو هغه به ستاسو تر مخه اوستاسې په شتون کې وشي . خو وروسته ما دخپلو ملگرو سره د مشورې وروسته تاسو ته زحمت دنه درکولو پريکړه وکړه . زما ساتونکي به تاسو ته ويلي وې چې د انجمن غونډه پای ته رسيدلې ده . اوکومې پريکړې چې په هغې کې شويدي زه به تاسو د هغو څخه خبر کړم . تر څو تاسو په پوره راز سره دا پريکړې د روميل ولايت کې خلکو ته ورسوئ ، تر څو دهغوي په عزم کې سستي او کمزورتيا را پيدا نه شي او ورته ووايست چې د راتلونکي مناسب وخت انتظار وکاري .

زما دوستانو ! کومې پريکړې چې زه يې تاسو ته ډاگيزه کوم هغه به په پټه توگه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ ، مسلمانان بايد ترې بلکل خبر نه شي ، که چيرې تاسې په ښکاره توگه د روميل دولايت نصرانيانو کې دا تبليغ کړئ نو د بايزيد سالار علي پاشا به ستاسو پر خلاف متحرک شي ، او په ياد ساتئ چې هغه به په هر صورت تاسې دواړه د مرگ له کومې تير کړي نو په دې خاطر زه تاسې ته خبر درکوم چې دا پريکړې په ډيره پټه توگه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ تر څو دهغوي هغه پستي حوصلي ددې پريکړو په اوريدو سره بيرته را تازه شي ، اوس چې څه درته وایم هغه په پوره غور سره واورئ ، دا ټولې خبرې نن د انجمن په غونډه کې فيصله شوي دي .

تر ټولو لمړۍ هغه معامله چې په دې غونډه کې تر بحث لاندې راغله ، هغه داده چې د مسلمانو پر خلاف د صليبي جنگ اعلان وکړل شي . ددې صليبي جنگ دپيلامي له پاره همدا نن څو هيټونه د صليبي حکمرانانو په لور استول شوي دي ، تر څو هغوي هغه په گوته کړل شوو ځايونو ته خپل خپل لښکر را وليږي ، په دې لړ کې چې کومو هيوادو ته هيټونه تللي دي په هغو کې هنگري ، بلغاريه ، دلاچيه بويريا ، سسلي ، فرانس ، انگلستان ، او دقسطنطنيې پادشاه مينوتل شامل دي . مونږ ددې ټولو حکمرانانو په نومونو ليکونه استولي دي او ورته مو ليکلي دي چې ک چيرې د نصرانيت پايښت غواړي اودا چې که غواړي چې د اروپا خلک دخوشحالي نه ډک ژوند تر سره کړي نو بيا دي د اروپا دزمکو څخه مسلمانان بيرون کړي ، او دا کار دصليبي جنگ د اعلان نه وروسته شوني دي . په دې ډله کې يو قاصد مو د روم پاپا ته هلته ايټاليې ته استولي ، د روم دپاپا نه مو غوښتي چې هغه دي د خپل ذاتي پيغام په ذريعي د ټولو اروپايي هيوادونو د حکمرانانو څخه و غواړي چې د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنگ اغاز وکړي ، زه هيله من يم چې د پاپا اعظم له اړخه دداسې ليکونو په ليږلو سره به ټوله اروپا په ډير قهر او غضب سره د مسلمانانو پر خلاف را پورته شي .

مونږ دي اروپايي حکمرانانو ته دا پيغام هم استولي دي چې هغوي دي په خپله د خپل لښکر مشري وکړي او يا دي هغه د

ډيرو تکر و سالارانو تر مشرۍ لاندې دلته د يونان لورې ته را وليږي . تر څو د مسلمانانو پر خلاف يو نه پاي ته رسيدونکي صليبي جنگ پيل کړل شي ، اودا جنگ به تر هغه وخته پورې روان وي تر څو چې مسلمانان د فاسفورس د بحيرې نه اخواد اسيا اوانا طوليه د ميدانو په لور نه وي تيل وهل شوي .

په دې غونډه کې بله مهمه پريکړه دا وشوه ، چې د مسلمانانو دوه ستر حکمرانان په خپلو منځو کې يو له بله سره و جنگوي ، يو بايزيدلدرم اوبل تيمور لنگ ، په اوسنيو وختو کې تيمور لنگ د خپلو فتوحاتو لړۍ د هندوستان نه اخوا د شمال اوشرقي روسي سيمو ته ور غځولې ده . څرنگه چې روسان نصرانيان دي نو مونږ بايد د هغوي ساتنه هم وکړو ، که چيرې دا دواړه مسلمان حکمرانان همدا ډول خپلو سوبو ته دوام ورکړي ، نو بيا خو به نصرانيت ته نه جبيره کيدونکي زيان ورسيرې . که تيمور لنگ همداسې برياوو ته دوام ورکړي اود هندوستان د نيولو وروسته د مسکو په لور مخه کړي ، لکه څنگه چې اطلاعات دي ، نو هغه به د مسکو عيسايي هيواد هم له منځه يوسي ، د بله اړخه بايزيد يلدرم دې تاسو پوهيږئ چې هغه په اروپا کې يو توپان را پورته کړي دي . دهغه پلار هم اروپايي حکمرانانو ته په پر لپسي توگه ماتي ورکړي او دهغې د مرگ نه وروسته د هغه زوي بايزيد يلدرم دا کار پيل کړي دي . اوزمونږ د بدبختۍ دا حال دي چې د سرويه پادشاه استيفن خپله ډيره بنايسته خور ډسپنا د بايزيد يلدرم په حرم کې ورکړه ، دا يو داسې دروند جرم دي چې تل به زمونږ په سينو کې دا غ وي ، ځکه ډسپنا داسې يوه بنايسته اوبنکلي نجلۍ وه چې داروپا هر حکمران غوښتل دهغې سره واده وکړي ، نو استيفن دې تبا ه شي چې هغه دغه بنکلي نجلۍ سلطان بايزيد ته حوال کړه . اوزه هغه وخت ډير زيات خفه شوم چې وامي وريدل چې دا کار په خپله د ډسپنا په خوښه تر سره شوي دي .

اوس نو د عيسايي سلطنت او د اروپا د پاته سيمو د خوندي کولو له پاره چې کوم کار بايد مونږ وکړو هغه دادې چې په يوډول نه يوډول تيمور لنگ اوسلطان بايزيد يو د بل په مقابل کې و دروو ، که چيرې دا دواړه مسلمان ځواکونه يو دبل سره ټکر شي نو دهغوي ځواک اوتوان به په خپله له منځه ولاړ شي او په دې ترتيب به نه يواځې روسی سلطنت په خپل ځاي پاته شي بلکه اروپايي سيمي به هم د بايزيد يلدرم د ير غلونو څخه خوندي پاته شي .

ستر پادري ددې خبرو وروسته لږ څه دمه وکړه . لږ څه فکر يې وکړ او بيا يې خپله خبرې ته دوام ورکړ . زما دوستانو ! د مسلمانانو د پادشاه تيمور لنگ اوسلطان بايزيد تر منځ د جنگ کولو له پاره او يوډبل مخي ته په راورو سره مونږ څه تدابير نيولي دي ، دهغوي څخه يو دا چې زمونږ مخبرانو مونږ ته خبر راکړي چې د تيمور لنگ څه داسې سرداران چې د هغې د روپي څخه نالانه دي هغوي د بايزيد يلدرم سره پناه اخستي ده . تيمور لنگ دهغوي د بيرته ورکولو غوښتنه کوي اوبايزيد دهغوي د بيرته ورسپارلو څخه ډډه کوي ، ځکه چې هغه هغوي ته په خپل ځاي کې پناه ورکړي . او همدا کار ددې دواړو حکمرانانو تر منځ د فساد د راپورته کولو له پاره ډيره ښه بهانه جوړوي ، که په دې لړ کې تيمور لنگ را وپارول شي او هغه د خپلو هغو سردارانو چې دهغه څخه نالانه دي اود بايزيد سره يې پناه اخستي د بيرته را ستينو غوښتنه په جدي توگه وکړي نو دبايزيد له لورې د انکار په صورت کې به ددوي تر منځ د شخړې نوبت ډير په اسانۍ سره راځي .

ددې خبرې د نور مخکې تگ له پاره دا تدبير هم نيول شوي چې د بلغار په دواړه شهزادگان ، سائرن کن اوايکسلا ، چې پخوا يې د بايزيد يلدرم او علي پاشا سره په جنگونو کې هم برخه اخستي وه اونن زمونږ په دې غونډه کې هم موجود وول نو په غونډه کې چې څومره پادريان اورا هبان وول د ټولو مشترکه خبره دا وه چې سائرن کن اوايکسلا دواړه دخپلو لښکرو سره يوځاي د اروپا څخه ووځي اود تيمور لنگ په لښکر کې دې شامل شي ، تاسي پوهيږئ چې تيمور لنگ نن سبا د هندوستان نه علاوه د شمالي سيمو په نيولو بوخت دي ، په دې فتوحاتو کې به دغه دواړه شهزادگان دهغه پوره پوره ملاتړ وکړي ، اوتر څنگ به يې هغه د سلطان بايزيد پر خلاف هم را پاروي ، بلکه د تيمور لنگ په ذهن کې به دا خبره ور غورځوي چې د بايزيد د لښکر ماتول د تيمور لنگ له پاره ډير زيات د اهميت وړ دي ، اوکه چيرې هغه داسې ونه کړل نو د اروپا د فتوحاتو په فراغت سره به په خپله سلطان بايزيد دهغه پر خلاف را ولاړ شي . او هغه به له هر څه سره له منځه يوسي . زما په فکر چې دغه دواړه شهزادگان ، سائرن کن اوايکسلا ، به په خپل کار کې بریمند شي ، دوي به په يوڅو ورځو کې د خپل لښکر سره يو ځاي د اروپا څخه ووځي ، او د تيمور لنگ په لښکر کې به ورگډ شي ، او په دې ترتيب به د تيمور لنگ اود بايزيد يلدرم تر منځ د ټکر له پاره د کار اغاز وشي .

اوس زمونږ تر څه دوه حالات دي ، لمر ۍ دا چې د اروپا ټول ځواکونه د صليبي جگړې له پاره تيار شي ، نو که د اروپا ټول حکمرانان چې مونږ ورته هيئتونه استولي دي په پوره اخلاص سره خپلي لښکري دلته يونان ته راوليږي نو زما په فکر چې د تيمور لنگ اوبايزيد تر منځ به د ټکر کولو وخت هم پيدا نه شي مونږ به په خپله د خپل توان او قوت په زور بايزيد يلدرم او علي پاشا د اروپا څخه بيرون کړو . ځکه چې په دې هکله په خپله پايي اعظم هر زمونږ سره دي . کله چې

پاپا يي اعظم له اړخه احكامات جاري كړل شي چې دمسلمانانو پر خلاف دې دصليبي جگړې پيل و شي ، نو زما د فكر په اساس داروپا ټول حكمرانان به خپل لښكر په پوره شوق او جذبي سره راټول كړي چې بيا به دهغې لښكر مقابلې نه خو بايزيد يلدزم وكولي شي اونه دهغې جرنيل علي پاشا .

خو كه چيرې زمونږ د بدبختۍ اوبدنصيبۍ حدود خپل اخري حد ته رسيدلي وي اومونږ دخپل دغه جمعي خواك په واسطه بايزيد اودهغې جرنيل علي پاشا ته ماته ورنه كړاي شوه او يا څنگه چې مونږ هيله لرو هغسي د اروپا حكمرانان خپل خواكونه سره را ټول نه كړي نو بيا به هغه مخكني تدبير ته عملي شكل وركول كيږي او هغه دا چې مونږ به ټوله توجه د تيمور لنگ او بايزيد تر منځ د جنگ جگړې له پاره وړ اړوو . او هڅه به كوو چې په هر شوني حال كې هغوي دواړه په خپلو منځوكې په جگړه بوخت كړو. ددې لارې به تيمور لنگ و نه توانيږي چې روسيه فتحه كړي ځكه همدا اوس په روسيه كې يو ډير ټينگ نصراني نظام دي اودبله اړخه به بايزيد ددې وړتيا و نه لري چې په اروپا كې خپل مخته تگ ته دوام وركړي . زه تاسي دواړو ته دا هم ډاگيزه كوم چې كه په اروپا كې بايزيد يلدزم همداسي خپل وړاندې تگ ته دوام وركړي نو بيا ياد ساتئ چې قسطنطنيه به د بايزيد تر مخه مقاومت و نه شي كړاي او دا پخواني او مقدس ښار به دمسلمانانو په ولکه كې راشي .

د كرسپاس ددې خبرو وروسته سمدستي قادرخان هغه ته مخ كړ او ورته يې وويل :

مقدس پلاره ! دغه دواړه تدابير چې نيول شوي مونږ دواړو ته د ډير زيات قدر په سترگو گورو ، زه هيله من يم چې دهغه صليبي جنگ پيل چې تاسي كول غواړئ نودهغه له پاره كه د اروپا حكمرانان د زړه د اخلاصه كار واخلي نو هغوي به د يونان په دې زمكو كې دومره ستر لښكر را ټول كړي چې دهغې په كومك به مسلمانان د دې زمكو څخه بيرون كړل شي . خو كه چيرې د بدقسمتۍ څخه داسي و نه شول ، نو دغه بل تدبير او وړانديز هم د مسلمانانو له پاره د ډير زيان سبب گرځيداي شي . كه چيرې تيمورلنگ اوبايزيد په خپلو منځو كې يو له بل سره ټكر كيږي نو د مسلمانانو ټولنيز خواك به ټوټې ټوټې شي اواروپا به تل د بايزيد د گواښ څخه خوندي پاته شي . همدا راز به د روس نصراني حكومت هم د تيمور لنگ د حملي نه خوندي وي .

تر دې ځايه قادر خان خبرې وكړې او بيا يې څه فكر كاوه بيا يې ستر پادري كرسپاس ته و كتل اوورته يې وويل : مونږ بايد د يوه بل صورت له پاره هم تيار واوسو .

د قادرخان په دې خبره باندي ستر پادري كرسپاس ، دهغه نائب اربيس دواړو ټكان وخور او قادر خان ته يې وكتل ،خو پخوا له دې نه چې دوي څه ووايي قادرخان يو ځل بيا په خبرو پيل وكړ. او وبي ويل :

مقدسه پلاره ! دريم صورت دادې چې كه چيرې مونږ په صليبي جنگونو كې بريالي نه شو او كه چيرې بايزيد يلدزم او دهغه جرنيل علي پاشا د صليبيانو متحده خواك ته په يونان كې ماته وركړي نو دهغې نه وروسته چې مونږ كوم دويم صورت اختياروو، او هغه د تيمورلنگ اوبايزيد تر منځ خپل منځي جگړې را پارول دي نو بيا خو مونږ ته دا فكر هم كول په كار دي چې زمونږ انجام به څه ډول وي ؟

د قادرخان د پوښتنې په ځواب كې ستر پادري په ژوره وخنډل اوبيا يې په ډير عجيبه توگه قادرخان ته وكتل او ورته يې وويل :

درونده ميلمه ! زه ستا د انديښنو سره متفق نه يم . لمړۍ خو زه هيله من يم چې مونږ به په صليبي جنگونو كې بريالي را ووزو . زه همدا راز هيله لرم چې يسوع مسيح اودهغې مقدسه مور به له مونږه تر دې حده خفه نه وي چې زمونږ په خپلو زمكو كې زمونږ كومك و نه كړي ، خو كه چيرې زمونږ دعملونو په خاطر د يونان په زمكو كې مونږ دماټې سره مخ شو نو بيا هم زه تاسي دواړو ته ډاډ دركوم چې ساپرکن او ايكسلا دواړه شهزادگان به د تيمورلنگ په لښكر كې د ورگډيدو وروسته داسي حالات را پيدا كړي وي چې دبايزيد او تيمورلنگ تر منځ ټكر منځته را وړي او بيا همدا ټكر د دواړو لورو خواكونه تباه كړي ، ددواړو د خواكونو د تباه كيدو سره سم به بيا دوي ددې جوگه نه وي چې زمونږ پر خلاف كوم عمل وكړي .

ستر پادري كرسپاس لږ څه تم شو اوبيا يې قادرخان او مظفردالدين ته وكتل اوورته يې وويل :

زما درونو ميلمنو ! كه چيرې تاسو ددېنه زيات دلته په پولوپ جزيره كې تم كيدل غواړئ نو مونږ تاسي ته ښه راغلاست وايو . خو دهغه مقصد له پاره چې تاسي دلته راغلي واست هغه يو ډول تاسي تر لاسه كړ ، بيرته خپلو زمكو ته ستانه شئ او په ډيره خفيه اوپټه توگه دا پيغام كور كور ، اوکلي كلي ته ورسوئ او ورته ووايست چې په ډيرو نژدې ورځوكې به په اروپا كې د مسلمانانو پر خلاف يو ستر صليبي جنگ پيل شي ، همدار از په يوناني زمكو كې اوسيدونكي عيسايان هم ددې له پاره تيار كړئ چې د صليبي جنگ په تياريو كې د صليبيانو د لښكرو پوره پوره بسپنه اوملاتر وكړي . د زړه د اخلاصه

دي هغوي ته وسلي او د خوراک زيرمي تيارې کړې ، که چيرې د يونان خلک همداسې وکړي نو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې د يونان په زمکو کې به د بايزيد يلدرم ځواکونه درې وړې شي .
ددې سره قادرخان او مظفر الدين دواړه دخپلو ځايو څخه پورته شول ، قادرخان يو ځل بيا ستر پادري کرسپاس ته وکتل او ورته يې وويل :

مقدس پلاره ! مونږ خو ډيره ناهيلي دخپلو زمکو څخه دلته راغلي و خو ستاسې خبرو او ارادو زمونږه حوصله او عزم نوي کړ ، زه او زما ملگرې همدا اوس ددې ځايه بيرته ستيريرو اودخپل کلي نه علاوه نورو کليو ته به هم دا پيغام ور ورسوو او ورته به ووايو چې د ناهيلي ته اړتيا نه شته ځکه چې د مسلمانانو پر خلاف دصليبي ستر جنگ پيلامه کيدونکې ده او په هغه کې د مسلمانانو په مقدر کې دناکامی ، ماتې ، ذلت او رسوايي پرته نور څه نه شته .
ددې وينا سمدستي وروسته قادرخان اومظفرالدين دواړو د ستر پادري کرسپاس او دهغه د نائب اردیس سره په ډيره درنه توگه خداي پاماني وکړه او بيا د کمري څخه بيرون را ووتل .
دلبرځنډ وروسته قادرخان او مظفرالدين دواړه په خپلو خپلو آسونو باندي سپاره شول اود يونان د جزيرې پولوپ څخه بيرته د علي پاشا د لښکر په لوري را روان شول .
پرلپسې لري
دقريب الرحمن سعيد ژباړه

د تک وکړ . علي پاشا غوښتل چې دخپله ځايه پورته شي خو دهغه څخه د مخه رستاک پورته شو او علي پاشا ته يې وکتل او

علي پاشا ته وويل :

دگلوې هم دي ، ځکه چې ستا د وينا په اساس دوي د نريوس ساتنه اوحفاظت هم کوي .

ل نو علي پاشا دواړو ته وکتل او ورته يې وويل :

ن د نقل وحرکت په هکله زما څخه معلومات غوښته ، نو اوس چې تاسې راغلي ياست د سلطان بايزيد له لوري راغلي مخبران

دا ډاکيزه کړه چې څه ډول د سلطان بايزيد جرنيل علي پاشا د يونيسيس کلي محاصره کړ او په هغه کلي کې چې څومره د انجمن

دسپنا دومره بنابسته نجلۍ وه چې د اروپا هر حکمران غوښتل دهغه سره نژدې والي وکړي خو استيفن ډيره بې عقلي وکړه چې

پ پرېکړې وکړی :

ژدې وخت کې به د اروپا ټول ځواکونه د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنگ اغاز وکړي .

نيولو څخه علاوه دهندوستان په نيولو هم مصروف دي ، او همدا راز غواړي د روسيې په نصراني حکومت باندي هم ور و په خپل منځي جنگ کې دمسلمانان عظمت اود هغوي قوت ټوټه ټوټه شي او په هغه صورت کې به د بايزيد له اړخه اروپا ته مالميري ، هغوي همدا اوس هغه لوري ته روان شوي دي ، هغوي به هلته د تيمورشاه په لښکر کې د شامليدو وروسته دا کار اوس پرې په پوره چټکتيا سره عمل کوی .

و خلیدي ، بیا علي پاشا قادرخان او مظفرالدین ته وکتل او ورته یې وویل :
ودواړه کوچنیان پس له دې همدلته تم کیري ، تاسې یې په خپله هم یاد ساتئ او نورو ملگرو ته یې هم وواياست . اوس زما دخور
ته بیرون تړلي دي . ځکه چې مونږ غوښتل تاته هغه پیغام چې مونږ له ځانه سره راوړې در ورسوو او بیرته خپل لښکر ته ستانه
ددي سره سم علي پاشا دخپله ځایه پورته شو او قادرخان او مظفرالدین ته یې وکتل او ورته یې وویل :

وخفگان ، هجر او بیلتون نښې وکتلي ، هغه وکتل چې دریونا په سترگو کې د سترتیا نښې، دهغې په څیره باندې خروالي را
یې اواز سره ورته وویل :
پول وي ؟ پاشا ! هغه حالات چې دې مخبرانو ووايه ، نو دهغې په مطابق تر څو چې دا خبر پروصي ته سلطان ته ور رسیري
کې به نه پاي ته رسیدونکې صلیبي جنگ و نښلي ، نو علي پاشا! په هغه حالاتو کې به ماته ستا انتظار څومره سخت او د زغم
سلامتی له پاره لاس په دعا يم خو ترڅنگ به یې په ډیره بې قراری سره ستا د بیرته راستنیدو په تمه يم . علي پاشا ! زما هیله ده
چې د صلیبي جنگونو لړۍ پیل شي نو بیا نه پوهیرم چې ماته به څومره ورځي ، څومره اونۍ ، څومره میاشتي ستا جدایي

چې د صلیبي جنگونو لړۍ نه وی پیل شوي نوزه له تاسره وعده کوم چې زه به هره ورځ ستا کتلو ته را ځم او ماښامي به هم له
ه هم ستا څخه لري اوسیدل دزغم وړ نه دي ، خو گوره ریونا ! کله چې د قومي اهمیت داسې پېښې مخته راځي نو هره ستونزه

نوي په لور په کتلو سره علي پاشا ورته وویل :

، اوس خو هغه ستا امانت دي ، ستا د ژوند ملگري ده اوستا ماندینه هم .
تاته اوپه ویر کې ولاړه وه او ژړل یې.

یگماتوپه نسبت هغه خپل ځانته ډیره رانژدې او دسلطان ډیره گرانه او محبوبه ملکه و گرزیده .
پادشاه بایزید ته هم د شرابو د څښلو په لور رغبت ورکړ . د ترکیې د قوانینو له مخې شراب منه و او سلطان بایزید په خ پله
دغې سلطان په داسې عاداتو باندې را واړوه چې دسلطان پلرونو او نیکونو ترې ځان ساته .
بویې په خاطر په شرابو څکلو پیل وکړ.
ه کتلي و چې کوم وخت چې برهان الدین دهغه کمري ته را ننوت نو د هغې سترگې د قهر او غضب نه تکی سري وي ، دخپل
جذبې نه وه ،

چې :
ه منل ستا کار دي، په هر صورت هغه فرض چې زما په غاړه دي زه به دهغې په پوره کولو کې کمي و نه کړم .

مغو خلکو اولاد یو چې سرتیري او صف ماتونکي و . چې د غرونو او رغونو فاتحین و ، د قوم او ملت ابرو او عزت و او دښمن

ري ، او د زرو نظام ، دکانو ښکار وگړزي ،

و د مشیت په راز کې د ابن ادم نمایندګې کونکې اوسې .

د حالت وې نو بیا د خداوند قدوس عناصر هم په حرکت راځي ، هغه د بدل شوو موسمونو د تیزو ځنډو په څیر را نازلیری او هر کیري نو بیا یاد ساته چې د ظلم او تیري بنکار شوي یو سوالګر ، بینوا ګرځي ، زه هیله لرم چې ته به خپل قوم او خپل ولس

ورځ به ته د خدای د قهر او غضب سره مخ کیري . بایزیده ! هغه څه چې مې ویل ومي ویل ، په راتلونکې کې به هم زه د ویلو

دې .

د ورسیدو سره سم یې یو ځل بیرته شاته را وکتل او بایزید ته یې وویل :

د دې وروسته برهان الدین په پرلپسې توګه بایزید ته د نصیحت کولو په خاطر را ته . د برهان الدین د تلو وروسته بایزید خپل

ی چې د اروپا د زمکو څخه مسلمانان وویستل شي ، دا انجمن دا کار کوي چې هغه مسلمان مبلغین وژني چې د اروپا په مفتوحه څو هغه هم د اروپا حکمرانانو ته حکم وکړی چې ټول دې د نائکوپولس د بنار په چاپیر کې خپل فوځونه را ټول کړي او

ت په خپلمنځي ربرو کې له منځه ولاړ شي او له یوه اړخه اروپا خوندي پاته شي او دبله اړخه د تیمور لنگ د یرغل څخه د

متحرک شوي دي . هغه د دې پادریانو اوراهبانو دپیغام په ځواب کې یو ستر لښکر جوړ کړي دي ، هغه خپل لښکر په دوو مسلمانانو په ولکه کې دي . ددلاچیه پادشاه او دهغه د زوي مائرچ مقصد دادی چې تر هر څه لمړی علي پاشا تر حملي لاندی و د دلاچیه حکمران او دهغه زوي مائرچ غواړی د نورو اروپایي حکمرانانو څخه مخته شي . هغوي غواړي چې که د نورو څخه یې ، بس دهمدي ارادو سره یوځای د دلاچیه پادشاه د خپل مرکزی بنار څخه را بهر شوي او دعلي پاشا په لور وړاندی تګ کوي

یوس هم میلمستون ته ورغله ، هغې په میلمستون کې شاوخوا ته وکتل او بیایي د ریونا پلار رستاګ ته وویل:

ان او دهغه د زوي دمقابلې له پاره هغه لوري ته کوچ کړي .

ه ماته وویل چې علي پاشا د سلطان بایزید یلدرم سره یوځای ددې ځایه کوچ کړي دي .

یوس سمدلاسه د میلمستون څخه را ووتله خو ریونا دنریوس په کتلو سره سمدستي خپل ځان سنبال کړ ، دخپل آس واګي یې

چيدلي دي ، زه پوهيدم چي د علي پاشا سره د نه کتلو په خاطر به ډيره ناهيلي شوي يي، زه ستا حال وينم ، زه پوهيرم چي د ريويس تر څنگ کيناسته. په دي وخت کي دهغي مور کيتهنا ورته وويل :

که دعلي پاشا سره وخت وايي نو ضرور به يي ماته دخپل کوچ څخه دمخه خبر راکړي و . زه فکر کوم چي سلطان بايزيد وي په لور وي، ځکه چي څو ورځي دمخه علي پاشا ماته ويلي و ونود لري د پيل کيدو کومه غوښتنه کړي نو دهغي غوښتنې ډپوره کولو له پاره تر ټولو د مخه د دلاچيه پادشاه اودهغه زوي را هغه د اروپايي هيوادو په منځ کي را وځليري او دپلار او زوي دواړو عزت اودرنښت کي به ډيرنښت راشي . خو اوس به کتل

کي کي روښنايي را پيدا کيږي . لوري ! هغه زما له پاره دسکون او ارام سبب گرځي . لوري ! زه پوهيرم چي دعلي پاشا د تللو ځي همدلته اوسي ، په دي ترتيب به د علي پاشا د تللو سره ستا په شتون کي د ريونا ناهيلي او غم لږ څه را کم شي .

او دهغه زوي ته د مسلمانانو زمکو ته د راننوتلو موقع هم ور نه کړه . په دي جنگ کي د سلطان سره دهغه کشر زوي شهزاده دا فکر کاوه چي سلطان بايزيد د خپل لښکر سره يو ځاي د بروصي څخه دومره لري واټن وهلي ، دهغه لښکر به پوره ستومانه صفونه درست کړل . نو سلطان بايزيد هم همداسي وکړل . دهمغه دقومندي لاندې پريښوده . نوپه دي ترتيب هغه خپل لښکر په دري برخو وويشه . د قومندان و ټاکه . اوپه دي ترتيب يي ځان دسلطان بايزيد ، علي پاشا اومحمد په مقابل کي تيار کړ . په يواځي ځان د چا سره مقابله وکړي .

پاشا ته په استفهاميه توگه وويل :
په سره د علي پاشا په مخ باندي مسکا راغله اوويي ويل :
مقابلي له پاره اخلي او ما غواړي نودرونده سلطانه ! ته به وويني چي زه څه ډول ددي ليوني سپي ورميز ورماتوم. ددي سره
چ ته خپل آس په ځغاسته کړ .

ريډو سره سم په ډيره مسحورونکي توگه د تکبير اوازونه پورته کړل . داسي اوازونه چي زرونوته سکون اوارام وربښي ،

خپل مقابل لوري ديوه قهر په خيږ را خپور شي ، اي زما درويش صفته مجاهده ! زما دعا ده چي ته به د الله په فضل او ارادي

ارادي واکوخت مه ضايع کوه ، ژر کوه نوم دي را وښيه ، تر څو د مقابلي اغاز وشي ، او ستا دا سهارني نشانات په

م موجود. خو علي پاشا ، دمقابلي په وخت کي به زه ستا هر څه به اضمحلال او زوال باندي تبديل کړم.

م. او ځنگه ستا ذهني او عقلي ځواکونه مفلوجوم ، د يونيسيس وروره ! دمقابلي پيل وکړه .. لکه ځنگه مي چي ستا ورور

پاشا هم د يوه وينه تويونکي ، خونړی انسان په څير پري خپل يرغل پيل کړ .

کي پريوتي و . هغه فکر کاوه چي ډير ژر به دعلي پاشا کار ور ختم کړي خو علي پاشا هغه داسي را نښلولي و چي په خپله
که دا را څرگنديده چي خپل ځان د علي پاشا په مقابل کي بي وسه احساسوي ، علي پاشا په ډير عجيبه انداز کي څو ځلي د تکبير

وويني چي زه ستا تر مخه د لري اونژدي تر منځ واټن د تل له پاره له منځه يوسم . نياسيس ، ځان تيار کړه چي زه يو ځل بيا

پيل ډال دهغه مخته کړ ، ځنگه چي هغه خپل ډال را مخته کړ نو علي پاشا دخپلي توري به واسطه دهغه څټ او اوږي ان ترپښتيو

د محمد دخپل فوځ سره يو ځاي کتله ، نو په دي اساس سلطان دخپله ځانه سره وويل :

د تاريخ ليکوالان به ستا د غه جرأت او بهادري چي دخپل دښمن په مقابل کي دي وښوده په زرينو ټکو وليکي .

س ته لښته ورکړه ، اس هم شريندونکي ، غريدونکي شو او يو ځل بيا يي د الف شکل ځانته ونيو . په دي وخت کي علي پاشا خپله

نه پري کړ .

حکمران په خپله زما مقابلي ته راشي تر څو ووينو چي څوک غالب او څوک مغلوبيري . خو که چيري ددلاچيه حکمران خپل
ر ! که چيري په تاسي کي لږ څه غيرت هم وي نو خپل شهزاده مائيرچ زما مقابلي ته را وباسي .

په دخلکو له خوا کوم غبرگون را معلوم نه شو . کله چي دهغوي له اړخه کوم څوک دمقابلي له پاره رامعلوم نه شو نو علي پاشا

ره سم علي پاشا خپل آس را وڅرخاوه اودهغه مړ شوي کس اس يي هم له واگو ونيو اودخپل فوځ په لور راستون شو .

چا د وس کار نه دي ، تا څومره په ښه توگه او په حيرانونکي توگه د دلاچيه خنزير د ځان لاندي کړ او له منځه دي يور . تا
اسره الفاظ نه شته چي زه هغه استعمال کړم او د هغي له لاري ستا د جرأت مندی ، بهادري او ميراني تعريف وکړم .

کي وي . زما وروره ! ستا سلامتي ، زمونږ له پاره ډيره مهمه ده . زه محمد بن بايزيد ستا دي جرأت ، ميراني او بهادري ته

خلکو څټ پري کول زمونږ په فرائضو کي شامل دي . درونده سلطانه ! دا خويوه معمولي جگړه وه چي ما په کي دخپلو
انو او پادريانو د انجمن پر وينا زمونږ پر خلاف جنگ پيل کړي وي نو دوي به په خپلو دي ارادو کي ډير ژر پښيमानه شي .

ي علي پاشا له ځانه سره راوړي و هغه يي د لښکر اخري برخي ته و ليږه .

بي ستاسي د عقيدو رڼا ، ستاسي ارزوگانې او روايات ، ستاسي اسلوب او کړچار د نفرتونو په توپان او وينه تويونکي تعبيرونو

ي حملې سره دهغوي هغه دخويونو انځورونه ، د بي خوبه سترگو د بي نومه غوښتنو په وينه لتارو ناهيليو باندې بدلې کړي .
صرت او کومک هم له تاسي سره دي . زه ستاسو څخه دمخه روان يم ، او دخپل زوي وليعهد محمد او دخپل ستر جرنيل علي
ت دتاريخ پوهانو ، د قسمتونو د ليکونکو او دفطرت د کاتبانو او د تقدير د پاسبانانو په څير را څرگند شئ ، زه تاسي ته ډاډ
کومک له تاسي سره وي . الله دي تاسي ته په دي ستر جهاد کي بري او کاميابي در په برخه کړي .
زويد هم دهغوي د دغه حال په کتلو سره خپلو فوځونو ته د را مخته کيدو حکم وکړ ، دمسلمانانو لښکر د حکم سره سم د توپاني باد
غانودسيلاب او د توپاني باد په څير راپريوتل .

سلطان بايزيد خپل زوي وليعهد محمد دخپل پر او دخوندي ساتلو سره سره ددښمن په پراو باندې هم د ولکي کولو له پاره موظف
که څه هم د اروپا په دي زمکو کي سلطان بايزيد او علي پاشا د دلاچيه حکمران او دهغه زوي مائرچ ته سخته ماته ورکړه ، خو
ځي ، خو دهغوي هر تدبير ، هره هڅه د ناکامۍ سره مخ شوه ، ځکه سلطان بايزيد او علي پاشا دهغوي هره هڅه ، هر ځواک او
بي کوم څه د راهبانو او پادريانو په وينا ور اچول شوي و هغه په مورې باندې بدل شول .
پري وه . هر څه يي چي ددښمن څخه تر لاسه ر کړي و نو هغه يي د سلطان او علي پاشا له نظره تيرکړل ، بيا دوي دري پراوه
اپورته کيدو هڅه ونه کړي .

دلته به ددښمن په ټولو کړو وړو باندې څارنه کوم .

ه هلته د ځاي واکمنان و ټاکو . نو همدغه واکمنان به هلته د لښکر سره يو ځاي ددښمن په ټولو حرکاتو باندې څارنه او نظارت
ه نريوس ، دهغي دواړه کوچنيان او دهغي مور پر بيضا ټول له ځانه سره يو ځاي د بروصي په لور بوځو . هلته به زما گرانه !
، دهغوي غوښتنه ده چي ستا او دريونا واده ژر تر ژره تر سره شي . برهان الدين هم په ډيره بي قراري سره منتظر دي ، او
ييصلي پر خلاف کومه خبره وکړاي شم ، درونده سلطان ! په دي هکله چي ته څنگه وايي همغسي به وکړم .
اسونه يي ودرول ، را بنکته شول او سلطان ته يي تعظيم وکړ . سلطان هم هغوي وپيژندل . ځکه هغوي د سلطان جاسوسان و .

قيقت کي د کرميا حکمران دکومي غلطي انگيرني بنکار شوي دي . هغه کتلي چي تاسي او علي پاشا دواړه په اروپا کي په
د ورکړل شوي اودا کار په ځانگړي توگه دهغو نصرانيانو له اړخه شوي چي د تيمورلنگ په لښکر کي ور ننوتي دي او د همغه

ټول زما سره يو ځاي د بروصي په لور کوچ کوي ، علي پاشا زويه ! زه پوهيرم چي د کرميا حکمران به زمونږ پر خلاف د
و اوس خو زما اراده ده چي د کرميا باغي حکمران ته دددي بغاوت داسي سزا ورکړم چي هغه دټولو سيمو څخه بي واکه او
پورته بروصي ته راستانه شو او درا ستنيدو سره سم به ستا او د ريونا واده په پوره جوش اوخروش سره تر سره کړو . راځئ

اکل او بيا سلطان بايزيد دخپل زوي وليعهد محمد او علي پاشا سره يو ځاي د روميل د ولايت په لور کوچ وکړ .

له ، نو درې واړه وارخطا شول او د وارخطايې او اندیننو په ګډ آند کې له میلستون څخه راووتل ، کله چې نریوس را نزدې
سې کوم بد خبر راوړې او نه ماته زما د ځان په اړه کوم ګواښ متوجه دي ، بلکه ماتاسو ټولو ته یو ډیر بڼه خبر راوړې دي.

د او علي پاشا هم ملګری وول. تاسې درې واړه هم د سلطان او علي پاشا د راتلو سره سم تیار اوسئ ځکه چې مونږ ټول د سلطان او علي پاشا سره یو ځای د
مراسم پر ځای کړي .
رته یې وویل :
وهیږم چې علي پاشا د ریونا سره څومره مینه او محبت لری ، زه په دې هم پوهیږم چې ددې پرته به دهغه حالت څه ډول وی ؟

علي پاشا ته ډیره څه په لاس ورغلی دی . خو ددې جنګ نه وروسته سلطان ته یو ډیر بد خبر راغلي او هغه دا چې په اسيا کې
ز ټول هلته په بروسه کې دعلي پاشا په کور کې تم کيږو . په خپله سلطان او علی پاشا به د کرمان په لور ، دهغه ځای دحکمر
دي . دا به دعلي پاشا د جابېداد ، دهغه د باغونو ، زمکو او هر څه مالکه وی اودا ځکه چې علي پاشا بل کوم ورور نه لري چې

ی برخه درکړي ،خو زما لوري ته دهغوي دا وړاندیز هیڅکله هم و نه مني ،
سوغند چې زما په ذهن کې هم دا خبره نه ده راغلي او نه به کله هم راشي . بلکه زه غواړم چې د ریونا د دې ځایه د تللو وروسته

یو . د قبر په غاړه ولاړ یو . لورجاني ! د ریونا د واده وروسته زه به په لیکلي توګه عهدپاڼه و لیکم چې زما او زما د بڼخي
د علي پاشا مور ، یا خور او یا په خپله علي پاشا له تا څخه هلته د تم کیدو غوښتنه وکړي نو ته د هغوي دا خبره و نه منی او
م .
باغونو مالکین زما کوچنیان ګرځي . زه به ددې څخه زیات نور څه غواړم ، خو زه له تاڅخه یوه هیله لرم چې ددومره ستري

لاشريك خداي سوگند چي همدا د ريونا غوښتنه ، دهغي هيله ، اود هغي د خوښي عين مطابق ده ، نريوس خوري ! په دي هكله او تل پاتي واوسي .
ه فيصله شوي توگه اعلان وكړ چي:
سلطان د لښكر په لور ولاړ شو .

ه راوړو اوبيا به دلته مونږ هم خپل ځان تيار كړ و . كه چيري تر ماښامه پوري سلطان او علي پاشا را ورسيدل ، نوبيا به مونږ ټول كړل ، ويي ټړل ، نريوس خپل كوچنيان او خپله مور هم له ځانه سره را روان كړل ، دې حويلي ته يي راوستل اوبيا رستاك رستاك په اسونو د زينونو د ايښولو نه وروسته په توبرو كې دخوراك او څښاك شيان په ځاي كول . په همدوخت كې ريونا د كينهنار ريونا د خپله ځانه را چاپيره كړه دهغي تندي يي ښكل كړ او بيا يي ورته وويل :

س ، زه هيله منده يم چي علي پاشا به ارومرو زمونږ پسي دلته كلي ته راشي ، مور ي ما كتل چي يو سپور د لښكر څخه را ووت ي تاسو ته په دې اړه كوم اعتراض نه وي .

ه ، نولورجانې ! څوك به ولي اعتراض كوي ؟ ځكه چي اوس خو ته او علي پاشا دواړه يو له بله سره منسلك شوي ياست ، چي هغه به هم هيڅكله هم په دې خبره اعتراض و نه كړي . كه چيري ته د حويلي نه بيرون دخپل علي پاشا استقبال كوي ، او هغه

ه يو ځاي دحويلي په انگر كې ولاړه وه . كينهنار د آسونو اخور ته راغله ، او رستاك ته يي وويل:

كه چي سلطان بايزيد او علي پاشا دلته راځي اومونږ ټول د هغوي سره يو ځاي د بروصي په لور درومو .
اظهار په خوله نه شم كولي .

كلي ته د رارسيدو سره سم دلته تم شوې دې ، او علي پاشا د لښكر څخه را بيرون شوې او زمونږ دحويلي په لور را روان دې .
ي اجازه وركړه او اوس ريونا دحويلي څخه بيرون دعلي پاشا د استقبال له پاره ولاړه ده .

س . په دې خاطر په دې ورځو كې مونږ بايد د ريونا د ډيرو وړو وړو غوښتنو خيال هم وساتو . فكر كوم چي مونږ هم بايد د

هم د هغوي سره يو ځاي هملته ودريرو . په دې خاطر چي علي پاشا زمونږ له پاره اوس هر څه دي . رستاك د كينهنار خبره و

و خليده علي پاشا هم وكتل چي هغه دحويلي په دروازه كې دده د استقبال له پاره ولاړه ده . په دې وخت كې ريونا دخپلو نازكو

څير گرزېدلې وه ، دهغي په سترگو كې د محبت او الفت هيلي د ورايه خليدې .

لم او دننه حويلی ته يي يونه سم .

وې را وسپرم ، تر اسمانه به څيرې کړم ، او ستا په ليندۍ کې به غشې شم او ستا د تورې تيره ژۍ به شم او ستا ددبمنانو تولي

منډه کړه او علي پاشا ته ور غاړې وټ ، هغه يي په تندې باندې بڼکل کړ ، د هغه وروسته د هغې بڼځې کيټهنا د علي پاشا سره
يا بيا يي دهغوی سره مينه وکړه او بڼکل يي کړل . تردې وخته پورې ريونا دعلي پاشا آس په اخور باندې د ترلو له پاره روان

ی و، زما دبیره ستنیدو سره سم لښکر د بروصې په لور روانیږي ، په دې خاطر زه ستاسې څخه غواړم ، چې د وخت د ضايع

مونږ د ځانونو په تيارولو باندې پيل کړي ، زويه ! اوس خو مونږ ستا د راتگ انتظار کاوه ، ريونا هلته په چټ ختلي وه او ستا
رازي څخه يي بيرون ستا انتظار پيل کړ . تر څو هملته ستا استقبال وکړي . زويه ! که ته اوس بیره کوي نو لږ ځنډوکړه مونږ

پاشا سره يو ځای حرکت وکړو .

فوندي ساتلو دنده و سپارله ، او پخپله د علي پاشا سره يو ځای په سفر روان شول.

تاک ، کيټهنا ، نريوس ، د هغې دمور پر بيسا او دواړو کوچنيانو پيژندگلوې وکړه ، سلطان بايزيد او وليعهد محمد هم د رستاک

نته را نژدې کړه او دهغې په سر يي هم د شفقت او مهربانۍ لاس را بڼکود ، او ورته يي وويلي :

ن محسوس نه کړي ، مونږ ټول له تاسره يو .

ير خفه شو ، خو بيا سلطان نريوس ته مخ کړ او ورته يي وويل چې :

مان زما په څير غريبي کوندي بڼځې ته دا ډول الفاظ نه و ويلي . ستا ددغه الفاظو په خاطر خپل ځان ډير زيات سعادتمنده او

ل جائيداد د نريوس د کوچنيانو په نامه کړې او نريوس دې دخپلي لور په ځير د ځانه سره ديو ځای اوسيدولو ژمنه کړې ده .
په بروصه کې ددې نه زياتې خوشحالی او اسانتياو تيارې کړل شي ، که چيرې تا نريوس خپله لور گرځولي ده نو بيا دا هم و

لو آسونو باندې سپاره شول او دلښکر سره يي يو ځای د بروصې په لور حرکت وکړ.

دهغوي ته د سلطان بايزيد د لښکر د راتللو په هکله خبرو رکړي و . صليبيانو د نايکوپولس د ښار محاصره پرې بنودې وه او

پاشا او وليعهد محمد دواړه ځانته نژدې را وبلل، د جنگ په پلان يې کار پيل کړ ، د لږځند وروسته ددرې واړو په خوله خدا وه او

د درې واړه بيرته دخپلو خپلو فوځونو مخې ته راغلل. په دې وخت کې سلطان بايزيد ددښمن لورې ته کتل ، هغه چې چيرې هم کتل ، په سترگو کې يې اوبښکې راغلي ، بيا دخپله آسه را ښکته شو ، په زمکه کيناست ، بيا يې سجده وکړه او په ډيرې عاجزۍ

او محمد ته وويل :

فوخ ترتيب د پخوا څخه جوړ کړې و . سلطان د خپل خداي تر مخه په سجده پريوتو او دهغه د ذات څخه په ډيره عاجزۍ دخپل دهغې وروسته يې د علي پاشا او محمد لورې ته وکتل او ورته يې وويل :

نو دهغوي وړاندي راتگ ، دهغوي يلغار د خپل جوړ شوي پلان په مطابق دفعه کړئ .

چ چپ اړخ په لور ولاړ . خو د لښکر د منځنۍ برخې په لور په خپله سلطان ولاړ . کله چې دا کار دپلان مطابق پاې ته ورسيد نو همد محمد دواړو هم خپل ځانونه د لښکر په دريمو صفونو کې ځاي په ځاي کړل . په دې وخت کې سلطان تر ډيره وخته په خپل

هغه به تاسې ته د ټولو اسر ارو او رازونو دښکاره کولو، د بري او فضيلت دسبب کيدو سوبه درو بيني.

د تيارو ، په هوا کې دچټک تلونکو وريځو په څير په حرکت راغې ، مخته راتگ يې پيل کړ ، او بيا د سلطان بايزيد په لښکر

د مسلمانانو په لښکرو باندې دومره فشار راوست چې هغوي د فشار له امله ښي او چپ اړخه ته شول او دوي ته يې لاره ورکړه . تلو تر مخه سلطان بايزيد يلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد درې واړه و لاړ و . بيا پخوا له دې چې صليبيان د مسلمانانو ددرې واړه سم دسلطان بايزيد يلدرم شاته نژدې څلويښت زره نيزه ويشتونکي د يوه ستر ځنگل په څير را پورته شول ، په دې وخت کې دکبير غږ پورته کاوه ، دعلي پاشا او وليعهد محمد تر شا هم همداسې حال و . صليبيانو وکتل چې دهغوي مخې او شاته همدا حال

لامه کوله ، سلطان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد د څو ثانيو له پاره دتکبير اوازونه پورته کړل خوکله چې هغوي چپ مان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد ځوابي حمله پيل کړه .

دري ددښمن پر خلاف په يوې وينه تويونکي لوبه باندې مصروف وي ، دسلطان دجنگ دا طريقه د صليبيانو له پاره نوې وه ، ووي او دهغوي کار به يې ور تمام کړي و .

امیایبی داد منه وه ، اوبیا کله چي سلطان بایزیدیلدرم ، علي پاشا او ولیعهد محمددخیلو لنبکرو سره د صلیبیانو خپول پیل کړل ، رستي خادر د تینتیدونکو خوبونو په خیر،بدلیلد شروع شول .

ستي ، چي هغي په خپلو لنبکر و باندې چيغي و هلي او هغوي يي د مسلمانانو پر خلاف را پارول. سلطان بایزیدیلدرم د سجمند په سره يي دعا وکړه .

ول ته ، بلکه ستا اخري دين ته يي هم سپکاوي کړي دي ، اي الله ! ما اوس هغه خپل هدف ټاکلي دي ، نو يا الله ماته دهغه په

هغه سلطان بایزیدیلدرم دشکله پیژانده ، هغه بایزید پیژندلی و . په دي وخت کي یو خل دهغه په زړه کي دا فکر را پیدا شو چي ره او دال را واخستل او د سلطان بایزیدیلدرم مقابلي ته په ډیره نازره توگه تیار شو .

ر ستا تر مخه ولاړ يم او ستا ددي گستاخی او بدژی سزا درکوم.

زیدیلدرم پر هغه د توري گزار وکړ نو دهغي دال يي لري و غورخاوه او دسلطان درني توري د هغه اوږی تر اخره پوري د

و دهغي خايه يي په صلیبیانو باندې له يوه اړخه يرغل راوست ،دي حملې د صلیبیانو هغه پاته روحیه هم له منځه یوړه ، او په مانانو رحم وکرم ته پریښودي او په خپله ټولو دتینستي لاره خپله کړه . سلطان بایزیدیلدرم د نایکوپولس ښاروال د خپل فوځ سره

پل شوي و ي ، هم د هماغه صلیبیانو خیمو کي خاي په خاي کړي او پر هغي يي پهره و دروله .

غیر وکړ ، ددښمن دلنکر کومه برخه چي سلطان له خانه سره بندیان کړي و هغوي يي ټول په يوه خاي کي سره را ټول کړل روي شيان يي ورته و ښوول . خو کله چي سلطان د خیمو لوري ته ولاړ نو په سوالیه توگه يي خپل ښاروال ته وکتل او غوښتل

پاره دعیش او عشرت سامان و له بله اړخه يي دخپلو فوځونو په راپارولو کي هم ډیر ستر رول لوباوه ، دوي ټولي هملته په خوا ديخوا و نه تښتي .

يوه وخته پوري سلطان د جنگ د میدان جایزه واخيسته ، اوبیا په يوه خاي کي پر زمکه باندې کیناست ، اوبیا يي علي پاشا ته

سالم د نانتو څخه خوا د اروپا د هر قوم ستر ستر خلک زما مخي ته را حاضر کړئ.

نېټ ، بويري ، د هنگري سورمار هم شامل و . کله چې هغوي سلطان ته را نژدې شول نو ټولو خپل سر و نه بنکته کړل ، سلطان اوف ډي نيورس او دهغه ملگرو ته يې هم دخپل ځان سره د کيناستو له پاره وويل : ددې سره سم دفرانسې جنرال دخپلو نورو

بي بنديانو په څير نيول شوي او د اروپا ډير ستر ستر سورماران او جنگي پوهان په کې شامل و ، دهغې وروسته يې ټولو ته په

ميرې خاوندان هم . کيداي شي ستاسې د لمړۍ ميراني په هڅو کې ستاسې خلک تاسې ته مجرمين ووايي ، او تاسې خپل

لو او نه به په راتلونکې کې ستا پر خلاف دجنگ له پاره ځان تياروو . خو زه ستاسې د ټولو اوستاسې هغه ملگري چې دلته نه

ي يم ، تر څو تاسې هر يو خپل خپل هيواد ته ولاړ شئ . هغه حماقت او بي عقلۍ چې تاسې زما سره د جنگ کولو په خاطر کړې

ل وکړ او ورته يې وويل :

حالی سره زما لوري ته راشئ ، څومره فوځ مو چې زړه وي زما پر خلاف يې راوړئ ، تاسو به تل ما د جنگ په ډگر کې نو په څير پراته دي . ټولو ته وواياست ! چې هر هيواد ، هر حکومت ، هر جنرال ، چې غواړي ما سره د جنگ ازمينت وکړي

نډې راوړم . خو زه داسې هيڅکله هم نه کوم . زه تاسې ټولو ته د خپلو کورونو په لور د تللو اجازه درکوم او دهغه غضب په اړه

هغه بيرته کيناست او سلطان بيا په خبرو پيل وکړ .

له تاسې سره په برېښه زمکه ناست يم . نو په دې خاطر تاسې که غواړئ څه ووايي نو په کيناستو يې ووايي ، د دريدو اړتيا نه

د زړه پراخوالي ، ستا حوصلي ، ستا هوډ او عزم ته سلام کوم . چې تا مونږ وپېنلو ، او مونږ ته دې د تللو اجازه راکړي ده .

، که څه هم زه دهغوي د زړونو ترجماني نه شم کولي او زه د خپل زړه خبره کوم چې که کاؤنټ ډي نيورس که د انسان زوي ه والي ورکړي ، زه يو ځل بيا ستاسې عظمت ته سلام کوم . ايا ته اوس ما ته او زما دې نورو ملگرو ته د تللو اجازه راکوي ؟

فرانسي له ځانه سره لري .

کډې شوی یاست . تر څو دخپلو لښکریانو زرونه خوشحاله او هغوي دجنگ په لور تشويق کړئ ، په هغه څه چې زه تر ټولو د مفتوحو سره داسې سلوک کوي ، خوستاسي خپل صليبي لښکر چې دخپله اړخه د يوه مقدس جنگ د پيلامي له پاره دلته راغلي ترې گندگي او چټلي کې تر پښو لاندې کړي ده . تاسو خلکو د نسوانيت جوهر د تمرد ، بي حيايي او فنا انجام ته رسولي دي .

يم . ما تاسي ټول دلته په دې خاطر را وغوښتلئ چې هغه وخت چې ما تښتيدونکي دښمن دخپلو سالارانو او جنرالانو سره يو کې وي او ياکومي نجلۍ ته د دابول زحمت ورکولو هڅه شوي وي نو خپل لاس دې پورته کړي .

فرانسې جنرال کاؤنټ دي نيورس په حيرانونکي توگه کله دغه نجونو ته او کله هم سلطان ته کتل ، په دې وخت کې هغه غوښتل

څخه کوم تحقيق ، زه تاسي په بنديخانه کې هم نه ور اچوم ، او نه به مو خپل اسيران کړم . بلکه لږه شيبه وروسته زه غواړم تاسي

نه بنکته شو ، دهغه تر څنگ د اروپا نور جنګي مشران چې دخپلو لښکرو سره دلته راغلي و او اوس د سلطان تر مخ ناست و

ه او ورکړه ده . د ښځې عزت د گل د رگ څخه هم ډير اعلي او پورته وي ، دهغې عصمت او پت د ورځې په رڼا کې ، دښپې په باپته وي نو هغه د نصبي شرافت پيژندگلو ، او دخوشحاليويو غورډلي جال دي ، خو يوه بي ابرو او بي عصمته ښځه ، يوه بي ، نو هغوي دغه ډول انځور نه شی وړاندې کولي ، ستاسي په ټولنه کې دښځې ابرو د غوښتنو دسوند پر موادو دبي ابرويي د

وخت چې تاسي دلته را بلل شوي وئ نو يقيناً چې تاسي به وپريدلي یاست چې مسلمانان به له تاسي سره ډير بد سلوک وکړي ، مه دريرئ ، کينئ ، زه ستاسي په هکله يوه پريکړه کوم ، ماته لږ څه مهلت را کړئ ، زه به ستاسي په اړه د فرانسې د کاؤنټ

زه هغوي ټولو ته بښنه کوم . نيورس ! زما مخبرانو ماته خبر را کړي دي چې د صليبيي جنګيالو او دهغې د مشرانو له پاره يو وو ميزبانانو کومک او دهغوي د ژوند خونديتوب پورې را نغښتي دي .

ریم چي هغه هغه ته کتل خو هیڅ تعرض یې پرې و نه کړ . نه یې د لاش وړونکي منه کړل او نه یې دهغوي تعاقب وکړ . بلکه

زرگونو اروپایي نجوني چي دلته ولاړي دي دوی هم ته د خپلو فوځونو په خوندي ساتنه کي ددینوب دریاب په غاړه ولاړي

سلطان سمدستي خپلي پښي شاته کړې . بیا کاؤنټ دي نیورس بیرته سیخ کیناست او سلطان بایزیدیلدرم ته یې وویل :

که چیري داسې نجوني د کوم اروپایي حکمران پر لاس ورغلي وای نو تر هر څه لمری به هغه په هغوي کي ښه څریدلې وای چي تا دي ټولو نجونو ته ازادی ورکړه او اوس چي ته دا نجوني زما سره یو ځای اروپایي جنگي بندیانو ته ورسپاري او هغوي ف ، عدل ، اخلاقو او کردرا ته سلام وړاندی کوم . یقینا چي ته دزړونو قاید یی او د اخلاقو او کړچار یو ډیر ستر معلم یی . سلطان ! زه یو ځل بیا خپله ژمنه تکرار وم ، چي که چیري په راتلونکي کي کله هم صلیبي ځواکونو ستا پر خلاف سر راپورته کړ لاسه څه ډول وهل خوري .

ته ور سپارم ، ددې ځایه لږ مخته په لږ واټن کي ددینوس د دریاب په غاړه یو بحری بیړه ولاړه ده ، نیورس به دخپلو ملگرو په

نه نجونو هم دا کارو کړ . او د سلطان بایزیدیلدرم په صفت کي یې شعارونه ورکول پیل کړل . په ځواب کي یې سلطان د هغوي

یې پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

رتیب دروم پایای اعظم ته هم پوره سپکاوی تر غاړه شوي دي . اودا ځکه چي دا صلیبي جنگ دهمغه به خطوطو او لیکنو شم . او ددینمن د عکس العمل انتظار وکړم . ددې نه علاوه ، علي پاشا او محمد زویه ! تاسي پوهیږئ د بروصي دښار څخه د

ه دي جنگ کي د برخي اخستلو له پاره تر ټولو ستر لښکر را استولي و ، دا په داسي حال کي چي ددې تر مخه مونږ د قسطنطنيي

یم او دروم په لور ، چیري چي د سینټ پیټر دعبادتځای قربان ځای دي ، مخه کوم او هلته به د خپل سوگند سره سم خپل آس ترم ا صلیبي جنگ د پیلولو فکر او جرأت و نه کړای شي .

لږه شيبه وروسته به مونږ او تاسې ټول د دښمن ډېر او معاینه وکړو ، دهغه خایه چې هر څه تر لاسه شول نو دهغه یوه برخه به کتلو وروسته ، علي پاشا ! ته به سمدلاسه د ریونا پسي ولاړ شي، که زما مني نو تر هغو چې مونږ په نایکوپولس ښار کې تم ی ؟

شاهي خزاني ته ولیرله ، بله برخه یې په نایکو پولس ښار کې د تم کیدو نه علاوه دښمن پر خلاف د خوزښتونو د مصارفو

شوي و نو لښکر ته یې هملته د پراو کولو حکم ورکړ . په دې تم خای کې د سالارانو د اوسیدو له پاره ډیرې ښې خونې جوړې شول د حکم په اساس د ریونا د راوستلو له پاره دهغه د کلي په لور روان شوي . تر څو ریونا له خانه سره د نایکوپولس ښار ته

د ډینیوب د دریاب څخه د یونان پورې او ان تر دجله او فرات پورې د اسیا ټولواک واکمن و . او د اروپا خلکو ورته د نړۍ فاتح

صیبت خو بلکل په حساب کې نه را ته .

نو د افاقو شونډی سړي شوي وې اولمر دډویدو لوري ته ور ښکته شوي و ، په همدې وخت کې ریونا په داسې حال کې چې د لگي یې نیولې وې دننه را ننوت ، ریونا په ډیره حیرانونکي او خاصو احساساتو سره علي پاشا ته کتل اوبیا یې د ډیرې زیاتي ه کیدونکي نه وه ، نو دهمدې فکر په اساس دهغه قدم دریدلې و . تر څو شیبو هغې په ډیر شوق ، ډیر محبت سره علي پاشا ته

په کتلو سره علي پاشا خپل دواړه لاسونه پرانستل ، دواړه ماشومان د علي پاشا سره ور غاړې وتل . علي پاشا پر زمکه

پ وروسته علي پاشا نورو ټولو ته سلام وکړ، نريوس را مخته شوه او هغه يې په تندي باندې بنکل کړ او ورته يې وويل:

رانسي جنرال کاؤنټ دی نيورس هم و ، ددې تر څنگ د صليبي لښکر و په زرگونو نجوني هم و نيول شوي ، بيا سلطان به دلته راغلي دي نو دوي بيرته همغو خپلو خپلو سيمو ته ورسوي، څرنگه چې په جنگ کې د گډون له پاره د ډينس بحري بېره ورکړه .

ځانه سره يوسم ، ځکه چې سلطان بايزيدلدرم هملته د نايکوپولس په ښار کې زما او د ريونا داوسيدلو له پاره ځاي تيار کړې دي ه وي ، خو په هر صورت بروصي ته د تللو تر مخه به زه اوريونا يو ځل دلته له تاسو سره ووينو.

ولس ښار کې تيارکړې دي . په دې ترتيب ته کولي شي ريونا له ځانه سره هملته ديره کړې ، خو دا را ته ووايه زويه ! چې ته به

پاره اوسم . اوس پريره چې اس دې په اخور وترم او بيرته را ستنه شم نو نورې خبرې به کوو .

زما څخه اخلي نو زه هم دهمدې رشتي احترام کوم چې زما او ستا تر منځ شتون لري. ته همدلته و دريره ، زه په خپله اس تر

سند مه کوه ، اس به زه ورم او هلته به يې همدا زه ترم .

و زويه ! دا غواړی پر تا باندې هم خپله خبره و مني .

ه واسطه ستومانه شوي او هم يې دومره اوږود سفر کړې دي .

، زوره وخنډل .

او قيضه ترې لرې کړه ، او د زين سره چې کومه څرمنيزه خلطه نښتې ده هغه ترې را واخله او له ځانه سره يې راوړه ، په

ره يې راوړه ، دعلي پاشا څنک ته راغله او بيا يې ورته وويل :

وويل:

، حُڪه چي په هغي سامانونو كي د قيمتي زيوراتو نه علاوه جواهرات او دنبايست او تزئين ډير زيات شيان موجود و ول. د

نځه غواړي هغسي يي وويشه .

ي پريكره تاسي ميره او بنځه كوي .

نځه يي يوه برخه د نريوس له پاره ، بله يي د ريونا او دريمه برخه يي د سريان له پاره كيږدي. اوس نو كه چيري تاسي په دي

نور سريان له پاره وركړئ .

يونو دعلي پاشا په لور وكتل او ورڅخه يي وپوښتل چې ايا ته زما ددي خبرو سره اختلاف لري ؟

، اوږدو دواړه برخې چې ستا او د سريان رسيدلي هغه دخپله ځان سره خوندي و ساته . بيا ريونا دخپلي مور په لور مخ کړ او

ي لښکر عکس العمل نه وې را څرگند شوي ، اوکه اروپايي ځواکونه غواړي له تاسې څخه د انتقام له پاره را ووځي نو ته ، ده چې ريونا به له تاسره يو ځای ځي ، نو زه غواړم تاته دا ووايم چې کله چې ستاسې لښکر د نايکوپولس څخه بروصي لوري

او تااو بايزيدلدم ته بل کوم لوري ته دهغوي دمقابلې له پاره کوچ کولو ته اړتيا پيدا شي نو زويه ! ته به بيا د ريونا سره څه

له پاره دلته راولم تر څو له تاسو ټولو سره وويني ، ددې وروسته بيا دواړه د لښکر سره يو ځای د بروصي په لور حرکت کوو .

خاطر دلته راوړم او زه به بيرته ستون شم.

ن مو ور رسولي دي خو بيا هم سلطان په خپلو ټولو سيمو کې جاسوسان خپاره کړي دي او سلطان هغوي ته تاکيد کړې دي ، هغوي پر مونږ د يرغل پلان لري خبر راکړي ترڅو مونږ د مخه دهغوي پلان شنډ او ځواکونه يې درې وړې کړو .

روسته به ريونا له ځانه سره اخلم او بروصي ته به ځم . اوس ما دخپل پلان تفصيل تاسې ته ووايه، که چيرې په دې لړ کې

ه زړه زړه کې يې ورته وويل :

ه ځايه پورته شو تر څنگ يې نريوس او موربي پر بيسا هم د خپلو ځايو څخه پورته شول او ددواړو کوچنيانو سره يو ځای د

کوم ، ما به هیڅکله هم نه وې کړې ، ځکه چې ته دمور یواځنې زوی یې ، نو په دې خاطر زما هلته په بروسه کې ستا د مور

نه خود هغې د نښې په توګه دهغې ور سره ناسته ده . نو په دې توګه به هغه ته یو ډول اطمینان ور په برخه وای ، دویمه خبره
سته دې لورې ته را وستم ، نو ایا دا خبره به زما مور قیرات نه وي محسوس کړې ؟ او یا په باطني توګه هغې ته دا احساس نه
پاشا ! په دې کې هیڅ شک نه شته ، چې ریونا له پاره ته تر ټولو قیمتي پانګه یې . خو علي پاشا ! مونږ دواړو میره او ښځې ته د

ت کول په کار و چې ما ته د لښکر سره یو ځای د بروسې څخه دې سیمو ته راوستلې!

ستننه همدا وه ، چې زه له تاسره په لښکر کې و اوسیرم. خو که چیرې په هغه وخت کې تا ویلې وې او سلطان دې هم په دې خبره

رې وکړم . خو کله چې لږه شیبه مخکې تا زما د مور او پلار سره دلته په میلمستون کې خبرې کولې چې که چیرې نوي جنگ و
دې ځای کې د تم کېدو په ځای بروسې ته د مور څنگ ته ولیرم ، ما ته به دهغې په خدمت کې ډاډ او سکون تر لاسه کیري او

نه ګیله شکوه وکړي . څرنگه چې ته دلته راغلي یې ، نو اوس همدلته اوسه ، زه هیله لرم چې په ډیرو لنډو ورځو کې به مونږ د
ډیر ژر کار و ختم کړو . او بیا به د بروسې په لور کوچ وکړو . دهغې وروسته که بیا کوم داسې پروګرام را مخته کیري نوبیا
و دواړه میره او ښځه د هغې سره تفصیلي خبرې وکړو اودهغې څخه به ښننه هم و غواړو . زما په فکر که دهغې په زړه کې

بي د هغوې خولي پرانستي . په هغو کې يې دننه سترگي ور ننويستي او بيا يې بيرته دواړه کڅورې د ريونا په غير کې کيښودې
س چې ته څنگه غواړې هغه وويشي نو وي ويشه .

، مونږ دواړه د يوه بل له پاره يو او د يوه بل له پاره به اوسو . علي پاشا ! که ته اجازه راکړې نو زه به خپل پلار دلته را وېلم
ع باندې و غږيره . بيا نوټول يو ځای يوه پريکړه کوو او دهمغې په مطابق به عمل کوو .

ه ورکړې وې ، هغه هغې په خپله مخکې کيښودې او بيا يې خپل پلارته مخ کړ او ورته يې وويلې .

غشو د خلطي په منځ کې ايښودې وې، بيا وروسته يې چې له ماسره په ميلمستون کې خبرې کولې دا ورته را يادې شوې ، اوس
ي لږ کې ما د علي پاشا سره مشوره کړې ده خو دا بلکل په دې باندې خبره نه کوی ، هغه دا خبره تاسې ټولو ته پرې ايښې ده.

ددي خبرې ځواب ورکړم ؟

س سامان هلته بروصې ته د علي پاشا مور ته له ځانه سره ورورې وې ، او همغې ددي سامان د ویش کار په خپله تر سره کړې
مغې حقداره يې ، هغه له ځانه سره بروصې ته يوسه ، خورې ! داستاسې په کارپړي . خورې ! ته خو ويني او پرې پوهيزې هم
خه زما برخه هم را وکارې ، ريونا ! زه ستا د فکر نه ښه خبره يم . زه ستا ممنون او شکرپه کونکي يم ، چې ته زما دومره غم

بتهنا ته هغه د منلو وړ وي نو زه به پرې څه نيوکه وکړاي شم .

یونا علي پاشا له خانه سره خپلي خونې ته یور.

او په دې ترتیب د ریونا سره یو ځای مخته ولاړ .

لی پاشا یو دم دخپله آسه را بنکته شو ، د علي پاشا په لور په کتلو سره ریونا هم په تیزی سره دخپله آسه را بنکته شوه . او دخپلو

:

نا ته وکتل او ورته یې وویل :

په انگر کې و درید او علي پاشا ته یې وویل :

ستنه شوه چیرې چې علي پاشا او سلطان ولاړ وو. کله چې هغه را ورسیده نو سلطان ورته وویل :

وه ، په دې وخت کې ولیعهد محمد دخپلي حویلی څخه یوه خورجین را وړې وه ، هغه دا خورجین د سلطان بایزیدلدم تر مخه

پ . ددې نه اخوا په کې نور ډیر قسم جواهرات هم موجود و . علي پاشا او ریونا ددې شیانو په کتلو باندې هک پک حیران پاته

په ! رارسيدلي ده . علي پاشا ! په تير جنگ كې چې د غنيمت كوم مالونه مونږ ته رارسيدلي و په هغې كې د سروزر او طلاو
رخت چې هغه زما د توري د گذار لاندې راغې نو دا تاج يې د سر څخه ولويد . او ما همغه وخت را و اخست او دخپل آس په
ه ، كيدائ شي هغې خپل تاج هملته په پړ او كې پرې ايښي وي او يا يې د ويري او ټيننتې په حال كې خپل تاج هم له ياده ويستلي

ي كړاي ، ځكه د كرميان د جنگ دميدانو څخه د فراغت نه وروسته مونږ غوښتل دبروصي په ښار كې ستاسې واده په شاهي
ه ښار كې ستاسو د دواړو نكاح وكړو . زما لوري ! علي پاشا ماته دخپل زوي په ځير حيثيت لري ، ما دخپل زوي په واده كې
ي كړو .

نه تاته د بروصي په ښار كې تر لاسه شي . خو لورجانې ! په دې ځاې كې ته اوس همدا شيان قبول كړه . گوره ريونا ! ته هم

ريونا لوري ! هغه څه چې ستا تر مخه دې نو دا ټول له ځانه سره و ساته ، ددې وروسته به د بلې موضوع په هكله خبرې كوو .

،

فكر كوم چې دا صليبيان مونږ د انتقام پرته نه پريردي . ځكه مونږ چې هغوي ته كومه ماتې وركړي ده هغه پيره د ذلت نه ډكه
د وينه داده چې زمونږ په لاسو د ماتې څخه وروسته د اروپا متحده لښكر به د پولوپ د جزيرې په لور مخه كوي ، او هلته به نه
داسې هم وكړي نو مونږ به دخپل خداي په نصرت او كومك سره دهغوي په ځپلو باندې بريالي شو . اويو ځل بيا به دهغوي

دي . او هغوي ته مي حكم كړي دي چې هغوي دې په دښمن باندې څارنه وكړي او ددښمن د هر حركت څخه دې مونږ ته خبر

ه پاته شو . تر هغو چې مونږ دلته د نايكوپولس په ښار كې اوسيرو نوريونا به هم له تاسره وي . خو كله چې مونږ د كوم جنگي

ز څو زما د مور قيرات خدمت يې کولې ، ريونا وايي چې زما مشره ورنندار د پخوا څخه په دې سيمو کې مقيم ده ، او د بله

کړې واي . ځکه چې ستاسې ددواړو د نکاح وروسته لښکر دغو سيمو ته کوچ کړي و او تا ته د ريونا سره د يوځاي کيناستو ځي .

د ريونا فکر په حقيقت ولاړ دې ، دنکاح او واده وروسته ريونا بايد هملته دقيرات سره يو ځاي پاته شوي وي ، هغې به هلته د هغه وخت کې چې ما کومه پريکړه کړې وه هغه د حالاتو غوښتنه و ه او ماته همغسې کول په کار و . او اوس چې ريونا څه

يو ځل بيا دکوم جنگی پلان له پاره حرکت کوو ، نو مونږ به بيا هم همدلته تا ستا دمور او پلار کور ته ليرو . اوکله چې مونږ د

ريونو سره تړل شوي هغه را پرانيزم . او د حويلی دننه برخي ته يې راوړم .

سونو د تړلو يوه کوچنی اخور هم شته . د اخور مخامخ د اودسونو او ځان پاکولو له پاره او هم د پخلنځي ځاي شته ، ريونا ولاړه يوه لرونکی ونې او بوتې او گلونه و . ريونا هلته تر ډيره وخت پوري و گرزیده ، بيا بيرته دعلي پاشا خواته هملته انگر ته

کونو د حالاتو په هکله پوره معلومات مونږ ته نه وي راوړي .

ي څه ډير تزئين نه دي کړي . همدا راز دحويلی د پخلنځي څخه هم ډير کار نه شی اخستل کيداي ، ځکه زمونږ د دواړو ميره او

په دې حويلی کې کيداي شي مونږ يواځی يو څو ورځی و اوسيرو ، اويا څو مياشتي ، په هر حال اوس زما اوستا د اوسيدو ځاي ځاي څخه زما او ستا دواړو ډوډی تياره را ځی .

ه ورکړلي ، اسونو په مړه گيده اوبه و څښلي او بيا يې د داني او گياه اخوري ته و درول .

په ښار کې د ماښام اذانونه پيل شوي و. دواړو ميره او ښځي هملته په حويلی کې خپل لمونځونه ادا کړل ، اوبيا وروسته د لږ

دي دوه مياشتي پوره شوي ، لږ څه دمخه هغه مخبران ، چي ما دلته د پولوپ د جزيري په شاوخوا کي د دښمن د نقل و حرکت پل پراو کړي ، ددي ماتي خورلي لښکر جنرالانو چي دله يوه اړخه زمونږ څخه د خپل انتقام د اخستلو له پاره ټولو اروپاييانو ته تاکيدي ليکونه استولي تر څو ددي ماتي خورلي لښکر سره چي دلته په اروپا کي يي پراو کړيدي هر ډول مرستي وکړي .

بل چي دا ټولنه به نژدي همغومره ستره وه لکه څومره ټولني ته چي مونږ د نايکوپولس په ښار کي ماتي ورکړي وه ، راغليو چي تر ولکي لاندې يي راوستي ، تر هغي به د جنگ څخه لاس و نه کاري . مخبر دا خبر هم راورې چي په دي جنگ کي د خپله د خپلي ژمني څخه تير شوي دي نو ما اوس يو پلان تر تيب کړي دي :

که په دي سيمو کي ددښمن نقل و حرکت تر سترگو شو نو ښاروال به په اساني سره هغه و ځپوي .

نوپه ځپلو کي له مونږ سره کړي و ، نو زما زويه ! نو هلته به د صليبيانو د ملا د ماتولو وروسته ، زما اراده چي د خپل لښکر

څه لمړي مونږ ته يو ډير ښکلي د اوسيدو ښار تر لاسه کيږي ، دويم دا چي د قسطنطنيي پادشاه اوس د صليبيانو يو سترپناه ځاي ځي ځواک هملته را ټول کړو او بيا به له همغه ځايه هر اروپايي ځواک چي سر را پورته کوي مونږ به يي د ځپلو له پاره تيار

سره پوره اشنایي لري ، زويه ! څرنگه چې هغه دواړه سترې ستومانه دي نو په د خاطر ما هغوي وليزل تر څو لږ څه آرام

د پولوپ د جزيرې په لور خوزيرو ، زما په فکر چې سبا سهر به دخپلو فوځونو سره يو ځای ددې ځايه کوچ کوو . مونږ به د

هغو سيمو کې د صلیبي جنگونو پيلونکي دغه راهبان او پادريان دي چې ددې کارونو د ترسره کولو له پاره يې يو انجمن (ټولنه) وه ، دهمدې انجمن پادريان د روم پایای اعظم ته لیکونه استولي و او د هغې څخه يې د جنگ دپيلامې له پاره د کومک غوښتنه وپا حکمرانانو ته تاکيدي خطونه ليکلي و اوزمونږ پر خلاف يې د صلیبي جنگ دپيلامې له پاره تشويق او ترغيب ورکړی و .

ي نو دا خبره ياده ساتئ چې هغه راهبان او پادريان چې دغه انجمن يې جوړ کړی دي او هغه صلیبيان چې د جنگ څخه تينسته په غاړه دي . زه هيله لرم چې دپادريان او راهبانو د انجمن ټول غړي و نيول شي ، دواړه ستر پادريان هم و نيول شي . هغوي

ن کرل . چې په دې ډله کې ستا پلار هم شامل دي . په دې اساس د مبلغينو ددې وژنو په خاطر هم دا انجمن د بښني وړ نه دي . چې څومره پادريان او راهبان دي او هغوي هلته دپولوپ د جزيرې په غاړه د ولاړو کشتيو په واسطه خپلو ځانوته د تينستي لاره

کړ او سلطان ته يې وويل :

ه دروميل ولايت ته ولاړ شو ، ريونا به هلته دخپل پلار رستاک په کور کې پريږدو اومونږ به د پولوپ په لور مخه کړو ، مونږ خلاف جنگ پيل هم کړی نو هغه به سهار وختي وي او سهار سهار به هغوي د جنگ نغاړه و ډبوي ، تر دې وخته پورې به زه د عهد محمد چې کله د شپې په تياره کې د پولوپ جزيرې ته ورسيرو او هلته ددښمن تر مخه پراو وکړو ، زه به دخپل لښکر سره دريانو سره يو ځای لاس نيولي له ځانه سره تاسې ته راوړم . تاسې چې د خپل لښکر تر شاو پراو کړی وی نو زه به دغه

ل ځواک له منځه وړي دي. په ساحل باندې ولاړو کشتيو ته يې اور لگولي ، او د راهبانو او پادريانو دانجمن چې څومره وگړي کيږي . او دا ټول په دښمن باندې د غلبي له پاره ډير اغيزمن ثابتيږي .

بي . زمازويه ! اوس ته ولاړ شه ، ريونا به په ډيره بې قرارۍ سره ستا انتظار کوي او بيا دهغې سره يو ځای د سهار وختي

و پوښتل : علي پاشا، زما حبيبه ! ته سلطان د څه له پاره ور غوښتي وي ؟ ايا کومه مهمه مسئله وه ؟

پري و ، همغومره ځواکونه يو ځل بيا هلته په پولوپ کې را ټول شوي دي ، د سلطان بايزيدلدرم سره دخبرو وروسته پريکړه په لورې کوچ کوو . دعلی پاشا ددې خبرو په اړه ريونا غوښتل چې څه ووايي خو هلته د نايکوپولس په ښار کې د ماښام

د پولوپ د جزيرې په لور وخوزيدل .

منځه وړل ، بلکه د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر لار ښوونه يې هم کوله ، کله چې دسلطان لښکر ي د جزيرې څخه نژدې پنځه

جزيرې ته د ننوتلو يواځنی لاره هم همدا ده . د شپې په ژوره تياره کې دغې کوچنۍ او نرۍ پټۍ ته په رسيدو سره علي پاشا خپل ، خو د لښکر د بلې برخې سره يو ځای علي پاشا د سمندر په څنگ څنگ کې روان و ، د سمندر په ساحل باندې چې څومره

له کونکو په مقابل کې يې د عاجزۍ او انکسار نه کار واخست ، هغوی يې ټول و ښښل . په دې ترتيب د شپې په تياره کې علي

سره را يوځای کړی او د سهار د لمر خاته تر مخه هغه هلته د صليبي لښکر تر مخه پراو کونکي سلطان بايزيد يلدرم د لښکر

ه جوړول پيل کړل ، هغه وخت چې سلطان بايزيد يلدرم د خپل لښکر صفونه جوړول ، نو په هغه وخت کې علي پاشا او وليعهد

وخت کې چې و ه . اوس زمونږ د لښکرو شميره نژدې يولک او پنځه ويشت زره کسان دي ، خو زه چې وينم د صليبيانو د

نږ د جنگ دهغې طريقې سره بلدتيا لري .

مو چې د نايکو پولس دښار په جنگ کې جوړ کړی و ، په منځنۍ برخه کې به زه اوسم ، ښې لورې ته علي پاشا او چپ لورې ته تږی .

من د قوت اندازه اخستي ده ، او هغه مو په خپل مخکې درولې دي ، دتکبير د اواز داوريډو سره سم به ، زامنو! تاسې په کار پيل

پيدا کيږي . ستاسې ددواړو د لښکرو د غشو د ويشتلو په اساس به ددښمن د عسکرو صفونه يو په بل پسې له منځه ولاړ شي ، عسکری ځواکونو تر منځ يوه گډوډي رامنځته شي ، او مخامخ به زه دخپلو حملو په واسطه دهغوی تر منځ همداسې کيفيت را

اړو خواو څخه دغشو حمله و دروی او پرې په پوره قوت سره حمله وکړی . نو که چيرې مونږ ددې پلان په پلي کولو کې

ن هغه طريقه دومره اغيزمنه نه وى . که چيرې مونږ د جنگ په عروج کې د بڼې او چپ اړخه نه ددښمن په صفونو باندې غشي

جذبو دريښتونوالي ، او ستاسې د روح د پايمالولو پسې دي .

د دې ميدانو کې به هم تاسو په دښمن باندې لکه د توپان په څير را وغورزئ ، زه تاسو ته ډاډ درکوم که چيرې تاسې يواځې يو مو ماته ورکړه همدا سې به پدې جنگ کې هم ستاسې تر مخه ددښمن پر خلاف جنگيږم او دښمن ته به دا ثابته کړم چې مرگ

همغه ذات به ستاسې ملاتړي ، ستاسې دوست او ناصر وي او په دې ميدان کې به تاسې ته هم بې له شکه بري په برخه کړي .

او وليعهد محمد هم همداسې وکړل او دخپلوخپلو لښکرو مخې ته ورغلل .

د خپل لښکر سره يو ځای د خپل مرکز څخه ډير لرې دي ، او بيا هغه د صليبيانو په زمکه کې ور ننوتې و . اوصليبيان پر دې سې څو واري زيات و .

د ډير خفه و چې دخپل ټول توان په استعمالولو سره بيا هم نه و توانيدلي د سلطان بايزيد يلدرم لښکر لږ څه هم شاته و تمبوي ،

او وليعهد محمد لښکري د سترگو په رپ کې ددښمن په صفوفو کې ور ننوتې ، اوبيا يې داسې په تيزۍ سره لکه د تيز باران په تر منځه ستره گډوډۍ راپيدا شوې وه . کله چې ددښمن مخکنيو صفونو وکتل چې د هغوي په بڼې او چپ اړخ باندې دمخالف سره نيمايي کوي نو په دې خاطر به مخکې صفونه ددښمن په منځ کې پاته شي . نو په دې اساس به دهغوي مرگ يقيني شي .

کله باندې حمله وکړه ، د سلطان بايزيد يلدرم دا حمله دومره سخته ، او تيزه وه چې مخته صفونه يې يو په بل پسې و خپول او

سترگو تر ليدو پورې وه . د صليبيانو له پاره دا حال د زغم وړ نه و . نو په دې خاطر يې خپله ماتې و منله او څوک چې توانيدل

چې توانيدل و خپول ، کله چې سلطان وکتل چې تبښتونکي صليبيان اوس دهغه د فوځ له پاره د خطر سبب نه گرځي نودخپل

و څخه هم ډیره وه . زه د هغه خدای ممنون یم چې ددی توپیر سره سره یې بیا هم مونږ ته په دښمن د همغوي په زمکو باندې

جنگونو څخه دا خلک ډیر مجرمان او فساد ی دي . په داسې حال کې چې د الله حکم دي چې «فتنه» د قتل څخه هم بدتره ده .

یل :

علي پاشا غور ته ور نزدې کړه او په ډیره مینه او شفقت سره یې ورته وویل :

نه په لړزه کې شول ، په سترگو کې یې ویره را پیدا شوه ، سلطان لږ څه نور هم ور نزدې شو . څومره پادریان او راهبان چې په لړزه کې و . په څهرو یې د مرگ ویره ، په سترگو کې نا امیدي . سلطان یو ځل د ټولو جایزه واخسته ، او بیا د ستر پادري

ی راهبان او ستاسې پادریان سترې سترې ډلې د تبلیغې ډلو تر نامه لاندې زمونږ سیمو ته راوړي او دخپل دین او مذهب تبلیغ نو تاسو زمونږ پر خلاف د صلیبي جنگ پیلامه وکړه ، داسې خلک مو مخته راوړل چې د لوختیا انځور یې جوړ او ، د نوي

کې مونږ د اروپا په زرگونو بنایسته نجوني و نیولي ، هغوي ټولې ستاسې صلیبي عسکرو زمونږ د نیولو څخه د مخه بې عفته نیولي او نه زما په هوډ کې کوم تغیر چا رواستلي شو . خو ما داسې و نه کړل ، ما دهغو نجونو درنښت وکړ او په ډیر درنښت و کوم ځواب شته ؟ زه پر تاسو باندې د عامې وژنې الزام لگوم ، ځکه چې تاسې مسلمان مبلغین وژنئ نو ایا تاسو سره ددی

یې د ټولو د وژلو حکم ورکوم .

او راهبان یوې لوري ته یوړل او ټول یې له منځه یوړل .

لمری د قسطنطنيي لوري ته خم ، هغه محاصره کوم ، هيله لرم چې تر څو ورځو پوري به قسطنطنيه ولکه کړم ، کله چې و غوښتل نو خپل قسم به پوره کړم ، اوس رايي چې دخپل فوځ له پاره د قيام او طعام انتظام وکړو .

خپل اس تری نو د هغه ددغه اعلان په اوریدو سره د اروپا ټول راهبان او پادريان د حکمرانانو په گډون په لړزه شوي وو . چې سلطان بايزيدلدم د صليبيانو متحده لښکر ته د نايکوپولس د ښار په ځنډو کې ماتې ورکړه نو بيا هم اروپا په لړزه شوه ، نه ي ووايي چې په سلطان بايزيدلدم باندې حمله وکړي او دا ډاډ دي هم ورکړي چې که چيرې هغه په سلطان بايزيدلدم باندې پاپای اعظم له اړخه د پيغام د ورسیدو سره سم روسي نصراني حکمرانانو د سلطان بايزيدلدم په خلاف دتيمور لنگ د ملاتړ له

هغوي هم تيمور لنگ د سلطان بايزيدلدم پر خلاف د جنگ له پاره تيار او ه ، په حقيقت کې تيمورلنگ تر اوسه پوري د سلطان طان بايزيدلدم يو داسې سلطان دي چې په جنگ کې دخپل لښکر مخته ځي ، او په دښمن باندې د يرغل کولو پوره پوهه لري ،

خلاف د حملې تر غيب ورکولو . روسانو هم هغه ته يو لوي لښکر تيار او ور استولي و . او اخرکې پاپای اعظم او د قسطنطنيي لنگ به هم مات او د شمال په لور به يې واوريني سيمي ته په شا کړي .

نو په ملاتړ عملي پروگرام ته تيار شو او د سلطان بايزيدلدم پر خلاف يې د جنگ کولو هوډ وکړ . نو هغه اته لکه قوي فوځ را

نه جوړ کړل ، نهرونه يې و غځول ، او ديوه بند په واسطه يې د سمرقند پایتخت ته د ذرفشان ددریاب اوبه را وړولي .

د فتح د هنر په اړه يو يادگار عمارت هلته جوړ کړي .

د باغونه پراته و . چې په هغوي کې ډير سترې سترې ماني چې زياتو کې يې زمرد او نور ښايسته کاني لگيدلي و تر سترگو

ل . دهغه د هڅو پایلي داشوي چې د اسيا د هرکسب خلک او د هر قوم وگړي دلته موجود شول. د صنعت او حرفت له پاره يې

سمرقند په ما نيو کې د ټولو شاندار عمارت د تيمور لنگ څلور منزله ماڼۍ ده چې د ترک د سراي په نامه يې شهرت موندلې دي

ځانگړتيا داده چې دهغې پر مخه يو آيت په ډير بنايسته بڼه ليکل شوي دي ، دا آيت «کوس» لري څخه هم لوستل کيدای شي .
(نان د بابر د شهنشاہ الفاظ دی)

ته کر.ددي ځايه به تجارتي قافلي له يوه لوري هندوستان ته او دبلې لوري جرمني او ان تر جينوا پورې رسيدلې ، تيمور اوقافو
کړ .

وراءنهر په بنار باندي ولکه وکړه ، بيا يې ترکستان سوبه کړ ، اودهغې وروسته يې تر څنگ گاونډي هيوادونه اوسيمي يوپه بل
ي او ان تر کوچنۍ اسيا پورې ورسيد . دهغه ځايه د شام او مصر په لور ولاړ او په منځني ختيز باندي ور و غوزيد ، او دا

، خو هغه دخپلو عزايمو او غوښتنو په خاطر تر خپله ځانه پورته ډيرو جابرو او ظالمو ،سفاکو غيرمسلمانو فاتحينو ته هم ماتې

د ذهنونو څخه وويستي .

وانه وه ، او بيا يې د پاڼه ابادۍ د له منځه وړلو په خاطر د مرغاب ددرياب بند ورمات کړ . دغه بند دهغه ځاي زراعت ته اوبه
د بنختو سره و جنگولي ، په هر صورت د تيمور په بل مخ کې ددنيا داسې ظلم او تيري نه و چې هغه د انسانانو په خلاف نه و

سلطان بايزيدلدم تر مخه د راتلو له پاره ډيري زياتي بهاني جوړولي ، او کله چې هغه ته د روس څخه هم د هغه ملاتړي ستر

شيدده په کې را ولوشي يوي خواته کيښود او ددروازې لورې ته ورغله ،

ي وکتل ، نو هغې هم خپل لوبښي په هماغه ځاي کې کيښود چيري چې سريان خپل لوبښي ايښي و .او دمرکزي دروازي په لور

ت هم دروازي ته ور رسيدلي وه . بيا د سريان څخه د جدا کيدو وروسته ريونا د قيرات په لور ورمونده کړه او هغې ته ورغاري

نو په دې حساب زه ستا مشر ورور هم يم . نو کله چې هم داسې موقع مخ ته راضي ، زما درنې خورې ! زما داس واگې مه نيسه

ره چې کوم سامان تړلي و نو کله يې چې هغه را خسته نو سريان هم ورمنده کړه او څه سامان يې دريونا سره را واخست ، اوبيا

سريان دواړو به د وزو څخه شيده را واخلو او دهغي وروسته به بيا همدلته کينو او په خپلو منځو کي به خبرې اترې وکړو .

دواړو خویندو په ډيره چټکۍ سره د وزو څخه شيده واخستل .

خميانو د مرهم پټۍ په خاطر هلته درې ورځې تم شو ، ددرې ورځو ددې پړاو نه تر مخ سلطان بايزيديلدرم علي پاشا زما پسې رې ولاړ او هغه بناړ يې محاصره کړ

چې د قسطنطنيې محاصره به اوږده شي ، تر څنگ يې سلطان هوډ درلود چې د دې بناړد سوبي وروسته به هغه د روم په لور

سي بنار ته را وليزللم . نومور جاني زه دهمدي ساتونكو په ساتنه كي دادي دلته راورسيديم.

م شوني وه چي د قسطنطنيي محاصره اورده شي ، او هلته تا ته خائنه په خيمه كي ژوند كول د اذيت او درد نه پك و گرځي.
فاطر زه ډيره خوشحاله يم چي ته زما لوري تري دلته راغلي ، ددي تر څنگ لوري ! ما او سريان خپل خائونه يواځي احساسول

طنطنيي د محاصري په وخت كي هغه د سلطان تر خوا وي. ددي بنار د سوبي نه وروسته كله چي سلطان د روم په لور كوچ

ي يئ ، اوس به زه تاته حكماً ووايم چي ته همدلته په ميلستون كي كينه زه او سريان به ولاړي شو او ډوډي به تياره كړو . اوبيا

تياره كړي نو بيا داسي و گڼه چي د ريونا په ژوند باندي لعنت دي ، كه چيري زما په موجوديت كي زما مور ټول كارونه كوي

مكمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پوري ناول .
زمونږ د هيواد گود تيمور څوك دي ؟
اوس تاسي ددي تاريخي ناول څلور ويشتمه برخه لولي :

بنار د ساتني له پاره د سلطان بايزيدلدم زوي ارطغرال مامور و . دهغه سره همغه دسيواس د ساتني له پاره
نه د تيمورلنگ د عسكرو مقابله وكړه چي داسي وختونه په تاريخ كي ډير كم تر لاسه كيږي .

آس يا اوبن باندي د سفر كولو په وخت كي د اوسپني د سيخانو څخه جوړ شوي يو كجاوه جوړه كړي وه ، نو هغه په

بل زوي عمر شيخ لا ترمخه دنری څخه کوچ کړې و . دهغه دریم زوي میران شاه ډیره ناوړه او بی عقله انسان و . ه ورتیاو میرانی په اساس په لښکر کې هم محبوبیت درلود .

نه خوا دخپل عقل او فکر له اړخه هم دوي دواړه د تیمور لنگ دسترگو دنور حیثیت درلود . خوددې سره سره بیا

برخه یې دخپل سپه سالار نور الدین تر قوماندې لاندې پرې ښووله ، اوبله برخه یې دخپل لمسي شهزاده محمد تر

و چې د تیمور لنگ تاتاریان په هیڅصورت ونه توانیږي چې د ښار دروازي ماتې کړې اودننه را ننوځي ، نو په دې ځای خپل نور پنځه زره فوځونه یې په هغې لورې و ټاکل چې د تیمور لنگ ولیعهد او دهغه لمسي شهزاده محمد د هغې

رانی کې ټولو ترکانو ته ماته ورکړي وه . هغه وخت چې تیمور لنگ دخپلو اته لکو فوځونو سره د سیواس د ښار په لور ده کړې و .

ددې منجنیقونو تر مخه یې دخپلو غشو ویشتونکو ډلې و ټاکلې او د منجنیقونو تر شا یې هم د غشو ډیرې کیښول ، ددې څخه جوړ شوي ډیر زیات لوبښي ایښودې و ، چې په هغه وخت کې د ارطغرال د وینا په اساس خلکو د اوره څخه ډک کړل

وې باندي د غشو باران و اورید چې په پایلو کې یې زیات شمیر تاتاریان دلدل شول ، په دې خاطر دهغوي لښکر هملته تم

میره یې په ښار کې د لسو زرو څخه زیاته نه ده ، په هیڅصورت زمونږ د حملې څخه خوندي پاته نه شي . نو کله چې داسې اندازه او په داسې گړندی توگه را خوشې کړې چې زیات شمیر تاتاریان یې هملته وسوځول او له منځه یې

و کیري . ځکه هر ځل د تاتاریانو دا یرغل په شاتمبول شوي ، پر هغوي د جوش اوبو او د اور د سکروټو را وړول هغوي

ثبوت وړاندې کړ نو دهغې مثالونه هم په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیري ، ارطغرال و توانید چې پوره اته لکه فوځ د چنی قلعه سوبه نه شوه کړای .

زیاته اوږده شوه نو دهغه سره د خوراک نخیري په ختمیدو شوي ، او مجبور شو چې د تیمور لنگ سره سوله وکړي او

حشي انسان په دنیا کې بل پیدا کیري نه . کله چې ارطغرال د سیواس ښار تیمور لنگ ته حواله کړ نو تیمور لنگ چې

دهغوي د سالارد سلطان بايزيريلدرم د زوي ارطغرال په گډون ووژل . دارطغرال او دهغوي دملگرو جرم داو چې

نه دمي په خاطر هملته دسيواس په ښار کې پړاو وکړ .

دتيهور زوي شارخ ، لمسي او وليعهد محمد ، بل لمسي الخ خان او شاملگ شامل و . کله چې دوي ټول د تيمور خيمي

زرو په شاوخوا کې ده ، ددې نه خوا دهغه په لښکر کې دوه کسه ډيره تکړه سالاران دي ، دهغوي څخه يو دهغه د اروپا په ټولو جنگونو کې هغه په خپل سپه سالار علي پاشا باندې ډيره تکيه کړی وه ، په ورسټيو جنگونو کې د بايزيد

دی . خوبيا هم که چيرې تاسې ته دهغه په هکله څه نور معلومات وي نو وي وايست ، دا به زما د خوښۍ سبب شي

برخي د لښکر لار ښوونه کوي ، په دښمن باندې د گذار کولو له پاره پخپله مخکې کيږي نو په دې خاطر دهغه لښکر پر

اسې ځواکونو باندې يې شپږنۍ حملې وکړې چې خپل ځانونه يې ناقابل تسخير گڼل ، او دهغوي پر خلاف يې ډير ښه ي و د همدې يونانيانو ښکار وگرځيدل . بيا دا علي پاشا ډگر ته راووت . هغه ټول يونانيان له منځه يوړل چې د

څومره د خپلو اسلافو داخلاقو ممنون دی په همغه اندازه د محمد د طبيعت ، زکاوت ، او ميراني احسان مند هم دی . دا څه ډير فوځ دي او دوه سالاران لري ، چې يو يې علي پاشا او بل يې وليعهد محمد دي .

واړه جاسوسان لږ څه رانژدې شول خوبيا هملته تم شول اما هغه ورته د نور رانژدې کيدو حکم وکړ . کله چې هغوي

برخي اخستلو وړ نه دي ، او نه يې پخوا په دغسې وینه توپونکو جنگونو کې برخه اخستې ده ، هغه غواړي د جنگ

ه رپ کي به هغوي هملته ډيرې کرل شي . له تاسره يواځي ستا سالار نور الدين اوستا لمسي وليعهد محمد دي چې

غو دواړو جاسوسانو په خبره چې همدا اوس دخيمي څخه ووتل ، د ترکانو پادشاه سلطان بايزيريلدرم د پولوپ په جزيره خپل آس تري ، دا ځکه چې هغه ددي کار له پاره سوگند کړي دي . خو مونږ به هغه ته دداسي کار کولو مهلت ورنه

دي نو ياد ساتئ چې سلطان بايزيريلدرم به زمونږ د لښکر و دشميري دپه نظر کي نيولو پرته د فاسفورس د نو په څير به مونږ ته دماتي دراکولو هڅه کوي .

مات کړي دي .

چې هغه ته دا خبرونه ور ورسيري نوزما په فکر چې هغه به په قسطنطنيه کي يوه ورځ زيات وکم تم شي او بيا به دجنگ کومه طريقه چې ما خپله کړي هغه ته هم غور کيردي .

شوي فوځ دي ، کله چې دبايزيد د لښکرو سره ټکر پيليري نو اول به دغه ټول لښکر د هغه د لښکر سره ټکر وکړي بنديان کړي او ماته به يي راوري ، او دبروصي په خزاني به ولکه وکړي .

نو نو مونږ ته به يي ډيره ستره گټه تر لاسه شي .

لکه فوځونه له ځانه سره يوسي ، نو بيا به هم زما سره څلور لکه فوځ پاته شي ، زما لمسي الخ خان ، او شامگ به د

پاته کيري ، او ددغه دوو نوي پرانستل شوي محاذونو په لور به خپل سالار علي پاشا او وليعهد محمد استوي ، که چيري فوځ دي نو دهغي په مقابله کي دبايزيد سره يواځي څلوېښت زره فوځ پاته کيري . او هغوي ته هم هلته زما د سالار نور ر تيب به نور الدين او محمد هم دعلي پاشا او وليعهد محمد په فوځونو باندې غلبه تر لاسه کړي . کله چې داسي سلطان دي چې تر نن ورځي پوري يي دسترو سترو جابرانو تر مخ يي دفتحي او سوبي علاوه دماتي نوم هم نه دي په تاريخ کي په طلاي ټکو وليکل شي .

ل منتظر واوسو .

سري يوه ورځ نه وه تيره شوې چې يو سپاهي ستري ستومانه او مات مات را ورسيد. په دې وخت کې بايزيد د خپلو

و پوښتل :

هغه مخبر وويل :

رحدي بنار سيواس ولکه کړې ، په سيواس کې ستازوې ارطغرال دا اته لکه فوځ په مقابل کې يوه اونۍ و جنگيده
ره . درونده سلطانه! هغه د سيواس په بنار کې زمونږ ټول لښکر له منځه يوړ ، څلورزره مسلمان سپاهيان يې ژوندي

وخته هغه گونگ ، صم او په غم کې ډوب ناست و . د علي پاشا او وليعهد حالت هم د سلطان د حال څخه کم نه و . تر

زمونږ پر خلاف د جنگ کولو له پاره کوم کار پيل کړې نو هغه په يقين سره د اسلامي ملت له پاره د جنگ د وپرونکي

شال وگرزیده .

نخوړونود پټولو له پاره خپل لوڅوالي نه را څرگندولي ، او نه يې دخپلو د بيلتون په خاطر دتورې شپې دجدايي دتوپان په

ندي بريالي شول ، که چيرې دې تيمورلنگ د اته لکه لښکرو سره يوځای زمونږ پر سلطنت باندې يرغل نه وې کړې
دې کار مخنيوي وکړي ، نو په دې خاطر يې ددې کار له پاره زمونږ دخپل يوه ورور سره معامله وکړه ، زه نه پوهيرم

ن په سازشونو باندې ځان نه خبروي ، دخټوپه ديوالونو په خامو رنگونو سره دخپل عظمت او ستروالي دداستانونو
صف جوړوی خو کاش چې دا تيمور لنگ د ملت دخوړو شونډو خدا باندې د زهرو جام انه اړولی ، کاشکې چې

کتل. په دې وخت کې دسلطان په سترگو کې یو غم ، یو الم او یو افسوس و ، نو یو ځل بیا یې په خبرو پیل وکړ او

رنگ زما زوی هم وژلې دې ، لکه چې تاسې هم واوریدل ، هغه څلور زره مسلمانان ژوندي تر خاورو لاندې کړل ،

وسله وال موجود دي ، تاسې ته معلومه ده چې د اروپا په دې سیمو کې مونږ د شمیر بیربیت ته کوم اهمیت نه دې . زامنو! پورته شئ او لښکر ته د تللو حکم وکړئ . اوس مونږ دلته د قسطنطنيې په محاصره کولو باندې باید خپل وخت د مقابلې کولو جرأت هم لري .

څخه یې غیره چاپیره کړه په داسې حال کې چې ریونا د علي پاشا څخه د اس واگي واخستي ، او په خورزو خورزو سترگو غم او خفگان دې ، ریونا هم علی پاشا ته کتل او هغه هم دعلي پاشا په خفگان باندې غمگینه وه ، بیا مخکې له دې چې

یې تندې د ماتولو په خاطر د تیغه نه وې تیر کړي ، دې ظالم دسلطان بایزید یلدرم زوی هم له تیغه تیر کړې دې .

نو په همدې توگه به مونږ د تیمور لنگ مقابله هم وکړو . خو څه چې ما زوروي هغه دادی چې دا تیمور لنگ د غم او صدمې سبب گرځیدلې ده .

څخه پورې ریونا ، علي پاشا او قیرات درې واړه هلته په میلمستون کې ناست و ، سریان هم بیرته ور ستنه شوه او دخپل

همدلته پرې بنسول شي . او دلته دبروصي څخه به تازه فوځونه واخستل شي . ددې تر څنګ به سلطان دبروصي څخه د

تلې او پخلنځي ته د ډوډۍ د تیارولو له پاره ولاري .

ه کوچ کړې دې . په بروصې کې د یوې شپې په تم کیدو سره سلطان د لښکر زخمیان همدلته په بروصې کې پرېښودل

وروسته هغه هملته د درياب په غاړه په غرنۍ سیمو کې خپل لښکر ور ننویست ، ددې سره سم سلطان د سیواس پورې

م په همدې غرنیو سیمو کې د تیمور لنگ سره د مقابلي له پاره تیار او بیدار و .

دلته تم شو خو تیمور لنگ دخپل فوځ سره د سلطان مقابلي ته حاضر نه شو .

دې خبر د اوریدو سره سم سلطان بايزيد يلدرم د غرنیو لمنو څخه را ووت او د هیلس د درياب غاړې ته راغې .

ورود چکر و هلو ته اړتیا ده ، او سلطان د همدې چکر په دننه کې خپل لښکر راټول کړ او په دې انتظار کې و چې

ه حقیقت کې تیمور لنگ ته د فوځونو برتري هم تر لاسه وه ځکه دهغه د فوځونو شمیره اته لکه وه په داسې حال کې

ټکر هڅه وکړه نو سلطان بايزيد يلدرم به دهغه لښکر د شمیرې د زیاتوالي سره سره نابوده کړی او له منځه به یې

مور جرأت ونه کړ چې د درياب څخه را تیر شي او د سلطان مقابلي ته راشي . په اتمه ورځ سلطان ته خبر راغې

، په دې خاطر هغه دخپل اته لکو فوځونو سره په ډیره بیره د انقري په لور وخوځید او انقري یې محاصره کړه او په پوره

هغه وخت چې د تیمور لښکر د رسیو اوزینو په واسطه په دیوالونو د ورختلو هڅه وکړه نو انقري کې میشت د

خبرانو خبر ورکړ چې سلطان بايزيد يلدرم په ډیره چټکتیا سره دهغه په لور را روان دي ، ددې خبر د اوریدو سره

ته وویل :

کاره لویډلي وي سمدستي ټکر کول دي ، خو یاد ساتی چې دا تدبیرونه هم زمونږ له پاره زیانمن ثابتیدای شی . که

نوته کوي چې هغه نه شاته تلونکي دي او نه د جنگ څخه مخه گرځونکي دي .

یواد هر کلي ، هر ښار چې مخ ته راځي هغه د تباهی سره مخ کړ و . او په دې ترتیب بايزيد مجبور کړو زمونږ تر شا

اوبو د ذخیر نه د گټې دپورته کولو په وخت کې د زهر و سره مخ کیري او په دې ترتیب به هغوي له منځه ځي او د

حساس کړي نو که چیرې په داسې وخت کې مونږ پر بايزيد باندي يرغل وکړ و نو د بايزيد ماتې به حتمی او زمونږ بریا به

ي څخه خوندي پاته شي .

، په دې ترتيب هغه اته لکه فوځ مخکې مخکې په تينته کې روان و او د سلطان بايزيد يلدزم يولک شل زره فوځ د بايزيد يلدزم د لښکر د ويري د خندق د ويستلو حکم وکړ .

سي سفر کړې و او دې ميدانو ته رارسيدلي و .

اچولي و او دا يو داسې حرکت دې چې د انسانيت پر خلاف گڼل کيږي .

سلطان ځني خويونه او کړچار نه خوښولي نو هغه به يې د خپلو سفيرانو د ليرلو را ليرلو په واسطه حل کړې وې ، او دا سلطان بايزيد يلدزم د مقابلي له پاره تيار کړل تر څو دخپلي ماتي امکانات را کم کړي .

دېه کې يې پريکړه کړې وه چې کله سلطان بايزيد يلدزم د دې مقابلي له پاره راشي نو تيمورلنگ به د الخ خان او شا ملک سي پورې او دخپل لمسي وليعهد محمد سره يې دوه لکه لښکر د انقرې په لور د استولو حکم کړې و .

ورسته تيمورلنگ په خپل لمسي وليعهد محمد باندې تر ټولو ډير باور درلود . نو په دې خاطر يې نه غوښتل هغوي حشت سره سره چې دې په کې د سلطان بايزيد يلدزم له اړخه ککړ و بيا يې هم دخپل زوي شارخ سره په خپله خيمه

علاوه په لښکر کې ډير کلک نظم او نسق موجود و او دهغه هر وگړي د بايزيد همدومره وفادرا و لکه څومره چې يو څارنه کوله چې دغه ټول اذيتونه او ستونزي يې زغملې او هيڅ ډول شکايت يې نه کاوه .

و مخته خپله خيمه و دروله نو بيا د تيمور لنگ سره د جنگ پرته بله لاره نه وه . سلطان بايزيد يلدزم د راتلو سره سم د ج ته يو گوټ اوبه هم نه وې تر لاسه شوې ، نو دخپلو فوځونو د همدغو ستونزو او کړاو په کتلو سره هغه يوه لمح

يې له ځانه سره هملته پريښود ، دويمه برخه يې وليعهد محمد ته او دريمه برخه يې د علي پاشا په قومندې کې ورکړه

د لښکر په مقابل کې د جنگ له پاره صفونه جوړ کړي و . د سلطان بايزيد يلدزم په لور د کتلو سره سم هغوي هم خپل شهزادگانو سايرکن او ايکسلا سره يو ځای پاته شول .

په دې ترتيب د تيمور لنگ ټول لښکر د سلطان بايزيد يلدزم په لښکر لکه د مچو او ميريو په څير را پريوت .

و باندې ور پريوتل .

د زوي وليعهد محمد لښکر شاته و تمباوه ، وليعهد محمد د خپل لښکر سره ځکه لږ څه شاته شو چې پر هغه د دښمن

رسته تگ ته مجبور شو .

همداسي وینه تویونکي حمله وکړه او هغوي يې تر ډیره شاته و زغلول . په دې وخت کې سائرن کې ډیر جرأت نه کار
ب يې داروپايي دوو شهزادگانو څخه د یوه کار و ر خلاص کړ. اوس ایکسلا پاته و ، کله چې هغه وکتل چې ورور يې

، کله چې د تیمورلنگ سالارانو وکتل چې د وخت په تیریدو سره کیدای شي علي پاشا دهغوي منځته ورسیري نو هغوي

هم دا بڼه درک کړي وه . بیا سلطان بایزیدلدرم د تیمورلنگ د عسکرو سره په جنگ دوه تیز زغلیدونکي آس سپاره
ن او یوې لورې ته دوتلو هڅه وکړی ، او ددښمن د پنځې څخه دوتلو سره سم لږ څه شاته ولاړ شئ اوبیا د نوې جنگ

مه لښکر چې ددوي د اړخونو څخه تیریده تر سختي ضربي لاندې راوست . د علي پاشا دا حمله دومره قوي وه چې
هه تښتي . په دې تر تیب علي پاشا دخپلو توپاني حملو په واسطه د هغه په اړخ کې تیریدونکي دښمن له منځه یوړ او پخپله

د عسکرو يې زغم و نه شو کولای او یوې لورې اوبلې ته يې د تښتي مخه کړه ، بیا ولیعهد تر ډیره پورې شاته ، ان
د پیل شي.

شار راوري او په دې ترتیب په پاشاکیدو باندې بریالي شي .

باندې د ملخانو په څیر را توی شول.، سلطان بایزیدلدرم دهمدې حالاتو په کتلو سره شاته شوی و .د سلطان شاته یوه

وځونه دڅو فرلانگو پورې خپاره شوی و . په دې خاطر ددومره دښمن له منځه وړل او ځان ترې ویستل شوني نه
دسلطان ټول لښکر له منځه ولاړ اوسلطان يې ژوندې و نیوه ، او هغه يې و تاره او په پراو کې پروت تیمور لنگ ته يې

راړو پلار اوزوي وکتل چې دسلطان د سترگو څخه دقهر او غضب لمبي را وځي ، دهغه سینه زخمی شوی وه او

او ستازوي ولیعهد محمد هم دخپل څلوینت زره عسکرو سره یو ځای د تښتي لار خپله کړې ده .

څخه وم اوستا عسکر مي ځپل ، زه د نورو د بچیانو د حالو او دهغوي په واسطه دخپلي سوبې د یقیني کولو له پاره دلته

لاف جنگ کړې دې . خو گوره تیموره ! فتح اوماته د قدوس خدای له لورې وې خو یاد ساته چې په اخلاقي توگه ته

بمه کې د خپل زوی شارخ سره د شطرنج لوبه کوي دا لوبه خو بښې هم د حرم په یوه خونه کې کیني او کوی یې .
ته لږ څه د انصاف په حد کې فکر وکړه ، هغه خبرې و تله ، او بیا ووايه چې ایا رښتیا ته فاتح یې ؟ ایا تا په جنگ
شکولي وې ، که اوس هم تاته شک وي نو پلار او زوی دواړه تورې را واخلي او ځانته زما سره مقابله وکړی ، بیا

رید لاسونه ور پرانزي ، په دې خبره هغو سپاهیانو چې بایزید یې لاس تړلي دلته د تیمور خیمې ته راوستي و دهغه
هم سلطان ته راوست .

جره کې بند کړی په کومې کې چې تیمور لنگ په خپله سفر کاوه ، د تیمور لنگ د حکم سره سم یې سلطان د اوسپنې

ل شول چې د سلطان بایزیدلرم سپه سالار علي پاشا او زوی ولیعهد محمد دواړه تښتیدلي دي . دهغه په سالارانو کې
بښکرو سره یو ځای په وتلو بریالي شول . هغوی د هیلس دریاب څخه تیر شوي دي او په هغه بل لوري غرنی سیمو کې

طوری په مرکزي خزانه باندې ولکه وکړی او ټوله خزانه دلته خپل پړاو ته را منتقل کړی .

لگ هغوی ته قاصد ور ولیږه او خبر یې ورکړ چې سلطان ته مو ماتې ورکړې او پخپله سلطان مو نیولي دي او اوس

په سالار و . هغه د اسلامي امت او مسلمانانو سره پیره همدردی درلوده ، که څه هم هغه د تیمور لنگ په حکم د بروسې په

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پوری ناول .

زمونږ د هیواد گود تیمور څوک دي ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول شپږ ویشتمه برخه لولئ :

۴۵ *****

رالدین سره په خیمه کې ناست و او په څه مسله یې خبرې کولې چې دهغه یو ساتونکې راغي او ورته یې وویل :

اقا! د بایزید د لښکر سره چې کوم بندیان مونږ نیولي دي په هغوی کې یو معمر شخص برهان الدین هم شامل دی .

سره ټکان وخور او ساتونکې ته یې وویل چې هر څه چې د برهان الدین په هکله وایي وې وایه . اوژر یې راته ووايه .

ساتونکې وویل :

باندې ټاکل شويدي، وايي چې د بنديانو دېلي څخه دغه برهان الدين له تاسره ليدل غواړي. اوس دوه ساتونکو دغه برهان الدين دلته راوړي دي او د خيمي نه بيرون ولاړ دي او د اجازي غوښتنه کوي. ځان ځارني، دهغه دديانت په هکله پيري قصي اوريدلي دي. هغه په پير درنښت سره دلته خيمي ته راوړي، زه غواړم و پوهيرم چې هغه څه غواړي.

هغه دهغه په راتللو سره ولي عهد محمد، الخ خان، نورالدين، او شارخ ټول ودريدل. تيمورلنگ هغه ته په يوه ځاي کې د هغه وکره، خو برهان الدين حرکت و نه کړ. او په خپل ځاي ولاړ پاته شو او بيا يې په نفي سره سر و خوځاوه او ويي ويل: د هم يواځي دا و چې زه ستا په خدمت کې حاضر شم او درته ووايم چې ماته د بايزيد سره د کتلو له پاره وخت راکړه. زه تاسې ته دا ډاگيزه کوم چې زه د بروصي اوسيدونکي يم، زما نوم برهان الدين دي او يو وخت د بايزيد يلدرم استاد وم. تيمورلنگ په پيره درنه توگه برهان الدين ته وکتل او ورته يې وويل:

ونده مشره! ته کينه. زه بايزيد را غواړم. بيا چې ته دهغه سره څه ويل غواړي نو زما په موجوديت کې يې يزید ته ووايه.

برهان الدين يوځل بيا خپل سر د نفي په توگه و خوځاوه، او ورته يې وويل:

په تا هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړي دي، زه غواړم په هغه پنجره کې بند بايزيد ووينم او بيا ورسره خبرې وکړم.

د برهان الدين په خبرو باندې تيمورلنگ تر يوه وخته پورې فکر وکړ او بيا يې د څه فکر او سوچ وروسته وويل:

ته اوس زه بيرته ژر راستنيم. ددې خبرې سره سم تيمورلنگ دخپلې خيمي څخه د برهان الدين سره يو ځاي بيرون شو.

په وي، سر يې ښکته و، د پنجري تر مخه د برهان الدين د درولو سره سم تيمورلنگ هغه ته دا وښووله چې هغه د خيمي د

دي. خو هغه د همدې پنجري شاته پټ ولاړ و. تر څو ځان خبر کړي چې برهان الدين د بايزيد سره څه خبرې کوي..

تر پيره پورې بايزيد ته کتل او بيا يې په پير ناست او ژره غوني اواز غږ وکړ چې: بايزيده... بايزيده، بايزيده زما زويه!

په خپل مخ کې برهان الدين وکوت نو بايزيد په پنجره کې د دريدو هڅه وکړه، برهان الدين په پير غوره سره بايزيد ته کتل.

و يو بل ته کتل، او بيا داسې لکه چې په چپو خولو او ولاړو ژبو يو بل ته څه وايي. بيا برهان الدين بايزيد ته وويل:

ستا ماته څو واري ياده کړې و ه چې کله چې ستا نيکونو او غورنيکونو شرابو ته لاس هم نه و وروړي نو تاولي دا

په راتلونکي وخت کې به زه تا په کومو ځنگلونو کې، د غرونو په لمنو کې، او د جنگ په ميدانونو کې لتوم. نه يواځې زه

بايزيده! بلکه ستا ټول رعيت، ستا سره مينه کونکي به ټول ستا په لټه کې وي.

برهان الدين دلرڅه وقفي نه وروسته بيا بايزيد يلدرم ته وويل:

ت يې پرې تمام کړي وي، قدوس خداي هر قوم، اودهر ملت دلارښوونې له پاره وسايل برابر وي او په عذاب دککړيدو تر

ککړيري. بايزيده! اوس چې تاماتي خورلي، او دا چې ته اوس د اوسپنې په دي پنجره کې بندي نو دا هم دخپل خداي له

خبر درکاوه، ته مي پوهه ولي، ته مي د شرابو دخکلو څخه منه کولي، او د راتلونکي عذاب او اذيت څخه مي وپرولي

وويستلي، بايزيده! تا د سمندر دهغي غاړې څخه راوړي دخپلې نوي ناوې په طلسم کې ورک شوي، اودهغي دهرې

غوښتنې او دهغي دهر خواهش په پوره کولو کې اودهغي دهرې خبرې په منلو کې دي دريغ و نه کړ.

دا خپله دغه نوي ښځه دخپل ذهن دمعبوديت نغمه، دخپل زړه صومعه گنله، خونن هغه ستا هيڅ درد نه دواکوي، دا

ځکه چې کله چې دخداي له اړخه نيول کيري نو بيا هر څه دهغه تر مخه بي وسي اومجبور شي.

دي، اوس نه ستا کوم نوم شته او نه کوم عنوان. تا دخپل رعيت خوشبوي او خوشحالي ديتمانو په اوښکو تبديله کړه.

نو سيلاب را روان و، سلگي يې وهلي، او دبرهان الدين په څير يې خپلې شوندي سره خورلي، د پنجري شاته پټ ولاړ

مان الدين دخبرو څخه د سر نه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شو... برهان الدين يو ځل بيا خبرې پيل کړې او ويي ويل:

بايزيده! زه دشپود تيارو په چاودنو کې دخندا سهار، اود وطن دسهار له پاره دهنر نوي اسلوب له کومه راوړم؟

شهيدانو دخاورو شفق، اودقوس قزح څخه روبښانه ستوري را وکارې؟ برهان الدين تردې ځايه خبرې وکړې او چپ شو.

سلطان بايزيد يلدرم ورته وويل:

نه ورنژدي کاوه، ما داکار دهمدې نوي ناوې په راوستلو سره پيل کړ، زه روند شوي وم، او ما په هغه وخت کې ستا په

وب وي، نود خداي عذاب پر ده ولي نه را نازليري؟ ولي يې خداي نه نيسي؟ دا عذاب ولي يواځې پر مانازل شوي دي؟

دسلطان ددې خبرو په اوريدو سره برهان الدين تر يوې شيبې پورې چپ پاته شو او بيا يې ورته وويل:

بايزيده! ما په خپل ژوند کې هيڅکله هم تا ته غلظه مشوره نه ده درکړې، تا دا فکر هم ونه کړ چې برهان الدين يوه د

د خپلو رعاياو له پاره يو ډول درحمت سيوري وي. ستا پلار او نيکونه په ريښتاني توگه دخپل رعيت له پاره دخداي

که چيري ته زما دپوهاوې په واسطه توبه کړې وي نو تا ته ډاډ درکوم چې تا ته به نن دا ورځ نه وي په برخه شوې.

ي تمام شوي، خوياد ساته چې که څه هم تيمورلنگ په پيرو بدو فعلونو کې ککړ دي نو هغه ورځ به پيره ژر راشي

کوپه څیر په هوا کې محوه اوله منځه ولاړ شي ، ټولي ارزوگانې د خاورو سره خاورې شي ، هغه ورځ به خامخاراځي .
 برهان الدين لږڅه تم شو او بيبي د لږڅه فکر کولو وروسته وويل :
 هه برابره کړه اوله ماسره پخپله تردې ځايه راغي . بايزيده ! هغه څه چې ماتاته ويل غوښتل هغه مي درته وويل ،
 ک هم ستا په څير په اعمالو باندې چلند وکړي نو د قدرت نيونه ډيره سخته ده او هيڅوک ترې خوندي نه شي پاته کيدې .
 دقسمتي وه چې دڅلورو خواو څخه مي را پريوتونکي پانې ونه شواي کتلې . يواځې د تورو شپو له پاره مي د بنياست
 د اخلاص وړيځي لتوم ، هاي افسوس ! هاي افسوس ! زه به اوس چيري د خپلو تندو مداوا لتوم . ددې پنجرې نښې د
 عمرانديتونه زما ملگري او زما سره غملرلي دي .
 ا اوس چې دشا له دروازي را ننوتې وي . دتيمورلنگ په کتلو سره بايزيد خپلې سترگې بلې لوري ته واړولي ، په همدې
 وخت کې برهان الدين تيمورلنگ ته وويل :
 ما هغه ته داسې کومه خبره نه ده کړې چې ستا پر خلاف کوم ساز و باز وگڼل شي ، او نه مي دهغه سره داسې کومه خبره
 چې خداي پرې اوس نيولې دي ، ما چې څه ويل غوښتل هغه مي ورته وويلې ، اوس نو ماته د خپلو هغو ملگرو سره
 ديو ځاي کيدو د بيرته ستنديو اجازه راکړه چې له ماسره يو ځاي بنديان دي .
 راځه ، زما سره يو ځاي راځه ، تيمورلنگ په مرژواندي اواز وويل :
 هغه تر شا روان و کله چې دخپلې خيمي څنگ ته راغي نو هملته و دريد . او برهان الدين ته يې مخ کړا و ورته يې وويل :
 هه ته دهغه آينه ور ونيوله ، برهان الدينه ! په هغې ايښي کې ماته خپل ځان هم را څرگند شو . برهان الدينه ! ته اوس زمونږ
 زه تا اوستا ټول ملگري پريردم . ته دخپلو ټولو ملگرو سره بروصي ته ولاړ شه ، پرتاسو باندې هيڅ ډول بنديز نه شته .
 شيبه وروسته برهان الدين دخپلو نورو ملگرو سره يو ځاي د بروصي په لور ولاړ . ځکه چې تيمورلنگ هغوي ازاد کړي و .
 **** ۴۶

او د ميلستون ديوال ته يې ځان تکیه کړ . دهغي د حال څخه څرگنديده چې هغه بلکل ماته شوي ده . ريونا او سريان
 رسيدو سره سم قيرات په خپله غير کې ونيوله ، او دشا له اړخه سريان هغې ته را غاړې وته ، او په ژړاي پيل وکړ . خو
 ي ځکه ريونا هم ژړل او د سترگو څخه يې اوبښکې را روانې وې ، او په خپل ژرغوني اواز سره يې قيرات ته وويل :
 پيل شوي ته هره ورځ قصر ته ورځي ، او دعلي پاشا پوښتنه کوي ، خونن چې ته په کوم حال بيرته راستنه شوي ېې پخوا
 نوځي ، ريونا ددې څخه نور زيات څه و نه ويل خو خپل سر يې د قيرات په اوږې ايښودې و او په کوکو کوکوي ژړل .
 ه يوه اړخ کې ريونا او په بل کې سريان را ونغاړلې ، ميلستون ته يې ننويستلې او په ډير غمژن اواز سره يې وويلې .
 ره څرگنده ده چې هغوي ددښمن په قيد کې نه دي ورغلي . لوبو! د ماښام اذانونه وشول ، راځئ چې د هر څه تر مخه د
 ماښام لمونځونه ادا کړو ، بيا به دلمانځه د اداء کولو وروسته له تاسې سره تفصيلي خبره وکړم .
 واره هلته ميلستون ته راغلي او کيناستي ، قيرات چې په کوم ځاي کې خبره پری ايښې وه د هماغه ځايه يې بيا وويل :
 محترم ، زمونږ محسن ، زمونږ مربي ، او زمونږ سلطان او دسر سيوري ، زمونږ د هيلو او اميدونو اسمان سلطان بايزيد
 د عيش او عشرت نه گټه پورته نه شي کړاي . نن چې کوم خلک راغلي هغوي هم دا ډاگيزه کړېده چې د سلطان بايزيد
 يلدرم سره دهغه زوي موسي هم نيول شوي دي .
 قيرات لږ شيبه چپ شوه او بيبي خپلې خبرې پيل کړې .
 مير وايي چې نورالدين د ډير نیک خوي انسان دي ، دلمانځه او روژې پابندي کوي او ددين د سترو خدمت کونکو څخه گڼل
 ي له ځانو سره وړې واي او ټول ښار به يې لوتلې و . نو خداي دې نورالدين ته خير ورکړي . تاسو وکتل چې هغه دخپل
 نه يې کوم اوسيدونکي ته زيان ورساوه او نه يې په چا لاس پورته کړ . زه فکر کوم چې دا به هم دقدوس خداي له
 اړخه پر مونږ باندې يو احسان وي چې د بروصي ښار د تباهي او بر بادۍ څخه خوندي پاته شو .
 دقيرات د چپ کيدو سره سم ريونا خپلې سترگې د اوبښکو څخه وچې کړې او بيبي په ډيره غمژنه توگه وويل .
 کړ سره را وتلې وي او په کوم خوندي ځاي کې به ځاي په ځاي شوي وي ، هغه به په کوم موزون او مناسب وخت کې
 اړی ، کيداي شي هغه دا کار هغه وخت وکړي چې تيمورلنگ ددې ځايه څخه دخپل لښکر سره يو ځاي کوچ وکړي .
 دريونا ددې خبرو وروسته قيرات وويلې :
 وپايي حکمرانانو ته چې همدا اوس د قسطنطنيې په ښار کې سره راټول شوي دي بلنه ورکړي تر څو دهغه دفتحي په
 سي وکړي نو زما زوي علي پاشا او وليعهد محمد به هم خپل ځانونه را ښکاره کړي او د بروصي په لور به راستانه شي .
 يزيد يلدرم تر قومندي لاندې وه دهغوي ډيره برخه له منځه تللي دي ، او لږه پاته برخه يې بنديان شوي دي ، په دې بنديانو
 کې زما ورور برهان الدين هم شامل دي ، زه دعا کوم چې زما ورور برهان الدين د دښمن د ظلم څخه خلاصون ومومي .

واړو د میلستون ددروازې په لور ورغلل ، چې برهان الدین هم په همدې ګرۍ میلستون ته ورننوت . د برهان الدین په پوښواله شوي ، برهان الدین هغوي درې واړو ته د کیناستو وویل ، کله چې هغوي ټول کیناستل نو برهان الدین ورته وویل : په هکله اودهغه د سلامتیا اوروغتیا په اړه کوم خبر نه دي درکول شوي ، قیرات خوري ! زه د تیمورلنګ د پړاو نه نیغ یې نه یواځې علي پاشا بلکه ولیعهد محمد هم ژوندي او سلامت دي ، او دهغوي دواړو لښکر هم دهغوي سره یو ځای دي . تردې ځایه دخبرو وروسته برهان الدین لږه شیبه تم شو او بیایې دخپلو خبرو سلسله پیل کړه او ویی ویل : تر مخ د وړاندې کیدو وروسته د اوسپني په بنجره کې بند سلطان بایزیدلرم سره د خبروڅخه هغوي درې واړه خبرې کړې . کله چې برهان الدین خپله خبره خلاصه کړه د لږې شیبې د چیتیا وروسته قیرات په خبرو پیل وکړ او ویی ویل : بنجره کې بند کړې دي ، خو وروره تا راته دا ونه ویل چې علي پاشا او ولیعهد محمد د جنگ څخه څنگه خوندي راووتل ؟ سلطان بایزیدلرم سره یواځې یولک شل زره عسکرو وو ، خودهغې په مقابل کې د تیمورلنګ سره اته لکه لښکر وو . ، دجنگ په وخت کې تیمورلنګ په خپله په جنگ کې نه و موجود ، بلکه دخپل زوي شارخ سره یې د شطرنج لوبه کوله ، نو چې دخپل لښکر سره یو ځای ددښمن د قوت په هغه برخه باندې په پوره قوت سره یرغل وکړي چې داړخونو له لوري مخته راځي ، دهغوي زور مات کړی او خپل ځانونه خوندي ځایوته وکارې .

الدین ددې په خاطر توقف وکړ . سړیې بنکته کړ او څه فکر یې وکړ . او دوپاره یې خپله خبره جاري وساتله ، او ویی ویل : وروره ددښمن د اته لکه فوځونو سره جنگیدل که شوني نه دی نو ستونزمن خو ضرور دي . بیا خو حالاتو او شرایطو نوکې دخپل همدې عسکري ځواک په واسطه هغه د صلیبیانو سپر شپږ ، اته اته ، لکو فوځونو ته ماتې ورکړې وه نو بیدلې و چې ترڅو ورځو پورې یې مخکې مخکې منډې وهلي ، هغه ته د اته لکو عسکرو سره بیا هم دا جرأت نه و په ، دانقري ښاروال ډیره هڅه وکړه چې هغوي په دیوالو باندې دراختلو څخه دفع کړي ، خو هغه بریالی نه شو . خو کله ور هلته لري په ازادو میدانونو کې یې پړاو وکړ . دهغې د ویرې او ډار اندازه ددې څخه اخستلې شې چې هغه خپلو اته لک فوځونو ته وکارې ، ترڅو سلطان بایزید د شپې له اړخه پرې یرغل رانه وړی او دوي د شپې د شپې له منځه یونه سي . لې ، که څه د بایزید جاسوسانو دهرې پېښې خبر ورکاوه چې په لاره کې ټولې اوبه په زهرو ککړې دي ، نوسلطان د ډیر شو نو هغه وخت د بایزید لښکرې وړې تړې وې او دهغوي دجنگ کومه طریقه چې وه نو هغوي دهغې په مطابق خپل کار ونه کړای شو .

کله چې سم علي پاشا او ولیعهد محمد په خپلو اړخونو کې راخپريدونکي دښمن تر سختې ضربي لاندې ونيو ، هغوي یې علي پاشا او ولیعهد محمد خپل ځانونه او خپلې لښکرې خوندي ځایو ته یوسي ، نو دهغوي د وتلو سره سم دښمن د څلورو حصري څخه خوندي کړي ، خو سلطان په خپله ددښمن په جال کې را ونغښت ، او ان دسترگو تر دیده پورې یې په ، په پنجه کې ولويد او هغه هم هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړ . زه هم په همدې بندیانو کې وم . خو وروسته تیمور زه یې کور ته راغلم ، زه پوهیدم چې تاسې به دعلي پاشا په اړه اندیښمن یاست . نو ما غوښتل تاسې دعلي پاشا څخه خبر کړم . ذیت سبب وي . دا ځکه چې تاددې څخه دمخه خپل میره او دوه زامن له لاسه ورکړي دي ، خو زه تاته ډاډ درکوم چې محمد دواړو خپلې لښکرې دهیلس ددریاب څخه راتیري کړې او ددریاب دې غاړې ته په غرنیو سیمو کې پټ شوي دي . ن د درې واړه تر یوه ځایه پورې تکیه شولې او لږ څه تسلي ورته پیدا شوه . په دې وخت کې ریونا برهان الدین ته وویلي : خپلو لښکرو سره پټ شويدي تیمورلنګ هم هلته ورننوځي او علي پاشا ، ولیعهد محمد او دهغوي لښکرو ته زیان ورسوي . د ریونا په دې پوښتنو باندې برهان الدین داسې مسکې شو چې په هغه کې تمسخر هم و او طنز هم . بیا هغه ریونا ته وویل : رسوی ، ځکه هغه وخت چې سلطان بایزید دخپلو لښکرو سره دبروصي څخه حرکت کاوه نوسلطان دهیلس ددریاب څخه د تیریدو وروسته ، همدې غرنیو سلسلو کې ورننوتې او هملته یې دخپل لښکر سره یو ځای پړاو کړې و . هغه ته څرگنده وه چې سلطان بایزید په میداني او غرنیو دواړو جنگونو کې په تیمور باندې لوړتیا لري . هغه په دې هم جنگ نه ځان ویسته ، او دانقري پراخو میدانونو ته ورغې او بیایې هلته پړاو وکړ . او اوس هم زه تاسې ته ډاډ درکوم چې نیو سیمو څخه راووزي او داسې کوم کار به وکړي چې دخپلې ماتې دغه داغ به پریمنځي او خپل تیر تاریخ بیرته را تازه کړي .

الدین په دې خبرو باندې قیرات ، ریونا او سریان درې واړه ډاډمنې شوي وې او بیا قیرات دخپله ځایه پورته شوه او ویی ویل : پاشا نه وې راستون شوي ته به همدلته اوسیري ، اوس ته کینه چې زه ډوډی راوړم . بیا به یې ټول سره یو ځای وخورو . دې واړو سره یو ځای د ډوډی خورلو وروسته رخصتیرم . خو ژمنه کوم چې هره ورځ به ستاسې دکتلو له پاره دلته یوځل راځم . اوکه چیرې جنگ بیا پېښ شو نو زه به دعلي پاشا او ولیعهد محمد د کړچار په هکله تاسې ته خبر درکړم . ه شوه ، قیرات یې د لاسه و نیوله ، او په خپل هغه ځای یې بیرته کنیوله چې ترې را پورته شوي وه ، او بیایې ورته وویل :

وروسته هغوي دواړو ميلمستون ته ډوډۍ راوړه ، څلورو واړو يو ځاي ډوډۍ وخوړله ، اوبيا برهان الدين بيرته ولاړ .
پرلپسې لري

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پوري ناول .
زمونږ د هيواد گود تيمور څوک دي ؟
اوس تاسي ددې تاريخي ناول وويستنه برخه لولئ :
۴۷ *****

او درلود دهغې پړاو موجود ټول سامان او وسايل يې هم له ځانه سره راټول کړي و او راوتلي و . هغوي ته دداسې کولو
تې اخستلو سره دخپل پړاو ټول شيان راټول کړي و او د هيلس ددرياب څخه تير او په غرنيو لمنو کې يې پناه اخستې و .
رلودې ، نو په دې خاطر دوي همدلته په دې غرنيو سيمو کې پړاو وکړ او د حالاتو د معلومولو له پاره منظر پاته شول .
۴۸ *****

وليعهد محمد هغوي و پېژندل چې ددوي مخبران دي ، درارسيدو سره سم دوي دخپلو اسونو څخه را بنکته شول ، علي پاشا
او وليعهد محمد هم په خپلو ځايو کې و دريدل ، دراتلونکو څخه يوه يې علي پاشا او وليعهد محمد ته وويل چې :
وکړه خو تر دې وخته پوري دبنمن دهغې څخه را چاپېر شوي و ، نو په دې خاطر دسلطان بايزيدلدم د راوتلو هڅه د
کې بند کړې چې دخپل سفر په دوران کې يې په اوبښ يا آس باندې دخان له پاره استعمالوی ، داسې وگنئ چې سلطان
بايزيد يلدم د تيمور لنگ بندي دي .

اجازه ورکړی ، تيمورلنگ هغه ته دسلطان سره دکتلو اجازه ورکړې ده ، برهان الدين دسلطان سره وکتل او دهغه سره يې
زمونږ د لښکر نيول شوي ټول کسان ازاد شوي دي او اوس ټول دبرهان الدين سره يو ځاي دبروصي په لور تللي دي .
ځونو سره بروصي ته رسيدلي ، خو ويل کيږي چې نورالدين ډير نيك انسان دي ، ښه جنگي پوهه لري ، اودمذهب او
ماني سلطنت پر خزاني باندې ولکه وکړه ، اودسلطان بايزيد دحرم ټول وگړي يې بنديان کړل او له ځانه سره يې يوړل .
ښار کې عامه وژنه وکړه او نه يې ښار لوټ او تالا کړ او نه يې خپل لښکر ته ددې لوتولو او تالا کولو موقع برابره کړه .
په پاره راټولو شوي و ، بلنه ورکړي چې هغوي دي دتيمورلنگ سره يو ځاي ددې ستري سوبي په جشن کې گډون
کې گډ شمير نصراني حکمرانان د تيمورلنگ فوځ ته ورسيدلي دي او اوس به دوه ورځې وروسته جشن جوړيږي .
ددې ټولو خبرونو په اوريدو سره علي پاشا دواړو مخبرانو ته وکتل او دهغوي شکريه وکړه او بيا ورته وويل :
دخپل ورور محمد سره خبرې کوم بيا به تاسې ته ووايم چې تاسو ددې ځايه دتللو وروسته کوم کارونه بايد تر سره کړئ .
ددې وروسته علي پاشا د وليعهد محمد په لوري وکتل او ورته يې وويل :

ک هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړې دي ، نودا خبر زمونږ په مصيبتونو کې نور هم ډير بښت راوست . وروره ! زه
غواړم يو کار وکړم ، زه دهغې تفصيل تا ته وايم او بيا ستا رايې پرې غواړم

تعقيب پسې روان و نو تيمورلنگ ته زمونږ ددې تعقيب په هکله معلومات نه و . هغه دانقرې په ښار باندې يرغل و
تيد ، اولري يې په پراخه ميدانونو کې پړاو وکړ او خندقونه يې وويستل ، خو بيا هم دهغه په زړه کې دانقرې دنپولو هيله
همغسې پاته ده . اوس زه غواړم دهغه دا هيله را وپاروم .

تيريزم او دانقرې په لور ورځم . محمده وروره ! ته دخپل لښکر سره همدلته اوسه ، زه دانقرې ښار ته ور ننوځم . تر لږه
لږ وخت پاته کيدل اوبيا دبلې دروازي څخه بيرته راوتل او بيرته دلته راتلل دکوم عاقل سړي کار دي او مونږ ته به
بي گټه څه وي ؟

سالاران او لښکر دخپل ځان له پاره خطر احساس کړي ، اودا فکر به وکړي چې زه کوم وخت دانقرې دښار څخه را
هملته به خپل پړاو وکړي ، نوکه چيري هغوي همدا سي وکړي نو زه او ته به دهغوي په پړاو باندې حمله وکړو او په پړاو
کې دهغوي د لښکرو دتباه کيدو وروسته به خپل سلطان دهغوي د لاسه ازاد کړو .

داسې وکړي نوزه به دښپې په تياره کې دتيمورلنگ په دغه فوځ باندې حمله کوم اوزه هيله لرم چې زه به دهغه دا برخه
کې ما خپل دبنمن ته ماتې ورکړه اودهغوي لښکر مې ټول له منځه يوړل ، نوپوه شه چې ما دخپلې ماتې بدله واخستله .
نو څخه راوتلي اودخپلو لښکرو سره يو ځاي دانقرې ښار ته ور ننوتی دي . کيدائ شي انقرې ته زمونږ د ورننوتلو خبر د

ر ته ونه رسيري ، خوكله چې زمونږ جاسوسان دا خبرونه خپار كړي نو بيا به ډير ژر تر تيمور لنگ پورې ورسيري .
 يوې له منځه يوسې ، ترڅو دښمن ته په هېڅ صورت دا خبر ونه رسيري چې زه د انقري دښار په يوې دروازي ور
 لكه څارنه كوي او زما ددې عمل څخه چې ددښمن په لښكر كې څه عكس العمل راپيدا كيري دهغه څخه به ما خبروي .
 چې علي پاشا خپله خبره بس كړه نو تر يوه وخته پورې هلته چېه چپتيا وه ، بيا وليعهد محمد په خبرو پيل وكړ او ويې ويل :
 ستله ، بيا گوره وروړه ! ددښمن په پړاو او يا د انقري په شاوخوا كې ددښمن په لښكرو باندې به د حملې پلان او طريقه څه
 ډول وي ؟

حمله وكړو او يا د انقري دښار په اطرافو كې د هغوي په لښكر باندې شپېني وينه تويونكي بريد وكړو . هر څه چې مونږ
 نو دواړه وروڼه به دهمغه په مطابق د جنگ پلان جوړ كړو . علي پاشا په ډير ډاډ سره دا خبرې وليعهد محمد ته كولي .
 په دې وخت كې علي پاشا مخبرانو ته مخ كړ او ورته يې وويل چې :
 دښار ته ننوځي ، بيا د لږ وخت لپاره هلته تم كيري او بيا به د شرقي دروازي څخه بيرته را وزي او د غرنيو لمنو خواته به
 ستاسې په شتون كې دخپل ورور وليعهد محمد سره جوړ كړ ددې پلان ټول تفصيل به د انقري دښاروال سره شريك كړئ .
 دښار ته را رسيدلي دي ، تر څو د تيمور لنگ لښكرو ته زمونږ انقري ته د ورتللو دا خبر ورسيري . بيا به د هغوي د عكس
 العمل انتظار كوو ، اوس تاسې ددې ځايه د انقري په لور كوچ وكړئ .
 دخپل فوځ سره د غرنيو سيمو څخه كوچ وكړ ، په ډيره پټه توگه د هيلس درياب څخه تير او د انقري په لور وخوځيدل .
 **** ۴۹

دښار جنوبي دروازي ته را ورسيد نو هغه څراغونه چې په برج او ديوالونو باندې روښانه و دهمغوي په رڼا كې دښاروال
 علي پاشا و پېژانده ، بيا نو دښاروال لور غږ تر غږو شو .
 دروازه پرانيزئ !!

پور په ښار كې ورننوت نو دښاروال په يوه منډه هغه ته ور ورسيد . علي پاشا د آسه را بنكته شو او دښاروال ته يې غاړه
 پورې خپل فوځ هملته په پراخه ميدان كې د پړاو او ارام كولو له پاره پرېښود او تر څنگ ولاړ دښاروال ته يې وويل :
 وروڼو لمني كې به ورننوځم او دخپل ورور وليعهد محمد سره به يو ځاي شم . مونږ ته خبر را رسيدلي او تاته به هم دا خبر را
 ويې د جشن د جوړولو په كار بوخت دي ، هغه په دې جشن كې د گډون له پاره اروپايي حكمرانانو ته هم بلنه وركړې ده
 د راپورونو په اساس يو شمير حكمرانان د هغوي په جشن كې د گډون له پاره د تيمور لنگ د فوځ پړاو ته ورسيدلي دي .
 د محمد هم دخپل لښكر سره يو ځاي د انقري ښار ته ورننوتې دي . كله چې تيمور لنگ ته دا خبر ورسيري نو هغه به دخپل
 بي بيرون ددښمن سره څه وكړل شي ، دا كار ماته او وليعهد محمد ته پرېږده . كه چيري تيمور لنگ دخپل فوځ يوه برخه
 يې كوم زيان د تيمور لنگ له اړخه را رسيدلي دي نو كه خداي غوښتل نو تيمور لنگ ته به د هغه څخه ډير زيان ور ورسوو .
 ازادوم . كله چې دا خبر تيمور ته ورسيري نو ياد ساته كله چې هغه انقري محاصره كړه نو بيا به هغه خپله محاصره بيرته
 وي نو په هر صورت كې به ته د انقري په ښار كې ځان محاصره كوي . او دا چې ستاسره دخوراك څښاك څه حال دي ؟
 مياشتو پورې هم محاصره اوږده كړي نوبيا به هم زمونږ سره دخوراك زيرمي پاتي وي ، ما دخوراك څښاك يوه ډيره
 بخت كې ما تاته او د وليعهد محمد لښكريانو ته ددې انتظام كړي و . دا خوراك تاسې له ځانه سره دخپل لښكر له پاره يوسئ .
 دښاروال ددې خبرو نه وروسته توقف وكړ او دلږ څه فكر نه وروسته يې وويل :

خپله خوشحالي تاسې ته نه شم بيانولي ، په هر حال هغه پلان چې تاسې ددښمن له پاره تيار كړي دي نو زه دعا كوم چې
 پلان كې بريمند كړي ، اوس ته له ماسره يو ځاي شه تر څو تاته هغه زيرمي وښاييم چې ته به يې دخپله ځانه سره وړي .
 ډيري لږيدلي و . تر ډيره پورې علي پاشا د زيرمو په كتلو باندې ډير زيات خوشحالي خوله ، او بيا يې دښاروال ته وويلي :
 بس ځم ، زما جاسوسانو به خپل كار پيل كړي وي او تر لږ لږي لږي پورې به يې ددې خبرو دخپولو له پاره كار كړي وي .
 خبرې سره سم د علي پاشا لښكرې د سترگو په رپ كې تيارې شوې او په زياتو شوو اسونو يې د خوراك سامان بار كړ . او
 په پاته نيمو يې دوه دوه عسکر سپاره شول او د انقري دښار د شرقي دروازي څخه بيرته بيرون ووتل .
 د محمد هم په ډيره بي قرارۍ سره د علي پاشا او د هغه د لښكرو انتظار كاوه ، څنگه چې د علي پاشا لښكر را بنكاره شو
 د محمد د ډيري خوشحالي څخه ورومنډه كړه او علي پاشا ته يې غير وركړه كله چې سره جدا شول نو علي پاشا ورته وويل :
 ! دا سامان چې په آسونو باندې بار دي ، دا ټول د خوراك څښاك شيان دي ، د انقري دښاروال مونږ دواړو ته راكړي دي .
 يې هملته په غارونو كې ورننوښتل ، او ددې وروسته علي پاشا او وليعهد محمد خپلو لښكرو ته د ارام كولو حكم وكړ .
 خيمي ته دننوتلو وروسته د تيمور لنگ په اشاره باندې كينا ستل ، بيا وروسته د تيمور لنگ دې ټولو ته وكتل او ويې ويل :

ايا تاسو په خپل لښکر کې کوم خبر اوریدلي دي؟

د تیمور لنگ ولیعهد او لمسي محمد ورته په ځواب کې وویل:

ور داخل شوي دي زه پوهیږم چې دا خبر دومره بد نه دي، بلکه ډیره بڼه خبر دي، په تیر جنگ همدې علي پاشا او ولیعهد نیو لمنو کې ور ننوتل، هغوي ته په دې تینته کې بايزيد هم بسپنه کړې ده، خو هغه و نیول شو او دوي دواړه و تښتیدل. سره دلته د کتلو تر مخه مونږ ټول ناست و او په دغه موضوع موبحث وکړ او زه هیله لرم چې هغه پلان چې مونږ ټولو یوځای تیار کړې دي هغه به تاته هم منظور وي.

په مخ کې او ورته یې وویل، ماته ووايست چې تاسې څه ډول پلان جوړ کړې چې هغه ته اخري بڼه ورکول غواړئ؟ اتونوکې دسهار اذانونه پیل شي نو بیا به زه د یرغل له پاره ځان چمتو کړم. اوپه همدې وخت کې به په ښار باندې حمله وکړم، د عامې وژنې داسې منظره به جوړه کړم چې د انقري خلکو تر اوسه پورې نه وي کتلې، د خپلې لمسي په دا ډول خبرو باندې تیمور لنگ ډیر زیات خوشحاله شو او بیایي په ډیره مینه خپل لمسي ته وویل:

دا چې ځانته هلته مه ورځه، یا له ځانه سره خپل ورور الخ خان یوسه او یا سپه سالار نور الدین له ځانه سره ملگري کړه. ټول یوځای ستاد لمسي کار دي، زه به هیڅکله هم بل څوک له ځانه سره په دې کار کې ملگري نه کړم. اوس خپله دویمه خبره راته وکړه.

بیا ددې جشن نه وروسته په انقره باندې یرغل وکړه، نو په دې ترتیب به مونږ د انقري د فتحې دویم جشن هم ولمانځو. چېرې دکوم علت په واسطه د انقري د ښار په سوبې کې او یا دهغې په انتظام کې ماته ستونزه پیدا شوه نو ته به د فتحې لمسي هغې ته دا خبرې بڼې ورکولو حکم وکړئ. زه هیله لرم چې اوس به ته په هغې پلان باندې کومه نیوکه ونه کړې.

تیمور لنگ تر یوه وخته پورې دځندانه شین و. بیا چپ شو او څه فکر یې وکړ بیا را پورته شو او وپي ویل: مله کول غواړي نو تر هغه وخته پورې خپل لښکر په خوندي ځایو کې وساته، که چېرې ته د وخت نه مخته هلته ور ځي هم ورسیري نو داسې یلغار وکړه چې ستا پر هماغه لمري یلغار سره انقره د پښو و غورزیري او تاته سلامي شي. په جشن کې په ډیره بې صبری سره ستا انتظار کوم، اوس تاسې ولاړ شئ، او دمحمد د فوځ د کوچ تیارې وکړئ. ددې خبرې سره سم ټول د تیمور لنگ دخیمې څخه ووتل.

پرلپسې لري

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۸)

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۸مه)

مکمل غیرسیاسي: یو تاریخي په زړه پورې ناول.

زمونږ د هیواد گود تیمور څوک دي؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول اته ویشتمه برخه لولئ:

***** ۵

هلته د سلطان بايزيدلدم جاسوسانو په ډیره بیره خپل کارونه تر سره کول، هغوي د انقري ښاروال هم ددې خبرو اترو څخه چې د تیمور لنگ اودهغې د سالارانو تر منځ شوي وې، خبر کړ. هغوي ښاروال ته دا خبر هم ورکړ چې د تیمور لنگ لمسي به د انقري په ښار باندې هغه وخت یرغل کوي چې د ښار په دننه کې د سهار اذانونه پیل شي.

دانقري ښاروال ددې خبر د اوریدو سره سم خپل جنګي تیارې نور هم ځواکمن کړ. دانقري دښار په دیوالونو باندې لا د پخوا څخه کوچني کوچني منجنيقونه نصب شوي و او تر څنګ یې د تیرو ډیرو لا هماغسې موجود و. ښاروال د برجونو دننه غشي ویشتونکی کینول او دهغوي سره یې دغشو انبارونه کینودل. تر څنګ یې ددیوال دپاسه د تیرو بارې جوړې کړې، اوښاریانو ته یې دا لارښوونه وکړه چې څنګه چې دښمن په ښار باندې حمله وکړي نو تر او ښځې دي ټول د دیوالونو لوري ته مخه کړي او داسې تیري دي ووروي چې دښمن ته ددې موقع په لاس ور نشي چې دیوالونو ته را نږدی

شي.

دا خبر هلته په غرنیولمنو کې علي پاشا او ولیعهد محمد ته هم ورورسید . په خواب کې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو خپلې لښکرې د غرنیو سیمو څخه راوویستی او د هیلس ددریاب څخه تیرې او هملته یې په پوره تیاری سره سنگرونه و نیول . علي پاشا و ولیعهد محمد دواړه د هیلس ددریاب په غاړه د غره په یوه اوچته څوکه باندې کیناستل او انتظار یې کاوه ، کله چې د شرق نه دسهار سپینوالي رابنکاره شو نو علي پاشا ولیعهد محمد ته وویلې :

وروره ! زموږ د ازمینست او امتحان وخت را ورسید . تر لږه څه وخته پورې به دانقرې په جوماتونو کې اذانونه پیل شي ، اودهغې سره سم به دتیمورلنگ لمسي د انقرې په ښار باندې یرغل پیلوي .

واوره زما وروره ! زه به لږه شیبه وروسته د هیلس ددریاب په غاړه غاړه د شمال په لورې ولاړ شم ته دخپل لښکر سره همدلته پراو وکړه ، کله دې چې د انقرې په جوماتونوکې دسهار د لمانځه اواز تر غوږو شو نو بیا دخپل لښکر سره یو ځای د هیلس ددریاب څخه راتیر شه ، اودجنوب له اړخه په دښمن باندې ځپونکې گذارونه وکړه . ښکاره ده چې کله چې ته په دښمن باندې حمله وکړې نو دښمن به په پوره ځواک سره ستا په لور را ټول شي . اود ښار په دیوالونو باندې دختلو اراده به له یاده و کارې ، تر هغې وخته پورې به زه هم خپل کار پیل کړم . زه به هم ستاسې په څیر د هیلس ددریاب څخه تیر شم . او هغه وخت چې دښمن له تاسره دټکر له پاره هغې لورې ته درځي د شا له اړخه به پرې ځپونکې حمله وکړم . زه هیله لرم چې موږ به ددې لښکر په لمنځه وړلو کې بریالی شو .

علي پاشا د خبرو په منځ کې دلږ څه فکر کولو له پاره تم شو اوبیایې ولیعهد ته وویلې :

محمد ! زما وروره ! ددې تر مخه ما تاته دخپل زړه یوه خبره لاندې کړې او هغه داچې ، هغه وخت چې ماښام کې زما مخبرانو ماته خبر راوړې و چې د تیمورلنگ لمسي ، ولي عهد محمد ، د سهار د اذانونو سره سم په انقره باندې حمله کوي نو ما همغه وخت یوه اراده وکړه ، چې هغه دا ډول ده :

وروره ! لکه څنگه چې سلطان بایزیدلدرم ، ته او زه دخپلو لښکرو تر مخه اوسپرو او په دښمن باندې گذارونه کوو نو تیمورلنگ او دهغه سالار نورالدین داسې نه کوي ، یا خو دوي دخپلو لښکرو په منځ کې اوسې او یا دهغوي تر شا ولاړ وي او خپل لښکر جنگ ته ور ټیله کوی ، کله چې زه ددښمن پر خلاف دشا له اړخه حمله وکړم . نو زما تر ټولو لوي مقصد او تر ټولو لويه اراده به داوي چې زه خو یا د تیمور لنگ لمسي ولیعهد محمد ژوندي ونیسم او یا لږ تر لږه هغه له منځه یوسم . نو تیمورلنگ ته چې دخپل لمسي د مړینې او یا ژوندي نیولو خبر د جشن په منځ کې ور سپړي نو بیا فکر کوه چې تیمورلنگ به په څه حال کې وي ؟

دعلي پاشا په دې خبرو باندې ولیعهد محمد خندان و . غوښتل یې څه ووايي چې علي پاشا بیا ورته په ویلو پیل وکړ . که چیرې زه په شمال کې او ته په جنوب کې د هیلس ددریاب غاړه د سهار د اذانونو پورې انتظار وکړو نو لمړی خو د انقرې ښار له دې ځایه دومره لرې نه دي ، اودویم دا چې دشپې له اړخه اواز تر ډیره پورې بیرته انگاز ی کوي او منعکس کیږی نو وروره ! زما اوستا پلان همدا دی چې کله دې اواز واورید نو دهیلس له دریابه تیریره او ځان د جنوب اړخ ته ور رسوه ، او په دښمن باندې را لویږه . زه به تر لږه وخته پورې انتظار وکړم چې دښمن له تاسره پوره په جنگ کې ونښلې نود شا له خوا به پرې ځپونکې برید کوم ، نو دښمن ته به د ځان د سنبالولو فرصت په لاس ور نشي . اودشا له اړخه به زه هیله لرم چې دښمن به یوپه بل پسې د پښو ور غورزوم ، همدا به زما او ستا تر منځه اخری پریکړه وي . نو اوس که ته په دې کې کوم بدلون راوستل غواړې نو وي وایه .

ولیعهد محمد تر ډیره پورې چپ چاپ و اوبیا یې وویل : علي پاشا! بې شکه چې زه ولیعهد یم ، خوزما وروره ! ستا د جنگونو تجربه زما څخه ډیره ده ، تا زما دپلار سره داروپا په ډیرو جنگونو کې گډون کړې دي او ددښمن د ځپلو په اړه بریالی تجربې لري ، نو وروره ! ستا پریکړه ماته اخري پریکړه ده . اودهمدې په مطابق به په دښمن باندې گذار کوو . علي پاشا ودرید .

که چیرې خبره همداسې وي نو ته دخپل لښکر سره همدلته تم ښه ، زه به دخپل لښکر سره یو ځای دهیلس ددریاب په غاړه غاړه باندې ځم او د سهار د اذانونو تر وخته به انتظار کوم . ددې خبرې سره سم علي پاشا خپلې لښکرې د شمال په لور و خوزولي . په دې تر تیب د جنوب له اړخه ولیعهد محمد او د شمال له اړخه علي پاشا په دښمن باندې د ور پریوتلو له پاره ځانونه چمتو کړل او په ډیره بې قراری سره یې دسهار د اذانونو انتظار کاوه .

شپې د مصلحت قلف مات کړ ، هر شي را بیدار شوي و ، ځکه چې د انقرې د جوماتونو څخه د اذانونو اواز هر شي په خپله غیر کې را نیولي و .

دانقرې د جوماتونو د اذانونو سره سم درې مهم انقلابونه جوړ کړل شول . لمړی دا چې د تیمورلنگ لمسي ولیعهدمحمد چې

دخپلو دوو لکو فوځيانو سره په سنګر کې ناست و په ناڅاپي توګه د سنګر څخه راووت اود انقري د ښار دديوالونو په لور لکه د توپان په څير ور خوځيدل .

بل انقلاب په ښار کې را پيدا شو . لاتر اوسه د انقري دښار ديوالونه په تيارو کې ډوب و خو بيا هم په ديوالونو باندې ټول لښکر مستعد ولاړ و . کيدای شي ښاروال قصدا ديوال په تياره کې پرې ايښي وي . خو کله چې دانقري په جوماتونو کې د سهار اذان پيل شو نو يو نا څاپه ټول هغه مشالونه چې د ديوالونو دننه ايښول شوي و بيرون را وويستل شول اودديوال دپاسه کيښودل شول . په دې ترتيب د ديوال ټوله برخه روښانه کړل شوه ، د روښنايي دا انقلاب د ښار په لور ور تلونکی يرغل کونکو اودهغوي مشر دتيمورلنگ لمسي هم په سترګو کاته ، او دا خبره په يقين سره دهغه له پاره ټکان ورکونکي وه ، هغه پوه شوي و چې دهغه د حملې او يرغل خبر دانقري ښاروال ته رسيدلې دې ، او هغه د ښاره ددفاع کولو له پاره مستعد دې . خو بيا هم د تيمور لنگ لمسي ډاډمن و چې دهغه سره دوه لکه عسکر دي او دښار دننه د علي پاشا ، وليعهد محمد او ښاروال سره ټول فوځونه تر يوه لک نه نه زياتيږي ، او هغه به ډير ژر هغوي و ځپوي .

د تيمورلنگ لمسي دا فکر هم کاوه چې دلمری فتحې په واسطه دهغوي د فوځونو حوصلي کلکې شي ، ځکه چې د بايزيدلدم د ماتې په اساس د ترکانو حوصلي ډيري ماتې شوي وي نو په دې خاطر د انقري تر څنګ دهغه د فوځ بري او د بايزيد د فوځ ناکامي هغه ته يو ډاډمنه خبره وه .

ددې نه اخوا چې کوم دريم ستر انقلاب راغي ، هغه دا و چې علي پاشا او وليعهد محمد دواړو د سهار داډانونو سره سم خپلې لښکرې د هيلس دريابه تيري کړې او علي پاشا د شمال له اړخه او وليعهد محمد د جنوب له اړخه په دښمن دگزار کولو له پاره مخکې تګ کاوه .

دښار ديوالونو ته د رسيدو سره سم د تيمورلنگ لمسي خپله دوه لکه فوځونه د ښار په شمال غرب او شرقي سيمو کې خپاره کړل ، څنګه چې هغوي دښار ديوالونو ته د ور نژدې کيدو هڅه پيل کړه او د رسيدو پاتځی يې و غورزولي تر څو د ښار په ديوالونو باندې پورته وڅيژي نو پر هغوي باندې د غشو ، او منجنيقون په واسطه د تيرو ورو ل پيل شول ، هغه کسان چې د مخکې نه په ديوالونو ناست و هغوي پر دښمن باندې داسې تيري وورولي چې دښمن په عسکرو کې يې يوه واويلا خپره کړه ، د تير او غشو باران هغوي د سختو ستونزو سره مخ کړل او دخپلو ځانونودخوندي ساتلو په خاطر يې وروسته تګ پيل کړ . او په دې تر تيب د تيمورلنگ د لمسي لمری ير غل د ناکامی سره مخ شو .

کوم وخت چې د تيمور لنگ لمسي د انقري دښار په ديوالونو باندې د دويمي حملې له پاره ځان جوړاوه نو په همدې وخت کې پرې د سلطان بايزيدلدم د زوي وليعهد محمد لښکر را څرګند شو اوبيا يې د جنوب له اړخه د تيمورلنگ په لمسي هغه ناتار جوړ کړ چې تاريخ يې ياد لري .

د وليعهد محمد دلښکر ددې ناتار په اساس د تيمورلنگ د لمسي عسکرو هم په جوابي عمل لاس پورې کړ او دجنگ ډګر د تنور په څير گرم شو .

دجنوب له اړخه د وليعهد د حملې څخه د تيمورلنگ لمسي دا فکر کړې و چې د علي پاشا او وليعهد محمد دواړو څخه به يو خامخا په ښار کې دننه پاته وي اوبل يې دښاره راوتلي او پر دې يې حملې پيل کړې دې نو په دې خاطر يې په ديوال د ورختلو پريکړه ودروله ، اودخپل ټول لښکر سره يو ځای د جنوب په لور د بايزيد د زوي وليعهد محمد په لور د حملې کولو حکم ورکړ .

تاتاريان د حکم سره سم د خپل قايد د تيمورلنگ د لمسي سره يو ځای د بايزيد پر زوي را توي شول خو په همدې وخت کې فطرت حالات بل منګه کړل .

ځکه چې د هيلس ددرياب څخه د راتيريدو وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره يوځای هملته په سنګر کې ناست و . کله چې دتيمورلنگ د لمسي دوو لکو فوځونو په وليعهد باندې يرغل وکړ نو د هغوي تر شا علي پاشا د خپل لښکر سره را څرګند شو . اوبيا يې د شا له اړخه دتاتاريانو لښکر تارو ما رکول پيل کړل

د شا له اړخه د علي پاشا د لښکرو حمله د سمرقند څخه د راغلي لښکر تر مخ د مرګ نښې راو ځلولې ، د هغوي ژوندونونه د زنځير په څير يو په بل پسې له منځه تلل ، هغوي زخميان د اسونو د سومونو لاندې دلیدل ، دعلي پاشا د تيزو حملو په اساس د تيمورلنگ د لمسي لښکر يوې اوبلي لوري ته و تښتيد .

جنگ تر ډيره وخت پورې روان و . ان تردې چې لمر د شرق څخه را ښکاره شو او په خندا خندا د انقري د ښار شاوخوا ته راغي او ددواړو لښکرو د ټکر په وخت کې پورته کيده ، اوخپله گرمي يې هرې خوا ته شنيدله .

د شا له اړخه د حملې په واسطه د ثمرقند لښکرې د ډيري بدنظمی سره مخ شوي وي او تر لږه وخته پورې د تيمورلنگ د لمسي هغه لښکر چې شميره يې دوه لکه وه دعلي پاشا او وليعهد محمد دحملو په واسطه د ماتې ايښي په څير ګرځيدلې و .

ځکه تر ډیره وخته پورې دهغوي بېرته منظم کيدل شوني نه بنکاريدل ، دهغوي ټولي ليکي ، دننه او دباندې ، مخکنی اوورسنتی ټولي د بدنظمي بنکار شوي وي ، خو د تيمورلنگ لمسي چې دخپل لښکر په منځنی برخه کې و ډیره هڅه وکړه چې خپل لښکر سره راټول او ددښمن پر خلاف يې د حملې له پاره و هڅوي ، که څه هم هغوي يو ځل بيا خپل ځانونه را سنبال کړل خو د شا له اړخه د علي پاشا ضربه په کلکه او شدت سره روانه وه او هغه ان تر نيمايي پورې ، هغه ځای ته ځان را رسولې و چيرې چې د تيمورلنگ لمسي وليعهد خپلې لښکرې ددښمن پر خلاف را ټولولې . د جنگ د پيلامې دمخه علي پاشا وليعهد محمد ته ويلي و چې هغه به هڅه وکړي چې هغه د تيمورلنگ لمسي ژوندي ونيسي اويا يې له منځه يوسي . دخپلې همدې ارادې د تکميل په خاطر علي پاشا د خپلو ساتونکو سره يو ځای د تاتاريانو لښکرې سره وشکولې او د تيمورلنگ د لمسي پورې يې ځان را ورساوه . اوبيا يې په ډير قهر جن او دغضب نه ډک اواز سره د تيمورلنگ لمسي ته وويل :

د تيمورلنگ ظالمه لمسيه ! زه د بايزيدلدم سپه سالار علي پاشا ستا تر مخه ولاړ يم ، اوتا ته زيږي درکوم چې که زما خداي و غواړي نو راتلونکي سهار به ستا څيره د وينو ډکه وويني .

د علي پاشا په داسې ناڅاپي راتلو سره د تيمورلنگ لمسي ټکان وخور خو علي پاشا ورته يوځل بيا وويل : د تيمور لمسيه اووره ! په خدي سوگند چې تاسي زمونږ د سلطان سره دوکه کړي ده ، هغه دخپل ملت له پاره ابرو او عزت دي ، دخپل قوم له پاره دروح په څير دي دهغه په نيولو تاسي اسلامي امت د فنا لورې ته د وړلو پرته نور څه نه دي کړي . د تيمورلمسيه ! اوس چې ته زما تر مخ يې نو وليکه چې : ته به اوس زما څخه خوندي پاته نه شي . زه علی پاشا به تا ته دمرگ راوړنکي اوسم . او کله چې ستا دمرگ خبر ستا دادا تيمور ته ورسيري نو ياد ساته چې دهغه عمر به د سلگي وهونکي ژوند په څير په نوحه ويلو باندې تبديل شي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې د تيمورلنگ لمسي ډير په غضب شو او په ډيره بي باکي سره يې علي پاشا ته وويل : علي پاشا ته بکواس کوي ، زما تر مخ ستا حيثيت څه دي ، ايا ته پوهيري چې د شا له اړخه دڅلوپښت زرو عسکر وسره او وليعهد محمد به دڅلوپښت زرو عسکرو څخه د جنوب له اړخه زما دوه لکه فوځونه لاندې کړي . که چيرې تاسو دا فکر کړي وي نو دا ستاسې خوب اوخيال دي ، له ځانه سره وليکه چې زه به تا د جنگ په ميدان کې و نه وژنم بلکه د بايزيد په څير به دي بندي کړم ، لاسونه به دي تر شاو ترم اودخپل دادا تر مخ به دي حاضر کړم . تا ته به همغسي اوسپنيزه پنجره تياره کړم تر څو د طوطي په څير په کې پروت اوسي . اوبيا به همغه پنجره چې ته پکې پروت اوسي د خپل ځان مخي مخي ته وړم اوسمر قند ته به دي ورنه باسم .

د تيمورلنگ لمسي چې کله خاموشه شو ، نوعلي پاشا ورته وويل :

د تيمورلنگ لمسيه ، زه به تر سمرقنده په پنجره کې ناست له تاسره نه ځم ، که چيرې زما خداي ، زما مالک او زما مرستندوي ته منظور وي نو دجنگ په دي ډگر کې به زه پر تا غالبيرم او زه تاته يقين درکوم چې زه به تر سمرقنده پورې نه ، بلکه ستا لاش به تر هغه ځايه پورې ځي . اوس ځان جوړ کړه چې زه درباندي حمله کوم . که زما حمله درولي شي نو ويې دروه ، ددي خبرې سره سم علي پاشا دتيمورلنگ پر لمسي باندې ور هئ کړل .

تر ډيره پورې يې يو په بل باندې ځان وړونکي حملې کولې ، يو بل ته يې د توري د فن ، د ډال د استعمالولو دفن او د زاويې د بدلون په اړه او خطرناکې حملې روانې وې ، په دي حملو کې علي پاشا ډير زر د تيمورلنگ په لمسي باندې غالب شوي و خو يو ځل بيا د زاويې په بدلون سره علي پاشا د تيمور لنگ لمسي ته يوه موقع ورکړه خو بيا يې خپل توره په داسې شان پرې را خوشي کړه چې د تيمورلنگ د لمسي اوږه يې ور پرې کړه . او ان د هغې د شا څخه ووته ، دتيمورلنگ لمسي د آسه پريوت او چيغو اوسورو يې ټول ميدان و نيو . کله چې تاتاريانو خپل سالار په وينو رنگ د آس نه راپريوتي او پر زمکه لوغزیدلي وکوت ، نودهغوي تر منځ يو هنگامه جوړه شوه ، او په ډيره بيره دتيمور لنگ په لښکر کې دا خبر خپور شو چې دسلطان بايزيد يلدرم سپه سالار علي پاشا د تيمور لنگ لمسي وواژه .

دخبر په خبريدو سره سم دتيمورلنگ ددو لکو لښکرو تر منځ د افراتفري يو ډير بد حال را پيدا شو ، علي پاشا او د بايزيد زوي ددي افراتفري څخه پوره گټه پورته کړه ، د سترگو په رپ کې د بنار دروازي پرانستل شوي اوبناروال هم دخپل لښکر سره يو ځای د انفري د بناره راووت ، اوپه تاتاريانو باندې يې حمله وکړه .

اوس نو د تيمور لښکر ددري اړخونو څخه له منځه ته . د تيمورلنگ ددي لښکر نه کوم وارث و اونه کوم لارښوداو دجنگ قومنده ورکونکي و ، ددري اړخونو څخه دهغوي عامه وژنه پيل شوې وه ، هغوي نه د شمال لوري ته تښتيدلي شول ځکه دهغه لوري علي پاشا ددښمن دخپلو له پاره تيار کار پيلکړي و . په دي اساس په ډيره چټکي سره د هغوي د فوځونو شميره مخ په کميدو شوه ، اودجنوب له اړخه پرې همداسې کيفيت د بايزيد زوي وليعهد محمد راوستي و .

اوس نو دهغوي د خانونو دخوندي کولو له پاره يواځی يوه لاره وه او هغه هم دهيلس ددرياب په لور. نو کله چې هغوي متيقين شول چې جنگ کول به کاره دي، او ماتي دهغوي مقدر گرځيدلي ده نو بيا هغوي ټول د هيلس ددرياب غاړې ته را وتښتيدل. خو دې لوري ته تښته هم څه اسانه کار نه و..

علي پاشا، وليعهد محمد او د انقري بناووال دهغوي داسې تعقيب کړل چې په تيزۍ سره يې دهغوي وروسته ټول دتيغه تيرول او دهغوي شميره يې بيخي را ښکته کړه، هغوي چې خوندي پاته شوی و دخپلو اسونو سره يو ځای د هيلس په درياب کې ځانونه ور واچول خو علي پاشا، وليعهدمحمد او دانقري بناووال هغوي ته د تښتې فرصت هم نه ورکاوه، ځکه هغوي غوښتل د خپلې پخوانۍ ماتي بدله واخلي، په دې خاطر ډيرو لږو ته د درياب څخه د تيريدلو فرصت تر لاسه شو. دهيلس ددرياب اوبه د تيمور لنگ د لښکر په وینو باندې سرې وې.

د تيمورلنگ لښکرو ته د ماتي د ورکولو وروسته دهغوي هغه کسان چې ژوندي نيول شوي و هغوي ټول يې په يوه ځای کې سره راټول کړل، اوبيا علي پاشا د جنگ په ميدان کې هغه ځای ته راغي چېرې چې دتيمورلنگ د لمسی لاش پروت و هغه د خپلې خورجين څخه يوه ښکه را وويسته، هغه يې د تيمورلنگ د لمسي د وجود څخه په تلونکې وينه کې ککره کړه، پر هغې يې يو خط و ليکه، لږه شيبه يې د خولي په پوکې هغه په وينه ليکل شوې خط وچ کړ. اوبيا يې هغه کاغذ سره قط کړ او په خپله خورجين کې يې واچاوه.

هلته نژدې ولاړ وليعهد محمد او د انقري بناووال د علي پاشا دا ټول کړچار د نژدې څخه کوت. په دې وخت وليعهد محمد دعلي پاشا څخه وپوښتل.

وروره! تا خود تيمور لنگ د لمسي په وينه باندې دا کاغذ وليکه، ايا زه ددې په مقصد او مطلب باندې پوهيدې شم؟ علي پاشا دخپله ځايه راپورته شو او وليعهد ته يې وويلي:

زما وروره! له ماسره را ځه، ته به په خپله وگوري چې زه ددې ليک څخه څه ډول کار اخلم.

وليعهد محمد او د انقري بناووال چې چاپ د علي پاشا پسي روان شول، علي پاشا دوي هغو عسکرو ته راوړل چې دتيمورلنگ د لمسي دلبنکر خلک و. علي پاشا دهغو بنديانو څخه يو د خپل لاس په اشارې سره راوغوښت. بيا د تيمور دلمسي په وينو ليکلي کاغذ يې دهغه په لاس کې ورکړ او ورته يې وويل:

زه تاسې ټول ازادوم. تاسې بيرته خپل پړاو ته تللي شئ، دغه کاغذ باندې ما دتيمورلنگ د لمسي په وينه يو ليک ليکلي دي، کله چې تاسې خپل پړاو ته ورسيرئ نو دا کاغذ به شهنشاه تيمورلنگ ته ورکړئ، اوس تاسې ټول ازاد ياست، تاسې تللي شئ.

دعلي پاشا ددې پريکړې څخه بنديان تاتاريان ټول ډير زيات خوشحاله شول. بيا د هغوي څخه يو د علي پاشا خوا ته راغي او په ډير عجز او انکسار سره يې وويل:

مونږ ستا ممنون يو چې مونږ ته دې ازادي راکړه، او مونږ دې پريښودو چې بيرته خپل پړاو ته ستانه شو. خو ته به له مونږه سره يوه بله مهرباني هم وکړي، ته پوهيرې چې مونږ دومره اورود واټن په پښو نه شو وهلي، نو مونږ ته اجازه راکړه چې په هغو اسونو چې مونږ سپاره راغلي و بيرته په همغو اسونو سپاره ولاړ شو.

علي پاشا ورته ددې اجازه هم ورکړه، هغوي په ډيرې خوشحالي سره هغه لوري ته ولاړل چېرې چې ددوي آسونه تړل شوي و. هلته يې خپل آسونه و لتول اوبيا چې کوم آس کوم يو ته په گوتو ورته، په همغه يې پښه اړوله اودخپل پړاو په لور ور روانيده. علي پاشا او وليعهد محمد هم دهيلس له دريابه را تير شول. هغوي د همدې غرنيو لمنو څخه تير شوي و او د تيمورلنگ په لښکرو باندې يې يرغل ور وستي و. د انقري بناووال هم بيرته خپل لښکر د انقري بناووال کې خپلو ځايو ته يوړ او په بناووال کې يې ځان د پخوا په څير يو ځل بيا په محاصره کې واچاوه.

***** ۵۱

هلته په پړاو کې تيمورلنگ جشن جوړ کړي و. په دې جشن کې تيمورلنگ سلطان بايزيد هم د اوسپنې د پنجرې څخه را ويستلي و او په جشن کې يې را گډ او ورته يې د خپل ځان تر څنگ د ناستې ځای برابر کړي و. دتيمورلنگ سالار نورالدين چې د بروصي د ولکي کولو څخه وروسته کومي خزاني او دسلطان د حرم څه وگړي له ځانه سره راوړي و هغوي يې هم د جشن په وخت کې دنمايش له پاره خلکو ته وړاندي کړل. سلطان بايزيد ته يې هم د هغه يوه جوړه کالي ورکړل چې وايي غوندي، خو هغه د هغوکاليو د اغوستلو څخه ځان وژغوره، مگر هغه چينه يې چې دهغه د کوره د بروصي څخه را وستې وه هغه يې ورته په زور واغوستله، هغه ته يې په زور عمامه (لونگۍ) ور په سر کړه او د شاهنشاهي نښې په څير يې هغه امصا هم په لاس کې ورکړه چې هغه به تل له ځانه سره په لاس کې گرځوله. ددې ټولو هر څه وروسته تيمورلنگ د جشن د پيلولو حکم وکړ. او ټولو هغو وينځو او د سلطان د حرم ښځو ته يې چې د

بروصي څخه نورالدين را وستي وي ، حکم وکړ چې د خپلو سالارانو نه علاوه د اروپا نه راغليو ميلمنو ته هم شراب ورکړي ،

دبايزيد له پاره دا حال د زغم وړ نه و . په داسې حال کې چې خپل شاهي کالي يې په ځان کې و او ولاړ و نو ورته يې همغه شراب ور وړاندې کړل چې د خپلې نوي ناوې «ډسپنا» د را واده کولو وروسته يې د هغې په څښلو پيل کړي و . خو سلطان د شرابو د څښلو څخه منه والي وکړ . دهغه سترگې د سلطنتي کورنۍ په ټولو هغو بنايسته او ښکلو وينځو ، ښځو او نجونو باندې نښتي وې چې شراب يې خلکو ته ورکول .

د بروصي ددې ښځواونجونو څخه يې د شرابو د ورکولو کار اخست . په دې ډله کې د سلطان بايزيد نوي محبوبه ډسپنا هم شامله وه . دبروصي هغه ښکلې او بنايسته ښځې چې نورالدين نيولې وې او له ځانه سره يې راوړې وې د هغوي يو شمير داسې وې چې ددې نه مخه يې دحرم څخه بيرون هم قدم نه و ايښودې . دهغوي حسن او ښکلتيابې مثال وه ، خو تيمورلنگ هغوي دومره ذليلې اورسوا کړې چې هغوي بې چاره گانو په لوڅو ځانو خلکو ته د شرابو ورکول پيل کړل .

په دې جشن کې د اروپا دحکمرانانو څخه علاوه داسيا څه پادشاهان هم ناست و چې تيمور لنگ ددې جشن له پاره په ځانگړي توگه را بللي و . په دې وخت کې ټولو پادشاهانو د سلطان بايزيد يلدرم په لورې کتل . يوشمير د سلطان په حال باندې حيران و او په تعجب يې ورته کتل ، يو شمير نورو غوښتل چې ښه او نرم سلوک ورسره وشي ، خو بايزيد په خپل ځاي باندې چپ چاپ ناست و او هغو شرابو ته چې تر مخ ورته ايښول شوي و لاس هم ورنه وړ .

هغه وخت چې د فتحي دا جشن په پوره جوش کې و نو دتيمورلنگ ساتونکي دننه راغي ، دهغه مخ باندې د انديښنو سيوري را پرېوتې و . هغه تيمورلنگ ته را نزدي شو او په ډير رازدانه توگه يې ورته وويل :

اقا! د انقري څخه يو څو کسه سواره راغلي دي ، هغوي غواړي له تاسره وويني .

تيمورلنگ هغه وخت د شرابو او فتحي په جشن کې مست و ، خپل ساتونکي ته يې وويل : ته دا خبرې ولي دومره پټې ماته کوي ؟ په لور او از يې ووايه تر څو زما تر څنگ ناست بايزيد يې هم واورې ، بايزيد ته وگوره د هغه زوي موسي هم دلته ناست دي . هغه خبره چې ته کوي دهغوي غوږونو ته يې هم ورسوه ، ددې نه علاوه دلته چې په دې جشن کې څومره خلک ناست دي هغوي ټولو ته يې هم اعلان کړه . ځکه چې زه ډاډه يم چې د انقري څخه چې کوم سواره راغلي دي هغوي به خامخا زما د لمسي محمد د فتحي خبر راوړي وي .

په دې وخت کې د تيمورلنگ ساتونکي غوښتل څه نور هم ووايي ، خو تيمورلنگ پرلپسې خبرې کولې اوده ته يې د ويلو فرصت نه ورکاوه ، هغه يو ځل بيا خپل ساتونکي ته وکتل او ورته يې وويل : اوس نو ته ما په خبرو کې مه را نښلوه او دجشن دا خوشحالي را باندې مه کموه . ولاړ شه او د انقري څخه د راغلي سورو څخه چې کوم يې ډير مهم دي ماته راوړه ، هغه چې څه وايي نو وابه يې ورم . ځکه زه ډاډمن يم چې هغوي به ماته زما د لمسي د سوبي خبر راوستي وي . اوس ورځه ، وخت مه ضايع کوه ، دهغوي د ډلې څخه يو کس ماته را واستوه ، تر څو دخپل لمسي د پيغام څخه خبر شم .

څرنگه چې ساتونکي غوښتل تيمورلنگ ته لږ څه نور هم ووايي خو د تيمورلنگ وينا هغه په شک او تردد کې واچاوه ، هغه د ډير يو تذبذب په حال کې د تيمور لنگ د خوا څخه لري شو او ولاړ .

د تيمورلنگ او د هغه د ساتونکي تر منځ خبرو سلطان بايزيد او دهغه زوي موسي هم متوجه کړي و . هغوي هم په ډيره توجه او غور سره د هغوي خبرې اوريدې . اوس نو سلطان بايزيد اودهغه زوي موسي د تيمورلنگ د سترگو لاندې هغه لوري ته کتل چې ساتونکي ترې راغلي و .

لږه شيبه وروسته يو وسله وال کس تيمور لنگ ته راغي ، زمکې ته يې کتل او تيمورلنگ ته يې احترام وړاندې کړ . او ورته يې وويل :

اقا! سنا ساتونکي زه تاته را ليرلي يم . زه د انقري څخه راغلي يم اوله ماسره تاته يو پيغام دي .

تيمورلنگ په ډير غور سره وسلوال ځوان ته وکتل ، او ورته يې وويل : چې که له تاسره کوم پيغام وي نو ولي ځنډ کوي سمدستي يې ووايه .

په دې وخت کې هغه ځوان خپلو کاليو ته لاس کړ او د يو قط شوي کاغذ يې د تيمور لنگ په لاس کې ورکړ ، اوبيا په ډير افسوس سره وويل : اقا ! هغه څه چې زه ويل غواړم ، زما په ژبه باندې ښه نه شکار ي چې وي وايم ، ته پخپله خط ولوله ، دا ليک د بايزيد يلدرم دسپه سالار علي پاشا له لوري دي .

د علي پاشا د نوم به اوريدو سره د سلطا بايزيد او دهغه د زوي موسي په سترگو کې يو قسم نور او رڼا را پيدا شوه ، او په ډيره بې قراري سره يې کله تيمورلنگ ته اوکله هغه وسلوال ځوان ته کتل چې د خپل لښکر څخه دلته راغلي و .

دسلطان بايزيد د سترگو تر مخ تيمورلنگ هغه کاغذ پرانست ، دا همغه کاغذ و چې علي پاشا د تيمورلنگ د لمسي په وینه

ليکلي و . کله چې تيمور لنگ هغه کاغذ لوست نو سلطان بايزيد اودهغه زوي موسي هم په هغه ليک باندي سترگي نښلولي وي. او په ډيره چټکي سره يې په وينو ليکلي دا کاغذ ولوست . په دې کاغذ کې ليکل شوي و :
تيمورلنگه ! ته دخپلو وينه تويونکو ارزوگانو له پاره يو حيله ناک ، ظالم او د انساني اخلاقو نه عاري انسان يې . ته د خير وشر تر منځه د توپير نه خبر نه يې . ته کولي شي په لارو کې صليبونه و دروي او په لاسونو کې خلکو ته دمخونو دټک و هلو پوهه و لري ، اي د سمرقند ليوه ! واوره ! هغه خبر چې زه ددې ليک په واسطه تا ته درکول غواړم ، دهغه په اوريدو به ستا حهره په خولو کې ډوبه شي او ستا په سترگو کې به د فنا فکر را خپور شي . اوستا حال به په تيرو کې د بيدونکي ويني په خير وگرځي .

تيمور لنگه ! ستا ژوند په وينه تويونکو تعبيرونو باندي ولاړ دي ،ته د نورو د وينو په واسطه د خپلو غوښتنواو هيلو رنگينونکي يې ، خون ما ستا د خان آينه کې زنگ او ستا د روح په ساغر کې زهر وا چول .
دا ليک زه علي پاشا تاته ليکم . تا به اوريدلي وي چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم يو سالار دي. تيمورلنگه ، علي پاشا به ستا له پاره د زهر و يوه بگوله ، اودسلطان بايزيد له پاره د هغه يو خدمت گار او دهغه په غم کې دهغه ملگري او دهغه ممنون او مشکور زوي اوسي .

تيمورلنگه ! داليک چې دا اوس يې ته لولي ، ما ستا دلسمي ، ستا د وليعهد محمد په وينه ليکلي دي ، د انقري به جنگ کې ما هغه ته ماتي ورکړه او هغه مې له منځه يوړ . تيمورلنگه ! اوس نو خپله اوزمونږ سوبه سره موازنه کړه ، هغه جنگ چې تا زمونږ سره پخوا وکړ نو په هغه کې تا زمونږ نژدې څلويښت زره سپاهيان له منځه يوړل ، او زمونږ محترم سلطان بايزيد دي له خانه سره قيدي کړ .

هغه جنگ چې مونږ د انقري په چاپيريال کې ستا د لمسي اوليعهد محمد سره وکړ نو به هغه کې مو ستا نژدې دوه لکه فوځونه له منځه يوړل اوستا لمسي محمد مو قتل کړ . اوس ته په خپله فکر وکړه چې په دې جنگ کې څوک فاتح دي ، ته ، او که مونږه . زه پوهيرم چې ددې ليک په لوستلو سره به هغه جشن چې ته يې همدا اوس لمانځي ودروي ، اوستا جشن درول به ددې خبرې گواه وي چې تاته فتح نه بلکه ماته درکړل شوي ده .

تيمورلنگه ! ته څه فکر کوي چې ته به زمونږ دترکانو جرأت هسي په توکو مسخرو باندي واخلي ؟ او زمونږ د تاريخ طلايي باب به له يوه سره له منځه يوسي ، هيڅکله هم نه ، مونږ دخپلي زمکي امينان يو ، تيمورلنگه ! اوس خو اصل جنگ پيل شو ، يواځي دوه دري کاله نه ، بلکه مونږ تر پيريو پيريو پوري ستا سره دمقابلي توان لرو. زمونږ د سلطان په پنجره کې د بندولو څخه تا څه فکر کړي چې ته به فاتح وگرځي ؟ مونږ به دلوح و قلم رڼا شو او تا به تعقيب کړو . تيمورلنگه ! مونږ په خپلو کوڅو کې د وينو خوب ، په سترگو کې لوړه او ناروغتيا نخونکي نه شو کتلي .

تيمور لنگه ! ما علي پاشا اود سلطان بايزيد زوي وليعهد محمد د خپلو لښکرو سره ستا لمسي اوستا لښکر له منځه يوړ . او اوس بيرته د هيلس ددرياب څخه تير شوي يو او په غرنيو لمنو کې ځاي په ځاي شوي يو . که چيري ته دخپل لمسي د انتقام اخستلو جرأت لري نوبيا را مخته شه ، ملا و تړه او دغه غرنيو لمنو ته را ننوځه چې مونږ په کې همدا اوس موجود يو . زه تاته دمقابلي بلنه درکوم . که چيري تا له مونږه سره په دې غرنيو سيمو کې جنگ وکړ نو په خداي سوگند چې مونږ به ستا د گوتو سرونو د وينو په چينو باندي بدل کړو .

زه پوهيرم چې زما د ليک په لوستلو سره به ستا د دعا په لاس کې غم ، انديښني او مصيبت نه اخوا نور څه پاته نه شي . اي په مسلمان قوم باندي جبرکونکيه سوداگره ! واوره ! ، دا د ستر خداي له اړخه عذاب وگڼه . تيمور لنگه ! ته د اسلامي امت ډير ستر دښمن يې ، ته تل د خپلو له پاره د شپي صليب دروي ، ته د غمونو په دې وخت کې دمسلمانانو له پاره تل دترخي وژونکي دوا گولي تياروي ، اوس نو دمرگ دغه نشتر ، اودا وينه تويونه لږ څه د خان له پاره هم قبوله کړه ، تيمورلنگه ! ته فاتح نه يې بلکه مفتوح يې ، مونږ تاته ډير بده ماتي درکړي ، تا زمونږ څلويښت زره عسکر له منځه وړي خو مونږ ستا دوه لکه له منځه يوړل ، خوتيمورلنگه ! مونږ تښتيدلي نه يو . همدلته يو ، که چيري همت لري نو دغه غرنيو لمنو ته راشه او بيا مقابله و گوره .

د علي پاشا دغه خط چې د تيمورلنگ د لمسي په وينه يې ليکلي و همدلته ختم شو . ددې ليک د لوستلو نه وروسته د تيمورلنگ حالات داسي بدل شول لکه داسمان څخه چې پرې تندر را نازل شوي وي ، داسي احساس کيده چې د هغه د ذات دداخلي دنيا ټولي سطحې دي خبر لږزولي او توتېه توتېه کړي وي .

دخط د لوستلو وروسته تيمورلنگ دلش په قسم زيړ و گرزيد ، او چپ شو . دهغه سر لاندي پريوتې و . په دې وخت کې په ډيره ارامه توگه سلطان بايزيد هغه ته وويل :

تيمورلنگه ! تر اوسه پوري په ترکانو کې داسي ځوانان شته چې د خپلي خاوري څخه دگلبن د جوړولو په فن ښه پوهيري .

تیمورلنگ د سلطان بایزید ددی خبرو خوا ب ورنه کړ ، چپ چاپ او په غم کې ډوب پر خپل ځای ناست و . نو سلطان بایزید یو ځل بیا تیمورلنگ ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تیمورلنگه ! وخت ټول عمر یو شانته نه وي . زه تا دخپله ځانه سره بندي کړې يم . بې شکه چې دا به ستا کامیابي او برې وي ، خو هغه ضربه چې زما زوي علي پاشا تاسې ته درکړې ده هغه هم کمه نه ده . دې ته د قدرت احتساب وايي او دا د خدای له اړخه مکافات وگڼه . تیمورلنگه ! زه پوهیږم چې ددې خبر نه وروسته به ته جشن و دروي ، په دې خاطر ما ته اجازه راکړه چې خپلې پنجرې ته ولاړ شم ، له ماسره دې خپل ساتونکي ولېږه .

تیمورلنگ په خوله څه و نه ويل ، خپلو څو کسو ساتونکو ته یې اشاره وکړه ، او هغوي سلطان او دهغه زوي موسي د پنجرې په لور یوړل او هلته یې بند کړل. موسي دخپل پلار د پنجرې مخته کیناست .

سلطان په پنجرې کې ناست په څه فکرونو کې ډوب و ، ناڅاپه په سجده شو او په ډیره عاجزۍ سره یې خدای ته سوال وکړ . اي قدوس خدایه ! اي مهربانه خالقه ! يا حي يا قيوم ! تا په څومره بڼه توگه ظالمانو ته د هغوي د کړو سزا په همدې زمکه باندې ورکړه ، اي زما ربه ! تا چې زمونږ نصرت او کومک کړې زه ستا د ډیر عاجز بنده په حیث دهغې ډیر زیات شکر کونکي او ممنون يم .

ددې سره سم سلطان د سجدې څخه را پورته شو او بیا پر خپل ځای تر ډیره پورې په فکر کې ډوب ناست و چې یو ناڅاپه ورته فکر راغی ، او داوسپني د پنجرې څخه یې بیرون کتل او ویل یې :

علي پاشا زويه ! تا د وطن گټو ته تازه روح او نوي جرأت ورکړ . تا څومره په حکمت سره دښمن په خپلو وینوکې لت پت کړ . اي زما دقوم او ناموس ساتونکيه ! زه ستا جرأت ، میراني ، شجاعت او بهادری ته سلام کوم . زويه ! تا په څومره بڼه کمال سره د تیمورلنگ فکر ونه خپاره کړل ، او دهغه اطمینان او ډاډ دي په وینوکې و لمباوه ، دهغه د فوځ غرور دي ور مات کړ ، او دهغه امیدونه او هیلې دي په ویره او بې غیرتۍ بدلې کړې ، زما زويه ! ته رښتیا هم دخپلو زمکو د ازادۍ یو ستر عزت ، دخپل وطن د قوت او عظمت ستره نښه یی . زه یو ځل بیا ستا ځان ځارني ، ستا سر تیري ، ستا عظمت او ستا جرأت ته سلام وړاندې کوم .

سلطان تردې ځایه خپل فکر کې روان و خو ودرید ، ځکه چې هغه ته د تیمورلنگ د لښکر څخه د کومي بڼې د تکلیف چیغې ، ژړا او په زوره زوره واویلا تر غوږو شوه ، په دې وخت کې سلطان د خپل ځان سره نژدې ناست خپل زوي موسي ته غوښتل څه ووايي چې ټکان یې و خور . ځکه چې د سلطان بڼه ډسپنا دهغه دپنجرې په لور را روانه وه .

څنگه چې دسلطان زوي خپل ناسکه مور ډسپنا د پنجرې په لور را روانه وکتله ، نو دهغې د عزت او دهغې عظمت په خاطر د خپله ځایه پورته شو . ډسپنا را نژدې شوه او په خندا یې موسي ته د بیرته کیناستو اشاره وکړه ، او په ډیره خوشحاله خوله یې موسي ته وویل :

زما زويه ! په خپل ځای کینه !

تر څنگ یې ډسپنا په خپله هم په لوڅه زمکه کیناسته ، او د سلطان بایزید اوسپنيزې پنجرې ته یې تکیه وکړه ، خو پخوا له دې چې سلطان ورته څه ووايي ډسپنا ورته مخ کړ او ویی ویل :

ما ته تیمورلنگ د بندي خانې او غلامۍ څخه ازادۍ راکړه او ستا تر څنگ یې داوسیدو حکم راته وکړ . اوس به زه دخپل زوي موسي په څیر ستا د پنجرې تر څنگ ناسته يم او ستا خدمت به کوم .

د ډسپنا په دې خبرو باندې د سلطان په مخ د اطمینان او ډاډ نښې را ښکاره شوي .

ډسپنا ! ته یې اورې کومه بڼه ژاړي ، چیغې وهی ، ..ایا تو پوهیږي چې دا به څوک وي ؟

دسلطان بایزید په دې خبره ډسپنا په ډیره ارامه توگه او په محبت سره سلطان ته وویل چې :

هغه بڼې چې ژړا او واویلا کوي هغه یوه د تیمورلنگ نگور ، دهغه د لمسی محمد بڼه اوبله د مرشوي ولیعهد مور ده . هغوي ته دعلي پاشا په لاسو دتیمورلنگ د لمسي د وژلو خبر ورکړل شوي دي .

سلطان بایزید یلدرم تر یوه وخت پورې چپ ناست و . خو وروسته یې بیا ډسپنا ته وویلي :

ډسپنا ! زما زوي علي پاشا تیمورلنگ ته یولیک را استولي دي . کیدی شي د خط د مضمون په اړه به تاته چا څه ویلي وي ، کله یې چې دا خط تیمورلنگ ته راوست ، نو په هغه وخت کې هغه جشن لمانځه ، زه هم هلته د تیمورلنگ تر څنگ ناست وم ،

ما هم هغه خط ولوست ، هغه لیک علي پاشا د تیمورلنگ د لمسی په وینه باندې لیکلي و او رالیرلي یی و . په هغه کې یی

ورته لیکلي و چې که تا زمونږ څلوېښت زره عسکر وژلي نو ما ستا دوه لکه له منځه وړي دي ، هغه په دغه لیک کې

تیمورلنگ ته چلنج هم ورکړي و چې که رښتیا هم جنگجو وی نو د هیلېس ددریاب څخه دې را تیر شي او دغرونو دغه لمنو ته دې دجنگ او انتقام له پاره راشي . زه او ولیعهد محمد به ورته منتظر اوسو . ډسپنا ! گوره چې تیمورلنگ به دعلي پاشا

ددې ليک ځواب څه ډول ورکوي ، ايا دهغه پر خلاف به کوم عمل کوي او يا دهغه پر خلاف به دغه غرنی سيمي چي علي پاشا او زما زوي محمد په کي دي ، محاصره کوي .
په دي وخت کي د ډسپنا په مخ باندې خندا را خپره شوه . بيا يې سلطان ته وويلي :
درونده سلطانه ! دا تيمورلنگ هيڅ هم نه شي کولي ، هغه د علي پاشا چلنج نه دي منلي ، بلکه زه به تا ته دا ډاگيزه کړم چي تيمورلنگ خپل لښکر ته د سمرقند په لور د کوچ کولو حکم کړي دي . کيداي شي هغوي د هيلس ددرياب په غاړه په غرنيو لمنو کي د علي پاشا او وليعهد سره مخامخ کيدل نه غواړي ، زه فکر کوم چي په همدې خاطر هغه ددي ځايه دکوچ کول تابيا کړي ده ، هغه ددي نه ويريزي چي هسي نه چي علي پاشا او وليعهد محمد پر هغوي دلته هم يرغل را نه وړي . او ددي لښکر ته نه تلافی کونکي زيان ور ورسوي .
د ډسپنا دا خبره سهي ثابته شوه ، ځکه چي لږه شيبه وروسته تيمورلنگ خپل پراو ختم کړ او هر څه يې په اوبنانو او نور و باريونکو حيواناتو باندې بار کړل او هغه اته لکه لښکر يې چي د سمرقند څخه له ځانه سره راوستي و او په هغه لښکر کي دخوشحالی نغاري و هل کيدی او د سوبي او فتحي جشنونو له پاره په کي تيارې نيول کيده ، اوس د هغې څخه د تيمورلنگ دلسمي په گډون دوه لکه له منځه تللي و . کله چي تيمورلنگ د شپږو لکو لښکرو سره بيرته د سمرقند په لور ته ، نو بيا په هغه لښکر کي يې د خپل لمسي په غم کي توري جندي پورته کړي وې . او هرې لوري ته چپه چپتيا وه .
پرلپسي لري

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲۹مه)

مکمل غيرسياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هيواد گود تيمور څوک دي ؟

اوس تاسي ددي تاريخي ناول نهه ويشتمه برخه لولئ :

پرلپسي **** ۵۲

هسي خوتيمورلنگ فکر کاوه چي هغه دترکي عثمانيانو سلطنت ورختم کړي او اوس د سمرقند په لور روان دي ، ځکه چي سلطان بايزيد دهغه سره بندي و او دسلطان زوي هم دهغه سره روان و . د سلطان سپه سالار علي پاشا او دهغه زوي وليعهد دسترگونه ورک و . او ريښتيا هم په څرگنده توگه داسي بريښيده چي د عثمانيانو سلطنت د تل له پاره له منځه ولاړ . خور اتلونکي وختو ډيره ژر دا خبره غلطه ثابته کړه . خوبيا هم هغه وخت چي تيمورلنگ په عثماني سلطنت باندی گذار وکړ او بيرته سمرقند ته روان و نو په اروپا کي ډيرو دښمنانو دهمدي حالاتو انتظار کاوه ، او غوښتل يې چي دترکانو څخه خپلي د لاسه تللي زمکي بيرته واخلي .
که څه دا دهغوي له پاره ډيره خطرناکه مرحله او خطرناکه لوبه وه . خوبيا هم هنگري ، بلغاريه ، دالاجي ، او ډيرو نورو زمکو کي بغاوتونو او سرکشيو سرونه را پورته کړل . يعني هغوي د تيمورلنگ د حملې په اساس عثماني ترکان د تل له پاره مړه تصور کړي و .

خو د ترکانو د ژوند قوت او نمو په حیرانونکي توګه څه ځانګړتیاوي لري . ډیر ځله به پوهانو ددی امپراطوری د تباهی وړاند وینه کوله خو بیا به هم دا سلطنت قایم او دايم و. ولایت ولایت ددی سلطنت څخه جدا شوی هم دي خوبیا به هم ترک عثمانی سلطنت په پراخه زمکه باندې په پوره عزم اوددبده کې قایم او دايم و. ډیر زیات داسې هم کتل شویدی چې عثمانی حکمرانان ، که هر څومره هم ډیر کم د حکمرانی په ځانګړتیاو باندې متصف و خو دخپلې تورې په زور یې تل مفتوحه رعایا ارام کړي دي . د حیرانتیا خبره ده چې عزت او وقار که هر څومره پاته شوني څیز نه دي او که دهغوي ځواک څومره هم متزلزل و خوبیایي هم خپل ځواک په ځای ساتلي او دد بنمن په مقابل کې خم شوي نه دي.

کله چې د تیمورلنگ لښکر د فاسفورس د بحیرې د جنوبي ساحل څخه تیریده او عثمانی سلطنت د خوب څخه رابیداریده او په خپلو دلاسه تلوو مفتوحه اروپایي سیمو باندې یې بیا د ولکي کولو هڅې کولې ، نو هر چا دا فکر کاوه چې د تیمورلنگ ددی ضربې په واسطه عثمانی سلطنت نور له منځه تللي دي ، خو قدرت د ترکانو په وجودونو کې د ژوند نوې نښې نښانې راپیدا کړې او په ډیره لږه موده کې د سلطان بایزیدلرم زوي ولیعهد محمد دخپل ځواک او وړتیا په سبب ټولې هغه سیمې بیرته د عثمانی سلطنت برخې وګرځولې چې ترې جلا شوي وي. عثمانی سلطنت د تیمورلنگ ددی تباه کونکي گذار څخه هم و نه مړ . بلکه خپل ځواکونه یې بیرته سره راټول کړل اود پخوا څخه یې زیاد په پوره شجاعت او میرانې سره داسې کارونه تر سره کړل چې تاریخ یې مثال نه لري اودا ټول د علي پاشا او ولیعهد محمد دیوځای کار کولو ، د هغوي دپوهې ، شجاعت ، زړه وړتیا او میرانې په سبب وشول. مشهور یوناني تاریخ پوه «فئلي» د عثمانی سلطنت حیرانونکي ځواک او کمزورتیا څخه بیرته ځواک ته د راګرځیدو په هکله ډیر څه لیکلي دي لکه چې وایي :

د عثمانی ترکانو د حکومت جوړښت ، په عیسایي ډیره کيو سیمو باندې د ډیرو لږو مسلمانانو حمله او دهغوي سیمې لاندې کول او پر هغوي باندې بریايوي تر لاسه کول او د متمدنو هیوادونو د اوسیدونکو په مقابل کې د غیرمتمدنو قومونو دوباره ابادول د هغوي اخیښت مثال دي .

هغه مخته لیکي چې:

ددې تر مخه، گات، جرمنیانو او رومیانو هم د همداسې ځواک او قوت څرګندونه کړې وه ، اوداسې حکومتونه یې جوړ کړي و لکه څنګه چې د عثمانی سلطنت تر ولکي لاندې مختلف قومونه، رنگونه او نژادونه سره راټول او اباد شوي و . خو د گات ، جرمنیانو ، رومیانو او ترکانو تر منځ ډیر زیات توپیر موجود دی .

هغه لیکي چې : گاتیانو ، جرمنیانو او رومیانو خپل رعیت په زور دخپلې سلطې لاندې راټول کړي و خود ترکانو کار څه بل منګه و . ځکه چې هغوي تر خپل بیرغ لاندې بې شمیره مسلمان او عیسایي قبایل راټول او دهغوي تر منځ یې داسې ټولنه جوړه کړې وه چې په خوشحالی سره یې دهغوي محکمي او پریکړې منلې . په ډیر عزت او احترام سره یې عثمانیانو او دهغوي ځای ناستو ته کتل او همدا دهغوي د فوقیت او لوړتیا ثبوت و. که څه هم څه نورو وحشي قومونو هم همداسې په زور ځواک تر لاسه کړي و او شتمن ولایتونه یې یو په بل پسې نیول. خو

هغه ټول دهغوي په عيش او عشرت او بداخلاقيو كې مصرفيدل. عثمانيانو د خپل عظمت ، ځواک او خپلې برترۍ له پاره د انسانيت لورتيا معيار وگرځوله ، او په ډيرې نيكې طريقي سره يې د خپل لاس لاندي مختلف قومونه خوشحاله او هوسا و ساتل .

فني مخته ليكي چې : د عثمانيانو لمړۍ پادشا اورخان او دهغه ورور علاؤالدين و . دوي دحکومت په نظم او جوړښت كې ډيره زياته پوهه درلوده ، هغوي د عدل ، تنظيم او فوځي امورو له پاره خپلو لښكرو ته ځانگړي روزينز نظام جوړ كړی و . او دا دعثماني سلطنت د ځواک سر چينه شميرل كيږي . دې خلکو د عثماني سلطنت تر واک لاندي دخپلو خپلوانو ، دوستانو او دخپل مورني وطن سره خپل ټول اړيكي پرې كړي و او يواځي او يوځي دسلطان په لمن كې سره راټول شوی و . دهغي فرمانبردار او پر هغه يې وياړ محسوساوه .

بيا ددهغوي دنوري زياتي حوصلي په خاطر د عثماني ترك سلاطينو له اړخه هغوي ته ځانگړي روزنه ، تربيه ، ترقي ، اعزاز ، او مراتب ورکول كيدل ، چې دهغي په واسطه دهغوي په حوصلو كې ، دهغوي په ولولو كې ډاډ او دهغوي په هيلو كې يوه نوي جذبه را ټوكيده ، او د هر وخت نه په زيات د عثماني ترکانو تابع او مطيع گرزيدل . داد عثماني ترکانو داخلامي ، تمدني او دهغوي د كړچار ، دهغوي د صاف او پاک سلوك اغيزو چې مسلمانان او عيسايانو دوه مختلف النوع قومونه په يوې لومې كې داسې را نښتي و لكه څنگه چې يو وخت دروم په شهنشاهيت كې ټول ولايتونه تر يوه مركزه پورې تړل شوي او متحد و . دې خلکو سلطاني بيرغ په فاتحانه توگه رپاوه ، اودهغدي بيرغ په رپيدو سره د اسيا تر زره او د اروپا او افريقا تر ساحلونو پورې ورسيدل .

په هر صورت دا يوه پريكړې خبره ده چې كله چې هم عثماني ترکان په كوم ازميښت كې اچول شوي دي نوهغوي د يوه نوي ځواک سره بېرته ظهور كړي دي ، او همدا ډول حالات په دغه وخت كې هم تکرار شول . تيمورلنگ دخپلو اتو لكو فوځونو په واسطه دعثمانيانو سلطنت تباه كړ ، دهغوي سلطان يې ونيوه ، او دخپله ځانه سره يې سمرقند ته روان كړی و . خود عثماني سلطنت رعب او دبدبه په همغو سيمو كې لا هماغسې پاته وه . او ددې ځواک دبېرته راپورته كولو ټول كړه وړه د علي پاشا او وليعهد دپوهي ، اتحاد ، زړه ورتيا ، شجاعت ، او ځان ځارنی پورې رانغښتي و .

دبلي خوانه كله چې اروپايانو ته خبر ورسيد چې بايزيد يلدرم د تيمورلنگ له خوا بندي شوي دي او هغه يې د اوسپني په پنجره كې بندي له ځانه سره سمرقند ته روان كړي دي نو په اروپا كې دخواونيو له پاره د فتح اوسوبي جشن لمانځل كيده . كله چې هغوي ته دا خبر را ورسيد چې د عثماني سلطنت د تيمورلنگ له خوا بلکل تر پښو لاندي شوی دي نو هغوي د عثماني ترکانو څخه دبدلي داخستلو هوډ وكړ .

ددې مقصد له پاره اروپايي صليبيانو يو ځل بيا خپل ځواک سره را ټول كړ . او دټولو ځواكونو تر منځ دخپلمنځي سلا مشورو وروسته دا پريكړه وشوه چې يو ستر لښكر ، لكه د پخوا په څير ، د نايكوپولس د ښار په څنډو كې سره راټول كړي . اول د ترکانو تر ولكي لاندي ټولې اروپايي سيمي بېرته ترخپلي ولكي لاندي راوړي ، هلته خپل ځانونه منظم او ځواکونه منسجم كړي ، اودهغي وروسته د فاسفورس د بحيري څخه تير شي او د ترکانو اسياي

مرکز د تباهي او بربادي وروسته ولکه کړی او په دې تر تیب د عثمانی ترکانو ټوله سیمه تر خپلې ولکې لاندې راوړي .

هغوي دخپلو ارادو د پوره کولو له پاره په ډیره چټکه توگه صلیبي ځواکونه سره را ټول کړل او د نایکوپولس د ښار سره یې ځای په ځای کړل .

که څه هم تیمورلنگ په خپل فکر کې عثمانی سلطنت له منځه وړي و ، خودا دهغه خام خیالي وه ، ځکه د تیمورلنگ د مړینې وروسته پخپله دهغه سلطنت او پادشاهي دوری وړي شوه ، خو دسلطان بایزید د مړینې وروسته دهغه سلطنت نور هم ځواکمن او قوي را څرگند شو .

د بایزید د نیولو اودهغې د مړینې وروسته ترکانو ته داسې یو شجاع ، با انصافه ، زړه ور ، زغم کونکي او ازاد فکره سلطان ته اړتیا وه چې د تیمورلنگ دمظالمو او تیريو تلافی وکړای شي او عثمانی سلطنت بیرته خپل هغه عروج او لوړتیا و ته ورسوی چې د تیمورلنگ د یرغل دمخه و .

د سلطان بایزید یلدرم په زوي ولیعهد محمد کې دا ټولې خوبباني را ټولې شوي وې ، یونانیانو به دې ولیعهد ته د اوبس په څیر د ازاد مزاج خاوند وایه . عثمانی سلطنت چې څومره دخپلو اخلاقو او اسلافو د جنګي وړتیا و احسان مند دي نو همغومره د ولیعهد محمد د نکاوت ، او محتاط طبیعت احسان مند هم دی ..

هیڅ شاهي کورنی دداسې نکي حکمرانانو او ځای ناستو په پرلپسې والي باندې دومره ویاړ نه شي کولې لکه څومره چې عثمانی سلطنت حکمرانانو په څوارلسمه ، پنځلسمه ، شپاړسمه او اولسمه پیړۍ کې شهرت پیدا کړ او خپل سلطنت یې عروج ته ورساوه .

د عثمانیانو عروج د سلطان اورخان څخه پیل شوي و، چې دخپل پلار عثمان وروسته یې دعثمانی سلطنت دنسب ډبره کینښوده ، دهغې کورنی دویم کس چې د جنگ په ډگرونو کې یې دښمن ډیرې ډیرې را وپرخول هغه مراد اول دي ، دریم یې سلطان بایزید یلدرم دي چې د نایکوپولس په میدانو کې یې د صلیبیانو متحده ځواک ته ماتې ورکړه او هغوي یې دپوره تباهي سره مخ کړل . څلورم کس د بایزیدیلدرم زوي ولیعهد محمد و چې د ترکانو درالویدلي مانی معمار دي . پنځم یې مراد ثاني دي چې سکندريې پرې نښود چې د ترکانو پر خلاف د سترگو د راپورته کولو جرأت هم ونه کړي . شپږم یې محمد ثاني دي چې قسطنطنیه یې ونیوله او د عثمانی سلطنت برخه یې و گرځوله ، اوم یې اول سلیم دي چې کردستان ، سوریه او مصر یې د عثمانی سلطنت برخه وگرځول ، او اتم یې سلیمان عالیشان دي چې نه یواځې د موهاکو د میدانو فاتح و بلکه دویانا دروازه یې هم ور وهله ، او دسمندرونو له لارې یې دخپل امیر البحر په تعاون سره د اروپایانو ټول بحري ځواکونه سره مات رامات کړل .

په هیڅ هیواد کې په پرلپسې توگه داسې ځاېناستي نه دي تیر شوي اونه دداسې حکمرانانو د ځای ناستو له اړخه دوه پیړۍ په پرلپسې توگه حکومت شوي او خپلې واکمنۍ ته یې پراختیا ورکړي ده .

علي پاشا او ولي عهد محمد دهیلس ددریاب دي غاړې ته په غرنیو لمنو کې قیام وکړ ، دهغوي سره د خوراک څښا ک کافي ذخیره موجوده وه . وسله یې هم په کافي اندازه درلوده ، نو هغوي ډاډمن و خو بیا تر اوسه پورې هغوي ته

د تیمورلنگ له اړخه کوم عکس العمل رانغی ، خو ددې سره سره دوي هيله من و او دهمدې له پاره يې خپل تکره جاسوسان ټاکلي و.

علي پاشا د تیمورلنگ لمسی وژلي و او بيا يې د هغه په وینه تیمورلنگ ته د سپکاوي ډک ليک ليکلي و او وراستولي يې و . په دې خاطر علي پاشا او وليعهد محمد د تیمورلنگ له اړخه دکومي ناخاپي يرغل اويا شپيني يرغل منتظر و . او هر وخت يې دا خطر هم احساساوه . نو په دې خاطر دهر ناخاپي يرغل په مقابل کې تيار ولاړو .

***** ۵۳

يوه ورځ د ماينام دمخه علي پاشا او وليعهد محمد دواړه ولاړ و اود لښکرو له پاره يې د ډوډۍ دتیارولو څارنه کوله چې څو کسه سپاره دهغوي لوري ته په گړندی توگه را ورسيدل . هغوي علي پاشا او وليعهد محمد ته درارسيدو سره سم خپل آسونه ودرول او دخپلو اسونو څخه رابښکته شول . علي پاشا او وليعهد محمد هغوي دواړه و پيژندل ، هغوي ډير باوري مخبران وو . دهغوي په لور په کتلو سره علي پاشا او وليعهد محمد دواړه ډير هيله من شوي و او په پلټونکي توگه يې خپلو مخبرانو ته کتل . دخپلو اسونو څخه درا بښکته کيدو سره سم دهغو مخبرانو څخه يوه وويل :

سلطان محمد بن بايزيد: اودروند امير علي پاشا ! تاسې دواړو ته دوه ډير بد خبرونه او دوه ډير ښه خبرونه مونږ له ځانه سره لرو .

څرنگه چې راغلي مخبر وليعهد محمد ته د سلطان خطاب وکړ نو وليعهد محمد هغه ته په ډيرو خيره سترگو وکتل ، مخبر هم په همغه ډول هغوي ته وکتل او ورته يې وويل :

سلطان محمد بن بايزيد ! زه ستا دسترگو په کتلو باندې پوه شوم خوزه د حقيقت څخه کار اخلم ، هغه څلور خبرونه مې چې له ځانه سره راوړي دي نو دهمغې خبرونو په بنسټ مې تاته د سلطان په نامه خطاب کړې . لمړۍ دوه ښه خبرونه درته او ايم او بيا به دوه خراب خبرونه چې زمونږ له پاره زيانمن ثابتيري درته واورم .

ښه خبرونه دادې چې د بروصي په ښار کې د سلطنت ټول اراکين راټول شوي دي ، دهغوي دا غونډه محترم برهان الدين را بللي وه ، په دې غونډه کې ټولو په يوه خوله ته د سلطان په څير و ټاکلي ، ځکه کوم حالات او واقعات چې مخته راځي د هغې په مطابق تیمورلنگ زمونږ سلطان نه را خوشی کوي ، نو دهغه په نه موجوديت کې بل څوک ، پرته له تا نشته چې د سلطنت امور مخته بوځي ، او بيروني يرغلگرو څخه د هيواد دفاع وکړي ، په همدې خاطر په بروصي کې د سلطنت اراکينو د برهان الدين په مشرۍ غونډه وکړه او تاسې يې د سلطان په حيث و ټاکلئ ، شونې ده چې برهان الدين پخپله ستاسې په خدمت کې حاضر شي اودا خبر تاسې ته واوړوي .

دې خبر په وليعهد محمد باندې ډير بد اغيز وکړ ، تر ډيره پورې په خپل ځاي ولاړ و او خپلې شوندي يې چيچلي ، ځکه په دې خبر کې د سلطان بايزيد نيول او بندي کول هم شامل و . بيا وروسته وليعهد په ژراشو په زمکه کينااست ، بيا يې د زمکې په تيرلوړه ځاي باندې سجده وکړه ، او په ډيره عاجزۍ او انکسارۍ سره يې وويل :

ای زما خدایه! زه ستادیر عاجز او مسکین بنده یم، زما ارزو سلطانی او حکمرانی نه ده. خوای خدایه! که چیری خلکو زه ددی منصب له پاره ټاکلي یم نو ای پروردگاره! ماته استطاعت، استقامت، او همت را په برخه کړه ترڅو زه خپل قوم او ولس ددغه مصیبتونو، غمونو، تیاریو او توپانو څخه به بري سره بیرون کړم. ای پروردگاره! زما قوم همداوس په ډیرو مصیبتونو، تکلیفونو او غمونو کې اخته دي نو ماته همت او قدرت را په برخه کړه، زما سره نصرت وکړه ترڅو دهغوخلکو پر خلاف توره وگرځم چې په ستره بیدیا کې خلیدا سپورمی او شګي اوبه گڼي. ای پروردگاره! زما سره کومک وکړه چې ستاد همدې نصرت په واسطه دخپل قوم له پاره په دې تیاری لاری کې منزل ته درسیدو له پاره روښنای ولټوم.....

ولیعهد ددې دعا وروست چپ شو. را پورته شو، خپلي سترګې یې په خپلي لنگی باندې وچې کړې، د ولیعهد ددې حالت په کتلو باندې علي پاشا هم ژرغونی و خو وروسته بیا علي پاشا ورته وویل: په دې غرنیو لمنو کې دهر چا دمخه زه تاته د سلطان کیدو مبارکي وایم، سلطان محمده! زه له تاسره ژمنه کوم چې هغه نا هیلې چې د تیمورلنگ په واسطه پیدا شوي ده نو ډیر ژر به مونږ دا دویری او خوف غلام لري و غورزوو، خپل پخواني عظمت اولورتیا به بیرته را وگرځوو. درونده سلطانه! د سلطان په حیث ستاد ټاکلو سره سم زه دا ژمنه کوم چې زه به دخپلي وینې تر اخري څاڅکي پورې دخپل قوم او ولس د ښیګڼې له پاره خپل **ژوند وقف کړم**.

د علي پاشا په دې خبرو باندې محمد چپ شو خو کله چې علي پاشا چپ شو نو بیایي علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل: علي پاشا وروره! ماته به ته یواځې ورور او یا محمد وای.

ددخبرې وروسته ولیعهد محمد چپ شو خو غوښتل یې نور څه هم ووايي خو علي پاشا یې خبرې غوڅي کړې او ورته یې وویل:

درونده سلطانه! تر هغې چې د خطاب کولو پوښتنه را ولاړیږي، نو زه به تاته سلطان وایم، کله چې ته د قوم له اړخه سلطان وټاکل شوي نو بیا علي پاشا څوک دي چې هغه به تاته سلطان نه وایي. او لکه څنګه مي چې دپوره ریښتونولي سره د بایزیدیلدرم سره هر ډول ځان ځارنه کړي ده په همدې ترتیب به یې له تاسره هم وکړم. د علي پاشا په دې خبرو باندې سلطان محمد خوشحاله شو او علي پاشا ته یې وویل:

زما درونده وروره! څه چې ته وایي هغه وایه، ځکه چې ماته څرګنده ده چې ته د ملت د ښیګڼې او پرمختګ له پاره زما څخه ډیر مصروف یی. زما وروره! په دغو نامساعدو حالاتو کې، په ډیرو بدو وختو کې یواځې ته زما ښې لاس یې، همداته زما ځواک یې، او همداته زما مټ یې، زما تر مخه همداته یواځني شخصیت یې چې د خدای نه وروسته پرې باور او اعتماد سره په دښمن باندې دگذار کولو همت او قوت را کي پیدا کیري. زما وروره! راغلیو مخبرانو لا تر اوسه پورې یوه خبره کړې ده، او تر اوسه دهغوي سره درې نور مهم خبرونه هم شته. را ځه چې دهغوي څخه هغه خبرونه هم واورو. بیا به دواړه ورورنه کینو او یواځې به د راتلونکي له پاره پلان جوړ کړو.

سلطان محمد، دعلي پاشا نه مخ مخبرانو لوري ته کړ او دهغو څخه هغه يوه چې خبره کوله هغه ته يې وويل:

ستا دوينا په اساس يو خبر خو بڼه و چې تامونږ ته وويلې، خو تا په پيل کې ويلي و چې دوه بڼه خبرونه دي، بل بڼه خبر څه دي؟

په ځواب کې مخبر ورته وويلې: هغه بل بڼه خبر چې غواړم تاسې ته يې واوروم چې هغه خط چې علي پاشا د تيمورلنگ له پاره دهغه دلمسي په وينه ليکلي او ور استولي و، تيمورلنگ دهغې په لوستلو باندې ولرزيد، دهغې ليک په لوست سره، داسې وگڼي، چې دتيمورلنگ ملا ور ماته شوه. تر ډيره پورې هغه دخبرو اترو څخه وتلي و. گونگ ناست و. هغه وخت چې ليک هغه ته ورکړ شو نو هغه د جشن په مستيو کې مست و او زمونږ سلطان بايزيد يلدزم هم دهغه به څنگ کې ناست و نو دعلي پاشا د ليک په لوستلو باندې زمونږ دسلطان په مخ باندې د خوشحالي نښې راښکاره شوې.

درونده سلطانه! په دې ليک کې علي پاشا تيمورلنگ ته په غرنيو لمنوکې د خپل ځاي ځيگي په اړه هم پوره معلومات ورکړي و. خو دهغو غرنيو سيمو ته د راتگ پر ځاي تيمورلنگ د سمرقند په لور خپل فوځ ته دکوچ کولو حکم وکړ. او هغه لښکر چې د سمرقند څخه يې دعثماني سلطنت د نيولو د خوشحاليو نغاري وهلي اوس بيرته د سمرقند په لور به ژړا او فرياد سره دتورو جنډو تر سيوري لاندې روان دي. په دې لښکر کې دعلي پاشا په لاسو دتيمورلنگ د وژل شوي وليعهد مور، خانزاده، هم ورگډه ده. ويل کيږي چې دتيمورلنگ په لښکر کې دهغې ژړا، واويلا، چغو او سورو په خپله تيمورلنگ څخه ليوڼي جوړ کړي دي.

ددې مخبر دخبرو په منځ کې سلطان محمد وويل:

داسې وگڼه چې دا خبر دهغه لمري خبر څخه هم ډير خوشحاله ونکي دي. نو که چيري تيمورلنگ دخپل لښکر سره يو ځاي د سمرقند په لور خوزيدلي وي نو داسې وگڼئ چې هغه په خپل زړه کې دا گمان کړي دي چې هغه به د انقري په ميدان کې يو ځل دپه شاتگ وروسته، زمونږ دقوت خاتمه کړي وي دا دهغه خيال دي، په ترکانو باندې داسې ډير وختونه راغلي دي خو په هر وخت کې ترکان دپخوا څخه ډير ځواکمن شوي دي. اوس نو دهغه دوو خرابو خبرونو پيل وکړه ترڅو وپوهيږو چې دهغو دوو بنسو خبرونو څخه وروسته دا بد خبرونه کوم کوم دي.

دسلطان محمد به دې خبره باندې دمخبر خوله خندانه شوه او په ډير احترام يې وويل:

درونده سلطانه! ما لاتراوسه خپله خبره نه ده پوره کړې، ما چې دومره بڼه خبر اوراوه نو تا په منځ کې زما خبره غوڅه کړه. اوکه نه ما خو دهغې خبر يواځې هغه لمړنۍ برخه تاته واوروله، اصل خبره خوزه اوس کوم. دتيمورلنگ دلښکر سره يو ځاي زمونږ څه ملگري اوري راوري، کله چې هغه کوچ کاوه نو هغه وخت هم بڼي او چپ لوري ته اوهم شاته او مخې ته دهغوي څارنه کيدله، او اوس چې دهغه بڼه خبر اخري برخه ده هغه داده چې دشمال په لور دخوميلو تنگ نه وروسته په يو ځاي کې تيمورلنگ خپل فوځ ته دپراو کولو حکم وکړ. د بروصې دخزانو دلوټولو نه وروسته چې کوم څه دهغه لاس ته ورغلي و هغه يې هملته دخپل قيام په وخت کې په څو برخو وویشله. دهغوي څخه يې يوه برخه روسی او اروپايی لښکرو ته ورکړه، داروسي اوروپايي لښکر

اوس سوکه سوکه مخکی تگ کوي او د توري بحيري غاري غاري ته به ځي هلته ورته د بحر په غاړه يو دينسي سمندري بیره منتظره ولاړه ده . دغه بیره روسي او اروپايي لښکر د فاسفورس د درياب څخه تيروي او دينيوب دلته ته يي روسی ، درونده سلطانه ! تا ته به ياد وي چې د اروپا دوه شهزادگان ، سايرکن او ايکسلا ، د تيمورپه لښکر کي يوځاي شوی و ، دهغوي څخه يو يي ، سائرکن ، په جنگ کي ووژل شو . او ايکسلا خوندي دي ، او اوس همدغه ايکسلا د اروپايي ټولو ځواکونو قومندانۍ په غاړه لري . خو دروسي فوځونو قومندانۍ پخپله يو روسي سپه سالار کوي .

درونده سلطانه ! ددې خبر نوعيت په دې کي دي چې که چيري ته او علي پاشا گړندي سفر وکړي نو نو دغه روسی او اروپايي لښکر به د دينسي بحري بيري ته د ور رسيدو تر مخه ونيسي او کار به يي ورتمام کړي . نو که چيري تاسي دغه متحده لښکر د توري بحيري په غاړه له منځه يوسي نو بيا ياد ساتي چې دا خبر د سمرقند په لور د تلونکي تيمورلنگ پورې هم ور رسيري ، هغه ته لمړۍ ضربه دهغه د لمسي دمړيني ، ددوه لکو فوځونو د له منځه تللو په وخت کي ورکړل شوي دي او که خداي وغواړي نو دهغه ملا ته به دويمه ضربه د روسی او اروپايي لښکرو د ماتې په اساس ورکړل شي . زه هيله لرم چې دا خبر به تيمورلنگ له يوه سره مات کړي ، ځکه چې تيمورلنگ د ماتې خوړلو دغې سره عادت نه لري . کله چې هغه ته خبر ورکړل شو چې د انقري په شاوخوا کي د هغه لمسي بیره خرابه ماتې خوړلي او پخپله په کي هم له منځه تللي دي نو دهغه د مخ حال داسي و چې په خوله باندې نه شي بيانيدلای .

مخبر تر دې ځايه خبرې وکړي او لږ څه توقف يي وکړ . څه فکر يي وکړ ، سلطان او علي پاشا ته يي وکتل او بيا يي خپله خبره شروع کړه .

درونده سلطانه ! لمړۍ دوه بڼه خبرونه مي تاسي ته وويل : خو زمونږ سره داسي خبرونه دي چې زمونږ له پاره خطرناک گرځيداي شي . هغه درته وايم ، خو که چيري ددې خبرونو څخه هم مونږ په خپل وخت لاس وگريوان شونو زه هيله لرم چې هغه خطر ات چې زمونږ په سرونو باندې گرځي هغه به مونږ و ځنډولي شو .

لمړۍ خبر د کرمان په اړه دي . پخوا سلطان بايزيدلدم د کرمانو قوت اوځواک ځپلي و . او دکرمان حاکم د ماتې خوړولو وروسته تښتيدلي و . او دهغې ټولې سيمي سلطان بايزيدلدم په خپل سلطنت کي را گډي کړي وې ، خو دهغه وخته چې عيسايي نړۍ تيمورلنگ زمونږ پر خلاف را ولماوه ، نو تيمورلنگ زمونږ مخي ته دراتللو څخه هم ويريده ، او دخپل ځان په شاوخوا يي ځواکونه تقويه کول ، په همدې ځواکونو کي يو دکرمان حاکم هم دي .

زمونږ په لاسو د ماتې خوړلو وروسته دکرمان حاکم په خپله دتيمورلنگ دربار ته ورغلي و . او زمونږ پر خلاف يي ترې کومک غوښتي و . تيمورلنگ دهغه موجوديت دخپل ځان له پاره يو غنيمت گانه ، هغه د کرمان والي ته کومک هم ورکړ او فوځ يي هم ورسره ملگري کړ . نو اوس دکرمان والي دتيمورلنگ د ورکړل شوي ځواک سره يو ځاي يو ستر قوت راټول کړي دي .

ددې نه اخوا دا چې تيمورلنگ دکوچ کولو تر مخه دکرمان حاکم سره د يوه قاصد په واسطه اړيکي کلک کړي

هغه ته يې نورزيات مالي کومکونه هم استولي دي او دخپل لښکر څه دلکي يې هم ور ليرلي دي . تر څو د تيمورلنگ نه وروسته د کرميان حاکم زمونږ دغه پاته ځواکونه له منځه يوسي . او په راتلونکي کې ترکان ددې وړتيا و نه لري چې هغوي د تيمور د تاتاريانو پر خلاف کوم عمل وکړي . او دخپلي **ناکامی انتقام واخلې** . د کرميان حاکم ددې ځواک د تر لاسه کولو وروسته په مستی کې راغلي او هغه سيمي چې په تيرو وختو کې يې تر خپل واک لاندې درلودې پر هغوي يرغل کړې او بيرته يې ولکه کړې دي ، خواوس هغه هڅه کوي چې خپل حکومت او نظام مستحکم کړي ، زما په فکر چې د نظام د ټينگښت وروسته به هغه زمونږ پر سلطنت نوري حملي هم وکړي او زمونږ د کمزوري کولو له پاره به کار وکړي . دا لمړی بد خبر و .

دويم بد خبر په اروپا کې د صليبي ځواکونو په اړه دی . داروپا هر هيواد او هرې برخې ته دا خبر ورسيدلې دي چې د انقري سره نژدې مونږ د تيمورلنگ په مقابل کې ماته خوړلي ده . اودا چې تيمورلنگ زمونږ ځواک په مکمله توگه له منځه وړي او تر پښو لاندې کړي يې دي ، اوس د اروپا دا ځواکونه فکر کوي چې تيمورلنگ د ترکانو ټول شته او ځواک د تاتاريانو د لښکرو په واسطه پناه کړ او ترکان اوس د بيرته را پورته کيدو وړ نه دي .

دې خبرو داروپايي ځواکونو حوصلي غښتلي کړي دي ، که څه هم مونږ په پولوپ کې د راهبانو او پادريانو انجن له منځه وړي دي ځکه همغوي و چې د صليبي جنگونو له پاره يې خلک تيارول او دهمدې صليبي جنگونو پيلامه يې کړې وه ، خو لا تر اوسه دهغوي د ټولو مشر پاپای اعظم يې ژوندې دي او هغه به په هر صورت د صليبي جنگونو پيلامه يو ځل بيا کوي او د تيرو صليبي جنگونو دماتي بدل به اخلي ، اوس دهمغې په وينا صليبي ځواکونه يو ځل بيا زمونږ پر خلاف را ټوليري او دنايکوپولس د ښار په شاوخوا کې يې د را ټوليدو لړۍ روانه ده ، تر اوسه هغوي په ډير لمړني حالت کې دي ، اول داچې تر اوسه يې د فوځونو شميره دومره نه ده لوړه شوي چې زمونږ له پاره خطر ناکه و گرځي ، خو بيا هم د ټولې اروپا څخه صليبي جنگجويان ډلې ډلې هلته نايکوپولس ته را رسيري ، او سوگندي يې يادکړې چې نن تيمورلنگ د عثماني ترکانو فوځ تر پښو لاندې کړي نو مونږ به هم خپله بدله اخلو او خپلې د لاسه تللي سيمي بيرته ولکه کوو . بلکه تر څنگ به يې عثماني ترکان داروپا څخه بيرته باسو . هغوي دهمدې هوډ لاندې را ټوليري .

مخبر مخته ولاړ او زياته يې کړه چې :

درونده سلطانه ! دا هغه دوه بد خبرونه و چې تاسي ته مي په مخکې کيښودل ، اوس ، درونده سلطانه ! که ما او ملگري ته مي کوم حکم وی نو وي وايست .

زما دوستانو ! لږه شيبه ځنډ وکړئ . زه دخپل ورور علي پاشا سره مشوره کوم . د اخري پريکړې په هکله به تاسي خبر کړم . داخبرې سلطان په ډير غور سره خپلو مخبرانو ته د کتلو وروسته وکړې او بيا سلطان د علي پاشا په لور ور وگرځيد او ورته يې وويل :

علي پاشا ! زما وروره ! خبره خو ټوله هغه ده مخبرانو ستا تر مخ وکړه . وروره ! دخوشحالی خبره خو داده چې

تیمورلنگ ستا چلنچ نه دمنلي او د غرنیو سیمو په لور د راتگ په ځای یې د سمرقند په لور خپل فوځ کوچ کړې دې او زما له پاره د ناخوښی خبره دداده چې زما محبوب پلار د تیمور لنگ سره بندي دي. زما ورور موسی او زما میرنی مور دسپنا هم ورسره بندیان دي. زما له پاره همدا د ډیر درد او تکلیف نه ډکه خبره ده.

زما وروره! اوس زموږ تر مخ درې محاذه دي، یو د روسانو او اروپایانو د متحده لښکر چې همدا اوس د روم د بحیرې په لور د ډینس د بیړۍ په لور روان دي. بل د کرمان د حکمران چې همدا اوس یې زموږ په ځینو سیمو باندې ولکه کړې ده، او دریم د صلیبی ځواکونو محاذ دي چې همدا اوس د نایکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره را غونډیږي. وروره! زه دا ټول کارونه تاته درسپارم، ددې څخه مخته زما پلار بایزید یلدرم هم په ټولو کارونو کې له تاسره مشوره کوله، وروره! ستا تجربه او پوهه له ماڅخه ډیره زیاته ده. زه ستا د پوهې او تجربې په مقابل کې په نشت شمیرل کیرم. هر هغه پریکړه چې ته وکړې او هر هغه مشوره چې ته راکړې هغه به اخري وی اوس ووايه چې ددې ټولو حالاتو د کنترولولو له پاره څه ډول پلان باید جوړ کړل شی.

د سلطان محمد د پوښتنې په هکله علي پاشا لږ څه توقف وکړ او په فکر کې ډوب شو. اوبیا یې وویل: درونده سلطانه! ما ستا او د مخبرانو تر منځ دخبرو په وخت کې یوه ډیره ستره پریکړه کړې ده. هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واوره. دا چې اوس اروپایي او صلیبي ځواکونه یو ځل بیا د نایکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره را ټولیری، همداسې یې پریږده چې راټول شي. دا چې هغوي زموږ په مقابل کې خپل ځانونه سنبالوي په هغې کې ډیر وخت لږیږي. موږ ددې اړتیا نه لرو چې سمدستي دهغوي په مقابل کې متحرک شو. که چیرې موږ داسې وکړو نو زیان به یې موږ ته راشي. زموږ له پاره بل محاذ د کرمان محاذ دي، خو د کرمان حاکم هم هر څه یې چې زړه غواړي و دې یې کړي، هغه ته یو څو ورځي ازادي ورکړه. زه گورم چې هغه به تر کومه ځایه زموږ به سیمو باندې ولکه وکړي، خو کله چې وخت راشي نو د تیر وخت په څیر به کرمان د حاکم ټول باد وویستل شي.

اوس خو زموږ تر مخه د روسانو او اروپایانو د متحد لښکر خبره پرته ده. پردوې باندې حمله کول زموږ له پاره ډیره گټه وره ده. درونده سلطانه! لمړی خو ددوې سره د بروسې څخه د لوټ کړل شوي خزاني یوه برخه ده، خونږ باید هغه بیرته ترې راستنه کړو. ددې نه علاوه د تیمورلنگ سره د ملاتړ په اساس به هغوي د تیمورلنگ له اړخه هم نازول شوي وي او هغه شیان به هم ټول د هغوي سره وي، نو په دې خاطر ددغو دوو علتونو په اساس په دغه لښکر باندې تر هر څه لمړی گذار کول په کاردې.

که چیرې موږ د روسانو او اروپایانو دغه لښکر باندې سترگي پټي کړو او پریږدو چې ولاړ شي نو یاد ساته چې دا خلک به په ډینسي بیړۍ کې د سپریدو وروسته د ډینیبوب دریا په اړو پایو سیمو کې ښکته شي او هغه اروپایي لښکر چې همدا اوس په نایکوپولس کې سره را ټولیری، دهغوي سره یو ځای شي او په دې ترتیب به د صلیبیانو په ځواک کې ډیر زیاتوالي راشي او بیا به داخلک زموږ له پاره ډیر زیات خطرناک وگرځي، په دې حالاتو کې زه، زه دا وایم چې موږ باید همدا اوس دخپل لښکر سره یوځای ددې ځایه کوچ وکړو او په ډیر

بیره د توري بحيري په لور ولاړ شو او دروسانو او اروپايانو متحده لښکر هلته دینسي بیړۍ ته د رسیدو تر مخه زموږ د لښکر په واسطه را وگرځوو .

زه پوهیږم چې د توري بحيري په غاړه به زمونږه او دروسانو او اروپايانو د گډ لښکر تر منځ خونړۍ نښته کېږي ، خو زه هیله لرم چې مونږ به هغوي هملته د سمندر په غاړه د فنا سره مخ کېږو . نو په دې خاطر زه ستا تر مخه یو وړاندیز کوم ، هغه دا چې د خپل کوچ څخه تر مخه خپل مخبران هم هغې لوري ته واستوی تر څو د دښمن د حرکاتو څارنه وکړي او دهغوي په اړه تاسو ته په وخت معلومات درکړي . توري بحيري ته د رسیدو سره سم تاسي د دښمن او بحري بیړۍ تر منځ حایل شئ ، له تاسي سره به ستاسي خپل لښکر وی زه به په غرنیو سیمو کې اڅو دیکخوا اوږم را اوږم ، کله چې دښمن له تاسره ټکر وکړي نو ته یې تر لږه وخته پورې مصروف کړه ، خو کله چې د دښمن ټول صفونه له تاسره په جنگ کې ونښلي نو زه به پرې د شا له اړخه یرغل دروړم ، اوزه هیله لرم چې دهغوي هیڅ عسکر به ژوندې ولاړ نه شي . ځکه چې د مخي له لوري به تاسي یاست او د شا له

لوري به زه یم ، دهغوي بڼې اړخ ته به سمندر وي ، په دې ترتیب به دهغوي درې واړه اړخونه بندوي . هغوي به تاسي کې دروسانو او اروپايانو گډ لښکر د توري بحيري په ځنډو ځنډو کې سفر کاوه ، هغوي خوشحاله و ، د خوشحالی یې ، او په پخلیو او مېوې سره له هغې څخه چې هغه زمونږ د هیواد پولې دي . او که چیرې هغه لوري ته و تښتیري هم به پاره یو ستر خوزښت پیل کړي و یو دهغې مقصد د شنډولو له پاره هغوي د تیمور لښکر په څېر یو غیر مسئول وگړی و ، نو مونږ دهغوي تعقیب کوئ سو او د گابودي سره یې مخ کوئ سو . درونده سلطانیه ! هغه څه چې ما ویل و مې ویل د توري بحيري په غاړه باندې د دینسي د بیړۍ پورې ور رسيدل ددوي خپل حق و .
د دې خبرې وروسته علي پاشا چپ شو .

مخې ته را وږاندې ، خو کله چې سلطان محمد دخپل فوځ سره یوځای دهغوي لاره و نیوله نو هغوي دېر حیران شول ، سوگند سلا او روسي جرئیل دواړو د بحيري په غاړه دخپلو فوځونو د تم کیدو حکم وکړ . بیا ایکسلا خپل دوه سالاران مخته وړاندې په شخړه او جوجي مکتلم چې د سلطان محمد دخپل ولښکر څخه مخته دی او وروسته ورپسې فوځ په ډیره منظمه توگه صفونه بیا سلطان مخبرانو ته مخ کړ او ورته یې وویل :

یو دوی ستونزې اجره غلک پلان اچتو ټانگې دینسې لار پر پاختلان داده اعلی پاشا د خپل څخه ورو لښکر په ایشیا کې او اوسونو تاسې باغونډ همدا اوس له دې ځایه حرکت وکړئ ، مونږ ته د دښمن د تم ځایو او دهغوي د کرچار څخه په وخت خبر راکړئ ، لږه چې شیدو توري سټیکر مې زه یې هم غاړه پیل کړم د سره هغوي به هم د دې څارو کوو یو ولنگو کې پلښي ، پور لښکر ویر خو زو بگړوځی ، او د جنگ کړي دي خو دا زمونږ د بقسمتي وه چې مونږ دهغې په مقابل کې په شا تگ ته مجبور شو . دهغه سره اته لکه فوځ ددې سره یوځای مخبرانو دهغه ځایه حرکت وکړ ، او ورپسې لږه شیبه وروسته سلطان او علي پاشا دواړو دخپلو له تر لاسه کړی .
او لښکر نو سره شو متحد پر لښکره مقابل بیرته د توري بحيري وپلښ او جنرالان او شول روپايي شهزاده ایکسلا ته ووايست چې ستاسي پرلپسې لري.....

توري د قبیلې لښکره مقارمه هم ژباړي له ډیرې بدې ماتې سره مخ شئ ، هیڅکله هم نه ، مونږ ددې څخه زیات له تاسره خبرې نه لرو چې د همدې بحيري په غاړه به هغوي ته ماتې ورکړو او له منځه به یې یوسو .

شخص زمونږ له پاره د مصیبتونو او ستونزو سبب وگرځي .

دې جنگ په پوره عروج کې و یو بل انقلاب منځته راغي او د غرونو د منځه علي پاشا دخپل لښکر سره راووت او په

ره ډاډ موجود و او فکري کاوه چې سلطان محمد به دخپلو ډيرو لږو عسکرو سره ډير ژر تر پښو لاندې کړي .

سلا چې کله دا حال وکوت چې په مخکې ورته سلطان محمد ولاړ دې او ددينس دبحري بيړی پورې يې رسيدل .
غار ه لري نو دهغوي دا حال اوس درحم وړ وگرزید، ځکه چې دعلي پاشا نوم هغوي ته په خپله دهيبت او ويري

، په دې اساس روسي جنرال او اروپايي شهزاده فکر وکړ چې که چيرې جنگ اوږود شي نو دوي به دعلي پاشا په نه يوه ډول يو لوري ته لاره پرانستل شي . او دوي دبحري بيړی پورې ورسيري .

بدقسمتي وه چې دخپل ټول ځواک په جنگولو سره يې بيا هم نه خو سلطان محمد او نه علي پاشا دخپله ځايه و خوځول

ي تيارې نه دژوند دريا په لور دتینتې لاره لټوله، علي پاشا او سلطان محمد دواړو دواړو اړخونو څخه دهغوي زې روسي سالار بلکه داروپا شهزاده هم ووژل شول.

سکته شو ، بيا سلطان محمد ورمنده کړه او علي پاشايي په خپله غير کې ونيو . دهغه تندي يې بشکل کړ او بيا يې په ډيره

ي دتوري بحيري تر څنگ د غرنيو لمنو څخه درا وتلو په وخت کې به دښمن باندې کوم ناتار گډ کړ نو زه ستا هغه

که ته زما دميراني له پاره سلام کوي نو زه به هم ستا دميرايي او جرأت له پاره سلام وکړم . که چيرې دواړو يو ځای

باتي چې مونږ دتيمورلنگ څخه وخوره ، په هغې کې زما پلار ونيول شو ، او مونږ دواړه د هيلس ددرياب څخه ديخوا رشوکت او ددبده چې مونږ ته په تير وختو کې راپه برخه شوي وه هغه به بيا هيڅکله هم مونږ ته بيرته راونه

رلنگ دلمسي سر دې پرې کړ او بيا دې دهغې په وینه باندې دهغه دادا تيمورلنگ ته ليک و ليکه او روته دې ځای يې دسمرقند په لور مخه کړه . دتيمورلنگ دلمسي په وژلو او دهغه لښکر ته دماتي ورکولو سره تادخپلو برياو وخت عظمت بيرته تر لاسه کولو کې بريالي شو .

ما وروره ! زه په دې خاطر ستانوم اخلم چې مادا ټول کارونه په ځانته ځان نه شو تر سره کولې ، په دې خاطر چې د سره کړم . علي پاشا ! دا ته وي چې ستا په واسطه دا عظمت مونږ ته بيرته تر لاسه کيږي . دتوري بحيري په غاړه د لار بايزيدلرم سره داروپايي هيوادونو به پراخه ميدانونو کې دصليبيانو متحده ځواکونه مات کړل او هلته دې هم دخپل

بيا دتوري بحيري په ساحلونو کې دروسانو او اروپايانو متحده لښکر ته ماته ورکولو نه وروسته اوس زه دا سکې په کوم عملي پلان باندې کار کوو .

په دې خاطر چې دا زما فرض دي چې ستاد غوښتنو درنښت وکړم . اوس چې څه زما په فکر کې راگرځي ، هغه وروسته همدلته انتظار وکړو ، دماښام دمخه يو مخبر چې په يوناني ژبه باندې ښه پوهيږي ، مخته وليږئ ، چې دتوري ، نو په دې خاطر تاسې دهغوي دښه راغلاست له پاره لاندې ودريرئ .

يو سره يو ځای داسود په بحيره کې ولاړې خپلې بحري بيړيو سره يو ځای کړو ، دهغه نه وروسته بيا زمونږ تر مخه څه خبر کړو . دويم دا چې مونږ دبروصي په لور څه مخبران وليږو او هغوي دخپلو برياوو څخه خبر کړو خو دهغوي وکولو وروسته به مونږ دفاتحينو په څير دبروصي ښار ته ورننوځو . دبروصي په ښار کې دڅو ورځو تم کيدو او په خپل ماته کړو چې په راتلونکې وختو کې هغوي بيا زمونږ پر خلاف د راپورته کيدو جرأت و نه کړي .

بيړو چې په يوناني ژبه باندې پوهه ولری ، او هغوي ته دروسي او اروپايي لښکرو دراتگ خبر ورکړي . ددينس په هر څه باندې ولکه وکړو او دهغې وروسته بيا دخپلو برياليتوبو نو په لور قدم واخلو .

دخپلو لښکرو سره يو ځای يو ځل بيا دتوري بحيري په غاړه غاړه ساقلونو کې خپل پرمختگ ته دوام ورکړ .

خو دهغه ښه راغلاست وکړي . دحويلي انگر ته د رارسيدو سره سم برهان الدين و دريد او درې واړو ته يې مخ کړ

وند دتيرولو په څير حالت اوس په پوره توگه تبديل شوي دي. زما خوري! زما لونیو! د ځانونو هوډمن آند او د قوم وگنئ چې دشپي په زړه کې د بي وسي لمر را وخوت .

په ارام زړه سره درته دهغوي په اړه خبرې وکړم. ور واره هملته په ميلمستون کې کيناستل ، تر لږه وخته پوري چپه چپتيا وه ، خودا چوپتيا ريونا په خپلو خبرو باندې ماته مو ځوانانو په اړه خبرې کوي ، چې دهغوي هوډمن تيور يو انقلاب راوړي دي . او د چا جرأتمندی د زړه په دبنته باندې کړل شو . او علي پاشا او وليعهد محمد دواړه د خپلو فوځونو سره يو ځای دهيلس ددرياب څخه راتير او په غرنيو . ځکه چې د بروصي دسلطنت ټولو اراکينو هغه درايو په اتفاق سره د وليعهدی څخه سلطان محمد ټاکلي دي) . ما

وينه باندی يو ليک تیمورلنگ ته وليکه او ور ویی استاوه ، په دې ليک کې يي تیمور لنگ ته بلنه ورکړې وه چې بيري دینس کې سپاره شي او د اروپا په ساحل باندې بسکته شی او هلته په نايکوپولس کې د اروپايي صليبيانو دلبنکرو سره څخه راوتل او په ډيره چټکتيا سره يي د توري بحيري په لور مخه کړه . يو عسکر او يو يوسپه سالاری ورختم کړ ، بيا يي دخپلو لښکرو سره يو ځای د دینس د بحري بيري په لور مخه کړه تر اوپه هغه کې زمونږ سلطان بايزيد و نيول شو نو په هغه وخت کې چې زمونږ د قوم د تذبذب کوم حال و هغه اوس د سلطان خپلي سترگي سمی کړو.

اخله ، برهان الدينه وروره ! ستاددي زيرې په واسطه مونږ درې واره د ځانته والي د عذاب او تعذيب اوتکليف

کينه ، مونږ به ډوډی تياره کړو ، نن ما بنام به ډوډی دخپلي خور او دوو لونیو سره يو ځای خوري . دهغې وروسته بيا ولاړ

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۳۱مه)

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پوري ناول .

زمونږ د هيواد گود تیمور څوک دي ؟

اوس تاسي ددې تاريخي ناول يو دیرشتمه برخه لولئ :

دسلطان محمد او علي پاشا يو جاسوس چې په يوناني ژبه باندې ښه پوهيده ، هغه ولاړ او د وينس د بحري بيړۍ کپتان ته يې دا پيغام ورساوه چې د روسانو او اروپايانو کوم متحده لښکر چې دهغې په بيړۍ کې سپريږي او د اروپا ساحلونو ته سفر کوي هغه په لږ واټن کې دې او ژر به را ورسيری، په دې خاطر هغوي بايد ټول رابنکته شی او په وچه زمکه دهغوي ښه راغلاست وکړي .

د وينس د بحري بيړۍ وگړو اوسالارانو دا خبره دخپل ځان له پاره يوه نیک بختي وگڼله ، په دغه بيړۍ کې چې څومره ملاحان و هغوي دخپل امير البحر په حکم باندې د جهازونو او لويو کشتيو څخه رابنکته شول ، وچې ته راغلل تر څو روسي او اروپايي لښکرو ته د فاتحينو په څير ښه راغلاست ووايي .

هلته سلطان محمد او علي پاشا ته دا ډاډ و چې دهغوي مخبر به خپل کار په ښه توگه تر سره کړي وي. په دې خاطر هغوي د توپان په څير د بحري بيړۍ په لور دتوري بحيري په غاړه غاړه را غلل . دواړه سلطان محمد او علي پاشا دخپلو متحده فوځونو سره يو ځای داسې وخت بحري بيړۍ ته را ورسيدل چې ورځ تياره شوي وه ، بيا د شپې په تکه توره تياره کې يو بل انقلاب راغي او سلطان محمد او علي پاشا دخپلو لښکرو سره يوځای د بحري بيړۍ په ملاحانو او امير البحر باندې يو ناڅاپه راکيښودل . اودهغوي ټولو کار يې ورختم کړ . هغوي په دغه بحري بيړۍ کې خپل څو دلگي داسې عسکر سپاره کړل چې د بحري جنگ تجربه يې هم درلوده په دې خاطر د وينس دغه بحري بيړه يې د شپې په تياره کې د ترکي د بحري بيړۍ په لور يوره .

خو څرنگه چې دا دومره زيات عسکری بریا نه معلوميده، نوپه دې اساس سلطان محمد او علي پاشا نه خو هلته تم شول او نه يې خپلو عسکرو ته ددمي کولو وخت ورکړ . بلکه په هماغه وخت کې يې خپل لوري تبديل کړ او دواړو لښکرو د کرمان په لور کوچ وکړ . ځکه هغه دعثماني سلطنت ځيني سيمي بيرته تر خپلې ولکې لاندې راوستی وي او نورو باندې يې هم يرغلونه کول .

څرنگه چې دکرمان حاکم ته د تيمورلنگ له اړخه پوره مالي او عسکری کومک ور رسیده ، او تيمورلنگ ورته يو لوي لښکر هم په واک کې ورکړي و او تر څنگ يې هغه په خپله هم پوره لښکر درلود . کله چې هغه ته خبر ورسيد چې د مسلمانانو نوی سلطان محمد دخپل سپه سالار علي پاشا سره يو ځای دهغه په لوري را روان دي نو هغه سلطان محمد او علي پاشا ته کوم اهميت ور نه کړ . ځکه چې د کرمان حاکم په دې گمان او غلطۍ کې و چې تيمورلنگ د عثماني ترکانو ټولو ځواک تارومار کړي دي ، هغه په همدې دوکې کې ککړ و چې نوي سلطان محمد او علي پاشا به د لږو لښکرو سره د هغه مقابلي ته راشی او هغه به يې دوزو او ميرو درمي په څير مات کړي . هغه دا اندازه هم لگولې وه چې که هغه د نوي سلطان محمد او علي پاشا لښکرو ته ماتې ورکړه نو بيا هغه په عثماني سلطنت کې تر لري لري ځايو پوري يلغار کولې شی او دهغوي بيړي سيمي تر خپل واک لاندې **راوستلې شي** او خپله واکمني پراخولې شی . ددې نه اخوا هغه لښکر چې دهغه د قوماندې لاندې کار کوي نو دهغوي حوصلي هم ټينگي وي او د تيرو څو اونیو را په دې خوا يې د عثماني ترکانو په سلطنت باندې حملې کولی او دنورور زياتو حملو هوډ او هيله يې هم درلوده . تر څو ډير زيات لوتول وکړي او په خپلو شتمنيو کې ډير ښت را وړي .

خو دکرمان حاکم ته چې کله خبر ورکړل شو چې د عثماني ترکانو نوي سلطان ، سلطان محمد اودهغه جنرال علی پاشا په ډيرې چټکۍ سره ستا لوري ته مخ کړي او را روان دي نو هغه په يوه داسې ځای کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې شاته يې يوه ستره غرنۍ لری پرته وه .

د کرمان حاکم هلته په دې خاطر پړاو کړی و چې که چيرې د سلطان محمد اويا علي پاشا څخه ماتې وخوری نو هغه به سوکه سوکه خپل لښکر شاته و تمبوي اود دې غرونو او غونډيو په سرونو به و خيژی اوددښمن په لښکر باندې به داسې تيروي را وروی چې دښمن پخپله شاته تگ ته مجبور کړل شي . اوکله چې دښمن شاته و تمبيږي نو دې به پرې په پوره ځواک او قوت سره يوه درنه حمله وکړی او په دې تر تيب به ماتې په فتح او سوبې باندې

تبدیله کړی . د کرمان حاکم د همدې فکر په اساس غرنیو لږیو کې دخپل ځان له پاره دناسټي ځای او د عسکرو له پاره پراو جوړ کړی و .

د کرمان حاکم په زړه کې هم دا پټیلي وه چې کله چې د سلطان محمد او علي پاشا لښکري دهغه تر مخ راشی نو هغه به یې ارام ته پري نږدی ، د هغوي دلته د رارسیدو سره سم به پري یرغل کوي او هغوي به له تیغه تیروي ، خو دا د کرمان حاکم غلطه انگیرنه وه ځکه د سلطان محمد او علي پاشا جاسوسانو ډیر په گړندی توگه خپل کارونه سر ته رسول او هغوي سلطان د ټولو حالاتو څخه پوره پوره خبر کړي و . کله چې د سلطان لښکر په همدې غرنیو لږیو کې د کرمان حاکم سره مخامخ شي نو هغه د سلطان او علي پاشا د لښکر په کتلو سره سمدستي پر هغوي یرغل وکړي ، نو سلطان او علي پاشا په خپلو منځو کې مشوره وکړه او دخپلو عسکرو صفونه یې لا د پخوا څخه منظم کړي و او د کرمان حاکم د لښکر مخي ته په همدې نظم سره را غل . خو د کرمان حاکم دخپلو جاسوسانو په وینا سمدستي یرغل تم کړ ، ځکه د هغه مخبرانو هغه ته خبر ورکړی و چې سلطان او علي پاشا ته د سمدستي حملې خبر دهغه مخبرانو ورکړی و نو په دې خاطر د هغه د سمدستي حملې د مخنیوي او شاته تمبوني په هکله سلطان او علي پاشا دواړو نوې پلان جوړ کړی .

د سمدستي حملې نه کولو یو علت دا هم و ، خو تر څنگ یې دویم علت دا هم کیدای شی چې هغه غوښتل سلطان او علي پاشا پریږدي تر څو خپل پراو جوړ کړی او بیا دهغه وروسته د جنگ پیلامه وشي . هغه وپریږده چې که چیرې د پراو د کولو پرته پر هغوي یرغل یوسی نو د ماتې په صورت کې به هغوي د پراو ټول شیان له ځانه سره بیرته یوسي او د کرمان حاکم او لښکرو ته به یې څه غنیمت په لاس ور نه شي . په دې خاطر هغه سلطان او علي پاشا ته ښه پوره وخت ورکړ چې خپل پراو جوړ کړی او خپل صفونه منظم کړي .

کله چې د کرمان حاکم ته معلومه شوه چې سلطان محمد او علي پاشا دخپل پراو څخه فارغه شوی دي نو بیا یې په خپل لښکر کې د جنگ نغاړه و ډبوله .

سلطان محمد او علي پاشا هم دخپلو فوځونو صفونو سهی کړل ، د پخوا په څیر یې فوځ په دوو برخو وویشه ، د کرمان حاکم هم دهغوي په لور د کتلو سره سم خپل فوځ په دوو برخو باندي وویشه . بیا د دښمن په لور د کتلو سره سم علي پاشا سلطان محمد ته وویل :

درونده سلطانه ! لکه څنگه چې زمونږه مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې کرمان حاکم دلته ځکه پراو کړې دي چې زمونږ پر لاسو د ماتې وروسته به شاته تمبیري او په دې غرونو او غونډیو به ور خپږي او دهغه ځایه به پر مونږ باندي د تیرو باران را وروي تر څو زمونږ په لښکرو کې افراتفری را پیدا شي نو بیا به یوناځاپه پر مونږ باندي یرغل وکړي او زمونږ پښې به د میدان څخه بیرون کړي . درونده سلطانه ! زه غواړم چې د کرمان حاکم ته داسې فرصت په لاس ورنکړم ، زما په فکر په داسې ځای کې د کرمان حاکم پراو دهغه په حماقت او بی عقلی باندي دلالت کوي . دا په دې نه پوهیږي چې که چیرې هغه زمونږ په لاسو د ماتې سره مخ شی نو دهغه او د لښکر د تیښتی ټولي لاری به یې تړلی وي ، خو فکر کوم دهغه سره یواځی یوه لاره ده چې دلته یې پراو کړې دي او هغه هم دا چې غواړي شاته و تمبیري او د غرونو سرونو ته و خپږي او پر مونږ دهغه ځایه د تیرو باران وکړی خو زه غواړم چې د کرمان حاکم دا لوبه هم د ناکامی سره مخ کړم . په دې لړ کې له ماسره یو وړانديز شته او غواړم له تاسره یې شریک کړم او هیله لرم چې ته به یې راسره ومني .

سلطان ورته په ورین تندي وویل چې : علي پاشا ! وروره ! دا ته څنگه خبری کوی؟ ایا ته داسې فکر کوی چې د جنگ په میدان کې به زه ستا تجویز ونه منم . وروره ! زما له پاره ستا هر تجویز اخري دي ، اوس ووايه چې زه ستا په دې تجویز څه ډول عمل کولې شم . خو وروره ! هغه څه چې ته ویل غواړي د ویلو تر مخه په دې خبره باندي هم غور وکړه چې مونږ دواړه وروڼه به هڅه کوو خپل لښکر ته دا هم وایو چې مونږ به د قدوس خدای په کومک سره د کرمان حاکم او دهغه لښکر ته ماته ورکوو خو د کرمان حاکم به ژوندي نیسو . زه غواړم هغه ته یو سبق ورکړم . ځکه چې په تیرو وختونو کې هم چې کله دي ته موقع برابره شوي زمونږ پر خلاف یې

بغاوت اوسرکشي کړي ده ، ارامو او بي ضرره خلکو ته يي ستونزي پيدا کړي دي او زيان يی ور رسولې دي . دخپلو سيمو څخه راوتلی او زمونږ په سلطنت کې يي تر لرې لرې ځايو پورې يلغار او لوټ مار کړې دي ،بنارونه اوکلي يی يوپه بل پسې له منځه وړی او کنډري يي ترې جوړې کړې دي ،زه غواړم دي ته دخپل دغه بد عمل سخته سزا ورکړم . زه نه غواړم چې نوموړي زمونږ څخه دماتي خورلو وروسته د تينستي لار پيدا کړي او وتينتيري ، اوس وايه وروره ته څه واي ؟

لکه څنگه چې زمونږ مخابراتو ويلي چې دکرميان حاکم غواړی چې زمونږ پر شاتمبولو باندي بريالي شي . هغه فکر کوي چې دلبنکرو شميره يی زمونږ څخه ډيره ده . او دتيمورلنگ روزل شوي لښکر هم ورسره يو ځای دي . دا همغه لښکر دي چې دتيمورلنگ په جنگ يی زمونږ په شاتمبولو کې رول درلود ، ددي عسکرو حوصلي ستري او ځوانې دي . او دهمدوي په وجه دکرميان حاکم دومره په غرور سره زمونږ مخي ته راغلي دي . درونده سلطانه ! مونږ دواړه په پوره ځواک او توان سره پر دښمن باندي ور غورزيرو ، او زه هيله لرم چې د کرميان حاکم ته به دماتي او دهغوي دپه شاتگ له پاره به ډير وخت و نه لگيري او کله چې مونږ ووينو چې ددښمن په صفونو کې په شاتگ پيل شوي دي نوته په لور اواز باندي داسي تکبيرونه ووايه ، لکه څنگه چې به سلطان بايزيد يلدرم ويلي . ستا دا تکبيرونه به ماته ددي اشاره راکوي ، په ځواب کې به زه هم دتکبير اواز کوم ددي تکبيرونو په ځواب کې به ته دخپل لښکر سره دښي اړخه او زه دچپ اړخه خپاره شو . په دي ترتيب دمخي او اړخونو دواړو له خوا به دښمن باندي ضرب و لگوو ، مونږ به خپل لښکر ددښمن دلښکر شاته هم خپور کړو تر څو دماتي او وروسته تگ په وخت کې دکرميان حاکم دغو غرنيو لړيو ته ونه رسيري .

زه تاته ډاډ درکوم ، چې مونږ به ددي کار دعملی کولو په صورت کې بريالي شونو بيا به دي غرنيو سيمو لاندی دکرميان حاکم ژوندي ونيسو او لښکر به يی له منځه يوسو .

سلطان محمد ورته وويل : علي پاشا وروره ! زه ستا په پلان ، ستا په تجويز ، او ستا په کړنلاره باندي پوره پوره پوه شوم ، اوس نو ماته مه وايه چې زما ستا ددي تجويز سره اتفاق شته او کنه ؟ زما وروره ! ياد ساته چې زه به دعثماني سلطنت سلطان خامخايم خو په جنگ کې ستا تجربه له ما ډيره زياته او عملي ده اوتاته له ما څخه ډير زما دپلار سره دکار کولو وخت په لاس درغلي دي . اوبيا خوزه داخبره هم منم چې ته دتوری او تيغ په جنگ کې له ماڅخه ډير مخته يی نو په دي اساس ستا خبره ماته اخري خبره ده .

ستا دهمدي خبري په اساس به مونږ ددښمن په ښي او چپ اړخ کې دخپلو کار پيلوو . او زه هيله لرم چې دښمن به تر ډيره پورې زمونږ فشار و نه شی زغملی . کله چې ووينو دښمن شاته ځي نو دتکبير په ويلو سره به ددښمن ځواکونه محاصره کوو او زه هيله لرم چې په همدې پلان باندي دعمل کولو په صورت کې به دکرميان حاکم ژوندي و نيسو اولښکر به يی هم دتباهي کندي ته ور وسپارو .

علي پاشا ! که مونږ دکرميان حاکم ته ماته ورکړه نو تر ټولو مهمه خبره داده چې دتيمورلنگ هغه لښکر چې دده سره ملگری شوي دي هم زمونږ پر لاسو له منځه ځي اوتيمورلنگ چې همدا اوس دسمرقند په لاره روان دي په لاره کې به دهغه جاسوسان هغه ته په دي هکله خبر ورکړي چې هغه لښکر چې تا دکرميان دحاکم دکومک له پاره ور استولي و هغه دسلطان بايزيد يلدرم زوي سلطان محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړ نو ياد ساته چې دا به دتيمورلنگ له پاره پنځم بد خبروي چې دهغه ملا به پرې نوره هم ورماته شی . علي پاشا غوښتل چې دسلطان محمد دخبرو ځواب ورکړي چې په همدې وخت کې دکرميان دحاکم په فوځ کې دجنگ نغاره ودریده . دنغاري دريدل ددي معنی ورکوله چې جنگ پيليدونکی دي ، سلطان محمد او علي پاشا يو بل ته سره وکتل ، به خپلو سترگو کې يي کومه پرکړه کړی وه ، اوبيا يی دخپل دښمن دمقابلي له پاره دخپل لښکر صفونه سره راټول کړل او دتباری په حال کې و دريدل .

له بله اړخه دکرميان حاکم خپلو فوځونو ته د يرغل حکم وکړ . او هغوي هم په پوره ځواک سره دسلطان په لښکر باندي حمله راوړه ، سلطان او علي پاشا هم خپلي لښکري دحملي له پاره ور مخته کړي او دتکبير اوازونه يی پورته

کرل . او په دښمن باندې یې یرغل یوړ .

دکرمیان حاکم په خپلې هغه لمرنۍ حمله کې هڅه وکړه چې په یوه ډول نه یوه ډول سره علي پاشا او سلطان شاته تگ ته مجبور کړي ، هغه دا فکر هم کاوه چې که چیرې جنگ اوږد شي نو په هغه صورت کې به علي پاشا او سلطان محمد د کوم پلان څخه کار واخلې او دهغه د لاندې کولو هڅه به وکړي ، هغه په ځانگړې توگه د علي پاشا څخه ډیر وپریږده ، ځکه چې هغه د سلطان بايزيد سره کار کړې و او د جنگونو پوره تجربه یې درلوده . او د دښمن د زیر کولو فن باندې هم ډیر بڼه پوهیده . ځکه دکرمیان حاکم په دې هڅه کې و چې جنگ ډیر ژر د هغه په حق کې پای ته ورسېږي ، په دې خاطر هغه خپل ټول ځواک او قوت مصرف کړ او ځان ځارونکې یرغل یې وکړ تر څو خپله سوبه ډاډمنه کړي ،

که څه هم دکرمیان حاکم خپل ټول زور لگولې و چې خپل ټول توان د جنگ په اور کې ور واچوي خو د سلطان محمد او علي پاشا د ځوابي حملې په واسطه دهغوی لمرې صفونو تارو مار شوي و او په ټول لښکر کې یې د بې قراری او نه ډاډ احساس را پیدا شوي و .

دکرمیان د حاکم له پاره دا حال د زغم وړ نه و ، کله چې هغه وکتل چې سلطان محمد او علي پاشا د هغه لمرې صفونه یو په بل پسې له منځه یوړل نو هغه ډیر په غضب شو او خپل لښکر ته یې د یوې قوي حملې حکم وکړ . د هغه لښکر کې هم نوې ولوله را پیدا شوه او یو ځل بیا یې د علي پاشا او سلطان محمد په لښکر باندې د تورور وریځو د باران په څیر را وپرخپل . بل خوا د سلطان محمد او علي پاشا د لښکرو تر منځ هم د تکبیر برغ پورته شو او د تکبیر دغږ سره سم دواړو لښکرو تر منځ سخته جگړه و نښته ، دواړه لښکر ی یو په بل باندې ور پریوتې ، د سلطان محمد او علي پاشا دا نوې حمله دکرمیان لښکر و نه شوه زغملې ، خو کله چې دکرمیان حاکم دا اندازه ولگوله چې اوس یې ماتې به قسمت کې لیکلې خبره ده نو هغه خپل لښکر ته دشاته تگ حکم وکړ .

خو د هغه ددې حکم د ورکولو څخه تر مخه سلطان محمد او علي پاشا دا ډاگیزه کړې وه چې اوس به دښمن دپه شا تگ په وخت کې غرنیو سیمو کې پورته غونډیو ته د ور ختلو هڅه کوی تر څو دهغې ځایه پر دوي باندې د تیرو باران وکړي او ددوي په لښکر کې افراتفری او گډوډي را پیدا کړي .

دهمدې خبرې په اساس سلطان محمد او علي پاشا په ډیره گړندی توگه خپل عسکر د بڼې او چپ لوري اړخونو کې خپاره کړل او دکرمیان د لښکر وروستی برخه یې هم را بنده کړه دا هغه نوې حال و چې سلطان محمد او علي پاشا دکرمیان حاکم ته را پیدا کړې و . ځکه اوس نو دکرمیان لښکر د ټولو اړخونو څخه په محاصره کې را گیر شوي و .

ددې وروسته یو ځل بیا د سلطان محمد له خوا د تکبیر اوازونه پورته شول چې په ځواب کې یې علي پاشا او دهغه عسکرو هم د تکبیر اوازونه پورته کړل ، ددې تکبیرونو سره سم د سلطان محمد او علي پاشا لښکرې د څلورو اړخونو څخه د دښمن په فوځونو باندې د توپان په څیر را وختلې . او په دې ترتیب یې دکرمیان حاکم ته د غرونو سرونو ته د ورختلو وخت او فرصت ورنه کړ ، په دې توگه دکرمیان د حاکم د لښکر عامه وژنه پیل شوه .

دکرمیان د حاکم په دې لښکر کې د تیمور لنگ جنگیدلې او تجربه کار لښکر هم شامل و هغه هم په مکمله توگه له منځه ولاړ . دکرمیان حاکم ژوندې و نیول شو . ددغې شاندار بري په اساس سلطان محمد خپل فوځ ته هملته د پراو کولو حکم وکړ . دسترگو په رپ کې هلته د خیمو کلي او بناروونه جوړ کړل شول . دهر څه دمخه یې د دښمن په پراو باندې ولکه وکړه ، دهغه هر څه یې د خپلو ځانو سره خوندي کړل او بیا سلطان محمد د خپلې خیمې مخې ته په یوه ساده لوړ ځای د علي پاشا تر څنگ کیناست او خپل یو کوچني سالار ته یې حکم وکړ تر څو دکرمیان حاکم ورته حاضر کړي .

لږه شیبه وروسته دکرمیان حاکم د سلطان محمد تر مخه ولاړ و . دواړه لاسونه یې تر شاترلي و ، سلطان په

غضب ناکه سترگو هغه ته وکتل اوبیا تر خپل څنگ ولاړ سالار ته حکم وکړ تر څو لاسونه یې ور پرانځي ،

هغه سالار را مخته شو او دکرمیان دحاکم شاته تړلي لاسونه یې ورپرانستل ، بیا سلطان ورته په ډیر قهریدلي توگه وویل :

تا ددویم ځل له پاره زمونږ پر خلاف بغاوت وکړ ، ددې تر مخه تا زما دمحترم والد په خلاف بغاوت کړي و او دا ستا بدقسمتي وه چې زما والد او علي پاشا تاته ډیره بده ماتي درکړله اوستا ټولي سيمي یې له تا و نیولي او دخپل ستر سلطنت برخه یې وگرځولي . ته و تښتیدلي او دوباره دې خپل ځان راټول او نوي فوځ دې جوړ کړ . کله چې تیمورلنگ هغو سیمو ته راغی نو تا هغه دخپل ځان لپاره ناجي وگانه ، دهغه سره دې وکتل ، او دخپلو سیمو ډیرته نیولو غوښتنه دې ترې وکړه ، تیمورلنگ تاته لښکر درکړ او هغه لښکر تا دخپل لښکر سره یو ځای کړ او یو ځل بیا دې زمونږ پر خلاف د بغاوت بیرغ پورته کړ . ددې بغاوتونو پایلي دادې ستا تر مخه دي .

څرنگه چې تادوه ځلي زمونږ پر خلاف بغاوت او سرکشي کړي ده نو په دې خاطر په دریم ځل ته د ازمینت وړ نه یې . اوس نو ته دخپلو دغو بغاوتونو او غداری پر خلاف که څه ویل غواړي نو تاته موقع درکول کيږي چې ویی وایی .

دکرمیان حاکم په ځواب کې څه و نه ویل ، دهغه سر بنکته و . په دې وخت کې ورته سلطان وویل :

ستا چیتیا ددې خبرې گواهي وایی چې ته خپل جرم مني ، نو په دې خاطر ستا ددې بغاوت ، غداری او سرکشي په خاطر ستا دوزلو حکم کوم .

ددې سره سم سلطان خپل سالار ته اشاره وکړه ، هغه دکرمیان حاکم له ځانه سره یوړ او دهغه سړي د وجود څخه پرې کړ . او په دې ترتیب دیوه ستر غدار ژوند یې ور ختم کړ .

***** ۵۷

تیمورلنگ دخپل لښکر سره یو ځای سوکه سوکه سفر کاوه او د سمرقند ښار ته نژدې شوي و . د سمرقند څخه څو میله واټن کې ، هغه وخت چې هغه خپل لښکر ته اخری پړاو ورکړ نو هغه وخت سلطان بایزیدیلدرم چې د اوسپني په پنجرې کې بند و دلمرې ځل له پاره احساس کړه چې دهغه چارچاپیر دساتونکو پهره زیاته شوې ده . په دې وخت کې د سلطان بایزیدیلدرم ښځه ډسپنا چې دسلطان دپنجرې سره یې اوږه لږولي وه ناسته وه ، د سلطان بایزیدیلدرم زوي چې هغه هم د تیمورلنگ په قید کې و دهغو ساتونکو په لور په منډه راغی چې دسلطان چار چاپیر ولاړ و . هغه هم دسلطان دپنجرې سره اوږه ولږوله اوکیناست ، او بیا یې بایزید ته وویل :

پلار جانه ! ما تاته یو ډیر ښه خبر راوړي . دې خبر د سمرقند دپادشاه تیمور لنگ ملا نوره هم ورماته کړي ده .

دخپل زوی موسي په دې خبره دسلطان او دهغه دښځې ډسپنا دواړو په مخونو باندي د خوشحالی نښي را ښکاره شوي بیا سلطان خپل زوي موسی ته وویل :

زویه ! په دې بندي خانه کې دخپل وطن نه لري ته ماته کوم ښه خبر راوستلي شي . ته خولږ مخته دښي لوري د ساتونکو سره ناست وي او هغوي پر خپلو منځو کې خبرې کولي ، تا دهغوي څخه څه اوریدلي دي .

په ځواب کې موسي ورته وویلي : یو ښه خبر خود انقري د چار چاپیر جنگ و چې دهغې په اړه تاته خبر دررسیدلي و . چې علي پاشا د تیمورلنگ لمسي له تیغه تیر کړي دي . خو اوس د تیمورلنگ مخبرانو هغه ته دري نور بد خبرونه راوړي دي . اودا دري خبرونه مونږ ته ډیر زیات مهم او زیري را کونکي دي . پلارجانه ! د سمرقند په لور د حرکت په وخت کې تیمور لنگ د روسانو او اروپایانو لښکر دخپله ځانه جدا کړي و او هغوي ته یې دبروصي د

خزاني يوه برخه هم ورکړي وه ، ددې نه علاوه يې هغوي ته نور مال او خزاني هم ورکړي وې ، دروسانو او اروپايانو دغه لښکر د توري بحيري په غاړه غاړه باندي سوکه سوکه سفر کاوه او دهغوي له پاره هملته په توره بحيره کې د دینس په نامه يوي ستري بيړی لنگر اچولي و دهمدي بيړی په واسطه دي روسانو او اروپايانو غوښتل تر دېنيوب تر دريابه خوا داروپا تر ساحله ځان ورسوي او بيا هلته د صليبيانو د ځواکونو سره يو ځای شي چې د نايکو پولس د ښار په شاوخوا کې راټوليزی ، تر څو زمونږ پر خلاف يوه ستره حمله وکړي او خپلي د لاسه وتلي سيمي بيرته تر لاسه کړي . خو پلار جانه ! دروسانو او اروپايانو دا خوب سهي نه شو ځکه هغه وخت چې هغوي د دینس د بيړی په لور حرکت کي و نوزما ورور محمد په ناڅاپی توگه د هغوي لاره ونيوله او دواړو لښکر و ترمنځ د توري بحيري په غاړه سخت جنگ و نښت . خو دا ټوله معامله د محمد او علي پاشا تر منځ پلان شوي وه کله چې جنگ په عروج کې و نو علي پاشا پرې د غرنيو سيمو څخه را پرېوت او دشاله اړخه يې پرې يرغل وکړ ، داروپايانو ټول لښکر يې تارو مار کړ او د هغوي د سالارانو په گډون يې ټول د تيغه تير کړل .

ددې وروسته بل خبر چې زمونږ له پاره د خوشحالی سبب دي هغه دا چې دروسي او اروپايی لښکرو د تباهی نه وروسته محمد او علي پاشا دهمدي توري بحيري په ساحل باندي مخته ولاړل او د دینس په بحري بيړي باندي يې حمله وکړه او دهغې ټول ملاحان يې يو په بل پسې ووژل او ټوله بحري بيړه يې د ترکيی د بحري بيړی سره يو ځای کړه . په دې وخت کې د کرمان حاکم بغاوت وکړ او زمونږ د سلطنت په ځينو سيمو يې ولکه وکړه او ډيره زياته تباهي او بربادي يې وکړه . کلي او ښارونه يې يو په بل پسې وران کړل ، ځکه چې هغه ته تيمور لنگ دخپل روزل شوي لښکر يوه برخه ورکړي وه .

دروسانو او اروپايانو د لښکرو د تباهی او د دینس د بحري بيړی دخپلي بيړی سره د شامليدو وروسته ، محمد او علي پاشا د کرمان د حاکم په لور ورغلل ، د سخت جنگ وروسته محمد او علي پاشا دواړو د کرمان حاکم ته په غرنيو سيمو کې سخته ماته ورکړه ، هغه يې ژوندي ونيو او بيایي دهغه څټ ور پرې کړ . او په دې ترتيب د کرمان د حاکم له خوا د بغاوت څپه د محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړه .

تر دې ځايه دخبرو وروسته موسي لږ څه تم شو او بيایي په خبرو پيل وکړ . پلار جان ! دا درې واړه خبرې د تيمور لنگ ملازم راته کړي دي . دهغه خپل زوي ، خپل لمسی او سترو سترو سالارانو دا احساس کړي ده چې په ترکانو باندي دحملي نه وروسته کوم آند چې مونږ درلود ، او داسي مو انگيرلي وه چې د ترکانو ځواک نور ور ختم کړل شو نو دا هسی خبره وه ، دا هسی ځان غولونه ، دوکه او فريب و . د تيمور لنگ زامنو ، لمسيو او سالارانو دا هم ويلي دي چې دانقري په شاوخوا کې شوي جگړی نه وروسته د ترکانو ځواک او قوت نور هم ډير نښت موندلي دي .

دا اوس يې چې ستاسي او زمونږ په شاوخوا کې ساتونکي زيات کړي دي دا په دې خاطر دي چې د تيمور لنگ په لښکر کې د بغاوت نښې راپيدا شوي دي ، هغه عناصر چې غواړي په اسلامي امت کې گډوډي راپيدا شي نو هغوي د تيمور لنگ څخه دا غواړي چې لښکر بايد بيرته ولاړ شي ، او محمد او علي پاشا ته سزا ورکړي ، دهغوي ټول ځواک ور ختم کړي ځکه چې هغوي د تيمور لنگ ټول دوستان له منځه يوړل .

يوه بله ډله چې نیک او مسلمان خلک دي هغوي په تيمور لنگ باندي فشار راوړي دي چې مونږ نه بايد دخپل لښکر سره بيرته وگرځو . هسی نه چې قدرت مونږ د خپل قهر او غضب لاندي رانه وړي . او د علي پاشا او محمد په لاسو مونږ هم ماتې و نه خورو . همدا ډله په تيمور لنگ باندي فشار راوړی چې سلطان بايزيد يلدرم ، دهغه ښځه ډسپنا او دهغه زوی موسي ژر تر ژره ازاد کړي

دهمدي خبرو له پاره تيمور لنگ دخپلو زامنو ، لمسو او سالارانو گډه غونډه را غوښتي ده ، په همدې غونډه کې به پرېکړه وشي چې کوم ډول قدم پورته کړله شي . دا ټولي خبرې ماته دغه ښي لوري ته ناستو پهره دارانو وکړي . هغوي وايي چې تر اوسه پورې ددوي غونډي روانه ده او گورو چې څه پرېکړه به کيږي ، زه بيرته ورځم او دهمغو پهره دارانو سره بيرته کينم . او دهغوي نه به وغواړم چې د تيمور لنگ د غونډی د پرېکړي نه ما خبر کړي .

پلار جانه ! دا ساتونکي له تاسره ، زما دمور ډسپنا سره او له ماسره ډیره همدردی لري .

ددې خبرو سره سم موسی د خپله ځایه پورته شو او دهمغو ساتونکو په لور ورغی او ورسره کیناست .

دموسی د بیرته ستنیدو وروسته ، سلطان بایزید یلدرم ، تر څه وخته پورې د اوسپنیزې پنجرې تر شا ناست و او په خلاکي یې کتل او په ډیره عاجزی او انکساری سره یې د زړه په ډک اواز ویل :

علي پاشا! د تیمورلنگ د یلغار نه وروسته زه پوهیږم چې ولیعهد محمد ځانته هیڅ نه شو کولی ، دا ته وې چې ددبمن پر خلاف دې د جنگونو کړی یوپه بل پسې پرانستی او بریاوې دې تر لاسه کړې ، علي پاشا ! زه پوهیږم چې دا ټول هر څه ستا دشجاعت ، ستا د زړه وړتیا ، ستا د میراني او ستا د ځان ځارني په خاطر دي . علي پاشا ! تا په خپله زړه وړتیا ، خپله میرانه او جرأت د عثمانی سلطنت هره ځنده معطره کړه . تا د سلطنت په خوشحالیو کې نوې رنگ را پیدا کړ . علي پاشا زویه ! تا نه یوازی عثمانی سلطنت بلکه زما ځان کې نوې نفس را تازه کړ . زما د وینې په هره زړه کې دې د خپلو بریاو او خپلو کامرانو په واسطه نوې قوت پیدا کړ

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان بایزید یلدرم په څه فکرونو کې ډوب شو . دهغه بڼې ډسپنا هغه ته په پوره غور سره کتل ، لږه شبیه وروسته موسی یو ځل بیا په منډه راغی . سلطان او بڼې یې هغه ته په سوالیه سترگو وکتل . موسی د پنجرې تر څنگ کیناست او بیا په ډیر سکون او آرام سره سلطان بایزید یلدرم ته وویل .

پلارجانه ! د تیمورلنگ غونډه پای ته ورسیده ، هغوی پرېکړه کړې چې بیرته به نه راگرځي ، بلکه سیده به د سمرقند په لور ځي ، ځکه د تیمورلنگ زامنو او لمسیو دا ویره بڼکاره کړی ده چې مونږ ته بیرته تلل نه دي په کار . خو تیمورلنگ د خپل اعلي سالار نورالدین څخه ناراضه دي ، ځکه چې نورالدین ستا د بندیتوب پر خلاف احتجاج کړی دي او دهغه په هغه کار یې هم احتجاج کړی دي چې هغه زمونږ د کورنۍ بڼخینه غړی مجبورې کړې وې چې سالارانو ته شراب ورکړي . خوبیا هم تیمورلنگ په دغه غونډه کې نورالدین هم را غوښتي و ، په دې ډله کې نورالدین لمړنی شخص و چې هغه وړاندیز وکړ چې مونږ باید د سمرقند په لور مخه کړو . نورالدین د تیمورلنگ تر مخه هغه ستونزی هم رابرسیره کړې او ویلي دي چې هسي نه د جنگ ډگر ته په ستنیدو سره زمونږ لاس ته راغلي بری هم له لاسه ورکړو .

د تیمورلنگ زامنو او لمسو هم تیمورلنگ ته همدا مشوره ورکړه چې مونږ د جنگ ډگر ته په ورگرځیدو د علي پاشا او محمد په لاسو د ماتې خوړلو له پاره نه ورستنیرو بلکه د سمرقند په لور باید مخه کړو . دهمدی ویرې په اساس تیمورلنگ پرېکړه وکړه چې دخپل پایتخت سمرقند په لور وخوزیږي .

تر دې ځایه دخبرو وروسته موسی چپ پاته شو ، ځکه چې څه ساتونکي راغلل ، هغوی د سلطان بایزید پنجره پورته کړه او پر اوبن یې کینسوده ، او په دوه نورو اوبنانو یې ډسپنا او موسی سپاره کړل . او تیمورلنگ د خپل لښکر سره یو ځای د سمرقند په لور ولاړ .

پرلپسې لري

د قریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې ... (۳۲ مه او اخري برخه)

د قریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۳۲ مه او اخري برخه)
مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد گود تیمور څوک دي ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول اخري برخه لولئ :
پرلپسي ۵۸

سريان په منډه خپل کور ته راغله ، ډیره خوشحاله وه ، په ټوپونو ټوپونو هغه ځای ته راغله چېرې يې مور او ورنډار ریونا ناستي وي ، دهغې په دغې حال باندې ریونا او مور يې قیرات دواړه حیراني وي ، په رانژدې کیدو سره سريان بیا بیا د خپلې مور قیرات او ورنډار ریونا سره تر غاړه شوه ، اويې ويل:

مورجاني ! او خورجاني ! ما تاسي دواړو ته یو زیرې را وړې دي ، او هغه دا چې نن ماښام به علي پاشا او سلطان محمد د بروصي ښار ته را ننوځي ، هغوي دکرميان دحاکم بغاوت او سرکشي ځپلې ده د کرميان لښکر يې له منځه وړي او پخپله دکرميان حاکم يې وژلي دي ، ددې د مخه سلطان محمد او ورورمي علي پاشا د دینس بحري بیړۍ باندې حمله کړي وه او د هغې ملاحان يې له منځه یوړل او بیړۍ د ترکي د بیړیو سره یو ځای کړه . اوس مي واوریدل چې د ماښام تر مخه سلطان محمد او ورور مي علي پاشا د لښکرو سره یو ځای د بروصي ښار ته را ننوځي ، مورجاني ! د بروصي خلک د سلطان محمد او زما د ورور علي پاشا د ښه راغلاست له پاره ځانونه چمتو کوي . په بازارونو او محلاتو باندې ښایسته ښایسته محرابونه جوړیږي . مورجاني ! زه تا ته نه شم ویلاي چې زه څومره خوشحاله يم .

علي پاشا د راتلو په زیرې باندې ریونا لکه د گل د غوټې په څیر و غوړیده ، د خپله ځایه پورته شوه او خپلې مور قیرات ته یې وکتل او ورته یې وویل :

مورجاني ! مونږته هم دکور کار ژر ختمول په کار دي تر څو د ښه راغلاست کونکو په لیکو کي و دریږو.

قیرات د ریونا وړاندیز و مانه . درې واړو یو ځای دکور کار ژر ژر خلاص کړ اوبیا هغه لوري ته ولاړې چېرې چې دښار نوري ښځې دخپل لښکر د ښه راغلاست او استقبال له پاره راټولې شوي وي .

ماسپینین نا وخته کله چې سلطان محمد او علي پاشا د خپلو لښکرو سره ښارته را ننوتل نو دبروصي ښار د ناوې په شان جوړ شوي و او ښکلي نغمي او تراني په کي غږیدې .داسي بریښیده لکه د بروصي د ښار څخه چې د خوشحالیو یو ستر ابشار را خوتیدلي وي . نجونو ډولکي او دیلارونه و هل او دخپلو لښکریانو استقبال یې کاوه ، لښکر چې دهرې کوڅي او هرې لوي لاري څخه تیریده نو دگلونو پاني به پرې را وریږي .

کله چې علي پاشا او سلطان محمد دخپلو لښکرو تر مخه د بازار د ستري کوڅي تر منځه تیریدل نو یو ناڅاپه پرې د گلونو تیز باران پیل شو ، داسي باران و لکه چا چې ډکي ټوکړۍ راوستي وي او راوړوي يې . کله چې علي پاشا او سلطان محمد وکتل چې دگلونو په شیندلو کي د نورو بي شمیره نجونو تر منځ دسلطان محمد ښځه او د علي پاشا ښځه هم شاملې دي . هغوي ډیرې زیاتي خوشحاله وي ، دهغوي پر کتلو دعلي پاشا او سلطان محمد په سترگو کي هم دخوشحالی نښې راپه ځلیدو شوي . اوبیا هغوي د خپلو لښکرو سره مخته ولاړل . لږه شیبه مخته سلطان محمد خپل لښکر ته د لاس په اشارې سره د دریدو حکم وکړ او پخپله یې خپل آس هم ودراره ، علي پاشا هم د سلطان محمد په لور د کتلو سره سم خپل آس تم کړ . بیا سلطان محمد علي پاشا ته وویل :

علي پاشا وروره ! د بروصي ښار ته په راننوتلو زه یو ځل بیا دا اقرار کوم چې نه یواځي لښکر بلکه مونږ دواړه ورورنه هم د ډیرې سترتیا احساس کوو . زه خو وایم چې لښکر ته به اجازه ورکړو و چې خپلو خپلو کورونو ته ولاړ شي . او مونږ دواړه به هم د خپلو کورونو په لور مخه کړو.

علي پاشا د سلطان محمد وړاندیز ومانه ، سلطان لښکر ته دخپلو خپلو کورونو په لور د ورتللو اجازه ورکړه ، او علي پاشا او سلطان محمد هم د خپلو کورونو په لور روان شول.

علي پاشا خپل آس په ځغاسته كړ او خپلي حويلی ته راغي ، كه گوري چې د حويلی په لويه دروازه كې ورته ريونا د استقبال له پاره ولاړه ده . علي پاشا د ريونا د ليدلو سره سم د خپل آس څخه را بنكته شو ، ريونا ورمنده كړه او مخته ورغله، دهغي پر مخ خوشحالي او په سترگو كې يې خوښی نڅا كوله ، د علي پاشا د اس واگي يی و نيولي او په ډيره مينه يې د علي پاشا په لور كتل او بيا يې په ډير محبت سره هغه ته وويل :

اې زما حبيبه ! زه تا ته ستا د برياو ، كامرانو ، په اړه مباركي وايم . را ځه دننه راشه ، هلته په انگر كې مور او خور دواړه ستا په انتظار ولاړ دي . كه څه هم هغوي ما ته ويلي و چې دلته به له ماسره يو ځاي ستا استقبال ته دريري خو بيا هغوي زه ځانته پريښووم . كيداې شي چې هغوي ما او تاته د لږ څه ويلو له پاره موقع برابره كړی وي ، را ځه چې هغوي هلته په انگر كې په ډيره بې صبری سره انتظار كوي .

علي پاشا خندان د ريونا سره را روان و . كله چې دوي دواړه انگر ته را ننوتل هلته يې ورته مور قيرات او خور سريان دواړه منتظري وي ، هغوي يو ناڅاپه ورمندې كړي او د علي پاشا سره غاړې وتي ، قيرات د علي پاشا په بنكلولو نه مريده . تر دې وخته پورې ريونا د علي پاشا اس په اخور تړلي و ، زين يې ترې را بنكته كړي و او وابنه او دانه يی ورته اچولی وه .

ددې وروسته څلور واړه هلته ميلمستون ته ورغلل ، او د ريونا ، قيرات و سريان په اصرار باندي علي پاشا هغوي ته د تيرو جنگونو او پيښو تفصيل واوراوه .

****۶

سلطان محمداو علي پاشا تر څو اونيو پورې هملته په بروصه كې پاته شول ، او په خپل فوځ كې يې نوي ځوانان را شامل كړل . دهغوي له پاره يې ښه روزنه وركړه . په دې وختوكې د نايكوپولس په چار چاپير كې دصليبيانو تازه لښكر ي مخ په راټوليدو وي . او اوس دمناسب وخت له پاره منتظر و چې د عثماني سلطنت په زمكو باندي بريد وكړي . په دې وخت كې سلطان محمد او علي پاشا هم خپل لښكر بيرته و غځاوه او شميره يې تر يولک او شل زرو پورې ورسوله ، همغومره چې سلطان بايزيد يلدرم به له ځانه سره لرل.

يوه ورځ سلطان محمد او علي پاشا خپل لښكر له ځانه سره واخست او د بروصي دښاره ووتل . دهغوي موخي د نايكوپولس ښار ته نژدې د صليبيانو سره ټكر كول و . د نايكوپولس ښار وال به په پرلپسې توگه سلطان محمد دصليبيانو د خوزښتونو څخه خبراوه ، هغه اصرار كاوه چې همدا اوس د صليبيانو د ځواكونو سره بايد ټكر وشي او كه نه ددوي څخه به بيا داسي ځواک جوړ شى چې بيا به ورسره ټكر كول ناشوني وي ، سلطان محمد او علي پاشا ددې پيغام د اوريدو سره سم دنايكوپولس دښار په لور مخه كړه .

كله چې لښكر د ښاره ووت . نو دسلطنت اراكين د سلطان محمد سره يو ځاي و ، سلطان محمد او علي پاشا دخپلو اسونو د سپريدو په ځاي دهغوي سره همداسي پيدل روان و . په دې وخت كې يو ناڅاپه د دې هجوم څخه برهان الدين را ووت . او په اشارې سره يې سلطان محمداو علي پاشا ته د دريدو وويل . هغوي دواړو چې كله د برهان الدين اشاره وكتله سمدستي و دريدل. برهان الدين را مخته شو او په يو لاس يی د سلطان محمد او په بل يې د علي پاشا د اسونو واگي په خپلو لاسو كې واخستي . او بيا يې دواړو ته وويل :

داسلامي امت سترو زامنو! زما دقوم او ولس ځان څارونكو! په خپلو آسونو كينئ ، دهغي وروسته بيا چې زه تاسي ته څه ويل غواړم و به يی وايم . خو ما ته به په ځواب كې دا نه وايي چې ته زمونږ سره ولي پيدل راو نئ . زما زامنو! هغه څه چې زه يې درته وايم په هغي عمل وكړئ ، دخداي د لاري مجاهدينو ! مجاهد پر خپل آس سپور ښه ښكاريري . زما زامنو! په ياد ساتئ چې الله ته دوه سترگي ډيري ارزښتناكي دي ، يوهغه سترگی چې د الله د ويري څخه اوبنكي تويوي . او بل د

مجاهد سترگي چي د اسلامي مملکت او اسلامي امت د پولو څارنه کوي . زما سترو زامنو! تاسي دواړه زمونږ څخه ډير ستر او د عزت څښتنان ياست . په خپلو آسونو سپاره شئ، تر څو هغه څه چي زما په زړه دي تاسو ته وويلي شم.

علي پاشا او سلطان محمد ورته په ځواب کي څه و نه شو ويلاي ، يوبل ته يي سره وکتل او بيا په خپلو آسونو سپاره شول . برهان الدين دهغوي دواړو د آسونو واگي په خپلو لاسو کي و نيولي ، او بيا يي دواړو ته وويل :

سلطان محمد او علي پاشا زامنو! تاسي دواړو د اسلامي امت زامن ، دهغوي وياړ او افتخار ياست . ددي تر مخه تاسي دواړو يو ځاي د ولس دشپي تياري مو د سهار په رڼاو باندې بدلي کړي . زامنو ! لکه څنگه چي تيمور لنگ پر مونږ يرغل وکړ او مونږ ته يي زيان او رسوايي را ورسوله ، او عثماني سلطنت يي ټول سره ولرز او ، خو تاسو دواړو په ډيره بڼه توگه د عثماني سلطنت عزت پر ځاي کړ . زامنو ! اوس دادي يو ځل بيا د صليبيانو لخوا د جنگ تنور گرميږي ، نو زامنو ! زه او دغه څومره خلک چي دلته ولاړ دي ټول د خداي څخه غواړي چي تاسي دواړه دخوشحاليونه ډکي پخواني قصي په څير نوي برياوې ، خوشحالي ، د عظمت او بري داستانونه ، حکايتونه ، مونږ ته را وړئ ، زامنو ! دخپل لښکر سره يو ځاي کوچ وکړئ ، خو کله چي ددښمن سره ټکر کوئ نو زما يوه خيره به په ياد لرئ چي دالله نوم به په ياد لرئ او دهغه څخه کومک و غواړئ ، او بيا پر دښمن باندې ورپريوځئ ، زه هيله لرم چي که چيري تاسي همداسي وکړئ نو قدوس خداي به تاسي ته په هغه ميدانو کي هم برياوې در په برخه کړي .

ددي خبري سره برهان الدين هغوي دواړو ته دهغوي داسونو واگي ورکړي . علي پاشا او سلطان محمد يو بل ته وکتل او بيا يي خپل آسونو و ځغلول او دخپلو لښکرو سره يو ځاي د ناپکوپولس په لور روان شول.

کله چي سلطان محمد او علي پاشا د ناپکوپولس دښار په شاوخوا کي د صليبيانو د لښکر مخي ته ورغلل او هملته يي پړاو وکړ نو صليبيانو علي پاشا او سلطان محمد ته څه نظر و نه کړ او نه يي ورته کوم خاص اهميت ورکړ . ځکه هغوي فکر کاوه چي د عثمانيانو ځواک د تيمور لنگ سره د ټکر وروسته مفلوج شوي دي او اوس چي دغه لښکر دهغوي مخي ته راغلي دهغوي حوصلي او لولي بلکل مراوې شوي دي نو په ډيره اساني سره به ورته ماتې ورکړي . کيداې شي د صليبيانو لښکر ته به تر اوسه پوري دا څرگنده شوي نه وه چي همدي علي پاشا او سلطان محمد د دښمن بحري بيړي باندې ولکه کړي ، روسي او اروپايي متحده لښکر يي له منځه وړي ، او بيا يي دکرميان بغاوت خپلي او دکرميان حاکم يي هم وژلي دي . او که هغوي ته دا خبر رسيدلي هم وي نوبيا به يي هم د خپلي زياتي شميري په غرور سره سلطان محمد او علي پاشا ته دومره اهميت نه وي ورکړي . نو په دې اساس کله چي سلطان محمد او علي پاشا هلته ورسيدل او خپل پړاو يي درست کړنو صليبانو د جنگ ډول وواهه.

څرنگه چي ددښمن په صفونو کي دجنگ ډول وهل پيل شونو سلطان محمد او علي پاشا هم دخپلو صفونو منظم کول پيل کړل . او بيا دخپلو خپلو فوځونو تر مخ و دريدل ، هغوي ددي جنگ له پاره پلان په لاره کي جوړ کړي و . کله چي د جنگ ډول وهل کيده نو علي پاشا دخپل فوځ تر مخه ولاړ د اسمان په لور يي سر پورته کړ ، په دې وخت کي دهغه په سترگو کي اوبنکي راتوليدې اولاندې لکه د لعلو ددانو په څير را غورزيری . هغه په ډيره انکساري او عاجزي سره خپل رب ته لاس پورته کړ او ويي ويل :

اي دکائيناتو د هر شي پيدا کونکيه! يواځي ستا ذات ددي وړ دي چي کومک او بسپنه ترې وغوښتل شي . يواځي ستا ذات ددي وړ دي چي بندگي يي وشي او د اړتياو به وخت کي ورڅخه مرسته و غوښتل شي . اي زمونږ پالونکيه ! زه اوزما ملگري دواړه ستا ډير عاجز بندگان يو ، او يواځي ستا ذات په مرسته به ستا د مقدس نوم د تقديس په خاطر ستا څخه د کومک او نصرت هيله کوم .

تر دې ځايه د ويلو وروسته علي پاشا لږ څه ځنډ شو او مخته يي وکتل . ځکه چي صليبيانو خپل لښکر دلارو دتوروالي پوري او دتورو وريځو په څير را خپور کړي و او مخکي را روان و . د سترگو په ليد سره سم صليبيان د سلطان محمد او علي پاشا په لښکر باندې لکه د مچ او ميږيو په څير را توي شول .

خو په دې اړخ کې سلطان محمد او علي پاشا هم درنگ و نه کړ ، هغه وخت چې ددبمن لښکر ددوي لوري ته را روان دوي هم د تکبير د غږ نغمې پيل کړې او پر دبمن باندې و ر غورځيدل . او ډير ژر يې ددبمن ټولې ولولې او جوش له منځه يوړه . د لږشيبه جنگ وروسته علي پاشا او سلطان محمد دصليبيانو لمړي صفونه مات کړي او او ددبمن په لاشونو باندې په تيريدو سره ددويمو صفونو او مرکزي برخي ته ورسيدل.

صليبيان چې د جنگ دپيلامي څخه دمخه ډير په جوش او ولولي کې و او په دې ډاډمن وول چې دسلطان بايزيدلدرم د نيولو وروسته او د تيمورلنگ په لاسو دعثماني ترکانو د ماتې وروسته به اوس عثماني لښکر ته ماتې ورکوي او دخپلو تيرو ماتو او تيښتو بدل به اخلي ، خو اوس ټوله معامله بل منگه شوه ، دهغوي د لمړيو صفونو د ماتولو وروسته ، سلطان محمد او علي پاشا دهغوي په وروستيو صفونو باندې ورغلي و او دا داسي زهري او له منځه وړونکي ځپونکي حمله وه چې د صليبيانو هيڅ يوې برخي ددې توان نه درلود چې د ځان نه يې دفع کړي ، په پايلو کې د نايکوپولس دبناره بيرون د سلطان محمد او علي پاشا په لاسو صليبيانو يو ځل بيا ډيره سخته او ذليله ماته وخوړه او دجنگ د ډگر څخه په تيښته شول. سلطان او علي پاشا دهغوي په تعقيب پسې روان شول . همدا راز د نايکوپولس ښاروال ته هم سلطان محمد خواب ور وليږه چې د خپلې برخي د فوځ سره يو ځای دې د بناره را ووځي او ددبمن په پړاو دې ولکه وکړی .

سلطان محمد او علي پاشا تر ډيره پورې د هغوي پسې وروسته ولاړل خو کله چې هغوي دا احساس کړه چې دبمن دومره ځپل شوی دي چې د څو راتلونکو کلونو پورې بيا د راپاڅيدو توان نه لري ، نو بيرته راستانه شول او هغه ځای ته راغلل چې جنگ په کې شوي و . تر دې وخته پورې د نايکوپولس ښاروال د دبمن ډير او ټول شيان راټول کړي و او هر شي يې جدا جدا ايښي و ، کله چې سلطان بيرته را ورسيد نو د نايکوپولس ښاروال ورته تعظيم وکړ او دهغې په دغه ستره فتحه يې ورته مبارکي ورکړه او دخپله اړخه يې ورته د فرمانبردارۍ ډاډ ورکړ . تر اوسه پورې لا دا خبرې روانې وې چې د لري څخه يو څو آسپ سواره په داسې حال کې را څرگند شول چې خپل آسونه يې ددوي لوري ته را ځغلول . سلطان ، علي پاشا او دنايکوپولس ښاروال ټول حيران شول ، سپاره را لنډ شول ، دخپلو آسونو څخه را ښکته شول ، سلطان او علي پاشا پوه شول چې دا دهغوي مخبران دي ، هغوي مخته را وړاندې شول ، سلطان محمد او علي پاشا ته يې تعظيم وکړ او ورته يې وويل:

درونده سلطانه ! يو ډير بد خبر مو درته راوړي دي . او هغه داچې ستا محترم پلار ددې دنيا څخه ولاړ . ستا ورور موسي اوستا ميرنی مور ډسپنا دهغه لاش را خستي او د سمرقند څخه يې بروصي ته راوړي

دا خبر د سلطان او علي پاشا دواړو له پاره لکه د برق د جټکي په څير را وغورزيد. ددرې واړو سرونه ښکته و ، د ټولو په سترگو کې اوښکې وې ، په دې وخت کې علي پاشا ښاروال ته وويل :

درونده ! هغه څه چې ددبمن د پړاو څخه تر لاسه شوي دي هغه درې برخي کړه يوه برخه يې ته د خپل لښکر له پاره چې هلته په ښار کې دي يوسه او پاته دوه برخي يې ما او سلطان محمد ته حواله کړه ، مونږ همدا اوس د بروصي په لور کوچ کوو .

د سلطان محمد حالت ډير خراب و ، علي پاشا د ښاروال سره يوځای شو او د غنيمت د مالونوڅخه يې يوه برخه هغه ته اودهغه لښکر ته ور حواله کړه او پاته يې دخپل او سلطان د لښکر سره يو ځای راواخسته او د بروصي په لور يې حرکت وکړ.

دا اتفاقي خبره وه چې کله چې سلطان او علي پاشا د بروصي ښار ته را نژدې شوي و نو دهغه ورځي په سهار دسلطان بايزيد يلدرم مړې دهغه زوي موسي او ښځې ډسپنا هم بروصي ته راوړساره . او کله چې د ماښام په وخت کې سلطان او علي پاشا د بروصي ښار ته څيرمه را غل نو په هماغه وخت کې د سلطان بايزيدلدرم جنازه د ښخولو له پاره د بروصي د ښاره بيرون را وړل کيده . سلطان محمد او علي پاشا چې په کوم ځای کې غوښتل سلطان بايزيد خاورو ته وسپاري نو خپل لښکر يې دهماغه ځايه لږ څه شاته پريښود.

د سلطان بایزید د جنازی پسي یو عالم خلک را روان وو، ژړا او انګولوی وي ، بنځو په کوکو کوکو او چپغو ژړل ،داسي بریښیده لکه ټوله بروسه چې د سلطان د جنازي پسي وروسته راغلي وي ،

سلطان محمد او علي پاشا د خپل لښکر دتم کولو نه وروسته د جنازي په تدفين او تکفين کې شامل شول.. کله چې د جنازی لمونځ ادا کیده نو سلطان چې په لمړۍ صف کې ولاړ و تر شاوکتل چې تر هغه ځایه چې يي د سترگو دید کیده د خلکو سرونه بنکاریدل . کله چې د جنازی لمونځ ادا کړل شو او دتدفین کار پای ته ورسید، نو محترم برهان الدین دسلطان محمد خواته راغی ، اود سلطان سره غاړی وت. اودکوچنیانو په څیر دواړو وژړل . دبرهان الدین دسترگو څخه دومره اوبه ولاړې چې ریر ه يي پرې لمده شوه . او بیا يي د سلطان محمد په شالاس رابښکود او ورته يي وویل:

محمد زویه ! دا څومره خلک چې دلته راټول شوي دوي ته او خپل لښکر ته دي خپلو کورنو ته د تگ اجازه ورکړه . دهغه په دې خبره باندي سلطان سمدستي عمل وکړ او خلکو ته يي خپلو خپلو کورنو ته دتللو اجازه ورکړه . دسلطان محمد او علي پاشا د لښکر یانو پرته نور ټول خلک خپلو کورنو ته ولاړل . خوبیا هم د قبر تر څنگ څوکسه بنځي ولاړي وي . په دې بنځو کې دسپنا ، د ولیعهد محمد بنځه ، اودعلي پاشا بنځه ریونا شاملې وي .

ددې وروسته برهان الدین د سلطان بایزیدلدم د قبر خواته کیناست ، سلطان محمد او علي پاشا يي شاته ولاړ و ، برهان الدین تر یوه وخت پوري په ډیره عجیبه توګه په قبر باندي لاس رابښکود ، شاته ولاړو هر یو علي پاشا او سلطان محمد دا درک کړه چې برهان الدین په سلګیو سلګیو ژاري ، په خپله سلطان محمد او علي پاشا هم ژړل ، او خپلي اوبښکي يي په خپلو لمنو پاکولي ، په دې وخت کې برهان الدین د قبر دپاسه لاس رابښکود ، ژړل یی او ویل يي :

بایزیده ! زما زویه ! ته دخپل قوم ددښمنانو له پاره دشګو او صرصر سیلاب وي ، تر هغو چې ته ژوندي وي نو زه د افسانو دښار په څیر هوډمن وم ،... برهان الدین په سلګیو سلګیو ژړل او یو ناڅابه دقبر دپاسه ور و غوړید. علي پاشا ور مخته شو ، هغه يي د لاسو او مټانو څخه و نیو ، را پورته يي کړ او په ژړانده اواز يي ورته وویل :

زه پوهیږم چې بایزید ستا څومره عزت کاوه او څومره مینه یی دسرره کوله . خو بیا هم زمونږ درونده مشره ! زه او سلطان محمد به تا دژوند په دې ډګر کې یواځي پرینږدو .

کله چې علي پاشا چپ شو نو سلطان محمد را مخته شو د برهان الدین تر مخه و درید ، او دهغه سره داسي ور غاړیوت لکه دپیړیو پیړیو راهیسی يي چې یوبل نه وي کتلي ، بیا سلطان محمد دبرهانالدین په اوره باندي لکه د کوچنیانو په څیر خپل سر کیننود او په ژړا یی پیل وکړ.

برهان الدین صیب ! که چیرې زما پلار ستا زوي و نو زه خو ستا لمسي يم ، زه به دومره بدبخته انسان نه يم چې تا په تکلیف او ستونزو کې پریږدم .لکه څنګه چې د قدوس خدای وروسته زما پلار ، ستا ملاتړي و نو په همدې توګه به که خدای کول زه هم ستا له پاره ثابت شم .

دسلطان محمد او علي پاشا په خبرو باندي برهان الدین تر یوه حده پوري را جور شو ،خپلي سترګي يي وچې کړې اوبیا يي سلطان محمد او علي پاشا ته وکتل او ورته يي وویل :

زما ځواني د بایزیدلدم کوچنیتوب ، اوزما زړښت د بایزید د ځوانۍ سره یو ځای ولاړ ، په ښکاره توګه خوما باید دهغه دمخه د نړۍ څخه سترګي پټې کړې وای خو مقدر داسي راغي چې بایزید زما څخه د مخه ولاړ شي . خدای دې هغه په اخرت کې هم بریالي او سر لوري کړي .

بیا درې وړو دد عالمه پاره لاسونه پورته کړل ، تر ډیره پوري يي دعاوی وکړی اوبیا برهان الدین علي پاشا او سلطان محمد ته وویل :

زما زامنو! راځئ چې اوس دښار په لور ولاړ شو. هلته به خلک زمونږ انتظار کوي . په دې خبره ټول د ښار په لور را

روان شول ، لږ څه مخته برهان الدين ودرید ځکه چې د بروصي دبنار په لور په لاره د لارې په غاړه ملکه پسپنا ، د سلطان محمد بنځه او دعلي پاشا بنځه ريونا ولاړې وې . درې واړو په سلگيو سلگيو ژړل . لپي لپي اوبنکي يې د سترگو را رواني وې . برهان الدين راغي او بيا بيا يې ددرې واړو په سرونو لاس را بنکود، تسلي يې ورکړه ، اوبيا يې ټول له ځانه سره د بروصي دبنار په لور را روان کړل. لمر هم خپله هغه اخري ساه اخسته او د غروب او ډوبيدو په لور راوان و . تياره هر ه شيبه فضا په خپله غير کې را نغبتله ، دماينام تور رنگي لاسو په فضا کې دتيارو سيورو دخپرولو کار پيل کړي و . د بروصي دبنار دجوماتونو نه د ماينام اذانونه را پورته شول او د ستر خداي دنوم په اخستلو سره يې ټوله فضا او چاپيريال په خپله غيره کې را نيولي و .

د سلطان بايزيد يلدرم د مړيني په اساس د بروصي بنار ته د راننوتونکو ټولو لويو لارو په سر ژرېدونکي سترگي ، غم و هلي او په درد ککړ حال هرې لورې ته خپور و او ټول بنار په غم او وير کې ډوب شوي و .

دژباړې پاڼې . د(۱۳۸۸ شمسي کال دعقرب مياشت)

قريب الرحمن سعيد

د استاد قريب الرحمن سعيد نورې ليکنې او پښتو ژباړي:

اسلامي سيات . (مولانا گوهر الرحمن «رح») (چاپ شوی)
اسلامي رياست . (مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
خلافت او ملوکيت . (مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
پرده . . (مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
د حديثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
دنبوت پای . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(د چاپ لاندې)
دصلاح الدين يوبي ريښتني پيښي (دايمان پلورونکو داستان) (التمش) (د چاپ لاندې)
د رسول الله (ص) د انقلاب حکمت . (سيد اسعد گيلاني «رح»)(چاپ شوی)
يو شمير نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتو ژبو) چې نومونه يې زما په ليکنو کې کتلاي شئ.
د بايزيد يلدرم تاريخي په زړه پورې ناول .
دسلطان علاو الدين خلجي په زړه پورې ناول .
دسولي کاروان (همدا اوس دلاس لاندې دي) ...
زيات شمير پښتو مضامين او دانگليسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوي او هم په انگليسي ژبه سياسي شنني ، مقالې او ليکنې چې په پښتو او انگليسي ژبو ورځپاڼو او يو شمير اونيزو او مياشتنيزو کې خپاره شوي دي.(په خواشيني سره چې ريکارډ يې له ژباړن سره نشته .)

قريب الرحمن سعيد

د ۱۳۸۸ لمريز هجري کال د عقرب مياشت .

۲۰۰۹ زيږديز کال دنومبر مياشت .

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**